

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE YEREL BASIN
(KIRIKKALE ÖRNEĞİ 1951-1983)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Habilhan PEHLİVANLI**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. İsmail ÖZÇELİK**

KIRIKKALE-2014

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE YEREL BASIN
(KIRIKKALE ÖRNEĞİ 1951-1983)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Habilhan PEHLİVANLI**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. İsmail ÖZÇELİK**

KIRIKKALE-2014

ONAY

Habilhan PEHLIVANLI tarafından hazırlanan “Türkiye’de Yerel Basın (Kırıkkale Örneği 1951-1983)” başlıklı bu çalışma, tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği/oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tarih Anabilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Başkan)

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Yerel Basın (Kırıkkale Örneği 1951-1983)” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu belirtir ve bunu şeref ve haysiyetimle doğrularım.

Tarih :

Adı Soyadı : Habilhan PEHLİVANLI

İmza :

ÖNSÖZ

1727’de İstanbul’da küçük bir matbaada başlayan Türk basınının serüveni, bugüne kadar yaşanan pek çok inişli çıkışlı gelişmeye rağmen baş döndürücü bir hızla yoluna devam etmektedir.

Osmanlı’da demokratikleşme hareketini başlatan, Milli Mücadele döneminde halkın sesi olan gazete ve dergiler cumhuriyetin kuruluşuyla daha serbest bir ortama kavuştu. Bugün Türkiye’de yaklaşık 6800 gazete ve dergi, 263 televizyon kanalı ve 1058 radyo istasyonu her geçen gün daha da büyüyen bir medya sektörü bulunuyor.

Türkiye’de yayımlanan gazete ve dergilerin yaklaşık yüzde 60’ı yerel, yüzde 5’i bölgesel ve yüzde 36’sı ise ulusal yayın yapıyor. Gazetelerin yıllık toplam tirajlarının yaklaşık yüzde 88’ini günlük gazeteler oluşturuyor. Ayrıca Başbakanlık tarafından yayımlanmakta olan -bugünkü adıyla- Resmi Gazete, Ceride-i Resmîye adıyla 1920’de yayımlanmaya başladı. 1928’den beri Resmi Gazete olarak yayımlanmaya devam ediyor.

Tüm bu “medya” hareketliliğinin çok da gün yüzüne çıkmayan, bir nevi “gizli kahramanları” durumundaki yerel medya organları, bugün hâlihazırda yayında olan 3 bine yakın gazeteyle Türk Basınının belkemiğini oluşturmaktadır.

Yerel basın kavramı yaygın olmayan, coğrafi olarak tüm ülkeye dağıtılmayan, ulusal okuyucu kitlesine ulaşmayan daha dar mekânsal veya coğrafi bir özelliği kastedebildiği gibi, kimi zaman “taşra gazeteleri” olarak da adlandırılıp bir yaşam biçiminin temsili gibi kültürel aidiyet ekseninde de kendisine yer bulabilmektedir.

Osmanlı Devletinde yerel basın “vilayet basını” olarak da tanımlanmıştır. İlk yerel gazeteler olarak adlandırılan “Vilayet Gazeteleri”, merkeze ait olmamayı ve coğrafi sınırlılığı kasteden anlamıyla, bugün dahi anlamlı bir tanımdır. Nitekim o dönemlerde payitahtı simgeleyen “İstanbul” tabiri, bugün dahi ulusal yayın yapan gazeteler için “İstanbul Gazeteleri” ya da “İstanbul Basını” olarak kullanılmaktadır. Öte yandan yine Osmanlı’da hükümeti simgeleyen “Babıali”, uzun yıllar İstanbul

Basınına (dolayısıyla ulusal basına) ev sahipliği yapmış, ulusal basın kastedilen terimlerde Babıali tabiri kullanılmıştır.

Oysa “yerel” ya da “taşra” kelimeleri yaygın olanda yer almayan bir içeriği, bölgesel gündemi temsil eder. Bu yönüyle yaygın basın içinde kendine yer bulamayan haber ve konuları okur kitlesine yerel basın taşımaktadır. Yerel yönetimler ve yerinden yönetim birimlerinin denetlenmesi, bölgesel sorunların ve yerel taleplerin kamuoyunda tartışılmasını sağlaması açısından yerel gazetelerin bilgilendirme ve yerel alternatif gündemler oluşturma işlevleri çok önemlidir. Yaygın basındaki gazete içeriklerinin haber ajansları ve ulusal önem sırasına göre belirlenmesi, bu gazetelerde yerel talep ve sorunların kendilerine yer bulamamalarına yol açmaktadır. Bu eksikliğin giderilmesi yerel veya bölgesel sorun, talep ve gündemlerin okuyucu kitlesine taşınması büyük çoğunlukta yerel basın kuruluşları kanalıyla gerçekleşmektedir. Yerel Basın, bu yönüyle yaygın veya ulusal basının bir alternatifi değil tamamlayıcısıdır.

Bugün yaygın basın kuruluşlarının bölge sayfaları bu ihtiyacı karşılıyor gibi görünse de, ayrıntı ve haber sayısı bağlamında yerel basının yerini alması mümkün görünmemektedir.

Ulusal gündem oluşturan konular farklı yörelerden pek çok vatandaş ilgilendirebilirken, bölgesel bir yatırımla ilgili haber sadece bölge halkını ve yatırımın etkileriyle ilgilenen grupları ilgilendirebilir. Yatırımın çevreye etkisi, çevreci grupları etkilemesi gibi. Bu yönüyle yerel basının yerel sorunları ulusal ilgi gruplarına konuyu taşıma işlevi de vardır.

Yerel basın kuruluşlarının objektifliklerini koruyabilmeleri için, yerel sorunları gündeme taşırken bölgesel yatırımı yapan siyasi yapı, sermaye grubu ve diğer çıkar grupları ile menfaat ilişkisinin olmaması gerekmektedir. Çıkar ilişkisi olmasa bile gelecek baskılara dayanabilecek örgütlenme ve mali yapısının olması gerekmektedir. Eğer bir yerel basın kuruluşunun haber yaptığı bölge ileri geleni gazetenin matbaa ilişkisini bozabiliyorsa, dağıtımını engelleyebiliyorsa, bir belediye başkanı aleyhinde haber yaptığı için ticari reklamları engelliyorsa yerel basın

kuruluşunun denetim ve halkın bilgilendirilmesi işlevlerini yerine getirmesi imkânsızdır.

Bugüne kadar Türk Basın Tarihine dair yapılan çalışmalar, genel içerikleri itibariyle yaygın (ulusal) basın ağırlıklı çalışmalar olup, yer basına dair konulara belli bölümlerde, yüzeysel olarak değinilmiştir. Ülkemizin birçok iline dair yapılan yerel basın tarihi çalışmalarında ise gerek genel olarak yerel basın tarihi, gerekse çalışılan ilin yerel basın tarihi ayrıntılı olarak incelenmiştir.

“Türkiye’de Yerel Basın (Kırıkkale Örneği)” başlıklı bu çalışmada, genel olarak basının gelişimi ve kamuoyu konularına değinildikten sonra, bugüne kadar çalışılmayan bir şehir olan Kırıkkale’nin yerel basın tarihi üzerinde ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

1925’ten itibaren kurulmaya başlayan Kırıkkale, ilk adıyla askerî fabrikalar ve sonraki adıyla Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu (MKE) sayesinde çok hızlı bir gelişim göstermesi neticesinde 1950’lerde 60 binden fazla nüfusa sahip olmuştur. Bu kadar çok nüfusun sosyal ihtiyaçlarını karşılaması için kurulan işyerleri, sinemalar, gazinolar ve bu sosyal hayatın doğal bir sonucu olan kamuoyu oluşumu ve günlük havadislerin halka ulaşma isteğinden ilk gazeteler doğmuştur.

1951 yılında Selim Pehlivanlı yönetiminde yayın hayatına başlayan “Kırıkkale” gazetesi, aynı zamanda şehrin en uzun soluklu gazetesi olmuş ve 1983 yılına kadar yayın hayatını sürdürmüştür. Bu çalışmada da Kırıkkale gazetesinin yayın hayatına başladığı günden kapandığı güne kadar geçen süre esas alınmış, bu dönemde yayımlanan diğer gazeteler de kronolojik sıra ile değerlendirilmiştir.

1983 yılından sonra yayın hayatına giren gazeteler, gerek Türkiye’deki teknik imkânların gelişmesi, gerekse yerel gazetecilikte asli amacın habercilikten reklamcılığa ve dolayısıyla ticari kaygıya dönüşmesinden dolayı başka bir çalışmanın konusu olabileceği düşünüldüğünden, bu çalışma içerisinde ele alınmamıştır.

Genel olarak kamuoyu, basın ve matbaa kavramlarının dünya ve Türkiye’deki gelişimi üzerine yapılan literatür taraması ve bibliyografya oluşturulmasının ardından detaylı bir kütüphane çalışması gerçekleştirilmiş, ortaya çıkan veriler derlenerek

gerekli notlar oluşturulmuştur. Giriş Bölümünün içeriğini oluşturan “tarihi alt yapı”, genel olarak basın tarihi hakkında bilgi vermesinin yanı sıra yerel basın kavramının da tanımını ve gelişimi açısından önemli bir bölüm olarak hazırlanmıştır.

1951’den 1983’e kadar Kırıkkale’de yayın yapan gazeteler üzerinden Kırıkkale Basın Tarihi konusunun incelendiği bu çalışmada yaşanan en büyük zorluk, o döneme ait hiçbir gazetenin hâlihazırda yayında olmamasından dolayı arşiv araştırması yapılamamasıdır. Bu noktada Kırıkkale’de yayınlanmış olmasına rağmen hiçbirine ulaşılamayan gazetelerin devlet nüshalarını bünyesinde barındıran Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Bölümünün değerli çalışanlarının katkıları inkâr edilemez. Zira günlerce süren, gazete sayfalarını fotoğraflama çalışması sırasında sağladıkları kolaylık, çalışmanın bir an önce toparlanabilmesi açısından önemli bir adım olmuştur.

Gazetelerin fotoğraflanmasının ardından teknolojik destek süreci başlamış, bu süreçte fotoğraflar kullanılan bilgisayar programları sayesinde yazım araçlarına aktarılmıştır. Bölümlerin oluşturulması ve ilgili bölümlere gazetelerden ilgili örnek haberlerin yerleştirilmesi işlemi tamamlanmış ve ardından tezin genel yorumlanma ve değerlendirme sürecine geçilmiştir.

Bu konunun çalışılması fikri ile başlayan zorlu süreçte her zaman fikirleriyle yol gösteren ve destek olan Danışmanım Prof. Dr. İsmail Özçelik Hocamın, konuya olan hâkimiyetiyle her aşamada rehberlik yapan Doç. Dr. Hamit Pehlivanlı Hocamın, çalışmalarım sırasında motive edici sohbetleriyle psikolojik destek sağlayan Doç. Dr. H. Ömer Budak Hocamın ve diğer tüm bölüm hocalarımla bu çalışmadaki katkılarını da çalışmanın her aşamasında görmek mümkündür.

Uzun soluklu bir çabanın eseri olan bu çalışmanın akademi dünyasına, Kırıkkale ve Türkiye Basın Tarihine katkısı olması temennisiyle...

Habilhan PEHLİVANLI

Kırıkkale-2014

ÖZET

PEHLİVANLI, Habilhan. Türkiye’de Yerel Basın (Kırıkkale Örneği 1951-1983), Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2014.

Modern dünyanın en güçlü toplumsal tepki aracı haline gelen basın, toplulukları tek başına ve topluca hareket ettirme gücüne sahip tek araçtır. Bu güç, basını “dördüncü kuvvet” haline getirir. Bu güç bazen yerelde ulusal ya da uluslararası olandan daha fazla hissedilir. Bu yönüyle yerel basın, eğer kıymeti bilinirse bir şehrin en önemli güç unsuru haline gelebilir. Kurulmaya başlandığı günden itibaren çok hızlı bir büyüme süreci geçiren Kırıkkale’de de yerel basının gücünü bu süreçte görmek mümkündür. 1951-1983 yılları arasında Kırıkkale’de yayımlanan 11 yerel gazete hakkında fikir edinilebilecek bu çalışma, yerel basının gücünün Kırıkkale örneğinde bir göstergesidir denilebilir. Giriş Bölümündeki Dünya ve Avrupa Basın Tarihi hakkında etraflıca bilgi verildikten sonra, Birinci Bölümde Osmanlı Döneminde, Millî Mücadelede ve Cumhuriyet Döneminde Basının tarihsel gelişimi anlatılmıştır. Aynı Bölümde, bu tezin tarihi sınırlamasını içeren 1951-1983 yılları arasında Kırıkkale’de yayımlanan 11 gazete kronolojik sırayla tanıtılmıştır. İkinci Bölümde bahsi geçen 11 gazeteden Kırıkkale’nin siyasi ve idari durumuyla ilgili haber örneklerine yer verilirken, Üçüncü Bölümde de sosyal ve ekonomik durumla ilgili örnek haberlere yer verilmiştir. Tezin Dördüncü Bölümünde önemli köşe yazarlarının yazılarından örneklerle, gazetelerin olaylara bakış açıları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

1. Kırıkkale
2. Yerel Basın
3. Gazeteler
4. Dördüncü Kuvvet
5. Kamuoyu

ABSTRACT

PEHLIVANLI, Habilhan. The Local Press in Turkey (By the sample of Kırıkkale 1951-1983), Master's Thesis, Kırıkkale, 2014.

Modern world's most powerful social response agent press is the only instrument which has the power to move the communities collectively. This makes press "The Fourth Power". This power is sometimes felt in the local more than the national or international ones. In this respect, if its worth is appreciated, it's possible the local press is to be the most important power element of a city. During the developing process it's probable to see this power also in Kırıkkale, that has developed very fast since it was founded. This work, in which it's available to get insight into 11 local newspapers published in Kırıkkale between the years 1951-1983, can be called as an indicator of the local press's power by the sample of Kırıkkale. After the information in the Introduction section about the European and the World's Press History was given exhaustively, in the First Section, historical development of the press in Ottoman Period, in the War of Independence and the Republican Era is described. In the same section, including the date range of 1951-1983 of which the restrictions of this thesis, 11 newspapers published in Kırıkkale were introduced in chronological order. While in the second section, sample news about the political and administrative status are given place from the mentioned 11 newspapers, in the third section sample news about the social and economic status are given. In the fourth section of the thesis, with examples from the writings of prominent columnists, views of the newspapers over the events were evaluated.

Key Words

1. Kırıkkale
2. Local Press
3. Newspapers
4. The Fourth Power
5. Public Opinion

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
GİRİŞ.....	10

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE BASININ GELİŞİMİ

I- OSMANLI DÖNEMİNDE BASIN.....	36
A- İLK GAZETELER.....	36
1- Yabancı Dillerde Yayınlanan İlk Gazeteler.....	36
2- Türkçe Olarak Yayınlanan İlk Gazeteler.....	40
B- YEREL BASIN VE VİLAYET GAZETELERİ.....	52
1- Yerel Basın Kavramı.....	52
2- Vilayet Gazeteleri.....	55
II- MİLLÎ MÜCADELEDE BASIN.....	62
A- İSTANBUL BASINI.....	62
B- ANADOLU BASINI.....	64
III- CUMHURİYET DÖNEMİNDE BASIN.....	75
A- 1923-1950 DÖNEMİ.....	75
B- 1950-1980 DÖNEMİ.....	78
IV- KIRIKKALE'DE YEREL BASIN (1951-1983).....	82
A- KIRIKKALE (1951).....	83
B- KALE (1952).....	85
C- KIRIKKALE POSTASI (1953).....	86
D- BİZİM KIRIKKALE (1955).....	87
E- KIRIKKALE EKSPRES (1956).....	87
F- HÜRKALE (1959).....	88
G- ÇELİKKALE (1962).....	92
H- YENİ ÇELİKKALE (1962).....	93
İ- BOZ TOPRAK (1967).....	94
J- KIRIKKALE'DE ŞAHLANIŞ (1971).....	95

K- DUR YOLCU (1972).....	97
--------------------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

SİYASÎ VE İDARÎ DURUM

A- KAYMAKAMLIK HABERLERİ.....	100
1- Mülkî-İdarî Konular.....	100
2- İmar.....	102
3- Emniyet Hizmetleri.....	108
4- Diğer Kurumlar.....	109
B- BELEDİYE HABERLERİ.....	115
C- SİYASET HABERLERİ.....	153
D- KIRIKKALE'NİN İL OLMA İSTEĞİNE İLİŞKİN HABERLER...174	

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL VE EKONOMİK DURUM

A- EĞİTİM HABERLERİ.....	179
B- SOSYAL VE İKTİSADİ KONULARA İLİŞKİN HABERLER.....	191
C- İŞ VE İŞÇİ MESELELERİNE DAİR HABERLER.....	212
D- SENDİKAL FAALİYETLERE İLİŞKİN HABERLER.....	217
E- MAKİNE VE KİMYA ENDÜSTRİSİ KURUMU İLE İLGİLİ HABERLER.....	225
F- ADLİ VAKA HABERLERİ.....	234
G- SPOR HABERLERİ.....	247
H- SAĞLIK HABERLERİ.....	261
İ- DİNİ HAYAT KONULARINA İLİŞKİN HABERLER.....	266
J- SANAT HABERLERİ.....	269
K- ÖNEMLİ GÜNLERE DAİR HABERLER.....	273
L- DOĞAL AFETLERE İLİŞKİN HABERLER.....	284
M- ÖNEMLİ RÖPORTAJLAR.....	285
N- İLAN VE REKLAMLAR.....	288

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
GAZETELERİN KÖŞE YAZILARINDA KIRIKKALE

A- BELEDİYEYİ KONU ALAN YAZILAR.....	301
B- MÜLKİ İDARE İLE İLGİLİ YAZILAR.....	311
C- VİLAYET OLMA MESELESİ İLE İLGİLİ YAZILAR.....	320
D- GENEL ÜLKE SİYASETİYLE İLGİLİ YAZILAR.....	324
E- DARBELER VE YEREL BASIN.....	334
F- EĞİTİM İLE İLGİLİ YAZILAR.....	339
SONUÇ.....	342
KAYNAKÇA.....	346
EKLER.....	352

GİRİŞ

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre gazete, dergi gibi belirli zamanlarda çıkan yayınların bütünü¹ olarak tanımlanan basın, insanoğlunun etrafında olup bitenden haber alma isteğinin sonucu olarak doğmuş, etrafında olup biteni öğrenmesinin yöntemi giderek büyümüş, kurumsallaşmış ve sektörel bir hal almıştır.

Geniş anlamda basın, belirli zamanlarda basılıp her çeşit haberi ve fikirleri topluma ulaştıran tüm yayın ürünleridir. Geniş anlamda yayın ise gazete ve dergilerin yanında radyo ve televizyon gibi tüm kitle iletişim araçlarıyla kamuoyuna sunulan her şeydir. Dar anlamda basın, sadece gazete ve dergileri kapsamakta, diğer basın ürünleri bu kavramın dışında kalmaktadır. Dar anlamda yayın ise, basın kavramının dışında kalan, ancak basılı olan ürünleri kapsamaktadır. Yani, kitaplar, broşürler, resimler, vs. birer yayındır, fakat basın değildir. Basın ve yayın terimlerini bir arada ve kitle haberleşmesi anlamında kullandığımız zaman gazeteler, dergiler ve kitapların yanı sıra radyo ve televizyon gibi tüm haber araçlarını kastetmiş oluruz. Oysa basın için en belirgin özellik, belli zamanlarda basılmış ve yayınlanmış olmaktır. Yayın ürünleri için böyle bir durum söz konusu değildir. Bu açıdan bakıldığında “Basın” kavramını, haber ve fikirleri toplama, değerlendirme, işleme ve başkalarına ileterek kamuoyu oluşturmayı mümkün kılan kitle iletişim aracı olarak tanımlayabiliriz.²

Konumuzun asıl çıkış noktası her ne kadar basın olsa da, bu çalışmada ağırlıklı olarak basın müessesesinin en belirgin haber aracı olan ve siyasi, iktisadi, sosyal konularda haber ve bilgi vermek, yorumlar yapmak için günlük veya belirli sürelerle çıkarılan yayınlar olan “gazete”ler üzerinde durulacaktır.

Günümüzde toplumun her katmanı basının ürettiği her haber günlük olarak tüketmektedir. Bu tüketimin birincil aracı olarak karşımıza çıkan gazeteler, halkı doğrudan doğruya etkilemekte ve kamuoyu oluşturmakta, kamuoyuna yön vermektedir. Bu bakış açısıyla gazeteyi, olaylardan haberdar eden, uyaran, ele aldığı

¹ Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, c.1, s.145.

² Cahit Özbay, Dünyada ve Osmanlı’da Basının Tarihsel Gelişimi, Doğu Kitabevi, İstanbul, 2014, s.17-18.

konular yönünden uğraş alanı sınırsız olan bir yayın organı olarak tanımlamak mümkündür.³

Prof. Dovifat'a göre, "En taze haberleri, en geniş alanda ve en kısa zamanda halka ulaştıran araca gazete" denilirken, Pierre Danoyer, "En dayanıksız sebzelerden ve meyvelerden daha çabuk tazeliğini ve değerini kaybeden bir mal" olarak tanımlar gazeteyi. Zira haberler tazeliğini kaybettiği anda gazetenin değeri kâğıdının ağırlığı kadar bile etmez. Ziya Gökalp, "Her gün herkesin ayağına kadar giderek, herkesin anlayabileceği dersleri okutan canlı bir okul" olarak değerlendirirken gazeteyi, Zekeriya Sertel, "Gazete bir aynadır. Gazeteci cemiyeti, bütün istekleri, bütün dertleri ve kederleri bu aynaya yansıtır" cümlesiyle gazete kavramını tanımlamaktadır.⁴

Bu bağlamda, gazetenin demokrasilerde haber verme, halkı eğitme, kamuoyuna yön verme, kamunun ihtiyaçlarını kamuoyuna ve yöneticilere duyurma, yöneticilerin almış oldukları tedbir ve kararları halk duyurma gibi çok önemli "kamu görevlerini ifa ettiği de bir gerçektir.

XV. yüzyılda matbaanın icadı ve gelişmesiyle birlikte fikirler sözlü olmaktan ziyade basılı olarak geniş kitlelere yayılmaya başlamış, matbaanın yaptığı iş olan "basım" işi de adını bu makinenin adından almıştır: "Presse".⁵

Peki, gazeteler ortaya çıkmadan önce kamuoyu nasıl oluşuyordu? İnsanlar toplumsal duyarlılıklarını, tepkilerini, hoşnut oldukları ya da olmadıkları durumlardaki tutumlarını nasıl ifade ediyorlardı? Kamuoyu kavramının tanımlanması ve bu konudaki gelişmelerin incelenmesi, mutlaka gazetenin (ve daha gelişmiş basın araçlarının) dünya sahnesinde çıkışından önceki durum hakkında bilgi verecektir.

İlk insanlarla birlikte toplumsalma sürecinde zıtlama-uyum çelişkisi içerisine girilmiş, bu ilişkinin yansımalarının ilk sonuçlarından birisi olarak da "kamuoyu" ortaya çıkmıştır. 18. Yüzyılda kavram olarak, 19. Yüzyılda da özel bir araştırma

³ Özbay, age, s.19.

⁴ Özbay, age, s.20.

⁵ Özbay, age, s.21.

alanı haline gelen kamuoyunun dünya üzerindeki anlamı da dönemden döneme ve bölgeden bölgeye çok sık değişim göstermektedir.⁶

J. Young'a göre, "Kamuoyu, akılcı kamu tartışmasına sunulmuş genel çıkar sorunları üzerinde bilinçli bir toplumun sosyal yargısıdır."⁷

Bu tanım üzerinde yapılan tartışmaların çoğunluğu, toplumu oluşturan tüm katmanların değil, akılcı düşünebilen, rasyonalist bir yaklaşım öne sürülmüştür. Zaten kamuoyunu oluşturan temel ögeler insan, düşünce ve tavır, iletişimdir.

Kamuoyunun açığa çıkış şeklinin siyasi rejimlere göre farklılık gösterdiğini iddia eden Koloğlu, bu açığa çıkışı şöyle gruplamıştır: Açık Kamuoyu (Çok partili sistemlerdeki gibi özgür araçlarla serbestçe ifade edilebilen), Kapalı Kamuoyu (Monarşik rejimlerdeki gibi değişik görüşlerin açıklanmasına izin verilmeyen), Güdümlü Kamuoyu (Toplumun tüm kesimlerinin kendisini tek bir yönde açıklamaya mecbur edildiği)⁸

Kamusal hareketliliğin bir sonucu olarak 18. yüzyılda "kamuoyu" kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Ancak kavramı iki yüzyıl daha önce ilk kez kullanan Montaigne'dir. 1588'de Montaigne kavramdan Fransızca olarak "l'opinion publique" şeklinde söz etmektedir. İngilizcede kamuoyu üzerine ilk düşünceleri geliştiren ise Jeremy Bentham'dır.⁹

Latinedeki "publicus" ve "opinion" kelimelerinin bir araya getirilmesiyle türetilen ve Batı dillerine giren, İngilizcede de "public opinion" kelimeleriyle ifade edilen kamuoyu kavramı, dilimizde ilk zamanlarda "efkâr-ı umumiye", "halk efkârı", "amme efkârı" gibi kavramların karşılığı olarak kullanılmıştır.¹⁰

İletişim Sözlüğünde kamuoyu, "halkın kamusal ilgi konularına ilişkin kanılarının toplamı; genel kamunun üyelerinin siyasi konular ya da güncel olaylar

⁶ Orhan Koloğlu, Osmanlı'da Kamuoyu, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2010, s.1.

⁷ Koloğlu, Osmanlı'da Kamuoyu, s.3.

⁸ Koloğlu, Osmanlı'da Kamuoyu, s.4.

⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Public_opinion adlı internet sayfası (05.04.2014-Çev: Habilhan Pehlivanlı)

¹⁰ Necdet Atabek, "Kamuoyu, Medya ve Demokrasi", **Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Kurgu 19, Eskişehir, 2002, s.223.

hakkındaki tutumlarının anlatımları” şeklinde tanımlanmaktadır.¹¹ Türk Dil Kurumu Sözlüğünde ise kamuoyu, “bir konuyla ilgili halkın genel düşüncesi, halkoyu, efkârıumumiye” şeklinde açıklanmaktadır.¹² Literatürde üzerinde uzlaşmış tek bir karşılığı olmasa da kamuoyu kavramı genel olarak, “belli bir toplum içinde yaşayan insanların belli bir olgu ya da inanç üzerindeki ortak yargısı” şeklinde ifade edilmektedir.¹³

Özgürlükçü demokrasilerde kamuoyu oluşturmak ya da kamuoyunun serbestçe oluşumuna katkıda bulunmak, medyanın en önemli işlevleri arasında sayılmaktadır.¹⁴ Çünkü toplumsal sorumluluk anlayışına göre medyadan beklenen kamunun ortak konusu haline gelmiş sorunları ele alıp incelemesi ve gerektiğinde bu konularda bir uzlaşmanın sağlanmasıdır.¹⁵

Kamuoyunun oluşumunun ilk basamağı fikirlerin özgürce açıklanabilmesi, İkinci basamağı da bu fikirlerin açıklanıp başkalarına iletilebilmesidir. Üçüncü basamakta ise edinilen bilgi ve fikirler, algılanarak yorumlanır. Fikirlerin iletilmesinde medya, algılanması ve yorumlanmasında da propaganda teknikleri ortaya çıkar. Propaganda, kamuoyunu etkilemek için gerçek, yarı gerçek ya da yalan bilgiler yaymada simgeler aracılığıyla inanç, tutum ve davranışları etkileme yönünde sistemli gayretlerin tümüne verilen addır.¹⁶ Dolayısıyla, propogandanın amacı, kamuoyunu istendik yönde etkilemek ve daha sonra da istendik davranış değişikliği yaratmaktır. Bunun için de kitlesel iletişimi sağlayan her türlü aracın propaganda tekniklerinin uygulanabildiği en uygun ortamlar oldukları söylenebilir. Kamuoyunu oluşturan araçlar denildiğinde; dolaylı olarak aile, eğitim, kültür, toplumsal kontrol mekanizmaları gibi kurumsal sosyolojik araçlar ve kanaat, motivasyon, algı, tutum gibi bireysel psikolojik araçlarla; doğrudan siyasal grup ve partiler, baskı grup ya da örgütleri gibi siyasal araçlar ve medyanın etkilerine işaret edilir.¹⁷ Bu aşamada ülke

¹¹ Erol Mutlu, İletişim Sözlüğü, Ark Yayınevi, Ankara, 1994, s.117.

¹² Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, c.2, s.775.

¹³ Ali Murat Vural, Yerel Basın ve Kamuoyu, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1999, s.46.

¹⁴ Vural, age, s.57; 87-94.

¹⁵ Suat Gezgin, “Medyanın Toplumsal İşlevi ve Kamuoyu Oluşumu”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, İstanbul, 2002, Sayı: XII, s.13.

¹⁶ Arsev Bektaş, Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1996, s.153.

¹⁷ Cengiz Anık, “Kamuoyunu Oluşturan Araçlar”, **Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi İletişim 1-2**, Ankara, 1988, s.83-106.

içi dinamikler göz önüne alındığında “İç Kamuoyu”, daha çok yurtdışı bağlantı ve dinamikler devreye girdiğindeyse “Dış Kamuoyu” kavramları kendini göstererek toplumsal algı oluşturulur.

Kamuoyunun oluşumunda birçok unsur arasında medya tek başına etkili ve yeterli bir araç olarak tanımlanmaz. Ancak “en etkili araçların başında geldiği” söylenebilir. Yine de “medya eşittir kamuoyu” gibi bir denklemden söz edilemeyeceğinin altını çizmekte yarar vardır. Bununla birlikte kamuoyu oluşturmak için başvuru araçlarının başında medya gelmekte, devlet ve siyaset adamları, hangi sistem içinde olurlarsa olsunlar, kamuoyunu etkilemek amacıyla kitle iletişim araçlarına önem vermektedirler.¹⁸ Televizyon, radyo, gazete, dergi ve sinema gibi kitlesel iletişime olanak sağlayan ortamların yani kitle iletişim araçlarının toplumdaki farklı görüş, düşünce ya da kanaatlerin yayılmasında, farklı görüşlerin sesini duyurabilmelerinde ve farklı görüşlerin duyulabilmesinde önemli bir aracılık rolü gördüğü söylenebilir.¹⁹

Kamuoyu kavramı, 18. yüzyıla kadar kesin bir tanıma kavuşmamakla birlikte, bazı görüşlere gören ilkel dönemlerde dahi üzerinde durulan bir konu olmuştur. Tarde’a göre bütün dönemlerde, hatta en barbar dönemlerde bile, halk efkârı yani kamuoyu bu günkü şekil ve anlamından farklı olmakla beraber mevcuttu. Klanda, kabilede, antik kentlerde, hatta ortaçağ kentlerinde herkes herkesi şahsen tanımaktaydı. Özel sohbetler ve halk hatiplerinin nutukları, belirli bir sorun üzerinde fikirlere yön verebiliyordu. Bu günkü anlamıyla kamuoyu kavramı ise, çağdaş demokrasinin ortaya çıkışına paralel bir gelişme göstermiştir ve 19. yüzyıldan itibaren de sistematik inceleme konusu olmuştur.²⁰

Eski Yunan’da coğrafi şartların da etkisiyle halk küçük gruplar halinde toplanıyordu. Yunan siteleri çok küçük sosyal ve siyasi birliklerdi. MÖ 5. yüzyılda yetişkin erkeklerin, yurttaş olarak yönetime doğrudan katılma hakkını elde etmesiyle kendi kendilerini yönetme imkânına kavuşan site toplumu, doğrudan demokrasiyi bir

¹⁸ Ahmet Taner Kışlalı, Siyaset Bilimi (İkinci Baskı), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1997, s.330.

¹⁹ Erkan Yüksel, Medya Güvenlik Kurulu, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2004, s.245.

²⁰ Seha Meray, “Halk Efkarı ve Yoklaması”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, C. IX, Ankara, 1954, s.266.

siyasi sistem olarak kurumsallaştırmıştır.²¹ Özgür yurttaşların katıldığı, yılda 40 kez toplanan Ecclesia’da siyasi sorunlar oylanıyordu. Burada siyasi sorunlar herkes tarafından tartışılabilir, kamuoyu bu tartışmalar sırasında oluşabiliyor veya değişebiliyordu. Toplantı gündemi 4 gün önceden Atinalılara duyurularak, kanaatlerin oluşumu için ortam oluşturuluyordu. Toplantı sırasında ise gündem maddelerine geçildiğinde, başkan “kim konuşmak ister” sorusuyla tartışmayı başlatıyordu.²²

Atina demokrasisi, farklı görüşlerin ifade edilmesini önleyen, resmi doğruların saptanıp yurttaşlara benimsetildiği değil, yurttaşların görüşlerinin serbestlik içinde ifade edildiği bir siyasi ortam oluşturuyordu. Siyasi organlar içinde bu serbestliğin sağlanmasının ötesinde düşünce ve kanaatlerin oluşması için, günümüz iletişim araçlarının yerini tutan kamusal ortamlar yaratmışlardı. Pazar yeri, dinsel mekânlar, sokaklar sitenin sorunları konusunda farklı görüşlerin ortaya atıldığı, kamuoyunun oluşmasına kaynak oluşturan kamusal ortamlardı.²³ Bir düşünceye göre de, Eski Yunan’da kamuoyunun bir başka oluşum yeri “tiyatro” idi. Euripides trajedileri ve Aristofanes komedileri yurttaşların site işlerine ilgisini uyandırıyor, artırıyor. Aristofanes’in yazdığı komediler demokrasinin ve siyasi önderlerin eleştirisine dayanıyordu. Klasik Yunan piyeslerinde halkı ve kamuoyunu temsil eden korolar, siyasi eleştiri açısından önem taşıyordu.²⁴

Ünlü Yunan düşünürü Platon’a göre site yönetimi ancak aristokratlar eliyle gerçekleştirilebilirdi. Bu üstünlük ve yücelikten yana olan, sonraki yüzyılların totaliter devlet anlayışının temelini bu görüşleri ile oluşturan Platon, halkın kanaatlerini aldatıcı, gerçekten uzak ve gerçeğe aykırı bularak, halkın siyasal yaşamda etkisine ilişkin olumsuz düşünceler ileri sürmüştür. Aristo ise, tek bir yönetim biçimini en iyi olarak kabul etmez ve “halkın teker teker aristokratlardan üstün olmamakla birlikte, bir araya geldiklerinde, (mecliste) erdemlerini birleştirecekleri için, oldukça akıllı kararlar alabileceğini” söyler. Kamuoyunun

²¹ Oktay Uygun, *Demokrasinin Tarihsel Felsefesi ve Ahlaki Boyutları*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2003, s.17.

²² Uygun, age, s.30.

²³ Uygun, age, s.65.

²⁴ Meray, agm, s.267.

yargılarının yerinde olacağı görüşünü de çokluk yönetimini destekleyen bir kanıt olarak sunan Aristo, kamuoyunun yargılarının doğru olacağı düşüncesini açıklamak için de “ev yapımını” bir örnek olarak vermektedir: “(...) Yapıcı (mimar), elbette bir ev üstüne yargı verebilir; fakat ondan daha iyi bir yargıç, ister ev sahibi olsun ister kiracı, evi kullanan olacaktır.” Platon’dan farklı olarak, siyasal yaşamda halk kitlesine önem veren ve görevlileri seçme, denetleme işlerinin topluca halk kitlesi tarafından yerine getirilebileceğini söyleyen Aristo’nun, dönemi içinde kamuoyunun etkisini dile getirdiğini ifade etmek yanlış olmaz.²⁵

Roma’da site hayatı ve kent kültürü hâkim olduğu sürece kamuoyu önemli bir yer işgal etmekteydi. İmparatorluk sınırları genişleyince kuvvetli bir haberleşme ve ulaştırma şebekesi kuran Roma, çeşitli dinleri, değerleri, siyasi ve ekonomik sistemleri olan kavimlerden haber alabiliyordu. Ayrıca Senato müzakerelerinin zabıtları (Acta Diurna) yayımlanmaya başlandı ve Sezar, MÖ 59’da bunların halk tarafından okunmasını sağladı.

Roma’da hitabet, kamuoyunun oluşumunda önemli bir araç olarak görülmekteydi.²⁶ Okur-yazarlığın hemen hiç bulunmadığı bu dönemde halk üzerinde etkili olmanın yolu yüz yüze ilişkiler, nutuk ve konferans idi. Roma’da söylenen “Vox Populi, Vox Dei” yani “Halkın sesi, Hakkın sesidir” sözü de, halkın düşüncelerine yani kamuoyuna verilen önemi ortaya koymaktadır. Ancak bu anlayış, kamuoyu kavramında bir karışıklık yaratmaktadır. Zira kamuoyu, haklılık, doğruluk gibi değerlerin dışında ele alınmalıdır. Lowell, bu konuya şöyle açıklık getirmektedir: “Halkın sesi, belki de hakkın sesidir, ama bu konudaki en küçük bir inceleme, ne ‘ses’ ne de ‘halk’ kavramlarının ne anlama geldikleri konusunda hiç bir zaman bir uzlaşma olmamıştır”.²⁷ Romalı hukukçular iktidarın kaynağının halkta olduğunu ve iktidar ve yetkilerinin vekâleten kendilerine verildiğini ileri sürmüşler, böylece halkın arzu ve iradesini her şeyin kaynağı olarak görmüşlerdir. Bütün bunlar, “Vox Populi, Vox Dei” söyleminin iktidarı meşrulaştırma amacı için kullanıldığını göstermektedir. Şurası da muhakkak ki, gerek Yunanlılar gerek Romalılar kişinin

²⁵ Bihterin Dinçkol, “Yönetilenlerin ‘Öz’ Yönetimi-Kamuoyu”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 10, İstanbul, 2006, s.52-53.

²⁶ Meray, agm, s.268.

²⁷ Dinçkol, agm, s.53-54.

bazı haklara sahip olarak devlet kudretini sınırlayabileceğini düşünemiyorlardı. Onlara göre devlet iktidarı sınırsızdı.²⁸

Ortaçağ'a gelindiğindeyse dünyevi iktidara üstünlük iddia eden kilisenin yanı sıra, feodalite, sosyal, siyasi, ekonomik ve hukuki düzeni belirlemiştir. Zaten senyörler karşısında kendilerini güçsüz bulan krallar, kiliseden yardım beklemişler, bu yüzden de ortaçağda feodalite kilisenin gücünün artmasına yol açmıştır. Böyle bir ortamda rasyonel bilgiyi, dogmatik kilise hukukundan ayırmak mümkün değildir. Aynı ortam kamuoyunun gelişimini sağlayacak koşulların oluşmasına da engeldir. Ortaçağ hukuk düşüncesi, genellikle kaynağı ilahi olan bir doğal hukukun mevcudiyetine dayanmaktadır. Devletin fonksiyonları da bu doğal hukuk kurallarına bağlıdır. Ortaçağ dönemi boyunca bir yandan senyörün diğer yandan da kilisenin baskısı altında yaşayan bireylerin özgür kanaatler oluşturması mümkün değildir. Bu dönemde eski çağların "siyasal insan"ı, "inanın insan"a dönüşmüştür. Ortaçağda Hristiyanlığın etkisiyle erdeme, siyasal katılımı değil tanrısal iradeye itaatle ulaşılacağı görüşü egemendir.²⁹

XIII. yüzyıldan başlayarak, Batı Avrupa'da bir gelişme, değişme yaşanmıştır. Rönesans, reform hareketleri, dinin düşünce üzerindeki baskısının kaldırılmasına sağlamıştır. Nesnelliği, dolayısıyla devletin laik niteliğini ortaya çıkaran Rönesans düşüncesine göre, yaşanan dünya o kadar ilgi çekicidir ki, başka dünyaları düşünmek ve ona hazırlık yapmak anlamlı değildir.³⁰

Matbaanın icadı, din kitaplarının basılmasını ve halktan kişilerin bunları okuma imkânı bulmasını sağlamıştır. Ayrıca ortaçağın diğer önemli unsuru olan feodalite de yerini mutlak monarşilere bırakmıştır. Basılı eserlerin ve haberleşmenin artması, bireylerin olaylardan, yönetimden haberdar olmasını sağlamıştır. Bu gelişmeler kanaatlerin oluşmasını kolaylaştırmış ve kamuoyunun gelişmesini sağlamıştır. Söz konusu dönemlerde, düşünürler kamuoyu ile ilgili çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir.

²⁸ Münci Kapani, Kamu Hürriyetleri, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları (Yenilenmiş 5. Baskı), Ankara, 1976, s.22.

²⁹ Cevat Okutan, Cumhuriyetçi Paradigma Paradigmatik Cumhuriyet, Paradigma Yayıncılık, İstanbul, 2006, s.66-67.

³⁰ Oral Sander, Siyasi Tarih, İlkçağlardan 1918'e, İmge Kitabevi, Ankara, 2002, s.82.

Bu düşünürler içinde Machiavelli, modern siyaset biliminin kurulmasına katkıları ve modern ulusal devleti kurumsallaştırmaya başlamasıyla tanınır. Eserlerinde halkın sesinden, halk kalabalığının kararlılığı ve bilgeliğinden söz eden Machiavelli, “halk kalabalığının prensten daha bilge ve kararlı olduğu” sonucuna varmıştır.³¹

19. yüzyıl düşünürlerinden A. Tocqueville, kamuoyunu sosyal kontrol aracı olarak ele almış ve kamuoyunun çoğunluk oyu olarak ortaya çıkarak, güçlenmesinin doğurabileceği tehlikelere “Amerika’da Demokrasi” adlı eserinde eğilmiştir. Tocqueville; demokratik cumhuriyetlerde, kamu hayatıyla özel hayatın sürekli ilişki halinde olduğunu, baştaki kişinin kamuoyu tarafından kolaylıkla dikkatinin çekilebileceğini ifade etmiştir.³²

20 yüzyıl düşünürlerinden ve kamuoyunun modern öğretisini oluşturanlardan Walter Lippmann düşünceleriyle George Santayana’yı da etkilemiştir. Her iki düşünür de demokrasilerde kamuoyunun sınırlayıcı gücü üzerinde durmuşlar ancak, ülkeyi yöneten entelektüel elitin kamuoyundan etkilenmesi konusunda şüpheci davranmışlardır. Ayrıca, sıradan insanların kamusal yasama ilişkin anahtar sorunlar üzerinde doğru yargılarda bulunamayacağını savunmuşlardır.³³

Geçmişten günümüze kamuoyu kavramının Türk insanı için ne ifade ettiğine şöyle bir bakılacak olursa, Orta Asya’da küçük topluluklar halinde yaşayan ve göçebe bir hayat sürdüren Türk topluluklarında “bey”e olan itaat birlik ve dirliğin sembolü olduğundan kamuoyu kavramından tam olarak söz etmek mümkün değildir. Yeteneğini kanıtlayanın “bey” olduğu bu toplum yapısı içerisinde danışma meclisi olan “ihtiyarlar” etrafında bile kamuoyu oluşturmak mümkün değildir. Zira esas olan “bey”e itaattir.³⁴

Türklerin İslamiyet’le tanışmasıyla birlikte, İslam dininin kuralları da toplumsal hayatta geçerli kurallar haline gelmiştir. İslam Peygamberi Hz.

³¹ Dinçkol, agm, s.55.

³² Alexis de Tocqueville, Amerika’da Demokrasi, (Çev: İhsan Sezal, Fatoş Dilber), Yetkin Yayınları, Ankara, 1994, s.243-244.

³³ César Garcia, “Walter Lipmann and George Santayana; A Shared Vision of Society and Public Opinion”, **The Journal of American Culture**, Malden, June 2006, Vol. 29, Iss. 2, pp.183.

³⁴ Koloğlu, Osmanlı’da Kamuoyu, s.7.

Muhammet'in "her bireyi eşit birer kul" olarak saydığı ve "meşvereti" (fikir alışverişi) adeta kural haline getirdiği İslam anlayışının aksine, kendisinin vefatının ardından yönetimde söz sahibi olan kabileler daha çok kendi aile güçlerini ispatlamaya yönelik bir yönetim anlayışı sergilemişlerdir. Her bir bireyin fikrini alan Hz. Peygamber yönteminin aksine halkı "avam" gören, "havas"ın yönettiği İslam Devletlerinde de kamuoyu ancak "bildiğini kendine saklama" haline gelmiştir. Çünkü havasın ilgisizliği karşısında tasavvufa yönelen halk, sayıları 600'ü bulan tarikatların yönlendirmeleriyle İslam'ı yorumlamaya başlamış; içine kapanıp, "susmanın konuşmaktan daha hayırlı olduğu" bir yaşam felsefesine inanır olmuştur. "Siyasetname" yazan ünlü Selçuklu Veziri Nizam'ül-mülk bile İslam siyasetini "meşveret" ten ziyade "ilahi" vasıflara sahip Halifenin buyruklarına bağlı kılmıştır.³⁵

Avrupa'da Ortaçağ'ın sona ermesiyle birlikte etkinliği azalan Kilisenin yerini alan rasyonalist anlayış, daha çok okuyan, yazan, eleştiren, fikir üreten, dolayısıyla da özgürlükler peşinde koşmaya başlayan bir toplum ortaya çıkarmaya başlamıştır. Burjuvazinin gelişmeye başladığı Avrupa'da "laik hukuki düzen", "serbest piyasa ekonomisi" gibi kavramlar ortaya çıkarken bu düzene ayak uydurmaya çalışan Osmanlı toplumunda mahallelerin olabildiğince içine kapanıklığına karşılık, bedesten bölgelerinde hareketlilikler ortaya çıkmaya başlamıştı bile. Yalnızca alışveriş yapılan bakkal ya da tamirci dükkânlarında değil, berber, bozahane, şerbetçi, helvacı, meyhanelerde insanlar sohbet etmeye başlamışlardı. Kimi zaman tambur çalınıp şair toplantıları bile yapılan bu mekânlarda kıssahanlar tarafından hikâyeler de okunuyordu. Her ne kadar meyhanelere yalnızca gayrimüslimlerin gittiği düşünülse de Yeniçerilerin de o dönemde meyhanelere uğradıklarından bahsedilir.³⁶ Hatta camiler, tarikat sohbetleri (tekkeler, zaviyeler), medreseler ve de birer kamuoyu oluşum merkezleri haline gelmişti.

Mısır, Hicaz ve Yemen'e hâkim olunduktan sonra ilk kez 1543'te İstanbul'a Halep ve Şam'dan getirtilen kahvenin toplu olarak tüketilmesine yönelik olarak, ilk kahvehane 1553'te Tahtakale'de açılmıştır.³⁷ Zamanla toplumun her kesiminden insanları bir araya getiren kahvehaneler toplanma yeri haline gelmiştir. Ancak

³⁵ Koloğlu, Osmanlı'da Kamuoyu, s.8-19.

³⁶ Koloğlu, Osmanlı'da Kamuoyu, s.29.

³⁷ Koloğlu, Osmanlı'da Kamuoyu, s.29.

zamanla ortaya çıkan cemiyetleşme ve toplu sohbetler devlet ricalini rahatsız etmiş olmalı ki, kahvehanelerin bidat sayılması için kollar sıvandı. Evliya Çelebi'ye göre "dedikodunun artması", Kâtip Çelebi'ye göre ise, bir araya gelen insanlar arasında "devlet sohbetinin" (siyaset) yapılıyor olması sonucunda hemen meyhanelere benzetilmiş, kömürleşmiş kahvenin haram sayılmasına dair camilerde aleyhte vaazlar vermeye başlanmıştır. Nihayet Şeyhülislam Ebussud Efendi'nin fetvasıyla da kahvehaneler 1574-1595 tarihleri arasında yasaklanmıştır. Ancak tüm bu yasaklamalara rağmen "merdiven altı" kahvehaneler ve kahvehane sohbetleri artarak devam etmiştir.³⁸ 17. Yüzyıldan itibaren Avrupa'dan gelen duhan (tütün) de kahvehanelerde tüketilmeye başlanınca halkın toplu bulunduğu yerlerde tütün kullanımının dair de bir yasak getirildi. Ancak dönemin sosyo-ekonomik sorunları özellikle Yeniçerilerin sık sık kışlalarını terk ederek kahvehanelerde kahve ve tütün eşliğinde halkla sık sık sohbet ortamları doğurmuştur. Yeniçerilerin, alışılmışın aksine, halkla iç içe olmaları, belli bir disiplinin dışındaki bu ortamlarda fikir üretme ve eleştiri "tehlikesini" de doğurmuştur. Bu ortamda 1617'de yayımlanan "İbdal-i Kahvehane ve Men-i Duhan" fermanı, tütün içenin siyaseten katil olunacağı gibi ağır bir sonucu da içeriyordu. Özellikle IV. Murat Döneminde afyonun da bu yasaklar arasına girmesiyle çok sayıda insan idam edilmiştir.³⁹

Osmanlı Devletinin son dönemlerinde artmaya başlayan eleştirel bakış ve kutsal olan devletin de eleştirilmeye başlanmasında en önemli unsur -hiç şüphesiz- kamuoyudur. Bir araya gelerek konuşmaya, eleştirmeye başlayan halk, farklı fikirlerin de ortaya çıkmaya başlamasıyla birlikte artık "devlet" kavramının eleştirilemez olmadığını, yanlış ya da eksik yapılan bir şeyler varsa, bunların tenkit edilerek düzeltilmesi için çabalanması gerektiğini düşünmüşlerdir.

Ancak gerek devlet otoritesini korumaya yönelik çabalar, gerekse reform yanlısı çabalar bir sonuç getirmeyerek, 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'yle birlikte 600 yıllık Osmanlı Devleti fiili olarak sona ermiştir. Elbette devletin kurucu unsuru olan "Türk Milletinin" devletsiz ve başsız kalması tarihte görülmemiş bir durumdur. Nitekim 19 Mayıs 1919'da Osmanlı Devletinin görevli bir

³⁸ Koloğlu, Osmanlı'da Kamuoyu, s.32.

³⁹ Koloğlu, Osmanlı'da Kamuoyu, s.33.

subayı olarak Anadolu'ya gönderilen Mustafa Kemal, bu durumu fırsata çevirerek etrafında toplanan vatanseverlerle yaptığı kulis çalışmaları neticesinde yeni Türk Devletinin tohumlarını atmıştır.

“Kulis” yapmanın temel amacı da kamuoyu oluşumunun ilk kıvılcımlarını çakmaktır. Mustafa Kemal şunu çok iyi biliyordu ki, “kamuoyunun desteğini alamazsa yapmaya çalıştığı şeyleri halka anlatması çok zor olurdu. Zira işgal dönemlerinde, (kısıtlı da olsa) basın yayın organlarının hemen hemen tamamı işgal kuvvetlerinin elindeydi ve halkı istedikleri gibi yönlendirebilirlerdi. Aslında öyle de yapıyorlardı. Öyle ya, Saltanat ve Hilafet sonrası laik bir cumhuriyeti, dünyadan bîhaber halka, “Dinsizliğin İlgası” olarak anlatmak çok da zor bir şey değildi.

Bilhassa Anadolu'ya geçtikten sonra her fırsatta millî hâkimiyetten açıkça söz etmeye başlayan Mustafa Kemal Atatürk, Samsun'a çıktıktan üç gün sonra İstanbul'a Sadaret'e yazdığı raporda, “Türklüğün yabancı idaresine tahammülü olmadığını, İzmir'in Türklerce önemli vilâyetlerden biri olduğu, hiçbir yabancının memleketimizin işgaline razı olamayacağını, askerî kuvvetle yapılan bu işgalin geçici olduğunu ifade ettikten sonra, millet birlik olup hâkimiyet esasını ve Türklük duygusunu hedef tutmuştur.”⁴⁰ demiştir. Bu raporda, Millî Mücadele'nin amacı ve bu gerçekleşikten sonra kurulması düşünülen sistemin niteliği açıkça ortaya konmuştur. Yine Samsun'a çıktığı günlerde ülkenin durumunu değerlendirirken, “Osmanlı hanedan ve saltanatının devam ettirilmesine çalışmak, elbette Türk Milleti'ne karşı en büyük kötülüğü işlemektir. Çünkü millet her türlü fedakârlığı göze alarak istiklâlini kazanmış olsa da, saltanat sürüp gittiği takdirde, bu istiklâle kazanılmış gözüyle bakılamazdı”⁴¹ diyerek millî hâkimiyet üzerinde durmuş ve Millî Mücadele'nin ancak bu prensibin Türkiye'de hâkim kılınması ile tamamlanmış sayılabileceğini belirtmiştir.

Özet olarak, varoluşundan bu yana Türk Milleti için kamuoyu kavramı (tüm toplumlarda olduğu gibi) gerek sosyal gerekse siyasi alanlarda her zaman etkisini göstermiş, toplumun ya da ülkenin şekillenmesi için gerekli toplumsal destek kamuoyu vasıtasıyla ortaya çıkmıştır. Türk Milletinin, teşkilatçılık konusundaki

⁴⁰ Ayşe Afet İnan, M. Kemal Atatürk'ün Karlsbad Hatıraları, TTK, Ankara, 1983, s.18.

⁴¹ Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk I, Yay. Haz. Zeynep Korkmaz, Ankara, 1984, s.10.

doğal yeteneği göz önüne alındığında, sosyal ya da siyasi bağlamda kamuoyu oluşturup bunu da birlikteliklere dönüştürmesi kaçınılmaz bir sonuçtur.

Kamuoyu kavramının kuramsal içeriği ve tarihi gelişiminden de anlaşılacağı üzere, toplumu ilgilendiren ve genel tepki verilmesi gereken durumlarda kolayca bir araya gelebilen Türk Milleti, (ne yazık ki) başta gazete olmak üzere, kamuoyunu yönlendirebilecek basın yayın araçlarıyla çok geç tanışmıştır. Bu alandaki eksikliğin en önemli sebebi olan basım (matbaa) teknolojisinin Osmanlı Devletine, -Avrupa'ya nispeten- geç girmesidir. Yazılı Basın kavramının ortaya çıkabilmesi için olmazsa olmaz teknoloji matbaadır. Zira matbaa olmadan yazının kâğıt ya da türevlerine işlenebilmesi mümkün değildir. Nitekim boya ya da mürekkep sürülmüş bir kalıbın, kâğıt, kumaş gibi bir maddeye bastırılması yoluyla yazı ve resimlerin çoğaltılması işlemine “basım” (tab; matbaa) denilmektedir.⁴² En ilkel dönemden bu döneme kadar matbaacılıkta değişmeyen temel ilke, baskı işinde kullanılan yüzeylerin kâğıt, karton, deri, madeni levha, muşamba olabileceği gibi suretlerin de yazı, şekil, resim harita olabilmesidir. Zira basımdaki temel ilke, oldukça sert bir kalıbın izini, daha yumuşak, daha düz bir yüzeye çıkarmasıdır.⁴³

Günümüzde kullanılan “matbaa” kelimesiyle, hareketli harflerle yapılan baskı kastedilmektedir ve bu baskıda kullanılacak harfler, noktalama işaretleri veya semboller için ayrı bir “matris” kullanılmaktadır. Matristen harfler elde edilir. Yalnız bir cins matrisin oluşturduğu harfler dizisine ise “font” denir. Bu şekilde elde edilen harfler bir araya getirilerek metnin bir sayfası oluşturulur. Bunun dışında bir de klişe baskı denilen basım türü vardır ki, bu işlem oyulmuş tahta veya madeni levha kullanılarak yazı ve resimlerin grafik reproduksiyonunu elde etmek anlamına gelir. “Klişe baskıda” her sayfa, bir bütün olarak levha üzerine oyulur.⁴⁴

Matbaaya dair ilk ve en ilkel örnekleri günümüzden 2800 yıl kadar önce Sümerlerde ve Mezopotamya'da ortaya çıkan eserlerdir. Bu örneklerde silindir

⁴² Atilla Girgin, Türkiye’de Yerel Basın, Der Yayınları, İstanbul, 2009, s.3.

⁴³ Özbay, age, s.26.

⁴⁴ Osman Ersoy, Türkiye’ye Matbaanın Girişi ve İlk Basılan Eserler, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Ankara, 1959, s.9.

biçiminde bir kalıp balmumu ya da kil üzerinde yuvarlanarak, kalıptaki yazı ya da resmin örneğinin çıkarılması işlemine dayanmaktaydı.⁴⁵

Bu ilkel örnekler bir yana matbaanın ilk kullanımı Uzakdoğu'da başlamıştır. Modern anlamdaki baskı tekniklerine en yakın örnekler 8. Yüzyılda Japonya'da gerçekleştirilmiştir. İmparatoriçe Shotoko, Budizm'in kutsal metinlerini Sanskrit dilinde Çin harfleriyle bastırıştır. Yine ilk kez “ayrı ayrı harfler dökerek baskı” yapmayı 1041'de Pi Sheng adındaki Çinli denemiştir. Sheng, porselenden harflerle baskı yaparak matbaanın gelişimine önemli bir katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte, bazı araştırmacılar, Çinli Pi Sheng'e örnek olacak ilk basmayı Uygurların bulduğunu savunmaktadırlar. Bu iddiayı destekleyen bazı kanıtlar bulunmaktadır. Bunların başında 1902-1907 yılları arasında, Doğu Türkistan'da, Turfan'da yapılan kazılarda Tun-Huang Mağaralarında Uygur harfleriyle yazılmış pek çok kitap ve bunların yanında bir torba içerisinde tek tek hazırlanmış Uygur harflerinin bulunması gelmektedir.⁴⁶ Ancak matbaanın Uygurlarca bulunduğunu söylemek yine de pek mümkün görünmemektedir. Çünkü Uygur metinlerinin hiçbiri matbaada basılmış değildir. Tamamı el yazmasıdır. Diğer taraftan bunların tarihinin 868'den önceye gitmediği kabul edilmektedir. Bu tarih ise Çin'de bu tür basım tekniğinin çok gelişmiş olduğu bir dönemdir. Bu yüzden Uygurların bu tekniği Çinlilerden aldığını belirtmek daha makul görünmektedir. Hatta Uygur eserlerinde sayfa numaraları Çince verilmiştir.⁴⁷ Ancak 50 binden fazla Çin harfiyle uğraşmanın zorluğu, tek tek harf basımına dayanan “tipografi” yönteminin doğuda gelişmemesine yol açmıştır.⁴⁸ Ancak kâğıt üzerine ilk baskı örnekleri Çin'de ortaya çıkmıştır. M.S. 600 yılına doğru “blok kitap” basımı yapılmaya başlanmış, bu yöntem Japonya ve Kore'de de devam etmiştir.⁴⁹

Yapılan araştırmalar ve ortaya konulan sonuçlar matbaanın ilk kez kimin tarafından bulunduğu sorusunun cevabını zorlaştırmaktadır. Ancak, Uzakdoğu'da

⁴⁵ Girgin, Türkiye'de Yerel Basım, s.3.

⁴⁶ Zeki Tez, Kâğıdın ve Matbaanın Kültürel Tarihi, Doruk Yayıncılık, İstanbul, 2008, s.219.

⁴⁷ Jale Baysal, Kitap ve Kütüphane Tarihine Giriş, Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi, İstanbul, 1992, s.66.

⁴⁸ Ersoy, age, s.12.

⁴⁹ İsmail Özçelik, Devlet-i Aliyye'nin Toplumsal Düzeni ve Kurumları, Gazi Kitabevi, Ankara, 2013, s. 292.

başlayan bu çalışma, Avrupa’da matbaanın icat edilmesinden önce de, benzer bir gelişme göstermiş ve 14. yüzyılda matbaacılığın en seçkin örnekleri Hollanda’da verilmeye başlamıştır.⁵⁰ Bununla birlikte, yapılan ayrıntılı incelemeler, özellikle teknik açıdan Johann Gutenberg üzerinde karar kılınmasını sağlamıştır. Ancak özellikle üzerinde durulan bir diğer kimse de Lourens Janszoon Coster olmuştur. Coster’in 1430 yılında Hollanda’nın Haarlem kentinde matbaayı icat ettiği savunulmaktadır. Ancak onun matbaayı bulduğunu belirten kaynakların çok sonradan yazılmış kaynaklar olması ve Coster’in basmış olduğu kabul edilen hiçbir kitabın izine rastlanmamış olması bu iddiaları güçsüz kılmaktadır. Ancak klişe baskı tekniğinin orada bir hayli gelişme göstermiş olmasının, matbaayla ilgili bu yanlışlığın doğmasına neden olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan Gutenberg adının ön plana çıkmasında başka önemli kanıtlar da bulunmaktadır. Bunlardan birisi, 1458’de yani matbaanın bulunduğu yıllarda, Papa IV. Sixtus’un doktorunun “Strassbourg’da yerleşmiş olan Gutenberg ve çırağı Fust, metal harflerle parşömen üzerine Mainz şehrinde günde 300 sayfa basarlardı” diye yazmış olmasıdır. Bir diğer belge ise Sorbon Üniversitesinde bulunan bir İncil nüshasının arkasında yer alan bir profesörün notudur. Bu notta bu harika kitabı 1455’te Mainz’de Bonemontanus bastı denilmektedir. O dönemin Latince konuşma geleneğine bağlı olarak profesörün Gutenberg adını Latince’ye çevirerek “Bonemontanus” yaptığı anlaşılmaktadır.⁵¹

Zaten kendisi kuyumcu olan Gutenberg’in, yaşadığı Mainz ve Strassbourg şehirlerinde, özellikle de Mainz’da 1455 yılında kitap çoğaltmakta matbaayı etkin bir biçimde kullandığı bilinmektedir. Ancak Gutenberg’in, ilk kitabını 1444 ya da 1447 tarihleri arasında basmış olduğu sanılmaktadır. 1456’dan sonra matbaa artık pratik olarak kitapların çoğaltılması için varlığına gerek duyulan zorunlu bir araç konumuna yükselmiştir. 1454 ve 1455 yıllarında basılan ve İstanbul’u almış olmalarından dolayı Türklere karşı savaş çağrıları yapılan Indulgence’ler ile 1456 yılında basılan 42 satırlık Gutenberg İncili de matbaanın ilk ürünlerinden kabul edilmektedir.⁵²

⁵⁰ Ersoy, age, s.13.

⁵¹ Baysal, age, s.67.

⁵² Ersoy, age, s.13-14.

Karl Faulmann'ın Matbaacılık Tarihi isimli eserinde kaydettiği bir gerçek ilgi çekicidir. Zira Avrupa'da Arap harfleriyle basılan ilk kitap 12 Eylül 1514'te İtalya'nın Fano şehrinde Gregoryo Ciorci tarafından basımı yapılan eserdir. Daha sonra Papalığın isteğiyle, doğuya ait eserlerin basılması için Kardinal Ferdinando Medici tarafından bir matbaa kurulmuştur. Başta bu matbaa olmak üzere İtalya'da kurulan matbaalarda İbn Sînâ'nın el-Kânûn fi't-Tıb (Tıp Kanunu) adlı eseri 1593'te ve Nasîrüddîn et-Tûsî'nin Tahriru Öklides fî Usûli'l-Hendese (Geometrinin Temel İlkeleri Üzerine Eukleides'in Kitabı) adlı kitabı da 1594'te basılmıştır. Kur'an-ı Kerim'in ilk matbu basımı da yine İtalya'nın Venedik şehrinde 1640 yılında gerçekleştirilmiştir.⁵³

Dünya Tarihinde önemli ve topyekûn değişimlerin hazırlayıcılarından birisi olan matbaayla Türkiye sınırları içerisinde ilk olarak Osmanlı Devleti döneminde tanışılmıştır. Bunun yanında, Osmanlı Devleti de matbaa ile ilk defa azınlıklar aracılığıyla tanışmış ve kurulan ilk resmi matbaa olan Müteferrika Matbaasına kadar devletin sınırları içerisinde 37 matbaa kurulmuştur.⁵⁴

17. yüzyılda Avrupa'da etkisini artıran Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'deki hâkimiyeti de Avrupalıları harekete geçirmiş, Avrupalıları bu başarının sırrını araştırma merakı salmıştır. Özellikle Fransızlar, Ortadoğu'ya nüfuz edebilmenin yollarını aramış, bu yüzden de bölgenin hâkim dilleri olan Türkçe ve Arapça üzerine araştırmalar yaptırmışlardır. Hieronimo Megisero isimli İtalyan tarafından yazılan ilk Türkçe dilbilgisi kitabının Leipzig'de basılmasının en önemli sebebi de Türkçeyi öğrenme isteğidir. Aynı dönem içerisinde kitabın ardından gerek yurtdışında gerekse yurtiçinde yabancılar tarafından kurulan matbaalarda genelde Türkçe-Fransızca ve Türkçe-İtalyanca dilbilgisi kitapları ve lügatler Arapça ve Türkçe olarak Arap harfleriyle basılmıştır.⁵⁵

15. yüzyılın sonlarından itibaren matbaa kurdukları anlaşılın azınlıklardan Türkiye'ye matbaayı ilk önce getirenler Yahudiler olmuş ve ilk kitabı da 1494'te İstanbul'da basmışlardır. Kim tarafından basıldığı bilinmeyen bu kitabın Tevrat ve

⁵³ M. Nuri İnuğur, Basın ve Yayın Tarihi, Der Yayınları, İstanbul, 1993, s.149.

⁵⁴ Baysal, age, s.70.

⁵⁵ İnuğur, age, s.150.

Yorumu olduğu sanılmaktadır. Avrupa’da uygulanan yoğun baskı ve engizisyonun bir katliama dönüşmesiyle birlikte, 1492’den itibaren Yahudiler kitleler halinde Türkiye’ye gelmeye başlamışlardır. İstanbul’da 1494’te ilk kitabın basılmış olması bu bakımdan anlamlıdır. Yahudiler İstanbul’dan başka Selanik, Edirne ve İzmir’de de matbaalar kurmuşlardır. Buralarda bastıkları kitapların birçoğu bugün British Museum ve Bibliothéque Nationale’de bulunmaktadır. Bu matbaalarda Yahudiler Arapça ve Türkçe yasaklandığı için, İbranice, İspanyolca, Yunanca ve Latince kitaplar basmışlardır. Kitapların çoğu dini konularda olmakla birlikte, içlerinde tarih, gramer ve sosyoloji kitaplarına da rastlanmaktadır. Yine aynı şekilde, 1612 yılında Institutionum Lingue Turcicoe (Türk Dili Kuralları) ve 1630 yılında ise Rudimenta Grammatices Turcicoe (Türkçe’nin Gramer Kuralları) adlı iki gramer kitabının basıldığı görülmektedir. 1680 yılında ise Thesaurus Linuearum Orientalum Turcicoe, Arabicoe, Persicoe (Türkçe, Arapça, Farsça Sözlük) adlı bir kitap Meninski tarafından yayınlanmıştır.⁵⁶

Matbaayla ilgilenen diğer bir azınlık da Ermenilerdi ve ilk Ermeni matbaacısı Abgar, Venedik’te öğrendiği bu sanatı patrikleri Sebasti Mikael’in yardımlarıyla İstanbul’da 1565’te kurmuştur. Bu tarihten sonra, Ermeniler arasında da yaygınlaşmaya başlayan matbaa aracılığıyla, kitapların dışında, gazete ve dergiler de basılmaya başlanmıştır. Chteémaran Bidani Kideliatz Dergisi ve Archalouis Aradian günlük gazetesi bunlar arasındadır. Burada basılan kitaplar dini ağırlıklıdır ve içlerinde tarih, coğrafya ve astroloji konularında yazılmış olanları da bulunmaktadır. Daha sonra Ermeni matbaaları siyasi etkinliklere karışınca çoğu kapatılmış, geriye kalanları 1728’de çıkan yangında ortadan kalkmıştır.⁵⁷ Rumlar ise 19. yüzyılda matbaa çalışmalarını yeniden canlandırmışlar, ancak sık sık siyasi etkinliklerde bulunmaları sonucu matbaaları devlet tarafından kapatılmıştır.

1728’de ilk Türk matbaası kuruluncaya kadar ülkemizde Türkçe kitap basılmamıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında, o zamana kadar bir Türk matbaasının

⁵⁶ Ersoy, age, s.19-20.

⁵⁷ Ersoy, age, s.20-21.

kurulmamış olmasının yanında, azınlıklara Türkçe ve Arapça kitap basmama koşuluyla matbaa kurma izni verilmesinin de elbette payı büyük olmuştur.⁵⁸

1718'deki Pasarofça Antlaşması'ndan sonra Osmanlı Devleti'nde yeni bir dönem başlamıştır. Padişah III. Ahmet ve onun sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın tarihe "Lale Devri" (1718-1730) adıyla geçen yönetim dönemi, zevk ve sefanın yanında, Osmanlı Rönesans'ı olarak kabul edebileceğimiz, bilinçli olarak Batı'ya yönelme isteklerinin de belirgin bir şekilde ortaya çıkmaya başladığı bir dönem olmuştur. Bu aslında Batı karşında bilimsel, kültürel, askerî ve siyasi bakımlardan acz içerisinde kalındığının açıkça kabullenildiğinin de bir tür göstergesidir. Çünkü özellikle 1699'daki Karlofça Antlaşmasından sonra Osmanlı Devleti, kendisini yenen bu gücü tanımak istemiştir. Daha önceki yıllarda sürüp gelen kayıtsızlık yerini tanımaya ve bilmeye bırakmıştır. Fransa'ya elçi olarak Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendinin gönderilmesi de bu isteğin sonucudur. Çünkü kendisine "Fransa'nın vesâ'it-i ümrân ve maârifine dahi layıkıyla kesb-i ittılâ ederek kâbil-i tatbîk olanların takrîri", yani Fransa'nın uygarlık ve eğitim araçlarının gerektiği biçimde incelenerek, uygulanması mümkün olanların rapor edilmesi talimatı verilmiştir. Bu bağlamda konuya yaklaşıldığında, matbaanın alınışının bu döneme denk düşmesinin de tesadüfi olmadığı anlaşılmaktadır. Bu iki devlet adamının matbaanın getirilmesinde sağladıkları katkı, bu sıralarda Bâb-ı Âlî'de yıldızı parlayan bir kimse olan İbrahim Müteferrika'nın girişimleriyle de desteklenince, yaklaşık bir çeyrek yüzyıl gecikmeyle de olsa, matbaa resmen tanınmış olmaktadır.⁵⁹

Bu arada, babası Yirmisekiz Mehmed Çelebi ile Paris'te bulunan ve bu seyahati sırasında matbaa aracılığıyla kitapların kolaylıkla çoğaltıldığını gören ve hayran kalan, bundan dolayı İstanbul'da da bir matbaa kurmayı düşünen Said Mehmet Efendi ile Müteferrika'nın tanışmasının da bu olayın gerçekleşmesinde büyük bir rolü olmuştur. Said Efendi tasarılarını Müteferrika'ya anlatmış ve böylesine yeni ve güç bir girişimde karşılaşılabilecek güçlükleri yenmek için birlikte

⁵⁸ Ersoy, age, s.22.

⁵⁹ Hüseyin Gazi Topdemir; İbrahim Ethem Polat, "Türk Matbaacılığının Gelişiminde Bir Sayfa: Cevâib Matbaası", **Nüsha**, Yıl: 4, Sayı: 14, Ankara, 2004, s.82.

hareket etmeyi önermiştir.⁶⁰ Zaten bu yönde düşünceleri olan İbrahim Müteferrika da faydasına inandığı bu girişimin sağlayacağı olanakları anlatmak ve destek toplamak amacıyla *Vesîletü't-Tıbbâ-a* (Matbaanın Gerekleri) adlı bir kitapçık hazırlayıp, başta Sadrazam Damat İbrahim Paşa olmak üzere, birçok devlet ileri gelenine ulaştırmakla işe başlamıştır.⁶¹

Müteferrika izin için 1726 yılında bir dilekçeyle Damat İbrahim Paşa'ya başvurur. İbrahim Müteferrika'nın yapmak istediklerini, gerekçelerini ve işin mahiyetini açıklayan dilekçesinden sonra, yapılan çeşitli görüşmeler sonucu Sadrazam Damat İbrahim Paşa, talep edilenleri olumlu karşılamış, ancak konuyla ilgili olarak Şeyhülislâm Yenişehirli Abdullah Efendi'den bir fetva alınmasını emretmiştir. Bunun üzerine Müteferrika, Şeyhülislâm Yenişehirli Abdullah Efendi'ye yapmak istediği işin niteliğini de belirleyen bir dilekçeyle başvurarak konuyla ilgili fetva istemiştir. Şeyhülislâmın olumlu görüş belirten fetvasıyla birlikte, kitap basımına izin verilmiştir. Fetva istenirken, yalnızca lügat, mantık, hikmet, heyet vb. kitaplar diyerek başvurulduğundan, tefsir, hadis, fıkıh ve kelâm kitaplarının basılması doğrudan doğruya matbaada basılacak kitapların dışında tutulmuş, böylece yalnızca bilimsel eserleri yayınlamak koşula bağlanmıştır.⁶²

Bu olumlu fetvadan sonra, Sadrazam matbaanın imtiyazını dönemin padişahı III. Ahmet'e "Mucibince amel oluna" emriyle başlayan ve Sadrazam Mektûbi Kalemî halifelerinden Said Efendi ile Dergâh-ı Âli müteferrikalarından İbrahim Efendi'nin Tefsir, Hadis, Fıkıh ve Kelam kitapları basmamak şartıyla matbaa kurmalarına izin veren Hatt-ı Hümâyûn'u imzalatmasıyla 1726 yılında matbaa resmen kurulmuştur.⁶³ Daha önceden gerek duyulan ustaları getirtmiş olan Müteferrika derhal işe koyulmuş ve basımda kullanılacak harflerin tamamını İstanbul'da döktürmüştür. Bu konuda bir Fransız araştırmacı başlıklarda kullanılan

⁶⁰ Topdemir; Polat, agm, s.83.

⁶¹ Ersoy, age, s.24-25; 30-31.

⁶² Topdemir; Polat, agm, s.84.

⁶³ Topdemir; Polat, agm, s.84.

harflerin süslemeli olarak yaptırıldığını, bu yönüyle de Batı'da kullanılmakta olan harflerden farklı olduğunu belirtmektedir.⁶⁴

En sonunda Sultan Selim semtinde, İbrahim Müteferrika'nın kendi evinde işletilmeye başlanan matbaada, Müteferrika böylece ilk kitabını 31 Ocak 1729'da yayımlamayı başarmıştır. Bu kitap, İmâm Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd el-Cevherî'nin Sihâhu'l-Cevherî adlı Arapça sözlüğünün Mehmed ibn Mustafa el-Vânî, diğer adıyla Vankulu Mehmed Efendi tarafından yapılmış Türkçe çevirisi olan Kitâb-ı Lügat-ı Vankulu'dur (Arapça Türkçe Vankulu Sözlüğü). Müteferrika'nın matbaasında bastığı on yedinci ve son kitap yine bir sözlüktür. Şuûri Hasan Efendi'nin Kitâb Lisân el-Acem el-Müsemma bi-Ferheng-i Şuûri adlı Acemce-Türkçe Sözlük'tür. Basım tarihi 1 Ekim 1742'dir.⁶⁵

Tühfet'ül-Kibar fi Esfar'ül Bihar (Kâtip Çelebi'nin, deniz harpleri hakkındaki kitabı), Tarih-i Seyyah (Afgan-İran Savaşlarını anlatan, Polonyalı bir papaz olan Judas Thaddaeus tarafından Latince olarak yazılmış bir kitap), Kitab-ı İklim-i Cedid (İbrahim Müteferrika tarafından "Tarih-i Hind-i Garbi" adı verilen bu kitap, Mehmet Bin Emir Hasan el-Suudi tarafından el yazması olarak yazılarak Sultan III. Murat'a takdim edilmiştir. Yeni keşfedilen Amerika kıtasını ve bu kıtadaki gariplikleri anlatmaktadır.), Tarih-i Timur Gürgan (Muhammed İbn Arapşah tarafından yazılmış, Nazmizade Hüseyin Mürteza tarafından Türkçeye çevrilmiş, Sultan Timur'un hayatını anlatan bir kitaptır.), Tarih-i Mısır'ül-Kadime ve Mısır'ül-Cedide (Mısır Divan Kâtipleri tarafından tercüme edilerek basılan Mısır Tarihidir.), Grammaire Turque (Holderman adındaki bir rahip tarafından yazılmış Türkçe-Fransızca dilbilgisi ve konuşma kılavuz kitabıdır.), Gülşen-i Hulefa (Nazmizade Hüseyin Murtaza Efendi tarafından yazılmış, 737-1720 yılları arasında Ortadoğu, Doğu, Batı ve genellikle de İslam ülkelerinde cereyan eden olayları anlatan bir eserdir.), Füyuzat-ı Mikantisiye (İbrahim Müteferrika'nın Latineden çevirdiği ve mıknaatısları anlatan bir kitap), Cihan-nûma (Kâtip Çelebi tarafından yazılan coğrafya kitabı), Takvim-üt Tevarih (Kâtip Çelebi'nin ünlü tarih kitabıdır.), Tarih-i Naima (Vak'a-nüvis Mustafa Naima Efendi tarafından yazılan ve modern tarih anlayışına oldukça

⁶⁴ Giambatista Toderini, İbrahim Müteferrika Matbaası ve Türk Matbaacılığı, Çev: Rikkat Kunt, Ed: Şevket Rado, Yayın-Matbaacılık Ticaret Limited Şirketi, İstanbul, 1990, s.24.

⁶⁵ Topdemir; Polat, agm, s.85.

uygun bulunan tarih kitabı), Tarih-i Raşit (Vak'a-nüvis Mustafa Raşit Efendi tarafından 1661-1722 yılları arasında meydana gelen olayları anlatan tarih kitabı), Asım Tarihi (Diğer adı Tarih-i Çelebizade olan bu eser Çelebizade İsmail Asım Efendi tarafından kaleme alınmıştır.), Ahval-i Gazevat-ı Diyar-ı Bosna (Bosnalı Ömer Efendi'nin, 1736-1739 yılları arasında Bosna topraklarında Türklerle Avusturyalılar arasında geçen savaşları ve iç isyanları anlattığı küçük tarih kitabıdır.) Müteferrika'nın bastığı diğer eserler olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶⁶

İbrahim Müteferrika'nın ölümünden iki yıl sonra, 1747 yılında bizzat kendisinin yetiştirdiği, Rumeli kadılarında İbrahim Efendi ve onun kendisine ortak yaptığı Anadolu kadılarında Ahmet Efendi, I. Mahmud'a başvurarak, bir fermanla matbaa iznini kendi adlarına yenilemişlerdir. Ancak yaklaşık yedi yıllık bir süre daha matbaayı faaliyete geçirememişlerdir. 1754 yılında III. Osman matbaa iznini aynı kişiler adına bir kez daha yenilemiştir. Bu kez matbaayı faaliyete geçirmeyi başaran İbrahim ve Ahmet Efendiler Vankulu Sözlüğü'nü 1755-1756 yılları içerisinde basmayı başarmışlar, ancak bundan başka bir eser de yayımlayamamışlardır.⁶⁷

Bu tarihten itibaren 1783 yılına kadar tamamen devre dışı kalan matbaayı, I. Abdülhamid yeniden canlandırmak için Divân-ı Hümâyûn'da Beylikçi Râşid Mehmed Efendi ve Vak'anüvis Vâsıf Efendi'yi görevlendirmiştir. Bu kimseler matbaanın her türlü giderini karşılamayı kabul ederek işe başlamışlar ve şu kitapları basmışlardır: Sami, Şâkir ve Suphi Tarihleri (1783); Tarih-i İzzî, (1784), İbnü'l-Hâcib'in Kâfiye adlı Arapça gramer kitabı (1786).⁶⁸

Bundan sonra matbaa yaklaşık 7 yıl daha atıl kalmıştır. 1790'da tahta çıkan Sultan III. Selim'in ıslahat programları çerçevesinde, özellikle ordunun teknik beceri ve kuramsal bilgi açısından donatılması ve rütbeli askerlerin yetiştirilmesine yardımcı olması için, Marquis Sébastien Vauban'ın yazmış olduğu ve Konstantin İpsilanti'nin Türkçeye çevirdiği üç kitabın yayımlanmasına karar verilmiştir. Bu

⁶⁶ İnuğur, age, s.157-161.

⁶⁷ Toderini, age, s.115-121.

⁶⁸ Toderini, age, s.117-119.

kitaplar şunlardır: Fenn-i Harb (1792), Fenn-i Lâğım (1793), Fenn-i Muhâsara (1794).⁶⁹

Böylece 66 yıllık serüven sona ermiştir. Bu 66 yıllık süre içerisinde matbaa 18 yıl fiilen çalışmış, 48 yıl kapalı kalmıştır. Matbaayı 10 yıl İbrahim Müteferrika'nın kendisi, 2 yıl yetiştirdiği İbrahim ve Ahmet Efendiler, 2 yıl ise Vâsif ve Râşid Efendiler ortak olarak, 4 yıl Râşid Efendi yalnız başına çalıştırmıştır. 1794 tarihinden sonra matbaa tamamen kapanmıştır. Matbaadaki araç gerecin ne olduğu konusunda kesin bir bilgi bulunmamaktadır.⁷⁰

İstanbul'da matbaa kurulması ve işletilmesi konusundaki çalışmalar kuşkusuz bunlarla sınırlı kalmamıştır. Nitekim Müteferrika Matbaası'ndan sonra ikinci matbaa olarak, 1796'da III. Selim'in isteği üzerine Mühendishanenin geometri hocası Abdurrahman Efendi'nin yönetiminde Mühendishane Matbaası kurulmuştur. Bu matbaada çeşitli kitapların basımı yapılırken, 1802 yılında yine resmi nitelikli bir matbaa olan Üsküdar Matbaası kurulmuş ve yönetimine de Abdurrahman Efendi getirilmiştir. Bir süre sonra iki matbaa farklı amaçlara yönelik olarak kullanılmaya başlanmış, Üsküdar Matbaası genel içerikli yayınların basılmasında, Mühendishane Matbaası ise ders kitaplarının basılmasında kullanılmıştır. 1831 yılında II. Mahmud'un emriyle dördüncü matbaa olarak Takvim-i Vekâyi gazetesinin basılmasını sağlamak amacıyla, Takvimhâne-i Amire Matbaası kurulmuştur. 1864 yılında bu iki matbaa birleştirilmiş ve Matbaa-i Amire adı verilmiştir.⁷¹ Aynı dönemde Mısır'da Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından kurulan Bulak Matbaası, hem Veka'yi Mısriyye gazetesinin basımını sağlamış hem de birçok eser bu matbaada basılmıştır. 1822-1842 yılları arasında basılan 243 eser, Osmanlı kültürüne uzun süre hizmet veren Bulak Matbaasının önemini ortaya koymaktadır.⁷²

Bu tezin asıl konusu olan gazetelerin var olabilmesi için en önemli ihtiyaçtır matbaa. “Yazılı Basın” kavramının akla gelen ilk ürünü olan “gazete”, matbaa, yani

⁶⁹ Toderini, age, s.122.

⁷⁰ Topdemir; Polat, agm, s.85.

⁷¹ Matbaa-i Âmire Cumhuriyet Dönemine kadar hizmet görmüş, bu tarihten itibaren adı Millî Matbaa olarak değiştirilmiş ve 1939 yılında da Millî Eğitim Bakanlığı Basimevine dönüştürülmüştür.

⁷² İnuğur, age, s.164.

baskı teknolojisinin gelişmesiyle dünyada etki alanını genişletmiş ve asıl amacına ulaşmaya başlamıştır.

1828 yılında Kahire’de yayınlanmaya başlanan ilk Türkçe gazete olan Vaka-yi Mısriyye’den günümüze gelinceye kadar çok önemli bir süreçten geçen Türk basını ve özellikle de Yerel Basın, Anadolu insanının “kendisiyle ilgili” haberleri alabileceği bu yayın organlarına verdiği kısıtlı destekle ayakta durabilmenin mücadelesini vermektedir. Ekonomik koşulların yanında yetişmiş ve eğitilmiş eleman bulma konusunda oldukça şanssız olan Anadolu Basını ya da diğer bir deyişle Yerel Basının bugünkü halini anlayabilmek için mutlaka geçmişini de bilmek gerekir. Eskiçağlardan itibaren dünyada, Avrupa’da ve ülkemizde basın sektörünün durumunun incelenerek günümüze gelinmesi ve bir karşılaştırma yapılması, mutlaka bugünkü halin tarafsız bir yansıması olacaktır.

Dünyada ilk çıkan gazeteye ait bir belge Mısır’da bulunmuştur. Bundan yaklaşık 3400 yıl önce Nil Nehri kıyılarında bulunan bir tablet dünyanın ilk gazetesi olarak nitelendirilmiştir. Mısırlılar, bu tabletlere önemli olayları yazmışlar ve bu tabletlere elden ele dolaşmıştır. İlk haber toplama ve dağıtma gazetesi Roma Senatosunca MÖ 59 yılında 2.000 kopya olarak çıkarılıp imparatorluğun değişik köşelerine dağıtılan Acta Diurna’dır. Fethedilen topraklar, siyasi gelişmeler, toplumsal olaylar, gladyatör dövüşlerinin sonuçlarını içeren Acta Diurna’yı okuma bilen Roma vatandaşları yüksek sesle okuyarak okuma bilmeyenlere duyururdu. Çin’de Tang hanedanı döneminde dağıtılmaya başlayan Kai Yuan Za Bao adlı saray genelgesi de Mandarinlerin başarıları konusunda haberlere yer verdiği için bu yönüyle bir gazete sayılabilir. Günlük gazetenin doğum yeri ise Avrupa’dır. Baskı alanındaki gelişmelerden sonra, artık mecmua ve gazete devri açılmış oluyordu. Matbaa ve gazetelere bazı iktidarlar tarafından her ne kadar şiddetli tepkide bulunuldu ise de, XVI. yüzyılda gazetenin ortaya çıkışı engellenememiştir. Bu gazeteler önceleri yıllık, altı aylık, haftalık olarak yayınlanırken sonunda günlük olarak yayınlanmaya başlandı. 15. yüzyılda matbaanın keşfi gazete ve dergilerin hızla gelişmesine yol açmıştır. 16. yüzyılda Avrupa’da savaflara tanıklık etmiş kimselerin birinci elden aktardığı birkaç sayfalık savaş haberleri yayımlandıktan sonra süreli yayımlanan ilk gazeteler ise 17. yüzyılın başlarında Almanya’nın bazı

kentlerinde ve Belçika'nın Anvers şehrinde basılmıştır. Johann Carolus'un 1605 yılında yayınladığı *Aller Fürnemmen und Gedenckwürdigen Historie* adlı gazetesi kâğıt üzerine basılan ilk gazete kabul edilmektedir.⁷³

Günlük gazete ilk olarak İngiltere'de 1702 yılında yayınlanmaya başladı. Fransa'da 1631 yılında Teophraste Renaudot tarafından *La Gazette* adlı gazetenin yayınlanmasıyla birlikte gazetecilik mesleğine ilk adım atılmıştır. Gazete adını taşıyan bir başka basın organı da *Gazette de Lausanne* adıyla İsviçre'de yaşama geçmiştir. Kimi kaynaklara göre de dünyada ilk gazete 1609 yılında *Avis Relation Oder Zeitung* adıyla yayınlanmıştır. Hollanda'da 1605'te ticari bültenden doğan *Nieuwe Tijdingen*'i ilk gazete olarak değerlendiren kaynaklar da mevcuttur.⁷⁴

İlk İngilizce gazete 1622 yılında İngiltere'de yayımlanan *Nathaniel Butter*, ilk Türkçe gazete ise 1828'de Kahire'de yayınlanmaya başlayan *Vak'a-yi Mısıriye*'dir. Sanayi Devrimi ile gelişmiş matbaa makinelerinin icat edilmesi gazetelerin baskı sayılarını ve maliyetlerini olumlu ölçüde etkileyerek gazete okuma alışkanlığının yaygınlaşmasını sağlamıştır. Londra'da yayımlanan *The Times* gazetesi, 1814 yılında yeni matbaa aletlerini edinince dakikada 1.100 baskı yapabilecek kapasiteye ulaşmıştır.⁷⁵

Basın denilince aklımıza ilk gelen yayın gazeteler olmaktadır ki gazeteyi mümkün kılan matbaa olmuştur. 15. yüzyılda matbaa icat edilip Avrupa'da yayıldıktan sonra gazetelerin basımı için geniş imkânlar ortaya çıkmış bulunuyordu. İlk basit makinelerle basım yapılması, hem çok gücü, hem de basılan eserler hayli pahalıya mal oluyordu. Bu yüzden basma kitaplarda ve basma haber mektuplarından ancak zenginler faydalanabiliyordu. Bu durum karşısında matbaacılar, haber mektuplarına, birçok kimselere ilgilendirecek meraklı ve çeşitli haberler koymaya başladılar. Su baskınları, yanardağ patlamaları, deprem ve kuyruklu yıldız gibi doğal olaylar, yangınlar, büyük hırsızlıklar, esrarlı cinayetler gibi olaylar, askeri veya siyasi haberler ile hareketler bir arada topluca basılınca bu yayınlar halkın ilgisini

⁷³ Enver Behnan Şapolyo, *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönüyle Basın*, Güven Matbaası, Ankara, 1970, s.11.

⁷⁴ A. Rıdvan Bülbül, *Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar*, Nobel Yay. Dağıtım, Ankara, 2001, s.26.

⁷⁵ Philip B. Meggs, *A History of Graphic Design*, John Wiley & Sons, Inc., 1998, pp. 130-133.

çekmiştir. 15. yüzyılın sonlarında, dünyanın bilinmeyen topraklarının keşfe başlanması halkın merakını uyandırmış ve büyük kitleler bu keşiflerle ilgili haberleri aramaya koyulmuşlardır. Posta kolaylıkları sayesinde her türlü haberler, ülkeler arasında daha hızlı yayılma yoluna gitmiştir. Bu sıralarda Avrupa halkının haber alma merakına kapılmasının diğer bir sebebi de Türklerin kıta içerisine doğru ilerlemeleriydi. Osmanlı orduları, Avrupa'da sürekli olarak toprak kazanıyorlardı. Fethedilen topraklarda Osmanlı Devleti, bütün askeri ve sivil teşkilatıyla ve her türlü resmi ve dini müesseseleriyle yerleşiyordu. Avrupalılar kendinden çok üstün bir medeniyete sahip olan Türklerin bu ileri hareketini, büyük bir endişe ve merakla takip ediyor, sınır boylarından her gün yeni haberler bekliyordu. Hıristiyan dininde girişilen esaslı reform hareketleri de bu dinin çeşitli mezhepleri arasında karşılıklı propagandalara yol açmış ve dini propaganda yapan çeşitli eserler yayınlanmaya başlamıştır. Avrupa'da sistemli bilim, sanat, kültür çalışmalarının yapılması ve bunların yayınlanması sonucu Avrupa'nın sosyal, kültürel ve ekonomik bünyesinde belirli değişimler olmuştur. Rönesans hareketi sayesinde, skolastik düşünce yerine akıl, nakilcilik yerine deney, teokrasi yerine laiklik hâkim olmuştur. Descartes, Kepler, Kopernic, Galile, Harvey, Bacon, Hobbes, Locke, Newton, Spinoza, Pascal birçok eserler vererek insanlığın fikir ve düşünce hayatında ileriye dönük büyük atılımlar yapılmasını sağlamışlardır. 17. yüzyılda sadece Avrupa'ya özgü siyasi koşullarda basın oluşumunu büyük ölçüde etkilemiştir. Bu yüzyılın başında (1609) Hollanda, İngiltere'den yardım görerek İspanya Kralı Philip'in egemenliğinden kurtulmuş ve bağımsızlığına kavuşarak, krallık halinde yönetilmeye başlanarak bir sömürge devleti haline gelmiştir. Fransa'da 14. Louis zamanında soylular, İngiltere'nin aksine kralı desteklerinden monarşik idare güçlenmiştir. Almanya Otuz yıl Savaşları (1618-1648) sebebiyle küçük devletler halinde bölünmek zorunda kalmıştır. Çünkü II. Ferdinand Katolik olduğundan Alman prenslerini Katolik olmaya zorlamaktaydı. Otuz yıl Savaşları bu yüzden önce Almanya'da başlamış, giderek Danimarka, İsveç, Fransa, Hollanda, İspanya bu savaşlara katılmışlardır. Ekonomik koşullar aşırı derecede ağırlaşmış, geçim sıkıntısı çeken ve yarımından emin olmayan insanlar hem kendi ülkelerinde, hem de komşularında cereyan eden olayları öğrenmek ihtiyacını duymaya başlamışlardır. İşte bu siyasal ve ekonomik koşullar Almanya'da gazeteciliğin ortaya çıkmasında ve kökleşmesinde önemli bir

etken olmuştur. 16. yüzyılda belirli aralıklarla basılmış olan çeşitli eserlere rastlansa da bunlara gazete demeye imkân yoktur. Bunlar gazeteye çok benzeyen yayın araçlarıdır. Bugünkü anlamda ilk gazete 1609'da Strazburg'da haftalık olarak Almanca yayınlanan Avis Relation Oder Zeitung'dur. Johann Carolus tarafından satışa sunulan bu gazete gerek olarak dış politika ve savaşlarla ilgili haberler vermekteydi. Bu haberler herhangi bir ayırım, açıklama veya analize tabi tutulmadan gelişigüzel veriliyordu. Aynı başlığı taşıyan diğer bir gazete yine 1609'da Augsburg, Cnedenck Wurdıye Zeitung adlı gazete ise 1610'da Köln'de yayınlanmıştır. Bundan sonra 1619'da Anvers'de "Nieu we Tijdirghe" adlı Hollanda gazetesi çıkmaya başlamıştır. 14 Mayıs 1622'de Londra'da ilk İngiliz gazetesi "The News France, Italy and Germany" ve 1631'de Paris'te ilk Fransız gazetesi "La Gazette" adıyla haftalık yayınlanmış, bunları 1640'ta Roma'da yayınlanan ilk İtalyan gazetesi "Gazetta Publica" izlemiştir. Siyasi anlamda ilk gazetecilik örneği ise 18. yüzyılda kral-parlamento çekişmesinin yaşandığı İngiltere'de görülmüştür. Edebi gazetecilik de Almanya'da gelişmiştir. Siyasi bir içerik taşıyan gazeteler ilanla beslenmiş, edebi yazılarla süslenmiş, hükümetleri eleştirerek de halkın sevgi ve ilgisini toplamışlardır. Orta sınıfın doğuşu, kahvehanelerin çokluğu gazetelerin satışına yardım etmiştir. 18. yüzyılda özellikle 1789 Fransız İhtilali'nden sonra basın, Avrupa'da bugünkü şeklini almaya başlayacaktır. 19. yüzyıl Batı'da, yasama, yargı ve yürütme kuvvetlerinin birbirinden bağımsız hale getirilerek, insanlara daha adil ve özgürlükçü bir toplum düzeni sağlayacak ortamın hedef alındığı dönemdir. Artık devlet bunlara dayalı olmadıkça modern sayılmıyordu. Bunun gerçek amacı, devleti bireylerin üzerinde yer alan konumundan çıkarıp, bireylerin hizmetine sokmaktı. Bireyin ve bireylerin oluşturduğu kitlelerden istemlerini yansıtacak bir araca ihtiyaçları vardı. İşte basın bu görevi üstlenmiş ve bu sebepten "Dördüncü Kuvvet" olarak nitelendirilmiştir. 19. ve 20. yüzyıllarda gerek teknik gelişmeler gerekse yukarıda bahsettiğimiz sosyal ve siyasi gelişmeler basının geniş kitlelere ulaşarak toplumsal bir kurum olarak kamuoyunu yaratmakta ve yönlendirmekte en önemli araç haline gelmesine sebep olmuştur.⁷⁶

⁷⁶ <http://www.wikiturk.net/Madde/33643/avrupa-146-da-basinin-ortaya-cikisi> adlı internet sayfası. (İndirilme Tarihi: 03.04.2014)

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE BASININ GELİŞİMİ

I- OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDE BASIN

Ülkemizde matbaacılığın 1729 yılında İbrahim Müteferrika ile birlikte girmesinde ve birçok kitap basılmasına rağmen gazetecilik ve gazete basımı oldukça gecikmiştir. Kimi tarihçilere göre bu durumun en önemli sebepleri, aşırı taassup ve o dönemde el yazmacılığının önemli bir geçim kaynağı olmasıdır. Zira matbaacılığın ve matbu eserlerin de kabul görmesi uzun süre almıştır. Bu ve benzeri sebepler yüzünden Osmanlı Devletinde yayınlanan ilk gazeteler (tıpkı kitaplarda olduğu gibi) Fransızcadır. Fransa'da yayın yapan *Annaire des Deux Mondes* gazetesinin 1850 tarihli bir sayısında Osmanlı Devletinde yayınlanan gazetelerin adları ve yayımlandıkları dilleri verilmiştir. Buna göre o tarihte İstanbul'da 5 Fransızca, 4 İtalyanca, 1 Rumca, 1 Ermenice; İzmir'de 2 Fransızca, 1 Rumca, 1 Ermenice, 1 İbranice olmak üzere 15 kadar gazete yayın hayatını sürdürmektedir.⁷⁷

A- İLK GAZETELER

1- Yabancı Dillerde Yayınlanan İlk Gazeteler

Yukarıda da ifade edildiği gibi, Türkiye'de ilk gazeteler çeşitli yabancı dillerde yayınlanmaya başlamıştır. Çünkü bu gazetelerin kökenleri de, bu gazeteleri çıkaranlar da yabancıdır.

a) Fransızca Yayınlanan Gazeteler:

Türkiye'de ilk gazeteyi Fransız İhtilalinin hemen sonrasında Fransızlar çıkarmıştır. Fransız Elçiliği Matbaasında basılan ve Fransızca olarak yayınlanan bu gazetenin adı "Bulletin des Nouvelles" ve içeriği de haber bültenidir. Yayınlanmaya başladığı tarihten de anlaşılacağı üzere Fransız İhtilali'nin heyecanını ve getirdiği yenilikleri tüm dünyayla paylaşmak üzere yola çıkan ihtilalci yöneticiler, Osmanlı

⁷⁷ İnuğur, age, s.165.

Devleti içerisindeki vatandaşlarına ve Türklere, ihtilalin propagandasını bu yolla yapmışlardır.⁷⁸

1796 yazında aylık ve 4 sayfalık “Gazette Française de Constantinople” isimli, Fransa ve Osmanlı dışındaki dünyadan haberler içeren Fransızca gazete ve 24 Mart 1821’de yayın hayatına başlayan “Spectateur Oriental” isimli haftalık Fransızca gazeteler İstanbul’da yayın yapan önemli Fransızca gazeteler olarak göze çarpmaktadır. Bu gazetelerden “Spectateur Oriental” yayın politikasıyla dikkat çekicidir. Zira gazetenin sahibi olan Alexandre Blaque’ın izlediği yayın politikası dönemin Fransız hükümetiyle örtüşmediğinden, Fransız elçiliğinin baskıları ve mevcut kapitülasyonların Fransız hükümetine sağladığı ayrıcalıklar sebebiyle 27 Mart 1824 tarihinde gazete kapatılmıştır. 1 Ekim 1824’te yeni bir yüzle yeniden yayın hayatına başlayan gazetenin başında bu kez Vigoureux ve Didier isimli şahıslar görülmüştür. Gazete bu kez de Yunanistan’ın bağımsızlığı için Yunan ihtilalcilere destek veren Rus ve İngiliz politikalarına karşı Osmanlı Devletinin yayında yer alarak dikkat çekmiştir. Türk Basın Tarihinde önemli bir yere sahip bu Fransız gazetesinin en önemli özelliği, tüm dünyaya karşı her durumda ve şartta Osmanlı çıkarlarını savunmasıdır. Ancak bu durum karşısında dünya devletlerinin baskısına karşı koyamayan hükümet gazeteyi 1 ay süreyle kapatmıştır. Bu olay basın tarihimizde ilk gazete kapatma olayıdır. Her fırsatta Fransa’nın doğu politikasını eleştiren gazete bu kez de Fransa Konsolosu tarafından basılmış ve matbaa makinelerine el konulmuştur. Bu olay da basın tarihimizin ilk gazete baskımıdır.⁷⁹

İzmir’de Fransızca olarak çıkarılan “Le Smyrneén” ve “Le Courier de Smyrne” ve Sultan II. Mahmut’un isteğiyle, Takvim-i Vakayi’nin bir nevi hazırlık çalışması gibi İstanbul’da Fransızca olarak çıkarılan “Le Moniteur Ottoman” da dönemin önemli gazeteleridir.

Bu gazetelerin haricinde “Journal de Smyrne” (1833-1915), “Echo de l’Orient” (1838-1845), “Journal de Constantinople” (1846-1866), “La Turquie” (1866), “Impartial” (1841-1912), “Le Réforme” (1869-1922), “Le Phare du Bosphore” (1870-1890), “Levant-Herald” (1867), “Stamboul” (1875-1964), “Presse

⁷⁸ İnuğur, age, s.166.

⁷⁹ İnuğur, age, s.168.

Orient” (1849-1854), “Courrier d’Orient” (1854), “Le Commerce de Constantinople” ve “Revue d’Orient” (1871) Fransızca olarak İstanbul ve İzmir’de yayın yapan gazeteler olarak karşımıza çıkmaktadır.⁸⁰

b) Rumca Yayınlanan Gazeteler:

İzmir’de “Filos Ton Neon”(1831), “Astir en ti Anatoli” (1832), “Mnimosini” (1833), “Ionikos Paratiritis” (1837), “Amalthia” (1838), “Anatolikos Minitor” (1845), “I Efimeris tir Zmirnis” (1849), “I Proodos” (1871), “Ionia” (1874), “Zmirni” (1876), “Nea Zmirni” (1876) gazetelerini çıkaran Rumlar, İstanbul’da da “Othomanikos Minitor” (1835), Bizantis (1850-1888), Telegraphos tou Bosphorou (1850), Anatolikos Astir (1861, Neologos (1863), Eklisiastiki Aliteia (1881-1922) gazetelerini çıkarmışlardır.⁸¹

c) Ermenice Yayınlanan Gazeteler:

Osmanlı’da Takvim-i Vakayi’den hemen sonra başlayan Ermeni Basın Tarihi o tarihten bugüne kadar İstanbul’da 350, İzmir’de 38 gazeteyi yayına hazırlarken, yirmiye yakın farklı il ve ilçede de 70 kadar gazete Ermeniler tarafında yayınlanmıştır. İlk Ermenice gazete Takvim-i Vakayi’nin Ermenice hali olan “Lrokir”dir. Ermeni harfleriyle Ermenice olarak yayınlanan “İştameran Bidani Kidelyats” (1839), “Arşalus Aradyan” (1840), “Masis” (1852) gazeteleri İzmir’de; “Astarar Püzantyan” (1840), “Jamanak” (1863) ve “Hayrenik” (1870) gazeteleri de İstanbul’da yayınlanmıştır. Ayrıca ermeni harfleriyle Türkçe olarak yayın yapan 20’den fazla gazete de o döneme damgasını vurmuştur. Bunlardan en önemlileri “Manzume-i Efkâr” (1866-1896), “Envar-ı Şarkıyye” (1867), “Avedaper” (1870) ve “Ceride-i Şarkıyye” (1885-1913) gazeteleridir.⁸²

d) Arapça Yayınlanan Gazeteler:

1850-1877 yılları arasında Beyrut’ta 21, İstanbul’da 3, Cebeli Lübnan’da, Şam’da, Halep’te, Bağdat’ta, Kudüs’te ve Trablusgarp’ta 1’er Arapça gazete

⁸⁰ İnuğur, age, s.171-172.

⁸¹ Orhan Koloğlu, “Türkçe Dışı Basın”, **Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, 1. Cilt, İletişim Yayınları, İstanbul, 1985, s.94-98.

⁸² Orhan Koloğlu, **Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Basın, İletişim Yayınları**, İstanbul, 1994, s.29.

yayınlanmıştır. 1874'ten sonra da, Osmanlı basın rejiminin gittikçe sertleşmesi üzerine Beyrutlu ve Suriyeli gazeteciler Mısır'a yerleşmeye başlamışlar, 1882'de Mısır'ın İngiliz denetimine girmesiyle birlikte de Arapça basın kuruluşları tümüyle bu ülkeye taşınmıştır.⁸³

e) Bulgarca Yayınlanan Gazeteler:

1842'de İzmir'de aylık olarak yayınlanan "Ljuboslowije" ve 1848-1861 yılları arasında yayınlanan "Tsarigradski Vestnik" gazetelerinin yanı sıra, Bulgarların özerkliklerini aldıkları 1878 yılına kadar Osmanlı toprakları içinde ve dışında Bulgarca yayın yapan 105 milliyetçi-radikal gazete, Osmanlı Devleti döneminin Bulgar Basın Tarihini oluşturmaktadır.⁸⁴

f) Farsça Yayınlanan Gazeteler:

İran'da henüz basın hayatı başlamadan, Takvim-i Vakayi'nin Farsça nüshalarının dağıtımı Bağdat, Erzurum, Kars, Van, Beyazıt gibi Doğu Anadolu şehirlerinde başlamıştır. İstanbul'da yayınlanan ikinci Farsça gazete olan "Ahter" (1875-1896), aynı zamanda İran'ın ilk sürgün ihtilalci gazetesi olmuştur.⁸⁵

g) İngilizce Yayınlanan Gazeteler:

1856-1914 yılları arasında, The Times gazetesinin Türkiye muhabiri Edgar Wittaker tarafından İstanbul'da Fransızca ve İngilizce olarak yayınlanan "Levant Herald" ve "Press Times and Shipping" (1868-1874) önemli İngilizce gazetelerdir.⁸⁶

h) Ladino (İspanyol Yahudilerinin Dili) Dilinde Yayınlanan Gazeteler:

Türkiye'ye matbaayı ilk getiren Museviler İbranice, İspanyolca, Rumca ve Latince kitaplar basmanın yanı sıra İspanyolca ve Ladino dillerinde 102 gazete çıkarmışlardır. Bunların 86'sı Osmanlı dönemine rastlarken 16'sı ise 1923'ten sonra yayınlamıştır. Ladino dilinde yayınlanan gazetelerden 1842 yılında İzmir'de çıkmaya başlayan "La Bueno Esperenca", İstanbul'da yayınlanan "El Tiempo" (1871-1930) ve Selanik'te yayınlanan "La Epoca" (1875-1912) gazetelerinin yanı sıra 1862'de

⁸³ Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.37.

⁸⁴ Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.37.

⁸⁵ Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.38.

⁸⁶ Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.38.

Kudüs'te yayınlanan ama okuyucu azlığı sebebiyle kısa sürede kapanan "Torat Zion" gazeteleri Yahudi basınının önemli gazeteleridir.⁸⁷

i) Muhtelif Dillerde Yayınlanan Gazeteler:

Bu gazetelerin dışında Sırpça, Arnavutça, Ulahça, Kürtçe, Romence, İtalyanca ve Almanca yayın yapan kimi gazeteler Osmanlı topraklarında yayın yapmıştır. 1850 yılında İstanbul ve İzmir'de yalnızca 2 Türkçe gazete yayınlanırken 4'ü Fransızca, geri kalanları da Rumca, Ermenice, Bulgarca, İtalyanca ve Ladino dillerinde olmak üzere toplam 16 yabancı gazete bulunmaktaydı. Yine 1873 yılında İstanbul'da yayınlanan 43 gazetenin yalnızca 13'ü Türkçe iken, 1876'da 47'ye çıkan gazete sayısında Türkçe olanlar 13'te kalmıştır.⁸⁸

2- Türkçe Olarak Yayınlanan İlk Gazeteler

Türk Basın Tarihi incelenirken kimi tarihçilere ve iletişimcilere göre "Takvim-i Vakayi" gazetesi, basın tarihimizin başlangıç noktası olarak ele alınmalıdır. İnuğur'a göre "Ülkemizde basın ve yayın tarihini incelerken, Türkçe olarak 1 Kasım 1831'de yayınlanan Takvim-i Vakayi adlı gazeteyi, basın tarihimizin başlangıç noktası olarak almak zorundayız."⁸⁹ Ancak İnuğur dışında birçok basın tarihçisine ve araştırmacıya göre ise İlk Türkçe gazete 1828'de Mısır Valisi Kavalalı M. Ali Paşa'nın girişimleriyle kurulmuş olan Vaka-yi Mısriye'dir.⁹⁰

a) Vaka-yi Mısriye (1828):

Vaka-yi Mısriye, Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Mısır'da basına yönelik ilk çalışması değildir. Zira bu gazeteyi kurdurmadan 8-9 yıl önce Bulak Matbaasının kurulmasını sağlayan Kavalalı Mehmet Ali Paşa, bu matbaada basılan yayınların büyük çoğunluğunun Türkçe olarak basılmasına da ön ayak olmuştur.⁹¹

⁸⁷ Koloğlu, "Türkçe Dışı Basın", s.94-98.

⁸⁸ Atilla Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2001, s.17.

⁸⁹ İnuğur, age, s.172.

⁹⁰ Hıfzı Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003, s.13.

⁹¹ Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.13.

İlk sayısında çıkış amacı tarım, endüstri ve diğer alanlardaki gelişmelerin toplumla paylaşılması olarak ifade edilen⁹² gazetenin asıl amacı ise resmi bildirimleri, yasal uygulamaları ve Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın çalışmalarını yansıtmak ve bu yeni düzenin propagandasını yapmaktır. Gazetenin sol sütunu Arapça, sağ sütunu Türkçedir.⁹³ İlk başlarda 8-20 gün arayla yayımlanan gazete, zamanla rayına oturmuş⁹⁴ ve haftalık 600 tirajla yayın yapmaya başlamıştır. Hıdiv İsmail Paşa dönemine kadar (1863-1879) iki dilde yayımlanmış daha sonra yalnızca Arapçaya dönmüştür. Mehmet Ali Paşa, çalışmalarını ve görüşlerini yabancılara da duyurabilmek amacıyla 1833 yılında Vaka-yi Mısriye'nin Fransızcası olan "Moniteur Egyptien"i de yayımlatmıştır.⁹⁵

Haber kaynağını genellikle İtalyan ve Fransız gazetelerin oluşturduğu Vaka-yi Mısriye'de zaman zaman Girit ve çok az da olsa İstanbul kaynaklı haberlere de rastlanıyordu. Dilbilgisi konusunda oldukça titiz davranan Paşa, bu tavrıyla da gazetenin Türkçenin gelişimine katkı sağlamasını hedeflemiştir.⁹⁶

İçeriğinde Avrupa'ya yönelik eleştirilerin yer almadığı gazetede Avrupa ve sömürgelerinden çokça bahsedilmiş ancak emperyalizm eleştirisi içeren bir bakış geliştirilmemiştir.⁹⁷

İslamiyet'in üstünlüğünün anlatıldığı gazete, diğer dinlere karşı saldırgan bir tavır takınmamış, Müslüman toplumların özgürlük mücadelesine de yer verilmemiştir.⁹⁸

b) Vaka-yi Giridiye (1830):

Vaka-yi Mısriye dışında, Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından çıkarttırılan bir diğer gazete de Girit'te yayın yapan Vaka-yi Giridiye'dir. Gazetede Türkçe ve Yunanca eşit miktarlarda kullanılmıştır.⁹⁹

⁹² Orhan Koloğlu, İlk Gazete, İlk Polemik, Vaka-yi Mısriye'nin Öyküsü ve Takvim-i Vakayi'de Tartışma, Çağdaş Gazeteciler Yayınları, Ankara, 1989, s.27.

⁹³ Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.40.

⁹⁴ Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.13-14.

⁹⁵ Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.40.

⁹⁶ Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.14.

⁹⁷ Koloğlu, Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın, s.16.

⁹⁸ Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.14-15.

c) Takvim-i Vakayi (1831):

İstanbul'da Türkçe yayınlanan ilk gazete olan Takvim-i Vakayi (Olayların Takvimi), 1 Kasım 1831'de, dönemin padişahı II. Mahmut'un çabalarıyla çıkmaya başlamıştır.¹⁰⁰ 14 Eylül 1829'da Ruslarla imzalanan Edirne Antlaşmasının ardından, devlete yeni bir düzen vererek yönetim alanında yenilik hareketlerini yürütmek, gereken tüzük ve yönetmelikleri hazırlamak amacıyla toplanmasına karar verilen "Islahat Meclisleri"nin toplantılarında, böyle bir gazetenin çıkarılması fikri ortaya atılmış, II. Mahmut da bu fikri olumlu karşılamıştır. Gazetenin ismi üzerine yapılan incelemeler sonrası Esad Efendi birkaç öneride bulunmuş ve bu isimlerden biri olan "Takvim-i Vakayi", Serasker Paşa ve Sadaret Kaymakamının da görüşleri alınarak padişah tarafından kabul edilmişti. Böylece Türk basın tarihinin ilk Türkçe gazetesinin Takvim-i Vakayi adıyla çıkması kararlaştırılmıştır.¹⁰¹

"Takvimi Vakayi"nin çıkış sebepleri, "Mukaddeme-i Takvimi Vakayi" başlığı altında, özel bir sayıda, eskiden Vakanüvis adı verilen resmi tarih yazarlarının var olduğu, bu kişilerin, yaşadıkları döneme ait önemli olayları kayıt altında tuttuğundan bahsedilerek, "Yazılanlar yirmi otuz yıl sonra bastırılabilirdiğinden halk gerçekleri zamanında öğrenemiyordu. Bu da zaman zaman olayların yanlış ya da farklı yorumlanmasına yol açıyordu. İşte bu sıkıntıları ortadan kaldırmak için 'Takvimi Vakayi' çıkarılmıştır" denilmektedir.¹⁰²

Yıllık 120 Kuruş abonelik ücreti olan ve ilk başlarda haftalık olarak çıkmaya başlayan gazetenin boyutları 40x27 idi. Süleymaniye Camii ile İstanbul Üniversite bahçesi arasında bulunan Kapucubaşı Musa Ağa'nın "Takvimhane-i Amire" adı verilen konağında çıkarılmaya başlanan gazeteyi yönetmek ve yayımlamak için ise "Takvimhane Nezareti" kurulmuş, nazırlığa da eski vakanüvislerden ve Mekke Kadılarından Seyit Mehmet Esat Efendi getirilmiştir.¹⁰³ Gazeteye büyük önem veren II. Mahmut, bu denli büyük bir teşkilat kurmuştur. Esat Efendi dışında gazetenin İç

⁹⁹ Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.15.

¹⁰⁰ Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.15.

¹⁰¹ Nesimi Yazıcı, Takvim-i Vakayi "Belgeler", Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1983, s.42.

¹⁰² İnuğur, age, s.175.

¹⁰³ İnuğur, age, s.175; Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.16-17; Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.41.

Haberler Servisini yürütmek üzere, Babıali Kalemî Kâtiplerinden Sârim Efendi ve Askerî Haberler Servisi için de Serasker Maiyetinden Sait Bey görevlendirilmiştir. Hatta daha sonraları Serasker Hüsrev Paşa, askeri olaylarla bizzat ilgilenmiş ve bu gazetede yazılar yazmışlardır.¹⁰⁴

İlk sayısı 8 sayfa metin olarak çıkarılan gazetenin ilk iki sayfası önsözdür. Kalan 6 sayfası, “Umur-u Dâhiliye” (İç Haberler), “Umur-u Hariciye” (Dış Haberler), “Mevad-ı Askeriye” (Askerî İşler), “Fünun” (Bilimler), “Tevcihat-ı İlmiye” (Din Adamlarının Tayinleri), “Ticaret ve Es’ar” (Ticaret ve Fiyatlar) olarak bölümlendirilmiştir.¹⁰⁵

8. sayısında ilk çeviri, 11. sayısında da ilk ilanın yer aldığı gazetenin haftalık yayınlanması kararlaştırılmışsa da, hiçbir zaman muntazam olarak yayınlanamamış, düzensiz aralıklarla yayın hayatını sürdürmüştür. Öyle ki, çoğu kez yılda 15-20 sayıya ulaşan gazete, en verimli olduğu zamanda bile en fazla 31 yayın yapabilmıştır.¹⁰⁶

Gazetenin dilinin sade bir Türkçeye yazılması için sürekli uyarılarda bulunan II. Mahmut, her fırsatta yöneticilere Arapça ve Farsça kelimelerle dolu, süslü bir gazetenin halka inemeyeceğini vurgulamıştır.¹⁰⁷ Dilinin sadeliği önemli bir ayrıntı olsa da, gazetede noktalama işaretleri ve satırbaşları gibi dilbilgisi kurallarına rastlamak pek de mümkün değildir. Ayrıca farklı puntolar bulunmadığından bütün gazete aynı puntolarla basılmıştır.¹⁰⁸

“Takvim-i Vakayi” Arapça, Farsça, Rumca (Otumonikos Monitor), Ermenice (Lirokir), Bulgarca ve Fransızca (Le Moniteur Ottoman) olarak da yayınlanmış, beğeni kazanmış, ancak 1860 yılından itibaren yalnızca belge ve tüzüklerin yayınlandığı bir “Resmî Gazete” kimliğine bürünmüştür.¹⁰⁹ Gazetenin Ermenice

¹⁰⁴ Abdülrezak Altun, Türkiye’de Gazetecilik ve Gazeteciler, Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, Ankara, 1995, s.17.

¹⁰⁵ İnuğur, age, s.176.

¹⁰⁶ Girgin, Türkiye’de Yerel Basın, s.42.

¹⁰⁷ İnuğur, age, s.176.

¹⁰⁸ İnuğur, age, s.179.

¹⁰⁹ Girgin, Türkiye’de Yerel Basın, s.42.

nüshası olan “Lirokir”, Türkiye’de yayınlanan ilk Ermenice gazete olması hasebiyle, Türk Basın Tarihinde önemli bir yere sahiptir.¹¹⁰

1879’da bir dizgi hatası sebebiyle kapatılan gazete 12 yıl boyunca yayınlanmamıştır. 1891’de yeniden yayına başlayan gazete, bu kez de 1892’de 283. sayıdaki ilginç bir dizgi hatası yüzünden yeniden kapatılmıştır. 1908’e kadar 16 yıl sürecek olan bu kapanışın hikâyesi de ilginçtir: On iki yaşındaki Felemenk Kraliçesine bir nişan verildiğine dair gazetede verilen bir haberde “ita” kelimesi yerine “hata” kelimesi yazılınca olanlar olur. Bu yazıyı okuyan ve padişaha yaranmak için durumu hemen II. Abdülhamit’e “jurnalleyen” Fuat Bey adındaki bir vali, Müsteşar Reşit Bey’in azline, musahhihlerden Hayrettin Nedim Bey ve Hıfzı Bey cezalandırılmıştır. Gazete de bizzat II. Abdülhamit’in emriyle kapatılmıştır. 27 Temmuz 1908’de yeniden yayına başlayan gazete, 4 Kasım 1922’de İstanbul Hükümeti ortadan kalkıncaya kadar devam etmiş,¹¹¹ 4609. sayısı ile birlikte de yayın hayatı sona ermiştir.¹¹²

TBMM Hükümeti tarafından 7 Ekim 1920 tarihinde yayınlanan “Ceride-i Resmîye” adlı gazete, bir nevi “Takvim-i Vakayi”nin (Resmî Gazeteye dönüşen haliyle) devamı niteliğindedir. 2 Kasım 1922 tarihinde adı “Resmî Ceride” olan bu gazete, 2 Ocak 1928’de Hakkı Tarık Us’un teklifiyle “Resmî Gazete” adını almıştır ve halen Ankara’da yayın hayatını sürdürmektedir.¹¹³

d) Ceride-i Havadis (1840):

II. Mahmut ve Abdülmecit Dönemlerinde bazı yabancılar Kadıköy ve civarına yerleşmeye başlayınca, Anadolu yakasında yaşayan halk, Müslüman olmayanların öteden beri Beyoğlu’nda yaşadıklarını, bundan sonra da öyle olması gerektiğini iddia ederek durumu Üsküdar Muhafızı Firari Ahmet Paşa’ya iletirler. Paşa da durumu değerlendirerek, gayrimüslimleri Beyoğlu’na nakleder. Ancak İngiliz “Morning Herald” gazetesinin İstanbul Muhabiri olarak Türkiye’de bulunan William Churchill adında bir tüccar, av yapmak istediğini Paşaya ileterek 3 ay

¹¹⁰ İnuğur, age, s.179.

¹¹¹ İnuğur, age, s.178-179.

¹¹² Girgin, Türkiye’de Yerel Basın, s.43.

¹¹³ İnuğur, age, s.180-181; Girgin, Türkiye’de Yerel Basın, s.43.

süreyile Kadıköy’de kalma izni ister, Paşa da verir. Bir gün Kadıköy’de avlanırken, kuzusunu otlatan Defterhane kâtiplerinden Necati Efendi’nin oğlunun yaralanmasına sebep olur. Olaya şahit olan halk da Churchill’i derhal yakalayarak Muhafız Paşa’nın huzuruna çıkarırlar. Paşa, Üsküdar Kadısından aldığı bir ilamla suçluyu Babiali’ye gönderir ve Churchill tutuklanarak tersaneye hapsedilir. Ancak o günlerde yürürlükte olan kapitülasyonlar sebebiyle yabancılar çok geniş haklara sahiptirler. İngiliz elçisinin müdahalesiyle Churchill serbest bırakılır. Ne garip ki olay bununla da kalmayıp Dışişleri Bakanı Akif Paşa azledilir. Sonra da Churchill’e bazı ayrıcalıklar tanınır: Pırlantalı bir nişan, (Maddi değeri yaklaşık 350 bin kuruş eden) on bin kantarlık zeytinyağı ve bu zeytinyağını ihraç etme yetkisi ve bir de Türkçe gazete çıkarma izni... Bir kahraman edasıyla nişanı göğsüne takan Churchill, zeytinyağı ihraç yetkisini de 350 bin kuruş karşılığında Rali adında bir Rus tüccara devreder. Ancak gazete açma yetkisini kullanmakta acele etmez. Zira Dışişleri Bakanlığında azledilen Akif Paşa İçişleri Bakanlığı görevine getirilmiştir ve onunla karşı karşıya gelmek istemez. Akif Paşa bu görevinden ayrılır ayrılmaz harekete geçen Churchill, 1 Ağustos 1840’ta “Ceride-i Havadis” adını verdiği gazeteyi çıkarmaya başlar.¹¹⁴

Ceride-i Havadis’in çıkarılmasına yönelik yaygın kanaat bu olsa da, diğer bir görüşe göre de Takvim-i Vekayi’nin bir türlü istenilen seviyeye getirilememesi nedeniyle Tanzimat yöneticileri, yapılan yenilikleri içeriye ve dışarıya gerektiği gibi duyuramıyordu. İşte bu sırada William Churchill’in gazete çıkarmak istediğine dair dilekçesi geldi. Churchill dilekçesinde, gazete sayesinde devlet tarafından yapılan ve yapılmak istenen hayırlı işlerin kamuoyuna daha iyi duyurulması hususuna ve haber akışının yönetime sağlayacağı faydalara değinmişti. Bu sırada Tanzimat yöneticileri, kendilerini tam olarak halka ifade edememenin sıkıntısını çektikleri için, Churchill’in talebini olumlu karşılamış ve gerekli izni vermişlerdi.¹¹⁵ Ayrıca gazetenin bütün

¹¹⁴ İnuğur, age, s.181-182; Girgin, Türkiye’de Yerel Basın, s.44-45; Topuz, II. Mahmut’tan Holdinglere..., s.17; Selim Nüzhet, Türk Gazeteciliği 1831-1931, Devlet Matbaası, İstanbul, 1931, s.36.

¹¹⁵ Ali Budak, “Fransız Devriminin Osmanlı’ya Armağanı: Gazete, Türk Basınının Doğuşu”, **Turkish Studies**, Volume: 7/3, Summer 2012, s.664.

masrafı Churchill'e ait olmakla beraber, kendisine üç yıl süreyle ayda beş bin kuruş hazine yardımı yapılmaya başlandı.¹¹⁶

İlk sayıda yayınlanan önsözde, “Çeşitli ülkelerden meslek, sanat ve eğitime dair bilgiler Türk okuyucusuna iletilecektir” denilmektedir.¹¹⁷ Ceride-i Havadis'in mukaddimesi bizzat gazetenin sahibi olan William Churchill tarafından yazılmış olup Churchill, iki sütun ve tam bir sayfadan oluşan yazısında bilhassa eğitimin önemine vurgu yapmıştır. Eğitimin bütün toplumlar için gerekli olduğunu ifade eden Churchill, insanın kendisine Allah tarafından verilen kabiliyeti meydana çıkarması, iyi ve kötüyü birbirinden ayırt edebilmesi, devlet, millet ve memleket düzeninin ne demek olduğunu anlayabilmesi, her şeyden önemlisi kişinin kendisini daha iyi anlayabilmesi için eğitime muhtaç olduğunu belirtmiştir. Eğitim sayesinde kişi, bilmediklerini bilir ve öğrenmeye çalışır. Öte yandan hiçbir fen ve maarif tahsiline çalışıp çabalamayan, ömrünü cehaletle geçiren, tembellik ve uyuşukluğu huy edinenler, dünyadan habersiz olanlar, varlık âleminde lezzet alamadıkları gibi dünyaya nasıl gidip geldiklerini dahi bilemezler. Kişiyi düşen vazifenin cehaleti ortadan kaldıracak olan eğitimi almak, millet ve vatan sevgisinin ne demek olduğunu bilmek, yaşananları anlayabilmek, hadiselerden haberdar olmak ve diğer memleketlere ilişkin bilgi edinmeye çalışmak olduğunu belirten Churchill, bunun bir yolu olarak gazeteyi işaret etmektedir.¹¹⁸

Biçim olarak Takvim-i Vekayi ile aynı olan gazetenin ebatları 40x27 olup harfleri de Takvimhane'de döktürülmüştür.¹¹⁹ Sade bir haber gazetesi olan Ceride-i Havadis'in ilk sayılarının hiç satılmadığı anlaşılıyor. Öyle ki, ilk üç sayı ücretsiz dağıtılmış, sonradan da (1843'te) ancak 150 kadar okuyucuya ulaşabilmiştir. Churchill, bu durumu bir yazısında şöyle ifade etmiştir: “Ceride-i Havadis ilk üç yılda düşe kalka yayımlandı ve ancak 150 kadar zevat tarafından rağbet gördü...” Bu durumda kapanmak zorunda kalan gazetenin sahibi William Churchill, hükümete yaptığı baskı neticesinde 2500 kuruşluk devlet yardımıyla yeniden yayınlanmaya

¹¹⁶ Uğur Akbulut, “Osmanlı Basın Tarihine Bir Katkı: Gazetelerin Yayınlanma Amaçları Üzerine (1831-1876)”, **Turkish Studies**, Volume: 8/5, Spring 2013, s.38.

¹¹⁷ İnuğur, age, s.182.

¹¹⁸ Akbulut, agm, s.38.

¹¹⁹ Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.45.

başlamış, bu kez durumunu düzeltmiştir. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki, Ceride-i Havadis her ne kadar bir özel teşebbüs gazetesi gibi görünse de bu olaydan sonra 20 yıl boyunca devletin yarı resmi yayın organı olarak hareket etmek durumunda kalmıştır.¹²⁰ Ancak Churchill, Ceride-i Havadis ile Takvim-i Vekayi'nin birbirinden farklı olduğunu belirterek, Takvim-i Vekayi'nin resmi gazete olduğu için her çeşit bilgiyi orada bulmanın mümkün olmadığını ifade etmiş, bu gazetede Takvim-i Vekayi'de yayınlanmayan ufak tefek haberlere de yer verileceğini belirterek iki gazete arasındaki farkı ortaya koymuştur.¹²¹

Kadrosu tamamen Türklerden oluşan gazetede, çeşitli zamanlarda yazmış olan en önemli isimler şunlardır: Sadrazam Sait Paşa, Şair Ali, Hafız Müşfik, Ahmet Zarifi, Mehmet Efendi, Emin Bey, Nüzhet Efendi, Siret Bey, Şair İsmet, Ebuzziya Tevfik, Salih Efendi, Ahmet Rasim ve Süreyya Bey. Ancak bu kişilerin hiçbirisi de kendi imzasıyla yazmamıştır.¹²²

Başka ülkelerde de muhabiri bulunan gazetenin en büyük avantajı, yurtdışından haberlere de yer verebilmesidir. Özellikle batılı parlamenter sisteme dair haberlerin ve edebi çevirilerin bolca yer aldığı gazete bu yönüyle elit bir zümreye hitap etmiştir. Özellikle İskenderiye'den haber gönderen bir muhabir, Türk Basın Tarihinin (gayri resmi) ilk dış muhabiri sayılmıştır. Dış haberlere verdiği önemin belirgin bir meyvesi olarak, gazete Kırım Savaşı sırasında büyük bir gelişim göstermiştir. Çeşitli İngiliz gazetelerinin Kırım Muhabiri olarak Kırım'a giden William Churchill, buradan Ceride-i Havadis'e de taze haberler göndermiş, gazetenin canlılığını artırmıştır. Kırım'dan gelen bu haberlerin sıklaşması üzerine de "Ruzname-i Ceride-i Havadis" adında bir ek gazete çıkarılmaya başlanmıştır.¹²³

İlan yönünden oldukça zengin olan gazetede iç ve dış ilanların sayısı o kadar artmıştır ki, 1852 yılında ilanlar gazetenin üçte birini kaplar hale gelmiştir. İlk ölüm ilanları da yine bu gazetede yer almıştır.¹²⁴

¹²⁰ İnuğur, age, s.182-183; Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.45-46; Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.17.

¹²¹ Akbulut, agm, s.39.

¹²² Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.46.

¹²³ Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.18.

¹²⁴ Hıfzı Topuz, 100 Soruda Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973, s.10.

Ceride-i Havadis önceleri haftada bir, daha sonra da 10 günde bir yayınlamış, ancak gazetenin yayın düzeni ve sürekliliği sık sık aksamıştır. William Churchill, gazeteyi 1864'te, ölümünden kısa bir süre önce oğlu Alfred Churchill'e bırakmış, o da Ceride-i Havadis yerine Ruzname-i Ceride-i Havadis'i haftada 5 gün yayınlamaya başlamıştır. Fakat bu gazetenin de çok yaşamadığı anlaşılmaktadır.¹²⁵ İnuğur'a göre, 27 Eylül 1864'te 1212. sayıda yayın hayatına, bizzat gazetenin varisi Alfred Churchill tarafından son verilmesi gazetecilik tarihindeki ilk rekabet olayının sonucudur. Çünkü Ceride-i Havadis henüz yayın hayatını sürdürürken Tercüman-ı Ahval gazetesi de yayınlamaya başlamıştı. Yetenekli bir yazar kadrosuna sahip olan Tercüman-ı Ahval'in kendi satışlarını etkileyeceğini düşünen Alfred Churchill, gazetesine yen bir kimlik kazandırmak amacıyla Ruzname-i Ceride-i Havadis'i çıkarmaya başlamıştır. Bir başka deyişle, 1854'ten beri asıl gazetenin eki olarak yayınlanan Ruzname-i Ceride-i Havadis bir anda günlük yayınlamaya başlamıştı. Gazete bu şekliyle daha çok ekonomi gazetesi olarak göze çarpmıştır.¹²⁶

Takvim-i Vakayi ve Ceride-i Havadis döneminde, monarşinin dışında bir yönetim şeklinin benimsenmesi gerekliliği düşüncesi, hükümeti ve icraatlarını eleştirme ve denetleme düşüncesi, henüz kimsenin aklında yer etmemiştir. Böyle bir düşünceye sahip olursa bile, padişahın kendi emriyle kurulan bir gazetede ve hükümet tarafından ödenek bağlanan ve bu ödenek sayesinde ayakta kalan bir diğer gazetede bu türden düşüncelerin dile getirilmesi çok da iyi bir sonuç vermeyeceğinden, bu düşünceler yalnızca zihinlerde kalmış, yazıya dökülmemiş olsa gerektir. Ancak bu durum, devletten herhangi bir malî destek almadan, tamamen şahsi sermayeyle kendi gazetelerini kuran ve kurdukları gazetenin daha kuruluşunda kamu görevi yapmayı, gerçek anlamda gazetecilik yapmayı kafalarına koyan, ileri görüşlü aydın, Agâh Efendi ve Şinasi ile birlikte değişmiştir.

e-) Tercüman-ı Ahval (1860):

Osmanlı Devleti'nde siyâsî alanda rahatsızlıklar yaşanırken, Sultan Abdülmecit'in saltanatının son yıllarına doğru Takvim-i Vakayi ve Ceride-i Havadis'ten başka bir Türkçe gazete yayın hayatına girer. 1860 yılında Agâh Efendi

¹²⁵ Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.18.

¹²⁶ İnuğur, age, s.184.

ve Şinasi tarafından yayımlanmaya başlanan “Tercüman-ı Ahval”, özel teşebbüs tarafından ve hazineden yardım almadan yayımlanan ilk müstakil Türk gazetesi olur ki, bu yönüyle Türk basın tarihinde bir dönemin de başlangıcı sayılmaktadır.

İlk Türkçe gazetenin yayınlanmasının üzerinden yaklaşık 30 yıl geçmiş olmasına rağmen gazeteler beklentileri karşılayamamıştı. Biri resmî diğeri yarı resmî olmak üzere var olan iki Türkçe gazete de halkın ilgisini çekmiyordu. İşte bu eksikliği hisseden Agâh Efendi, yeni bir gazete çıkarmak için harekete geçti. Agâh Efendi, Türkçe gazete çıkarmak istediğine dair bir dilekçe yazarak Meclis-i Maarif-i Umûmiye’ye başvuruda bulundu. Bu dilekçe Meclis-i Maarif-i Umûmiye tarafından onaylanarak Meclis-i Hass-ı Vükela’ya iletildi. Burada da gerekli onayı alan Agâh Efendi’nin dilekçesi padişaha takdim edilmiş ve gazetenin çıkan her sayısından bir nüsha padişaha sunulmak üzere gerekli izin alınmıştı.¹²⁷

Takvim-i Vakayi’nin devlet yönetiminde çıkıyor olması, Ceride-i Havadis’in de devletten tardım görüyor olması, bu gazeteleri resmi ya da yarı resmi bir kimliğe büründürmüştür. İşte bu yüzden, tamamen özel teşebbüs olan Tercüman-ı Ahval, ilk özel Türk gazetesi olarak hem gazetecilik hem de kültür ve edebiyat tarihimiz için önemli bir dönüm noktasıdır.

Buharla işleyen baskı makinesinden 46, rotatifin icadından da 14 yıl sonra çıkmaya başlayan Tercüman-ı Ahval, henüz el tezgâhında basılıyordu. Bu da ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durumun en önemli ispatıydı.¹²⁸

Gazeteyi birlikte çıkaran Agâh Efendi 28 yaşındaydı. 1852-53 yıllarında Paris Elçiliğinde, daha sonra da çeşitli memuriyetlerde bulunmuştu. Şinasi ise 34 yaşındaydı. 23 yaşındayken Paris’e gönderilmiş, 6 yıl burada dil, edebiyat ve maliye konularında çalışmıştı. Muhtemelen aynı yıllarda Paris’te bulunan bu ikilinin orada edindikleri bilgi ve görgüyle böyle bir işe kalkıştıkları belli oluyordu.¹²⁹ Ancak Şinasi’nin gazeteye katkısı yalnızca 25. Sayıya kadar edebî yazılardan ibaret kaldı.¹³⁰

¹²⁷ Akbulut, agm, s.40-41.

¹²⁸ İnuğur, age, s.185.

¹²⁹ Topuz, II. Mahmut’tan Holdinglere..., s.19.

¹³⁰ Girgin, Türkiye’de Yerel Basın, s.61.

21 Ekim 1860'ta yayın hayatına başlayan gazete, 40x55 boyutunda yayın hayatına başladı. Önceleri haftada 2 gün çıkarken, 22 Ocak 1861'den sonra haftada 3, sonraları da haftada 4-5 gün yayınlandı.¹³¹

Gazete, "Mukaddimesinde" de belirtildiği üzere iç ve dış olaylar ile eğitici yazılar yayınlıyacak, bunlar da halkın anlayabileceği seviyede olacaktır. Yani, Tercüman-ı Ahval, ismine yakışır şekilde "halkın anlayabileceği, halk gazetesi" olacaktır. Tam da bu minvalde yayın hayatına başlayan gazetede, iç ve dış haberlerin yanı sıra "Hatt-ı Hümayunlar", bildirimler, tüzükler, anlaşmalar, piyasa ve borsa haberleri, fiyat listeleri, çeviriler, ekonomik konular yer alırken bol miktarda da resmi ve özel ilanlar bulunuyordu.¹³²

Basın tarihimizin ilk "Tefrikası" olan Şinasi'nin "Şair Evlenmesi" adlı manzum oyunu gazetenin ikinci sayısından itibaren yayınlanmıştır. İlklerin gazetesi olan Tercüman-ı Ahval, güçlü yazar kadrosuyla da dikkat çekmiş, yine Türk Basın Tarihinde ilk polemikğin de tam ortasına düşmüştür. 20 yıl boyunca rakipsiz olarak yayın hayatını sürdüren Ceride-i Havadis, bu kadar güçlü bir şekilde piyasaya giren Tercüman-ı Ahval'i pek de hoş karşılamamış, bu da zaman zaman tartışmalara yol açmıştır. Tercüman-ı Ahval'de yayınlanmaya başlanan Şair Evlenmesi Tefrikasını "kocakarılar maahsus masal" olarak değerlendiren Ceride-i Havadis'e cevaben, "Ceride-i Havadis'in sahibi bir İngiliz, Tercüman-ı Ahval'in sahibi ehl-i İslam. Takvim-i Vakayi'nin kârı hükümete aittir. Ceride-i Havadis'in masraf ve kârı sahibine ait olduğu gibi, daha üstüne bir de hükümetten maaş alır. Gayr-ı resmî jurnallerin her şeyi sahiplerine aittir..." ifadelerini kullanınca tartışma iyice artar. Basın tarihimizin "ilk polemikği" olan bu konunun ardından yine basın tarihimizin ilk siyasi eleştirisini "eğitim" konusunda yapan Ziya Paşa, hükümetin duruma müdahale etmesine sebebiyet vermiştir. Yine basın tarihimizin bir ilki, ilk gazete kapatma olayı da Tercüman-ı Ahval'in Mayıs 1861'de iki hafta süreyle (43. ve 44. sayılarda) kapatılması şeklinde gerçekleşmiştir. Bu cezanın neye göre verildiği hep tartışma konusu olarak kalmıştır.¹³³ Zira ülkede henüz bir Basın Kanunu yoktur.¹³⁴

¹³¹ Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.19.; İnuğur, age, s.186.

¹³² Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.19

¹³³ İnuğur, age, s.188-189; Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.62-64.

21 Ekim 1860'ta yayın hayatına başlayan ilk fikir gazetesi Tercüman-ı Ahval, 1867'de kapandığında, gazetenin kurucusu ve sahibi Agâh Efendi memuriyetini sürdürüyordu.¹³⁵ Ancak “Yeni Osmanlılar”ın gizli çalışmalarının ortaya çıkmasının ardından memuriyetten azledilmiş, Namık Kemal ve Ziya Paşa'nın ardından o da 31 Mayıs 1867'de Paris'e kaçmış, burada Genç Osmanlıların “Hürriyet” gazetesine yazılar yazmıştır. İlk Özel Türk Gazetecisi olmasının yanı sıra, ilk posta pulunu ihdas eden ve Türkiye Postalarını düzene sokan Agâh Efendi, 21 Ocak 1884'te II. Abdülhamit tarafından affedilip 5 Mayıs 1884'te Rodos Mutasarrıflığına, oradan Midilli'ye, 15 Ekim 1884'te de Atina Elçiliğine getirilmiştir. Agâh Efendi, Aralık 1885'te Atina'da 53 yaşında vefat etmiştir.¹³⁶

e-) Tasvir-i Efkâr (1862):

Paris tecrübelerini, Agâh Efendi ile birlikte Tercüman-ı Ahval'i çıkarmak için kullanan Şinasi, kısa bir süre sonra Tercüman-ı Ahval'den ayrılarak, 27 Haziran 1862 tarihinde Türk Basının gelişmesinde önemli katkıları olan bir diğer gazeteyi, Tasvir-i Efkâr'ı çıkarmaya başlamıştır. Şinasi, gazeteye bu ismi koyarken, amacının “fikirlerin belirtilmesi” olduğunu da vurgulamıştır.¹³⁷

Hürriyetçilik fikrini yaymak amacıyla kaleme aldığı edebi eserleriyle ünlü Şinasi, kendisinden önce yayınlanmış olan 3 gazeteden daha gelişmiş tekniği ve fikir yazılarıyla, sayfalarını tamamen düşünce özgürlüğüne adanmıştır.

Üç yıla yakın Tasvir-i Efkâr'ı çıkaran Şinasi, bir arkadaşının tutuklanmasından tedirgin olarak 1865 ilkbaharında Paris'e kaçtı. Şinasi'nin ayrılmasının ardından da gazeteyi Namık Kemal çıkarmaya başladı. Şinasi'de etkilenen Namık Kemal de özgürlükçü başyazılar yazmaya başlayınca gazetecilik yapması yasaklandı ve o da gazeteyi Recaizade Ekrem'e bırakarak Avrupa'ya kaçtı. Tasvir-i Efkâr, Recaizade yönetiminde de 835. sayıya kadar çıkarılmıştır.¹³⁸

¹³⁴ İlk Basın Tüzüğü 15 Kasım 1864'te çıkarılmıştır.

¹³⁵ Topuz, 100 Soruda Türk Basın Tarihi, s.13.

¹³⁶ İnuğur, age, s.191-192.

¹³⁷ Şerif Mardin, Tanzimat ve Aydınlar, “Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi”, c. I, İletişim Yayınları, İstanbul, 1985, s.46-54.

¹³⁸ Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.22.

Osmanlı Devleti Döneminde, Meşrutiyet'e kadar bu gazeteler haricinde çıkarılan gazeteler şunlardır: Muhbir (Ali Suavi-1866), Basiret (Basiretçi Ali Bey-1869), İbret (Aleksan Sarrafyan Efendi-1870). Ayrıca etkileri bu gazeteler kadar olmasa da diğer küçük gazeteler de şunlardır: Ayine-i Vatan (1866), Ruzname-i Ayine-i Vatan (1867), Muhip (1867), Utarit (1867), İstanbul (1868), Terakki (1868), Mümeyyiz (1869), Vakayi-i Zaptiye (1869), Diyojen (1869), Hakayik-ül Vakayi (1870), Asır (1870), Devir (1870), Bedir (1870), Hadika (1871), Hayal (1872), Hülasa'ül Efkâr (1873), Medeniyet (1874), Sadakat (1875), İstikbal (1875), Vakit (1875), Sabah (1876).¹³⁹

Aynı dönemde Avrupa'da Türkçe olarak yayınlanan gazeteler de şunlardır: Muhbir (Ali Suavi-1867), Hürriyet ("Yeni Osmanlılar" adına Reşat Bey ve Namık Kemal-1868), Ulum (Ali Suavi-1869). Ayrıca; İnkılap (Cenevre, 1870), Hayal (Paris, 1878 - Londra, 1879), İstikbal (Cenevre, 1880), Gencine-i Hayal (Paris, 1881), Meşveret (Paris, 1895), Ezan (Cenevre, 1896), Mizan (Kahire ve Cenevre, 1897), Osmanlı (Cenevre, Londra ve Folkestone, 1897), Kanun-u Esasi (Kahire, 1897), Hakikat (Cenevre, 1897), Enini Mazlum (Kahire, 1899), Selamet (Folkestone, 1901), Le Liberal Ottoman (Paris, 1901), Le Foudre-Yıldırım (Paris, 1901), La Federation Ottomane (Paris, 1903).¹⁴⁰

B- YEREL BASIN VE VİLAYET GAZETELERİ

1- Yerel Basın Kavramı

Türkiye'de basının hareketlenmesi başlangıcı, 1838 tarihinde yayımlanmaya başlayan ilk Türkçe gazete "Vaka-yi Mısriye" ile gerçekleşmiştir. Daha sonra basın hareketleri çeşitli dönemlerde, Tanzimat, Meşrutiyet ve İstibdat dönemlerinde, kendini göstermiştir. Vaka-yi Mısriye ve daha sonra 1 Kasım 1831'de yayımlanmaya başlanan Takvim-i Vakayi'den sonra çıkarılmaya başlayan gazeteler genellikle ülke aydınları tarafından çıkarılan özel teşebbüs gazeteleridir. Türk basın tarihinde gazete yayımlarının başlangıcı sayılan bu dönemde, gazeteciliği daha çok edebiyatçılar,

¹³⁹ Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.89-99.

¹⁴⁰ Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.101-103.

yurtdışında eğitim görmüş insanlar yapıyorlardı. Bu dönemdeki gazetecilik özü itibariyle habercilik ilkesiyle değil de daha çok halkın eğitim seviyesinin yükselmesine yardımcı olabilmek amacıyla yapılmıştır.

Gazeteciliğin, daha doğru söyleyişle yazılı basının Türkiye’de bu kadar uzun geçmişi olmasına rağmen, ülkenin tümü dikkate alındığında yerel olarak gazetelerin yapı ve dağılım bakımından gösterdiği özellikler kesinlikle homojen değildir. Hâlâ dünyanın hemen hemen her ülkesinde aydınlar arasında en etkin kitle haberleşme aracı olma özelliğini koruyan gazetelerin, Türkiye açısından oynadığı rol ve taşıdığı önem ise dünya ülkeleriyle doğru orantılı değildir. Türkiye’de bazı kentlerde ve bölgelerde çıkan günlük yerel gazete sayısı fazla ve tirajı yüksekken, kimilerindeyse gazete sayısı azalmakta, tiraj düşmekte veya gazete sayısı fazla olmakla beraber düşük tiraj görülmektedir. Bir başka deyişle, gazetecilik Türkiye’nin bazı bölgelerinde diğerlerine oranla daha fazla gelişmiştir. İstanbul ve İzmir gibi bazı kent merkezleri yerel gazeteciliğin modern anlamda gerçekleştirildiği merkezler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ankara, başkent olmakla birlikte, gazetecilik yönünden etkinliği olan önemli bir merkez değildir. Aslında Ankara’nın Anadolu’nun diğer kent merkezlerinden gazetecilik yönünden pek farkı bulunmamakta, yalnız yayımlanan gazetelerin tirajları diğer Anadolu kentlerine oranla biraz fazlalık göstermektedir.¹⁴¹ Türk gazetecilik tarihinde genellikle ulusal basının ya da İstanbul basınının bir yan kolu durumunda algılanmak istenen yerel basın, oluşumunu tamamlamaya çalışmaktadır. Şu bir gerçektir ki, bugün Türkiye’de ulusal bir gazetenin çektiği sıkıntılar veya eksiklikler Anadolu basını için de geçerlidir. Bu sorunlar hiçbir zaman için birbirlerinden bağımsız olmamış ve genelde basın olarak, ulusal basında yerel basında sorunlarına çözüm üretmede aynı çaresizlikleri paylaşmışlardır.

Kamunun olaylarda, yaşananlardan haberdar olabilmeleri için bir ihtiyaçtan ortaya çıkmış olan basın, yüzyıllardır insan yaşamında önemli bir yer etmiştir. Ekonomik alanda, siyasi alanda ve toplumlar üzerinde etki yaratabilecek özelliğe sahip olan kitle iletişim araçları kimi zaman kamuyu doğru yönlendirmiş kimi zaman

¹⁴¹ Oya Tokgöz, “Türkiye’de Yerel Gazetecilik Olgusu: Rolü ve Önemi”, **Ankara Üniversitesi SBF Basın Yay. Yük. Okulu Yıllık**, 1979-1980, s.272.

ise çeşitli siyasi grupların ve sermaye gruplarının denetiminde, kamunun genel kabul görmeyen bir şekilde yanlış bir yöne sürüklemeye çalışmıştır. Bu şekilde kullanılmaya açık olan kitle haberleşme araçları insanların, toplumların ve ülkelerin kaderinde önemli rol oynamıştır. Muhabirler güç merkezlerinin yakınında oturarak bilgi kırıntıları ellerine düşsün diye bekleşerek, zanaatlarını işlerini kovalamışlardır. Günümüzde insanların neler yaptığını öğrenmek isteyen okuyucuyu bilgi kırıntıları tatmin etmemektedir. Okuyucular özel yaşamlarında yanlarında, yörelerinde olup bitenlerin psikolojik açıklamalarını bulmaya uğraşmaktadırlar. Karmaşık toplumsal dünyalardan gelişmiş teknolojiye kadar “gerçekte” ne olup bittiğini ancak sadece açıklamaya başlamaktadırlar.¹⁴²

Yalnızca belli bir bölgede yayımlanan ve okunan, ulusal haberlerden farklı olarak yerel haberlerin ve konuların yer aldığı ya da genel olarak bir kasaba ya da kentte yaşanan insanları ilgilendiren haberlerin yer aldığı ve o kentte yayımlanan gazete olarak tanımlanabilir yerel gazete.¹⁴³

Yerel Basın, Türk Basın Tarihinin kuruluş döneminde “Taşra Basını” olarak adlandırılmıştır. Bu kavram bugünkü Türk basını içerisinde pek de uygun görülmemektedir. Zira İstanbul dışında yayımlanan gazeteler arasında “Ulusal Basın” olarak adlandırılan gazeteler var olabildiği gibi, yine İstanbul ve Ankara’da yayımlandığı halde Türkiye ölçüsünde dağıtılıp okunmayan gazetelerimiz vardır. Onun için Anadolu Basını ya da Taşra Basını yerine Yerel Basın kavramını kullanmak daha uygundur.¹⁴⁴

Özetle yerel basın, ulusal basın kadar geniş çaplı olmayan; il, ilçe ve beldelerde günlük, haftalık ya da daha fazla aralıklarla çıkan, dar çevrede bölge haberlerine yer veren, yöresel gelişmeyi, sorunları ön planda tutmaya çalışan, ulusal gazeteler gibi tezgâhlarda çok bulunmayan ve biraz da ulusal basının gölgesinde kalmış basın olarak tanımlanabilir.

¹⁴² Güner Öztuna, Yazılı Sözlü Görüntülü Basın Yayın İletişim Birimleri, Bilimsel Araştırma Ders Notları, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, Yayın No: 3, İstanbul, 1992, s.40.

¹⁴³ Girgin, Türkiye’de Yerel Basın, s.101-103.

¹⁴⁴ Selma Ulus, “Yerel Basınımız”, **Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 3, Temmuz 1993, s.77.

Dünyada genelde yazılı basın alanında gazete sayısının azalmasından, tirajların düşmesinden söz edilirken, Türkiye’de ülke düzeyinde gazete enflasyonundan söz etmek yerinde olur. Gazete sayısı ülke düzeyinde sayıca fazla görülmekle birlikte, gazete tirajlarının yüksek olmadığı görülür. Üzerinde önemle durulması gereken bir nokta da, Türk gazeteciliği denince hep akla İstanbul kaynaklı gazetelerle yapılan gazeteciliğin gelmesidir. Buna karşılık Anadolu’nun çeşitli kent ve kasabalarında çıkan 2 bin 500’den fazla yerel gazeteden¹⁴⁵ veya Anadolu basınında kimsenin pek bilgi sahibi bulunmayışdır. Gerçekten de İstanbul artık başkent olmamakla birlikte, bugün Türkiye için gazeteciliğin hâlâ merkezidir.¹⁴⁶

2- Vilayet Gazeteleri

Osmanlı’da mahalli idarelerde 7 Kasım 1864’te çıkarılan Vilayet Nizamnamesi ile büyük bir değişime gidilerek eyaletten vilayet sistemine geçilmiştir. Bu durumun amacı olarak da, Ali Paşa’nın “1856 Islahat Fermanı’nın 13. Fıkrasına uygun olarak yaptığı, “Halkın ülke işlerine katılması temel kuralının uygulamaya konulması, halen geçerli olan merkezîyet usulündeki mutlakîyetçi yönetimin hafifletilmesine yöneliktir” sözleri gösterilmiştir.¹⁴⁷

Osmanlı vilayetlerinde yerel gazeteler (vilayet gazeteleri) çıkarılması, bir yandan, toplumda artan ayrılıkçı eğilimlerin dengelenmesi, diğer yandan da Avrupa’da özellikle Araplara yönelik olarak sayıları artan Arapça süreli yayınların etkisini bastırma amacının ürünüdür. Öncelikle 1860’ta, Avrupalıların bu girişimlerine karşılık olarak, Ahmet Faris Şidyak’a “El Cevaib” gazetesini yayımlamak için maddi yardımda bulunulmuştur. Uzun yıllar dünyadaki başka hiçbir Arapça gazetenin yarışamayacağı mükemmellikteki bu gazete, Osmanlılık ve İstanbul sultanı çevresinde toplanma temasını, öyle başarıyla savunmuştur ki, Osmanlı ülkesi için en liberal fikirleri basın girişimlerini savunan, onlara destek olan

¹⁴⁵ Bkz. Ek-1.

¹⁴⁶ Oya Tokgöz, “Türkiye’de Yerel Basının Konumu: Rolü ve Önemi”, **Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu, Yıllık**, 1988, s.165.

¹⁴⁷ Girgin, Türkiye’de Yerel Basın, s.79.

Avrupa ülkeleri bile, bu gazetenin kendi sömürgelerine girmesini istemez olmuşlardı.¹⁴⁸

Ardından, Suriye'deki iç kargaşaları bastırmak için olağanüstü yetkilerle görevlendirilen Fuat Paşa da 1860'ta, Beyrut'ta çıkmakta olan "Hadikat al-Ahbar" adlı Arapça gazeteyi, yerel yönetimin resmi sözcüsü haline getirmiş, böylece Türkçe-Arapça olarak ilk vilayet gazetesi yayımlanmıştır.¹⁴⁹

1864'teki düzenlemenin ardından kaldırılan "Eyalet Sistemi" yerine "Vilayet Sistemi" kurulmuş, vilayetlerin kültürel gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla da her vilayete bir basımevi kurulması kararlaştırılmıştır. Başlangıçtaki temel amacı vilayetlerin kırtasiye ihtiyacını karşılamak olan "Vilayet Matbaaları"nda, resmi yayınların basımının ardından zamanla özel kişilerin de yayın yapmasına müsaade edilmiştir. Bunun sonucu olarak da bir yandan Vilayet Salnameleri, takvimler, dini, edebi, bilimsel yayınların basımı geleneği gelişirken diğer yandan da Vilayet Gazeteleri yayımlanmaya başlamıştır.¹⁵⁰

Bu uygulamanın ilk örneği Niş, Silistre ve Vidin'in birleştirilmesiyle oluşturulan Tuna Vilayetinde Türkçe-Bulgarca yayımlanan "Tuna" gazetesidir. 14 Mart 1865'te yayın hayatına başlayan gazete ancak bir buçuk yıl yayınlanabilmiş, 1 Eylül 1877'de yayın hayatına son vermek zorunda kalmıştır.¹⁵¹

Vilayet Gazetelerinin en önemli özelliği, yalnızca Türkçe olarak yayımlanmamalarıdır. Osmanlı yönetimindeki tüm uyrukları eşit sayma politikasının gereği olarak, resmi dil olan Türkçe'nin yanında yerel dilde de yayımlanan gazeteler, aslında o yerel dilin gelişimine de fırsat tanımıştır.¹⁵²

Önemli vilayet gazetelerinden olan Trablusgarp, 1866 yılında Trablusgarp'ta çıkarılmaya başlanan Arapça, Türkçe bir gazetedir. Bu gazete kendi işlevini 1867 yılında çıkan 69. Sayısında şöyle tanımlıyor: "Bilindiği gibi gazete denilen şey,

¹⁴⁸ Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.79.

¹⁴⁹ Koloğlu, İlk Gazete..., s.20.

¹⁵⁰ Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.81.

¹⁵¹ Girgin, Türkiye'de Yerel Basın, s.81.

¹⁵² Bülent Varlık, "Yerel Basının Öncüsü: Vilayet Gazeteleri", **Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi**, c. I, İletişim Yayınları, İstanbul, 1985, s.99-102.

yararlanılacak haberleri gerek çıktığı yere, gerekse taşraya duyurmak ve herkesi iyi bilgiye sahip kılarak eğitim hizmetini üstlenmektir.¹⁵³

Yayınlandıkları dönemlerde çok büyük bir görev üstlenen Vilayet Gazetelerinden bazıları, yayınlandıkları yıllar, vilayetler ve dilleri şunlardır:¹⁵⁴

YIL	VİLAYET	İSİM	DİL
1860	Beyrut	Hadikat al-Ahbar	Türkçe-Arapça
1865	Tuna	Tuna	Türkçe-Bulgarca
1865	Şam	Suriye	Türkçe-Bulgarca
1866	Trablusgarp	Trablusgarp	Türkçe-Arapça
1867	Halep	Gadir el-Fırat	Türkçe-Arapça
1867	Girit	Girit	Türkçe-Rumca
1868	Edirne	Edirne	Türkçe-Rumca
1868	İşkodra	İşkodra	Türkçe
1868	Yanya	Yanya	Türkçe-Rumca
1869	Diyarbakir	Diyarbakir	Türkçe-Ermenice
1869	Bursa	Hüdavendigar	Türkçe-Ermenice
1869	Halep	Fırat	Türkçe-Arapça
1869	Konya	Konya	Türkçe-Rumca
1869	Selanik	Selanik	Türkçe-Rumca
1869	Selanik	Selanik	Bulgarca-İbranice
1869	Trabzon	Trabzon	Türkçe-Rumca
1869	Bağdat	Zevra	Türkçe-Arapça

¹⁵³ Koloğlu, İlk Gazete..., s.74.

¹⁵⁴ Koloğlu, İlk Gazete..., s.22.

1871	Prizren	Prizren	Türkçe-Sırpça
1872	Kastamonu	Kastamonu	Türkçe
1872	Adana	Seyhan	Türkçe-Rumca
1872	Yemen	Yemen	Türkçe-Arapça
1873	Manastır	Rumeli	Türkçe
1874	Ankara	Ankara	Türkçe
1874	İzmir	Adın	Türkçe
1876	Hersek	Neretva	Türkçe-Sırpça
1877	Priştine/Üsküp	Kosova	Türkçe-Sırpça
1878	Sivas	Sivas	Türkçe
1882	Rodos	Cezair-i Bahri Sefid	Türkçe-Rumca
1884	Manastır	Manastır	Türkçe
1884	Musul	Musul	Türkçe
1888	Beyrut	Beyrut	Türkçe-Arapça
1903	Kudüs	Kudüs	Türkçe-Arapça
1908	Hicaz	Hicaz	Türkçe-Arapça

a) Vilayet Gazetelerinin İçeriği:

İçerik olarak bakılacak olursa, Vilayet Gazetelerinde, padişahla ilgili haberler her zaman önceliklidir. Ayrıca, kamu görevlilerinin atama, yükselme ve ödüllendirilmelerine yönelik haberler ve yeni yasa, yönetmelik düzenlemeler ilgililere bu gazeteler aracılığıyla duyurulmuştur. Hükümet, vilayet ve kamu kuruluşlarının çalışmaları, demiryolu, yol, telgraf hattı yapımları, sağlık konuları, yerel okul sınavları ve ödül dağıtma törenleri de halkla Vilayet Gazeteleri aracılığıyla paylaşılmıştır. Hacıların gidişi, et, ekmek fiyatları, şiddetli yağmur ve kar yağışları, doğal afetler, kolluk kuvvetlerinin başarıları gibi sosyal konuların yanı sıra valilerin

konuşmaları ve yazıları, savaşlar, yeni silahlar, buluşlar, yabancı konsolosların gezileri vilayet gazetelerinde yer alan haberler arasındadır.¹⁵⁵

Bu gazeteler işlevleri bakımından olduğu kadar, içerikleri açısından da zamanın gazetecilik koşullarını yerine getirmişlerdir. Yalnızca resmi nitelikli duyurularla yetinmemiş zamanın aydın kesimini oluşturan bürokratları muhabir ve yazar olarak kullanmış yerel sorunlar ve gelişmelerle ilgili yayınlar yapmış ve hatta yabancı gazetelerden alıntılarda bulunmuşlardır.¹⁵⁶

b) Vilayet Gazetelerinin Özellikleri:

Girgin'de¹⁵⁷ bu özellikler aynen şöyle sıralanmıştır:

1- Vilayet Gazeteleri Anadolu Basınına, yerel basına öncülük, önderlik ve rehberlik etmişlerdir.

2- Vilayet gazeteleri sayesinde birçok yörede ilk defa süreli yayın çıkarılmaya başlamıştır.

3- Gazetelerin basıldığı matbaalar, kamu işlerinin yanı sıra, özel girişimcilerin işlerine de açık tutulmuş, böylece yerel basının başlaması ve saygınlık kazanması yoluyla önemli bir adım atılmıştır.

4- Matbaalarda çalışan personel önceleri çoğunlukla İstanbul'dan gelmiş ancak zaman içinde bölgeden de matbaacılar yetiştirilmiştir.

5- Bazı vilayetlerde “sanat okulları”, “sanayii okulları” açılmış, matbaalar birer uygulama yeri hâline getirilerek matbaacılık eğitimi verilmiştir.

6- Birçok vilayette, yayımlanan gazete, yörenin ilk süreli yayını olduğu için, gazeteciliğin alfabesinden başlanılarak, kitlenin basın aracılığıyla eğitilmesinde önemli adımlar atılmıştır.

¹⁵⁵ Varlık, “Yerel Basının Öncüsü Vilayet Gazeteleri”, s.99-102.

¹⁵⁶ Ulus, agm, s.78.

¹⁵⁷ Girgin, Türkiye’de Yerel Basın, s.83-86.

7- Vilayetlere ilişkin nizamnameler “gazetelerde yer alacak resmi ve gayri resmi tüm yazıların, vilayet mektupçusunun sorumluluğu altında olduğunu” belirttiğinden, yazıların büyük bölümü mektupçular tarafından kaleme alınmıştır.

8- Vilayetlerde mektupçu olarak görev yapan kişilerin çoğu, gazetecilik ve yazarlık tecrübesi olan kişilerdir. (Ahmet Mithat Efendi önce Tuna Gazetesinde çalışmış, Mithat Paşa Bağdat’a tayin olunca onunla giderek Zevra Gazetesinin sorumluluğunu üstlenmiştir. Bir yazısından dolayı İstanbul’dan Trablusgarp’a sürülen Şemsettin Sami de burada Trablusgarp Gazetesinin başına getirilmiştir.)

9- Birçok yörede de “kalemi kuvvetli kişilerden” oluşan yayın kurulları iş başına getirilmiştir.

10- Bazen yörenin aydınları bizzat kalemi ellerine almışlardır.

11- Gazetelerde yer alan yazılar genellikle imzasızdır.

12- Yazıların konuları tarihsel süreç içinde büyük farklılıklar göstermektedir.

13- Vilayet gazetelerinin yayınlarında, bilinçli bir gazetecilik yaklaşımı görülmemektedir.

14- Gazetelerde zaman zaman şiirlere, inceleme ve araştırmalara, tarih çalışmalarına da yer verilmiş, böylece taşra kültürüne olumlu bir hareketlilik getirilmiştir.

15- Yazıların bir bölümü de İstanbul gazetelerinden özetlenerek alınmıştır. Daha sonra da sürdürülen bu yönetime “Altın Makas” adı verilmiştir.

16- Gazetelerin soğuk görünümü, zaman zaman yönetimde bulunan kişileri de rahatsız etmiştir.

17- Bazı gazetecilerin bu bakış açısı, özellikle II. Abdülhamid döneminde hükümeti rahatsız ettiğinden, Dâhiliye Nezareti 1889 yılında bir genelge yayımlayarak, vilayet gazetelerinde, İstanbul gazetelerinde yer alan yazıların içeriğinin dışına çıkılmamasını emretmiştir.

18- Daha sonra da edebiyatla ilgili yazılarla ilgili yasaklar getirilmiştir.

19- Bu uygulamalar sonucu, vilayet gazetelerine ilgi azalınca, 1903 yılında vilayet gazeteleriyle ilgili bir kararname çıkarılmıştır. Bu kararnamede, vilayetlerde çıkan gazetelerin büyük çoğunluğunun, o yörenin tarımı ve doğal kaynaklarıyla ilgili sorunları aydınlatamadığı, ayrıca halkın kültürel ve mesleki gelişmesine de katkıda bulunamadığı belirtilmiştir.

20- Yine aynı kararnamede, bu kısırlığın önlenmesi için bilgi sahibi olan kişilerin gazetelerde yazı yazmasının sağlanması, yazıları herkesin anlayabileceği Türkçeye kaleme alınması istenmiş, muhtarların gazetelere abone olmaları gerektiği belirtilmiştir.

21- İki dilde yayımlanan vilayet gazetelerinde her iki dildeki metinler birbirlerinin aynısıdır.

22- Özellikle Anadolu'da yayımlanan bazı gazetelerde, Türkçe metinler Ermeni ve Rum harfleriyle ama yine Türkçe olarak yer almıştır.

23- Türkçe dışındaki yayımlar genellikle sürekli olmamıştır.

24- Vilayet gazeteleri zaman zaman ilaveler de yayımlamışlardır.

25- Genellikle haftalık olan yayınlar çoğu kez düzensiz çıkmıştır.

26- Gazetelerin sayfa sayısı 2 ile 4 arasında değişmiştir.

27- Resim ve karikatürün yok denecek kadar az olduğu vilayet gazetelerinin önemli bir bölümünün baskı adedi 500 dolayındadır.

28- Vilayet gazeteleri, belirli merkezlerde halk tarafından okunmalarını sağlanmaları için duvarlara yapıştırılmıştır.

29- Bazı vilayet gazeteleri birkaç yıl sürebilmiş, bazıları ise son yıllara kadar yayımlanmıştır.

30- Bunların bir bölümü de, Cumhuriyetten sonra, özel gazeteciliğin özendirilmesi ve desteklenmesi için kapatılmıştır.

31- Basının, İstanbul'un tekelinden çıkmasına yol açan Vilayet Gazeteleri, Osmanlı Devleti'nin egemenliği altında bulunan yörelerde, gazeteciliğin yaygınlık kazanmasında önemli rol oynamıştır.

32- Anadolu'da birçok ilin ve Ortadoğu'daki bazı ülkelerin Basın Tarihi, Vilayet Gazeteleriyle başlamaktadır.

33- Anadolu'da yerel gazeteler yayımlanırken, vilayet gazeteleri deneyiminden yararlandığı açıkça söylenebilir.

34- İkinci Meşrutiyet'ten sonra (1908) ülkenin birçok yerinde, bir anda çok sayıda süreli yayının çıkması, Vilayet Gazetelerinin yüklendikleri işlevleri, ne ölçüde yerine getirdiklerinin bir kanıtı olarak görülebilir.

35- Kurtuluş Savaşı sırasında, Mustafa Kemal ve arkadaşları, önceleri özellikle, Sivas ve Erzurum vilayet matbaalarından yararlanmışlar, anılan yerlerdeki Vilayet Gazetelerinden de destek görmüşlerdir.

36- Ancak aynı dönemde, işgal altındaki bölgelerde yayımlanan Vilayet Gazeteleri, ne yazık ki düşman askerlerinin sözcülüğünü yapmışlardır.

37- Bu arada, bazı yörelerdeki Vilayet Gazeteleri de Padişah yanlısı tutumlarıyla, zaman zaman sorunlar yaratmışlardır.

II- MİLLÎ MÜCADELEDE BASIN

A- İSTANBUL BASINI

Birinci Dünya Savaşı sonrası Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi imzalanmış ve bu mütarekenin 7. Maddesi gereği ülkenin çeşitli bölgeleri işgal kuvvetleri tarafından işgal edilmiştir. Osmanlı Mebusan Meclisinde Misak-ı Milli'nin kabul edilmesiyle İtilaf Devletleri 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal etmiştir. İstanbul'un işgal edilmesiyle, bir tarafta Mondros, Sevr ve İzmir'in işgali olaylarını dikkatle izleyen bağımsızlık yanlısı

olanlar, diğerk tarafta da bu harekete karşı çıkan, padişah ve saray yanlısı olan ve bağımsızlık yanlısı olanları hıyanetle suçlayanlar olmak üzere millet ikiye bölünmüştür.

Basın da bu duruma paralel olarak İstanbul Basını ve Anadolu Basını olmak üzere iki merkezde gruplaşmıştır. İstanbul Basınında da bu bölünmeyi yansıtan çeşitli gruplaşmalar müşahede edilmektedir.¹⁵⁸

İstanbul'da yayınlanan gazetelerin bir kısmı, Kurtuluş Savaşını destekliyor, ancak Osmanlı hükümetinin 5 Şubat 1919 tarihli kararnamesiyle kurulan ve işgal kuvvetlerinin buna eklenen ve hatta şiddetlendiren sansürü yüzünden cesur ve bilinçli bir yayın yapamıyorlar, gerektiği şekilde seslerini duyuramıyorlardı. Bu nedenle mütareke döneminde gazeteler hem hükümetin hem de işgal kuvvetlerinin sansürü altına girmiştir.¹⁵⁹

Her şeye rağmen Milli Mücadele Döneminde Kurtuluş Savaşını destekleyen gazeteler olmuştur. Bu gazetelerin önde gelenleri: İleri, Yeni Gün, Akşam ve Vakit gazeteleridir.¹⁶⁰

İleri Gazetesi: 1919 yılında Celal Nuri İleri ve kardeşi Suphi Nuri İleri tarafından kurulan İleri Gazetesi yayınlarında, İttihatçıları ve İstanbul hükümetini sert bir dille eleştiriyor ve Milli Mücadeleyi destekliyordu. Anadolu'daki Kurtuluş Cephesiyle ilgili haberler önce İleri gazetesinde yayınlanıyor. Başkumandan Mustafa Kemal'in halka duyurulmasını istediği haberler bu amaçla İleri'ye ulaştırılıyordu. İleri Gazetesi Milli Mücadelenin İstanbul sözcüsü haline gelmişti. Atatürk tarafından yazılan ve bu gazeteye yollanan birçok yazılar başka isimlerle yayınlanıyordu.

Akşam Gazetesi: Necmettin Sadak, Kâzım Şinasi Dersan, Falih Rıfki Atay ve Ali Naci Karacan tarafından 1918 yılında kurulan gazete Kurtuluş Savaşını desteklemiş ve cephelerden haber vermiştir.

Yenigün Gazetesi: 1918 yılında Yunus Nadi tarafından kurulan gazete, yayınlarında açıkça milli mücadele hareketini desteklediğinden ve 16 Mart işgal

¹⁵⁸ İnuğur, age, s.337.

¹⁵⁹ İnuğur, age, s.337.

¹⁶⁰ Gazetelerle ilgili bilgiler için bkz. İnuğur, age, s.337-341.

günü askerlerimizin şehzade başı karakolunda şehit edilmesini yazdığından 17 Martta İngilizler tarafından matbaası basılmış ve Yenigün kapatılmıştır.

Vakit Gazetesi: 22 Ekim 1917’de Mehmet Asım Us ve Ahmet Emin Yalman tarafından kurulan gazetede zamanın birçok aydını yazı yazmıştır. Ziya Gökalp, Halide Edip Adıvar, Ahmet Rasim gibi.

Kurtuluş Savaşı ile bu savaşı yürütenler aleyhinde yayın yapan gazeteler ise, gerek İstanbul Hükümeti, gerekse işgalci devletler tarafından her yönden desteklenmişler ve bu çeşit gazeteler için sansür söz konusu olmamıştır. Bütün güçleri ile Milli Mücadeleye bu gazeteler: İstanbul, Alemdar ve Peyam-ı Sabah gazeteleridir.¹⁶¹

Bu iki grup gazetenin dışında kalan ve Anadolu hareketine destek veren gazeteler arasında “Tasvir-i Efkâr”, “Tevhid-i Efkâr”, “İkdam” ve “Tercüman-ı Hakikat” bulunmaktadır. “Tanin”, “Sebil-ür Reşat” gibi gazeteler de, zaman zaman hilafet yanlısı tutumlarını sürdürmüşlerdir.¹⁶²

B- ANADOLU BASINI

Mütareke ve özellikle Milli Mücadele yıllarında Anadolu’nun çeşitli bölgelerinde “Milli Mücadele Basını” doğmuş ve gelişmiştir. En önemli bölgeleri düşman kuvvetleri tarafından işgal edilmiş, diğer kısımları bir “ölüm kalım savaşı” hazırlığıyla çırpınan bir ülke de, en ilkel koşullarla filizlenme çabaları sürdüren basının tam bir hüviyete kavuşamayacağı aşikârdır. Kâğıdın, mürekkebin bile bulunmadığı, meslekten yetişmiş mürettip ve matbaacının olmadığı Anadolu illerinde, her çeşit yokluğa rağmen bir iki sayfalık gazeteler çıkarılmış, milletin birlik ve beraberliğini sağlama çabaları sürdürülmüştür. İzmir, Balıkesir, Bursa, Konya, Kastamonu, Ankara, Adana, Sivas, Elazığ vs. illerde yayınlanan gazeteler, İstanbul hükümetinin yıpratmaya çalıştığı “Kuva-yı Milliye” ruhunun kuvvetlenmesi ve yaygınlaşması için, kahramanlık olarak nitelendirilecek ölçüde gayretler göstermişlerdir. Ancak bu yoğun çabalara karşı, tıpkı İstanbul Basınında olduğu gibi,

¹⁶¹ İnuğur, age, s.341.

¹⁶² Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.110.

İstanbul'daki hükümetin ve onunla işbirliği halinde olan işgal kuvvetlerinin uydusu halinde faaliyet gösteren bir kısım gazetelerin varlığı da bir gerçektir.¹⁶³

Anadolu'da Milli Mücadeleye öncülük eden ve destek veren basın tek amacı, savaşın başarıya ulaştırılmasıdır. Dolayısıyla Türkçe olmayan azınlık gazeteleri, giderek kendiliklerinden kapanmışlardır. 1922 Eylül'ünde, Büyük Taarruzun arkasından zaferin kazanılmasıyla, Kuva-yı Milliye karşıtı Türkçe Basın da kendiliğinden yok olmuştur. Böylece tek dilli, tek sesli basın ortamı 1922 sonundan itibaren tüm Türkiye'ye yerleşmiştir.¹⁶⁴

1919 Mayıs'ı ile 1938 yılının sonu arasında, Türkiye topraklarında 582 gazete yayımlandığı, bunlardan 176'sının İstanbul'da, 406'sının ise taşrada çıktığı belirlenmiştir. Taşrada yayımlanan gazetelerin illere göre dağılımı: İzmir (54), Trabzon (28), Adana (27), Ankara (25), Bursa (24), Samsun (16), Eskişehir (13), Kastamonu (12), Gaziantep (11)'dir. 11 ilde birer gazete çıkarılmış, 10 ilde ise hiç gazete yayımlanmamıştır.¹⁶⁵

Ankara'nın bütün Türkiye'ye hitap eden "ULUS" gazetesi bir yana bırakılırsa, bu gazetelerde büyük tirajlara rastlanmamıştır. İzmir'de yayımlanan "Anadolu", "Ahenk", "Hizmet" gazeteleri 5000-6000, Gaziantep'in "Halk Dili" 5000, Erzurum'un "Envar-ı Şarkıye'si" 1.700, Konya'nın "Babalık'ı" 1.500, Bursa'nın "Yeni Fikir'i" 1.200 tirajlıdır.

İstanbul'da yayınlanan gazetelerin %60'ı siyasi içerikli iken, bu oran taşra gazeteleri için %83'tür. Bu gazetelerin özel reklam gelirleri bulunmadığından 1937'lere kadar hükümetten maddi yardım almanın dışında yaşama şansları olmamıştır. (Resmi ilan dağıtımı 1937 yılında başlamıştır.)¹⁶⁶

Kurtuluş Savaşı yıllarında, İstanbul Basınına nazaran savaşın kaderinde önemli rol oynayan Anadolu'daki yerel gazeteler "Milli Mücadeleye Öncülük Edenler", "Milli Mücadeleyi Destekleyenler" ve "Milli Mücadeleye Karşı Çıkanlar" şeklinde gruplandırılmış ve bu şekilde yayın hayatlarına devam etmişlerdir.

¹⁶³ İnuğur, age, s.351.

¹⁶⁴ Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.112.

¹⁶⁵ Ali Gevgili, "Türkiye Basını", **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, c. I, s.202-228.

¹⁶⁶ Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.113.

Milli Mücadeleye Öncülük Eden gazeteler arasında İzmir’de Hukuk-ı Beşer, Ankara’da Yenigün, Eskişehir’de Yeni Dünya; Milli Mücadeleyi Destekleyenler arasında ise Yeni Edirne, Erzurum’da Albayrak, Adana’da Yeni Adana, Balıkesir’de Ses gazeteleri sayılabilir. Bu gazetelerden Yeni Adana (1918), Antalya (1922), Bartın (1924), Yeşil Giresun (1925), Kayseri’de Ülker (1927), Elazığ’da Turan (1930) halen yayınlarını sürdürmektedirler.¹⁶⁷

1- Kurtuluş Savaşına Öncülük Eden ve Savaşı Destekleyen Anadolu Gazeteleri

15 Mayıs 1919’da İzmir’in Yunanlılar tarafından işgal edilmesiyle Anadolu’nun çeşitli illerinde bu işgale tepki olarak gazeteler kurulmuş, vatansever aydınlar tarafından çıkarılmaya başlayan bu gazeteler işgallere şiddetle karşı çıkmıştır. Ayrıca Atatürk’ün emir ve direktifleriyle de önce Sivas’ta, sonra da Ankara’da gazeteler çıkarılmıştır.

a) Kurtuluş Savaşına Öncülük Eden Gazeteler:

Hukuk-u Beşer Gazetesi: Osmanlı Sulh ve Selamet Cemiyeti’nin sözcülüğünü yapan Hukuk-ı Beşer gazetesinin başyazarı olan Osman Nevres’in (Takma Adı: Hasan Tahsin) 1919 Mayıs’ında İzmir Kordon Boyunda karaya çıkan Yunan askerlerine ilk kurşunu atmasıyla, Anadolu Basınının düşmana karşı ilk direnişi başlamıştır.¹⁶⁸

Gazeteci Osman Nevres, Selanik’te doğmuş, Fevziye Lisesini bitirmiş, Paris’te Siyasal Bilgiler Okulu’ndan diploma almıştır. İstanbul’a döndükten sonra, Osmanlı Devleti aleyhine Balkanlar’ı karıştıran İngiliz Burstan kardeşlerin gizli faaliyetlerini önlemekle görevlendirilmiştir. Bu kardeşlere Bükreş’te yapılan suikast nedeniyle devletinin müttefikleri tarafından alınması üzerine İstanbul’a dönmüştür. Nevres mütareke günlerinde İzmir’de gazetecilik yapmıştır. Hukuk-u Beşer gazetesinin başyazarı olarak yazdığı makalelerde, düşmana karşı “toptan direnişi” savunan Osman Nevres, attığı kurşunlarla İzmir’e çıkan Yunan Birliğinin ilk askerini öldürmüş, ancak olay yerinde süngülenerek şehit edilmiştir. Bu olayın basın tarihi

¹⁶⁷ Türkiye ve Almanya’da Yerel Gazetecilik, Konrad Adenauer Vakfı Yayınları, Antalya, 1999, s.23.

¹⁶⁸ İnuğur, age, s.352.

açısından önemli yanı, işgal kuvvetlerine ilk kurşununun bir gazeteci tarafından atılmış olmasıdır.¹⁶⁹

İrade-i Milliye: Anadolu’da Milli Mücadelenin ilk gazetesi, Mustafa Kemal’in, Erzurum’dan Sivas’a gelerek, 4 Eylül 1919’da Sivas Kongresini topladığı sırada, Kuva-yı Milliye sözcülüğünü yapmak ve düşüncelerini yaymak amacıyla 14 Eylül 1919’da yayınlanan “İrade-i Milliye”dir. Heyet-i Temsiliye adına Mustafa Kemal tarafında kurulmuş, ancak gazete çıkarmak imtiyazı Sivaslı Sefahattin Ulusalerk adına alınmıştır. Yazı İşleri Müdürü Mazhar Müfit Kansu’dur. İki sütun üzerine dizilen, haftada iki defa yayınlanan, Vilayet Basımevinde basılan gazete yüz paraya satılıyordu. Sivas Kongresi Zabıtları ve Mustafa Kemal’in bildirimleri bu gazetede yayımlanıyordu. Başlangıçta haftada bir gün yayınlanan gazete, bir ara haftada iki gün yayınlanmış, daha sonraları günlük hale getirilmiştir. 1922 yılı sonuna kadar üç yıl yayın hayatını sürdürmüştür. Anadolu’nun her tarafına gönderilen bu gazetede yazıların Mustafa Kemal’in dikte edildiği iddia edilmektedir.¹⁷⁰

Hâkimiyet-i Milliye: 1919 yılı Aralık ayının son günlerinde Heyet-i Temsiliye Reisi sıfatıyla Ankara’ya gelen Mustafa Kemal Paşa, Anadolu’da kurulan “Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti”nin kararlarını millete duyuracak bir gazeteye şiddetle ihtiyaç duyulduğunu görmüş ne Konya’dan getirtilen baskı makineleriyle Meclis bahçesindeki binada bir basımevi kurulmasını sağlamıştır. Bütün hazırlıklar iki hafta içinde tamamlanmış ve gazeteye “Hâkimiyet-i Milliye” adı bizzat Mustafa Kemal tarafından verilmiştir.¹⁷¹

Gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğüne Nizamettin Nazif getirilmiş, ilk sayısı Atatürk’ün başarısı ile 10 Ocak 1920’de yayımlanmıştır. Haftada iki gün yayınlanan gazetenin Sorumlu Müdürü Recep Zühtü’dür. Gazetenin başlığı altında “Mesleği, milletin iradesine hâkim kılmaktır” cümlesi yazılıydı. 18 Temmuz 1920’de haftada üç gün basılmaya başlamıştır. 6 Şubat 1921’de günlük hale getirilen gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğüne daha sonra sırasıyla Hüseyin Ragıp Baydır, Nafi Atıf Kansu ve

¹⁶⁹ Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.106.

¹⁷⁰ İnuğur, age, s.352-353.

¹⁷¹ İnuğur, age, s.353.

Ziya Gevher Etili atanmışlardır. Bu günlerde Ankara'da bulunan aydınlar ve gazeteciler Hâkimiyet-i Milliye'ye yazı verdiklerinden, gazetede zengin bir yazı kadrosu oluşmuştur. Ağaoğlu Ahmet, Hüseyin Tevfik, Ruşen Eşref, Dr. Adnan Adıvar, Mahmut Esat, İzzet Ulvi, Dr. Tevfik Rüştü Aras, Yusuf Akçura bunlar arasındadır.¹⁷²

Daha sonraları, Hâkimiyet-i Milliye, giderek Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet Halk Fırkası'nın (CHF) yayın organı haline dönüşmüş, Özellikle Falih Rıfkı Atay'ın başyazarlığında, Ankara rejiminin görüşlerini yansıtan “bir parti, hatta devlet sözcüsü” görünümünü almıştır. Hâkimiyet-i Milliye 1934-1971 yılları arasında “Ulus” adıyla yayımlanmış, daha sonra “Yeni Ulus”, “Halkçı Ulus”, “Halkçı” ve “Barış” adlarıyla yayınlarını sürdürmüşlerdir.¹⁷³

Öğüt: 2 Ocak 1918'de Abdülgani Ahmet Bey tarafından Afyon'da kurulan, Yunanlıların İzmir'i işgal etmeleri üzerine Konya'ya taşınan, Konya'da İtalyanların baskılarıyla yayın yapamaz hale gelen Öğüt Gazetesi, 1921 Temmuz'unda Ankara'da Akşam Gazetesi olarak yayınlanmaya başlamıştır. Gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğünü Sadri Ertem yapmakta, yazar kadrosu Münir Müeyyet Bekman, Lütfü Arif Keramettin, Raif Nezihi, Celal Davut ve Enver Behnan'dan oluşmaktadır. Milli Mücadelenin üçüncü önemli gazetesi olan Öğüt 1923 yılına kadar yayınlarının sürdürmüştür.¹⁷⁴

b) Kurtuluş Savaşını Destekleyen Gazeteler:

Milli Mücadeleye destek veren gazeteler şunlardır:¹⁷⁵

Ses Gazetesi: Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasında iki hafta önce, 17 Ekim 1918'de, Balıkesir'de haftalık olarak yayınlanan Ses Gazetesinin Sahibi ve Başyazarı Çantayzade Hasan Basri'dir. Nüshası bir kuruşa satılan bu gazete 1919 yılı ortalarına kadar yayını sürdürmüş İzmir ve havalisini kimseye verilmeyeceği fikrini savunmuştur.

¹⁷² İnuğur, age, s.353.

¹⁷³ Gevgili, agm, s.202-228.

¹⁷⁴ İnuğur, age, s.353.

¹⁷⁵ İnuğur, age, s.354.

Doğrusöz Gazetesi: İzmir'in işgalinden bir hafta sonra 22 Mayıs 1919'da Balıkesir'de Doğrusöz Gazetesinin ilk sayısı yayınlanmıştır. Vilayet Matbaasında basılan gazetenin İmtiyaz Sahibi Sındırgılızade A. Bakir, Varnalızade İsmail Hakkı'dır. Başlığının altında "Haftada bir defa, Perşembe günü çıkar, Müstakil gazetedir." ibaresi mevcuttur. Doğrusöz'ün 5 Haziran 1919 tarihinde üçüncü sayısında "manda teklifi" şiddetle eleştirilmiş, Türk için "Ya İstiklal, Ya Ölüm" şeklinde belirlenen iki yol olduğu dile getirilmiştir.

İzmir'e Doğru Gazetesi: 16 Kasım 1919'da Balıkesir'de yayınlanan bu gazete Kuva-yı Milliye Ege'deki sözcüsü durumunda olan, en önemli yayın ürünlerinden biridir. Bu gazetenin yayınlanması için çaba harcayanlar Vasıf Çınar, Esat Çınar, Mustafa Necati adındaki genç ve vatansever aydınlardır.

O günlerde Balıkesir'de bir Fransız Birliği vardı. Şehirde İngiliz Muhipler Cemiyetinin egemenliği büyük ölçüde hissedilmektedir. Bu koşullara rağmen yayınlanan tek yapraklı gazete, aynı zamanda işgal altındaki İzmir'e ışık getiren, ümit saçan bir yayın organı olmuştur.

16 Kasım 1919'da ilk sayısı yayınlanan İzmir'e Doğru Gazetesi, bin adet basılmış, bir kısmı savaş hatlarına yollanmış geri kalanı da köy ve kasabalara ulaştırılmıştır. Haftada iki gün yayınlanacağı ilk sayısında bildirilen gazetenin fiyatı iki kuruştur. Başlığının altında "Harekât-ı Milliyenin Hadim ve Müverricidir" cümlesi yazılı olan gazete bir gün "Amal-i Milliye'yi müdafaa edecek yazılar"ı kabul edeceğini ilan ediyordu.¹⁷⁶

Adından da anlaşılacağı üzere bu gazetenin ana konusu ve amacı İzmir'dir. Nitekim 27 Kasım 1919 tarihli 4. Sayısında İzmir için miting yapılacağını bildirmiş ve belediye önünde toplanılmasını önermiştir. Mitingden sonra ilk defa dört sayfa olarak yayınlanan gazetenin tirajı da artmış ve 3 bin nüsha basılmıştır. Baskı işi, kolla çevrilen eski bir makineyle yapılmış, yazı işleri odası olarak Kuva-yı Milliye karargâhı olan Halit Bey Konağı kullanılmıştır. Haber yönünden zengin bir içeriğe sahip olan gazetenin aboneleri de mevcut olmakla beraber, önemli bir kısmı parasız dağıtılmaktadır. Maddi sıkıntılara, kâğıt ve mürekkep temini güçlüklerine ve ilkel

¹⁷⁶ Ömer Sami Coşar, Milli Mücadele Basını, As Matbaası, İstanbul, 1964, s.26.

baskı araçlarına rağmen, 11 Aralık tarihli nüsha 4 bin adet basılmıştır. İlk defa bu nüshada “Mustafa Necati” imzasıyla başmakale yayınlanmıştır.¹⁷⁷

İngiliz Muhipler Cemiyetine bağlı Said Molla ile çevresindekilerin desteğini sağlayan Anzavur’un Kuva-yı Muhammediye adlı çetelerinin, Kuva-yı Milliye’yi dağıtma gayretleri karşısında İzmir’e Doğru Gazetesi, halkın topyekûn mücadeleye katılmasını amaç edinen en önemli yayın organı olmuştur. Gazetenin 7 Ocak 1920 tarihli sayısında bu amacın en belirgin örneği görülmektedir. Mustafa Kemal’in birlik ve beraberlikle ilgili, Sivas ve Erzurum Kongreleri esaslarını millete duyurulması hakkındaki ilk genelgesi bu gazetede yayınlanmıştır. O günlerde İstanbul’da hem hükümet hem de işgal kuvvetlerince sansür uygulanmakta olduğundan İstanbul gazetelerinde yayınlanamayan yazılar da Balıkesir’e gönderilmekte ve İzmir’e Doğru Gazetesiyle kamuoyuna yansıtılmaktadır. Kâğıt sıkıntısının belirli ölçüde artmış olmasına rağmen, gazete 28 Ocak’tan itibaren haftada üç defa yayınlanmaya başlamıştır. 21 Mart günlü sayısında Ankara’da bir Millet Meclisi toplanacağını bildirmiş, 28 Mart 1920 tarihli nüshada ise Damat Ferit ve “hampalarının” vatan haini oldukları millete ilan edilmiştir. 27 Haziran 1920’de Yunanlılar Balıkesir’i işgal ettiğinde, 74 sayı çıktıktan sonra İzmir’e Doğru Gazetesi kapanmıştır.¹⁷⁸

Yeni Adana: Milli Mücadeleyi Destekleyen gazetelerden biri de Mondros Mütarekesi’nin imzalanmasından sonra Fransızlar tarafından işgal edilen Adana’da, 25 Aralık 1918’de yayınlanmaya başlayan Adana ve onun devamı olan yayınlarını sürdürecektir olan Yeni Adana Gazetesidir. Adana ilinin işgalini alkışlayan ve İstanbul Hükümetinin tutumunu savunarak Kuva-yı Milliye aleyhtarlığı yapan “Ferda” adlı gazeteye tepki olarak doğan Adana Gazetesi, Yedek Subay Yozgatlı Avni ile Öğretmen Ahmet Remzi tarafından yayınlanmıştır. Çukurova’nın Türk olduğunu haykıran bu gazete ancak üç sayı çıkarabilmiş, işgal kuvvetlerinin baskısı sonucu, valilikten gelen bir emirle kapatılmıştır.¹⁷⁹

Yozgatlı Avni ile Ahmet Remzi bu kapatma olayı üzerine yılmamışlar, Yeni Adana adında bir gazete çıkarmak için valiye başvurular ve gerekli müsaadeyi

¹⁷⁷ İnuğur, age, s.354.

¹⁷⁸ İnuğur, age, s.356.

¹⁷⁹ İnuğur, age, s.357.

almışlardır. Yeni Adana, Hayat Basımevinde basılmakta ve Adana halkı için umut kaynağı olmaktadır. Gazetenin 8. Nüshasında Avni Doğan imzasıyla yayınlanan “Kanuna Saygı” başlıklı yazıda gazete kapatılması eleştirilmekte, Adana Gazetesinin kapatılmasının kanunsuz olduğu belirtilmektedir. Bu yazı üzerine Milli Mücadele aleyhtarı Ferda Gazetesinin sahibi Ali İlmi, Avni Doğan ve Ahmet Remzi’yi ittihatçılıkla suçlamış ve basımevinin kapatılmasını, aynı zamanda da bu iki genç gazetecinin tutuklanmasını sağlamıştır.¹⁸⁰

Daha sonra tutukluluk halinden kurtulan Avni Doğan 1919 yılının son aylarında Boğazlıyan Kaymakamı olarak görevlendirilir. Arkadaşı Ahmet Remzi, Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyetini kurmak ve Adana halkının sesini duyurmak için Yeni Adana’yı yayınlamak ister ve Boğazlıyan’a gelir. Konya’da yayınlanan Öğüt Gazetesiyle gerekli temaslar sağlanarak, birkaç kasa hurufat ile eski bir pedal makinesi temin edilir. Torosların eteğindeki Gebelek İstasyonunda, kör bir hatta çekilen hurda bir vagon içinde 25 Temmuz 1920’de Yeni Adana’nın 9. sayısı yayınlanır.¹⁸¹

Kuva-yı Milliye’nin cephe harekâtına paralel olarak istasyonlardaki vagonlar da yer değiştirdiğinden Yeni Adana’nın 5 Ağustos 1920 tarihli 10. Sayısı Bilemedik İstasyonunda yayınlanmıştır. Bir gün sonra Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşa Toroslara gelmiş, gerekli temasları yapmıştı. Bu nedenle Yeni Adana’nın 11 sayılı nüshasında Mustafa Kemal’in Pozantı’dan Adana halkına yolladığı beyanname yayınlanmıştır.¹⁸²

O günlerde gazetenin tüm kadrosu Yazar Ahmet Remzi ile Mürettip Hamdi’den oluşmaktaydı. Hurda pedal makinesi büsbütün yıpranmış ve baskı yapamaz hale gelmiştir. Adana’da, işgal kuvvetlerinin himayesinde yayını sürdürülen Ferda ve Adana Postası gazeteleri Kuva-yı Milliye soyguncu ve yağmacı olarak nitelendirmekteydiler. Bunlara karşı cevap verebilmek için yayın hayatını sürdürmek

¹⁸⁰ Coşar, age, s.67.

¹⁸¹ Coşar, age, s.71.

¹⁸² İnuğur, age, s.358.

zorunda olan Yeni Adana her türlü yokluk ve zorluklara göğüs gererek yaşamaya çalışıyordu.¹⁸³

9 Eylül 1920'de böylesine güç koşullara rağmen Yeni Adana'nın ilk Pozantı nüshası yayınlanabilmiştir. Gazetenin yazar kadrosu bir hayli genişlemiş, Yedek subay Ferit Celal aynı zamanda gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğü görevini de üstlenmiştir. Yahya Nüzhet, Naci Akverdi, Hacı Gülek gibi yedek subaylar da gazetenin yazarları olmuşlardır.¹⁸⁴

Yazı İşleri Müdürü Ferit Celal, Dündar takma adıyla başyazıları yazıyor, Yeni Adana muntazam haftada iki gün yayınlanıyor, bütün vatansever Adanalılar Yeni Adana nüshalarını, işgal altındaki kentin her köşesine, her köyüne ulaştırmak için büyük çaba harcıyorlardı. Bir süre sonra günlük hale getirilen gazete, Sakarya Savaşları dolayısıyla kâğıt sıkıntısının artması üzerine, önce haftada dört gün, daha sonra da haftada üç gün çıkmaya başlamıştır.¹⁸⁵

Sakarya Zaferinin kazanılmasının ardından 27 Kasım 1921 tarihli 184 sayılı nüsha da Pozantı'da basılmış, 12 gün aradan sonra, Adana'ya taşınan gazete, Camiikebir Caddesinde Osmanlı Basımevinde yayınlarını sürdürmüştür. 1 Ocak 1921 tarihli nüshasında, dört sayfa olarak gün aşırı yayınlanacağını okuyucularına bildiren gazete, 5 Ocak sabahı Adana'nın yedi ay sonra da bütün Anadolu'nun düşman istilasından kurtuluşunu müjdelemiştir.¹⁸⁶

e) Açıksöz Gazetesi: 15 Haziran 1919'da Kastamonu ilinde yayınlanmaya başlayan Açıksöz Gazetesinin kurucuları, aynı yıl Kastamonu Lisesini bitiren Hüsnü Açıksöz, Ahmet Hamdi ve Tahir Karaoğuz adındaki gençlerdir. Gazetecilik bilgileri olmayan, politikadan anlamayan, paraları dahi bulunmayan, sadece ülkenin içinde bulunduğu koşullar nedeniyle ulusa seslerini duyurabilmek için heyecan duyan bu gençler, Lise Müdürü Behçet Nida ve Tarih Öğretmeni İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın yazı ve yardım vaatlerine güvenerek işe başlamışlardır.¹⁸⁷

¹⁸³ İnuğur, age, s.358.

¹⁸⁴ Coşar, age, s.73.

¹⁸⁵ İnuğur, age, s.358.

¹⁸⁶ İnuğur, age, s.358.

¹⁸⁷ İnuğur, age, s.358-359.

İlk nüshasındaki “Mesleğimiz” başlıklı yazıyla izleyicileri yolun, partilikten ve kişisel çıkarlardan uzak olduğunu, hakkın ve hakikatin sesini duyurmak amacıyla haftada iki defa yayınlanacağını bildiren gazetenin Sahibi ve Yazı İşlerinden Sorumlu Müdürü Ahmet Hamdi’dir. Nüshası iki kuruş olan gazete 300 adet basılmış, bütün vatandaşları yurdun çıkarları uğruna birlik ve beraberliğe davet etmiştir.¹⁸⁸

1920 yılının ilk aylarında maddi sıkıntılar içinde çırpınan ve gerekli kâğıdı temin edemeyen gazete, dört sayfa yerine bir sayfa olarak yayınlarını sürdürmüş, ancak İstanbul’un işgali haberini bildiren 21 Mart günlü nüshası büyük bir fedakârlıkla yine dört sayfa olarak dizilmiştir. 1921 yılının ilk aylarında, yayınlanma günlerinde değişiklik olmuş ve gazete 9 Mart gününden itibaren, Cumartesi dışında her gün çıkmaya başlamış, ancak sayfa adedi dörtten ikiye indirilmiştir. Açıksöz Gazetesi 1932 yılına kadar yayınlanmış ve beş yıllık bir duraklamadan sonra yine Hüsnü Açıksöz tarafından 1937 yılında “Doğrusöz” adıyla yayınlarına devam etmiştir.¹⁸⁹

f) Babalık Gazetesi: Konya’da yayınlanan bu gazetenin, yukarıda sayılanlara nazaran değişik bir yönü olduğunu belirtmekte yarar vardır. Çünkü incelediğimiz gazetelerin hepsi Mütareke ve Milli Mücadele döneminin ürünü olduğu, işgal altındaki Anadolu topraklarının kurtuluşunu amaç edinen bir zorunluluktan doğduğu, daha açık bir deyimle Kuva-yı Milliye ruhuyla yeşerip filizlendiği halde, Babalık Gazetesi o günlerde on yıllık bir geçmişe ve tecrübeye sahip bulunmaktadır. II. Meşrutiyet Döneminin ürünü sayılan bu gazete 23 Aralık 1910’da Konya’da yayınlanmaya başlamıştır. Yayına başladığı günlerde ve daha sonraki yıllarda ülke yönetiminde İstanbul Hükümeti yegâne söz sahibidir. Bu koşullara rağmen Babalık Gazetesi, Milli Mücadele yıllarında, İstanbul Hükümetinin geleceğine isabetli bir teşhis koymasını bilmiş ve Kuva-yı Milliye Konya’da büyük dayanaklarından biri olmuştur.¹⁹⁰

Yayına başladığı günden itibaren düzenli olarak haftada iki gün çıkan bu gazete, 1921 yılının 5 Nisan günü, ilk defa haftanın her günü çıkan günlük bir gazete

¹⁸⁸ İnuğur, age, s.359.

¹⁸⁹ İnuğur, age, s.359.

¹⁹⁰ İnuğur, age, s.359-360.

olmuştur. Yurdun çıkarları söz konusu olduğu zaman partililik tutkularını bir tarafa itivermeyi bilen, tutucu ve hilafetçi grubun baskı ve saldırılarına rağmen daima ilerici fikirlerin savunucusu olan, İtalyan işgaline ve ilçelerine kadar yaklaşan Yunan tehlikesine aldırış etmeden, Mustafa Kemal'in Erzurum Kongresi'nde belirlediği temel ilkeleri kamuoyuna yansıtmaya çalışan bu gazete seçkin bir yazar kadrosuna sahiptir.¹⁹¹

Babalık Gazetesinin Kurucusu Yusuf Mazhar, Baş Yazar ve Yazı İşleri Müdürü Samizade Süreyya'dır. Namdar Rahmi, Reşat Ekrem Koçu, Şair Yahya Saim, Saadettin Nüzhet, Enver Behnan Şapolyo ve Servet İskit gibi basın ve edebiyat alanında daha sonraları isim yapacak olan ünlü kalem sahipleri, bu gazetenin yazar kadrosunu oluşturmuşlardır. Sarıklı bir yazar olan Takva, uzun yıllar bu gazeteye emek vermiştir.¹⁹²

Babalık'ın 27 Nisan 1922 tarihli nüshasında gazetecilik mesleği konu olarak ele alınmış "Bu memlekette her aklına gelenin gazete çıkarması", "Üç kelimeyi doğru veya yanlış yan yana getiren ve biraz da kesesine güvenen her şahsın kendisinde gazete çıkarmak" yetkisini bulması ağır eleştiriye tabi tutulmuştur.¹⁹³

Büyük taarruzun başladığı günlerde Babalık gazetesi, taarruzun her yeni gelişmesini, sabah akşam çıkardığı ilavelerle halka duyurmuştur. Bu ilaveler halka parasız dağıtılmıştır. İşte bu yüzden Garp Cephesi Kumandanı İsmet Paşa, gazetenin Başyazarı Samizade Süreyya'ya çektiği telgrafta, "Babalık'ı, Garp Cephesinin vefakâr bir arkadaşı addediyoruz" cümlesini kullanmıştır.¹⁹⁴

Mustafa Kemal Paşa'nın, "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri" cümlesiyle sonuçlanan tarihi günlük emrinin tam metni 3 Eylül 1922 tarihli Babalık'ta yayınlanmıştır.¹⁹⁵

¹⁹¹ İnuğur, age, s.360.

¹⁹² Coşar, age, s.138.

¹⁹³ Coşar, age, s.145.

¹⁹⁴ İnuğur, age, s.361.

¹⁹⁵ Coşar, age, s.148.

Babalık Gazetesi 1930 yılına kadar Yusuf Mazhar yönetiminde yayınlanacak, onun ölümünden sonra, eşi ile yeğeni Arif yönetiminde yirmi yıl daha yayını sürdürülecek, ancak eşinin ölümü ile kapanacaktır.¹⁹⁶

Bu sayılan gazetelerden başka Anadolu'nun diğer şehirlerinde de, Milli Mücadeleyi destekleyen ve Kuva-yı Milliye ruhunu geniş halk topluluklarına yansıtmaya çalışan gazeteler yayınlanmıştır. Örneğin Erzurum'da Albayrak, Amasya'da Emel, Edirne'de Ahali, Trabzon'da İstikbal, Giresun'da Işık, Samsun'da Ahali, Antalya'da Anadolu, Elazığ'da Satvet- i Milliye, Maraş'ta Amal-i Milliye, Bolu'da Dertli ve Türkoğlu, Artvin'de Yeşil Yuva bu amaçla yayınlanmış gazetelerdir.

III- CUMHURİYET DÖNEMİNDE BASIN

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılıp Cumhuriyetin ihdasıyla birlikte yeni kanunlar, yeni yükümlülükler ortaya çıkmaya başlamıştır. Cumhuriyet rejiminin getirmiş olduğu serbestlikler basına da yansımış, ancak kuruluş aşamasındaki bir ülke için hiç de kolay olmayan geçiş sürecinde de birçok sosyal kurumda sancılar yaşanmıştır.

Bu kurumların başında gelen basın, gerek kuruluş aşamasında, gerekse Tek Parti, Demokrat Parti, 27 Mayıs İhtilali, 12 Mart Muhtırası ve 12 Eylül İhtilali dönemlerinde "istibdat" dönemini aratmayacak baskı ve sansür dönemleri yaşamıştır.

İktidara gelen siyasi görüşün tavrına göre, kimi zaman bol bol yakaladığı özgürlükleri kısa bir süre sonra fazlasıyla kaybeden basın sektörü, en az Cumhuriyet öncesi kadar sıkıntılı dönemlerden geçmiştir.

Bu bölümde Türk Basının içinden geçtiği devreler, Cumhuriyetin kuruluşundan (1923) Tek Parti rejiminin sona erdiği (1950) ve Demokrat Parti'nin iktidara geldiği döneme kadar bir bölüm, Demokrat Parti iktidarıyla başlayan (1950) ve 12 Eylül İhtilaliyle sona eren (1980) ikinci bir bölüm olarak ele alınmıştır.

¹⁹⁶ İnuğur, age, s.361.

A- 1923-1950 DÖNEMİ

Hükümet, gerek Cumhuriyet'in ilanı ve hilafetin kaldırılışı aşamalarında, gerekse Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası (1930) denemelerinde, bazı İstanbul gazeteleri tarafından eleştirilere uğramış, buna karşılık bazı gazeteciler de İstiklal Mahkemelerinde yargılanmıştır. Bu gelişmelerden sonra, Cumhuriyet Halk Fırkası içinde tek partili otoriter rejim” arayışları ve muhalif gazetecileri suçlama eğilimleri yoğunluk kazanmıştır.¹⁹⁷

Bu ortamda hazırlanan 70 maddelik Matbuat Kanunu Tasarısı 1931 yılında kabul edilmiştir. Matbuat Kanunu, basının çalışmalarıyla ilgili sınırlamaları içermektedir. Bu kanunda birkaç önemli maddeye bakacak olursak,¹⁹⁸

- Gazete ve dergi çıkarmak isteyenlerin, bunların çıkarılacağı yerin en yüksek mülki amirine, kanunun istemiş olduğu bilgileri kapsayan bir beyanname vermeleri yeterlidir.

- Vatan, Milli Mücadele, Cumhuriyet ve Devrim düşmanlığı yüzünden hüküm giymiş olanlar ya da Milli Mücadelede işgal altında düşman işgallerine hizmet edici yayın yapmış olan kişiler gazete çıkartamazlar.

- Gazete ya da dergilerin başyazarları, genel yayın müdürleri ve yazı işleri müdürlerinin yüksek okul bitirmiş olmaları gerekir. (Kanunun yayımlandığı tarihte, anılan görevlerde bulunanlar bu hükmün dışında bırakılmışlardır.)

- Gazete ve dergilerde çalışan bütün muhabir, yazar ve fotoğrafçı, ressam ve idare memurlarının adlarının hükümete bildirilmesi zorunludur.

- Bir gazete ya da derginin özel olarak kendi araçlarıyla elde ederek yayımladığı bir haber, aradan 24 saat geçmeden başka bir yayın organınca kullanılamaz.

- Açık saçık resim ve yazılar, suç işlemeye kışkırtıcı, basın yoluyla şantajla yol açacak ve yalan yayınlar yasaktır.

¹⁹⁷ Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.122.

¹⁹⁸ Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.123.

- Piyango ve tombala gibi şans oyunları düzenlenmez.

- İntihar olayları yayımlanamaz.

Matbuat kanunundan sonra 1935'lere geldiğimizde Ankara'da ilk kez bir basın kongresi düzenlenmiş, bu kongrede basının amaçları anlatılmaya çalışılmış ve bir basın birliği kurmak amaçlanmıştır. Birinci Basın Kongresi (1935) olarak adlandırılan bu kongre bir yıl sonra tekrar toplanmayı kararlaştırmıştır fakat 1975 yılına kadar toplanamamıştır. Tek Partili Dönemde, daha sonraları ceza kanununda değişiklik (1938) yapılmış ve 1940-1947 yılları arasında da sıkıyönetim dönemi yaşanmıştır. İkinci Dünya Savaşı başlayınca, 22 Kasım 1940'ta bazı illerde geçerli olmak üzere, bir ay süreli sıkıyönetim ilan edilmiştir. Üçer aylık dönemler için uzatılarak, 1947 Kasım ayına kadar süren sıkıyönetimde basına yeni sınırlamalar getirmiştir. Bu dönemde gazeteler hem hükümet, hem de sıkıyönetim kararlarıyla kapatılmıştır.¹⁹⁹

1941'de Türkiye'de toplam tiraj 20 binin üstündedir. Ayrıca 227 dergi yayın hayatındadır. 1946'da ise günlük tirajları 100 bine yaklaşan 202 gazete ile 302 dergi yayımlanmaktadır.²⁰⁰

Bu arada o yıllarda, yerel gazetecilik açısından önemli bir gelişme de, Ulus Gazetesinin, "Karagöz" ekiyle köylü vatandaşlara ulaşma girişimidir. Karagöz'de haberler basite indirgenmiş, Türkiye ve dünyadaki önemli gelişmeler, ünlü gölge oyunu tiplerini Karagöz ve Hacivat'ın ağzıyla "hedef kitle" "Çarıklı Erkan'a" aktarılmaya çalışılmıştır.²⁰¹

Bu amaçla daha sonra "Muhtar Dayı" ve "Saban" adlı gazeteler de çıkarılmıştır. Bu tür yayınlardaki amacın, Köy Enstitüleri fikrinin yaygınlaştırılması olduğu açıklanmıştır. Ancak bu girişimlerden beklenen sonuç alınamamıştır.²⁰²

Kurtuluş Savaşından sonra susan İstanbul basını yine ön plana geçmiş, yerel basın ise bir duraklama dönemine girmiştir. Bu duraklama 1946 yılına, çok partili

¹⁹⁹ Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.169.

²⁰⁰ Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.127.

²⁰¹ Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.127.

²⁰² Yasin Dilek, "Köy Basını", **Marmara Üniversitesi İletişim Dergisi**, Ekim 1993, s.157-161

döneme geçişe dek sürmüştür. 1946-1957 yılları arasında, yerel basında, Meşrutiyet Dönemine benzeyen, fakat oldukça kısa süren bir canlanma görülmektedir.²⁰³

B- 1950-1980 DÖNEMİ

Demokrat Parti henüz iktidara gelmeden, muhalefetteyken basının çektiği sıkıntıları anladığını ve bu sıkıntılara, iktidara geldiğinde, çare bulacağını vaat etmiştir. Onun için Tek Parti Döneminde büyük sıkıntılar içinde bulunan basının büyük desteğini almıştır. 1950’de iktidara geldiğinde ise basın kanunu tasarısını hazırlayarak, basınla ilgili ilk düzenlemelere başlamıştır. 5850 sayılı basın kanunu 15 Temmuz 1950 tarihinde TBMM’de kabul edilmiş, 24 Temmuz 1950 tarihinde de yürürlüğe girmiştir. 5850 sayılı basın kanunu şu düzenlemeleri içermektedir:²⁰⁴

- Basın Kanunu, 1931 tarihli matbuat kanununun hükümete tanıdığı yetkileri kaldırmıştır. Artık gazete çıkarmak için izin almak gerekmemekte, bildirimde bulunmak yeterli sayılmaktadır.

- Basın suçları “Toplu Basın Mahkemeleri”nde incelenmektedir. Gazete sahipleri, yayınlardan dolayı cezai sorumluluk taşımamaktadır. Bu arada, “kötü ünlü” kişilerin gazetecilik yapmalarını yasaklayan, her türlü yoruma elverişli eski maddeler yeni kanunda yer almamıştır.

- Ayrıca, matbuat kanunundaki 51. madde demokratlaştırılarak 31. madde olarak alınmış ve yurtdışında basılan yayınların, Bakanlar Kurulu kararlarıyla sansür edilebilmesi öngörülmüştür.

Bu yasa günümüze kadar on kez değişikliğe uğramıştır. Ayrıca bu yasadaki para cezalarının hadleri, 7.12.1988 ve tarih ve 3506 sayılı yasayla değişik oranlarda artırılmıştır. Çıkarıldığında oldukça demokratik niteliklere sahip bulunan ancak sonradan birçok maddesi anti demokratik olarak değiştirilen yasa, hâlâ yürürlüktedir.

Daha sonra, 1952 yılında, basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki ilişkileri düzenleyen Basın İş Kanunu çıkarılmış, bu kanunla da

²⁰³ Ulus, agm, s.80.

²⁰⁴ Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.129.

gazeteciler, sendika kurma hakkına kavuşmuşlar, sosyal sigortadan yararlanırlı olmuştırlıdır. Kanun ayrıca, işverenin gazetesıyla yazılı iş anlaşması yapması iş anlaşmasını bozmak isteyen işverenin gazeteciye kıdemine göre tazminat ödemesi, askerlikte, mahkûmiyette ve gazetenin kapanması durumlarında gazeteciye ücret verilmesi, haftalık tatil, yıllık ücretli izin gibi yeni haklar sağlanmıştır. 12.2.1954 tarihinde çıkarılan 6253 sayılı bir kanunla, bu kanunun 10, 15, 17, 20 ve 28. maddeleri değiştirilmiş ve kanuna ek üç madde getirilmiştir. Sonraları, basında sosyal hakları daha da güvenceye alan 10 Ocak 1961 tarihli 212 sayılı kanun kabul edildiğinde, işverenlerin tepkisine yol açmıştır. Bu kanunla, fikir işçilerine getirilen yeni haklara karşı çıkan gazete işverenleri, üç gün süreyle gazetelerini yayımlamamışlardır.²⁰⁵

Demokrat Partinin kurulması ve yurt düzeyinde örgütlenmesine koşul olarak, bu partiye programını destekleyen gazeteler, yurdun her ilinde ve ilçesinde yayınlanmaya başlamıştır. Bu canlanma dönemi oldukça kısa sürmüştür. Demokrat Parti iktidarının oturmaya başlamasıyla, devlet kesesinden, kendisini destekleyen gazetelere, basına yardım adı altında parasal çıkar sağlanması, gazetecilikle ilgisi olmayan ve çoğunlukla matbaa sahibi veya parti örgütlerinde gazete çıkarmaya başlamalarına yol açmıştır. Bu durumda amaç, salt dağıtılan bu maddi çıkarlardan yararlanmak olduğundan, bu gazeteler içerik ve işlev bakımından okuyucuya bir şeyler verme ve kamu yararına çalışma endişesinden uzaklaşmışlar, bunun sonucu olarak da 1950 yılından sonra, giderek yerel basının, basın olarak işlevinden söz etmek imkânsız hale gelmiştir.²⁰⁶

Demokratik bir seçimle çok partili hayata geçildiğinde iktidara gelen kadroların hemen hepsi, tek parti döneminde CHP içinde politika yapan kişilerdir. Yıllarca Tek Parti disiplini içinde bulunan bu kadrolardan, bir seçimle iktidara geldikten sonra, eski alışkanlıklarını terk etmelerini, demokrasinin tüm gereklerini yerine getirmelerini beklemek yanlış olmuştur. Tek Parti döneminin en büyük

²⁰⁵ Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.130.

²⁰⁶ Ulus, agm, s.80.

özelliği olan eleştiriye tahammülsüzlüğü, DP yöneticilerinde de açıkça görülmüştür.

207

İktidara seçimle gelen Demokrat Parti, iktidardan 27 Mayıs 1960'ta Askeri Darbeyle indirilmiş ve ülkede yönetim, ordu adına Milli Birlik Komitesi tarafından devam ettirilmiştir. Milli Birlik Komitesi, Demokrat Partinin basınla ilgili yaptığı kanunların birçoğunu değiştirmiş ve basının rahat bir nefes almasını sağlamıştır.²⁰⁸

1961 Anayasasının 20. maddesinde, “Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir veya yayabilir” hükmü yer almıştır. Aynı maddede ayrıca, “Kimse düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz” denilerek, düşünce özgürlüğünün, düşünceleri açıklamamak hakları da kapsadığı belirtilmiştir. 22. maddede de, “Basın ve haber alma hürriyeti, ancak milli güvenliği veya genel ahlakı korumak, kişilerin haysiyet, şeref ve haklarına tecavüzü, suç işletmeye kışkırtmayı önlemek ve yardım görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak için kanunla sınırlanabilir” hükmü yer almıştır.²⁰⁹

İhtilal sonrası basını ilgilendiren en önemli gelişmelerden biri de 195 sayılı Basın İlan Kurulunun Teşkiline ilişkin kanundur. 10 Ocak 1961'de kabul edilen 195 sayılı kanunla, basına resmi ilan verilmesine belli kriterlere bağlı olduğu belirtilmiş ve bu kanuna göre resmi ilan dağıtımının yapılacağı belirtilmiştir.

İlan ve reklamların, dönemsel yayınların en önemli gelir kaynağını oluşturması, bunların dağıtılmasında objektif kurallara uyulmasını gerektirir. Özellikle Resmi İlanların objektif ölçülere dayanılarak paylaşılması ve siyasal iktidarların bu konuyu, gazeteler üzerinde bir baskı aracı olarak kullanmalarının önlenmesi gerekmiştir. Tek Parti ve özellikle daha sonraki Demokrat Parti dönemlerindeki yanlış uygulamalardan sağlanan birikim ve deneyimlerle 195 sayılı yasa çıkarılmıştır.²¹⁰

²⁰⁷ Ahmet Öztürk, “Türkiye'nin Demokratikleşme Sürecinde Yaşadığı Basın Özgürlüğü”, **Marmara Üniversitesi İletişim Dergisi**, Ekim 1993, s.115-129.

²⁰⁸ Topuz, II. Mahmut'tan Holdinglere..., s.228.

²⁰⁹ Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.132.

²¹⁰ Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.133.

195 sayılı kanunun 29. maddesine göre kanun, tüzük ve yönetmeliklerle yayınlanmaları mecburi olan ilanlar ve genel ve katma bütçeli dairelerle, il özel idareleri, belediyeler, köyler ve iktisadi devlet kuruluşları ve sermayesinden yarısından fazlası kamu hukuku tüzel kişilerine ait bulunan kuruluşların verdikleri reklam niteliği taşımayan ilanlar “Resmi İlan” sayılır.²¹¹ İşte bu Resmi İlan olarak tanımlanan ilanların objektif olarak dağıtılmasını sağlamak için de Basın İlan Kurumu merkezlerinin oluşturulması öngörülmüştür.

1961 anayasasının kabulünden sonra, basınla ilgili yapılan yasal düzenlemeler, daha önce de belirtildiği gibi basının antidemokratik düzenden kurtulmasına ve daha özgür bir ortamda görevini yerine getirmesini sağlamıştır. Fakat 12 Mart 1971 Muhtırasının ardından basının elindeki bu özgürlükler bir anlamda geri alınmıştır. 22 Eylül 1971’de yürürlüğe giren 1408 sayılı yasa, 1961 Anayasasının düşünce ve kanaat özgürlüğünü güvence altına almaya yönelik 22. ve 25. maddelerini antidemokratik biçimde değiştirmiştir.²¹²

1961 anayasasının 22. maddesi değiştirilerek 20 Eylül 1971’de kabul edilmiş, 22 Eylül 1971’de de Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. 1408 sayılı kanun şu şekilde oluşturulmuştur: Basın ve haber alma hürriyeti, ancak devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünü, kamu düzenini, milli güvenliği ve milli güvenliğin gerektirdiği gizliliği veya genel ahlaki korumak, kişilerin haysiyet, şeref ve haklarına tecavüzü, suç işlemeye kışkırtmayı önlemek veya yargı görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak için kanunla sınırlanabilir.²¹³

1980’lere geldiğimizde ise hiç kuşkusuz yine ihtilalle gelen yeni yasaklar gündeme oturmuş ve basınla ilgili yeni kanunlar yapılmıştır. 12 Eylül 1980 ihtilalinden sonra, Milli Güvenlik Konseyi 2 Haziran 1981 tarihli 52 numaralı kararıyla basına yeni yasaklar getirmiştir. Bu karardaki hükümler şunları içermektedir:²¹⁴

²¹¹ Kayıhan İçel, Kitle Haberleşme Hukuku, Beta Yay., İstanbul, 1990, s.201.

²¹² Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.135.

²¹³ İçel, age, s.42.

²¹⁴ Girgin, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, s.136.

- Sıkıyönetim uygulamalarına ilişkin olarak, Sıkıyönetim Komutanlıklarının koydukları yasakların ve aldıkları kararların herhangi bir şekilde tartışılması,

- Kamu davası açılincaya kadar haklarında soruşturma ve kovuşturma yapılan siyasi parti, işçi teşekkülleri, meslek kuruluşları, dernek ve siyasi kişilerle ilgili olarak kamuoyunu yanıltıcı, ilgilileri etkileyici yazı yazmak, sözlü veya yazılı beyanda bulunmak, yorumlar yapmak,

- Açılan kamu davalarında verilecek mahkûmiyet veya beraat kararları kesinleşinceye kadar, ilgilileri suçlayıcı veya savunucu herhangi bir yorum veya yayında bulunulması”, yasaklanmıştır.

Bu dönemde gazeteler kapatılmış, gazeteciler gözaltına alınmış, tutuklanmış ve hüküm giymişlerdir. Ayrıca Milli Güvenlik Konseyinin çeşitli zamanlarda yayımlanan bildirileriyle çok değişik konularda yayın yasakları getirilmiştir. Milli Güvenlik Konseyi ve Danışma Meclisinden oluşan “Kurucu Meclis”in hazırladığı anayasa, 7 Kasım 1982 günü yapılan halk oylaması sonucu % 92 “Evet” oyu almıştır.²¹⁵

IV- KIRIKKALE’DE YEREL BASIN (1951-1983)

Kırıkkale, 1925 yılından itibaren kurulmaya başlanan askeri fabrikaların etkisiyle çok yoğun göç alarak hızlı bir gelişme göstermiş, henüz birkaç yıl öncesinde haritada bile yokken çok hızlı bir büyüme eğilimiyle 1950’lerde 60 binden fazla nüfusa sahip olmuştur.

Buna bağlı olarak ortaya çıkan sosyal ihtiyaçların en başında da oluşan kamuoyunun yorumlanması ve haber alma gelmiştir. Fabrikaların ortaya çıkardığı sosyal gelişmeler neticesinde 1951 yılında şehrin ilk gazetesi “Kırıkkale”, Selim Pehlivanlı tarafından yayımlanmaya başlamıştır. O günden sonra birer birer artan gazete sayısı on bire kadar çıkmıştır.

²¹⁵ Topuz, II. Mahmut’tan Holdinglere..., s.260.

1951-1983 yılları arası Kırıkkale Basın Tarihinin incelendiği bu çalışmada en dikkat çekici durum da zaten, o günün şartlarında bu kadar gazete nasıl yayımlandılar ve nasıl ayakta kalabildiler? Aslında bu çalışmanın sonunda bu sorunun cevabı da ortaya çıkabilir.

“Kırıkkale’de Yerel Basın (1951-1983)” başlığını taşıyan bu bölümde belirtilen tarih aralığında Kırıkkale’de yayımlanan gazetelerin özellikleri ve durumları hakkında bilgi verilecektir.

A- KIRIKKALE

Milli Kütüphanede gazetenin bütün sayıları olmamakla beraber toplam 27 ciltlik bir koleksiyonu mevcuttur. Ancak bu 27 cilt sıralı bir koleksiyon değildir. Çeşitli tarihlerde çıkmış muhtelif sayıları ihtiva etmektedir. Bununla birlikte gazete hakkında önemli sayılabilecek bilgiler bulabileceğimiz bir koleksiyondur.

Gazete, o günkü Türkiye ve özellikle Kırıkkale'nin imkânları düşünülürse, gerçekten zor şartlar altında çıkarılmıştır. Selim Pehlivanlı'nın bir yazısında ifade ettiğine göre gazetenin ilk sayıları Kırıkkale'de matbaa olmadığı için İstanbul'da Vakit Matbaası'nda bastırılmış ve Kırıkkale'ye getirilerek dağıtılmıştır.²¹⁶

Gazetenin ilk sayısı üzerindeki tarih 22 Mayıs 1953'tür. Ancak gazetenin bu tarihten önce kurulduğu anlaşılmaktadır. Başka sayılarda ise muhtelif tarihler zikredilmektedir: Mesela, 8.12.1955 (sayı: 378, 4 Eylül 1965), 8.12.1952 (sayı:395, 25 Aralık 1965), 8.12.1951 (sayı: 2106, 25 Ağustos 1981 ve sayı: 2148, 26 Ekim 1981) gibi. Bu tarihlerden de anlaşıldığı gibi gazetenin ilk sayısında bulunan 22 Mayıs 1953 tarihi ile bazı sayılar üzerinde bulunan 8 Aralık 1951 tarihi çelişkilidir. Bu da gazetenin çıkış tarihi hususunda tereddütlere sebep olmaktadır. Yine 12 Aralık 1964 tarihli (sayı: 334, yıl: 13, s.1) gazetede “Ne Mutlu Bir Gün. Gazetemizin 13. Yılı Münasebetiyle” başlığı altında bir makale bulunmaktadır. Bu yazıda gazetenin 13. yılı kutlanmaktadır. Ancak gazetenin 1. sayısının üzerindeki 1953 yılı göz önüne alınınca bu tarihte 13. yılını değil 11. yılını kutlaması gerekiyor. Muhtemelen 22

²¹⁶ Hamit Pehlivanlı, “Kırıkkale’nin İlk Gazetecisi Selim Pehlivanlı ve Kırıkkale Gazetesi”, **İİ Gazetesi**, Yıl: 15, Sayı: 3728, (22 Haziran 1998 Pazartesi), s.4.

Mayıs 1953 tarihi sehven yanlış olarak yazılmış ve bir daha da düzeltilmemiştir. Selim Pehlivanlı, bu yazısında “Kırıkkale’de benden sonra birçok gazete çıkarılar oldu. İsimleri sırasıyla şöyle: Kale, sahibi Şemsettin Tüzmen. Göktürk Kırıkkale Postası, sahibi Mahmut Develioğlu. Kırıkkale Ekspres, sahibinin ismini hatırlayamıyorum. Hür kale, sahibi Adem Erduran. Bizim Kale, sahibi Celal Şimşek. Çelikkale, sahibi Bülent Ulusoy ve annesi. Yeni Çelikkale, Sahibi Süreyya Oral’dır. Bu gazete tek bir gün çıktı”²¹⁷ diye yazmaktadır.

Kırıkkale merkezinde çıkarılması planlanan ilk gazete olduğu kütüphanelerde mevcut gazete koleksiyonlarından anlaşılmaktadır. Ancak Milli Kütüphanede beş sayısı mevcut olan “Kale” Gazetesinin 2. sayısı üzerindeki 11 Ocak 1952 tarihi dikkate alındığında, Kırıkkale’de yayın hayatına ilk başlayan gazete “Kale Gazetesi” gibi gözükmemektedir. Bu gazetenin, Milli Kütüphanede beş sayısından başka nüshası mevcut olmadığı gibi, daha sonraki zamanlarda Kırıkkale yerel basını arasındaki tartışmalarda da adı geçen gazetenin varlığını devam ettirdiğine dair bir emare de bulunmamaktadır. Selim Pehlivanlı, “Benden sonra birçok gazete çıkarılar oldu.” diyerek kendinin Kırıkkale’de ilk gazeteyi çıkardığını ifade etmektedir. Pehlivanlı’nın bu ifadesi ve Kırıkkale Gazetesi’nin daha sonraki nüshalarında da sık sık rastlanan baskı hatalarını da dikkate alarak 22 Mayıs 1953 tarihinin de baskı hatası olabileceği, aslında 8 Aralık 1951 tarihinin gazetenin kuruluş ve yayın tarihi olarak kabul edilmesi gerektiği düşünülebilir. Yayın tarihi konusundaki karışık gibi gözükken bu durum “Kırıkkale Gazetesi”nin değerinden bir şey kaybettirmediği gibi, 1951-1983 yılları arasında Kırıkkale’de kesintisiz 32 yıl yayın yapabilen en uzun ömürlü gazete olma gerçeğini de değiştirmez.

22 Mayıs 1953 tarih baskılı ilk sayısında ve daha sonraki sayılarının üst kısmında siyah ve büyük harflerle “KIRIKKALE” yazısı bulunmaktadır. Hemen bu başlığın altında küçük harflerle “Siyasi ve İçtimai Tarafsız Gazete” ibaresi yer alan gazetenin başlığının sağında ve solunda “Onbeş Günde Bir Neşrolunur.”, “Fiyatı 10 Kuruş”, “Yıl: 1, Sayı: 1” gibi bilgiler bulunmaktadır. Yine başlığın sol tarafında

²¹⁷ Hamit Pehlivanlı, Kırıkkale’de Basının Öncüsü Selim Pehlivanlı ve Makaleleri, Kırıkkale Üniversitesi KATAM Yayınları, Kırıkkale, 2010, s.154.

“Sahibi ve Mesul Müdürü: Selim Pehlivanlı”, “Bu Sayıda Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Mesul Müdür: Şevket Bayrakçı” gibi bilgiler bulunmaktadır.

19 Ocak 1963 tarihli 226. sayının birinci sayfasında Selim Pehlivanlı “günlük olarak çıkmak üzere hazırlık yaptıklarını” ifade ediyor. Ancak daha sonraki sayılarında (sayı: 308) 1 Ağustos 1964 tarihinden itibaren gazetenin haftada iki defa çıkacağı ilan ediliyor. Gazetede bazı kronolojik yanlışlıklar devam etmektedir. Özellikle sayıların birbirini takibinde zaman zaman uyumsuzluklar göze çarpmaktadır. Mesela, Yıl: 11, 6 Ocak 1964 Cumartesi, sayı: 289. Ancak daha sonraki sayı 289'dan geri 280 diye başlamış. 286'dan tekrar 288'e atlamış. Fakat tarihler normal devam etmektedir. 289'dan 296'ya atlayarak sayı yeniden düzeltilmiş. Kronolojik sıra ise uygundur. Sayı tekrar 299'dan 294'e inmiş, 295'ten 300'e geçmiş. Yine sayı 428'den 440'a atlamış. Ama kronolojiye uygun devam ediyor. Sayılar 440'dan 442'ye, 444'den 446'ya atlamış. Gazetenin bütün nüshaları olmamakla beraber en son ulaşabildiğimiz sayısı 26.10 1981 tarihli 2148. sayıdır.

B- KALE

Kale Gazetesi'nin ikinci sayısından itibaren çok az sayısı Milli Kütüphanede mevcuttur. İkinci sayısının tarihi 11 Ocak 1952'dir. Haftada bir defa Cuma günleri çıktığına göre ilk sayısının 4 Ocak 1952'de çıktığını söyleyebiliriz. Gazetenin birinci sayfasının ortasında siyah renkli büyük harflerle “KALE” başlığı bulunmaktadır. Bu yazının hemen altında siyah çerçeve içinde “İman Edenlerindir” ibaresi bulunmaktadır. Bunun altında da iki yıldız arasında “Haftada Bir Cuma Günü Çıkar” ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadenin altında da “Siyasi Gazete” ibaresi vardır. Kale başlığının sol tarafında siyah çerçeve içerisinde “Sahibi: Amil Tüzmen, Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Mesul Müdür: Şemsettin Tüzmen (Avukat), İdarehane: Kırıkkale Hükümet Karşısı, Sebat Matbaası-Ankara, Basıldığı Yer: Nur Matbaası. Başlığın sağ tarafında yine çerçeve içinde “Ey iman edenler, insaf ve adaleti tutar olun. Kendi aleyhinizde, ana babanızın aleyhinde, zengin fakir akrabaların aleyhinde de olsa... Ayet-i Kerime (Maide Suresi)” yazısı yer almaktadır. Onun altında da tarih ve 5 kuruşluk fiyatı bulunmaktadır. Diğer sayılarda bu Ayet-i Kerime'nin yerine başka

dini içerikli yazılar bulunmaktadır. Gazetenin Milli Kütüphanede toplam 5 sayısı (2-3-5-6-8.sayılar) bulunmaktadır. 6. sayının yarısı yırtılmış ve tarihi bulunmamaktadır. Ancak ikinci sayfada tarih olarak 8 Şubat 1952 yazısı bulunmaktadır. Mevcut 8. sayının tarihi ise 29 Şubat 1952'dir. Olmayan 7. sayının tarihi 15 Şubat, 8. sayının tarihi de 22 Şubat olması gerekir. Ancak mevcut olan 8. sayının üzerinde 29 Şubat 1952 tarihi bulunmaktadır. Bu durumda ya tarihi veyahut sayısı sehven yanlış yazılmış olmalıdır. Selim Pehlivanlı'nın 1964 tarihli Kırıkkale Gazetesi'nde şöyle yazmaktadır: "Kırıkkale'de benden sonra birçok gazete çıkaranlar oldu. İsimleri sırasıyla şöyle: Kale... Sahibi Şemsettin Tüzmen." Ancak yukarıda da ifade edildiği gibi gazetenin sahibi olarak Amil Tüzmen gözükmektedir. Şemsettin Tüzmen mesul müdür konumundadır.²¹⁸

C- KIRIKKALE POSTASI

Bu gazetenin sahibi ve mesul müdürü Mahmut Develioğlu'dur. Logonun altında "Haftalık, Milli, Siyasi, Müstakil Gazete" yazısı bulunmaktadır. Adresi: Yenidoğan Mahallesi Zafer Caddesi No: 58-Kırıkkale. Basıldığı Yer: Karınca Matbaası olan gazete, 10 kuruşa satılmaktadır. Milli Kütüphanede ilk sayıları mevcut değildir. 8 Mart 1954 Perşembe günü yayınlanan 48. sayı ile başlayan cilt mevcuttur. Ancak 2, 3 ve 4. sayfalarda 11.3.1954 tarihi bulunmakta, dört sayfa olarak yayınlanmaktadır. 48. sayıda yazmamasına rağmen 49. sayıda Yıl: 2, Sayı: 49 ibaresi vardır.²¹⁹ En son Yıl: 7, Sayı: 118 (23 Eylül 1959 Çarşamba) olmak üzere gazetenin toplam 5 cildi Milli Kütüphanede mevcuttur. Gazetede haftalık olarak yayınlanacağı belirtilmesine rağmen bu taahhüdüne uyamadığı görülmektedir. Örneğin, 1958 yılında sıralı olarak çıkan sadece 10 sayı mevcuttur. Haftalık çıkarılabileseydi 48 sayı çıkması lazım gelirdi. Nitekim Yıl: 2, Sayı: 49 diye başlayan nüshadan önce birinci yılda haftalık, düzenli olarak 48 sayı çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

²¹⁸ Kale, Yıl: 1, Sayı: 2 (11 Ocak, 1952 Salı), s. 1. [Kale ismiyle ilerleyen yıllarda çıkan bir başka gazete de Hasan Altıntaş yönetiminde çıkan Kale gazetesidir. Bu gazetenin Milli Kütüphanedeki ilk sayısı 18 Nisan 1984 (Yıl: 1, Sayı: 1), son sayısı ise 31 Aralık 1984 tarihli 215. sayısıdır (Yıl: 1, Sayı: 215)]

²¹⁹ Kırıkkale, Yıl: 2, Sayı: 49, (18 Mart 1954 Perşembe), Sayfa: 1.

Gazetenin Milli Kütüphanede bulunan ilk sayısı olan 48. Sayısında logonun hemen yanında siyah çerçeveli bir kutucuk içerisinde şöyle bir özür yazısı bulunmaktadır: “ÖZÜR – Sayın Okuyucularımız, gazetemiz Ankara Telgraf Matbaasında basılmakta idi. Geçenlerde bu matbaanın yanması münasebetiyle matbaada bulunan klişe ve gazetemizin başlığı heder olmuştur. Şimdi ise muntazam şekilde ‘Karıncı Matbaası’nda’ basılacaktır...” Gazetenin 48’den önceki sayılarına ulaşılmasında bu durumun etkisi var mıdır, bilinmez. Ancak, Kırıkkale Yerel Basın Tarihinin en dolu ve etkili gazetelerinden biri olduğu kesin.

D- BİZİM KIRIKKALE

İlk sayısında Mavi büyük puntolarla “Kırıkkale” ve Kırıkkale kelimesinin sol tarafında eğik şekilde çerçeve içinde yerleştirilmiş el yazısıyla “Bizim” kelimesi gazetenin logosunu oluşturmaktadır. Logo altında “Siyasi, tarafsız gazete”, “Şimdilik Haftanın Çarşamba ve Cumartesi Günleri Çıkar” ifadesi vardır.

Logonun solunda mavi çerçeveli kutu içinde siyah puntolarla Sahipleri: Ali Celal Şimşek ve Fevzi Özer olarak belirtilen gazetenin Yazı İşleri Müdürü Kadir Salman ve Başyazarı da Avukat Ülkü Cengizer’dir. İlk sayısı 20 Ağustos 1955 Cumartesi günü yayınlanmıştır. 10 kuruştan satışa sunulan gazetede İdarehane: Zafer Caddesi, No: 15, Tel: 94, PK. 13 Kırıkkale adresi de gazetenin diğer künye bilgileri olarak logonun sağ tarafında mavi çerçeveli kutu içerisinde siyah puntolarla verilmiştir. Yine aynı bölümde Ankara mektup adresi olarak, Bizim Kırıkkale, PK. 592 Ankara, okuyucuyla paylaşılmıştır.

Gazete tek yaprak, iki sayfa olarak çıkmaktadır. Mevcut sayılar incelendiğinde 17. sayı yoktur, 18. sayıya geçiliyor. 29, 30, 31, 32. sayılar yok, 33’e geçiyor. 36, 37. sayılar yok, 38’e geçiyor. 41, 42, 43, 44. sayılar yok 45’e geçiyor. 48.sayı yok, 49’a geçiyor. 52 yok, 53’e geçiyor. 72 yok, 73’e geçiyor. 1955-1956; 1957; 1958 (5.ay-12.ay); 1959 (1-12.ay) yıllarında dağıtımı gerçekleştirilmiş olan gazetenin Milli Kütüphanedeki son sayısı 30 Aralık 1960 tarihli 1124. sayıdır.

E- KIRIKKALE EKSPRES

Gazetenin birinci sayfasının sol tarafından başlayarak kırmızı renkli ve büyük harflerle “KIRIKKALE EKSPRES” başlığı bulunmaktadır. Bu yazının hemen altında siyah zemin üzerinde “siyasi gazete-haftada bir çıkar” ibaresi bulunmaktadır. Başlığın sağ tarafında siyah bir çerçeve içinde “Kırıkkale Ekspres, İmtiyaz sahibi: Zeki Eker, Mesul Müdürü: Kemal Şener, Dizilip basıldığı yer: Yıldız Matbaası, Saka Han, İdare Yeri: Kırıkkale, Pos. K: 22-Kırıkkale Fiyatı: 10 Kuruş” malumatı bulunmaktadır. Millî Kütüphanede yalnızca bir sayısına ulaşabildiğimiz gazetenin çıkış tarihi 19 Nisan 1956’dır. Birinci sayfada “ÇIKARKEN” Başlığı altında gazetenin kuruluş felsefesi, dünyaya ve olaylara bakış açısını görebiliriz. Yazıda genel bir değerlendirmeden sonra “Sözü bugünkü Türkiye’nin içtimai manzarasına getirmek istiyoruz. Misal olarak Kırıkkale’yi gözümüzün önüne alabiliriz. Bir tarafta gelişmekte olan milli bir endüstri vardır. Bir zümre zirai bir kalkınma davasını başarmaya çalışmakta, öbür tarafta teknik okullar sınai müesseselerin ihtiyacı olan elemanları hazırlamaktadır. İşte bu oluş içindeki Kırıkkale’yi bütün bir Türkiye’ye teşbih edebiliriz. Bu memleket çocuklarını uzak olmayan mesut günler beklemektedir. Davaya kazanılmış nazarıyla bakılabilir. Memlekette dört beş yıl zarfında ele alınmış olan ve programların tatbikatı ilk müspet neticelerini de vermeye başlamıştır. Yollar, köprüler, fabrikalar, barajlar, hidroelektrik santralleri, enerji nakil hatları, sulama kanalları küşadı yapılan bütün eserler yeni Türkiye’ye doğru gidişi ifade etmektedir. Buluş içindeki Türkiye’de Kırıkkale’nin çok mühim bir mevki vardır. Kırıkkale endüstrisiyle, ziraatçılığıyla, okullarıyla gelişmekte ve büyümektedir. Okullarıyla bir kültür merkezi haline gelmektedir. Büyük davalar içindeki Türkiye’nin bu küçük kasabasını bir gün daha mamur ve insanlarını daha müreffeh göreceğiz. Kırıkkale’nin bugüne kadar sesini aksettiren ciddi bir gazetesi yoktu. Kırıkkale Ekspres işte bu vazifeyi üzerine almaktan şeref duyar.”²²⁰ Gazete, “Çıkarken” isimli baş makalesinde üzerinde durduğu Kırıkkale’nin sesini duyurma işine önem verdiğini söyleyebiliriz. Umumi haberlerin dışında Kırıkkale’deki birçok meseleyi gazete sayfalarına taşıdığını görüyoruz.²²¹

²²⁰ Kırıkkale Ekspres, Yıl: 1, Sayı: 1, (19 Nisan 1956 Perşembe), Sayfa: 1, 4.

²²¹ Kırıkkale Ekspres, Yıl: 1, Sayı: 1, (19 Nisan 1956 Perşembe), Sayfa: 1.

F- HÜRKALE

Bu gazetenin sahibi Âdem Erduran'dır. Milli Kütüphanede 19 Aralık 1959 Cumartesi tarihli nüshada Yıl: 1 Sayı: 4 ibaresi vardır. Düzenli olarak haftalık çıktığını varsayacak olursak (ki diğer sayılar genelde haftalık ve düzenli olarak çıkmıştır) muhtemelen 29 Kasım 1959'da yayın hayatına başlamış olması gerekir. Milli Kütüphanede en son 14 Kasım 1970 tarihli nüshası bulunan gazetenin son dönemlerde çeşitli baskı sorunları yaşadığı da aşikâr. Zira 1 Ekim 1970 tarihli nüsha 198. Sayı²²² olarak karşımıza çıkarken, 14 Kasım 1970 tarihli nüsha 199. Sayı²²³ numarasıyla basılmıştır.

Zaman zaman logo değiştiren gazetede 1967 yılına kadar tepede bir kale silueti göze çarparken, bu yıldan itibaren Türk Bayrağı her logoda baskın karakter olarak karşımıza çıkıyor. Logonun solundaki tarih kutucuğunun hemen yanında bulunan Türk Bayrağı ve logonun sağında bulunan kutucuktaki “Gazetemiz 4 sayfadır” ve onun hemen yanında bulunan “Gazetemiz basın ahlâk yasasına uymayı taahhüt eder” ibareleriyle hemen altındaki adres bölümü her sayıda sabit olan bölümlerden.

Logo altı sloganı olarak, dönem dönem “Siyasi Aktüalite Gazete”, “Kırıkkale ve Çevresinin Organı Haftalık Siyasi Gazete” ve “Haftalık Siyasi Gazete” ibarelerini görmek mümkün. Ayrıca bu bölümün hemen altında iki siyah çizgi arasında “Sayı”, “Gazetemiz Sahibi: Âdem Erduran” ve “Fiyatı: 25 kuruş” ibareleri yer alıyor.

Gazetenin İmtiyaz Sahibi Âdem Erduran'ın siyasi çizgisi gazetenin her sayısında belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. CHP içerisinde aktif siyasetle uğraşan gazete, tam da DP'nin güçlü olduğu dönemdeki muhalif çizgisiyle, gazetecilik anlamında büyük işler başarırken, yaptığı sert muhalefet yüzünden maddî sıkıntılar çektiği çeşitli yazılarından anlaşılmaktadır.

Her sayıda “Başyazı” başlığıyla kendi köşesi bulunan Âdem Erduran'ın Hürkale'sinde ayrıca Avukat Orhan Dinçel ve Avukat Cengizhan Yorulmaz isimleri de köşe yazarı olarak zaman zaman fikirlerini paylaşmıştır.

²²² Hürkale, Sayı: 197, (1 Ekim 1970 Perşembe), s.1.

²²³ Hürkale, Sayı: 198, (14 Kasım 1970 Cumartesi), s.1.

Gazetenin imtiyaz sahibi ve başyazarı Adem Erduran, gerek kendi gazetesini günlük çıkarabilme arzusunu vurgulamak, gerekse Kırıkkale’de günlük yayın yapan bir gazete olmayışından duyduğu üzüntüyü ifade etmek üzere kaleme aldığı “Refikimiz Günlük Çıkarken” başlıklı yazısında, “Sınai alanda çok gelişmiş ve şehircilik alanında da pek gerilerde kalmış bir kentin sakinleri olarak hep birlikte günlük bir gazetenin özlemini duymaktayız. Türkiye’imizin en basit ilçelerinde bile her gün birkaç günlük gazete çıkarken Kırıkkale’nin bundan yoksun bulunuşu elimdi. Polatlı ilçesinde üç, İskenderun’da sekiz, Malkara’da dört, Sungurlu’da bir günlük gazete çıkıp da Kırıkkale’de hiç olmayışı üzücü idi.

Bu yokluğu gidermek heyecanını ilk kez Kırıkkale Gazetesinin duyması bizim için takdire şayandır.

Kırıkkale’de henüz dizgi makinası hiçbir matbaada bulunmamakta ve resimleri klişe ettirmek kabil olmamaktadır. Bu şartlar içerisinde refikimizin günlük heyecanını esirgemeyişi bile takdiri gerektirir...”²²⁴ sözleriyle, rakibi olmasına rağmen, “Kırıkkale” gazetesinin günlük çıkmaya başlamasından duyduğu mutluluğu dile getiriyor.

Ancak, öte yandan rekabetin başka bir yönünü yazısında irdeleyen Erduran, “(...)Yalnız Hürkale’nin çıkışının durdurulabilmesi için üçüncü defa resmi ilanımızın kesilmesi yönünde ilgili mercie müracaatı zuhur etmektedir. Hatta bu yönden karşılıklı yargılanmaya bile işi ilettik. Basın İlan Kurumu kararının 24’üncü sayısında ve 8’inci maddede el ile dizilen gazeteler dizgi ile dizilenlerin var olduğu yerlerde resmi ilan alamaz hükmüne göre bizim dizilmiş olduğumuz sayılar ve dizileceğimiz sayılar süresince resmi ilan alma hakkından yoksundurlar. Çıkardığımız 178 sayı boyunca refikimizin almış olduğu resmi ilanlar için davacı olacağız ve gelecek için de bizim karşımızda ilan almalarının günlük değil saatlik bile olsa imkânsız oluşlarını ispatlayacağız. İlerisi için gireceğimiz bu teşebbüs Kırıkkale’ye hizmet eden Hürkale gibi önemi çok olduğuna inandığımız bir basın organının susturulması sevgisi karşısında herhalde bir insafsızlık anlamını taşıyamayacaktır. Hürkale, ilan derebeyliğini sürdürüp devlete veya kamuya ait

²²⁴ Hürkale, Sayı: 178, (8 Nisan 1970 Çarşamba), s.1.

kuruluşların resmi ilanlarını şişirerek çok bedelli ilan peşinde olmayıp çoğunluk halkın menfaati yanında kamu görevinde olacaktır. Hürkale, renkli bir magazin gibi doğruluğun tescil belgesi gibi haksızların bir düşmanı ve haklı olanların da bir avukatı gibi çalışan mahalli bir günlük basın organı olacaktır. Hürkale Gazetesi yalnız Kırıkkale içinde değil çevre ilçe ve bucaklarında da dağıtım teşkilatı olan ve ciddi bir mahalli gazete olacaktır(...)"²²⁵ cümleleriyle sitemini dile getirmekten de geri durmuyor.

Erduran'ın da ifadeleriyle zaman zaman kapatılma sorunu yaşayan gazetenin 6 Mart 1965 Cumartesi tarihli nüshasında "Çıkarken" başlığıyla kaleme aldığı yazısında Erduran şöyle sesleniyor okurlarına: "İki yıllık faaliyeti müteakip 1962 yılında neşrine nihayet verdiğimiz HÜRKALE mevkutemiz bu defa tekrar çıkmaktadır.

Kapanışımız maddi veya manevi bir husustan hâsıl olmayıp bir başka branşında elemanı olduğumuz için zuhur etmişti. Şimdi tekrar neşir hayatına girişimiz uzun ömürlü olabilmek emeli iledir.

Memleketimizin kalkınması, iyiye varması için yapılan yurt hizmetlerini vatandaşa geniş sayıda iletebilmek başlıca gayemizdir.

İleride HÜRKALE adlı bu mevkuteyi günlük yapabilmek için en ciddi çalışmalarda bulunacağız.

Gazetemiz siyasidir. Fakat hiçbir tarafın şiddetle müdafii değildir. Burada politika yapılabilir ancak fıkra ve makale yazarları şahsiyetler marifetile zuhur edebilir. Mevkutemiz eğriye eğri, doğruya doğru prensibini kabullenmiştir. Hiçbir ferd, cemiyet veya zümrenin savunucusu olamaz. Ana maksadımızın tarafsızlığı kabullendiğini bilmem izah edebildik mi?

Gazetemiz muhabir sayısının hayli kabarık olması sebebi ile muhitimizdeki her türlü havadisın kanunlarımızın sağladığı imkân çerçevesi içerisinde vatandaşlarımızın arzına hizmet etmek bahtiyarlığındayız.

²²⁵ Hürkale, Sayı: 178, (8 Nisan 1970 Çarşamba), s.1.

İlerideki sayılarımızda daha geniş ölçüden fikirlerimizi arz etmek imkânını bulacağımızdan çıkışını hararetle bekleyen ve ilgi göstereceğine kani bulunduğumuz sayın hemşerilerimize en derin saygılar.”²²⁶

G- ÇELİKKALE

Milli Kütüphanede Çelikkale'nin 13 Ağustos 1962 Pazartesi basılan birinci sayısından itibaren bazı sayıları bulunmaktadır. Bu sayıda Yıl: 1, Sayı: 1 (25 kuruş) kaydı bulunmaktadır. Selim Pehlivanlı'nın yazdığına göre sahibi Bülent Ulusoy ve annesidir.²²⁷ Ancak gazete incelendiğinde Kurucusunun Fuat Süreyya Oral, İmtiyaz Sahibi ise Bülent Ulusoğlu'dur.

Gazetenin üst orta bölümünde, siyah beyaz olarak büyük puntolarla gazetenin logosu (ÇELİKKALE) bulunurken, hemen altında daha küçük puntolarla, “Herkesin gözü, herkesin kulağı dili, herkesin gazetesi” sloganını görmek mümkün. Logonun sol tarafında tarih, sayı bölümü ve “25 Krş” ibaresi bulunan gazetenin daha sonra logosunu kırmızı renkle bastığı, logo altı sloganını da “Günlük Müstakil Siyaset-İktisat Meslek Gazetesi” olarak değiştirdiğini görmekteyiz.

Gazetenin ilk sayısında “Bu Gazete, Bu Şehir ve Bir Kaç Söz” başlığıyla gazetenin felsefesinden bahseden Numan Beyazıt, “Her yayın organı, yayın hayatına başlarken okuyuculara yönünü belirtir, izleyeceği ilkeleri açıklar. Bu bir gelenek halindedir. Bu geleneğe uyarak biz de birkaç söz edelim.

Basın, bir ulusun sesidir, gözüdür, kulağıdır. Bu basın hür oldukça böyledir. Bu yolda ilk adımı atarken, tarafsız bir yol izleyeceğimizi, ülkeye ve ulusa yararlı olmayı ülke gerçeklerini dile getirmeyi, karanlığa ışık tutmayı, amaç bildiğimizi söylemek isteriz. Bu ülkenin birçok dertleri vardır. Sırası geldikçe bu sütunlarda hak ve doğru bildiğimizi objektif olarak yazacağız. Okuyucularımıza, bu bölgeden en taze haberleri doğru olarak verebildiğimiz gün hizmetimizi yapmış olacağız. Anadolu'nun bu güzel kasabasında, Çelikkale'nin sesini duyurmaya çalışacağız.

²²⁶ Hürkale, (Sayı ve yıl belirtilmemiş) (6 Mart 1965 Çarşamba), s.1, 3.

²²⁷ Selim Pehlivanlı, “Ne mutlu Bir Gün. Gazetemizin 13. Yılı Münasebetiyle”, **Kırkkale**, 12 Aralık 1964, Yıl:13, Sayı: 334, s.1.

Bütün gücümüzü bu bölgenin sıcak ve samimi insanların devamlı ilgisinden alıyoruz. Çelikkale sizin gazetenizdir. Yayın hayatının başarılı ve uzun ömürlü olmasını dileriz. Bu yolda değerli okuyucuların payı büyüktür. Gönlümüz daima sizinle beraberdir”²²⁸ diyor.

Kırıkkale'nin ilk günlük gazetesi olma özelliğini de taşıyan Çelikkale Gazetesinin Milli Kütüphanede bulunan nüshaları incelendiğinde, renksiz basılan gazetenin içerik olarak daha çok “iş ve işçi hayatına” dair haberler yaptığı, MKE temelinde Kırıkkale’de çalışan kesimin sorunlarına eğildiği ve sendikacılık anlamında Kırıkkale’nin gelişmesi için çaba gösterdiği görülmektedir. Ancak “işçi sınıfı sosyalizmden yanadır” genel kanaatinin aksine, bu gazetede, işçilerin ülke ve millet menfaatleri doğrultusunda hareket etmesi gerektiği vurgulanarak, sendikacılığın da bu şekilde yapılması gereği üzerinde hassasiyetle durulur. Nitekim bu minvalde haberlere sık sık rastlanabilecek olan Çelikkale Gazetesinde “Metal-İş siyasi partiler karşısındaki durumunu açıkladı” başlıklı bir haberde, “(...)Metal-İş, adı ne olursa olsun bütün siyasi partiler karşısında bağımsız olup herhangi bir siyasi teşekkülün de vasıtası değildir. Metal-İş saflarında çeşitli siyasi partilere mensup ve bağımsız işçi arkadaşlarımız el ele gönül birlikteliği halinde çalışmaktadırlar. Metal-İş Sendikası, milliyetçilik ülküsüne bağlı bir meslek teşekkülüdür. Yurdumuzun menfaatlerine gerçekten uygun kuruluşlara ve siyasi partilere, siyasi inanışlara hürmetkârdır(...)”²²⁹ ifadeleri yer almaktadır. Yine gazetede yayımlanan “Kırıkkale İşçilerine Açık Mektup-Unutmayalım ki İşçi de Vatandaştır...” başlıklı bir yazı, “Türk İşçisi Milliyetçidir ve Unutmayalım ki Bu Yurdu Milliyetçilik Ülküsü Mutlu Geleceklere Kavuşturacaktır” cümlesiyle başlamaktadır.²³⁰

H- YENİ ÇELİKKALE

Milli Kütüphanede “Yeni Çelikkale” ismiyle ulaşabildiğimiz gazetenin Sahibi, Mesul Müdürü ve Yazı İşleri Müdürü olarak Fuat Süreyya Oral ismini görmekteyiz. Bu durumda “Yeni Çelikkale” ismiyle karşımıza çıkan gazetenin

²²⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 1, (13 Ağustos 1962 Pazartesi), s.1, 2.

²²⁹ Çelikkale Yıl: 1, Sayı: 5, (17 Ağustos 1962 Cuma), s.2.

²³⁰ Çelikkale Yıl: 1, Sayı: 21, (5 Eylül 1962 Çarşamba), s.1.

“Çelikkale” gazetesiyle bir şekilde bağlantısının olduğu ya da Fuat Süreyya Oral’ın “Çelikkale” haricinde bu gazeteyi çıkardığı düşünülebilir. Bu gazetenin 26 Aralık 1962 Çarşamba tarihli nüshasında 98. sayı olduğu belirtilmektedir. Milli Kütüphanede en son 28 Aralık 1962 tarihli 99. sayı bulunmaktadır.

Çelikkale Gazetesinin logosuna benzerliğiyle dikkat çeken Yeni Çelikkale’nin, büyük puntolarla yazılan Çelikkale kelimesinin solunda küçük puntolarla “Yeni” kelimesi dikkat çekiyor. Öte yandan yine logonun solunda tarih, yıl, sayı ve fiyat bilgisinin içinde olduğu bir kutucuk bulunmakta. Aynı kutucuğun içinde “Gazetemiz basın ahlak yasasına uymayı taahhüt eder” cümlesi de belirgin bir ibare olarak göze çarpmakta. Logonun altında bulunan “Günlük Müstakil Siyaset-İktisat Meslek Gazetesi” ibaresinin “Çelikkale Gazetesinde” de kullanıldığını bu gazeteden bahsederken ifade etmiştik. Gazetenin logo altında bu slogan haricinde adres, sahibi, yaz işleri müdürü ve mesul müdür gibi künye bilgileri bulunurken, logonun sağında bir reklam kutucuğu dikkat çeken önemli özellikler arasında.

I- BOZ TOPRAK

Milli Kütüphanede yalnızca üçüncü ve dördüncü sayılarına ulaşabildiğimiz gazetenin üçüncü sayısı 22 Mayıs 1967, dördüncü sayısı ise 29 Mayıs 1967 tarihinde çıkmış. Gazetenin herhangi bir yerinde hangi aralıklarla çıktığına dair bir ibare bulunmadığından, gazetenin haftalık yayın yapan bir gazete olduğu düşünülebilir. Bu durumda, eğer düzenli olarak basılmışsa gazete, 8 Mayıs 1967 tarihinde yayın hayatına başlamış olması gerekiyor.

Üçüncü sayıda kırmızı, dördüncü sayıda ise siyah renkli iri puntolarla ve kaligrafik yazı fontuyla “Boz Toprak” logosunu görmek mümkün. Logonun hemen altında “Haftalık Siyasi Tarafsız Gazete” ve “Yıl: 1, Sayı: 3 (ve 4), Fiyatı: 25 Kr.” cümleleri yer almakta.

Toplam 4 sayfadan oluşan gazetenin dördüncü sayfasında yer alan Künye Bölümünde Mesul Müdür: Metin Akar, Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Yaşar Atay olarak verilmiştir. Yazar Kadrosu Dilaver Cebeci, Süleyman Sevginer, Zihni

Kızılağaç, Vedat Önder, Gazi Pehlivanlı, Naci Büyükkateş ve Gültekin Ertürk Ergenekon'dan oluşan gazetenin Dizildiği ve Basıldığı Yer: Keskin Matbaası, Cumhuriyet Caddesi 3. Sk. No: 3 Kırıkkale ibareleri de yine bu künye bölümünde bulunmakta.

J- KIRIKKALE'DE ŞAHLANIŞ

Kırıkkale'de Şahlanış Gazetesi 5 Ekim 1971 tarihinde Kırıkkale'de yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin fiziki durumu ile ilgili şunları söyleyebiliriz: Gazetenin ilk sayfasının ortasında büyük harflerle kırmızı renkli “ŞAHLANIŞ” başlığı bulunmaktadır. Bu başlığın hemen sol üstünde siyah renkli olarak ve büyük harflerle “KIRIKKALE'DE” yazısı bulunmaktadır. Şahlanış başlığının altında ise siyah ve büyük harflerle “MİLLİYETÇİ TOPLUMCU GAZETE” ibaresi bulunmaktadır. Bu yazının altında da iki kırmızı çizgi arasında “Her Şey Türk İçin, Türk'e Göre, Türk tarafından” açıklaması mevcuttur. Logonun sol tarafında siyah çerçeve içerisinde ellerinde tuğlarla atlıların koştuğu bir grafik ve hemen onun altında da kırmızı çerçeve içinde “Adres: PK: 36 Kırıkkale” posta adresi bulunmaktadır. Başlığın sağ tarafında ise kırmızı çerçeve içinde “Yıl: 1, Sayı:1, Tarih: 5.10.1971, Fiyatı: 50 Krş.” ifadeleri bulunmaktadır. Gazetenin ebadı 28x40 cm'dir. Gazetenin dördüncü sayfasında ortada “Sahibi: Erdoğan Aslıyüce, Yazı İşleri Müdürü: Muhittin Çolak, İdare Müdürü: Sefer Yılmaz, Dizgi ve Baskı: Ulusoğlu Matbaası 1971-Ankara” ifadeleri bulunmaktadır. Gazete 4 sayfadır. O günün şartlarında siyah beyaz iki fotoğraf bulunmaktadır. Gazete uzun ömürlü olamamıştır. Milli Kütüphane koleksiyonunda ilk ve son sayısı bulunmaktadır. Sahibi Erdoğan Aslıyüce Bey de yapılan görüşmede başka nüshaları olup olmadığını sorulduğunda “tek sayı çıkarabildik” cevabını vermiştir.

Gazete, milliyetçi bir yayın organı olarak gözükmektedir. Hemen hemen bütün sayfalarında milliyetçi işçilerin sendikal meseleleri, Türkiye'nin sanayileşmesi gibi hem teknik konular, hem de buna bağlı olarak sosyo-ekonomik konular hâkimdir. Zaten o zaman Türkiye gündeminin en önemli konularından biri de sendikal faaliyetler, iş ve işçi meseleleri, işçi hareketleri gibi konulardır. “Milliyetçi

Türkiye” isimli başyazıda bu hususlara değinilmektedir. Başyazının muharririnin adı olmadığına göre gazetenin ortak görüşü diyebileceğimiz sert bir yazı kaleme alınmıştır. Burada çağın bir bunalım ve patlamalar devri olduğu ifade edildikten sonra “Liberal-Kapitalist ve Marksist-Sosyalist” sistemlerin bir eleştirisi yapılmış ve bu sistemlerin yetersizliğini kendi çapında ortaya koymaya çalışmıştır. İdeolojik ve militan bir üslupla kaleme alınan yazıda çözüm olarak ortaya şu düşünceler konulmuştur: “Liberal-Kapitalist ve Marksist-Sosyalist sistemler eskimiş, çağ dışı, yetersiz sistemlerdir. Bunun içindir ki çağımız bir bunalımlar ve patlamalar çağıdır. Ülkelerini bu bunalım ve patlamalardan kurtarmak isteyen düşünür ve devlet adamları milli bir sistem aramaktadır. Bu ideoloji milliyetçilik; bu sistem ise milliyetçi-toplumculuktur. Türk insanına özgürlük ve mutluluk getiremeyecek sistemler, Türk Milletinin yönetim tarzı olamaz... Ne sermayedar, ne de sözde bir işçi sınıfı diktasına dayanan sınıf devletleri Türk insanının devleti olamaz. Türk devleti Türk Milletinin bütün fertlerine dayanan MİLLİ BİR DEVLETTİR.”²³¹

Gazetenin Kırıkkale’deki sendika seçimleri için alelacele çıkarılmış olduğunu söylemek fazla mübalağalı bir iddia olmasa gerektir. Sürmanşette “Kırıkkaleli İşçi Arkadaş Metal-İş Kongresine HAZIR OL!” ibaresi bulunmaktadır. Burada da Kırıkkale’de yapılacak olan Metal-İş Sendikası seçimlerine ağırlık verilmiş ve işçilere şöyle seslenilmiştir: “Metal-İş Kongresine Hazır ol! Diyoruz. Hazır ol ki sana layık olanlar seçilebilsin. Hareketin bütün Türk işçi âlemine örnek bir hareket olacaktır.” Yine birinci sayfada “Adaylarımız” başlığı altında Mustafa Özbek’in II. Başkanlığa, Baki Yeşiloğlu’nun da Genel Sekreter adayı olduğu ilan edilmektedir. İkinci sayfada sol köşede “Düşünceler” başlığı altında Erdoğan Aslıyüce Türkiye’deki işçi hareketleri, hakları ve sol sendikacılığı irdeleyen ateşli bir yazı yazmıştır. Bu sayfada şiir köşesi, fıkralar, hadis-i şerifler bulunmaktadır. Üçüncü sayfada “Sanayi meselemiz”, Şeker-İş Mali Sekreteri M. Edip Kafalı’nın “Türk-İş ve Akşam Gazetesi” isimli yazısı, Ülkücü İşçiler Birliği Genel Sekreteri Muhittin Çolak’ın “Sendikacılıkta Yeni Çağ” isimli yazıları da yine sol ve sağ sendikalar arasındaki çekişmeleri ön plana çıkarmakta ve komünizm tehlikesine işaret etmektedir. Bu iddialarını pekiştirmek üzere de solcu sendikacıların illegal örgütlere

²³¹ Kırıkkale’de Şahlanış, Yıl: 1, Sayı: 1, (5 Ekim 1971 Salı), s.1, 4.

para sızdırdığına dair (Yapı-İş'in Dev-Gençli Münir Ramazan Aktolga'ya 130.000 lira, aynı miktarda bir paranın da Dev-Genç eski başkanı Yusuf Küpeli'ye verildiği) bir bono klişesi de "Bir İbret Vesikası" başlığı altında okuyucuya sunulmaktadır. Dördüncü sayfada daha önceki sayfalardaki yazıların devamları bulunmaktadır.²³²

K- DUR YOLCU

Üst ortada kırmızı büyük puntolarla "DUR YOLCU" logosu bulunan gazetenin ilk sayısındaki tarih 5 Mart 1972'dir ve bu tarihli nüshanın üzerinde Yıl: 1, Sayı: 1 kaydı bulunmaktadır. Logonun sol tarafında kırmızı çerçeveli bir kutu içerisinde elinde tuğları bulunan üç atlı resmi ve hemen altında da Haberleşme Adresi olarak PK. 36 Kırıkkale ibaresi bulunmaktadır. Logonun sağ tarafında ise yine kırmızı çerçeveli kutu içerisinde Yıl: 1, Sayı: 1, Tarih: 5.3.1972, Dizgi ve Baskı Ulusoğlu Matbaası ifadeleri yer almaktadır.

Logonun hemen altında "Parası oldukça çıkar" gibi esprili bir ifadenin yanı sıra, bu cümlenin altında da "Dur Yolcu! Bilmeden gelip bastığın / Bu toprak bir devrin battığı yerdir / Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın / Bir vatan kalbinin attığı yerdir" dörtlüğü bulunmaktadır.

İkinci sayının  c nc  sayfasındaki künye bölümünde "Dur Yolcu – Onbeş Günlük Siyasi Müstakil Gazete" ibaresinin yan tarafında Sahibi Erdoğan Aslıyüce, Mesul Müdür E. Sabahattin Kılıçer, Teknik Sorumlu olarak da Kemal  etiner isimleri yer almaktadır. Ancak k nyedeki isimler, muhtelif sayılarda değişiklik göstermiştir.

Gazetenin, Milli Kütüphanede bulunan sayılarından 4 ile 9. sayılar arası 30x24 ebadında (küçük boy) ve dört sayfadır. 10. sayı ile 17. sayılar dört sayfa olarak ve büyük boy basılmıştır.

Gazetenin sahibi Erdoğan Aslıyüce'de Milli Kütüphanedeki 17 sayının dışında başka sayılar da mevcut olup, koleksiyonun tamamı toplam 25 sayıdır.

²³² Kırıkkale'de Şahlanış, Yıl: 1, Sayı: 1, (5 Ekim 1971 Salı), s.1-4.

Ayrıca Dur Yolcu gazetesinin tam koleksiyonu, sahibi Erdoğan Aslıyüce’de, bu koleksiyonun fotokopi nüshası da Hamit Pehlivanlı’da mevcuttur.

Gazetenin ilk sayısında, gazetenin çıkış amacı ve serüvenini anlatan Başyazar Vahit Sazak “Çıkarken” başlıklı yazısında şöyle diyor: “Türk Milletini uyandırmak, ona verilecek yaşama gücü ve hızına katkıda bulunmak, Türklüğün yaşaması ve yükselmesi için, başkaları tarafından sömürülmemek, başkalarının uydusu veya pazarı olmamak için, insan haysiyet ve şerefine saygıyı esas alan, haksızlığa boyun eğmeyi reddeden hatta başkaldıran, şerefli bir Bayrağın taşıyıcısı olmayı kutsal bir vazife bilen.

TÜRK Milletini çağlar üzerinden sıçrama yaptırarak ilimde, teknikte ve medeniyette yüksek manevi değerlere sahip etmede ve bunun savaşını vermede ant içmiş bulunan, Türk gençleri olarak ayda bir gazete çıkarmaya karar vermiş bulunmaktayız.

Yola çıkan her yolcunun bir niyeti bir gayesi vardır, diyeceksiniz. Siz yolcuya dur diyorsun çünkü gazetenizin ismi bunu ifade eder. Önce durması gereken yolcularla yol alması gereken yolcuyu ayırt etmek gerekir.

Durması gereken yolcular: Banka soymaya giden yolcuya, adam kaçırmak fidye almak üzere yol alanlara, mukaddesata ve maneviyata kıymak için yol alan yolcuya, Üniversitelere sapık ideolojileri anlatmaya gidenlere, Camiye bomba koyan ellere, el altından bunlara yardım ve yarıklık yapanlara, Avrupa'nın ilim ve tekniği yerine moda ve kepezeliğini günü gününe alanlara, memleketi bir sülük gibi sömürenlere, sırtımızdan kazandıkları paraları el atından memleketine salanlara, bizim ekmeğimizi yiyip bize sövenlere, Din afyondur deyip bizi uyutmak isteyenlere dur yolcu diyoruz. Ayrıca bunların insanlığa yakışmayan bu hal ve hareketlerini ballandıra ballandıra anlatan basın ve araçlarına, nemelazımcılara, istismarcılara, eyyamcılara gafil ve tahrikçilere dur artık DUR diyoruz.

Yol alması gereken yolcular: Beşbin yıllık tarihinden ilham alarak yola çıkan, ÇANAKKALE’de, GAZZE’de, GALİÇYA’da, KAFKASLAR’da, SAKARYA ve DUMLUPINARLARDA yeniden destanlar canlandırmak, insanlık haysiyet ve

şerefini kurtaranları unutmayan onlara lâayık bir nesil bir millet olmayı kendilerine ideal edinen yolcuya.

Din, ahlâk ve aile gibi cemiyeti ayakta tutan temel müesseselerde, Vatan, millet, soy ve töre gibi milli varlıkları, aşk, sevgi, vefa, fedakârlık, kahramanlık gibi manevi inançları, insanî değerleri kabul eden, bütün milli ve manevi değerleri muhafaza etmek, yaşatmak ve yüceltmek ÜLKÜ'sünün kavgasını vermek üzere yola çıkan yolculara;

Türk kültürünün kaynaklarını tarihin derinliklerinde ve bugünkü Türk cemaatinden almak için, Eğitimde, Ekonomide ve İktisatta kopyacılığı bırakarak yüzde yüz yerli yüzde yüz milli olan her şey TÜRK İÇİN, TÜRK'E GÖRE, TÜRK TARAFINDAN düsturunu kabul eden, TÜRK'E TÜRK'ten GAYRI DOST OLMAZ atasözünü yerine getirmek üzere yol alan yolculara.

Türk Milletini meydana getiren vatandaşları bütünü ile kaderde, kıvançta, tasada, gerçekten ortak duygulara sahip, kendi öz kültür vakıf, Milli Şuur ve Ülküler etrafında toplamak, daima yücelmeyi gaye edin, Türk Milliyetçiliğinden ilham ve hız alan yolculara haydi yürü, yürü YOLCU diyoruz.

Kemal Çetiner, Erdoğan Aslıyüce, Ali Ergin, Asım Uçakkuş, Bekir Bozkurt, Ekrem Samur, Ahmet Doğan, Muammer Bedir... Fedakâr arkadaşlarıma bu mücadelede başarı dilerken çalışmalarının Büyük TÜRK MİLLETİNE hayırlı ve uğurlu olmasını Yüce ALLAH'tan niyaz eder saygılar sunarım.²³³

²³³ Dur Yolcu, Yıl: 1, Sayı: 1, (5 Mart 1972 Pazar), s.1, 4.

İKİNCİ BÖLÜM

SİYASÎ VE İDARÎ DURUM

A- KAYMAKAMLIK HABERLERİ

1944 yılında ilçe olma vasfını kazanan Kırıkkale’de en yüksek mülkî amirlik kaymakamlıktır. Kırıkkale, 17 Ağustos 1989 tarihinde il oluncaya kadar bu durum devam etmiştir. Hatta 1961-1963 yılları arasında kaymakamlık yapan Abdullatif Ömer Evrensel ve 1980-1983 yılları arasında kaymakamlık yapan T. Fikret Saygılı, o tarihlere rastlayan askerî darbeler sebebiyle ara verilen demokrasi dönemlerinde atama ile şehrin belediye başkanlığı görevini de üstlenmişlerdir. Haberlerde göze çarpan en önemli nokta, Kırıkkale halkının Kaymakamlarına olan saygısı, sevgisi ve bağlılığıdır. Devletiyle her halükarda, her dönemde barışık yaşamayı bilen Kırıkkale halkı, devletin şehirdeki temsilcisine de bu sevgisini her fırsatta göstermiştir.

Kırıkkale’de yayımlanan yerel gazetelerde gerek kaymakamlar gerekse kaymakamlık kurumunun çalışmalarına yönelik oldukça fazla habere rastlanmıştır. Bu haberlerden örnekleri, “Mülki İdarî Konular, İmar, Emniyet Hizmetleri ve Diğer Kurumlar” başlıkları altında aşağıda bulabilirsiniz.

1- Mülkî İdarî Konular:

Delice Bucağının İlçe Olması Teklifi: İl Genel Meclisi 12.1.1952 günü yaptığı toplantıda Kırıkkale’ye bağlı Delice Bucağının İlçe olması hakkındaki teklifi görüşmüştür. Teklif İçişleri komisyonuna gönderilmiştir.²³⁴

Kırıkkale Heyetinin Ankara Teması

Belediye Reisimiz Selim Özer²³⁵’in riyasetindeki Kırıkkale heyeti geçen hafta sonunda Maarif Vekili Prof. Ahmet Özel²³⁶’i makamında ziyaret etmişlerdir. Bu

²³⁴ Kale, Yıl: 1, Sayı: 3, (18 Ocak 1952 Cuma), s.1.

²³⁵ Kırıkkale’de en uzun süre görev yapan belediye başkanıdır. Belediye Başkanı Selim Özer Kırıkkale’nin Balıseyh Kazasına bağlı Abdurrahman Bey Obasında 1312 (1896) tarihinde dünyaya gelmiştir. İlk defa 1955 yılında belediye başkanı olmuş ve bu görevi 27 Mayıs 1960 askeri darbesine kadar sürmüştür. 20 Kasım 1975 tarihinde 79 yaşında vefat etmiştir. (Hamit Pehlivanlı, “Kırıkkale Belediye Başkanı Selim Özer-1896/1312-20 Kasım 1975”, **Pusul Gazetesi**, Yıl: 9, Sayı: 2778-2781, 14-17 Nisan 2014)

²³⁶ Demokrat Partinin dördüncü hükümetinin kabinesinde Maarif Vekilliğine (Milli Eğitim Bakanlığına) Ahmet Özel özellikle Başbakan Adnan Menderesin isteği üzerine atanmıştır. Aynı

ziyarete Ahmet Özel'e Kırıkkale'nin fahri hemşerilik beraatı bizzat Belediye Reisi tarafından verilmiş lisenin süratle muadeletinin kabulü üzerine minnet ve şükranlarını bildirmiştir. Maarif Vekili Kırıkkale'nin fahri hemşerisi olmaktan duyduğu zevki cevaben bildirmiş. Kırıkkale'nin ihtiyaçlarına benimseyeceğini, noksanlarının süratle giderilmesi için ilgililerle temasa geçeceğini bildirmiş, lisenin muadetini kabulünden sonraki ihtiyaçlar içinde herhangi bir endişeye mahal olmadığını kaydettikten sonra Kırıkkalelilere minnet ve şükranlarını iletilmesini söylemiştir. İhsan Doğu, İbrahim Köksal, Osman Baştal ve Akif Taşkın'dan müteşekkil heyet daha sonra işletmeler vekilini makamında ziyaret etmiştir. Bakan bu ziyarette Kırıkkale'nin kömür ihtiyacı üzerinde durmuş ve yüz ton kok ile iki yüz ton linyit verildiğini, ileride buna daha ilaveler yapılacağını, lisenin resmiyeti içinde Maarif Vekili ile temasa geçeceğini ve bu arada da ve yine bazı müjdelerinin olacağını bildirmiştir. Kırıkkalelilerin ihtiyaçlarının süratle giderilmesi için elinden gelen yardımı esirgemeyeceğini açıkça beyan etmiştir.²³⁷

Bir Kaymakam ki Bu Şehri Gece Gündüz Teftiş Devam Ediyor

Bu şehir birçok kaymakam görmüştür daha da görecektir. Fakat bir Latif Evrensel'i bir de ancak vilayet olunca görebilir. Lakin bu gerçeği gören kim?

Bir kaymakam ki şehri gece ve gündüz teftiş etmektedir hal böyleyken kadir bilmezler şom ağızlık ederler kalkınmanın hızını kesmeye çalışırlar.

Bu şehrin hayrına çalışanları daima teşhir edeceğiz.

Şu kadar ki biz "kem gözlere şiş" demek ile şimdilik yetiniyoruz.²³⁸

Delice Kazasına Kaymakam Tayin Edildi

Bir süreden beri Fransa'da incelemelerde bulunan Delice Kaymakamına vekâlet etmek üzere Ankara maliye memurlarından Lipari Sümer vekâletten tayin edilmiştir. Yeni kaymakam dün kazamıza geçerek vazifesi başına gitmiştir. Sayın Sümer'e yeni vazifesinde başarılar dileriz.²³⁹

Sayın Kaymakamımızın Muhtarlarla Tınaz Okulu Salonundaki Toplantısı

zamanda Öğretim Üyesi olan Prof. Ahmet Özel'in Bakanlığı 09. 12. 1955'ten 12. 04. 1957'ye kadar toplam 1 yıl, 4 ay, 6 gün sürmüştür.

²³⁷ Bizim Kırıkkale, Yıl: 2, Sayı: 80, (22 Aralık 1956 Cumartesi), s.1.

²³⁸ Yeni Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 97, (24 Aralık 1962 Pazartesi), s.1.

²³⁹ Yeni Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 98, (26 Aralık 1962 Çarşamba), s.1.

Mahalli seçimlerden sonra 9.12.1973 günü muhtarlığı kazanan 54 köy ve kazamız mahalle muhtarlarıyla sayın kaymakamımızın konuşması, kazamız ve köylerimiz muhtarları tarafından kalpten gelen alkışlarla başladı.

Sayın kaymakamımızın muhtarları tenvir yönünden yanına aldıkları sayın hükümet tabibi, veteriner hekimi, ziraat teknisyeni, ilköğretim müdürü ve nüfus memuru hazır bulunuyorlardı.

Yukarıda saydığımız ve başta sayın kaymakamımız Sadi Karagöz²⁴⁰ olmak üzere bu günkü topluma ne gibi bir katkıda bulunulacağı hakkında ayrı ayrı konuştular. Bu hususta daha geniş haber, gazetemizin aldığı resimlerle gelecek sayılarında Kırıkkale gazetesi sütunlarında sayın okurlarımıza duyurulacaktır.²⁴¹

Kırıkkale Hükümet Konağına Kavuşuyor (Konak Vilayet Tipi Olacak)

Kazamız Kaymakamı Sayın Tahsin Bilgen²⁴², kazamıza yapılacak hükümet binasının yapımına yakında başlanacağını ve bu binanın tüm resmi daireleri bir yerde toplanacağını söylemişlerdir.

Güzel kazamıza yapılacak hükümet konağının modern ve aynı zamanda (vilayet tipinde) yaptırılacağı için tüm resmi dairelerin rahatça çalışacak büyüklükte olacağı için, seneden bir milyon lira gibi kira ödemekten de resmi daireler kurtulacaktır, denilmektedir.

Bilindiği üzere Kırıkkale kuruldu kurulalı dar bir hükümet binasında çalışılıyordu. Kazamızın en büyük ihtiyaçlarının başında gelen bu yapılacak bina, yaşlı genç ve ayakta duramayacak kadar ihtiyar kadın ve erkeklerinde mahkeme saati gelene kadar ayakta durmaktan kurtulacaklardır.²⁴³

2- İmar:

İçme Suyu Meselesi: Kaymakam Hakkı Kavlakoğlu²⁴⁴ ile Kaya Özdemiroğlu'nun yaptığı bir röportaj yer almaktadır. Kaymakam kendisine sorulan bir soruya Kırıkkale ile ilgili olarak şu bilgileri vermektedir: “1953 yılı içerisinde 16 köyün içme suları meselesi ele alınmıştır. Bunlardan 10 tanesinin çeşme meselesi

²⁴⁰ 1971-1976 yılları arası Kırıkkale Kaymakamı

²⁴¹ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 2060, (20 Aralık 1973 Perşembe), s.1.

²⁴² 1976-1978 yılları arası Kırıkkale Kaymakamı

²⁴³ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 1359, (1 Mart 1978 Çarşamba), s.1.

²⁴⁴ 03.04.1946'da Kaymakam Vekili olmuş, 10.05.1946'da ayrılmış, 30.11.1952'de Kaymakam olmuş, 31.07.1959'da ayrılmıştır.

halledilmiş, kalan 6 tanesi ile alakalı çalışmalara başlanmıştır. Su meselesi halledilen köyler şunlardır: Hacıballışarklısı, Pazarcık, Sorsavuş, Yenilli, Teke, Çongar, Kenanbeyobası, Kırlangıç, Hodar su meselesinin halli için uğraşılan köyler ise şunlardır: Hasandede, Aşağı Mahmutlar, Keçili, İmirli, Küçükavşar ve Cingeyli. Bu köyler için 70.000 lira ayrılmıştır.²⁴⁵

Yol-Köprü: Kaymakamın verdiği bilgilere göre 1953 yılı içerisinde 20 km. köy yolu inşa edilmiştir. Stabilize malzemesi döşenmiş ve 15 adet menfez yapılmıştır. Bu köyler Ahılı, Kılıçlar ve Aşağı Mahmutlar köyleridir. Yine aynı yıl içinde yapılması kararlaştırılan 5 köprüden dördünün inşaatı tamamlanmıştır. Bunlar betonarme 10 metrelik Kılıçlar, 6 metrelik Yahşihan, 4 metrelik Oba ile yarı ahşap 6 metrelik Mahmutlar köprüleridir. Bu işler için vilayetçe 40 bin lira yardım yapılmıştır. Ayrıca bu işler için ilgili köy halkının da desteği olmuştur. Halkın da desteği ile Irmak Ziraat Fidanlığından kalma dizel motor tamir edilmiş, Irmak Köyü ışığa kavuşturulmuştur. 1954 yılı planlamasında ise 15 köyün içme suyu ile 50 km'lik köy yolu yapımı vardır. Yine Ahılı ve Akçakavak köyleri köprüleri inşaatı da planlar arasındadır.²⁴⁶

Kırıkkale'nin köy yollarının inşaatı için sarf edilen büyük ve müspet gayretler Keçili ve Ulaş köy yolları bitti. Balışeyh, Kösedurak ve Sorsavuş, Dağovası²⁴⁷ köy yolları inşaatına hızla devam edilmektedir.

Kırıkkale'de köyleri birbirine bağlayan köy yolları inşaatına hızla devam edilmektedir.

Aldığımız malûmata göre, Keçili köyünün nakil vasıtalarına geçit vermeyen 6 kilometrelik yolu yapılarak hizmete açılmıştır. Keza Ulaş köyü yolu da hizmete girmiştir. Balışeyh-Kulaksız-Battalobası-Kösedurak yolunun inşaatına devam edilmektedir. 13 kilometrelik bu yol ikmalinden sonra Kalecik kazasını Sulakyurt nahiyesine bağlayacaktır. Birkaç güne kadar hizmete açılacak olan bu yoldan sonra Sorsavuş-Yenilli-Beşbüçak-Aşağıkarakısıık-Koçubaba-Dağovası yolunun inşaatına başlanacaktır.

²⁴⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 49, (18 Mart 1954 Perşembe), s.1, 2.

²⁴⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 49, (18 Mart 1954 Perşembe), s.2.

²⁴⁷ Kırıkkale'de Dağovası isimli bir köy olmadığı gibi, yol yapımı güzergâhında "Dağobası" isminde bir köy bulunmaktadır. Muhtemelen sehven hatalı yazılmış olan bu köyün ismi de Dağobası olacaktır.

Kaymakam Sayın Hakkı Kavlıkoğlu'nu köy yollarına gösterdiği ilgi ve faaliyetten dolayı tebrik etmek de lâzımdır.²⁴⁸

Kırıkkale'nin Elektrik Derdi

Kırıkkale'nin elektrik şebekesi uzun zamandan beri bir türlü sistemli çalışır hale sokulmamıştır.

Gün geçmez ki elektrikler sönmesin. Gün geçmez ki şehir karanlığa gömülmesin. Bu hal bilhassa Cumartesi ve Pazar günleri daha çok tekerrür etmekte ve haklı olarak şehir halkının şikâyetini mucip olmaktadır. Kırıkkale gibi şehir nüfusu süratle artan ve bugünkü merkezi 30 bin nüfuslu birinci sınıf bir kaza durumuna giren bir şehirde böyle elektrik gibi medeni bir vasıtanın sık sık arıza yapması halkın şikâyetini haklı kılmaya başlamıştır. Bu davaya el konulması yerinde bir hareket olacaktır.²⁴⁹

Kırıkkale-Yahşihan Yolu Bozuk: Şu anda Kırıkkale'nin en yakın ilçelerinden birisi konumundaki Yahşihan ilçesinin yolunun bozuk olması, gazetede o dönemdeki Yahşihan Nahiyesi ile Kırıkkale arasındaki ulaşımı aksattığı için önemli bir mevzu olarak ele alınıyor. Silah depolarının ve 12 bin tonluk ofis stoklarının bulunduğu Yahşihan ile Kırıkkale arasındaki yolun bir an önce tamir edilmesi istenen haber, 27 Temmuz 1957 tarihli nüshada yer alıyor.²⁵⁰

“Kaymakamlığın Dikkatine” başlığıyla verilen haberde, Kırıkkale Kaymakamlığında yangın köşesinin bulunmadığı ve geceleri nöbetçi hademe kalmadığı konusunda yetkililer uyarılmaktadır.²⁵¹

Kırıkkale Kaymakamının, hizmete açılacak olan okullar ve kömür meselesiyle ilgili açıklamalarını paragraflar halinde bir haber içerisinde veren gazete, Kırıkkale Kaymakamından naklen, Çalılıöz Mahallesiinde inşa edilecek olan bir ilkokulun inşaatının bir an önce tamamlanabilmesi için yardımsever vatandaşların desteğine ihtiyaç olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca Maarif Vekâletince inşa ettirilen İş Okulu'nun 1957-1958 eğitim öğretim yılında hizmete gireceğinin müjdesi de yine

²⁴⁸ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 63, (3 Ekim 1956 Çarşamba), s.1.

²⁴⁹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 67, (24 Ekim 1956 Çarşamba), s.1.

²⁵⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 101, (27 Temmuz 1957 Cumartesi), s.1.

²⁵¹ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 101, (27 Temmuz 1957 Cumartesi), s.1.

Kaymakam tarafından verilmekte. Aynı haberin içinde bir de kömür tevziatı işlerinin yaz ayları içerisinde çözüleceğinin müjdesi de Kaymakam'dan naklen verilmekte.²⁵²

“Kazamız Yollarının Büyük Bir Kısmı Halledildi: Sayın Reisicumhurumuzun kazamıza teşriflerinde buyurdıkları gibi plansız bir şehir olan Kırıkkale'miz 1950'den sonra büyük bir gelişme sağlayarak günden güne güzelleşmekte ve tanzim edilmiş bulunan şehir planına göre imarlar yapılmakta olup, bilhassa yollarımız nizam ve intizama girmiş bulunmaktadır. Binlerce metrelik yollarımız asfaltlanarak hizmete açılmış artık bataklıklardan kurtulmuş bulunmaktayız.²⁵³

Kırıkkale'miz Hızla Kalkınma Yolunda: Bu hususta Sayın Kaymakamımız Celal Kayacan²⁵⁴'ın gazetemize verdiği beyanat: “İsmi kaza fakat hacmi vilayet olan Kırıkkale'de amme hizmetleri hakikaten büyük bir yekûn teşkil etmektedir. Yılların ihmaline uğrayan Kırıkkale tabi ki birkaç sene içerisinde imar edilemezdi. Bu sebeple kaymakamlık ve belediyenin el ele vererek çalışıp yapacakları büyük hizmetler mevcut bulunuyordu. Hükümetimizin ve vilayetin yardımlarıyla Kırıkkale'mizin ihtiyaçlarından aşağıda ifade edeceğim hususlar neticeye ulaşmış bulunmaktadır. Evvela şehrin mühim ihtiyacı olan su işinden bahsetmek istiyorum.

İller Bankası tarafından 4,5 milyon liraya proje yapılmış bulunan şehrin su tesisi meselesinin 1,5 milyon liralık kısmı tamamlanmak üzere olup 25'lik boru ile şehre verilecek ve²⁵⁵ 45'lik boru ilavesi ile takati 70'e çıkarılacaktır.

Şehrimizin ana davalarından bir tanesi de su meselesidir. 5.600.00 TL keşif bedelli su inşaatının bir milyonu müteceviz kısmı Halifeli Boğazındaki kaptaj ve diğer kuyularla bu gün için hitam bulmaktadır. Bakiye kalan 4 milyon küsur liralık kısmı da pek yakında ihaleye verilerek açılacak muhalif su depoları yepyeni tesisatla Kırıkkale'mizi yüzlerce yıl idare edecek şebekeye kavuşturacaktır.

Bu gün için su meselemizin bir kısmının halledilmesi ile yapılan hafriyat, kaptaj ve muazzam kanalların bir ekimde hizmete gireceğini ilgililerden öğrenmiş bulunuyoruz. Belediyenin ehemmiyetle üzerinde durduğu su davasının halli muhitimizde memnurluk uyandırmış ve geniş bir takdir toplamıştır.²⁵⁶

²⁵² Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 102, (13 Ağustos 1957 Cumartesi), s.1.

²⁵³ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 105, (27 Aralık 1957 Cuma), s.1, 4.

²⁵⁴ 1959-1961 yılları arası Kırıkkale Kaymakamı

²⁵⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 7, Sayı: 105, (22 Ağustos 1959 Cumartesi), s.1.

²⁵⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 7, Sayı: 105, (22 Ağustos 1959 Cumartesi), s.4.

Aniden büyüyen şehir, altyapı ve üstyapıdan yoksun haliyle derme çatma bir halde yoluna devam etmektedir o yıllarda. O kadar ki, 40 bin nüfuslu şehir, elektriğini MKE Tesislerinden temin etmektedir. “Şehrimizin Elektrik İşlerinde Büyük Gelişmeler Olmaktadır” başlığını taşıyan haberde Kırıkkale’de yaşanan ufak bir gelişme bile büyük mutlulukla verilmekte: “Bugüne kadar MKE Kuvvet Merkezinden elektrik alan Kırıkkale, bundan böyle doğrudan doğruya direk olarak eti bank tevzi merkezinden alacaktır.

Bu hususlardaki çalışmalar faaliyetini arttırmış bulunmakta pek yakında Kırıkkale’nin elektrik davasının halledileceğinin kati nazarla bakılmaktadır. Toprak Mahsulleri Ofisinin yanındaki Hatice Ayhan’a ait bahçeye 35 bin volta düşüren indirici tevzi merkezi yapılarak hatt-ı havai tesisatları da ilave edilecektir. Salahiyetli makamlardan öğrendiğimize göre bu tevzi merkezinden iki kol halinde yer altı kablosu ile şehir şebekesi beslenecektir. Birinci kol Kurtuluş Mahallesiindeki benzin istasyonu yanındaki 4 numaralı trafoya bağlanacaktır. Ayrıca 5 numaralı trafodan belediyemizce yeni inşa edilen Sanayi Çarşısındaki 8 numaralı trafoya kadar uzanacak olan tesisatın bütün formaliteleri en kısa zamanda ikmal edilecektir.²⁵⁷

Hasandede Köyü Yakında Elektriğe Kavuşmuş Olacak

Hasandede Köyünün elektriğe kavuşması için girişilen faaliyet devam etmektedir. Kaymakamımız bu işle yakından meşgul olmaktadır. Yahşihan’ın elektrik işi içinde evvelce bildirdiğimiz gibi Etibank mühendisleri tarafından neticeye vasil olmamıştır.²⁵⁸

Bahşılı Köprüsü İnşaatına Çok Yakında Başlanıyor

Makina Kimya Endüstrisi Kurumu köprü içinde 50 bin liralık yardımda bulunmaktadır. Kızılırmak üzerinde Bahşılı’da kurulacak olan köprü için çalışmalar önemli bir safhaya intikal etti. Köprü için köylünün yapacağı yardım 100 bin lira civarındadır. Umum müdürlüğü ile alakalı olarak tetkiklerde bulunmak üzere şehrimize gelen makine kimya umum müdürü sayın ali çimen bu köprü inşaatı için makine kimyanın 50 bin liralık yardımda bulunacağını bildirmiştir. Bu köprünün bu kış bitirilmesi sanılmaktadır.²⁵⁹

²⁵⁷ Kırıkkale Postası, Yıl: 7, Sayı: 118, (23 Eylül 1959 Çarşamba), s.1, 4.

²⁵⁸ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 860, (8 Ekim 1959 Perşembe), s.1.

²⁵⁹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 861, (9 Ekim 1959 Cuma), s.1.

Çantepe’de İnşa Edilecek 50 Yataklı Hastanenin Temeli Yakında Atılacak

İnşaat sahasında temel hafriyat devam ediyor. Törene sağlık ekibimiz de davetli.

Kırıkkale’nin ana davalarından biri olan 50 yataklı hastanenin inşasına hızla gidilmektedir. Bu işi kendisine büyük bir vazife edinen kıymetli kaymakamımız Sayın Celal Kayacan mali portresi iki buçuk milyon lira olan 50 yataklı hastanenin işi üzerinde hassasiyetle durmuş ve projesini bizzat Ankara’ya giderek İmar Vekâletinin tasdikinden geçirmiştir. Bunu takiben Çantepe’deki hastane arazisini tespit ettiren Celal Kayacan temin ettiği bir ekskavatörle derhal hastanenin temel hafriyatı işi ise devam etmektedir. Hafriyat için 6 bin lira sarf edilecektir. Temel atma törenine Sağlık Bakanı da davet edilecektir. Bu hastane muhakkak ki çalışmaları ile kendisini Kırıkkale hizmetine vakfeden Kaymakamımız Sayın Celal Kayacan’ın eseri olacaktır.²⁶⁰

Bahşılı Köprüsünün Temeli Önümüzdeki Pazar Atılacak

Geçen Pazar günü yapılması mukarrer Bahşılı Köprüsünün temel atma töreni vekillerin mazeretleri nedeniyle gelecek Pazar gününe bırakılmıştır. Bilindiği üzere Kızılırmak üzerine yapılacak ve Kırıkkale’nin köyleri ile irtibatı bakımından büyük önem taşıyan muazzam betonarme köprüsünün temel atma töreninde bulunmayı Nafia Vekili²⁶¹ ve Maarif Vekâleti Vekili Tevfik İleri, Ziraat Vekilimiz Nedim Ökmen, Sanayi Vekilimiz Sebati Ataman kabul etmiştir. Cumartesi günün şehrimizden Sanayi Vekilimiz Makine Kimya Endüstrisi Kurumu Fabrikaları ile Kırıkkale’de yapılan muazzam inşaatlarında tetkiklerde bulunduktan sonra Ankara’ya dönmüştür.²⁶²

Kızılırmak üzerinde inşa edilecek köprüye başlandı

Pazar günü yapılan muazzam bir törenle köprünün temeli atıldı.

Bahşılı ve civar köyleri Kızılırmak üzerine köprü yaptırma teşebbüsü nafia ve sanayi vekâletlerinin yardımları ile inşasının takarrür eden köprünün temel atma merasimi Pazar gün saat 11’de yapılmıştır. Merasimde Kaymakam Celal Kayacan, Belediye Reisi, Alay Kumandanı, DP Kaza İdare Heyeti Azaları, fabrika müdürleri,

²⁶⁰ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 871, (21 Ekim 1959 Çarşamba), s.1.

²⁶¹ Bayındırlık ve İskân Bakanı

²⁶² Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 871, (21 Ekim 1959 Çarşamba), s.1.

dernek idarecileri, işçi teşekkülleri temsilcileri ile civar köylerden gelen kalabalık bir vatandaş topluluğu hazır bulunmuştur. Temele ilk harcı hayırlı olması temennisi ile koyan kaymakam bir hitabede bulunarak hükümetin amme hizmetlerini köye ve köylüye ulaştırma programını izah ve vatandaşların hislerine tercüman olarak hükümete karşı duyulan şükran hislerini ifade etmiştir. Kırıkkale'nin ve Bala istikametindeki 30'u müteceviz köyün münakalesini sağlayacak olan köprü 367 bin lira keşif bedelli olup 120 m. uzunluğunda ve 4.70 m genişliğindedir.²⁶³

3- Emniyet Hizmetleri:

Şehrimizin asayışı üzerine gereken titizlik gösteriliyor: Emniyet Amiri Mahmut Özsavaş'ın sorularımıza verdiği cevaplar: Kazamızın gün be gün inkişafı pek açık olarak görülmektedir. Şehir nüfusunu da muvazi olarak artmaktadır. Kazamız başlıca bir işyeridir. Türkiye'mizin her beldesinden işçi gelir. Kaza 15 mahalle iken son olarak blok evlerle beraber bu sayı 16'ya yükselmiştir. Kazamızın kuruluş sahası bir hayli dağınıktır. Bu itibar ile kadromuz kifayetsizdir. Kurtuluş semtinde bir karakol kurulmuş fakat aynı kadro ile burada binanın müsait olmayışı, her iki karakol arasında da 500 metre gibi kısa mesafenin bulunuşu itibariyle durum vilayet makamına arz edilmiş, şimdilik kaydıyla her iki karakol birleştirilmiştir. İstasyon karakolu iptal edilmişken, bu defa faaliyette geçirilmiştir. Kazanın faal 4 noktası vardır. Her mahalleye iki bekçi memur edilmiştir. Evvelce dükkânlarda adam yatırılıp, bekletilmiştir. Bu külfete de son verilmiştir. Çarşı işi gece emniyeti ise takviyeli yeni bekçi gruplarıyla bekletilmeye başlanmıştır.

Emniyet teşkilatımızın bir motorlu vasıtası yoktur. Eski bir jeep tamamen hurdalaştığı için Maliye'ye iade olunmuş, yenisi beklenilmektedir. Türkiye'nin kalbi, böyle bir kazada emniyetin her bakımından teessüsü için gereken mesaiyi sarf etmiş bulunacağımız tabiidir.²⁶⁴

Trafik Polisi Vasıtasız: Memleketimizin en önemli devlet yollarından biri üzerinde bulunması ve semtlerinin çok ve dağınıklığı ile tam bir büyük şehir manzarası kazanmış bulunan şehrimizde Trafik Polisi kadrosu üç kişilik bir Trafik Polisi mürettebatından ibarettir. Bu eleman azlığı yanında bir de en az olan bir adet

²⁶³ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 891, (17 Kasım 1959 Salı), s.1.

²⁶⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 11, (24 Ağustos 1962 Cuma), s.1, 4.

bulunması gereken bir motorlu vasıta yokluğu, trafik kontrol ve takip işlerini haklı olarak geciktirmektedir. Diğer taraftan trafik ile ilgili vatandaşların işleri de bu münasebetle ağırlaşmaktadır.²⁶⁵

Emniyet Amiri: İki yıldan beri şehrimiz Emniyet Amirliğinde bulunan Mahmut Özsavaş, Tokat Vilayeti Zile kazasına naklen tayin edilmiştir. Çelikkale, şehrimizde “baba” unvanı ile nam salan Mahmut Özsavaş’a yeni vazifesinde bilhassa başarılı olmasını candan diler, yolun açık olsun der.²⁶⁶

Kırıkkale’de Emniyet Çalışmaları: Gazetemizde geçen sayıda çıkan (Çoğalan kulüpler ahlak bozan yuvalardır) başlıklı yazı üzerine yoğun bir çalışma başlatılmıştır. Kırıkkale Emniyeti Şehir içerisindeki bütün kulüplere seri baskınlar yapmış ve suçlulara cezaya yönelmiştir.

Başta Sayın Kaymakamımız Tacettin Özüncer²⁶⁷ ve Emniyet Amiri Asım Türker, Baş komiser Hüseyin Başer olmak üzere bütün emniyet mensubuna çalışmalarından dolayı teşekkür ederiz. Bu neviden yerlerin murakabesinin devamlı yapılacağından umut varız.²⁶⁸

4- Diğer Kurumlar:

Kırıkkale’ye Bir Adliye Binası Yapılmalıdır

Kırıkkale Adliyesi imkânsızlık içinde ve sıkışık bir durum içinde çalışmaktadır.

Kırıkkale’de bir Adliye binası ihtiyacı her gün bir parça daha artan bir kuvvetle kendini hissettirmeye başlamıştır. Kırıkkale’nin Nahiye bulunduğu zamanda o zamanın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde Nahiye Binası olarak yapılmış bulunan dar binada küçük odayı işgal etmekte olan Adliye Teşkilâtımız çok sıkışık bir durumda vazifesini ifa etmektedir. Bu odaların hiç birinde mahkeme salonu yoktur. Yargıçlarımız bu birkaç metre karelik odalarda adalet tevzi etmekte, diğer adalet personeli de aynı sıkışıklık içinde vazifesine devam etmektedir. Adalet kapısına başvuran vatandaşlarımız bir metrelik dar bir koridora sığmamakta ve binadaki diğer dairelerin önlerine taşmaktadır. Çok fazla mecbur kalındığı için

²⁶⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 22, (6 Eylül 1962 Perşembe), s.1, 3.

²⁶⁶ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.1.

²⁶⁷ 30.11.1968’den 15.7.1971’e kadar Kırıkkale Kaymakamlığı yapmıştır.

²⁶⁸ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 175, (21 Mart 1970 Cumartesi), s. 1.

avukatlara verilen küçük bir oda da alınarak vukuatlara bil mecburiye bir yer gösterilmemiş ve dolayısıyla avukatlar da vatandaşlar gibi koridorlarda beklemek mecburiyetinde kalmıştır. Kırıkkale'nin Nahiyeye olmasını takip eden zamanlardan bu yana ilçe olarak birçok yıllar geçmiş ve nüfusun süratle arttığı görülmüştür. Beş yıl önce 18 bin nüfuslu Kırıkkale Merkezi bugün 30 bin Merkez nüfusla birçok İllerimizi nüfus bakımından geride bırakmıştır. Bu nüfus artıktaki muvazi olarak Kırıkkale Adliyesi de kadro bakımından takviye edilmiş, mahkemelerde bakılmakta olan dosya sayısı her yıl biraz daha artmış tır. Bu artış önüne geçilmez bir şekilde devam edecektir. Bu sebepler hem karşısında hem adalet cihazlarımızı sıkışıklıktan kurtarmak hem de vatandaşların bu sıkışık durumda adalet kapılarının bekleyecek yer bulunmamasına mâni olmak muhakkak ki çok yerinde ve kıymetli bir hareket olacaktır.

Bu durum öyle sanıyoruz ki ilgililerin gözünden kaçmış olacaktır. Biz Kırıkkaleliler adına bu temenniyi çok Sayın Adliye Vekilimiz Prof. H. Avni Göktürk'e ulaştırırken, Sayın Bakanımızın bu işe el koyacağından da emin bulunuyoruz.²⁶⁹

Çocuk Esirgeme Kurumu Kırıkkale Şubesi Faaliyete Geçti

Memnuniyetle haber aldığımız göre Çocuk Esirgeme Kurumu Kırıkkale Şubesi ihdas edilmiş ve faaliyete geçmiştir. Fakir ve yoksul evlatlarımıza kimsesiz talebelerimize daima yardım elini uzatmaktan geri durmayan ve bu mevzuda ki birçok derneklerde çalışmalarında bulunan Bölge Müdürü Sayın Vedat Şehirlioğlu aynı zamanda Çocuk Esirgeme Kurumu İdare heyetinde de vazife almıştır. Bu arada dernek idare heyetinde gazetemizin başyazarı avukat Yavuz Sutekin ile Yeni Eczane sahibi Süleyman Ramili, Dr. Şeref Erserin, Rıza Dümer, Öğretmen Bayram Bağcı gibi çalışan ve kıymetli şahsiyetler de vazife almış bulunmaktadır. Çocuk Esirgeme Kurumu İdare Heyeti azalarına yeni vazifelerde başarılar temenni eder, Kırıkkaleliler için hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederiz.²⁷⁰

Bin abonelik otomatik telefon santralinin postanede inşasına yakında başlanıyor

²⁶⁹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 73, (21 Kasım 1956 Çarşamba), s.1.

²⁷⁰ Bizim Kırıkkale, Yıl: 2, Sayı: 80, (22 Aralık 1956 Cumartesi), s.1.

Öteden beri tek santral sistemi ile çalışan şehrimiz telefon şebekesinden çekilen sıkıntının bir an önce giderilmesi için yapılan çalışmalar nihayet müspet safhaya girmiş bulunmaktadır.

Hafta içinde beraberinde YTP Başkanı Hilmi Göksu olduğu halde Ulaştırma Bakanı Rıfat Öçten'i ziyaret eden kaymakamımız şehrimizin bu pak mübrem ihtiyacının en kısa zamanda giderilmesi için her türlü hazırlığın tamam olduğunu bildirmiş ve şimdilik hiç olmazsa bin abonelik bir otomatik santral istemiştir.

Şehir postanesinde bu santralin kurulması için müsait yer bulunduğunu da öğrenen bakan kati bir lisan ile önümüzde baharda bu santralin mutlaka yapılacağını vaat ve şehirliye şimdiden müjdelenebileceğini bildirmiştir.

Otomatik santralin inşasından sonra artık bu şehirde telefonda şikâyet diye bir mevzuun kalmayacağı şüphesizdir.²⁷¹

Örnek Bir Daire Özel İdare: Kırıkkale Özel İdaresi öteden beri keşmekeş bir durumda idi. Vatandaşın yaptığı binalar için verdiği beyannameler kayboluyor, istenilen vukuat ihbarnamesi zamanında verilmiyor, tahakkuk ve tahsilatlar gereği şeklide yapılmıyor ve zaman aşımı mefhumunda doğuruyordu.

Kırıkkale Özel İdaresinin eski elemanlarından Kalecik Özel İdare Memurluğuna atanan Celal Zorlu'nun tekrar Kırıkkale'ye avdeti ile bütün yukarıda saydığımız keşmekeş durum giderilmiştir. Bugün için özel idarede her iş günü gününe ikmal edilmektedir. Bir yeni inşaat beyannamesi vatandaş tarafından verilmiş ise derhal mahalline gidilmekte ve iradı takdir edilmektedir. Yıl içerisinde vergi tahakkuku yapıp tahsilata intikal etmektedir. Celal Zorlu'nun Kırıkkale'ye gelmesinden önceki devredeki çalışmalara bakıldığında aşağıdaki tablolar çıkmaktadır:

1961 ve 1963 yıllarından 1969 yılına intikal ettirilip takdiri yapılmayan beyannameler ikmal edilmiştir. Bunlardan 53.616,69 TL bina 12.397,62 buhran 12.397,62 savunma vergisi ki ceman 94.308,44 lira tahakkuk safhasına girmiştir. Binalar için zam ve tenzil defteri 1958 yılından beyana tutulmuşken ikmal edilmiştir.1959 ve 1963 yıllarından intikal eden 30 adet zaman aşımı beyanname ardır ve bunun musahibi daha önceki idarecilerdir. Halen daha önceden gizlenmiş ve

²⁷¹ Yeni Çelikkale, Yıl: 1 Sayı: 99, (28 Aralık 1962 Cuma), s.1.

bulunamayan pek çok yeni inşaat beyannamesi de vardır. Bunlar için belediye hoparlöründen duyuru yapılmaktadır. Zaman aşımına uğrayan meblağlar ise şöyledir:

3.749,28 bina 7.049,87 buhran 7.493,25 savunma 13.426,42 lira temizleme ile 14.279,16 lira asil ve 244,49 liradan misil müsavisi ve 16.682,66 liradan araç vergisi bulunmaktadır.

Tahsilat durumuna gelince şu sulhtadır:

Tahsil Memuru tahsilat yüzdesi:

*** Tuna yüzde 96.99

Mustafa Pamuk yüzde 97.100

Muhittin Özgen yüzde 92.99

Yukarıdaki tablo bu dairede vazifeye verilmiş önemin en açık delilidir. Kırıkkale Özel İdaresinde bugün için işi düşen her vatandaş bankaya para yatırmaya giden mudiler gibi karşılanmakta ve işleri derhal halledilmektedir. Ne vatandaşa müşkülât ve ne de haksız ve usulsüz vergileme asla yoktur. Kırıkkale Özel İdaresinin bugünkü tümünün çalışması cidden takdire şayan bir duruma gelmiştir.²⁷²

Kırıkkale'yi ziyaret eden İmar İskân Bakanı: 1970 yılında tahsisat kalmadığından yardım yapılamayacağını ve 1971 yılında düşünüleceğini söyledi.

23 Mayıs 1970 Cumartesi günü saat 17.30 raddelerinde ilçemizi İmar ve İskân Bakanı ile diğer ilgili zevat ziyaret etmişlerdir.

Bakanın geleceği önceden bilindiğinden ilçemizi temsilen karşılama ekibi tespit edilmiş ve konvoy halinde şehir dışında hoş geldiniz edilmiştir.

Sayın İmar ve İskân Bakanı Hayrettin Nakiboğlu ezcümle konuşmasında:

Kırıkkale'nin çok kısa bir zaman içerisinde geliştiğini belirterek uzun zamandan beri Kırıkkale'nin büyük bir sanayi şehri olduğunu yakından bilirim. Bizim için bu gibi şehirleri desteklememiz önemlidir. Sayın Başbakanın Kırıkkale şehri ihtiyaçlarının tespiti için kendisini görevlendirdiğinden bahisle Kırıkkale Belediye Başkanı ve üyelerinin büyük çapta ihtiyaç duyulan yol, su, elektrik gibi ihtiyaçlarını yerinde görerek tespitini yaparak Sayın Başbakana bilgi vereceğim. Kırıkkale'nin 2. Beş Yıllık Kalkınma Planına alınacağı gibi modern bir seneyi ve endüstri şehri olmasına çalışacak ve 1971 yılı planına dâhil edeceğiz. 1970 yılı için

²⁷² Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 178, (8 Nisan 1970 Çarşamba), s.1.

ayırduğumuz bazı önemli yatırım masrafları geçenlerde vuku bulan deprem bölgesine sarf edilmiştir dedi.

Bu toplantıda konuşan Belediye Reisi Selim Özer ise: Sayın Bakanımız hoş geldiler. Yüz bin nüfuslu şehrimizin ihtiyaçları pek çoktur. Halen beş milyon lira civarında da borçlu durumdayız. Şehrimizin öncelikle şiddetle içme suyu ihtiyacı vardır. Elektik, yol ihtiyaçlarımızla Kızılırmak'a kadar uzanan kanalizasyon sonraki ihtiyaç sıramızdadır. İmar planımızın olmayışı ve yıllardır ilgili merciden çıkmayışi müşküller doğurmaktadır. Yaptırdığımız modern mezbahanın önemi büyük tesislerini tamamlayamadığımız için halen faydalanamıyoruz. Kırıkkale'nin giriş ve çıkış yollarının daha geniş ve asfalt olması elzemdir. PTT santralinin iptidailikten çıkması için otomatik olması lazımdır. Gecekondu sorunları ile uğraşmak için imar planının çabuk tanzimi ve devlet yardımına muhtacız dedi.

Turan Şeker (Belediye Meclis Üyesi) söz aldı: Kırıkkale birçok fabrikanın bulunduğundan genellikle bir işçi şehridir. Yapımına uğraştığımız Sanayi Çarşısı için yardım eli uzanmadığından ikmal edilememiş, sanayiciler ve belediye müşkül durumda kalmışlardır. Elektrik, yol, su, kanalizasyon meselelerimiz müstaceliyetle yapım beklemektedir. Türkiye'mizde endüstri şehirlerine devlet uzanmasını temenni ediyorum demişti.

Ata Dönmez (Meclis Üyesi) söz aldı:

Kırıkkale Belediyesinin dört buçuk milyon liralık borçtan bir an önce kurtarılması lazımdı. Daha sonra da diğer faaliyetlerin yapılmasını arz ediyorum.

Hazım Kutay²⁷³ (Belediye Meclis Üyesi): Kırıkkale Belediyesinin dört buçuk milyon lira borcu olduğundan sosyal hizmetleri yapılamamaktadır. Bu borçlar daha önceki belediye yöneticilerinden intikal etmiştir. Halen şehrimizin bir imar planı olmadığından kentimiz gayri nizamı genişlemektedir. Gecekondu mevzuatı bir an halledilmesi için bol para istemektedir ve bu imkân da bizde yoktur. Sanayi Çarşısı mevzumuzun ayrı bir dramdır. Beldenin mutlak bir PTT otomatik santraline ihtiyacı vardı. Sayın devlet ricalinin ihtiyaçlarımıza yardımcı olacaklarından umut varım.

²⁷³ 1933 Yahşihan doğumludur. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunu olan Kutay, Almanca biliyor. Kırıkkale Ticaret Odası Meclis Başkanlığı, Belediye Encümen Üyeliği ve Meclis Başkanlığı, Ankara İl Genel Meclisi Üyeliği yaptı. ANAP'tan XVII. ve XVIII. Dönem Ankara Milletvekilliği, XVII. Dönem Sayıştay Komisyonu Başkanlığı yaptı. TBMM Albümü 1920-2010, c. III-1983-2010, s.1182.

Fikri Pehlivanlı²⁷⁴ (Adalet Partili Eski İlçe Başkanı): Köylerden şehirlere doğru bir akım olduğu hepimizin bildiği bir gerçektir. Bu nedenle yapılan hesaplara göre Kırıkkale'nin nüfusu 1980 yılına kadar üç yüz bine ulaşacaktır. Kırıkkale endüstriyel ve ekonomi bakımından çok hızlı gelişen bir kenttir. Ankara il nüfusu beş yüz bin olarak hesaplanmışken sonradan bir milyon artış kaydettiği gibi Kırıkkale de önce az nüfuslu iken bugün yüz bin nüfusa ulaşmıştır. Bugün için şehrimizin yol, su, elektrik ve kanalizasyon konuları ihtiyaca cevap veremez bir durumdadır. Hızla artan nüfusumuza oranla mutlaka ele alınması gerekmektedir. Kırıkkale Belediyesi ile ilgililerin işbirliği yaparak nazım planının hazırlanmasına geçilmiştir. Bunun yanında Kırıkkale'nin şehircilik planlarına da önem verilmiştir. Halen şehir planı 1/5'lik olarak hazırlanmaktadır. Pek yakında tamamlanacak olan şehir planı tekrar gözden geçirilecek tatbiki konulacaktır. Gösterilen ilgi Kırıkkale'nin modern bir şehir vasfına bürünmesine çalışılmaktadır. Belediye bütçesi yaklaşık olarak 13,5 milyon civarındadır ve zaruri hizmetleri karşılamaya ancak yetmektedir. Hükümetimiz Kırıkkale şehircilik ve sanayicilik konularımızı ele alacaktır. Çıkarılmakta olan belediye gelirleri kanunu bu dönem çıkartılacak ve belediye gelir kaynakları kendiliğinden çoğalacaktır.

Sayın Başbakanımız normal imkânlar dâhilince ihtiyaçlarımızın karşılanacağına söz verdiler. Sayın Başbakanımız da şehircilik ve sanayi alanında Kırıkkale'ye geniş ehemmiyet verdiklerini bizzat belirtmişlerdir. İhtiyaçlar süratle artıyor, bu ihtiyaçları hızla temin etmek için önce belediyeden başlamak suretiyle haline önem verilmektedir. Zaten ikinci beş yıllık planda endüstriyel kalkınmaya önem verilmiştir. Kırıkkale'nin yol, su, kanal, elektrik, kanalizasyon konularının 1971 yılı için ön plana alınacağını ve esaslı etütler sonucu hal şekline getirileceğini sayın bakanımız işaretlemişlerdir.

İmar ve İskân Bakanı Hayrettin Nakiboğlu, beraberinde gelen zevatla saat 19.45'te şehrimizden ayrılmışlardır.²⁷⁵

²⁷⁴ 1929 Kırıkkale-Beyobası doğumludur. İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi mezunu olan Pehlivanlı, Fransızca biliyor. Asıl mesleği eczacılık olan Pehlivanlı, IV. (XV) ve V. (XVI) Dönem AP ve Bağımsız Ankara Milletvekilliği yapmıştır. TBMM Albümü 1920-2010, c. II-1950-1980, s.1036.

²⁷⁵ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 184, (30 Mayıs 1970 Cumartesi), s.1.

B- BELEDİYE HABERLERİ

1925'te haritada yokken 1929 yılında bucak merkezi olan Kırıkkale 12 ağustos 1941 tarihinde İçişleri Bakanlığının teklifi, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün onayı ile Keskin Beldesine bağlı Nahiye merkezi vasfını kazanan Kırıkkale, 1 Eylül 1944 tarihinde Ankara'ya bağlı bir ilçe haline getirilmiştir. 21 Haziran 1989 tarihinde, yürürlüğe giren kanunla da 17 Ağustos 1989 tarihinde resmen il statüsünü kazanmıştır.²⁷⁶

Kırıkkale'de yayımlanan gazetelerden örnek haberlerin yer aldığı bu bölümde Kırıkkale Belediyesinin çeşitli dönemlerde yapmış olduğu hizmetlere ilişkin haberlerin yanı sıra mevcut belediye başkanları ile önceki belediye başkanlarının çekişmelerinin de gazete sütunlarında bolca yer aldığı görülmektedir. Özellikle gazetelerin, kendi siyasi görüşlerine yakın belediye başkanlarını destekleyen ya da muhalifi oldukları belediye başkanlarını yerdikleri haberlere de oldukça sık rastlanmaktadır.

“Sabık belediye başkanı su işini izah ediyor.”²⁷⁷ Bu başlık altında CHP'li eski belediye başkanı Ali Akyürek²⁷⁸'in açıklamasına yer veriliyor: “Kırıkkale'de halkın sıhhi ve temiz su ihtiyacını karşılamak için Halk Partisi hükümeti zamanında belediyemizin gösterdiği gayret ve hükümetin müzaheretiyile şehre 15 kilometre mesafede bulunan Halifeli Boğazı'ndan su getirilmiş ve kasabanın muhtelif yerlerine çeşmeler yapıldığı gibi isteyen evlere de su verilmişti... Bu tesisatın maliyet bedeli olan 560.000 liradan 360.000 lirası 5116 sayılı kanun hükmüne göre İçişleri Bakanlığı emrinde bulunan fondan, iade edilmemek şartıyla ve yardım olarak belediyemize verilmiş ve geri kalan 200.000 lira da İller Bankasından istikraz edilmiştir. Halk Partili belediye meclisinin hizmette bulunduğu yıllarda inşa ve ikmal edilen ve hizmete konulan bu tesisat için halka bir külfet tahmili düşünülmeyişi halde bugün Demokrat Partili belediye meclisi hükümet yardımı ile sağlanan 360.000 lira da dâhil olduğu halde bütün masrafın üçte birinin halk tarafından ödenmesi için teşebbüse geçmiş bulunmaktadır. Halkın ödeyeceği hisse, binalarda kıymetin %3'ünü ve arsalarda %6'sını geçmeyeceği kanunla açıklanmış olduğu halde belediye

²⁷⁶ Yakup Altın, Kırıkkale İl Yıllığı-2009, Pusula Gazetesi Yayınları, Kırıkkale, 2009, s. 42.

²⁷⁷ Kale, Yıl: 1, Sayı: 2, (11 Ocak 1952 Cuma), s.1.

²⁷⁸ 1941-1950 yılları arasında Kırıkkale Belediye Başkanlığı yapmıştır.

bu hususta da kanuna riayete lüzum görmemektedir.”²⁷⁹ “...kanunsuz vergi ve resim tahsili anayasaya aykırı olduğu halde Kırıkkale’nin sayın belediye başkanının bu şekilde kanunsuz hareketleri ile halkın mağduriyetine çalışması bütün hemşerilerimizin gözünden kaçmamakta ve haklı şikâyetlerine mucip olmaktadır.” CHP Kırıkkale İlçe Başkanı Ali Akyürek.²⁸⁰

Kırıkkale’deki fidanlık sahası ile ilgili olarak da şu haber bulunmaktadır: “İl Genel Meclisi 4.1.952 günlü toplantısında Kırıkkale İlçesindeki fidanlık sahasında bulunan 22 dönümlü miktarındaki arazinin mali²⁸¹ imkân olmadığı hakkındaki bütçe komisyonu raporuna bazı üyeler itiraz etmişlerdir. Çok cüz’i bir parayla alınabilecek olan bu arazinin zamanla pahalanaacağını ve memleketin fidanlıklara çok ihtiyacı olduğunu söyleyen üyelerin itirazı üzerine meselenin bir kere de tarım ve bütçe komisyonlarında görüşülmesine karar verilmiştir.”²⁸² İl Genel Meclisi toplanarak Kırıkkale Ziraat Fidanlığı için lüzumlu 22 dönüm arazinin kamulaştırılmasına karar vermiştir.²⁸³

Kaya Özdemiroğlu Kırıkkale Belediye Başkanı Hasan Öztok²⁸⁴ ile 26 Mart 1954 Cuma günü şehrin meseleleri hakkında bir röportaj yapmıştır. Burada değinilen hususlar şunlardır:²⁸⁵

1- Su meselesi: Bu husus ile ilgili proje İller Bankasınca sıraya konulmuştur. Nisan Ayı’nda ilan edilecektir.²⁸⁶

2- Kanalizasyon: Kanalizasyon inşa çalışmaları başlamıştır. 1954 yılı içerisinde İçişleri fonundan temin edilecek para ile konu çözülmeye çalışılacaktır.²⁸⁷

3- Asfalt Meselesi: Kanalizasyon işi biten yolların asfaltlanması için asfalt temin edilmiş ve bu işler için 150.000 lira tahsisat ayrılmıştır. Ayrıca asfalttan önce döşenmesi gereken su boruları için de 2500 m. su borusu temin edilmiştir.²⁸⁸

²⁷⁹ Kale, Yıl: 1, Sayı: 2, (11 Ocak 1952 Cuma), s.1.

²⁸⁰ Kale, Yıl: 1, Sayı: 2, (11 Ocak 1952 Cuma), s.2.

²⁸¹ Kale, Yıl: 1, Sayı: 2, (11 Ocak 1952 Cuma), s.1.

²⁸² Kale, Yıl: 1, Sayı: 2, (11 Ocak 1952 Cuma), s.2.

²⁸³ Kale, Yıl: 1, Sayı: 3, (18 Ocak 1952 Cuma), s.1.

²⁸⁴ 1950-1955 yılları arası Kırıkkale Belediye Başkanı.

²⁸⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 50, (26 Mart 1954 Cuma), s.1.

²⁸⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 50, (26 Mart 1954 Cuma), s.2.

²⁸⁷ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 50, (26 Mart 1954 Cuma), s.2.

²⁸⁸ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 50, (26 Mart 1954 Cuma), s.2.

4- Mezarlık: Asri mezarlık için 35.000 lira tahsisat ayrılmış ve ihale çalışmaları devam etmektedir.²⁸⁹

5- İmar Planı: Şehrin imar planı parselasyonu İller Bankası tarafından yaptırılacaktır.²⁹⁰

6- Elektrik: Elektrik şebekesinin ıslahı için ihale yapılmıştır. Müteahhitle 3.3.1954 tarihinde taahhütname imzalanmıştır.²⁹¹

7- Garaj Binası: Garaj binasının üzerine yeni bir garaj binası inşa edilecektir.²⁹²

Röportajın sonunda Belediye mezbahası yanında bir de fidanlık inşa edilmiştir. Bu fidanlığın inşasında emeği geçtiği anlaşılan Veteriner İhsan Tolun'a da teşekkür edilmektedir.²⁹³

Kırıkkale'nin su ihtiyacı da tamamen giderilmek üzere: Bu haberin yanında Belediye Başkanı Selim Özer'in bir de fotoğrafı bulunmaktadır. "Kısa bir mazisi olmakla beraber dev adımlarla gelişen ve büyüyen Kırıkkale halen dâhili nüfusu 32.000; 87 köyü ile birlikte mütalaa edildiği zaman umumi nüfusu 70.000 civarındadır.²⁹⁴ Yılların ihmeline uğramış bulunan Kırıkkale'de yaşayan sakinler susuzluğun acısını derin çekmişlerdir. Vazifeyi devralan DP belediyesi şehrin su ihtiyacını etüt ederek İller Bankasının da yardımıyla şehir suyu şebekesini genişleterek ihtiyacı karşılamaya çalışmıştır. Bugün Kırıkkale'de belediye ve parti reisi olarak hizmet gören Selim Özer, Belediye Meclisinin kararına müsteniden şehir suyunun geniş bir şekilde tevzii edilmesi için harekete geçmiştir. İlgililerden öğrendiğimize göre bu tevzi işine 4.5 milyon lira sarf edilecektir. Yaz aylarının yaklaşması sebebiyle ilk tedbir olarak bu hususa 100.000 lira tahsis edildiği söylenilmektedir.²⁹⁵

Kırıkkale Belediyesinin Çalışmaları

²⁸⁹ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 50, (26 Mart 1954 Cuma), s.2.

²⁹⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 50, (26 Mart 1954 Cuma), s.2.

²⁹¹ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 50, (26 Mart 1954 Cuma), s.2.

²⁹² Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 50, (26 Mart 1954 Cuma), s.2.

²⁹³ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 50, (26 Mart 1954 Cuma), s.2.

²⁹⁴ Kırıkkale Ekspres, Yıl: 1, Sayı: 1, (19 Nisan 1956 Perşembe), s.1.

²⁹⁵ Kırıkkale Ekspres, Yıl: 1, Sayı: 1, (19 Nisan 1956 Perşembe), s.4.

Şehir suyunun kapkaç kısmı 136 bin liraya ihaleye çıkarıldı. Şehir içinde 100 bin liralık yol yaptırıldı. Evlenme Salonu bugünlerde açılacak. Sanayi Çarşısının arsaları satışa çıkarıldı.

Kırıkkale Belediyesi yeni beş senelik planının tahakkuku gösterdiği faaliyet edilmesinde şehrin bazı ihtiyaçlarını halletmiştir.

- Su meselesi halledildi

Kırıkkale'nin başlıca davalarından biri olan su davası halledilmek üzeredir. Belediye Başkanı Selim Özer beş senelik planın tatbiki cümlesinden olarak ilk evvela bu işi ele almış ve belediye reisi olarak İller Bankası ile temasa geçmiştir. Bu temas neticesinde suyun başında proje gösterilen kapkaç kısmının 136 bin liraya ihale suretiyle yaptırılması sağlanmıştır. Bu kısım bugünlerde müteahhide ihale edilecektir.

- Şehir içi yolları

Belediye bundan başka yol mevzuunu da ele almış vatandaşı çamurlu yoldan kurtarmak amacı ile yaptırmaya karar vermiştir. Belediye bütçesine konulan yüz bin liralık bir tahsisat bir kısım yolların Arnavut kaldırımı ile yapılması işine sarf edilmiştir. Bunun dışında mevcut asfalt yolun tamiri için de altı bin lira sarf edilmiştir.

- Evlenme salonu bugünlerde açılacak

Yine bu yıl Kırıkkale'nin mühim bir ihtiyacı olan Evlenme Salonu da yirmi altı bin liraya ihale edilmiş olup inşaatı tamamlanmak üzeredir.²⁹⁶

“Şehrimizin İçme Suyu Büyük Tehlike Atlattı” manşetiyle verilen içme suyuyla ilgili bir haberde de 26 Mayıs 1957’de merkezi Bolu olan büyük bir depremin Kırıkkale’de de hissedildiği, ancak zayıf olmadan hafif atlatıldığı belirtiliyor. Ancak depremin yol açtığı sarsıntı sonucunda Halifeli’den gelmekte olan şehir suyunun birden bire çekildiği vurgulanıyor. Sorunun yeni sondajlar sayesinde çözüldüğünü, bunun da belediye başkanının üstün gayretleri sonucu gerçekleştiğini vurgulayan gazete, depremin o dönemlerde de asılsız dedikodulara yol açtığına da dikkat çektiği görülüyor.²⁹⁷

²⁹⁶ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 62, (29 Eylül 1956 Cumartesi), s.1, 2.

²⁹⁷ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 96, (28 Mayıs 1957 Salı), s.1, 4.

Kaçak İnşa Edilen Evler: “Her sene olduğu gibi bu sene de Kırıkkale’imizin her yanında kaçak ve kerpiçle yapılan inşaatlar aldı yürüdü” cümlesiyle başlayan haberde, belediyenin tüm ikazlarına ve yıkımlara rağmen, şehrin dört bir yanını kerpiçle ve belediyeden izinsiz bir şekilde inşa edilen konutların büyük sorun olduğundan bahsediliyor. “Gazetemiz, yeni inşaat kanununun vatandaşlarımıza ne gibi yollar gösterdiğini mümkün olduğu kadar duyurmaya çalışacaktır” cümlesiyle halka yardımcı olmaya çalışan gazetenin bu haberi Kırıkkale’nin bugünkü düzensiz ve çarpık kentleşmesinin hangi tarihlerde başladığının da göstergesi niteliğindedir.²⁹⁸

Zaten yetkililerin ve vatandaşların ilgisizliğiyle hasbelkader büyüyen cadde kenarı ağaçlara bir de cadde/sokak isimlerinin yazılı olduğu tabelaların asılmasının verdiği rahatsızlık üzerine yapılan bir haber...²⁹⁹

“Vatandaş su tevzi saatlerinin ihdasını istemektedir”: Dönemin en önemli sorunu olan suyun, göreve seçilen her belediye başkanı için en önemli sorun olduğu aşikârdır. Nitekim gazetenin 1954’teki nüshalarında, dönemin Kırıkkale Belediye Başkanı Hasan Öztok tarafından başlatılan çalışmalar yetersiz kalmış olmalı ki, aşağıda okuyacağınız haberin yayınlanış tarihi olan 1957’de Kırıkkale Belediye Başkanlığı görevini yerine yetiren Selim Özer de aynı sorunla karşı karşıya kalmış.

Habere göre, “Uzun zamandan beri bir türlü halledilemeyen su meselesi son günlerde bir çıkmaza girmiş vaziyettedir. Geçenlerde de gazetemizde bildirdiğimiz gibi zelzele münasebetiyle çekilen sular bugünlerde belediyenin gayreti ile yeniden kuyular açmak suretiyle ele geçirilmişse de ihtiyacı kâfi gelmediğinden normal olarak akıtılamamaktadır. Bilhassa su meselesi kendisi ile görüştüğümüz belediye reisi Sayın Selim Özer bize aynen şunları söylemiştir: ‘136 bin lira muhammen bedeli olan Halifeli su kabotaj inşaatı ihalesi kanuni müddetinde yapılarak müteahhide verilmişti. Her ne kadar 957 senesinin ikinci ayında bitmesi icap ederse bu güne kadar maalesef bazı hadiseler dolayısı ile ikmal edilememiştir. Bu hadiseleri belediyemiz yakinen takip etmektedir. Son bir fırsat olarak müteahhide bir müddet gün daha verilmişse de keşiflerinde gösterilen 10 küsur metrelik hafriyat kazıldığı halde hala kum blokları ile karşılaşmaktadır. Daha ne kadar da inileceği kat’i olarak belli değildir. Belediyemiz bu olayları da göz önüne alarak bu sene su işlerinin

²⁹⁸ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 98, (26 Haziran 1957 Çarşamba), s.1.

²⁹⁹ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 98, (26 Haziran 1957 Çarşamba), s.1.

halledilebilmesi için gerekli tedbirleri almak üzere gece gündüz çalışmaktadır. Bayram günlerimizi dahi su işlerine tahsis ederek icap eden mahallerden su mütehasısları celbedip incelemeler yapmaktayız. Vatandaşlarımız su ihtiyacını temin maksadı ile uykularımız kaçmaktadır. Şimdilik elimizde iki proje mevcuttur. Halifeli suyundan başka Karakaya suyunu getirmek üzere tetkikler yapılmaktadır. Diğer taraftan da filtreden geçirilmiş ırmak suyu ile ihtiyacı karşılamak yolunda düşünülmektedir. Esasen vatandaşlarımızın arzu ettikleri su tevzi saatlerinin ihdasını belediyemizde düşünerek karar almış bulunmaktayız. Pek yakın günlerde meselenin halledileceğine emin olabilirsiniz.’

Demek oluyor ki belediyemiz de su meselesi ile yakından alakadar bulunmaktadır. Vaziyetlerden anlaşıldığına göre şehrimize iki kısımdan su getirilecektir. Birisi Halifeli boğazından gelecek olan içme suyu, diğeri de Karakaya tarafından getirilecek sudur ve filtreden geçirilmek sureti ile temin edilecek ırmak suyu ki bu su bilumum işlerde kullanılacak, diğer sular da içme suyu olacaktır. İşte o zaman yani bu sular her iki taraftan temin edildiği takdirde gerek umumi suların ve gerekse içme sularının tevzi saatleri tanzim edilecektir. Yukarıda da sayın belediye reisimizin beyanatında anlaşıldığına göre yakın bir zamanda su meselesinin halledileceği tahmin edilmektedir.³⁰⁰

Dönemin Kırıkkale Belediye Başkanı Selim Özer ile bir mülakat yapıp bunu sütunlarına taşıyan gazete, Kırıkkale’nin o dönemdeki en önemli sorunu olan “Su Meselesini” gündeme getirerek ve belediye başkanının beyanatını referans göstererek, “Artık Berrak, Temiz Su İçeceğiz” başlığını atmıştır haberine. Habere göre, “Bir taraftan kuyular açılırken, Karakaya suyunun da kanalları açılmaya başladı ve çeşmelerin inşaat projeleri hazırlandı.”³⁰¹

Demek ki başıboş köpekler o dönemde de Kırıkkale’nin sorunları arasındaymış! Nitekim “Şehrimizde Başıboş Köpekler Çoğaldı” başlığıyla verilen habere göre “Her köşe başında ve her sokak ortasında bir kaç başıboş köpeğin sağa sola saldırması ve bazı vatandaşlara hücum etmeleri karşısında ilgili makamlarca bir tedbir alınması hususunda idarehanemize kadar gelerek şikâyetle bulunan vatandaşların şikâyetleri çok yerinde ve haklı bir endişeye temas ettikleri aşikârdır.

³⁰⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 100, (21 Temmuz 1957 Pazar), s.1, 4.

³⁰¹ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 103, (21 Ağustos 1957 Çarşamba), s.1.

Günden güne çoğalmakta bulunan başıboş köpeklere bir çare bulunmasını vatandaşların ve bilhassa yavrularımızın selameti bakımından ehemmiyetle rica ederiz.”³⁰²

Bakımsızlık yüzünden bozularak ancak dolgu ve yama yöntemiyle tamir edilen asfalt yolların büyük tehlikelere yol açtığını vurgulayan gazete, örnek olarak da Hürriyet Caddesinde meydana gelen kasis ve çukurlukların -ancak- vatandaşlar tarafından kumla kapatıldığını belirtiyor. Bu durumu fark edemeyerek hız kesmeyen kamyonların makas kırmalarına ve devrilmelerine yol açabilecek bu sorunun belediye tarafından bir an önce giderilmesi gerektiğine dikkat çekiliyor.³⁰³

“Su-elektrik davalarımız halledilmek üzeredir” başlığıyla verilen haberde, Kırıkkale’nin o dönemlerdeki en büyük sorunları olan su ve elektrik sorununun en kısa zamanda çözüleceğinin müjdesi veriliyor. Tadilat ve tamirat için gerekli malzemelerin geldiğini ifade eden gazete, Kırıkkale halkının kısa bir süre içerisinde bol miktarda elektrik ve suya kavuşacağını da müjdesini veriyor.³⁰⁴

“Gerek hükümetimizin aldığı kararlar ve gerekse mahalli olarak belediyemizin yerindeki ilgi ve alakaları neticesinde artık birçok maddeleri ucuz almakla, ihtikârın önüne geçilmiş bulunmaktadır” cümleleriyle başlayan haberde başlayan ucuzluktan doğan memnuniyete vurgu yapan gazete, “Henüz on beş gün evvel kilosu 100 kuruştan aldığımız ıspanağın bu gün 25 kuruşa satılması gibi diğer maddelerin de buna göre ayarlanması bütün vatandaşları memnun etmiş bulunmaktadır” diyor. Vatandaşların dikkati ve bu fiyatlandırma kurallarına uymayanları belediyeye şikâyet etmeleri durumunda dürüst davranmayan esnafın tespit edilebileceğini de belirten gazete, bu fiyat indiriminden dolayı Belediye Başkanına da şükranlarını sunuyor.³⁰⁵

Her türlü ticaretin izne bağlı olduğu yılların bir örneği olan habere göre, elinde kırılmış vaziyette bol miktarda kuru odun bulunduğunu beyan eden bir vatandaş Kırıkkale Belediyesi’ne müracaat ederek, bu odunları normal rayicinin 1

³⁰² Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 103, (21 Ağustos 1957 Çarşamba), s.1.

³⁰³ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 103, (21 Ağustos 1957 Çarşamba), s.1.

³⁰⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 104, (11 Aralık 1957 Çarşamba), s.1, 4.

³⁰⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 104, (11 Aralık 1957 Çarşamba), s.1.

kuruş altında (11 kuruştan) vermek istediğini belirtiyor. Belediye Başkanı da, 11 kuruştan ve kuru odun satmak şartıyla bu vatandaşa izin veriyor.³⁰⁶

Kırıkkale'ye Dün Günde 80 Ton Su Daha Verilmeye Başlandı

Böylelikle şehre verilen içme suyu miktarı takriben bir misli daha artmış oluyor

Kırıkkale'nin şehir içme suyu davası kısmen hal yoluna girmiştir. Su tesislerin takviyesi maksadı ile açılmış olan iki derin kuyudan istihsal edilen suyun ana şebekeye aktırılması için girişilen çalışmalar ikmal edilmiş ve bu ilave tesisten ana şebekeye günde 80 ton su verilmesi sağlanmıştır. Dünden itibaren ilave tesisler vasıtası ile ana şebekeye tecrübeli mahiyette su verilmeye başlanmıştır. Bu tecrübe hafta içinde devam edecek ve bilahare törenle bu kıymetli tesisin açılışı yapılacaktır. Böylelikle şehre verilmekte olan su miktarı takriben bir misli olacak ve bitmez ve halledilmez gibi görülen su davası büyük miktarda halledilmiş bulunacaktır.³⁰⁷

“Kırıkkale’de Caddeler Pislikten Geçilmiyor”

Bugün için merkez nüfusu 30.000’i aşmış olan Kırıkkale’nin iç caddeleri bir yana ana caddeleri pislikten geçilmemektedir. Ana caddeleri dolduran hayvan pislikleri, bazı dükkânlardan taşan pis sular ilk nazarda şehir belediyesinin başarılı bir hizmet ifa etmediğini göstermektedir. 150’ye yakın temizlik amelesine sahip bulunan belediyenin temizlik mevzu üzerinde biraz daha alaka ile durması belde sakinlerinin en önemli temennilerinden biri halini almıştır.³⁰⁸

Belediyemizin Kale Dibindeki Su Tesisleri Merasimle Açıldı: Evvelce yazdığımız gibi belediyemizce kale dibinde açtırılan 2 adet artezyen kuyusunun resmi açılışı 9.8.958 Cumartesi günü Saat 16.00’da gerçekleştirildi. Fuat Seyhun³⁰⁹, Kaymakam, Belediye Reisi, Savcı, Hâkimler, Fabrika Müdürleri, Demokrat Parti ve Halk Partisi İdari Kurulları ile Belediye Meclis Üyeleri ve Fabrika Müdürlerinin iştiraki ve kalabalık bir vatandaş topluluğun huzurunda resmen Kırıkkalelilerin

³⁰⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 105, (27 Aralık 1957 Çarşamba), s.1

³⁰⁷ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 210, (4 Ağustos 1958 Pazartesi), s.1.

³⁰⁸ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 215, (11 Ağustos 1958 Pazartesi), s.1.

³⁰⁹ 1917 Uzunköprü doğumlu olan Fuat Seyhun, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesini bitirmiş, Gülhane Hastanesinde İhtisas yapmıştır. Almanca ve Fransızca bilen Seyhun eczacıdır. İstanbul Eczacılar Birliği Laboratuvarı İdari ve Sorumlu Müdürlüğü de yapan Seyhun, Kırıkkale Eczanesinin de sahibidir. Kırıkkale Kızılay Başkanlığı, Türk Hava Kurumu Fahri Murakıplığı, Kızılay Genel Sekreterliği yapan Fuat Seyhun IX. ve X. Dönem DP Ankara Milletvekilidir. Fuat Seyhun, 29.10.1970 tarihinde vefat etmiştir. TBMM Albümü 1920-2010, c. II-1950-1980, s.615.

hizmetine açılan kuyulardan şehre saatte 80 ton su verilmeye başlanmıştır. Tesislerin kurdeleleri kesilmeden evvel Belediye Reisi Sayın Selim Özer kısa bir hitabede bulunarak, “Ezcümle muhterem arkadaşlarım şehrimizin su ihtiyacının emini hususundaki gayretlerini vermeye başlamış bulunmaktadır. Zira 40000 dâhili nüfusu bulunan Kırıkkale’imize çok eskiden küçük bir tesisat yapılarak Halifeli cihetinden ihtiyacın karşılanması düşünülmezse de sizler de görüyorsunuz ki o zamanki 15000 nüfusa göre inşa edilmiş bulunan tesisler ihtiyacı karşılamaktan çok uzak kalmıştı. Bu davanın kısa bir zamanda halledilmeyeceğini de düşünerek şu anda aramızda bulunan eski Ankara Milletvekilimiz Fuat Seyhun’un da yerinde teklifleriyle işte görmüş olduğunuz bu kale dibindeki artezyen kuyularını vurdurduk. MKE Kurumunun da büyük yardımları ile nihayet kuyu açmaya ve bütün motor vesair tesislerini temin etmeye muvaffak olduk. Belediyemize çok yardımları dokunan MKE Kurumuna, Kuvvet Merkezi Müdürüne ve bu işte çalışan ustalar ile belediye su işlerinde çok hizmetleri dokunan arkadaşlarımıza ve bilhassa bizlere bu fikri veren ve bütün işlerimizde yardımını esirgemeyen Fuat Seyhun Bey’e vatandaşlarımız adına teşekkürlerimi borç bilirim” dedi.³¹⁰

“Belediyemizin Amme Hizmetlerine Gösterdiği Hassasiyet” başlıklı habere göre, Kırıkkale Belediyesinde, kış mevsiminin yaklaşmasından dolayı yol kenarlarına 2-3 kilometre kaldırım yapılmıştır. Karabük fabrikalarından istenilen asfaltın gelmesiyle birlikte yolların daha da güzelleşeceği haber metni içinde ayrıca yer alıyor.³¹¹

Şehrimizin Pazar Yeri İki Kısıma Ayrılıyor: Belediyemizin çok yerinde aldığı bir kararla şehrimiz Pazar yeri iki kısma ayrılacaktır. Bu kararın alınmasında rol oynayan sıhhi sebepler gıda maddeleri ve giyim eşyası satış mahallerini ayırmayı lüzumlu kılmıştır. Her Cumartesi günü açılan Kırıkkale pazarı şehrimizin iktisaden daha çok hareketlenmesine yol açtığı için alınan bu tedbir temizlik ve murakabe bakımından çok büyük faydalar sağlayacaktır. Öğrendiğimize göre giyim ve diğer eşyaların satılacağı mahal olarak Zafer Caddesi ile Ankara Caddesinin birleştiği

³¹⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 112, (16 Ağustos 1958 Cumartesi), s.1, 4.

³¹¹ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 112, (16 Ağustos 1958 Cumartesi), s.1.

sahada, diğerk gıda maddelerinin de satış mahalli halen umumi pazar yeri olarak kullanılan mahal tensip edilmiştir.³¹²

Modern Bir Mezarlığa Kavuşuyoruz: Günden güne gelişmekte bulunan Kırıkkale'mizin mübrem ihtiyaçlarından bir tanesi de belediyemiz tarafından alınan bir kararla bugün kati olarak tahakkuk safhasına girmiş bulunan mezarlık meselesidir.

Yetkili makamlardan öğrendiğimize göre Tüfek Fabrikası ile Yahşihan arasındaki hazineye hariç 30000 dönümlük araziden istifade edilmek üzere bir çalışma göze çarpmaktadır.

Şehrimizin bilhassa ihtiyacı olan bu modern mezarlık, belediye tarafından parselasyonu yapılarak vatandaşlara icabında aile mezarlığı olarak tahsis edilerek tapuları dahi verilecektir. Şehrimiz çevrelerinde belediyemizin bu hayırlı icraatı vatandaşlar tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.³¹³

Şehrimizde Yeni Otobüs Durağı Hizmete Giriyor: Belediye İmar Planı çerçevesi içerisinde katileşen yeni otobüs durağı bugünlerde hizmete girecektir. İlgililerin verdiği talimata göre kısa zamanda büyük inkişaflar kaydeden Kırıkkale'miz bugün için ihtiyaca cevap veremeyen eski otobüs durak mahallinin, evvelce bildirdiğimiz Zafer Caddesi ile Ankara Caddesinin birleştiği mahalle nakledilmek üzere çalışmalarına hız vermiştir.³¹⁴

Kırıkkale'miz de bir memleket hastanesine kavuşuyor: Belediyemizin bu hayırlı temaslarının müspet bir sahaya intikal etmesi ile gerek Kırıkkale halkına ve gerekse milletimize olan hizmeti büyüktür. İlgili ve salahiyetli makamlardan öğrendiğimize göre Kırıkkale'mizde bir memleket hastanesinin yapılması hususundaki çalışmaların ilerlemekte olduğu ve elde mevcut projelerinin biraz daha tadilat görerek ilerdeki vilayetlik hacmimizin de dikkate alındığı söylenmektedir.

Çevremizde bir memleket hastanesinin kurulması hususunda belediyemizin bilhassa ön ayak olduğu ve ilgili makamlarla temaslar sağlayarak şimdiden 50.000 liralık ilk tahsisinin dahi ayrıldığını önümüzdeki günlerde de temellerine başlanacağı

³¹² Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 112, (16 Ağustos 1958 Cumartesi), s.1.

³¹³ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 113, (23 Ağustos 1958 Cumartesi), s.1.

³¹⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 113, (23 Ağustos 1958 Cumartesi), s.1.

söylenen ve hatta belediye riyasetini teyit edilen bu hayırlı haberin ilk defa gazetemizle vatandaşların duyurulmasından duyduğumuz sevinç pek büyüktür.

Memleket hastanesinin Kırıkkale'mize yapılması hususlarını bazı politika cambazları kendilerine mal etmek istiyorlarsa da yaptığımız tahkikat neticesinde kati olarak öğrendiğimize göre ilk temas belediyemiz tarafından vuku bulmuştur.

Belediyemizin bu hayırlı teması müspet bir sahaya intikal etmesi ile gerek Kırıkkale vilayeti halkına ve gerekse milletimize olan hizmeti inkâr edilemeyecek kadar büyüktür. Efkâr-ı umumiye adına başta hükümetimiz olmak üzere gerek belediyemize ve gerekse bu hayırlı teşebbüse ön ayak olanlara teşekkür ederiz.³¹⁵

Kırıkkale Çocuk ve Aile Parkı: Kırıkkale'deki sosyal hizmetlerin küçük ve minyatür bir numunesini teşkil eden fakat gördüğü alaka ve sağladığı faydalarla da çok büyük bir ihtiyaç olduğu müşahede edilen çocuk bahçesi ile aile parkı halkımızın, çocuklarımızın mesai saatleri haricinde dinlenmeleri ve eğlenmeleri bakımından (Lunapark) bir mesire yeri olarak vazife görmektedir.

Günün iş saatlerinde yorulan vücutlarını, yemyeşil bir tabiat güzelliği içerisinde çocukları ile beraber dinlendiren aileler, ruhen ve bedenlen daha taze bir enerji ile yuvalarına geç vakitler avdet etmektedirler. Bahçede gayet bir ucuz fiyatla satılan çay, gazoz ve ayran gibi meşrubat da parka ayrı bir özellik vermektedir. Saat 17.00'den gece 23.00'e kadar rengârenk çiçek bahçelerine koşan arı kovanlarını andıran bu hareketli vaziyet, kurum bekçilerinin ve emniyet amirlerinin devamlı kontrolleri altında bulunmakta olup bu ana kadar herhangi bir müessif hadise zuhur etmemiştir. Alınan tedbirlerle çok kullanışlı ve müspet hizmetler ifa eden çocuk bahçesi ile aile parkının eski metruk halinden kurtulmasında emeği geçenlere teşekkür ederiz.³¹⁶

Kurulduğu günden beri ani ve plansız bir büyüme yaşayan Kırıkkale'nin bu sorunu Kırıkkale Postası gazetesi tarafından da zaman zaman dile getirilmiştir. "Mahalle ara yolları da açılıyor" başlıklı haberde de bu duruma vurgu yapan gazete, taraftarı olduğu siyasi partinin övgüsüyle dolu haberde "Demokrat Partinin halk iradesi ile iktidara gelmesinden sonra belediye bir planlı çalışmaya başlamış devamlı bir büyüme ve gelişme kaydeden Kırıkkale, modern şehirlerden birisi olma yolunu

³¹⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 114, (15 Eylül 1958 Pazartesi), s.1.

³¹⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 115, (20 Eylül 1958 Cumartesi), s.2.

tutmuştur” cümlesini kurmaktadır. Gazete habere şöyle devam ediyor: “Belediyemizin bu mevzuda almış olduğu bir kararla, bilhassa kaçak inşaatın ve gecekonduların türememesi hususunda azimli çalışmaları takdire şayandır. Sayın Kaymakamımız Celal Kayacan ile Sayın Belediye Reisimiz Selim Özer’in el ele vererek kıymetlendirdikleri hizmetleri halkımız arasında sevinçle yâd edilmektedir. Bu arada sokakların açılması halkımızın yağışlı ve kış günlerinde çamurdan kurtulmasını sağlamış ve ayrıca herhangi bir yangın hususunda da itfaiyenin giremeyeceği ara yolların ıslahı programlaştırılmış bulunmaktadır.”³¹⁷

Şehrimizin Pazar Yeri Modern Bir Hale Geliyor: Artık vilayetlik payesine kavuşmak üzere bulunan Kırıkkale’imiz günden güne kalkınmakta ve bilhassa pazar yerine ayrıca ehemmiyet verilmektedir.

Pazar yerinin birçok çadırla göçebe Kıptilerinin işgal sahası manzarasını arz etmesi sayın belediyemizin de dikkatinden kaçmayarak bu sene derhal gerekli projelerini hazırlatılarak inşaatla başlanılmış olan modern pazar yeri dükkânlarının bir kısmı yapılmış ve diğer kısımları da yapılmak üzere faaliyete geçilmiş bulunmaktadır. Şimdilik 24 adet dükkân yapılarak içinden çıkan pazar sakinlerine verilecektir. Dükkânların inşası ile pis bir durum arz eden pazar yerimiz böylece modernleştirilmekte olup vatandaşlarında takdiri sağlanmış oldu. Belediyemizin bu çalışmaları ile Kırıkkale’imiz pek yakında imar edilerek numune bir şehir olacağı ümidindeyiz.³¹⁸

Belediyemiz on bir ton daha asfalt getiriyor: Geçen sayımızda bahsettiğimiz şehir içi asfaltlama meselesinin tamamlanamaması karşısında belediyemiz derhal yeniden faaliyete geçerek on bir ton daha asfalt almaya şimdilik kaydı ile karar vermiş bulunmaktadır. Adı geçen asfaltların bütün formalitesi ikmal edilerek parası yatmış ve birkaç güne kadar şehrimize gönderilmek üzere varilleri dahi sevk edilmiştir.³¹⁹

İmar İşleri: Şehrimizi güzelleştirmek için bir süre önce istimlak edilen sahalarda üzerindeki imar işlerine hızla devam edilmektedir. Bilindiği üzere, bir taraftan Zafer Caddesi, diğer taraftan Şehir Çarşısı arasında inşa edilmekte bulunan Belediye

³¹⁷ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 116, (22 Ağustos 1959 Cumartesi), s.2.

³¹⁸ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 117, (29 Ağustos 1959 Cumartesi), s.2.

³¹⁹ Kırıkkale Postası, Yıl: 7, Sayı: 118, (23 Eylül 1959 Çarşamba), s.4.

Dükkânlarının büyük bir kısmı tamamlanmış olup lira ile verilmeye başlanmıştır. Yarım milyon liraya yakın masraf edilerek meydana getirilen bu modern çarşının belediyemiz için yeni bir gelir kaynağı olacağı şüphesizdir. Diğer taraftan şehir, bu yeni çarşı ile daha modern bir manzara kazanmış bulunmaktadır.³²⁰

Yollarımızın Asfaltlanması: Şehrimizin muhtelif semtlerindeki asfaltı bozuk olan yollarına tamiri işine başlanmıştır. Tamiratın bir hafta içinde bitirilmesi ilgililere tebliği olunmuştur.³²¹

İstiklal Caddesi Kaldırım İnşaatı: Şehrimizin İstiklal Caddesindeki yaya kaldırım inşaatı bitmiş olup, devlet yoluna bağlanmıştır. Diğer taraftan yine devlet yolu planında mevcut olan Kurtuluş Caddesindeki 13 numaralı sokağın asfaltlanması bitirilmiştir.³²²

Şehir Su Şebekesinin Yenilenmesi İş: 3,5 milyon liraya çıkacak tesis işi 5 yıllık kalkınma planına alındı. Şehrimizin 7-8 kilometre uzağındaki Halifeli mevkiinden pek gür olarak elde edilen içme ve kullanma suyu şebekesi bilindiği üzere 15-20 bin nüfuslu bir şehir hesap edilerek düzenlenmiştir. Bugün ise şehrimiz 60 bin nüfusa yaklaşmış ve hane sayısı da 10 bini bulmuştur. Bu itibarla şehir su şebekesi her gün biraz daha kifayetsiz duruma girmektedir. Tamamen değiştirilmesi gereken şebeke yerine dönecek boru ve sair tesisler için gerekli 3,5 milyon lirayı ise Belediye sağlayacak durumda bulunmadığından, bu mübrem ihtiyacın giderilmesi işi ancak hükümetçe halledilmek üzere 5 yıllık kalkınma planına alınmıştır.³²³

Şehir içinde haşaratla mücadele yapılmıyor mu: Kurulduğu tarihten beri şehir bu kadar çok haşarat üyesi görmemiştir.

Mevsimin kışa doğru bir hayli ilerlemiş ve arada bol yağmur almış olmasına rağmen şehir içinde, kurulduğu tarihten beri ilk defa görülen bir haşarat üreyişi vardır. İlgililerden yaptığımız tahkikata göre, bu şehrin sağlık işlerinde, son iki sene içinde bir gevşeme vardır. Görülen aksamalar şöyle sıralanabilir: Çeltik ekim yeri olmadığı halde Irmak civarında iki seneden beri sulu ziraat yapılmaktadır. MKE yeşil sahalarında daimi sulama yapılmakta, kuyular ise sık sık kontrole tabi tutulmamaktadır. Halifeli üzerinden gelen çayda yer yer durgun sular görülmekte

³²⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 13, (27 Ağustos 1962 Pazartesi), s.1, 4.

³²¹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 16, (30 Ağustos 1962 Perşembe), s.2.

³²² Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 17, (31 Ağustos 1962 Cuma), s.2.

³²³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 18, (1 Eylül 1962 Cumartesi), s.2.

olup bir tedbir alınmamaktadır. Civarda ve Hasandede'deki sebze bahçelerinde durgun sular akıtılmaktadır. Başpınar'dan çıkan memba sularının akıntısında da durgun sular bulunmaktadır.

Şehir içindeki haşarat ile mücadelede belediyeden beklenen hizmet kifayetsizdir. Şehrin merkezi yerlerinde üstü açık çöplükler, lokanta ve pavyon gibi yerlerin arka taraflarında haftalarca temizlenmeyen muzahafat ve çarşı pazarda kabuklu meyve, kavun ve karpuz gibi maddelerin ortada bırakılması karşısında temizlik ve kontrol ekiplerinin yetersizliği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan şehrin sağlığıyla ilgili bütün makamların el birliği ile haşarat mücadelesine hız vermeleri beklenmektedir.³²⁴

İtfaiye Teşkilatı Yetersiz Bulundu: Keresteciler Sitesinde geçirilen büyük yangın felaketi dolayısıyla, şehrimiz itfaiye teşkilatının yetersizliği bir daha ortaya çıkmış bulunmaktadır. Şehrin hiçbir itfaiyesinin müdahalesine meydan bırakmayacak bir teşkilata kavuşturulması için gereken eleman ve malzemenin tedariki için Belediyece gereken çalışmalara başlanmıştır. Halen 3 arozöz ve 15 mürettebattan ibaret bulunan teşkilatın kısa zamanda bir misli artırılması gerekmektedir. İlgililerden aldığımız bilgiye göre, önümüzdeki bütçe yılında bunun için gereken tahsisat ayrılacaktır.³²⁵

Kaçak İnşaat Takibi Yeni Kayıtlara Tabi Durdurma Zaptı İkinci Plana Atıldı: Bilindiği üzere şehrimizde de gecekondu inşaatı alıp yürümüş bulunmaktadır. Bu hususta şimdiye kadar takip edilen ve gevşek bulunan durdurma zaptı tanzimi usulü ikinci plana atılmış olup, takip ekibi de yeni bir mahiyet almıştır. Takip ekibi, başında Belediye Fen İşleri Müdürü Zabıta amiri ve derhal yıkım hareketine geçebilecek kazma ve küreklerle teçhiz edilmiş dört amele ve yeteri kadar zabıta memurlarından teşkil olunmuştur.³²⁶

Şehrimizin Su Etüdü Yakında Tamamlanacak

İkinci beş kişilik su mühendisleri heyeti şehrimize gelerek işe başladı. Yeni şebeke için 4,5 milyon liralık tahsisat sağlandı.

³²⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 19, (3 Eylül 1962 Pazartesi), s.1, 4.

³²⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 23, (7 Eylül 1962 Cuma), s.1.

³²⁶ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 25, (10 Eylül 1962 Pazartesi), s.1.

Bilindiği üzere şehrimiz bir işçi olarak şehri olarak tahminlerin üstünde gelişmiş, dolayısıyla şehircilik bakımından ihtiyaçlarda artmıştır. Belediyenin bu durum karşısında belediye şehrin 50 ila 100 yıllık su ihtiyacını karşılayacak planın tatbiki için İller Bankasından sağladığı 4,5 milyon liralık tahsisatlı işe başlamıştır. Bu münasebetle İller Bankası tarafından 5 kişilik hidrolog gönderilmiş bu günden itibaren Halifeli suyu ile Kızılırmak'tan çekilecek su etütleri yapmak üzere çalışmalara başlamışlardır.³²⁷

Belediye Reisinin Maaş Meselesi

Öğrendiğimize göre halen 1500 lira alan reisin maaşının 2500-3500 lira olmasını Meclis üyelerinden isteyenler varmış.

Bunu duyunca hayretler içinde kaldık. Tabiri caiz ise gırtlığına kadar borçlu Belediye'nin birçok buhranlar içinde kıvrılırken maaşın 2500-3500 liraya yükselmesini isteyenler varsa, hiçte (isabetli) bir teklifte bulunmamışlardır. Eğer 1500 lira idare etmiyorsa istifa edebilir...

Bizde maalesef ve maatteessüf her hangi makama geçenlerin bazı maiyetlerin, ilk işi halka hizmetten ziyade maaşlarının astronomik meblağlara yükselmesini istemeleridir.

15 lira, 20 lira ve 25 lira gibi aslî maaşlı olan memurların maaşlarına zam yapılmaz iken ne hikmetse Belediye' de en fazla maaş alanın maaşını yükseltilmesi istenmektedir ki bu husus hak ve nasafet kaideleri ile bağdaşmaz. Düpedüz vatandaş sağduyusu ile alay etmektedir.

Henüz dumanları ve buharları üzerinde Belediye seçimlerindeki meydan meydan, kahve kahve, beyanname beyanname söylenen sözler.

Hatt-ı üstüvada güneş şu alarına maruz kalmış gibi ne çabukta tebahhur edip uçuverdi... Hani Hazreti Ömer adaletinden bahsedenler? Vatandaşların bazıları (Hafıza-i, beşer nisyan ile malûldür) vecizesine uyarak bell-i şahadetten rûcû edebilirler veya unutmuş olabilirler. Amma Cumhuriyet Meydanının taşı, toprağı ve bazı vatandaşlar hakikati teslim ederler.

Hayatında elli seneyi mütecaviz zamandan beri vazifeye memlekette maaş haddinin en yükseği 150 lira asli maaş alan nice memurlar, hâkimler, defterdarlar ve

³²⁷ Yeni Çelikkale, Yıl: 1 Sayı: 98, (26 Aralık 1962 Çarşamba), s.1.

rektörlerin dahi eline 2.400 lira geçer. Vatandaşa Belediye Reisi seçimlerinden sonra ne gibi hizmette bulunmuş ki, bu teklif veriliyor.³²⁸

Kırıkkale Belediye Reisi Avukatı Belediye Reisinin Şahsi Davasına Bakıyor (Selim Pehlivanlı)

Sayın okurlar yukarıdaki başlığa yoksa şaştınız mı? Bunda şaşılacak ne var ki, çok basit; 15.10.1964 tarihinde adliye koridorunda dolaşırken mübaşir; Mahmut Develioğlu³²⁹, avukat Feyzi Ceylan, Kurum Avukatı Hüseyin Özgürel, diye çağırdı. Bu durum, hayretimi çekti. Mahkemeye bende girdim. Davalı Avukatı Feyzi Ceylan, elinde birkaç gazete ile bir yazılı kâğıdı Hâkim beye takdim etti. Hâkim bey, başka bir diyeceğiniz var mı, deyince “ yazılı verdik ama yine de arz edelim gibi bir şeyler söyledi ve ilave etti, efendim müvekkilim Mahmut Develioğlu MKE, kurumunun reklamlarını yapmış olacak ki evvelden aldığı 3000 liradan sonra, kurum sonradan 2000 daha vermiş, bundan anlaşılıyor ki Mahmut Develioğlu’nun kuruma borcu yoktur. Kurumun reklâm ve ilanlarını yapmamış olsaydı sonradan verilen 2000 lirayı vermezdi, dedi.

Kurum avukatı ise bir şey söylemedi, yalnız gazeteler tamam mı dedi. Buna karşılık, Belediye avukatı, bu gazeteleri arşivden çıkardı, başka yok diye mukabelede bulundu. Bu suretle mahkeme 10.12.1964 tarihine bırakıldı. Anlaşılıyor ki MKE Kurumu Mahmut Develioğlu’na Kurumun ilan ve reklamı için beş-sekiz bin lira civarında bir para vermiş. Kurumun iddiasına göre Mahmut Develioğlu Kuruma borçlu, Kırıkkale Belediye avukatı Feyzi Ceylan da Kırıkkale Belediye Reisinin şahsi davasını almış. Müvekkilim Kurumun reklâm ve ilanlarını yapmış, Kuruma karşı Mahmut Develioğlu’nun borcu yok diyor. Burası bizi alakadar etmez. Türk adaleti alacaklıyı borçluyu bilir. Yalnız bir Belediye avukatının halen Belediye Reisi olanın şahsi davasına girmesi cidden çok enteresan. Acaba Türkiye’nin başka bir kaza veya vilayetinde de böyle şeyler oluyor mu?³³⁰

Keklik Eti ve Kırıkkale Belediye Reisi

Hatırlarda olduğu üzere geçenlerde Kırıkkale Belediye Reisi Avcılar kulübünün mutat senelik günlerine Belediyenin kırmızı kamyonun seferber etmiş,

³²⁸ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 28, (15 Şubat 1964 Cumartesi), s.1.

³²⁹ 1963-1965 yılları arası Kırıkkale Belediye Başkanı.

³³⁰ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 325, (17 Ekim 1964 Cumartesi), s.1.

avcılar Kalecik hududuna bırakmış dönmüş, bir gün sonrada Reis ayrıca hizmet arabası ile yanına aldıkları Osman Altıntaş ve Cahit Özcan'la avcıların bayramına şeref vermişler.

Doğrusu gıpta edilecek şey, bir zamanlar Amerikalılar bir keklige 50 Türk lirası verdikleri söylenmişti. Malum keyfiyet, Amerikalılar vücutlarının besisini pek severler, keklik etinin dös kısmında A, B, C vitaminleri bol olduğu için bulsalar bir keklige 50 Türk lirası vereceklermiş... Zere Reis haklı, emanet bir at, bir de silah bulabilseydim bende o düğüne giderdim. Hatta bir Hadis-i Şerif'te "Dünyada ilim ikidir, birinci beden ilmi, ikinci ise din ilmidir" denilmekte, reis bu hadisten de yaralansa gerek. Evvele can sonra canan olduğu gibi reis te evvela vücudunun sağlamlığını sağladıktan sonra, ikinci planda Kırıkkale'yi düşünse gerek...

Aynı zamanda av tabi atıyla spordur. Reis'te tabiatıyla sportmen olduğu için, avlanmak hakkıdır. Zira din hocalarımızdan duyarız; insanların ömürleri değirmende un yapılan buğday gibi üğünür, yani azalır. Yalnız bir avcının avladığı avı görünce tüfeğini yüzüne alır, gez, göz, arpacık ve hedef bir hizaya gelince tam tetiği çekeceği zaman buğday öğünmez; yani ömür azalmazmış, derlerdi. Bu hususta reis faydalanmak için ava gitse gerek. Kırıkkale MKE Kurumu, Acaba yetkililer ve sorumluların, oluru alınmadan Kırıkkale Belediye Reisi Mahmut Develioğlu'na paramı vermiş?³³¹

Kırıkkale Belediye Reisi Selim Özer, Tebrik Ederiz...

Kazamızda yapılan 9.1.1966 gün Belediye seçimlerinde Millet Partisi adayı Sayın Selim Özer kahir bir çoğunlukla Kırıkkale Belediye Reisi seçilmiştir.

Bu cümleden olarak, reis ve Belediye meclisinde alınan oylar, Seçim Kurulundan verilen kati rakamlar şöyledir;

Millet partisi reis adayı Selim Özer (5420). Millet partisi Belediye Meclisi (4043).

Halk Partisi Belediye reis adayına (1673) Halk Partisi Belediye Meclisi (2448).

Adalet Partisi reis adayı (4004)

AP Meclisi (4011)

³³¹ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 328, (7 Kasım 1964 Cumartesi), s.1.

Bağımsız aday Çapo Unaç (70) oy almıştır.³³²

Millet Partisi'nin Kazandığı Belediye (Kırıkkale'de)

Hatırlarda olduğu üzere 9.1.1966 günü yapılan Kırıkkale Belediye reisi ve Belediye meclisini Millet Partisi çoğunlukla kazanmıştı. Daha önce tefessüh eden Adalet Partisi Belediyesinin, iki senede yapamadığını, Kazamızın mübrem ihtiyaçlarını bir ay gibi kısa zamanda başardığı işler cidden şayanı takdirdir. Bu muvaffakiyetin nedenleri malumdur. Tecrübeli Kaptan ve arkadaşları, parti farkı gözetmeksizin Halk partili ve Adalet partililerin fikirlerinden faydalanılacak muhterem zevattan, istifade etmesini bildiği ve Belediyede de Millet Partisinin mensuplarına iş değilse, hangi partiye bağlı olursa olsun işe adam bulmasından ibarettir. Eğer bu çalışma böyle bir ahenk içinde devam ederse, güzel Kırıkkale'miz yakın zamanda güzelliği, temizliği ve imarı ile örnek bir şehir olacağında şüphe edilemez. Bazı okurlarımızın hatırlarına belki şu mülahaza gelebilir. Selim Pehlivanlı Millet partili de onun için böyle yazıyor, diyebilirler; Cevaplarımız şudur ki; Allah'ın sayesinde doğru yoldan ayrılanı gören, duyan Selim Pehlivanlı babası da olsa karınca kaderince elimizdeki küçücük kalemimizi kalplerine saptırmayı amme hizmetine bir borç bilir.³³³

Kazamız Halkı Tarafından Çok Sevilen Genç ve Enerjik Belediye Reisi Başkanı Ağabey Pehlivanlı³³⁴.

Dâhiliye Bakanlığı Teftiş Kurulunun Dikkatine! Kırıkkale Belediyesindeki yolsuzlukları teker teker yazdık fakat teftiş kurulu tahkikatına girmezken bu vurgun döneminin devamı mı arzu ediliyor?

Gazetemiz birçok sayısında Kırıkkale Belediyesinde zuhur eden yolsuzlukları dile getirmiştir. Her yazımız İçişleri Bakanlığı Teftiş kuruluna gönderilmiştir. Kırıkkale Kaymakamlığı bu konuları yine teftişe alınması isteği ile iletmiş, Kırıkkale Belediye Reisliği yine bir yazı ile teftiş talebinde bulunmuştur.

Fakat bütün suçlar bir çamaşır gibi su üstünde dururken bir türlü teftişe alınmamıştır. Belediyede suçların tespiti için bir muhakkik tayin edilmişti. Belediyenin hukuk müşavirliği yapmakta olan bu görevli Feyzi Ceylan 1101 sayılı

³³² Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 398, (15 Ocak 1966 Cumartesi), s.1.

³³³ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 403, (19 Şubat 1966 Cumartesi), s.1.

³³⁴ 1972-1977 ve 1984-1987 yılları arasında iki dönem Kırıkkale Belediye Başkanlığı yapmıştır.

kanun gereği belediyedeki görevinden ayrıldığı gibi muhakkiklik görevinden de ayrılmıştır. Belediye meclisinin seçtiği üç kişilik tahkikat komisyonunun iki üyesi reis tarafından Adalet Partili meclis üyesi idiler. Bunların tetkike gelmediklerinden diğer tek üye hiçbir araştırmaya yönelememektedir. Kırıkkale belediye reisliği ise zaten tahkikat yapılmamasını arzulamaktadır ve toplantı çağrısında bulunmamaktadır.

Kırıkkale Belediyesinin elektrik su ve otobüs işletmesinde bilhassa sırtan yolsuzluklar acelelikle teftişe alınıp adalete intikal etmelidir.

Gazetemiz bu iddiaları yaparken cesaretin en büyüğü memleket severliğin en iyisini yapmıştır. Devlet bu yolsuzluklara bigâne kalırken vatandaşın güvenini zayıflatmaktadır. Eğer Kırıkkale Belediyesinin de teftiş kuruluna ait ise niçin hâlâ beklenildiğini merak etmekteyiz. Bugün Kırıkkale Cezaevinde bir tahsildar tutukludur. Bir başka tahsildar için geçen Mart ayında alınan on sekiz bin liradan sonra 29.000 lira daha para istenilmektedir ve hakkında kovuşturma yapılmaktadır. Halen ki Reis Selim Özer ve on iki encümen üyesi ile daire amirinin daha (1 Nisan 1970 Çarşamba günü) teftiş kurulunun daha önceki üç müfettiş tespitine göre mahkemesi yapılmıştır. Bu belediye bir yandan gelir kaynaklarını heder etmektedir. Sanayi Çarşısı diye ihdas edilmiş kesimde yakınlar ve sanat erbabı olmayanlar arsa sahibi vardır. Vatandaş borçlarının silindiği duyulmaktadır. Silinen borçlar da fakirlerin az borçları değil yüklü elektrik ve su paralarıdır. Bu işletmeye ilkokulu zor bitirmiş yakınları doldurulmuştur. Her memur ve müstahdemin alınışı ayrı birer dramdır. İşletme müdürlüğü sandalyesini bilinçsizce işgal eden Burhan Çelik'in hiçbir mesleğin ehli olmayan oğlu Turgut bile bu işletmeye memur edilmiştir. Yakınların çocukları ile doldurulup çalışmadan para alan tufeyliler yuvası haline getirilmiş bu işletmenin her kuruşu nazara alınarak derinliğine tahkikat yapılması zamanı geçmektedir bile. Bu gecikmelerle teftiş kurulunuzun zaman aşımı mefhumuna saygılı olduğu kanısı içimizde yer etmeye başlamıştır.

Yaşadığımız Kırıkkale'de belediye çalışmasından yakınmayan birkaç kiři vardır. Bunun dışında yüz bin nüfuslu Őehir belediye çalışmalarından Őikâyetçidir. Bu Őikâyetçi adedinin çokluğu iledir ki gazetemizde çoğunluk yanında oluyor ve belediye muarızın halinde kalıyor. Yoksa durup dururken bir sebepsiz belediye dūřmanlıđı ihdas etmiş olamayız.

Kırıkkale Belediyesinin Şubat çalışmalarında zabıtta ve teypte olan konuşmaları dinlemek bile yeterli bilgiyi edinmeye kâfi gelecektir. Eğer belediyelerin teftişi İçişleri Bakanlığına ait ise bari bildirilse de biz o tarafa yazı yazabilsek. Afrika'nın Rodezya'sında bile görülmüştür.

Gazetemiz ilgilileri yapılan yayın dolayısı ile tehdit bile edilip, sinsi sıkıştırma taktiklerine maruz bırakılırken teftiş kurulunuzun daha ne beklediğini bilemem. Bugünkü kokuşmuş Kırıkkale Belediyesinin yapılmasının zamanı çoktandır geçiyor. Murakabenin yapılmaması ile de muarızlarımız (it ürür kervan yürür) tabirini bize karşı kullanmaktadırlar. Türk yasalarının kamu menfaatlerine olan yolsuzlukları cezasız bırakmayacağını iyice bildiğimizden biz de ilgilileri göreve davet ediyoruz. İtin ürümeyip, kervanın yürümediğini ispatlamak istiyoruz.³³⁵

On iki belediye ilgilisi Çarşamba günü yargılandılar: 1 Nisan 1970 Çarşamba günü Kırıkkale Belediye ilgilileri müfettişliğin raporu üzere yargılandılar.

Belediye Reisi Selim Özer, Eski Belediye Doktoru İsmail Hakkı Kasımoğlu, Eski Fen İşleri Müdürü Nizamettin Yaman, Fen Memuru İdris Tepekıran, Eski Başkâtip Mehmet Ali Eren, Yeni Başkâtip Cemil Ergünay, Hesap İşleri Eski Müdürü Hüseyin Avanoğlu, Eski Veteriner Bican Aksu, ESO Müdürü Burhan Çelik, ESO Memuru Ağa Köksal, Belediye Memuru İbrahim Ateş, Eski Hukuk İşleri Müdürü Feyzi Ceylan ile Eski Reis Vekili Hamza Baştuğ, Eski Encümen Üyesi İbrahim Örs ve Gazetemiz Sahibi Eski Encümen Âdem Erduran yargılanmaya çağırılmışlardır. Bunlardan Bican Aksu, Yozgat Veteriner Müdür Muavini olduğundan gelememiş ve Feyzi Ceylan da rahatsız olduğundan gelememiştir. Diğer çağrılanların tümü duruşmaya gelmişlerdir.

Tevzi edilen sualler daha çok aşağıdaki konularla ilgili idi:

a-Kırıkkale belediye hizmet binasının ihalesinin usulsüz yapıldığı.

b-Belediye binası için kalorifer ihalesinin yüzde 20'yi aştığı ve haddinden fazla ihale bedeli dendiği.

c-Çalılıöz su deposunun müteahhidine usulsüz fazla hakkediş ödendiği.

³³⁵ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 177, (4 Nisan 1970), s.1, 3.

d-İstanbul'dan alınan yirmi adet sodyum buharlı lambanın 2490 sayılı kanunun 50'inci maddesine aykırı alındığını ve tespit için götürülen lambaların niçin gerisin geri getirilmediği.

e-Reis Selim Özer'in vefat eden torunu Yalçın Şen'in Reis Vekili Hamza Baştuğ tarafından usulsüz tayin edildiği.

f-Kaymakam Evrensel'in reisliğine vekaleti sırasında Ahmet Didin adındaki bir müteahhide hediye ettiği sarı renkli greyderin bugün belediye reisliğince Hürkale gazetesinin açıklamalarına rağmen niçin takip edilerek getirilmediği gibi konularda soruşturmalar yapılmış ve ifadeler alınmıştır.

Bir ihbar üzerine geçen yıl Kırıkkale belediyesini teftişe üç mülkiye müfettişi gelmiş ve birçok konuları tetkikle rapor etmişlerdi. Daha sonra bu rapor üzerine il idare kurulu lüzumu muhakeme kararı almıştı ve nihayet duruşmalara da böylece başlanılmış oldu. Halen belediyede görevli olanların duruşmadan önce renklerinin sararmış olduğu görülüyordu. Herkes kendisine hangi konuda sual tevcih edileceğini zaten evvelinden bilmekte idi. Fakat yargılamanın verdiği heyecan renklerin kaçmasına yarıyordu. Sabah saat 10'dan öğleye kadar yapılan soruşturmalar için belediye ilgililerinin koridorlardaki bulunuşlarını görebilmek için pek çok vatandaş da gelmiyordu denilemezdi.

Bakalım ileride bu yargı sonucu ne gibi bir karar alınacaksa göreceğiz duyacak ve okurlarımıza da duyuracağız.³³⁶

Belediyede Yumruklu Kavga: Kırıkkale Belediyesi ESO İşletmesi Yazı İşleri Müdürü iken tenzili terfi ile zabıta memurluğuna gönderilen İbrahim Ateş'in Danıştay'ca tayini durdurulmuştur. Danıştay kararı 1 Nisan 1970 günü riyasete tebliğ edilmiş ve riyasette görevine iadesini olumlu görmüştür. 3 Mart 1970 Cuma günü Yazı İşleri Müdürlüğü görevini Ağa Köksal'dan devir almaya giden İbrahim Ateş'in üzerine yumruklu yürüyen Ağa Köksal zor ayırt edilebilmiştir.

Bilahare durum emniyete intikal etmişse de belediyecilerin ricaları üzerine İbrahim Ateş davacı olmaktan vazgeçmiştir. Yazı İşleri Müdürlüğü sandalyesini terk etmek istemeyen Ağa Köksal da mecburen yerini İbrahim Ateş'e terk edecektir.

³³⁶ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 177, (4 Nisan 1970 Cumartesi), s.1, 3.

Belediyedeki yumruklu kavga çevrede antipati yaratmıştır. Selim Özer himayesinde işi kavgaya vardiıranlar şehirde kınanmaktadır.³³⁷

Örnek çalışmalar elbette takdir toplar: Yahşihan belediyesi modern bir sanayi çarşısı yapımına hızla devam ediyor.

Kırıkkale Belediyesinin 1954 yılından bu yana bir türlü halledemediği Sanayi Çarşısı sorunu nihayet Yahşihan Belediyesince ele alınmış bulunmaktadır. Kırıkkale'ye bağlı Yahşihan kasabasının az imkânlı ve bütçeli belediyesi bu önemli meselenin hali için dirayetle çalışmaya başlamış bulunuyor.

Sanayi Çarşısı olarak Ankara-Samsun Yolunun (Eski Kadioğlu Benzinliğı) doğusu tefrik olunmuştur. Dümdüz bir sahada kurulmasına çalışılan Sanayi Çarşısı için 900 dönüm arsa ayrılmış ve ağır sanayi ile fabrika tesisleri içinde ayrıca 200 dönüm arazi tesis edilmiştir. Plan ve projeleri süratle hazırlanmakta olan Sanayi Çarşısının ara yolları 22 ve ana yolları ise 30 metre genişlikte olmaktadır. Zaruri ihtiyatların temini için 50 dükkânlık üst yapı bölümü ayrılmıştır. Sanayi Çarşısının kuruluşunda cami, hamam, hela yapımı da gözden kaçırılmıştır. Yeni Sanayi Çarşısının yeşil sahaları da yeteri nispette tahsis edilmiştir. Bu Sanayi Çarşısında 12 sanat kolu için ayrı ayrı bölümlerde arazi ayrımı yapılmıştır.

Sanayi Bakanlığı bu Sanayi Çarşısı için yüzde 60 üst yapı kredisi vermektedir. Yirmi yıl süreli ve yüzde 5 faizli olarak kredinin temini katiyetle sağlanmıştır. 25 Mayıs'a kadar plan ve proje yapımı ikmal edilecektir.

Yahşihan Belediyesi yaptırdığı bu Sanayi Çarşısı için sanat erbabı olmayan ve mesleki derneklerde kayıtlı olmayan hiçbir müracaatçıya arsa tahsisi yapmamaktadır. Halen her gün birçok sanatkâr ve ağır sanayici arsa tahsisi için müracaat etmektedirler. Kırıkkale ticaret erbabından olduğu gibi yurdun pek çok şehirlerinden de müracaatlar olmaktadır.

Kırıkkale Belediyesi gibi daracık yollar birçok ihtiyaç yokluğu yeşil saha azlığı keresteci ile kaynakçının yan yana olduğu sanat erbabı olmayan zabıta memurlarından fabrika işçilerine kadar arsa dağılımı yapıldığı ve ikmali yılan masalı haline getirilen Sanayi Çarşısı yapılmamaktadır. Her türlü tedbir kuruluştan önce tespit edilmiş ve imkân kapıları bulunmuş ve fiilen çalışma başlamıştır. Ancak

³³⁷ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 177, (4 Nisan 1970 Cumartesi), s.2.

kurulmakta olan bu mahalden arsa almak isteyen sanat erbaplarının kooperatifleşme mevzuu doğmaktadır. Kooperatifin kurulmasının da siteye yerleşmek isteyenlere ait olduğu bir gerçektir. Bu kooperatifin kurulmasında da Yahşihan Belediyesi yakından ilgi gösterecektir. Yahşihan Belediyesinin genç reisi Sabri Erkoç bu meselenin az bir bütçe ile ortaya gelmesi için yoğun bir çalışmaya girmiş ve hatta istirahatini dahi azaltmıştır.

Kırıkkale Belediyesi gibi şehrin ortasına daracık bir sahaya Sanayi Çarşısı kurmaya heyecan gösterilmemektedir. Yahşihan Belediyesinin bu çalışmalarını gazetemizde candan destekleme azmindedir. Dürüst çalışmaların her zaman yanında olmak bizim de en büyük vazifemizdir. Yahşihan Belediyesini takdir eder çalışmalarında başarılı olmalarını temenni ederiz.³³⁸

Belediye kanalları patlıyor halka zararı oluyor: Kırıkkale Belediyesinin şehir içerisindeki kanalları çok kısımlarda patlıyor ve çevredeki sakinlere on binlerce liralık zarar veriyor.

Geçtiğimiz Cumartesi günü Halk Bankasının bulunduğu kesimde bir tıkanma zuhur etmiş ve bu yüzden de Halk Bankası ile Erduranlar Ticarethanesinin bulunduğu apartmanın bodrum katı su ile dolmuştur. Su baskını olan bodrum Erduranlar Ticarethanesinin deposu idi. Depoda mevcut on binlerce liralık boya, alçı, inşaat malzemesi sular içerisinde kalmış ve heder olmuştur. Aynı gece evinde aranılan belediye reisi bulunmamış ESO ilgilileri yine evlerinde bulunmamışlardır. Ancak Kırıkkale Kaymakamı Sayın Tacettin Özüncer'den kanal patlaması ile ilgilenmesi rica edilmiş ve Sayın Kaymakamımız sıcak alakalarını esirgememişlerdir. Emniyet teşkilatının yetkilileri bile bu kanal ile geç vakitlere kadar ilgilenmiş ve itfaiye ile kanal işçilerinin gece teminini sağlamışlardır.

Öte yandan Cumhuriyet Caddesindeki başka bir tıkanıklık ile Selamet Ekmek Fabrikası pis suların istilasına uğramıştır. Ekmek imal edilen fırının pis sularla dolması bu ticarethanede de yüklü zarar vermiştir.

Kırıkkale Belediyesinin yaptırmadığı kanal kapakları yüzünden PTT şoförünün evinde kiracı olan ve yine PTT'de çalışan bir vatandaşın kayıp kızı ölü olarak kanal içerisinde bulunmuştur. Belediyenin kanalizasyonla en yakından

³³⁸ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 182, (16 Mayıs 1970 Cumartesi), s.1.

ilgilenmesinin zamanı geçiyor bile. Belediyenin asıl görevinden olan bu meselenin titizlikle ele alınması lazımdır. Vatandaşa binlerce liralık zarar veren ve mini yavrulara ölüm kuyusu olan bu kanallara itina göstermelidir. Millet kesesinden tefriş edilmiş ve gelin odasına benzeyen makam odalarında vatandaşa anam paşam deyimleri ile oyalanmak yerine bozuk ve kapaksız kanallarla ilgilenilsin istenilmektedir.³³⁹

Ankara İdare Kurulunun Dikkatine: Vali olmanın yolu iktidara yaklaşık sanılan suçlulara takipsizlik kararı verilmesi değildir.

Kokuşmuş Kırıkkale Belediyesini lütfen denetleyiniz.

Kırıkkale Belediyesinde yolsuzlukların çok olduğu şayiası kendimizde yerleşmiştir. Her fert bu konu ile ilgilenmekte ve odacılıktan yukarı tırmananların ve ilçeye yakın bir geçmişte gelenlerin nasıl varlıklı hale geldikleri araştırılmalıdır, eleştirilmelidir. Daha dün kahve garsonluğundan şeflik alanların nasıl yüz binlik yatırım yapabildiklerinin nedenleri üzerinde durulmalıdır. Tüyü bitmedik yetim hakları bu yurdu sevenlerce ele alınmalı ve eleştirilmelidir. Ortaya gelmiş ihbarların üzerine sünger çeken idareciler en azından bu vatana büyük haksızlık etmişlerdir. Kırıkkale Kaymakamlık İdare Kurulu yedi imzalı aldığı 21.4.1970 gün ve 38 sayılı kararı ile haksızlığın yanında bulunmuştur. Haksızın yanında olanların tümünün karşısında bulunduğumuzu bir kere daha belirtmekte fayda mülhaza ediyoruz. Haksızlık İslam Dininde cehennemi zümeralık olarak tanımlamaktadır. Fakat biz cehenneme bırakmadan bu dünyada cehennemi bir yaşantıya bürünmelerini sağlayacak gücü kendimizde buluyoruz.

Kırıkkale Kaymakamlık İdare Kurulu İbrahim Ateş'in mevcut ihbarına karşılık bilirkişi tetkiki yaptırmış ve bu tetkikata dayanarak da ESO Müdürü Burhan Çelik hakkında takipsizlik kararı alabilmiştir. Alınan 13 maddelik takipsizlik kararı en az deyim ile insafsızlık ve tutuculuktur.

Hürkale gazetemiz 6 Aralık 1959 gün ve 161'inci sayısında mülki amirlik ve teftiş kurulunun dikkatine başlıklı yazısında aynen şöyle demektir:

³³⁹ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 182, (16 Mayıs 1970 Cumartesi), s.1.

Kırıkkale Belediyesinde yolsuzluk iddiamızın daha da çoğaldığı duyuruluyor. Mesuliyeti tevkif edilmiş tahsildar Salih Çavdar'a paralel tahakkuk şefinin takipsiz aldığı gibi terfi yersizdir.

-ESO işletmesinde yolsuzluk iddiamızın takiben on cilt elektrik makbuzu ile kırk cilt otobüs biletinin daha kaybolduğu,

-Mesuliyeti tevkif edilen tahsildara paralel tahakkuk şefinin takipsiz kaldığı gibi ayrıca terfi ettirildiği,

-Çullu, Aşağı Mahmutlar ve Ulaş köylerine elektrik verilmesi sırasında köylülerden muhtarlarca tahsil edilen dinjektör bedelinin hangi gün ve sayılı makbuzla belediyeye vezne edildiği,

-ESO işlerinde çalışanların kanuni nikâhı olmayan eşlere (çalışan eşlere yapılmış ve takılmış gibi) dış taktırıp bedelinin ödendiği,

-ESO işlerine alınmış memur ve müstahdemlerin mevzuata aykırı kayrı ile alındığı,

-Otobüslerde tahsilat için konulmuş kumbaralardan mühürlü iken para çıkarılmasının kabil olduğu ve suiistimalinin de var denildiği,

-ESO işletmesi Yazı İşleri Müdürü İbrahim Ateş'in hiçbir günahı yokken sebepsiz tenzil-i terfi ile zabıta memurluğuna getirildiği.

Kırıkkale Belde sakinlerinin günlük üzerinde hassasiyetle eğildiği konulardır. Bu konuların bütün ayrıntıları ile tespiti ve varsa suçluları hakkında kanuni takibatları gereklidir.

Zira bir meselenin (şayiinin şüyuundan beter) olduğu malumlarıdır, demektedir.

Kırıkkale Kaymakamlığı bilirkişi raporuna istinaden aldığı meşhur 35 sayılı kararında aynen bu konularla ilgili olarak şu hususlara değinmiştir:

-Ulaş, Aşağı Mahmutlar, Çullu ve Yuva köylerinin elektrik dinjektör bedelleri zamanında fatura edilip ödenmiştir.

-Zamanında fatura edilip ödenmemiştir. Bu konu Burhan Çelik'in iznli olduğu bir sırada muhasebeci Memduh Uçkulaç tarafından İbrahim Ateş yanında aynen belediye reisine intikal ettirilmiş ve itiraf edilmişken sonradan fatura formaliteleri tekâmül ettirilmiştir. Abdestli ve namazlı temiz adam diye bilinen Belediye Reisi Selim Özer'e dini bir yemin yaptırılması durumun ve zimmet olayının

aydınlanmasına yeter sanırız. İbrahim Ateş'in içinde bulunduğu duruma önem bile verilme Selim Özer beyanı dinjektör paralarının zimmete ne kadar zaman kalıp da sonradan nasıl formalite hazırlandığını ibrazlar diyoruz.

-ESO'dan kırk cilt makbuz kaybının asılsız olduğu,

-Kırıkkale Belediyesinde makbuz kaybı olayı yoksa neden tahsildarlıktan indeks memurluğuna gönderilmiş ve sonra da açığa alınmıştır. Bugünkü Kırıkkale Belediyesinde gerek elektrik makbuzu ve gerekse otobüs biletlerinde yolsuzluk yok denilebilir mi hiç? 1969 yılı Mart ayında eşten dosttan derlenen Orhan Timurlenk'in açığı on sekiz bin lira ESO'ya vezne edilip indeks memurluğuna alınırken bir yıl sonra yirmi dokuz bin lira daha zimmet çıkarılması belediyede makbuz yolsuzluğu yok anlamı ile bağdaşabilir mi? ³⁴⁰

Belediye, 227 Sayılı Taşıtlar Kanununa Aykırı Davranıyor: Cumartesi günü izne ayrılan Belediye Reisi, Pazar günü Bursa'ya Makam Otosu ve yakıtı ile gitmiştir.

Evet, ne yalan ne uydurma bir haber vermiyoruz. Tekzip etmekle, iftira ediyor demekle hakikatle kaldırılamaz, güneşin balçıkla sıvanmayacağı gibi.

Kırıkkale Belediye Reisi Selim Özer yıllık izine cumartesi günü ayrılıyor. Resmi daire ve bankalara izine ayrıldığını yerine vekil Ali Sezer'in yetkili bulunduğunu bildiriyor. Fakat Pazar günü sabahı saat 05.00'te eşi, kızı ve kendisi de olduğu halde belediyenin makam otosu 06 AP 120 plakalı taşıt ile evinden İstiklal Caddesini takiben devlet yoluna çıkıyor ve Bursa'ya 1483 telefon numaralı Şifa Otelinde ayrıtılan üç yataklı yerde tatil geçirmek üzere ilçeden ayrılıyor.

Geçtiğimiz hafta Perşembe günü de aynı makam arabası içinde (Burhan Çelik, Ali Çetinkaya, Mevlüt Hiçyılmaz, Yaşar Yüksel ve Adliye Başkâtibi Kazım Kılıç) ile Ankara'ya kadar gitmişti. Hadi Burhan Çelik'le Ali Çetinkaya belediyececi diyelim, ya ötekileri necidir? Resmi taşıta nasıl binerler? Buna kim müsamaha eder? Kimler resmi taşıtlar kanunu görmemezlikten gelebilir?

Daha önceleri yayınlarımızdan Kaymakamlık 227 sayılı kanuna aykırı davranıştan takibata yönelmişti. Bütün bunlara rağmen belediyeciler yine de babalarının çiftliğinde imişler gibi laubali davranışa devam ediyorlar.

³⁴⁰ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 183, (23 Mayıs 1970 Cumartesi), s.1, 4.

Kırıkkale Kaymakamlığının gücü yetmiyorsa Ankara Valiliği ne güne duruyor? Dâhiliye Bakanlığı teftiş kurulu ne yapıyor? Artık bu yersiz gidişe bir çelme çalınmalı ve korkusuzlar haddini bilmelidirler.³⁴¹

Belediye telefonları: Kırıkkale Belediyesi her işinde olduğu gibi resmi telefon dağılımında da ülkede en önde gelen kentlerdendir. Önemli servis amirlerinde telefon bulunmazken hiçbir fonksiyonu olmayanların evlerinde resmi telefon bulundurulur. Mesela İtfaiye Amiri Mutemet Baltalıoğlu'nun evinde telefon yoktur. Ama garaj amirliğinden zabıtaya getirilmiş Mehmet Erdal'ın evinde telefon vardır. Elektrik arızasından anlamayan, su hakkında en küçük bir bilgisi olmayan, otobüsçülüğü hiç bilmeyen ESO Müdürü Burhan Çelik'in evinde telefon vardır. Başkâtiplikten alınıp hatta emekliye ayrıldınız diye taahhütlü yazı gönderilen Cemil Ergünay'ın evindeki 391 sayılı telefon unutulmuştur ve belediye hesabına işlemektedir. Belki de belediye avukatlığından ayrılan avukat Feyzi Ceylan'da da böyle bir telefon unutulmuştur. Bu neviden daha pek çok memurun evinde belediye hesabına kurulmuş ve parasını belediyenin ödediği telefon bulunuyor. Şehir içi ve şehir dışı yapılan en uzun ve acele konuşmalar hep belediye hesabına yapılıyor. Bir saatte otuz karar çıkartan belediye encümeni ise derinliğine araştırdıktan yoksun bulunuyor.³⁴²

Kırıkkale Belediyesi çok müşkül durumda: Yirmi yılın ötesinde yola terkedilmiş arsa bedellerinin istenilmesi ve avukatlarımızın öncülüğü belediye çalışmalarını köstekliyor.

Kırıkkale, 1928 yılında askeri fabrikaların kurulması ile teşekkül etmiş Türkiye'nin en son ortaya gelen şehirlerinden birisidir. Evvela teşekkülü ile belediyesi de zamanında faaliyete girememiştir. 1943-1944 yıllarında yeni bir belediyenin doğuşu ile Kırıkkale iptidai olarak gelişime çoktan girmişti bile. Yeni teşekkül eden belediyenin cihan harbinin dünya milletlerinde olduğu gibi Türkiye'mizde ve Kırıkkale'mizde doğurduğu müşküller meydandadır.

Kırıkkale'nin kuruluşundan belediyenin doğuşuna ve başkanlarının görüşüne göre Kırıkkale Belediyesi pek çok safhalar geçirmek zorunda kalmıştır. Bırakalım yana, aleyhe gelişen pek çok meseleler olmuştur.

³⁴¹ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 193, (12 Ağustos 1970 Çarşamba), s.1.

³⁴² Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 193, (12 Ağustos 1970 Çarşamba), s.1.

On-yirmi yılın ötesinde yolumuz yok, yol açın diye yapılan teklifleri olumlu karşılayıp hizmet götürmüş, geçmiş yılların belediyeleri işi sağlama bağlamamışlar ve şimdiki olduğu gibi geleceğin belediyelerini de müşkül duruma iteklemişlerdir. Önceden yola kalbedilen arsaların mahkemece bedellerinin takdiri ile istimlak bedeli ödenmesine karar alınması çoğunlukla istenilmektedir. Şehrimiz avukatları ise birer fen adamı gibi şehir planı üzerine eğilmekte ve kimin evinin yanandan ya da önünden yol geçtiğini araştırı ile ilgiliyi temin edip mahkeme yolunu tutmaktadırlar.

Bu vesile ile de mahkemelerin işleri daha da çoğaldığı gibi avukat gelirleri kabarıyor ve Kırıkkale Belediyesi en müşkül bir devreye getirilmiş olunuyor. Yola kalbedilmiş arsaların değerleri, açıldığı yıldaki satış bedelleri nazara alınarak değil de içinde bulunduğumuz ve bir çığ gibi yükselmiş arsa bedelleri ile kıyaslanarak takdir edilip belediye mağduriyeti yaratılıyor. Zaten bu açıklığı hisseden devlet bir ay önce meriyete konan 221 sayılı kararname ile de yolların veya amme hizmeti için istimlak edilen arsaların hizmete açıldığı yıl rayicine göre değerlendirilmesini karara bağlanmış bulunuyor. İlçemizde geçen yıl Akbank'ın artırma ile bina yapımı için aldığı ve metrekaresinin 4800 liraya geldiği arsa, Kırıkkale arsa fiyatlarının fırlamasında nirengi olarak her alıcının karşısındadır. Bu arsanın her satılan veya istimlaka yapılan diğer arsalarla emsal gösterilişi iledir ki vergiler ile harçlarda bir kabartma yaratıyor, alıcıları daha çok ezdiriyor ve sonra da Kırıkkale Belediyesini en müşkül mali krize uğrattırıyor. Bu vesile ile ilçemiz avukatları da beklenilenden daha çok kazanç sağlayabiliyor. Dünyanın en pahalı arsa bedelinin İsviçre'nin Zürih şehrinde olduğu gibi nerede ise Kırıkkale de ikinci olacak kadar arsa fiyat artışını Akbank sayesinde sağlamışa benzemektedir.

Kırıkkale Belediye binasının önünden açılmış yol için takdiri yapılan 155 bin lira, arsa sahibi tarafından alınmadığı için Ziraat Bankası'na mevzuat gereği bloke edilmişti. Sonradan açılan bir tezyid-i bedel davası ile bu kısa ve sonu bile olmayan yol arsası için 435 bin lira takdir edildiği bir gerçektir. Bu takdiri Ankara'dan mahkemece getirilen mimar ve mühendislerin Akbank arsasını emsal aldığı için yapılmış ve nihai duruma getirilmiştir. Kırıkkale Belediyesi halen bu arsa için 280 bin lira daha ödeyecek ve 435 bin lira ödemiş olacaktır. Hem vatandaşın geri kalan arsası değer buluyor ve hem de belediye mağdur oluyor. Ankara Eczanesi karşısından giden ara sokak yıllarca önce açılmış ve hizmete sokulmuştur. Ancak

arsa sahibi tarafından yine yola hasredilen arsa bedeli istenilmiş nihai safhaya gelen 270 bin liranın ödenmesi sağlanmıştır. Bunu gören aynı yolun devamındaki arsa sahipleri de arsa bedellerinin alınabilmesi için mahkemelere tezyid-i bedel davası açarak belediyenin katledilmesini sağlıyorlar. Arsanın açıldığı yılda belediyeyi teşkil edenler tapu işlemine ihtimam göstermiş olsalardı bugünkü elim durum doğamazdı. İhtilal sonrası mülk sahiplerinin muvafakatini almadan ve tapu işlemi yaptırmadan bir derebeyivari Cumhuriyet Caddesinde ve ara sokakları açtıran Evrensel, icraatı da yine tezyid-i bedel ile adalete gitmiştir. Bu yersiz davranış için de yine Kırıkkale Belediyesi pek yakında mağdur edilecektir.

Çünkü mahkemeler delil emsal ister şah karşısında. Hak talebinde bulunamı görmek ister. “Türkiye bir hukuk devletidir, derebeyi gibi cebren istimlak yapılamaz” doğrultusunda, beklenen kararı derhal alır. Böylelikle de Kırıkkale Belediyesi halen karanlıklara gömülmüş ve geleceği de karanlık gözükten durumdadır.

Belediyeden hizmet bekleniyorsa hep birlikte ve insaf ölçüleri içerisinde bu gibi önemli konularda vicdan ölçüsünü taşımadan yardımcı olmalıyız. Gazetemizin çok defa belediyeyi yermesi genel durumda savunmamıza engel olmadığı için esaslı bir konu olan bu husus kaleme alınmıştır. Tenkitlerimiz müteferrik hizmetler yönünden olagelmıştır, yoksa ana davalarda belediyeyi savunmak aslında görevimizdir de. Bugün Selim Özer yarın bir başkası belediyenin başına gelecek ve kentine hizmet vermek isteyecektir. Fakat hizmeti kısıtlamış bir mali portre ile vermesi imkânsızlaşacağından kim belediyenin başında bulunursa bulunsun şu elim meselemiz mevcut iken muvaffak olamayacaklardır.³⁴³

Belediyelerin kontrolünde gıda ve ihtiyaç maddelerine etiket konacak: Kırıkkale Belediyesinde mal, maliyet, satış, etiket konulu seminer düzenlenmesi tatbiki imkânsızdır.

Bu hafta çıkartılan bir Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile satılan gıda ve ihtiyaç maddelerine etiket konulması mecburiyeti ihdas olundu. Etiketlerde emtialarına alınışı maliyet masrafları mal oluş ve satış fiyatları yazıl olacak. Bu

³⁴³ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 195, (26 Eylül 1970 Cumartesi), s.1.

kararnamenin mahallen tatbiki de belediyelere ait olacak. Dolayısı ile suç işleyenlere de cezalar yine belediyelerce sanılacaktır.

Devalüasyon ve finansman kanunlarının hemen beraberinde bu etiket kararnamesinin getirilmeyişi ile çok genç kalınmıştır. Fırsatı ganimet bilen ticaret erbabı hiç kimsenin gözünün yaşına bakmadan dilediği zamklamayı derhal tatbik etmiş hatta çok vatandaşın alışmasını bile sağlamıştır.

Tekel maddelerine zam getirilmeden önce en ücra yurt köşesindeki bakkal dükkânından mahalle bakkalına, tespit yapılırken demir ve çimentoya zam yapılacağında tespit yaptırmayıp demir ve çimento ağaları yaratıldığı gibi bir şey olmuştur, esasen geç kalınmıştır.

Etiket ve fiyat kontrollerine mahalli belediyelerin memur edildiklerine göre yüz bin nüfuslu sanayi kenti Kırıkkale'de de belediye bu işi organize edecek demektir. Ama nasıl yapacak ve bu işi faydalı halde yönetecekse havsala bile almıyor. Zira mal-maliyet masrafı, mal oluş değeri, satış fiyatı ve etiket konularında bilinçli elemanların yokluğu bilinen gerçektir. Bu mevzuda hâlihazırdaki Belediye personelinin faydalanılması için mutlaka bir seminer düzenlemesi gerekmektedir. Seminer düzenlemesi ile de işler bitti denemez. Mutlaka devlet murakabesi çok sıkı olarak ele alınmalıdır. Yoksa Kırıkkale Belediyesinin iyi tatbik edip vatandaşın yüzünün güleceğini sanmak hayal olacaktır.

Kırıkkale Belediyesi görevinden olan gecekonduculuğu murakabe aczinden gündüzkonduculuğa tahvil etmiştir. Bugün Kırıkkale çok nüfuslu köy manzaralı ve önemli fabrikaların yuvası iptidai bir gündüzkondu diyarıdır. Kaçak elektrik ve kaçak su işlerini bir türlü kontrol edemez. Tepelerdeki evler hiç, deredekiler çok suya kavuşurken su parası hepsine de eşit olarak yedi ton bedelli alınır. Bir kısım vatandaşların çok en tedbirini gereken titizlikle düşer, az yakanları ise samimi oluşlarından yükselir. Gerek elektrik trafosundan ve gerekse su deposundan çıkan elektrik ve su miktarı fazla ama dağılımı çok azdır. Nedeni sorulduğuna hiç değinilmez. Elektrik, Su ve Otobüs işletmesinin başına bu iç branştan da anlamayan bir uzatmalı getirilmiş ve kayırı ile gelin odası gibi döşeli makamın da diğer servislere müdahale etmekten de geri kalmamaktadır. Yapılacak fiyat ve etiket kontrolünde yine bu şahsın yersiz müdahalesi ve işlerin Arapsaçına dönmesi bir türlü

engellenemeyecektir. İdarecilik son safhaya getirilecek ve vatandaşın müşteri olanları ile kanuni işlem yapanlar pişmanlık duyacaklardır.

Yirmi yılda Sanayi Çarşısı konusunu sonuca getirmemiş ve her yıl bir diğer yıla ertelenen bizim belediye fiyat ve etiket işlerini yönetemez. Çukurlaşmış yolların da vasıta sahipleri ile yayaların yakındıkları ve halen de borç içerisine gömülü Kırıkkale Belediyesi bu defa her işini ikmal etmişliğin edası ile fiyat ve etiket kontrolüne yönelemez ve esasen yaptırılmaz da.

Bilmiyoruz bizim belediyeden daha perişan belediyeler bu işleri nasıl uygulayacaklar ise. Böyle önemli görevlerin tedviri için eleman ister, kadro ister, başlı başına kurulması icap eden müstakil büro ister. Daha doğrusu belediyenin başında çok uyanık, maiyetini çalıştırmasını bilen mahallinde çok sevilen Reis ister. Bizim Kırıkkale Belediyesinin de bu vasıflar henüz yüzeye çıkmadığından yapılacağı asla sanılmamaktadır.³⁴⁴

Belediyede Elektrik ve suya zam var: Gıda ve ihtiyaç maddelerinin pahalılığı kıtlığa yerildi. Belediye muhalefetçe şiddetle tenkit edildi. Reis taviz vermekle yetindi.

4 Ekim Pazartesi günü Kırıkkale Belediye Meclisi gündemsiz ilk oturuma başladı. Öncelikle ESO İşletmesinin 1971 yılı bütçesi çalışmaları için bir komisyon seçilmesi öne sürüldü. Sonra da muhtelif ve çoğunluk Adalet Partisinden bir komisyon teşekkül etti.

Kırıkkale'nin yetmeyen içme su sorunu ortaya getirildi. Belediye Reisi, su araması yapılabilmesi için Devlet Su İşlerinin meclis kararı isteyen teklifini getirdi. Fakat gereği kadar izahını yapamadığından ESO Müdürünün bilgi vermesini istedi. Müdür huzura çıktı, az ve öz bir deyimle konuyu izah etti. Kırıkkale çevresinde su bulunması muhtemel üç yer olduğunu bunların Ahılı Kasabası ilerisindeki Çipi Deresi, Çullu ile Aşağı Mahmutlar köyleri arası ve Kırıkköyün yanındaki Karakaya Vadisi sıralandı. Çullu ile A. Mahmutlar arasında 60-70 metre derinlikte sondaj kuyularının açılması gerektiği ve tahminen saniyede 250 litre su çıkabileceği görüşünü izahla bu ameliyenin en çok iki kilometre uzunlukta bir mesafeyi

³⁴⁴ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 196, (3 Ekim 1970 Cumartesi), s.1.

kapsayacağından pek de önemi olmayan bir masrafa baliğ olacağı Su İşlerinin görüşü üzerinde duruldu. Neticede su sondajlarının yapılması oylanarak kabul edildi.

Ahmet Şimşek: Meclisimiz bu defa her zamanki gibi toplantıya bir gündem ile gelmedi ve havaleti evraklarla işe başladı. Sayın Reisin bu hususu izahını istiyorum.

Reis: Evet bu defa böyle oldu bir daha gündemli olarak huzura geleceğiz.

Havaleti evraklar okunmaya başladı.18 Eylül ve 4/475 sayılı Ankara Valiliği Köycülük Bürosu ve 2 Eylül tarih 11405/4 tarife cetvelinin gereği köylere verilecek elektrik enerjisine katkıda bulunabilmek için nüfusu iki bini geçen belediyeler dâhilindeki vatandaşların kilovat başına bir kuruş vermesi isteniliyordu. Bu konu meclisten önce Adalet Partisi grubunun ilçe teşkilatı bunun kabul edilmemesini öngörmüş. Bu evrakla müzakeresi bilahare yapılmak üzere komisyona havale edilmesi istenildi.

Turan Şeker: Belde sakinlerinden bir kuruş alınıp köy elektrikleşmesine harcanması kararname halinde resmi gazetede yayınladı. Yolsuz, susuz, kanalizasyonsuz bir şehirden böyle bir para alınması doğru olamaz. Bunu da sonra kimse köylüye hizmet etmiş gibi gösterip övünç duyamaz.

Reis: Komisyona havalesini istiyorum.

Hazım Kutay: Oylayınız.

Reis oyladı ve kabul edildi.

Reis tekrar söz aldı: 22.10.1968 tarihinde Çorum maçına giden iki adet belediye otobüs safi kazancının eşhas zimmetine alınması ile bu işletmeye sonradan alınan iki minibüsün gecikme cezalarının yine eşhas zimmetine alınması mülkiye müfettişliğince istenilmektedir. Sonradan alınan iki minibüsün alımı sırasında encümeni kimlerin teşkil ettiği aradan soruldu ve Reis de isimleri sıraladı:

Reis: Selim Özer

Encümen Üyesi: Hazım Kutay

Encümen Üyesi: Âdem Erduran

Muhasip: Hüseyin Avanoğlu

Fen İşleri: İdris Tepekıran

Hukuk Müşaviri: Feyzi Ceylan

Başkâtip: Mehmet Ali Eren

Sonradan Ata Dönmez söz aldı: Bu husus Mehmet Çağlayan ile benim bulunduğum bir komisyonca ele alındı. Daha sonra müfettiş eğilimi olmuştur.

Ahmet Şimşek: Ortada bir önemli mesele var ve iki yıl sonra ancak ortaya getiriliyor. Bakanlık, valilik, köycülük, kaymakamlık gibi makamları dolaşan bu belgeler neden iki yıl sonra ortaya gelebiliyor. Meclisimiz 22.10.1968 tarihinden bu yana tam on altı toplantı yapmıştır. Bu gecikmenin ve sonra da meclise gelişin bir yolsuzluk kapanmak üzere iken ihbar sonucu getirildiğini sanıyorum. Bir de Reisin raporlu olduğu zaman aldığı harcırah meselesi olacak. Onun da görüşmeye getirilmesi lazımdır dedi.

Turan Şeker: Geçmiş yılların bir encümeni bir karar almış. Gümrük gecikmeleri gibi önemli mazeretlerle dolu bir dosya huzurumuzda. Bu mesele belediye kazalarına hücum yapılmamıştır, bir ihbar neticesi müfettiş gelmiştir. Ortada hiçbir şey furaya edilmediğine göre bu konuyu büyütmemelim. Bir müfettişin raporu ile dün meclisin itibar edip seçtiği encümen üyeliği şaibeli olmamalıdır. Bugün gidenlere olan tutum yarın da bizlerin görevlendirdiklerine olacaktır. İtimat toplayıp seçilen arkadaşlara eşhas zimmetini çıkartmamalıyız.

Hazım Kutay: Encümen üyesi bulunduğum dönemde halazadem Hazım Gördebil iki minibüs ihalesine iştirak etmişti. Ben karabetim olduğundan bu konuda söz ve oy hakkımın olmadığını ileri sürmüştüm. Fransız yapısı iki adet Renault markalı minibüs beheri yirmi bin liranın altında iştirakçi halazadem tarafından kabullenildi. Fakat bu sırada yeni çıkan gümrük tarifeleri artışı ve ithalatın zamanında yapılmayışı yüzünden teslim taahhüdün dışına çıktığını ve bu yönde soruşturmaların yapıp yüklenicinin bir kastinin olmadığını hatırladığını ileri sürdü. Çorum maçı için tahsis edilmiş iki otobüs için de meclis kararı olduğunu hatırlatarak sözlerine son verdi.

Reis: Gerek minibüs alımlarında ve gerekse Çorum maçına otobüs salınmasında bir kasıt olmadığını belediyenin zarara uğramadığını izaha çalıştılar.

Ahmet Şimşek: Reis Beyin harcırah konusu, görüştüğümüz evraklarda var mıdır? Çorum'a otobüs salınmasında bir kasıt olmadığına ve Kırıkkalespor'a tahsis edildiğine göre bir günlük getirinin alınması ile bu konunun kapanmasına karar verilmesini istiyor ve ihaleli işlerde encümen üyesi arkadaşların çok titiz

davranmalarını teklif ediyorum. Servis amirlerinin ihaleli konularda arkadaşlarımıza faydalı olmalarını talep ediyorum.

Ata Dönmez: Minibüs müteahhidinin taahhüdünü yerine getirmediğini, zamanında komisyon olarak raporumuza dercetmiştik. Şu an sureti yanımda değil ama bir dahaki toplantıya getireceğim. Müfettişin raporu bizim komisyon çalışmaları ile ortaya geldi. Taahhüdünü yerine getirmeyen müteahhidin sekiz bin lira gecikme cezasını ödemesi veya ödenmemesi bana bir şey getirmez. Fakat her zaman haksızın şirpeden çekici ensesine vuralım istiyorum. Hatta cıvalı lambaları da bizim komisyon ortaya çıkarttı dedi.

Bu evrakın da komisyona havalesi istenildi ve Ata Dönmez aleyhte, Hazım Kutay çekimser kalmak üzere oylanması yapıldı.

Harun Özkaya: ESO bütçesini tetkik komisyonunda aldığım görevden affımı rica ediyorum dedi.

Şimşek: Mazeretin vardı da kaç saattir neyi bekledin birader, dedi ve komisyondan ayılması ile yerine İbrahim Örs'ün seçilmesi sağlandı.

Harun Özkaya: Belediyemiz bugüne kadar hangi kaynaklardan para almış ve aldığı nerelere ve kimselere dağıtmışsa izahat verilmesini rica ediyorum. Ayrıca kesme şekere ve kuru çaya yapılan zam nedeni ile çaya zam yapılmıştır bu konuda da bilinçlenmemiz gerekiyor.

Ali Sezer: Pek çok soruşturma konusu var. Müfettişlik soruşturması var. Meclise bir türlü getirilmiyor. Bir komisyon marifetiyle bu konuların tespitinin yaptırılmasını talep ediyorum.

Reis: Harun arkadaşımız bugüne kadar aldığımız paraları sordu. İller Bankasından beş yıllık ve yüzde beş faizli bir milyon lira sağladım. Bunun 350 bin lirasını **** ve Sanayi Çarşısı borçlarına dağıttık. İleride 530 bin lira daha alacağız. Kalan önemli borçlara dağıtacağız.

Fahrettin Bıyık: Şekere 55 kuruş zam yapıldı. Bir kilo şekerden ve bir paket çaydan yüz bardak çay çıkar. Çaya on on beş kuruş zam yapılmış. Getirilen zamma karşı verilen çay zammı fazladır. Bu rayicin encümenince değil de meclisimizce verilmesini talep ediyorum.

Ahmet Şimşek: Çaya verilen zam tahriştir ve fakir vatandaşların kahveye girmesini bile Pepsi ile Fruko 75 kuruşken önlemektedir. Hele bir de hiç isteklisi

yokken bütün Türkiye’de elli kuruşa satılan Ankara Gazozu kahvelerde 100 kuruşa, 125 kuruşa rayiçe çıkarılmış. Bu ne demektir arkadaşlarım? Tepeden düşme getirilen ve fakir halkı kahvelerden meneden bu rayiçler konusunda Reisten değil de encümenin ilgili komisyonundan izah istiyoruz.

Komisyon adına İsmail Yağan: Ben komisyon olarak zabıta amiri, sağlık memuru gibi belediye ilgilileri ile bütün çayhaneleri dolaştım. Temizlik ile tefriş için bu ticarethanelere on günlük kira müddet tanıyıp daha sonra da yapılan masrafları gördük. Kira bedellerinin yüksekliği ile çayhane tüccarları ile işçilerinin geçim zorluğunu nazara alarak fiyat artış kararını encümene getirdik ve kabullenmesini sağladık.

Harun Özkaya: Kahvelere zam yapılmadan önce sınıflamanın yapılması gerekirdi. Elli kuruşa satılan Ankara gazozunun 100 kuruşa, 175 kuruşa satılan biraların daha yukarı fiyata getirilmesi 260 kuruş olması doğru değildir. Fiyat artışı yapılması olabilirdi ama böyle birden bire yükselerek değil de seyyanen ve ağır ağır olmalı idi. Fakir vatandaşlar kahvehanelere giremez duruma getirmiştir dedi.

Seyirci sıralarından Bekir Ertaş: Bravo... Oradan konuş diye bağırdı. Reis ise şunu atın dışarı dedi ve zabıta dışarı atılmayı sağladılar.

Fahrettin Bıyık: Kömüre ve oduna belediyemiz rayiç veriyor. Ama kömürü kaymakamlık dağıtıyor. Odun tahsisi varken belediye getirtmiyor ve on beş kuruşluk odun 30 kuruştan pazarlanıyor. Birçok işçi arkadaşların izin alıp içinde olduğumuz bu dönem kömür tüccarlığı yaptıklarını işitiyoruz. Bir ton linyit kömürü bile Tavşanlıdan doksan liraya alınıp yüz lira nakliye ile aradan satılıyor ve belediye, yüz doksana geldiği halde 240 liradan satıyor.

İsmail Yağan: Biz rayiç için kahvecilere falan gün geleceğiz demiş isek kaçakçı ile işbirliği kırmadık. Yapılmış masrafları gördük. Çay, şeker fiyatları ile kira, bütan gazı, elektrik ve su sarfiyatlarını nazara aldık ve zamlamayı getirdik. Zam vermenin de bir hesaba dayandığını ve bizim de bu hesabı yaptığımızı takdir edersiniz.

Ahmet Şimşek: Asgari ücret bir yıl önce onandı. Hâlbuki şeker ve çaya tam bir ay önce yapıldı. Çaya ve meşrubata zam yapılırken asgari ücret nazara alınmış mıdır?

İsmail Yağan: Kahvecinin de medeni yaşama hakkı vardır. Biz bu esnafın ve işçilerin menfaati için karar aldık ama takdir yine de sizlerindir.

Reis: Kahveler, lokantalar ve her türlü satıcılar böyle bir şey asla yok dedi.

Osman Sabahattin Kılıç: Bence binanın merdiven altında çalışan çay ocağı ile 150-200 metrelik sahayı kaplayan ve yüklü kâr bedeli ödeyip çok para ile döşenen ve iç açıcı yerler bir tutulmamalıdır. Çayhaneler arasında sınıflama ve ayırım mutlaka olmalıdır. Yine de verilmiş rayicinin tetkiki ile bilgi getirilmesi yönünden meclisimiz bir komisyon seçsin istiyorum.

Ahmet Şimşek: Merdiven altındaki çay ocakçısı çok malzeme ile iyi çay yapar ama büyük salonlar çok ve kalitesiz çay imal ederler. Yine de sınıflamanın yapılması icap eder kanısındayım. Kömür ve odun konularında da belediyenin çok titiz olması gerekiyor. Geçen sene 18 kuruş olan odun bu yıl 10-12 kuruş artış yapmıştır. Kırıkkale'de kaç kişinin ve kimlerin odun kömür kaçakçılığı yaptığının meclise riyasetçe getirilmesini teklif ediyorum dedi.

Turan Şeker: Ortada soyulan bir halk kitlesi varsa soyduranlar da mutlaka bizleriz. Etiket ve fiyat kontrolü nasıl yapılacaksa süratle bu işe başlanılsın. Vatandaşın kimisi paketlenmiş olarak dükkân bodrumlarından çıkartıyor. Bir bardak çayın çekişmesini yapıyoruz. Ama odun, kömür, yağ, sigara velhasıl her şey kapkaççı elinde. Devlet fiyat ve etiket konusunu belediyelere yüklemiş fakat suçluya verilecek cezayı bile bilemiyoruz. Devletin ve belediyenin itibarını kollamak için omuzlarımıza önemli sorumluluklar yüklenmiştir. Hep birlikte ve el ele meselelerimizin üzerine eğilmeliyiz. Bu fiyat artışı ve malzeme kıtlığına reis bey niçin göz yumuyor? Boş duracak hiç zamanı olmayan reis, çok titiz çalışmalı, köycülük olamaz diyorum. Fazla fiyata ve etiketsizliğe ne ceza salacaksın diye reise soruyoruz, bilmiyor, gidip ilgililerinden de sormuyor.

Hazım Kutay: 1970 yılının Temmuz ve Ağustos aylarında alınan kararlar meclisi böyle ateşli olmaya yöneltti. Ortak Pazara alınmamız devalüasyon ve finansman kanunlarının çıkışı iktisadiyata önemli kıpırtılar yarattı. Çaya zam piyasa zamlanmasından değil de yersiz bir kararla yapılmıştır. Biz encümen üyesi iken 1966-1967 yılları yine şekere zam gelmişti ve çaycılar zam istemişlerdi. Biz enine boyuna meseleyi görüştük ve bu teklifi reddetmiştik. Çay mecburi değil de keyfi ihtiyaç maddelerindedir. Ekmek ise zaruridir. Zamlama dıştan gelen mallar için

devalüasyondan dolayı verilebilir. Fakat yurt içindeki ithali yapılmayan mala zam yapılmamalıdır. Zam isteyenler hiçbir zaman insaf ölçüsünü taşırmamalıdır.

Hazım Kutay konuşurken Adalet Partili Ata Dönmez ellerini şakağına dayamış kestiriyordu.

Nurettin Duruel: Artan fiyatlara belediyenin de, devletin de gücü yetmiyor. Çay ucuz satılsın deniliyor, nasıl ucuz satılsın? Yarın suyun tonunu 75 kuruş yapacağız belki de. Arkadaşlar belediye fiyat ve etiket meselesi ile çok ilgilenmelidir. Kırıkkale’de her şeyin fiyatı halkın zararındadır. Koyun ciğeri, keçi ciğeri ve manda ciğeri yedi liradır. Fakat alınan ciğerin ne ciğeri olduğunu kimse bilemez. Bu sene Kırıkkale halkı koyun eti diye dört bin camız eti yemiştir ve bunun vebali bizim olduğu gibi daha çok Reis Bey’indir dedi.

Reis: Arkadaşlar müzakerelerinizle beni tenvir ettiniz. Çalışmalarına ışık tuttunuz. Hepsini de yapmaya ve başarılı olmaya çalışacağım. Belediyemizin 600 ton odun maktası var. Fakat bu odunlar dağda, kesildiği yerde teslim sureti ile verildiği için yüklenici bulamıyoruz. Vadilere indirilmesi ve nakliyesi pek pahalı olur deniliyor.

Ata Dönmez: Yeni uyanmış olarak bu da deminki gibi olmasın reis bey dedi ve gülüşmeler oldu.

Reis: Arkadaşlar bazı kasaplar fabrikalara beş buçuk liraya et veriyorlarmış. Çağırıyorum ilgili kasabı soruyorum. Reis bey siz orayı karıştırmayın, o iş çok karışık diyorlar ve benim aklım almıyor. Kahve ve çay için bir komisyon seçilirse iyi olur sanıyorum dedi. Bu konu da yine komisyona havale edildi.

Bir havaleli evrakın okunmasına başlandı. Eski Adalet Partili meclis üyesi Muhlis Uluşan’ın ihbarı ile ortaya gelen reisin kaplıcaya raporlu gidip ücretini de çalışmadığı halde alması soruşturması yapılıyordu.1968 yılında Kırıkkale Devlet Hastanesinden rapor alıp Bursa Kaplıcalarına giden ve ücretini de çalışmış gibi alan Reisin aldığı maaşın istirdat edilmemesi için karar isteniyordu.

Ahmet Şimşek: 1968 yılının hesabı katisini 1969 yılının Haziranında görüştük. İki yıl sonra bu meselenin meclise getirilmesinde çok geç kalınmıştır.

Turan Şeker: Hukukçu bu hususta konuşsun dedi.

Başkâtip Yaşar Özer: Bunda bir şey yok. Yazı geç geldi diyor.

Ali Sezer: Yalnız bu değil. 1961 yıllarına ait pek çok mesele var.

Ahmet Şimşek: On beş ay sonra meclise getirilen bu mevzuda bizim karar almaya yetkimiz yok. Reis maaşla çalışan bir kişi biz ise fahri çalışan üyeleriz. Bu mesele kaymakamlık idare kuruluna havale edilmelidir.

Reis: Bunda para yenmesi diye bir şey yok. Ankara Valiliği oyumuza sunulmasını istiyor, biz de getirdik.

Turan Şeker: Reis bir memur değildir. Halkoyu ile seçilmiş bir reistir. Başkâtip bu evrakı ihmale almış ve tekaüt olmuş gitmiş. Ben bu evrakı da oylayalım gitsin teklif ediyorum. Reisimiz şurada ekmek yiyor, kendisini üzmemelim dedi.

Reis: Kardeşim, başkâtipin oyladığı ve tekaüt olduğu diye bir şey yok. Bunu da nereden çıkarıyorsunuz. Oylayalım dedi. Oylamaya konuldu Ahmet Şimşek aleyhte diğer üyeler lehte oy kullandılar.

Millet Partili bir üye söz aldı: Elindeki Hürkale gazetemizi divana vererek uygulanmayan 92 adet encümen kararının izahın yapılmasını ve gazetenin okunmasını istedi.

İsmail Yağan: Bu mevzuu gelecek toplantıya bırakalım vakit geçti dedi.

Meclis 7 Ekim Çarşamba gününe saat 19.30'a bırakıldı.

Belediye meclisini halkın izleyebilmesi için ayrılmış samelin yerinde sandalye çok azdı ve olanlarını da belediyenin işgüzar memurları işgal etmişlerdi. Dışarıdan gelen vatandaşa yer verilmiyordu. Ancak belediye memurları alımlı çalımı yerlerinde oturuyorlardı. Gece geç vakitlerde meclis dağılmış ama bu kez üyeler resmi taşıtlarla evlerine götürülmemiştir.³⁴⁵

Eski belediye reisi Selim Özer'in istifasıyla boşalan belediye başkanı seçimini 6.3.1972 Pazar günü yapılan seçimde Adalet Parti adayı Ağabey Pehlivanlı 7553 oyla yani muhaliflerden 3553 oy farkla kazanmıştır. Kırıkkale'nin yeni belediye başkanı Ağabey Pehlivanlı kısa zamanda Kırıkkale Belediyesinde Kırıkkale halkının arzuladığı faaliyeti göstermeye başlamış Kırıkkale'nin sokaklarından pislikten geçilmezken bu gün senelerin pislikleri temizlenmiş hummalı bir çalışma belediye mensuplarında da göze çarpmaktadır. Ayrıca yerinde de belediyenin otoritesi kurulmaya başlanmıştır. Bilindiği üzere nüfuzlu herhangi bir ister devlet

³⁴⁵ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 197, (10 Ekim 1970 Cumartesi), s.1, 4.

teşekkülleri ister şahıs müesseselerinde otorite sağlanmazsa amaca ulaşmak şöyle dursun, halk nazarında da ayrıca karamsarlığı alenen kazanmış olur.

Kırıkkale belediyesi daha önceleri bir keşmekeş idi. Kimin ne yaptığı belirsiz bazı çöreklenmiş yan gel dizim yapıp aybaşını beklediklerini her zaman istihbar edilmekteydi. Türkiye'mizin göz bebeği kazalarından birincisi olan Kırıkkale belediyesi kendine layık yeni reisi işe değil de, adama iş bulmak isteyen aynı zamanda mevcut kadroyu çalıştırma kabiliyetine haiz, kültür ve güce sahip bir belediye başkanı bulamamıştı. Peşin hüküm hatalıdır, amma bir atasözüne dayanarak (görünen dağın kılavuzu olmaz) denildiği gibi temennimiz tahminimizde yanılmamış olmayalım. Malum keyfiyet yanılmayan bir tek Allah'tır. Hatır için iş yapmak, gönül için evet demek akraba için göz yummak, ahbap için pas vermek, hatır için iş görmek veya gördürmek, millet ve vatana hıyanet olduğu gibi, kendi istikbalini de insanlığını da harcamış olur. Bu nedenlerle yeni belediye başkanına görevinde muvaffakiyetler dilerken, güzel kazamızı turistik bir şehir yapmasını da canı gönülden arzularız.³⁴⁶

C- SİYASET HABERLERİ

Kırıkkale yerel gazetelerinden siyasi haberlerden örneklerin bulunduğu bu bölümde Kırıkkale'deki siyasi gelişmeler ve çekişmeler üzerine haberlerden örnekler yer almaktadır. Siyasi partilerin teşkilatlanma çalışmalarından, milletvekilleriyle ilgili ortaya atılan iddialara kadar yer alan gazete haberlerinden örnekler bu başlık altında örneklendirilmiştir.

Döneme ilişkin taranan gazetelerde siyasi olarak en dikkat çekici konu ise, gazetelerin tamamında gözlenen antikomünist yaklaşımdır. Dönemin en sol gazetesi olan Hürkale'de bile sık sık antikomünist açıklamalar bulmak mümkündür.

“İcabında Kırıkkale'yi Harcarım' diyen Mebus Kırıkkale'den kaçıyor mu?” başlığıyla verilen habere göre DP Ankara (Kırıkkale Bölgesi) Milletvekili Fuat Seyhun, uzun zamandır ikamet ettiği Kırıkkale'deki evini boşaltıp Ankara'daki apartman dairesine taşınacak. Kırıkkalelilerin sevgi ve sempatisini kaybettiği iddia edilen Seyhun'un son seçimlerde, Ankara listesindeki diğer adaylardan 10 bin oy

³⁴⁶ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 1564, (26 Nisan 1972 Çarşamba), s.1.

aşağı alması da bunun göstergesi olarak kabul ediliyor. Yine bir iddiaya göre Fuat Seyhun'un DP'den ihraç edilebileceği de gelen dedikodular arasında.³⁴⁷

“Keskin'de CHP tamamen çöktü” başlıklı haberin spotunda 5 bin 228 kişinin CHP ve CKMP'den istifa ederek Demokrat Parti saflarına katıldığı belirtiliyor. Kırıkkale'de DP'ye büyük akın alt başlığıyla devam eden haberde, bu durumun sonucu olarak CHP Keskin teşkilatının tamamen çöktüğü ifade ediliyor. CKMP'den ziyade CHP üzerinden yapılan haberde bu durum, DP'nin müspet siyasetinin bir sonucu olduğu vurgulanıyor.³⁴⁸

Kırıkkale'de Belediye Meclisi Seçimi Hazırlıkları Başladı

Kazamızda İl Genel Meclisi seçimleri için DP adaylarının tespitinden sonra şimdi de belediye meclisi adaylarının tespiti için gerekli hazırlıklara başlanmıştır. Bilindiği üzere diğer muhalefet partilerinin seçimlere girmeme kararı vermemeleri üzerine belediye meclisi üyelerinin seçimlerine de sadece DP adayları katılacaktır. Rakipsiz bulunmaları sebebiyle listeye girebildikleri takdirde seçilebileceklerini muhakkak sayan birçok kimseler adaylıklarını kabul ettirebilmek için parti içinde faaliyetlerini hızlandırmışlardır. Bu kimselerin DP İlçe İdare Kurulu Üyeleri ile sıkı bir temas kurdukları ve bu konuda her türlü çarelere başvuracakları da söylenmektedir. Öğrendiğimize göre DP İlçe İdare Kurulu, aday tespitine geçmeden önce bazı noktaların onaylanması için DP Genel Merkezi ile temas edecektir. Ancak bundan sonra adayların ismen tespiti cihetine gidilecektir. Adaylığa kimlerin seçilecekleri hususu kazamızda merakla beklenmektedir. Partideki hiziplerden hangi tarafın aday seçiminde ağır basacağı ve kimlerin listeye girmeye muvaffak olacağı önümüzdeki günlerde anlaşılacaktır. Muhalefet partilerinin seçimlere katılmaması sebebiyle DP adaylarının hizmet görebilme vasıfları ve şahsiyetleri üzerinde dikkatle durulacağı ilgililerce belirtilmektedir. Şehrimizin esnaf işçi memur ve diğer zümrelerinin reylerini alabilecek ve bunların itimadını kazanabilecek şahısların listeye girebilmeleri çok arzu edilmektedir. Otuz senelik bir mazisi olan ve belediyesinde son derece ciddi olgun ve süratli hizmetler bekleyen Kırıkkale'miz için bu seçimlerin şanslı hayırlı vesilelere vasıl olmasını dileriz.³⁴⁹

³⁴⁷ Kırıkkale Postası, Yıl: 2 Sayı: 56 (12 Mayıs 1954 Çarşamba), s.1, 4.

³⁴⁸ Kırıkkale Postası, Yıl: 2 Sayı: 56 (12 Mayıs 1954 Çarşamba), s.1, 4.

³⁴⁹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (17 Eylül 1955 Cumartesi), s.1.

Belediye Seçimleri İçin Kırıkkale'deki Mücadele

Rakipsiz olarak seçimlere girecek olan Demokrat Parti karşısında kuvvetli bir rakip görünmüyor.

Belediye meclisi seçimi hazırlıklarına şehrimizde hızlı devam edilmektedir. Bu suretle cereyanların iç yüzü her gün biraz daha aydınlanmaktadır. En son vaziyete göre CHP ile CMP bu Ara Seçimlere resmen veya dolayısıyla katılmak arzusunu göstermişlerse de genel merkezleri ile yaptıkları temaslarda ve bilahare yapılan bir tamimde seçimlerle suret-i kat'iyede alakadar olunmaması emredilmiştir. Bunun üzerine her iki parti bir kenara çekilmiş ve yapılacak bir seçim yokmuşçasına hareketsiz gözükmeye başlamıştır diğer taraftan da DP'de şimdilik aşırı bir faaliyet müşahade edilmemektedir. Bunun parti adaylarının kati tespitinin genel merkezce kongre sonuna bırakılmasından ve muhalefetin de seçimlere karışmamasından ileri geldiği anlaşılmaktadır. Ayrıca seçimlere rakipsiz girilmesinin ve iştirak nispetine olursa olsun seçimlerin kazanılacağına katiyetle malum bulunmasında DP idarecilerini daha fazla faaliyet ve yorulmaya sevk etmediği görülmektedir. DP 6 numaralı ocağı ilçe idare kurulunun resmi bir aday listesine paralel olarak ayrı bir aday listesi tanzim ve genel merkeze gönderilmesinden sonra bu listenin akıbeti hakkında yeni bir malumat elde edilememiştir listenin nazarı dikkate alındığı ve 7 kişinin adaylığı kabul edildiği yolunda bazı söylentiler yayılmışsa da bu söylentilerin sıhhat derecelerini tespit etmek mümkün olamamıştır. Halen genel merkeze umumi kongre neticeleri ile meşgul olduğuna göre genel belediye meclis adayları iş ile ilgilenemediği de söylenmektedir. Yine söylentilere göre ilçe idare kuruluna muarız bir cephe olarak ikinci bir aday listesi hazırlayan altı numaralı ocak idare heyeti ve bu ocağın listesine girmeye kabul etmiş bulunanların tüzüğe ve parti disiplinine aykırı hareket etmeleri sebebiyle haklarında şiddetle takibata geçilecek ve gerekirse bazı ihraçlar da yapılacak ve bu surette parti genel merkezinde yapılan tavsiyeleri hizipleşen teşkilata da muhakkak gibi gözükmektedir. Bu husus bu günlerde bilhassa ortaya atılmakta ve üzerinde muhtelif münakaşalar cereyan etmektedir. Partilerin durumu bu merkezde iken diğer taraftan evvelce bildirdiğimiz gibi müstakiller adile ayrı bir liste de hazırlanmaktadır. Müstakil aday listesini kimlerin tertiplemediği ve ileri gelenlerinin kimler olduğu henüz belli değildir. Her ne kadar birkaç kişinin adından bahsedilmekte ise de faaliyetleri safahat kastedinceye kadar bu hususta fikir

beyanında bulunmak istemiyoruz. Müstakillerin fikir beyanlarını sevk ve idare eden ve gereken yardımları memnuniyetle yapan bazı partililer bulunduğu da ileri sürülmekte ve bazı isimlerden bahsedilmektedir. Evvelce müstakil listeye girecekleri ve bu suretle listenin sevilir ve tutulur bur hürriyet almasına imkân verecekleri söylenen tanınmış kimselerin müstakiller arasında henüz isimlerine tesadüf edilmemektedir. Hadiselerin önümüzdeki günlerde süratle ilerleyeceği ve muhtelif faaliyetlerin iç yüzünün aydınlanacağı muhakkaktır.³⁵⁰

Kırıkkale’de Belediye Seçimi

Demokrat Parti ve müstakiller aday listelerini seçim kuruluna verdiler.

Şehrimizin Belediye Meclisi Üyeliği için gerek DP’den gerekse müstakiller adıyla bir grubu organize edenlerce adaylığı bulunanların bir listesi seçim kuruluna verilmiştir. Gazetemizin baskıya verilmesinden önce bu listelerde kimlerin bulunduğunu öğrenmek mümkün olmadığından önümüzdeki sayımızda adaylarını tam olarak yayınlayacağız. Bu arada efkâr-ı umumiyenin bu adaylar karşısında görüş ve tepkilerini belirtmek vazifemiz olacaktır.³⁵¹

“Kazamızda Komünistler var mıdır ve dünyayı tehdit eden Komünistlerin iç yüzü” başlıklı dizi yazıda³⁵² dönemin iktidar partisi olan Demokrat Parti’ye minnettar olunarak, ülkede faaliyet gösteren sosyalist ve komünist oluşumlardan bahsedilmiştir.³⁵³

Kırıkkale’de DP Gençlik Teşkilatı da Faaliyete Geçti

Kırıkkale’de 9 kişilik bir müteşebbis heyet halinde gelen DP teşkilatı da faaliyete geçmiştir.

Müteşebbis heyet vazife taksiminde Başkanlığa Mustafa Öztürk, İkinci Başkanlığa Osman Topbaş, Sekreterliğe Behzat Aytaç, Muhasipliğe İzzet Öncil ve üyeliklere de Yavuz Küsmez, Reşat Doğan, Ethem Varlıoğlu, Ahmet Aytaç ve İsmet Seferoğlu getirilmiştir.

Müteşebbis heyet kurulur kurulmaz, partiye kaydolmak isteyen gençleri kendi bünyesinde toplamak üzere üye kaydetmeye başlamıştır.

³⁵⁰ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 19, (22 Ekim 1955 Cumartesi), s.1.

³⁵¹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 20, (26 Ekim 1955 Çarşamba), s.1.

³⁵² Milli Kütüphanedeki nüshalar arasında 15 Eylül 1958 tarihli 114. Sayıda bu yazı dizisinin son olarak 11. Bölümü bulunmaktadır. Ancak 11. Bölümün altında da “Devam Edecek” ibaresi bulunmasına rağmen ilerleyen sayılarda bu yazı dizisinin devamına rastlanmamıştır.

³⁵³ Kırıkkale Postası, Yıl: 6 Sayı: 106 (11 Nisan 1958 Cuma), s.1, 4.

Gençlik teşkilatının kurulmasında samimi müzaheret ve gayretlerini esirgemeyen DP İlçe İdare Kurulu muhterem başkan ve üyelerinin, DP'li gençler arasında memnunlukla karşılanmıştır.³⁵⁴

CHP Mebusları Kırıkkale'de

CHP Ankara milletvekillerinden Osman Alişiroğlu, Fuat Börekçi, Nuri Ciritoğlu, Mehmet Ali Çeritoğlu, İsmail İnan, İbrahim İmirzalıoğlu, Recep Dengin'le Mustafa Yeşil'den ibaret bir heyet Cumartesi günü şehrimize gelmişler ve saat 12'de seçmenleriyle temas için köylere gitmişlerdir.³⁵⁵

Soruyoruz: Bu Belediye Meclisi Azaları Nereye Gittiler?

Naci Kadioğlu, Dr. Saim Ceyhan, İhsan Doğu Neden Belediyeden Uzak Bulunuyorlar?

Kırıkkaleli Hemşerilerimiz hafızalarını yokladıkları zaman Belediye Seçimlerinde DP listesini sürükleyen şahsiyetleri derhal hatırlayacaklardır. Bunlar DP İlçe Başkanı Naci Kadioğlu, Kırıkkale'de herkes tarafından sevilen ve sayılan Dr. Saim Ceyhan ve Mühimmat Fabrikası Eski İdare Müdürü İhsan Doğu'dan başkaları olamazdı elbette. Acaba bu zatlar Belediye Meclisi Faaliyetlerinde faydalı değil mi idiler? Yoksa bunlar 12'ye çeyrek kala DP'ye sızmış muhtelif partililer mi idiler? Bunlardan Naci Kadioğlu eski DP ilçe idari heyeti azası ve bugün ilçe başkanı değil midir? Bu zevatın listede birer kıymet olduklarını kim inkâr edebilir? Yoksa bugünkü Belediye Meclis Üyeleri DP'den değil de başka bir listeden mi seçilmişlerdir? Bütün Bunlar merak edilen sorular olarak Kırıkkalelilerin hafızasında yer almakta devam ediyor. Ama bu soruların cevabını kim verecek? Selim Özer mi, yoksa müşavirler mi? Sanmıyoruz. Şimdi cevabını biz verelim bu kıymetli 3 zat Belediye Meclisinden uzaklaştırılmışlardır. Acaba bunlar içtimalara normal devam etmediler de kim devam etti? Hangi üyedir bu içtimalara muntazam devam eden muhterem zat? Naci Kadioğlu, Dr. Saim Ceyhan, İhsan Doğu yoksa Belediye Meclisinden Ayaklarının kaydırılması için fırsat kollanan muhtelif üyeler mi idiler? Değil efendim değil bu zevatın DP'ye inanmış kimseler olduğunu bilmeyen Kırıkkaleli tasavvur edemiyoruz. Burada açık ve sarıh bir şekilde hissi bir mücadele mevcuttur hepsi bu kadar? Yoksa öteki lafi güzaf. Her şeye bir kulp takmak kolaydır. Ve işin enteresan tarafı DP

³⁵⁴ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 197, (15 Temmuz 1958 Salı), s.1.

³⁵⁵ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 282, (28 Ekim 1958 Salı), s.1.

listesinden seçilen bir belediye meclisi işten ziyade böyle şeylerle meşgul bulunmaktadır. Ama DP'ye rey veren vatandaşların istedikleri şey de asla bu değildir.³⁵⁶

“Millet Partisi'nden” başlığı altında parti ile ilgili bilgiler sunulmaktadır.

Bunlar:

Emekli Tekel Memuru ve Kalecik Eski Belediye Başkanı Ali Kalaç MP'ye kaydolmuştur.

Kırıkkale İzzettin Köyü Kongresi yapılmış ve 27 kişi daha partiye kaydolmuştur. Köy mevcuduna göre diğer partilere kayıtlı kimse kalmamıştır.

Köy kongreleri yapılmış ve köylülerin istek ve ihtiyaçları şöyle tespit edilmiştir:

Çullu Köyü: Yolu yok. Mevcut 3 çeşmeden ikisi harap ve bir tanesi de ihtiyaca cevap vermiyor. Okul yok; fabrikalar da okuryazar değilsiniz diye almıyor. Orman olmadığı halde işçilere parası ile bile kömür vermiyorlar.

Yuva Köyü: Yolu yok. Okul yok. Mevcut iki çeşmeden biri içmek, diğeri de hayvanlar içindir. Ancak yazın ikisi de kurumaktadır. Orman olmadığı halde işçilere parası ile bile kömür vermiyorlar.³⁵⁷

Naci Kadioğlu Nezarete Alındı

Askerlik durumundan dolayı DP İlçe Başkanı Naci Kadioğlu dün burada (Kırıkkale'de) nezaret altına alınmıştır. Kadioğlu muhtemelen Ankara'ya sevk edilecektir.

Askerliğin çürük olarak altı ay yapan Naci Kadioğlu'nun bugüne kadar Gülhane Tıp Akademisine muayene için sevki kabil olamamış, hatta 'Ben gerekirse mevzuatı da iptal ettiririm' diyerek kontrol muayenesinden daima kaçtığı bütün Kırıkkaleliler tarafından bilindiğinden nezaret altına alınması memnuniyet uyandırmıştır.³⁵⁸

Kırıkkale'de de Bir Kara Listenin Varlığından Bahsediliyor

³⁵⁶ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 393, (9 Mart 1959 Pazartesi), s.1.

³⁵⁷ Kale, Yıl: 7, Sayı: 118, (23 Eylül 1959 Çarşamba), s.1, 4.

³⁵⁸ Bizim Kırıkkale, Yıl: 6, Sayı: 1057, (4 Haziran 1960 Cumartesi), s.1.

Kırıkkale’de de DP idarecilerinin tarafından namuslu vatandaşların yok edilmesi için bir kara listenin hazırlanmış olmasından bahseden rivayetler dolaşmaktadır. Yalnız bu haberler henüz teyit edilmemiştir.³⁵⁹

Keskin AP İlçe Kongresi Olgunluk İçinde Yapıldı: Uzun bir süreden beri yapılması beklenen Keskin AP İlçe Kongresi dün saat 10.00’da Keskin Sinemasında yapılmıştır. Kongreye Genel Merkez adına Genel Sekreter Şinasi Osman ve AP Senatörü Lebib Divanlıoğlu ve Kırıkkale AP Başkanı Daniş Seyhun beraberinde bir heyet ile açılmıştır.

Genel Sekreter Şinasi Osman, AP Genel Başkanı Sayın Ragıp Gümüşpala’nın Kocaeli seyahati dolayısıyla bu toplantıya katılamayacağını ve kendisinin selam ve saygılarını getirdiğini söyleyerek sözlerine başlamış ve bu arada Keskin AP’lilerinin dertlerini dinleyerek cevaplandırmıştır.

Lebib Divanlıoğlu’nun Kongre Divan Başkanlığında devam eden kongre boyunca delegelerden bazıları memlekette ve bu arada Keskin’de işsizlik hüküm sürdüğünü, zirai kredilerin tamamen keyfi surette tevzi edildiğini, bir tedbir olmak üzere alınan ya aynen geri verilmesi veya bedellerinin verilmesini partiler arası durumun gerginleşmesinde CHP’nin mesuliyetinin çok arttığını belirtmişler ve Genel Sekreter Şinasi Osman’ın bunlara cevaplar vermesini istemişlerdir.

Şinasi Osman CHP’nin milletin büyük ekseriyetini temsil ettiğini, millet çoğunluğunu AP’nin temsil ettiği çoğunluğun kısmi değil topyekûn af istediğini ve bunun er geç tahakkuk edeceğini, AP’nin millet ve memleket meselesini daima cesaretle yürüyüp savunduğunu, AP’yi bölmeye kimsenin muktedir alamayacağını, bilerek veya bilmeyerek parti içinde nifak sokanların partide kalamayacaklarını, Genel Başkan Gümüşpala’nın milletin sevgilisi haline geldiğini, 165’ler diye bir meselenin bulunmadığını, AP’nin 152 mebusu ve 62 senatörü ile milletin çoğunluğunu temsil eden AP’lilerin gözüne baktığını, bir ihtiyatı tedbir olarak evvelce alınan çeşitli silahların artık tedbire lüzum kalmadığı cihetle meclis açılır açılmaz bir karar layihası verileceğini, CHP’nin kapalı ve cesaretsiz ekonomik politikasının memleketi bir Kore’den bir Katanga’dan da sıkıntılı duruma düşürdüğünün keyfemayeşa emirlerinin spor alanında da tesir ettiğini ve liglere

³⁵⁹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 6, Sayı: 1059, (10 Haziran 1960 Cuma), s.2.

katılacak takım sayısının adedi üzerinde emir verdiğini, bütçeyi kullanamadıklarını, dirayetsiz hükümet idaresi gösterdiklerini uzun açıklamıştır.³⁶⁰

CHP Kırıkkale Gençlik Kolları Yıllık Kongresini Yaptı: Yapılması merakla beklenen Kırıkkale CHP Gençlik Kolu Yıllık Mutat Kongresi dün Saray Sinemasında seçkin bir kalabalık huzuruyla yapılmıştır. Saat 10.00'da açılış ve kongre divanının seçiminden sonra, Gençlik Kolunun faaliyet raporu okunmuş bunu müteakip, Cevdet Çetinel, Muzaffer Arıöz, Abdi Bayrakçı, Seyit Tanrıverdi, Hacı Erduran, Hacı Önal ve Ata Dönmez söz almışlardır. Bu sırada kongreye gelen Çalışma Bakanı Sayın Bülent Ecevit söz almış ve 3008 Sayılı İş kanununun 1938 yılında meriyete girdiğini ve birçok tadiller görerek iyi bir kanun olmasına rağmen, işçi ve işveren birçok haklarını içine alamadığından bazı tadiller yapmak yerine, tamamen bir yenisini bakanlığımız hazırlamış ve bakanlar kuruluna arz etmeden önce işçi sendikalarının malûmuna sunmuş, fikir almış ve lüzumlu gördüğü hususları da toplayarak bir kanun teklifi haline getirmiştir. Bu yeni kanun teklifinde bilhassa şu hususlar yer almaktadır:

- Tek işçi çalıştıran iş yerlerinin iş kanunu şümulüne alınması
- Beden ve fikir işçiliğinin ayrı muamele görmemesi
- Park ve belediye işçilerinin kanun ve sigorta mevzuuna intikalinin temini
- Meri kanun sakat ve eski mahkûmlara iş ve işçi hakkı tanınmasına rağmen yeni kanunla muayyen ve ölçülü bir oran nispetinde iş yerlerinin çalışan işçilerine göre sakat işçilerden ve eski mahkûmların bir defaya mahsus iş almasını
- Bunun iş yerlerine bir yük olmaması için bazı özel şartlarda nazara alınmıştır. Hususi ve muayyen bir mühlet herkesin kavradığı branş üzerinden yetişmemelerine eğitim dersleri verilmesi kabul edilmiş bulunuyor. Bu kanun bütün aksaklıkları bertaraf ederek yepyeni ve işçi ile işveren hakkını teminin meclis açılınca mutlaka giderecektir kanaatindeyim, demişlerdir. Haricen meclise ilk arz edilecek kanunlardan biri de işçi grev, lokavt ve toplu sözleşme kanunlarıdır. Mümkün olduğu nispette devlet iş vermekten çekinip işverenle işçi arasında bir hakem olarak kalacaktır.

³⁶⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 5, (17 Ağustos 1962 Cuma), s.1, 4.

Ücret sistemi iyi niyetle ortaya konulmuştur. Fakat bu sistemin aksaklığı da yoktur diyemem. Bu toplu sözleşmeden sonra işçi sendikaları ile aynı masada karşılıklı konuşulduktan sonra kanun takriri haline ancak gelebilecektir. Eğer kanunlaşınca bazı noksanlar müşahede edilecek olursa o zaman da lokavt, grev yapılarak son çareye başvurulma hakkı kullanılacaktır. İkinci karma hükümet sendikaları hükümetlerin yardımcısı bir teşkilat olarak tanır. Bunun için sendikalar daha da hürleştirilecektir. Devlet kontrolü sendikalardan kaldırılacaktır.

İşçi sigortalarına gelince:

1- Her işçi sigortadan faydalanacaktır.

2- İşçinin eşi ve çocukları da sigortadan ve sağlık yardımından faydalanacaktır.

3- Tedavide 18 aylık müddet kaldırılacak. Ta ki işçi ölünceye kadar tedavi görecektir.

4- Kadınların tekaütlük yaşı 60'tan 55'e indirilecek, erkekler ise hastaneden çalışamaz raporu verildiğinde yaşı kaç olursa olsun tekaüt edilecektir.

a- Emeklilik ödeneği, bakacak kimsesi olanlara 1700 TL, olmayanlara ise 2700 TL olacaktır.

b- İhtiyarlık ödeneği son 10 yılda 7 yılın en çok maaş aldığı ay üzerinden hesaplanacaktır.

5- Eski emekliler de nazara alınacaktır. Bu işçi ücretlerinin artışı üzerinden muayyen bir oranla artırılacaktır ki bu da mevcut ödeneğin 3-4 mislini teşkil etmektedir.

İşçilerin devlet sektöründe çalışanları muayyen sandıklara bağlı bulunmaktadır. Bu sendikalar kapatılacak ve üyesi işçiler sigortalara bağlanacaktır. Müktesep hakları katıyen ketmedilmeyecek ve tanınacaktır.

- Resmi sektörde muvakkat işçilik kaldırılmıştır.

- Tarım işçileri prim ödediği takdirde iş kanununa alınacaktır.

- Küçük esnaf ve yanında çalışanlar iş mevzuuna intikal edecektir.

- İşsizlik sigortası pahalı bir sosyete olmakla beraber bu da ayrı bir kanunla temin edilecektir.

Bu konuşmayı müteakip Elmadağ'a uğramak zorunda olduğunu belirterek kongreye Allahaismarladık diyerek şehrimizi terk etmişlerdir.

Bilahare söz alan Eski Ankara Milletvekili Halil Sezai Erkut heyecanlı bir konuşma yapmıştır. Bunu da İskilip'ten tanıdığı çalışkan Kaymakam hususuna yöneltmiştir. Kaymakam bu şehre çiçek bahçesi yapacağı yerde su gibi ve buna benzer daha mübrem ihtiyaçları temin etmeye çalışsın. Nüfusu 60.000'e yükselmekte olan Kırıkkale'nin pek mühim ihtiyaçları varken tali işlere özentisi duymasını fuzuli bulmaktayız demiş ve sözü son günlerin siyasi atmosferine çevirmiştir. Bilahare Avukat Erdal Ziyagüç söz almış, bunu müteakip İbrahim İbrahim Cüceloğlu, İbrahim Sıtkı Hatiboğlu ve Sertaç Tüzün söz alarak devam etmişlerdir. Sertaç Tüzün CHP'liler af kanunu pek yakında mutlaka çıkaracaktır. Bu Pala Paşanın son kongrelerdeki konuşması ile değil de İsmet Paşa'nın millete verdiği vaat üzerine çıkacaktır, demiştir. CHP'lilerin katiiyen af çıkmayacaktır şeklinde konuşmalarını istemiyoruz. Bu düşüncenin sahipleri partimizden ya ayrılırlar ya da fikirlerinde bir devrim yaparlar demiştir. Sertaç Tüzün Gençlik genel idare kurulu üyesidir. Yeni idare heyeti seçilerek kongreye nihayet verilmiştir.³⁶¹

MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı Şehrimize Geliyor: MP Şehrimiz İlçe Heyetinden aldığımız malumata göre, genel başkan Sayın Osman Bölükbaşı teşkilat ile temaslarda bulunmak üzere bugün şehrimize gelerek, partililerle hasbihaller de bulunacaktır.³⁶²

Gazetemizin Büyük Anketi: Şehrimizin Partiler İlçe Başkanları, Sayın Basmacıoğlu Mustafa (CKMP), Ceran Osman (CHP), Göksu Hilmi (YTP), Öncül Nedim (MP), Seyhun Daniş (AP)'den sorulan şu iki sorumuza aldığımız cevapları topluca olarak pek yakında neşre başlıyoruz.

Soru 1: Sizce, şehrimizin ilk ve öncelikle halli gereken başlıca meseleleri nelerdir?

Soru 2: 13 Ağustos 1962 tarihinden beri intişar eden gazetemizi nasıl buluyorsunuz, tahassüslerinizi lütfen söyley misiniz?³⁶³

İlçemizin Bütün Parti Başkanları Görüşlerini Gazetemize Açıkladılar
- Hilmi Göksu (YTP Kırıkkale İlçe Başkanı)

³⁶¹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 7, (20 Ağustos 1962 Pazartesi), s.1, 4; Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 8, (21 Ağustos 1962 Salı), s.1, 4; Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1, 4.

³⁶² Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 10, (23 Ağustos 1962 Perşembe), s.1.

³⁶³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 11, (24 Ağustos 1962 Cuma), s.1.

Çelikkale Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğüne: Muhterem gazetemizin idare heyeti reisi bulunduğum YTP'yi hazırlayıp memleketimiz olan Kırıkkale'nin izalesi lüzumlu dertleri hakkında fikrimizi sormak gibi nazik hareketiniz gerek şahsımı gerekse temsil ettiğim teşkilatı pek mütehasşis etti. Bu husus için teşekkürü bir borç bilirim.

Sorularınızı kanaatimce ehemmiyet sıralarına göre şu şekilde cevaplandırıyorum:

60.000'e yaklaşmış nüfusu içinde sanayi, ticaret ve ziraat gibi bir memleketin hayatiyetini gösteren unsurları bünyesinde toplayan Kırıkkale'mizin başlıca ve en önce halli lazım gelen dertlerinden birincisinin su meselesinin halli teşkil ettiği kanaatindeyim.

Yukarıda da arz ettiğim gibi büyük bir kitleyi sinesinde yaşatan bu güzel beldenin maalesef bir Memleket Hastanesinin olmayışı ve fakir bir hastanın ücretsiz olarak yatabilecek, tedavi olacak bir yerin bulunmaması zaman zaman fakir ve hasta vatandaşları müzayaka içinde bırakmakta ve çok zaman hastayı mukadderat ile baş başa koymaktadır.³⁶⁴

- Nedim Öncül (MP Kırıkkale İlçe Başkanı)

Çelikkale Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğüne: Şehrin kanalizasyon işi, şehir suyunun ihtiyacı karşılayacak dereceye çıkarılması, imar planının tam olarak tatbiki ile imar kanununa aykırı faaliyet ve inşaaata karşı tedbirler, yeni bir lise binası kanaatimce Kırıkkale'nin ilk ve öncelikle halli gereken meselesinin başında gelir.

Bir, günlük gazetenin yokluğunu uzun zamandan beri hisseden Kırıkkaleliler, nihayet "Çelikkale" ile mahalli günlük gazete ihtiyaçlarının karşılanmış olduğunu görmenin gururu ve bahtiyarlığı içerisindeyler. "Gurur ve bahtiyarlık" diyorum. Çünkü zaruri bir ihtiyaç olan günlük bir gazeteye sahip olmak hakikaten övünülmeğe değer bir mazhariyettir. Artık bizim de dertlerimize el koyacak ve eğilecek, doğruya doğru, eğriye eğri diyecek, Kırıkkale'nin ve Kırıkkalelilerin hak ve menfaatlerini savunacak ve daima daha iyiye ve daha güzele gitmek yolunda çalışacak olan bir gazetemiz var diyebiliriz.

³⁶⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 15, (29 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1, 3.

“Çelikkale”yi çıkararak sayın arkadaşlarımıza teşekkürlerinde muvaffakiyetler dilerim.

En derin hürmetlerimle...³⁶⁵

- Mustafa Basmacıoğlu (CKMP Kırıkkale İlçe Başkanı-Mühendis)

Çelikkale Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğüne: Kırıkkale'nin meseleleri ve dertleri saymakla bitmez. Bana Türkiye de en fazla mesele ve derdi olan yer neresi deseler hiç düşünmeden Kırıkkale diyebilirim... Bugün artık büyük şehirlerimiz arasında yer almış bulunan ve memleketimizin büyük bir endüstri merkezi halini almış olan şehrimizin öncelikle halledilmesi gereken problemleri şöylece sıralamak mümkündür:

Su, Yol, Kanalizasyon, Pazaryeri Sebze Hali, Hastane ve yeni kurulmakta olan bir şehir olması hasebiyle de İmar işleri gelmektedir.

Şöyle ki: Şehircilik kaidelerine göre, şehrin genişleme temayülü gösterdiği mıntikalarda tanzim planları hazırlanıp, o mahallin evleri inşa edilmeden önce Su, Yol, Elektrik ve Kanalizasyon gibi önemi haiz bulunan işlerin yapılması icap ederken bu husus Kırıkkale'de daima ihmal edilmiş ve edilmektedir. Hâlbuki şehrin ilk inkişafında, ilk kuruluş günlerinde bu mühim işler ele alınmış olsa idi ve iş başında bulunan mesul zevat bu hususları müdrük olsalardı bu gün için Kırıkkale'de bir imar problemi ve derdi ortaya çıkmazdı.³⁶⁶

İstimplak için belediyenin maddi takatının dışında fuzuli külfetler yükletilmezdir. Bu bakımdan şehrin bugünkü halinden, geçmiş belediyeciler maddi olmasa dahi hiç değilse vicdanen mesul olmazlardı.

Memleketimizin umumi dertlerinden plansızlık ve keyfilik Kırıkkale'mizde de hüküm sürmüş bulunmaktadır. Her gelen iktidar ve belediyeyi ellerinde bulunduranlar kendi keyiflerine göre, sırf gösteriş için eş dost hatırı için temelsiz işler yapmışlardır. Her tarafta bunların misali görülmekle beraber. Örnek olarak bir ikisine kısaca temas etmek yerinde olacağını savunuyoruz. “Belediye Binası karşısına, şehrin en müstesna yerine park olarak ayrılan bir sahada kahve yaptıran ve bunun yanına etrafı devamlı olarak taaffün etmekle vatandaşın huzurunu kaçıran hela inşa edilmesi şehrin gerek manzarası ve gerekse sağlığımızın tehdidi bakımında

³⁶⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 15, (29 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1, 3.

³⁶⁶ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 15, (29 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1, 3.

ibretimiz biz manzara arz etmekte idi. Bu cümleden olarak, imar planına aykırı olarak Pazar Camiinin yanına yaptırılıp da, kısa bir müddet sonra yıktırılması, mabet civarındaki gayri nizami dükkânların belediyemize tahmil ettiği zarar en az 75.000 lira civarındadır.³⁶⁷

- Seyhun Daniş (Adalet Partisi Kırıkkale İlçe Başkanı)

Çelikkale Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğüne: 20 Ağustos 1962 tarihli yazınıza cevaptır. İktisadi hayatımız üzerinde Sanayi, Ziraat, Ticaret ve Madenciligi ile rol oynayan Kırıkkale'miz milli hudutlarımız dâhilinde nüfus artımı itibariyle üçüncülüğü, Belediye Bütçesinin umumi yekûnu ile (vilayetlerimiz dâhil) 18.'liği muhafaza etmektedir.³⁶⁸

Belediye hudutları dâhilinde altmış bine yakın memleket evladını sinesinde yaşatan Kırıkkale'miz esasen kaza vasatından çoktan ayrılıp şekil itibariyle birçok illerimizi geride bırakan vilayet hal-i manzarası arz etmektedir. İşte bu gelişme iş hacmi ve nüfus kesafeti karşısında ilk ve öncelikle halli gereken meselelerimizi şimdilik kısaca sekiz madde olarak sıralayabiliriz:

Su meselesi: Başlıca davamızı teşkil eden bu meselede bütün Kırıkkale sakinleri hemfikirdir. Ayrıca bir şey söylemek zait olur.

Hastane meselesi: Devlet yardımını artırmak ve mevcut olan derneğe vatandaş olarak yardımcı olup bir an evvel tam teşekküllü hastaneye sahip olmak.

İmar planı meselesi: Yeni teşekkül olan mahalleleri de ihtiva eden ve mikyası dikkati nazara alınan yeni imar planının çizilmesi.

Kanalizasyon meselesi: Hıfzıssıhha kaidelerinin başında gelen bu mesele de şehrimizin ancak yüzde otuz ihtiyacına cevap verebilen mevcut kanalizasyonun ele alınarak ihtiyaca cevap veren bir hale getirilmesi.³⁶⁹

- Osman Ceran (CHP Kırıkkale İlçe Başkanı)

Çelikkale Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğüne: Nüfusu 50.000'in üstünde büyük bir sanayi ve zirai mahsuller merkezi olan Kırıkkale'mizin sesini, dertlerini ve ihtiyaçlarını tarafsız bir açıdan ilgililere ve umumi efkâra duyuracak günlük bir gazeteye ihtiyaç vardı.

³⁶⁷ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 16, (30 Ağustos 1962 Perşembe), s.3, 4.

³⁶⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 15, (29 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1, 3.

³⁶⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 16, (30 Ağustos 1962 Perşembe), s.3, 4.

Temenni ederim ki tarafsızlığa kaymadan, kuvvetten yılmadan, memleket için hayırlı, haklı için destek ve Atatürk ilkeleri için önder olarak çalışsınız.

Kırıkkale'mizin çeşitli dertleri ve meseleleri arasında bizim tarafımızdan halli düşünülen hususlar vardır. Su, Kanalizasyon, Yol, Göl işi güzel inşaatın nizami bir şekilde sokulması; Sanayi sitesinin daha münasip bir yerde modern bir şekilde kurulması gereken hükümet yardımının acilen sağlanması; Kırıkkale'nin vilayet olmasının sık sık mülki ve siyasi teşekküllerle ve gazetelerinde yardımı ile ilgililere iletilmesi; Memleket Hastanesi³⁷⁰; Köylerimizin yol, su, okul davalarının en kısa zamanda halli ile yetişkin din ve ziraat mütehassıslarınca tedvir edilmesinin temini; İşçi sosyal davalarının en kısa zamanda halli.

Yukarıdaki meselelerimiz sabırla ve gösterişsiz bir çalışma sonunda elde edilecek işlerdir. Beldemizin mali kaynağı tahrik edilerek bu işler temin edilebilir. Vatandaşa bu dünyada insan gibi yaşamasının kolektif yardımlaşma ve dayanışma ile halledileceğini öğrenip hizmeti göstererek, ondan sayılan bu ihtiyaçları gidermek için yardım almak işten bile değildir.

Bu fırsattan istifade ederek partimin siyasi görüşünü de arz etmek isterim. Sayın Kırıkkaleli hemşerilerim şunu bilsinler ki başkanı bulunduğum CHP, hiçbir suretle partizanlık yapmayacaktır. Görüşü ve kanaati CHP'den yana da olsa haksız korumayacaktır. Kanaati CHP'den yana olmasa da haksızlığa uğrayanın yanında, haksızın karşısında olacaktır. Hakkımızda yersiz söylentiler olabilir. Sayın hemşerilerimin bu hususlardaki meraklarını gidermek vazifemizdir. Fabrikalardan yerli yersiz bir başka yere nakil edilenler, Belediye ihalelerindeki yolsuzluk zanları, herhangi bir vatandaşı kayırmak şiarımız değildir. Siyasi ortamın muhtelif yönlerde seyrettiği şu günlerde Atatürk ilkelerinin bekçisi CHP teşkilatı bütün iyi niyeti ile hangi partiye mensup olursa olsun Kırıkkaleli hemşerilerinin hizmetindedir.³⁷¹

Sağlık Vekili Sayın Dr. Yusuf Azizoglu'nun Kırıkkale'mize ve partimize teşekkürleri anında bu husus kendilerine partili arkadaşlarımız vasıtası ile izah edilmiş, inşaatı yarım olan hastane gösterilmiş, mezkûr hastanenin yapılmasına ön ayak olan, derneğin başkanı Fikri Pehlivanlı ile temas ettirilerek hali hazırda 170.000,00 lira muhammen bedelli inşaat için 130. 000,00 lira mevcudu bulunan derneğin

³⁷⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 15, (29 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1, 3.

³⁷¹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 16, (30 Ağustos 1962 Perşembe), s.3, 4.

mütehakkim meblağ için Sağlık Vekili Sayın Azizoglu'nun ek tahsisat vaat ve teminatları ile inşaat ihaleye çıkarılmakla bu problem bir nebze hal yoluna girmiştir. Bu arada temas ve tetkiklerine devam eden Sayın Azizoglu'nun hükümet tabipliğinin telefonunun borçtan ötürü kapalı bulunuşu ve hastaya giderek doktorun cihaz çantasının bulunmayışı gibi hususlarla da ilgilenmiş olmakla bu eksikliklerin de izale olacağı kanaati ile memnun ve Sayın Azizoglu'na müteşekkirim. Ancak bu arada Sağlık Vekili Sayın Azizoglu'nun Kırıkkale'ye teşriflerini haber verdiğimiz halde ve Sağlık Vekâleti ile alakalı memleketimizin daha birçok meselesi mevcutken gerekli alakayı göstermeyen kıymetli Kaymakamımız Sayın M. Abdullatif Evrensel'e teessüflerimi bildirmekten dolayı üzgünüm.³⁷²

Yukarıdaki bir iki misalden de anlaşılacağı veçhile, şimdiye kadar belediyeyi idare edenler, belediye kanun ve nizamlarına uymadan çalışmışlar, memleketin parasını, emeğini ve zamanını fuzuli yere israf etmişlerdir.

Bilhassa birçok imkânlarla sahip iken ve ellerinde daha bu para mevcut iken bilgisiz idarecilerin yüzünden şehrimiz bugünkü birçok ihtiyaç ve problem ile karşı karşıya bırakılmış olup, akıllara zarar manzarası ile kendi haline terk edilmiş bulunmaktadır.

Kırıkkale'mizde 13 Ağustos 1962 tarihinden itibaren neşir hayatına girmiş bulunan "Çelikkale" Gazetesi her hemşeriyi olduğu gibi beni de ziyadesiyle memnun etti. Avrupa'da 5-6 bin nüfuslu kazada en az iki, üç gazete çıkarılırken, 55.000 nüfuslu Kırıkkale'de arzu edilen bir gazete çıkarılmaması büyük bir noksanlıktı.

Cemiyet hayatımızda gazetenin ve gazetecinin yeri çok büyüktür.

Kırıkkale'de sembolik ve dinamik yerini almış olan "Çelikkale" ancak modern ve sistemli çerçeve içerisinde daima muvaffakiyet ve minnet hissi bulacaktır.

Kırıkkale'nin bağrından yükselen sesinizi en derin milli duygularıyla selamlar, gazete ailesi camianıza üstün başarılar dilerim.³⁷³

Toplumun sıhhatini her zaman tehdit eden kanalizasyon derdi ise maalesef büyüktür. Tahminime göre şehrin % 70 nispetinde kanalizasyonu noksan olup bir iki güzergâh hariç diğer yerler çukurlarla idare edilmekte ve fakat şehri güzelleştirme

³⁷² Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 16, (30 Ağustos 1962 Perşembe), s.3, 4.

³⁷³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 17, (31 Ağustos 1962 Cuma), s.3, 4.

gayretinde olan belediyemizin bir arozöze sahip olamayışı çukurların dolmasıyla bu mikrop yuvalarının birçok semtlerde sokaklara yayılmasını intaç etmektedir.

Elindeki imkânlar nispetinde şehir imarına önem veren belediyemizi hem kendi görüşü ve hem de vatandaşlarımızla temas zaviyemden tenkit etmekten kendimi alamıyorum. Zafer Caddesinin taşları sökülüp, buraya bir başka semtlerde kullanılmış olmasına rağmen Zafer Caddesi beş aydır toz toprak içinde bırakılmış ve imar hareketi şehrin başka semtlerine yöneltmiştir. Şehirdeki pazar yerinin büyük bir kısmının park haline getirilmesi ticaret ve esnaf muhiti olan bu semtteki yegâne helanın yıktırılması ve sabit bir yer temin edilmeden şehrin her semtine yakın olan ve sadece haftada bir kere kurularak % 80 vatandaşın ihtiyacını karşılayan Pazar yerinin muvakkat kaydı ile diğer bir yere nakli ile kendi ve şahsi görüş ve mütalaalarla hattı zatında vatandaşın aklını karıştırmaktan başka bir fayda vermeyen otobüs durağının değiştirilmesi. Otobüs durağına yapılan dükkânlar adet itibariyle fazla olmasına rağmen maalesef her mevzudaki esnafın ihtiyacını karşılamaktan uzak kalmaktadır. Park için verilen çiçek paraları, ödenen kiralar, yıkılan belediyenin yerine geçen kahveciye verilen tazminat gibi ödemeleri içinde bulunduğumuz ve tahkik etmek mecburiyetinde olduğumuz tasarruf prensiplerine bağdaştırmadığım gibi en iyimser görüşle hiç olmazsa lüzumsuz değilse bile zamansız ve hatta yersiz buluyorum.

Bununla beraber yerinde, düşünülerek ve tetkik mahsulü icraatı tebrik ve takdir etmek lüzumunda hissediyorum.

Belediye hizmetleri çerçevesinden olarak bilhassa esef verici son yangın hadisesi itfaiye teşkilatının takviyesi zaruretini bir kere daha ve acil olarak ortaya koymuştur.

Belediyede yüksek ücretle istihdam edilen yevmiyeli kişiler hakkında halkın dedikodusunu duymak ve belediyeye karşı olan itimatlarının sarsıldığını görmeme rağmen bu hususta fazla bir bilgiye sahip değilim. Bu hususların izalesi lüzumunu da hissetmekteyim.

Bir vilayet manzarası arz eden Kırıkkale'mizin çok az sayıda bir kadro ile çalışan emniyet teşkilatı mensuplarının feragatlerini burada şükranla yâd ederken bu kadronun genişlemesi ve böylece masum vatandaşların daha emniyetle ve huzur içinde yaşamalarını arzu etmekte ve lüzumlu bulmaktayım.

Burada bir kere daha büyüklüğünü ve ileri bir memleket olduğunu söylemek lüzumunu hissettiğim Kırıkkale'mizin bir gazetesinin olmayışı cidden üzücü idi. Gazetenizin neşrinden bu güne kadar olan tarafsız, realist ve kendini halk hizmetine koymuş, onu bir şiar edinmiş hüviyette devam etmesi bu memleketin bir çocuğu olarak beni pek memnun etmektedir.

Ancak gerek iç ve gerekse dış haberleri gene özlerinde ayrılmaksızın gazetenize hulasaten ithalinde gazeteniz adına fayda mülhaza etmekteyim. Zannederim bu husus için de gazetenizin daha büyümesi zarureti hâsıl olacaktır. Muvaffakiyetinizin devamını temenni ederim. Saygılarımla.³⁷⁴

Sel Meselesi: Kırıkkale'mizi sel dolayısıyla can ve mal kaybından koruyacak projelerin ikmal ile derhal bu tedbirleri yerine getirebilecek harekete geçirilmesi.

Okul Meselesi: Civar ve komşu kazalarımızda ihtiyacına cevap veren lisemizin, ortaokul kısmını ayırarak yeni bir ortaokul binası yaptırıp gençlerimizin rahat feyiz alabilmelerini sağlamak.

Sanayi Sitesi Meselesi: Bütün medeni şehirlerde olduğu gibi şehrimizin de ihtiyacı olan Sanayi Çarşısının Kırıkkale'mizin hususiyetleri itibara alınarak yeniden etüt edilmesi ve hizmete açılması.

Bütün yukarıda arz edilen meseleler arasında belde sakinlerimizin günlük işlerine ve medeni ihtiyaçlarına cevap veren hal binası, pazaryeri inşası ile tenvirat, temizlik ve ağaçlandırma işine önem vermek. Ayrıca köylerimizin yol, su ve mektep gibi dilek ve temennilerini yerine getirmek ilk ve öncelikle halli gereken meselelerimizdir.

Böylece birinci sualimizi cevaplandırdıktan sonra muhtasar olarak ikinci sualinize geçebiliriz.

Kısa zamanda intişar eden sayın gazetenizin şahsiyet yapmayışı, tarafsız tutumu ve işi bir amme hizmeti olarak ele alması Kırıkkale'mizde umumiyet havası yaratmıştır. Esasen uzun zamandan beri beldemizin ilk ve öncelikle halli gereken meseleleri arasında Atatürk ilkelerine bağlı tarafsız ve günlük bir gazeteye ihtiyacı vardı. Bu gün bu vazifeyi maddi ve manevi fedakârlıkla, şerefle yerine getiren Sayın Çelikkale gazetesini mensuplarına teşekkür etmeyi vazife bilirim.³⁷⁵

³⁷⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 17, (31 Ağustos 1962 Cuma), s.3, 4.

³⁷⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 17, (31 Ağustos 1962 Cuma), s.3, 4.

AP Keskin Teşkilatı İş Bölümü Yaptı: Müteşebbis heyeti halinde çalışan Keskin AP İlçe İdare heyeti geçtiğimiz aybaşında yaptığı seçim sonunda 9 kişilik bir idare heyeti seçmiştir. İlçemizde ilk defa olarak seçimle iş başına gelen idare heyetinin aralarında yaptığı vazife taksimi sonunda başkanlığa şehrimizin ileri gelen çiftçilerinden Faruk Hatipoğlu getirilmiştir.

İdare heyeti şu zevattan müteşekkildir: Ali Demirdağ, Akif Atalay, Battal Koçak, Nuri Çolakoğlu, Osman Yağan, Seyfettin Yıldır, Ömer Atakul, Servet Örnek.³⁷⁶

Belediye Seçimi İçin Özkaya, Sezer, Pehlivanlı, Dönmez, Şimşek ve Ceran Çekişiyor

23.8.1971 gününde boşalan Belediye Başkanlığı Seçimi 26.3.1972 Pazar günü yapılıyor.

Eski Reis Selim Özer Danıştay 3. Dairesi 1971/516 sayılı esas kararı ve 1971/464 kararına istinaden 1580 sayılı Belediyeler Kanununun 307 sayılı kanunla değişik 91. Maddesine uyularak “Evrak Sahteciliğinden” hüküm giydiği ve mahkeme kararı ile seçilme yeterliğini kaybetmiş olan reis 23.8.1971 tarihinde Danıştay kararı ile düşürüldü.

b) Bunun üzerine Danıştay Dava Daireleri nezdinde tehiri icra kararı ile 26.11.1971 tarihinde vazifesine dönmesine karar verilmesi üzerine vazifeye başlayan Selim Özer Danıştay nezdinde iade mahkeme talebinde bulundu. Fakat ret kararı tebliğ edilmeden 14.1.1972 tarihinde istifa etti.

Bunun üzerine toplanan İlçe Seçim Kurulu 26.3.1972 Pazar günü seçimlerin yapılmasına verdiği karara istinaden günlerden beri devam eden gürültüler ithamlar da 26.3.1972 günü sona erecektir.³⁷⁷

Çekişmeler Bitti

Ağabey Pehlivanlı yeni başkan

26 Mart 1972 Pazar Günü Kırıkkale'de yapılan Belediye Başkanlığı seçimlerinde, Ağabey Pehlivanlı Reislığe seçildi.

Beldemize hayırlı uğurlu olması dilekleri ile başarılar temenni ederiz.

Adayların aldığı oylar sırasıyla şöyledir:

³⁷⁶ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 19, (3 Eylül 1962 Pazartesi), s.1, 4.

³⁷⁷ Dur Yolcu, Yıl: 1, Sayı: 2, (23 Mart 1972 Perşembe), s.1, 4.

Ağabey Pehlivanlı	7.541
Ali Sezer	4.088
Osman Ceran	4.055
Ahmet Şimşek	3.393
Ata Dönmez	498
Suat Özkaya	154 ³⁷⁸

Millet Partisinin Kırıkkale İlçe Kongresi Yapılacak

Öğrendiğimize göre Millet Partisi Kırıkkale İlçe İdare Kurulu sekreteri Mithat Atar Bey, Millet Partisinin Kırıkkale ilçe kongresinin 20.8.1972 Pazar günü yapılacağını söylemiştir. Bilindiği üzere Millet Partisi Kırıkkale teşkilatı, Kırşehir'i geçtikten sonra Türkiye'de ikinci bir Kırşehir demek olduğunda tereddüt edilmese gerektir. 1948 yılında kurulan Millet Partisi Kırıkkale'de hiçbir zaman ve en kuvvetli partilerden daha az oy aldığı görülmemiştir. Öyle inanıyoruz ki bunda böylede Kırıkkale'de Millet Partisi muhaliflerinden daha da çok oy alacağı bir gerçek olacaktır.

Çünkü Millet Partisine gönül verenler davanın adamlarıdır, amma bazı satılanlarda yok değildir. Piyasa adamlarının ne demek olduğunu yazmaya bile değmez. Bu mevzuu tarih boyu devam ede gelmiştir, süre gelecektir de... Sayın Millet Partililer şunu kesinlikle bilin ki iman edenler er-geç mutlaka zafere ulaşacaklardır. Satılan satılır 180 derece dönen döner fakat kervan yürür. Bizler aynı noktada toplanıp asil milletimizin hizmetinde davamızı yürüteceğiz; 20.8.1972 Pazar günü bütün partili ve partisiz vatandaşlar partimizin kongresine şimdiden davetlidirler, hoşça kalınız.³⁷⁹

Kartallar Kanatlanırken

Bu başlık altında Millet Partisinin memleket ve milletimiz için hizmetlerini ve gelişmesini yazmaya devam edeceğiz bilindiği üzere Millet Partisi 1948 yılında kuruldu o günden bu yana ideal ve umdelerine sadık sebat ederek çalışmaktadır. Daha önce de yazdığımız üzere Avrupa'daki birçok partiler 40-50 ve hatta 80 sene gibi bir ömür boyu millete ve memleketine hizmet etmişler ediyorlar da...

³⁷⁸ Dur Yolcu, Yıl: 1, Sayı: 3, (8 Nisan 1972 Cumartesi), s.1.

³⁷⁹ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 1651, (11 Ağustos 1972 Cuma), s.1.

Bize gelince dün kurulan bir parti hemen iktidara geleceğim diye dünyada hatır ve hayale gelmeyen yalan, hile, sahte tüm bunlar ve benzerleri her şeye başvurarak büyük millet meclisine biraz parlamenterle girince artık her şey tamam diyorlar.

Millet Partisine gelince yukarıda yazdığımız umde ve memleket millet davasının savunucusu olarak asil milletimizi hiçbir zaman aldatmak yönünü tercih etmemiştir.

Millet Partisinin gayesi Türk Milletinin refah ve saadeti aynı zamanda kimsenin toprağında gözü olmayıp hiçbir millete de bir santimetre kare toprak vermemektir. Rahmetli büyük asker Mareşal Fevzi Çakmak'ın kurduğu şimdi başında yine bir büyük asker vardır. Aynı yolda yürümeyi her yol ve yönü ile göstererek Millet Partimizi asil milletimizin hizmetini yapmakla en büyük şerefi bilerek yapmaya çalışmaktadır.³⁸⁰

Millet Partisinin Faaliyetleri

Bilindiği üzere Millet Partisinin Genel başkan vekili Sayın Hayri Hayırlıoğlu, genel başkan vekilliğine getirileliden bu yana, Millet partisinde hummalı bir çalışmaya başlanılmıştır.

Millet partisinin kendi binasına taşınması, bir kuruş bile borcunun olmadığı ayrıca genel idare kurulundaki üyelerin birbirine samimi oluşları da Millet Partisinin çalışmalarına hız katmaktadır.

Gazetemizin geçen sayılarının birinde de belirttiğimiz üzere partinin binasına taşınılması bittikten sonra (200.000) bin liralık bir eşya piyangosunun tertiplenmesi için karar alındığı ve Genel İdare kurulundaki üyelerin yapabilecekleri vilayetlerin ve kazaların kongrelerini yapmak için görev almaları da gösteriyor ki Millet Partisinin tam bir faaliyet devresine girdiğini...

Millet Partisine muhalif olanlar, ellerinden gelen fitne tohumlarını saçıp Millet Partisini parçalamaya çalışmışlarsa da bu kötü emellerine ulaşamamışlardır. Bazı inanılır kaynaklardan öğrenildiğine göre Millet Partisinin büyük kongresinde Genel Başkan adayı da yukarıda resmi görülen Sayın Hayri Hayırlıoğlu gösterileceği kuvvetle muhtemeldir denilmektedir.³⁸¹

³⁸⁰ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 2082, (8 Ocak 1974 Salı), s.1.

³⁸¹ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 3161, (14 Kasım 1974 Perşembe), s.1.

Siyasi Partiler ve Doktrinleri

Türkiye’imizde siyasi partiler kurulalıdan beri her parti kendine has daha doğrusu kendilerinin yorumlarıyla doktrinleri şöyle anlatıyorlar ‘muhaliflerimizin doktrinleri yoktur, Türkiye’de bir tek doktrin parti varsa, o da bizim partidir’ diye muhaliflerini kötölemek için akla hayale gelmeyen yalan, iftira benzerleri politikada bulunuyorlar.

Önce doktrin kelimesinin ne demek olduğunu bilmek değil, bu sözcüğün ne demek olduğunu halka iyice öğretmek gerekir kanısındayım. Bilindiği gibi doktrin bazı siyasilerin görüşlerine göre şöyle özetlenebilir: doktrin öğretim, dini, felsefi yahut bir siyasi nazariye ve ilke bir öğretim sistemi meydana getiren bilgilerin tamamı diyorlar... Ayrıca hedef, gaye ve amaç gibi anlamlarda da yorumlayanlar yok değildir...

Dikkat edilecek olursa bu sözcüğün cümle içerisinde o kadar elastikiyeti var ki tabiri caiz ise; laf yaş deriye benzer nereye çekersen oraya uzanır denildiği gibi bizim siyasilerin bazıları her fırsatta dillerine dolandıkları sözcük doktrin kelimesidir... Bu sözcüğü sık sık telaffuz ederek Türkiye’imizde asil milletimizin az tahsilli olanlarına karşı kendilerini allame-i cihanmış gibi bir tavır ve eda ile oy toplamanın silahı olarak kullanırlar. Yazımızın başlığı da, doktrin sözcüğünün ne demek olduğu idi. Bilindiği üzere bir kelimenin lügatte değiştirilemeyen bir anlamı vardır... O manayı kendi görüş ve çıkarlarına göre masum halka anlatmak en azından bir ahlâksızlık olur.

Konuya döndüğümüz zaman, doktrin sözcüğünün çok şümüllü anlamları olmasına rağmen kısaca şu sonuca gidilebilir: doktrin insanların ahlakını güzel bir düzeye ulaştırıp orada muhafaza etmek için kontrol etmektir. Esasen insanlara insan denilebilmesi için o insanın güzel bir ahlaka sahip olması gerekir. Fertlerin bu güce sahip olmadığına göre bu hale yalnız ve ancak muktedir bir iktidar ve onu murakabe eden siyasi partiler, görevlidir, inancındayız.³⁸²

³⁸² Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 1742, (25 Kasım 1979 Pazar), s.1.

D- KIRIKKALE’NİN İL OLMA İSTEĞİNE İLİŞKİN HABERLER

MKE Fabrikalarının kurulmasıyla birlikte bir anda, hızlı bir şekilde büyüyen Kırıkkale, 1935 yılında 15 bin nüfuslu bir nahiye iken 10 yıl sonra 55 bin nüfuslu bir ilçe oluvermiştir. 1965 yılında 100 bini geçen nüfusuyla birçok il nüfusunu bile geride bırakan Kırıkkale 1980’lerde Türkiye’nin nüfus bakımından en büyük ilçesiydi.

Kırıkkale bu hızlı büyümeye paralel olarak gelişemediğinden, kentsel problemler de şehirle birlikte çığ gibi büyümüş, siyasi ve mülki idareciler de en baştan beri çözümün “il” olmaktan geçtiğini düşünmüşlerdir. 1950’li yıllardan itibaren başlayan “il olma propagandası” özellikle de yerel gazeteler aracılığıyla sürekli dillendirilmiştir.

Bu bölümde gerek gazetelerin kendi düşünceleri, gerekse yöneticilerin il olmaya yönelik çalışmalarının yansıması olan haberlerden örnekler bulunmaktadır.

Bir anda hızlı bir gelişme gösteren Kırıkkale’nin il olma hayali 1950’lere dayanmaktadır. “Kırıkkale’imiz Vilayet Olacakmış” başlıklı habere göre bazı illerin ilçe, bazı ilçelerin de il olma durumu söz konusu edilmiş. Örnek olarak, il olan Kırşehir’in ilçe, Malatya’ya bağlı bir ilçe olan Adıyaman’ın da il olma durumundan bahsediliyor.³⁸³

Kırıkkale’nin İl Olma Davasına hizmet etme amaçlı haberlerden bir tanesi de şöyle verilmiştir: “Kırıkkale’imizin Vilayet Olacağı Tahakkuk Ediyor: Evvelce gazetemizle müteaddit neşriyatlar yaparak Kırıkkale’imizin vilayet olması hakkındaki yazılarımızın ilgili makamlar tarafından dikkatle incelendiği ve bu hususların tahakkukun üzerinde emniyetle durulduğu memnuniyetle öğrenilmiş bulunmaktadır.

Kırıkkale’imizin vilayet olması hakkında bir zamanlar kazamıza teşrif eden Sayın İçişleri Vekilimiz Dr. Namık Gedik’in belediye binasındaki ümitvar konuşmalarına, akabinde çok muhterem Reis-i Cumhurbaşumzun da Çankaya Köşkünde temas buyurdıkları gibi Türkiye’nin gözbebeği ve sanayi şehri olan Kırıkkale’imizin vilayet olması temennilerden aldığımız cesaret ve ilhamla bir zamanlar mahallen tesisine muvaffak olduğumuz (Kırıkkale’yi vilayet yapma komitesinin) yarım kalan faaliyeti, 40000 dâhili ve 90000 harici nüfuslu Kırıkkale

³⁸³ Kırıkkale Postası, Yıl: 2 Sayı: 58 (12 Haziran 1954 Cumartesi), s.1, 4.

halkının ümitsizliğe sevk etmediği, bugünkü azimli çalışmanın meyvelerini vereceği günlerin yakın olduğuna kuvvetle bakılmaktadır.

Ankara'ya 100 kilometre uzaklıkta olan; lisesi, iş üniversitesi, orta ve ilkokulları ile MKE muazzam tesisleri ile modern bir şehir olan Kırıkkale, 5000 işçi ve 2000 memur eleman ile 100'e yakın yataklı hastanesi ve bir gençlik kaynağı ile münevverleri bağrına basmış bulunmaktadır.

Ayrıca memnuniyetle öğrendiğimize göre daha evvelce de yukarıda bahsetmiş olduğumuz vilayet yapma komitesini bugün yeniden faaliyete geçmek üzeredir. Gelecek sayımızda Kırıkkale'mizin niçin vilayet olması lazımdır ve esvab-ı mucibelerini daha etraflı bir şekilde inceleyerek siz sayın okuyucularımıza ve ilgili makamlara duyurmaya çalışacağız. Gazetemiz bu davada evvelden olduğu gibi bugün de elinden gelen bütün imkân ve gayretlerini sarf etmeyi çok şerefli bir vazife telakki etmektedir. Muhterem okuyucularımızın da bu husustaki çalışmalarımıza yardım etmelerini ehemmiyetle bekleriz.³⁸⁴

Kırıkkale'mizin vilayet olma meselesi muhitimizde büyük bir ümit uyandırdı: Geçen sayımızda da temas ettiğimiz gibi şehir içi 40000 nüfusu bulan 87 pare köyü ile birlikte 90000 nüfusu nerede ise aşmakta olan Kırıkkale'mizin bir an evvel vilayet olması hususunda gerek ilgililerin dikkatini çekmek ve gerekse bu hususta yeni bir kampanya ile komitelerin faaliyete geçmesini sağlamak bakımından yazdığımız kısa yazının tesir sahası birden bire genişledi. Bugün iş başında bulunan hükümetimizin mesul şahıslarınca da müteaddit defalar Kırıkkale'mizin vilayet olması temennileri ve bu husustaki ümitvar temasları da ayrıca çalışmalarımıza hız vermelidir.³⁸⁵

Kırıkkale ve Aksaray Yakında Vilayet Oluyor

Vilayet olması hükümetçe tetkik edilen kazalar meyanında bulunan Kırıkkale ve Aksaray'ın vilayet olmaları mevzuunun ön plana alındığı anlaşılmaktadır. Dâhiliye Vekâletinde bu mevzuda yapılan çalışmalar bir hayli ilerlemiş ve bu iki kazanın vilayet olması müstacel işler meyanına sokulmuştur. Bu konuda hazırlanan tasarının meclisin önümüzdeki içtimasında Dâhiliye Vekâletince Büyük Millet

³⁸⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 6 Sayı: 110 (2 Ağustos 1958 Cumartesi), s.1, 4.

³⁸⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 6 Sayı: 111 (9 Ağustos 1958 Cumartesi), s.1.

meclisine sevk edileceği ve tasarının müstacelen görüşülerek kanunlaşacağı beklenmektedir.³⁸⁶

Bu Şehir Büyümüş Bir (Kırıkköyü) Değildir: Gazetemize bu ismi koymak için 300 den fazla hemşerimizle anket yaptık. Çokluk bunu sevdi ve istedi. Bu şehrin büyümüş bir Kırıkköyü olmadığına inanç birliği doğdu ve bu inanç bizim adımız oldu.

Bu şehir dünyanın birçok ileri memleketinde olduğu gibi, bir sanayi şehri olarak, yeni bir kuruluştur. Burada bu şehrin kuruluşundaki plan ve plansızlık üzerinde duracak değiliz. (Bu konuyu başka yazılarda inceleriz) Konu, bu şehrin bir sanayi şehri olarak bir tesadüf eseri, Kırıkköyü'nün önündeki arazide kurulmuş olmasıdır. Kale adının da sonradan takıldığına göre “kırık” kelimesinin muhafaza edilmiş olması bir bakıma başlangıçta düşünülmesi gerekirken, unutulmuş bir nokta kalmıştır.

Bu itibar ile çoktan vilayetlik mertebesine ulaşmış ve kırık vilayetten de nüfusu ile sanayii ile ve bilhassa olgun efkârı umumiyesi ile üstün olan bu şehre biz “kırık” kelimesini hiç yakıştıramıyoruz. Gönül bunun çelik ile değiştirilmesini istiyor. Gazetemiz bunu savunacağı en büyük ödev saymaktadır.³⁸⁷

Kazamızın Vilayet Olmasına Çalışılacak

Devlet ve hükümet başkanlarından bu konuda harekete geçmeleri istenecek.

Bilindiği üzere Kırıkkale'miz her bakımdan modern bir şehir halini almıştır. Bunu hiç şüphesiz devlet ve hükümet başkanlarımızla beraber bütün yurttaşlarımız da bilirler bu konuda geçmiş yıllarda bir hayli çalışılmış yol alınmıştır. Şimdiki halde bu işin bütçe ve idaresi bir kanun teklifi halinde görülmesi karşısında çeşitli kaynaklardan değişik haberler sızmaktadır. Bazı CHP'lilere göre bu şehri ancak Başbakan İsmet İnönü vilayet yapabilirmiş aksi bir iddiada bulunan olmadığına göre diğer partilerde haydi bakalım görelim size zaman bu zamandır deyip CHP'yi desteklemektedirler.

Demir tavında iken dövülür atasözümüze uyarak vilayet olma işin de bulunan şehrimiz bu mertebeye ulaşabilmesi için gereken bütün çalışmaların yapılması için özel ve tüzel kişilerle kurumlar müşterek teşebbüse geçmek kararlanmaktadır. Devlet

³⁸⁶ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 790, (10 Temmuz 1959 Cuma), s.1.

³⁸⁷ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 1, (13 Ağustos 1962 Pazartesi), s.1.

ve hükümet başkanları nezdinde yapılacak teşebbüsten sonra TBMM'ye başvurulacaktır.³⁸⁸

İçişleri Bakanımız, Sayın Hemşerimiz Hıfzı Oğuz Bekata'ya Açık Mektup-Vilayet olmak için neden bekletiliyoruz? (F. Süreyya Oral)

Sayın Bakan, bir Ankaralı olarak size böyle bir açık mektup neşretmekteki cüretimi başlıyacağımıza tamamen emin bulunuyorum.

Takdir buyurursunuz ki, bugünkü Türkiye'mizde milletçe çabamızın hedefi Atatürk ilkeleriyle topyekûn kalkınmaktır. 40 cumhuriyet yılının her gün ve her dakikasında bu hedefe ulaşma çabasının mutlak samimi tezahürlerini hep gördük ve biliyoruz.

İdari taksimat, kaderine terkedilmiş olmak bahtsızlığını henüz yenememiş nice illerimiz arasında Kırıkkale'nin kaza hüviyeti içinde ne derece bunaldığını işarete lüzum var mı? Bilmem!

Statizm politikasında statükoculuk olacağı bedihidir. İdari taksimat politikasında da statizm yerine dinamizmi ikame etmek memleket gerçeğine ermek çığırını açar. Bu yolda seleflerinizi aşacak enerjiye sahip bulunduğunuza dair şahsi kanaatim tamdır.

Bir Ankaralı, başkentli ilk işleri bakanı olarak, bu çığı, mihrakınızda toplayıp açabilerseniz halefleriniz için emsalsiz örnek adam olursunuz.

Kırıkkale, bütün tamlığı ile vilayet olmağı beklemektedir. Niçin bekletildiğimizi lütfen açıklamanızı bütün Kırıkkaleliler adına saygılarla dilerim.³⁸⁹

Kırıkkale Ne Zaman Vilayet Olacak? (Selim Pehlivanlı)

Senelerden beri bazı siyasilerimiz, yani parlamenterler adaylarının dillerinin altında gizli bir silahları olur. Bu silah Kırıkkale'nin vilayet olması hakkındadır...

Efendim bu kişiler seçim arifesinde çıkıp ta bir nutuk çekecekleri zaman pür hiddet 'sayın hemşerilerim, bizim parti iktidara gelirse ki, bu seçimde mutlaka iktidar olacağız işte o zaman Kırıkkale'miz kesin olarak yüksek huzurlarınızda söz veriyorum vilayet olacaktır.' Diye sanki kendisinin parlamenter mazbatasını cebine koymuş ve mensup olduğu partide iktidara gelmiş Kırıkkale'de vilayet olacakmış gibi oy avcılığı yaparlar.

³⁸⁸ Yeni Çelikkale, Yıl: 1 Sayı: 97, (24 Aralık 1962 Pazartesi), s.1, 3.

³⁸⁹ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.1

Seçimler yapılır belki kendisi de parlamenter olur ve partisinde iktidara gelir; fakat bu yalan sözlerin hiç birisi yerine gelmez. Tüm Kırıkkale halkı en meşru hakkı olduğuna inandığı Kırıkkale'nin vilayet olması için seçtikleri hele bazı diyeli o nutuk atan parlamenterlere şimdi kim bilir Kırıkkale halkı ne diyorlar biliyor musunuz? O yalan bu yalan. Fili yuttu bir yılan buda mı yalan? Diyerekten teselli olsalar gerektir.

Yaklaşık 250000 nüfuslu bir ilçe ki, bu ilçe Türkiye'mizin elli vilayetinden kamu hizmetinde daha elverişli ve sanayi yönünden de kat kat üstün olduğu bir gerçektir. Acaba ilgililer Türkiye Büyük Millet Meclisinde neden Kırıkkale'nin vilayetliğini dile getirmiyorlar.³⁹⁰

³⁹⁰ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 1417, (2 Aralık 1978 Cumartesi), s.1.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL VE EKONOMİK DURUM

A- EĞİTİM HABERLERİ

Kentleşmeye başlayan Kırıkkale, İç Anadolu Bölgesi başta olmak üzere birçok şehirden ve civar köylerden aldığı göçle her geçen gün büyürken şehrin en önemli sorunlarından birisi de eğitim olmuştur.

1950'lerin başından itibaren Kırıkkale Ortaokulu kurulup faaliyete geçerken, ilkokulu bile olmayan köylerde ise sıkıntılar hep var olmuştur.

Kırıkkale'nin eğitim alanındaki gelişme süreci olarak da düşünülebilecek bu bölümde yer alan örnek haberler, bu gelişme sürecini gözler önüne sermektedir.

Kargın Köyü'nde altmışı aşan çocuk, köylerinde okul açılmamış olduğundan yarım saat mesafede bulunan diğer bir köy okuluna gitmektedir. Soğuk ve fırtınalı günlerde küçük yavrular için okula gitmek çok güçleşmekte ve hastalanmaktadırlar. Köylüler bir an önce okula kavuşmak istemektedirler.”³⁹¹

Bir İrfan Yuvası: Pansiyonlu Kırıkkale Lisesi Bu Ders Yılı Tedrisata Giriyor

Pansiyonlu Kırıkkale Lisesi binasını inşaatı hızla ilerlemektedir. Bilindiği üzere 1954 senesinde Kırıkkale'de Ortaokul Pansiyonu Kurma Derneği tesis olunarak faaliyete geçirilmiş ve bu dernek 1955 yılı içinde yaptığı kongrede genişleterek lise yaptırma işi de faaliyet sahasına alınmıştır.

O günden beri faaliyetine devam eden dernek lise binası işini ön plana alarak binanın bir an evvel yaptırılması için gayret sarf etmiştir. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığının 15 bin lira gibi cüzi bir yardımına mukabil hamiyet sever Kırıkkalelilerin bu konudaki yardımları 45 bin lirayı bulmuştur.

Derneğin yardım hususunda Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğüne yaptığı müracaat büyük bir anlayışla karşılanmış ve kurum lisenin yapılması için 100 bin liralık bir meblağ şahsen ödemeyi taahhüt etmiştir. Kurumun Kırıkkale'ye karşı gösterdiği bu büyük çaptaki anlayışı burada şükranla kaydetmek icap eder.

³⁹¹ Kale, Yıl: 1, Sayı: 2, (11 Ocak 1952 Cuma), s.2.

Binanın zemin kat üzerine inşaatı 40 bin liraya ihale edilmiş olup bu inşaat tamamlanmış, 2. ve 3. Katla binanın çatısını örtme işi de 11940 lira keşif bedel ile 14 Ağustos'ta müteahhidine ihale edilmiştir. Bir yandan müteahhit bu 2. İhale kısmını içine alan işi ikmale çalışırken diğer taraftan derneğin binanın elektrik kapı pencere sıhhi tesisat inşaatlarına ait keşfinin de hazırlıkları yapılmaktadır.

Dernek Başkanı Belediye Reisi Hasan Öztok bir arkadaşımıza binanın bir an evvel tamamlanmasına gayret edildiğini bu yıl lisenin tedrisata açılabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığına müracaat edilerek öğretmen tayini istenileceğini şayet bakanlık öğretmen vermezse lisenin hususi olarak bu ders yılında tedrisata açılacağını söylemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı bu konuda anlayış gösterecek Kırıkkale Lisesine imkân nispetinde öğretmen tayin edeceğine Kırıkkaleliler inanmaktadır. Böylelikle dernek Kırıkkalelilerle kaymakamın müşterek gayretleri ile Kırıkkale değerli bir irfan yuvasına kavuşmuş ve bu ihtiyacını gidermiş olacaktır.³⁹²

Kırıkkale Lisesi Özel Olarak Bu Ders Yılı Faaliyete Geçiyor

Memnunlukla haber aldığımızı göre kazamız Lise Yaptırma Derneği ve Kaymakam Hakkı Kavlakoglu'nun müşterek gayretleri ile hiçbir kazaya nasip olmayacak şekilde süratle kurulan lise işi iyi bir neticeye vasıl olmuştur. Verilen malumata göre Milli Eğitim Bakanlığı lisenin bu yıl özel olarak faaliyete geçirilmesini uygun görmüş ve bu konuda kazamızda harekete girişilmiştir. Kırıkkale Lisesi bu yıl özel olarak tedrisata başlayacak ve bu aybaşından itibaren cüzi bir tahsisat karşılığında öğrenci kaydına başlanacaktır. Bu yıl öğretmen mevzuunda Kırıkkale'deki ortaokul öğretmenleri ile fabrikalardaki kıymetli yüksek mühendislerden faydalanılacaktır. Diğer taraftan lise binası inşaatı süratle ilerlemektedir. Bitirilmesi için gayret sarf edilmektedir. Bina Eylül sonuna kadar bitirilecektir.³⁹³

Tınaz Okulunda Mandolin ve Keman Kursu Açılıyor

Haber aldığımızı göre, şehrimizde bu yıl mandolin ve keman kursa açılmasına karar verilmiş ve gerekli hazırlıklara başlanmıştır. Talebelerden istekli olanlar kayıtlarını yaptırmaktadırlar. Kursun büyük bir alaka göreceği anlaşılmaktadır. Her talebeden aylık ücret olarak beş lirayı geçmeyen bir ücret

³⁹² Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 1, (20 Ağustos 1955 Cumartesi), s.2.

³⁹³ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 4, (31 Ağustos 1955 Cumartesi), s.1.

alınması düşünülmektedir ki, meblağın pek cüzi oluşu da rağbetin fazlaşmasını sağlayacaktır. Müteşebbislerini tebrik ederiz.³⁹⁴

Kırıkkale’de Okul Faaliyeti: Bu yazıda Kırıkkale Kaymakamı Hakkı Kavlakoğlu ile yapılan röportaj aktarılmaktadır. Kaymakam, “Kırıkkale köylerinin okul ihtiyacı 957 bidayetine kadar önlenmiş olacaktır.” diyor.³⁹⁵ Kaymakamın verdiği malumata göre okul durumu: Kırıkkale’nin köylerindeki okul durumunu önemle takip ediyor, ihtiyaçları genel meclisinin yapmış olduğu tahsislerle cevaplandırmaya çalışıyoruz. 954, 955 senelerinde Kırıkkale’nin Işıklar, Hodar, Balışeyh, Çongar, Hüseyin Beyobası, Aydınşeyh, Çullu Küçük yağlı ve Alçılı köylerinin okulları yapılmış ve tedrisata başlanmıştır.³⁹⁶ Kırılgaç, Keçili, Beyobası, Kulaksız, Koçubaba, Karalı, Ahılı, Hasandede ve Irmak köylerinde mevcut okulları tamir edilerek verimli hale getirilmiştir. Şunu da söylemek isterim ki 957 bidayetine kadar Kırıkkale’nin köy okulları ihtiyacı % 90 cevaplandırılmış olacaktır.³⁹⁷

“Şiir Müsabakası” ilanı ile lise ve ortaokul talebelerine seslenilmektedir. Yarışmaya katılma şartları maddeler halinde ilan edilmiştir.³⁹⁸

İş Okulu ve Kırıkkale’ye Temin Ettiği Faydalar: Burada Kırıkkale’de İş Okulu olarak bilinen okulun 1953’ten beri tedrisat yaptığı ve şehre sağladığı imkânlar hakkında bilgi veriliyor. “Halk eğitimine büyük bir ehemmiyet atfeden Maarif Vekâleti memleketimizde ilk defa olarak Kırıkkale’de MKE Kurumu ile müştereken bir iş okulu açmışlardır... Okul Müdürünün ifadesine göre Okulun ana gayesi şunlardır: Memleketimize kalifiye eleman yetiştirmek, işçilerimizin kültürel bilgilerini arttırmak, okuma yazma bilmeyenlere ilk tahsil yaptırmak, kurumda görevli memurların ticari muhasebe, teknik daktilo bilgilerini takviye için 3-6 aylık kurslar açmak, ev kadınlarına biçki, dikiş, yemek ve çamaşır kurları vermek. Ayrıca arıcılık, tavukçuluk, hayvancılık, süt ve yoğurtçuluk gibi kurslar açmak. 1953’ten beri faal olan iş okulu halk hizmetlerine paralel olarak ilk defa bu sene erkek orta sanat bölümünden ilk mezunlarını verecektir... Kırıkkale İş Okulu iki seneden beri Tekniker Bölümünü muvaffakiyetle neticeye götürmektedir. Beş sönestrde mezun

³⁹⁴ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 21, (31 Ekim 1955 Cumartesi), s.1.

³⁹⁵ Kırıkkale Ekspres, Yıl: 1, Sayı: 1, (19 Nisan 1956 Perşembe), s.1, 4.

³⁹⁶ Kırıkkale Ekspres, Yıl: 1, Sayı: 1, (19 Nisan 1956 Perşembe), s.1.

³⁹⁷ Kırıkkale Ekspres, Yıl: 1, Sayı: 1, (19 Nisan 1956 Perşembe), s.1, 4.

³⁹⁸ Kırıkkale Ekspres, Yıl: 1, Sayı: 1, (19 Nisan 1956 Perşembe), s.1.

verecek olan bu kol ilk mezunlarına 957 senesinde diplomalarını merasimle dağıtacaktır. Bu devre tekniker kısmında 134 sanat enstitüsü mezunu okumaktadır. Halen Tınaz ve Gürler İlkokullarında tedrisatına devam eden İş Okulu Maarif Vekâletinin verdiği tahsisat ve kurumun da yardımıyla 800.000 liraya mal olan yeni İş Okulu binasına bu sene içinde taşınacaktır... Endüstri kurslarına ve erkek orta sanat, sanat enstitüsü ile teknikere devam eden öğrenciler gündüzleri fabrikalarda çalışmakta olduklarından okula gece devam etmekte ve ayrıca ameli dersleri de fabrika atölyelerinde görmektedirler. İktisadi bir devlet teşekkülü mülhazası ile idare edilen İş Okulunun bir yönetim kurulu vardır. Okulda verilen dersleri Vekâlet tarafından tayin edilen müdür ve öğretmenlerle, kurumda vazifeli mühendislerden tayin edilenler vermektedir. Yukarıdan beri verilen malumata muvazi İş Okulunda 79 kolda faaliyet gösteren kurslar muntazaman çalışmaktadır. Kurslara bu sene 2623 erkek ve 260 kadın kursiyer devam etmektedir... Pratik sanat ve kültürel hizmetlere büyük önem veren İş Okulu yüzlerce kitabı büyük fedakârlıkla bir araya getirerek geniş bir okuma salonunda amme hizmetine arz etmiş, saat 17.00'den 23.00'e kadar açık olan kütüphaneden binlerce vatandaş istifade ederek kültür güneşinden faydalanmaktadırlar. Türkiye'nin yegâne ağır sanayi merkezi olarak mütalaa edilen Kırıkkale'deki İş Okulunun büyük hususiyeti tedrisatının en kıymetli bölümlerini gece yapması ve verdiği diplomalarıyla aynı olmasıdır."³⁹⁹

Kırıkkale Lisesinin 3ncü Sınıfı da Tedrisata Başladı

Lisenin resmiyeti Maarif Vekâleti tarafından kabul edilmek üzeredir.

Hamiyetsever ve müteşebbis Kırıkkaleli şahsiyetlerin ve ayrıca Kırıkkale Kaymakamı Hakkı Kavlıkoğlu'nun da hususi gayreti ile iki yıl önce özel bir dernek tarafından açılan Kırıkkale Lisesinin üçüncü sınıfı bu yıl tedrisata açılmıştır.

Halen Ortaokul da dâhil Kırıkkale Lisesine kayıtlı öğrenci sayısı 1300'ü aşmakta olup bu miktarın daha da artacağı haber verilmektedir. Öyle ki Kırıkkale Ortaokul ve Lisesi büyük bir vilayetin ihtiyacını karşılayacak bir duruma gelmiştir.

Diğer taraftan Lisenin resmiyetinin Maarif Vekâletince tasdiki için de Kaymakamlık, Belediye Başkanlığı ve bilhassa İşçi Sendikası tarafından yapılan teşebbüsler müspet bir safhaya girmek üzeredir.

³⁹⁹ Kırıkkale Ekspres, Yıl: 1, Sayı: 1, (19 Nisan 1956 Perşembe), s.2.

Çalışma Bakanı Mümtaz Tarhan bu konuda kendisini ziyaret eden Kırıkkale Sendikası Başkanı Kaya Özdemiroğlu'na Maarif Vekilini de alıp yakında Kırıkkale'ye geleceğini ve okulun resmîyetinin kabul olunacağını bir Hükümet Azası olarak ifade etmiştir.

Ayrıca 2 Eylül'de yapılan Sendika Kongresinde lisenin resmîyeti hakkında ileri sürülen temenninin bu konuda büyük hizmeti olmuştur.

Kırıkkaleliler lisenin bir an evvel resmîyetinin Maarif Vekâleti tarafından kabulüne dikkatle intizar etmektedir.⁴⁰⁰

Kırıkkale Lisesi'nin Resmî Lise Statüsünü Kazanması: “Çok Şükür Lisemiz Resmî Oldu” başlığıyla verilen haberde vatandaşlarımızın özel gayretleriyle kurulan bir cemiyet marifetiyle inşası tamamlanan lisenin iki seneden beri eğitime özel lise olarak devam etmekte olduğu vurgulanıyor. Lisenin resmî lise sıfatını kazanabilmesi için daha önceleri de müteaddit defalarca haber yaptıklarını ama bir türlü netice alamadıklarını belirten gazete yetkilileri, o dönemin Maarif Vekili (Millî Eğitim Bakanı) Ahmet Özer'in bu sorunu bir türlü çözmediğinin, ancak göreve yeni başlayan Maarif Vekili Tevfik İleri'nin ivedilikle lisenin resmîyeti sorununu çözdüğünü de vurguluyorlar. Habere göre, Kırıkkale Lisesi 1958 ders yılından itibaren resmî lise olarak eğitim vermeye başlayacaktır.⁴⁰¹

1958'de resmî lise statüsüyle hizmet verecek olan Kırıkkale Lisesinin, özel lise statüsüyle verdiği ilk diplomaların haberi, gazetede “Lisemiz Bu Sene Mezun Verdi” manşetiyle yer almıştır. Yalnızca 9 mezun veren lisenin bir sonraki yıl yüze yakın mezun vereceği de haberde yer almaktadır.⁴⁰²

“Kırıkkale'miz iki ilkokula daha kavuşuyor” başlığıyla verilen haberde, şehirdeki ilkokulların sayısının yeterli olmadığından ve bu konuya daha önce de gazeteleri tarafından dikkat çekildiğinden bahsedilerek, “ilkokullardan bir tanesinin Kurtuluş Mahallesi'nin sonunda devlet yolu güzergâhında hususi bir dernek marifeti ile yaptırılmak üzere faaliyete geçmiş ve 8000 lira değerinde 3 dönümlük bir arsayı sahiplerinden satın almak sureti ile tapusu ile birlikte Özel İdareye Teberru etmiş bulunmaktadır” şeklinde ayrıntılara da yer veriliyor. “Diğer taraftan vilayetçe

⁴⁰⁰ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 61, (26 Eylül 1956 Çarşamba), s.1.

⁴⁰¹ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 96, (28 Mayıs 1957 Salı), s.1, 4.

⁴⁰² Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 98, (26 Haziran 1957 Salı), s.1.

yapılmasına karar verilen ilkokulun da Yayla Sineması yanında site halinde bir talebe yurdu, kreş ve bir de okul olmak üzere bütün formaliteleri ikmal edilmiş ve bir kaç güne kadar da faaliyete geçeceği tahmin edilmektedir” ifadesi kullanılan haberde bu sayının da şehir için yeterli olmadığına dikkat çekiliyor. Konuyla ilgili olarak da dönemin Maarif Vekilinin dikkatini çekmek için de (Milli Eğitim Bakanı) “Bu hususlarla da Sayın Maarif Vekilimiz İleri’nin ilgileneceğine inanıyoruz” şeklinde bir cümleyle haber sonlandırılmış.⁴⁰³

Dönemin Kırıkkale Lisesi Müdürünün açıklaması, “Kıymetli Lise Müdürümüz” başlığıyla, “Kırıkkaleli vatandaşlarımızın şahsi gayretleri ile açılmasına önayak oldukları ilçemizin, çalışma vaziyetli randıman durumu. Bunun civar okullardan daha iyi olduğu, okulun 957-958 ders yılında resmi olacağı. Okulun sıra, masa ve laboratuvar eksiklerinin en kısa zamanda temin edilme yollarına başvurulacağı, halen okulda bulunan pansiyon teşkilatının son derece bakımsız olduğunu, faydadan ziyade zararlı olduğunu bu durum karşısında modern bir pansiyon binasının yapılması için teşebbüse geçilmiştir” şeklinde verilmiştir.⁴⁰⁴

Kırıkkale yeni iki ilkokula kavuşuyor

Biri Hükümet diğeri Halkın yardımıyla inşa edilecek bu ilkokulların temeli yakın günlerde atılmış olacak.

Kazamızda Vilayetçe dördüncü bir ilkokul inşaatı nihayet tahakkuk etmiştir. Haber aldığımızı göre Çalılıöz mevkiindeki Yeni Sinema civarında inşa edilecek bu ilkokul tam teşekküllü modern bir ilkokul olacaktır. İlkokula mücavir olarak çocuklar için bir kreş ve ayrıca şehrimizde okuyacak öğrencilerin yatıp kalkmaları içinde bir yurt inşa edilecektir. Ankara Maarif Müdürlüğü tarafından kazamıza gönderen Nafia teknisyenleri burada gerekli tetkiklerini yaptıktan sonra Ankara’ya dönmüşlerdir. Dördüncü ilkokulun temeli Mart ayı içinde yapılacaktır. Diğer taraftan kazamızda kurulan ilkokul yaptırma derneğinin gayreti ile şehrimizde beşinci ilkokulun kurulması hususu da tahakkuk etmek üzeredir. Hamiyetsever Kırıkkalelilerin yardımı ile bu iş için 7 bin lira sağlanabilmiştir. Kurtuluş ve Hüseyin Kâhya Mahallelerinin

⁴⁰³ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 100, (21 Temmuz 1957 Pazar), s.1.

⁴⁰⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 100, (21 Temmuz 1957 Pazar), s.1.

orta bir yerinde inşa edilecek olan beşinci ilkokulun temelini Mart ayı içinde atılacağı bildirilmektedir.⁴⁰⁵

Yurt Ücretlerinin Artması Talebeyi Müteessir Etti

Şehrimiz Maarif Vekâletine bağlı yurtlarda aylık kalma ücretinin 29 liradan 35 liraya çıkarılması yüksek tahsil öğrencileri arasında üzüntüyle karşılanmıştır. Maarif yurtları 35 lira olmakla diğer hususi yurtlardan farksız bir hale gelmektedir. Kendileriyle konuştuğumuz hususi yurt müdürleri zam yapmaya taraftar olmadıklarını, birçok zamlardan sonra bu zammın da öğrencinin belini bükeceğini ifade etmişlerdir. Bilindiği gibi hususi yurtlarda aylık ücret yataksız 25-35, yataklı 20-30 lira arasında değişmektedir.⁴⁰⁶

Uzun süredir bir türlü bitirilemeyen İş Okulu'nun (Endüstri Meslek Lisesi) tedrisata başlayacağını belirten bir haberde, "Noksan olduğu bildirilen camlarının da peyder pey geldiğine göre, bu kış devresi faaliyete geçmesi kati suretle garantili görülmektedir" diyor. Gazete, okulun ileride üniversite vazifesi göreceğini de belirtiyor.⁴⁰⁷

Kırıkkale Çırak Okulu Gelecek Yıl Tedrisata Açılacaktır

Makine ve Kimya Endüstrisi tarafından Kırıkkale'de açılacak olan "Çırak Okulu" yapılan uzun etütlerden sonra 1958-1959 ders yılında tedrisata açılması için lüzumlu hazırlıklarını tamamlamak üzeredir.

İlk sene imtihanla 30 talebe alacak olan Çırak Okulu eğitim bakımından İş Okulunun emrinde, iâşe, ibate ve diğer idari bakımlardan da Bölge Müdürlüğüne tabi olacaktır.

Kuruma ve memleket sanayisine kalifiye işçi yetiştirilmesi düşüncesi ile açılan Çırak Okuluna şimdiden müracaatlar yapılmaktadır. İki yıl süreli olacağı söylenen okulun nihai hazırlıkları ile meşgul olmak üzere İş Okul Müdürü ve bazı ilgililer mahallinde tetkikler yapmak üzere Kırıkkale'ye gelmiş ve gerekli tetkiklerde bulunmuşlardır.⁴⁰⁸

Kırıkkale Lisesinin 1957-1958 Yılı Faaliyetlerinin anlatıldığı habere göre Lise 11, Ortaokul da 35 mezun verdi. "Kırıkkale'nin kültürel ve içtimai bünyesinde

⁴⁰⁵ Bizim Kırıkkale, Yıl: 2, Sayı: 87, (2 Mart 1957 Cumartesi), s.1.

⁴⁰⁶ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 182, (25 Haziran 1958 Çarşamba), s.1.

⁴⁰⁷ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 108, (15 Temmuz 1958 Salı), s.3.

⁴⁰⁸ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 308, (28 Kasım 1958 Cuma), s.1.

büyük değişiklikler yaratan Kırıkkale Lisesi 957-958 ders yılında on bir mezun vermiştir. 1255 öğrencisi bulunan lisenin bitirme imtihanına 80 kişi girmiştir. 155 öğrencisi bulunan orta son sınıf imtihanlarında da 35 öğrenci mezun olmuştur. Geçen sene maarif vekâleti tarafından resmi lise hüviyetini intisap eden Kırıkkale Lisesi memleketin istikbalinde mühim vazifeler alacak kültürlü gençler hazırlamaktadır. Öğrencilerin ekserisini Kırıkkale MKE Kurumunda vazifeli kimselerin çocuklarının teşkil ettiği lise, civar kazaların da ortaokul mezunlarına lise tahsili yapma imkânlarını vermektedir. Kırıkkale Lisesini bitirenlerin yüksel tahsil yapmak için fakülteye devam ettikleri memnuniyetle öğrenilmiştir. Bu sene mezun olan 11 lise ve 35 ortaokul öğrencisine hayatta başarılar dileriz.”⁴⁰⁹

Türkiye’de bir ilk olan Kırıkkale İş Okulu’nun 1957-1958 Mezunları hakkındaki haberde “Türkiye’de ilk defa Kırıkkale’imizde Maarif Vekâleti ile MKE Kurumu’nun müştereken kurdukları Kırıkkale İş Okulu memlekete eleman yetiştirme mevzuunda faaliyetlerine devam etmektedir.”

Birkaç seneden beri muhtelif branşlarda binlerce vatandaşı çalışan işçileri dahi kendine geceleri yaptığı tedrisatla istikbal veren bu müessese statüsündeki imkânlar nispetinde iş mühendisi de yetiştirecek ve yukarda da bahsettiğimiz gibi Türkiye’imiz de ilk defa akşam üniversitesi hürriyetinde iktisat edecektir.

Halen üniversite tedrisatına esas olmak üzere tekniker kısmında 3 seneden beri mezun veren Kırıkkale İş Okulu 957-958 öğretim yılında aşağıda isimlerini bildirdiğimiz genç teknik elemanlara tekniker diploması vermiştir: Adil Ateş (Dönem Birincisi), Nihat Umay, Yusuf Tanrıver, Naki Saltık, Halit Aksoy, Ali Çınar, Süphi Eldem, Kaya Gürsu, M. Ali Cihangir, Hadi Tekin, Sıddık Körüklüoğlu, Kamil Kapucu, Yüksel Aysu, Abdülkadir Sayılğan, Yafes Çayken, Okan Öztan, Cevat Kıvanç, Âdem Akvardar ve Doğan Bedük.

Ayrıca iş okulu orta erkek bölümünden de Haziran 1958 döneminde 9 kişi mezun olmuştur. Ekseriyetini MKE Kurumundan çalışanların teşkil ettiği tekniker ve orta sanat mezunu gençlerimize hayatta başarılar dileriz.⁴¹⁰

“Lise Ve Ortaokullarda Tahsil Ücretsizdir” başlıklı habere göre, dönemin bazı muhalif gazeteleri “liselerde 500, ortaokullarda 300 lira tahsil ücreti alınacak”

⁴⁰⁹ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 109, (26 Temmuz 1958 Cumartesi), s.1, 4.

⁴¹⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 110, (2 Ağustos 1958 Cumartesi), s.1.

şeklinde haberler yapmış, Kırıkkale Postası gazetesi de ilgili makamlarla temasa geçerek meseleyi incelemiştir. “Netice itibariyle maarifimizin hiçbir bölümünden para alınması bahis konusu değildir. Vatandaşları yanlış bir düşünceye sevk etmenin doğru olmayacağı gibi muhterem Kırıkkaleli hemşerilerimizin bu mevzuda çıkarılan dedikodulara ehemmiyet vermemelerini ve endişe etmemelerini gazetemiz umumi efkârâ duyurmayı bir hizmet addeder.”⁴¹¹

İş Okulu Tekniker İmtihanına Beş Yüz Altmış Öğrenci Girdi

Kuruluşundan beri büyük gelişmeler kaydeden ve alaka toplayan Kırıkkale İş Okulu 958-959 yılı geçen yıllardan daha geniş bir ilgi görmüştür.

Okulun öğretim bölümlerinden il, kız orta sanat, erkek orta sanat, orta ticaret kız sanat enstitüsü ve Ticaret Lisesi bölümleriyle Kız Teknik Öğretim, Endüstri, Ticaret Öğretim, kültürel ve sosyal faaliyetler kurslarına kaydolan yüzlerce kursiyer ve talebeden sonra mühendis yetiştirmeyi (statüsüne göre hedef tutan) Tekniker bölümü imtihanları 560 Enstitü mezunu iştirak etmiştir.

İmtihanlara Top Fabrikası Müdürü Yusuf Özçayır’ın Başkanlığında İş Okulundan Meral Yılmaz, Celal Şirin Kurumdan Mühendis Osman Taşyüz ve Süleyman Çeliker mümeyyiz olarak katılmışlardır.

Sanayileşmede her gün devamlı ilerlemeler kaydeden memleketimizin teknik elemana olan büyük ihtiyacını titizlikle ele alan Hükümetimizin Teknik Okullara verdiği ehemmiyeti burada takdirle belirtirken Kırıkkale İş Okulunun Tekniker Bölüm imtihanlarında başarı gösteren arkadaşlarımızı da tebrik ederiz.

Ekserisini Kurumda vazife gören kimselerin teşkil ettiği Memur, İşçi ve Müstahdem çocuklarının okuduğu Kırıkkale Lisesinin okul aile birliğinin aldığı kararlarla müspet çalışmalarına devam etmektedir.

İlgililerden öğrendiğimize göre muhtaç ve fakir çocuklara elbise, ayakkabı, kitap, defter ve kalem temini için Okul Kooperatifinin bazı velilerin yardımlarından başka gelir sağlamak maksadıyla bir Futbol Turnuvası da tertip edilmiştir. Hasılatının tamamı Okul Aile Birliğine tahsis edilen bu turnuvaya hiçbir karşılık beklemeden muvafakat eden Kırıkkale’deki kulüp idarecilerinin hareketi muhitte sempati ile karşılanmıştır.

⁴¹¹ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 111, (9 Ağustos 1958 Cumartesi), s.1.

Müsabakalara Kırıkkale Gücü, Esnaf Spor, İdman Yurdu, Gençlerbirliği ve Alay takımları iştirak etmiş eleme suretiyle yapılan müsabakalarda birinci ve ikinci olan takımlara Okul Aile Birliği tarafından konulan kupalar merasimle verilecektir.

Okul Aile Birliğinin bu gayretlerini şükranla belirtirken kendilerine başarılar dileriz.⁴¹²

Yahşıhan'a Yeni Bir Okul Yapılıyor: Tarihi bir hüviyeti olan ve ilk zamanlarda Kırıkkale'miz bir köy iken nahiye unvanına malik Yahşıhan Köyüne yeni bir okul inşa edilecek. Bu sene kurulan bir dernek vasıtası ile yeni bir okul inşaatına başlanan ve 1959-1960 ders yılında tedrisata başlayan 350 talebeyi isti'ab edecek okul modern bir şekilde tamamlanmak üzeredir. Okulun bir an evvel bitirilmesinde hizmeti dokunan belediye reisi ve dernek başkanı Faik Üstüner'e teşekkür ederiz.⁴¹³

İş Okulu Elektrik Tekniker Bölümü Niçin Açılmıyor: Şehrimiz İş Okulu 1959 yılında açılmış iken, tekniker hakları dolayısıyla öğrencilerin yedek subaya gitmelerinden kapatılmış bulunan elektrik tekniker bölümüne halen 60'tan fazla istekli genç bulunmasına rağmen hiçbir açılma gayretine rastlanmamıştır. Bu hususta Metal-İş ve bağlı bulunduğu Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu gerek Milli Eğitim Bakanlığı ve gerek Makine Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü nezdinde bu bölümün açılması için teşebbüse girişmişlerdir. Gazetemizin Notu: Bizzat gazetemize kadar gelen bazı gençlerin, ileride bu şehirde bir iş üniversitesi kurulmak üzere açılmış bulunan bugünkü iş okulunun bu bölümünün açılması için haklı ve yerinde olacağını iddia ettikleri yayınıımızı istemişlerdir. Bu bölümün açılmasına mani olmak gibi bir isteğin kimsede bulunmadığı kanaatiyle, bütün ilgililerden bu hususta bilgi beklemekteyiz.⁴¹⁴

Okulsuz Köylerimiz: Şehrimizin 53 köyünden dokuzunun üç veya beş sınıflı okulu yoktur. Bu köylerimizde okul yerlerinin tapulanması işine hızla devam olunmaktadır. Dikmen Köyünün 5 sınıflı ilkokulunun önümüzdeki ders yılına yetiştirilmesi için hızla çalışılmaktadır.⁴¹⁵

⁴¹² Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 345, (12 Ocak 1959 Pazartesi), s.1.

⁴¹³ Kırıkkale Postası, Yıl: 7, Sayı: 117, (29 Ağustos 1959 Cumartesi), s.2.

⁴¹⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 7, (20 Ağustos 1962 Pazartesi), s.1, 2.

⁴¹⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 14, (28 Ağustos 1962 Salı), s.1.

Okulsuz Köylerimizde Okul Yeri Tespiti: Evvelce bildirdiğimiz üzere bulunan dokuz köyümüzde okul yapılması için, okul yerinin tespiti çalışmalarına hızla devam olunmaktadır. Okul yerleri tespiti işi biten dokuz köyümüzden sonuncusu olan Sorsavuş köyünde de okul yerinin tespiti için Kaymakam Vekilimiz Mustafa Yüksel, adı geçen köyde işi tamamlayıp şehrimize dönmüştür.⁴¹⁶

Köy okullarının ihtiyacı kısa zamanda karşılanacak: Bu hususta Ankara Maarif Müdürlüğünden şehrimize bir tamim gönderildi. Önümüzdeki ders yılı için şehir ve köylerimiz okullarının çeşitli eksikliklerinin tespit edilerek merkeze bildirilmesi Ankara Maarif Müdürlüğüne istenmiştir. Bu münasebetle okul idarecileri eksikliklerin tespitine başlamışlardır. 53 parça köyümüzden dördünde mevcut ilkokullarımızın bir hayli ihtiyacı olduğu söylenilmektedir. İhtiyaçların tespit edildikten sonra neticeler, her haftanın Cuma günleri vilayete telefonla rapor edilecektir.⁴¹⁷

Şehrimizde üçlü eğitim yapılması düşünülüyor-Şimdilik 500 İlkokul Öğrencisi Açıkta: Şehrimizin bütün ilkokullarında kayıtlar devam etmektedir. Orta, Lise ve bilhassa İş Okuluna bu yıl rağbet pek fazladır. İlkokul çağına girmiş 500 öğrenci için durum bir hayli endişe vericidir. Zira şehrimiz hem okul, hem de öğretmen yetersizliği içindedir. Bu yılki İlkokul 1.sınıf ihtiyacını karşılamak üzere şehrimizde ilk defa olarak üç önemli öğretim yapılması düşünülmektedir ki, bunun da ne kadar güç ve verimsiz olacağı üzerinde münakaşa edilmektedir.⁴¹⁸

Dikmen Köyümüz Okula Kavuşuyor: Yaz başından beri inşaatına devam olunan Dikmen Köyü Beş Sınıflı İlkokulu bu ders yılına yetiştirebilmek için çalışmalara hız verilmiştir. Bu okulumuzun öğretmen kadrosunun teşkili için şehrimiz ilköğretim müdürlüğü bir kadro hazırlamıştır.⁴¹⁹

Okulsuz Köylere Okul Yerleri: Şehrimizin 55 köyünden 9unda okul yoktur. Bedesten, Selamlı, Ulaklı, Yukarı Mahmutlar, Küreboğazı, Kızıldere, Hacıbalışarklısı, Yenice ve Sorsavuş köylerimizin bu ders yılında okula kavuşturulması için önce gereken okul yerlerinin temini için harekete geçilmiş ve Kaymakam Vekili Mustafa Yüksel başkanlığındaki İlköğretim Müdürü, Tekniker ve

⁴¹⁶ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 15, (29 Ağustos 1962 Çarşamba), s.2.

⁴¹⁷ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 18, (1 Eylül 1962 Cumartesi), s.2.

⁴¹⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 27, (12 Eylül 1962 Çarşamba), s.1.

⁴¹⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 4, (16 Ağustos 1962 Perşembe), s.1.

Tapu Fen Memuru bugün mahallerinde keşiflerde bulunmak üzere köylerimize girmişlerdir.⁴²⁰

Ankara Öğretmenler Derneği Toplantısı Niçin ve Kimler Tarafından Sabote Edildi?

Şehrimizden bazı öğretmenlerin ilgili makamlardan izinsiz olarak Ankara'ya gidip toplantıya katıldıkları yaptığımız tahkikat sonunda anlaşılmiş buluyor.⁴²¹

İkinci Bir Ortaokul Yapılmaya Çalışılıyor

Şehrimizde bir süre önce kurulmuş bulunan okul yaptırma derneğinin teşebbüsü ile şehrin bir ortaokula daha kavuşturulmasına çalışılmaktadır. Bu çalışmalar son safhaya gelmiş olup arsa aranmasına başlanılmış ve kaymakamlık ile belediyenin şehrin münasip yerinde bir arsa bulması için tavassutu istenilmiştir. Diğer taraftan şehrimizin Milli Eğitim Bakanlığı da bir milyon sarfı ile ikinci bir ortaokul yapılması kararındadır.⁴²²

Binlerce Öğrenci Okulsuz Kaldı

Geçmiş yıllarda olduğu gibi bu yılda üniversite şehrimizde toplanan yüzlerce lise mezunu gene fakültelere kayıt olamayarak açıkta kalmışlardır. Bu münasebetle gençler toplantılar yapmakta ve yüksek tahsil için fakültelere alınacaklarını ümit etmektedirler bakanlık bu konuda bir karar almak üzeredir.⁴²³

Okul Yaptırma Derneğinde Seçim

Şehrimizde ikinci bir (bilhassa kız lisesi) yaptırılması için kurulmuş bulunan dernek bu yılki kongresini yaptırmıştır. Yeni idare heyetine Zühtü Çınarlı, Mustafa Keskin, Atıf Özmen, Rifat Aksoy, Mahmut Develioğlu, Selim Özer, İhsan Peker, Hasan Ölmez seçilmişlerdir. Başkanlığına Z. Çınarlı, Muhasip üyeliğe lise müdürü Atıf Özmen, sekreterliğine de M. Develioğlu getirilmişlerdir.⁴²⁴

Okul Aile Birliğinin Kongresi: Ortaokulda Evli Öğrenciler Varmış

Kırıkkale Lisesi okul aile birliği yıllık kongresini yapmış ve yeni idare heyetini aşağıdaki şahısları seçmek suretiyle teşkil etmiştir. Fahrettin Çelik, Cengizhan Yorulmaz, Zühtü Çınarlı, Osman Taşyüz, Hüseyin Nuyan, Celalettin

⁴²⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 5, (17 Ağustos 1962 Cuma), s.2.

⁴²¹ Yeni Çelikkale, Yıl: 1 Sayı: 97, (24 Aralık 1962 Pazartesi), s.1.

⁴²² Yeni Çelikkale, Yıl: 1 Sayı: 97, (24 Aralık 1962 Pazartesi), s.1.

⁴²³ Yeni Çelikkale, Yıl: 1 Sayı: 98, (26 Aralık 1962 Çarşamba), s.1.

⁴²⁴ Yeni Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 98, (26 Aralık 1962 Çarşamba), s.1.

Özer, Hüseyin Avanoğlu. Kongrede bilhassa bir veli tarafından ortaokulda evli erkek öğrencilerin bulunduğu şeklindeki açıklama dikkati çekmiştir. İlgili makamlar bu konuda incelemelere başlamıştır.⁴²⁵

On köy okulunun inşaatı tamamlandı-Ahşap çatılar betonlaştırıldı: Evvelce bildirdiğimiz üzere şehrimizin okulsuz köylerinde üç ay önce başlayan inşaat faaliyetleri hızla devam edilerek bitirilmiştir. Bu ders yılında okullu köy sayısı elliye varmış olacaktır. Ahşap tavanlı okulların da çatıları betonlaştırılmıştır.⁴²⁶

B- SOSYAL VE İKTİSADİ KONULARA İLİŞKİN HABERLER

Kırıkkale'nin hızlı gelişimi, beraberinde getirdiği hızlı nüfus artışı, gerek şehir ortamında gerekse şehrin iktisadi durumunda çok ani değişikliklere yol açmıştır. Nüfus artışıyla birlikte ortaya çıkan sosyal ihtiyaçlar ve ihtiyaçlardan kaynaklanan ticari ve sosyal hareketlilik örneklerini okuyacağınız haberlerde gözle görülmektedir.

Şehirde meydana gelen fiziki değişiklikler, nüfus artışı, şehre gelip giden yetkililer ve siyasiler, kentleşme sancıları ya da şehir insanının birbiriyle olan münasebetleri hep bu başlık altındaki haberlerin konusudur.

“Erzurum ve Çevresindeki Deprem” başlığı altında deprem ve kayıplarla ilgili bilgi verdikten sonra “Erzurum Zelzelesinde felakete uğrayanlara yardım komitesi kuruldu”⁴²⁷ başlığını atmıştır. “Kırıkkale’de de hamiyetli hemşerilerimiz faaliyete geçerek yardım toplamaya başlamışlardır. Pazar günü sendika binasında Ankara Milletvekili Fuad Seyhun memnuniyetle hemşerilerine bir fazilet numunesi göstererek 10 lira teberruda bulunmuş ve komitenin ilk makbuzu kendilerine kesilmiştir.”⁴²⁸

Pazar Yerindeki Cami İnşaatı Bitiriliyor

Kazamızın Pazar mahallinde bulunan ve inşaatı yarım kalan caminin ikmalî için çalışılmaktadır.

Öğrendiğimize göre bu maksatla Pazar günü ilgililerin ve kaymakam Hakkı Kavlakoğlu'nun iştiraki ile bir toplantı yapılarak bu konuda gerekli hususlar

⁴²⁵ Yeni Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 98, (26 Aralık 1962 Çarşamba), s.2.

⁴²⁶ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.2.

⁴²⁷ Kale, Yıl: 1, Sayı: 2, (11 Ocak 1952 Cuma), s.1.

⁴²⁸ Kale, Yıl: 1, Sayı: 2, (11 Ocak 1952 Cuma), s.2.

görülmüştür. Caminin daha ziyade sürüncemede kalmadan ikmali için alınacak tedbirler üzerinde durulmuştur. Senelerdir bu caminin bitirilememiş olması halkı son derecede üzmekte idi. Bu bakımdan caminin bir an evvel inşa edilerek ibadete açılmasını temenni ederiz.⁴²⁹

Kazamız Sümerbank Satış Mağazası Yakında Açılacak

Sümerbank Genel Müdürlüğü tarafından Kırıkkale’de açılması kararlaştırılan satış mağazasına ait hazırlıklar ilerlemektedir. Aldığımız malumata göre genel müdürlük Kırıkkale’de satış mağazası için halen münasip bir bina aramakla meşguldür. Genel Müdürlüğe yer hususunda birkaç müracaat yapılmış olup bunlardan hangisinin elverişli olduğu tetkik edilmektedir. Genel Müdürlük halen üzerinde durduğu satış mağazası için bir bina temin ettiği takdirde derhal satış mağazasını açmak için faaliyete geçecektir bu hayırlı müessesenin Kırıkkale’de açılması muhakkak ki şükranla karşılanacak bir hadisedir.⁴³⁰

Şehrimizde Sayım İntizamla Yapıldı: Kırıkkale’nin nüfusu 26700...

Seçim günün şehrimizde cereyan eden garip hadiseler...

Geçen Pazar günü şehrimizde de yapılmış bulunan genel nüfus sayımı işi aynı gün saat 18’de bitirilmiş ve bittiği alarm ile halka duyurulmuştur. Sayım işi umumiyetle normal cereyan etmiş vazifeli memurlar mıntıklarındaki sayım işini bitirdikçe evrakları Tınaz Okulundaki sayım komitelerine teslim etmişlerdir. Sayımın sonuna kadar komitede bulunmuş olan Kaymakamımız Hakkı Kavlakoğlu sayım memurlarına çalışmalarından dolayı teşekkür etmiştir. Sayım sırasında organize ve numaralamadan ileri gelen ufak tefek aksaklıklar olmuş ise de süratle alınan tedbirlerle bertaraf edilmiştir. Söylendiğine göre sayım esnasında bazı hoş vakalar olmuştur. Sayım memurunu içki masası başında karşılayan 2 vatandaş işinin ne olduğunu soran memura hangi işten haber diyorsun ben işsizim biriyim yoksa bana iş buldun da haber vermeye mi geldin demiş ve ilave etmiştir. Hayatımda ilk defa iyi bir insana rastlıyorum başka bir vatandaşla 3 gün sonra doğacak çocuğunu kaydettirmeye uğraşmış itirazla karşılaşınca da etme yaa yahu yazsan n’olur sanki 3 gün geciktik işte cevabıyla ısrar etmiştir. Bir kadın vatandaşta yaşı sorulduğu zaman sayım memuruna şu cevabı verilmiştir. Ben şimdiye kadar yaşımı hiç kimseye

⁴²⁹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 2, (24 Ağustos 1955 Çarşamba), s.1.

⁴³⁰ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 2, (24 Ağustos 1955 Çarşamba), s.1.

söylemedim daha önceki sayımların hepsinde de yaşımı memurlar tahmin ederek yazdılar. Fakat hepsi de insafılı davranmıştı bakalım siz n'apacaksınız? Seçimin alınan neticesine göre Kırıkkale'nin nüfusu 26700 bulmuştur. Bu rakamdan şehrimizin devamlı bir inkişaf ve artma kaydettiği anlaşılmaktadır.⁴³¹

İşletmeler Bakanı Kırıkkale'de İncelemelerde Bulundu

Sayın Samet Ağaoğlu tekrar kazamıza gelecek

Zonguldak'tan Ankara'ya dönmekte olan İşletmeler Bakanı Samet Ağaoğlu beraberinde MKE Müdürü Hulki Yonat olduğu halde geçen Çarşamba sabahı 9.30'da şehrimize gelmiştir. Bakan burada doğruca fabrikalara gitmiş Mühimmat, Çelik, Barut fabrikaları ile Haddehanede tetkiklerde bulunmuştur. Bakan bilahare İşçi Sigortaları Kırıkkale Hastanesini ziyaret etmiştir. İşletmeler Bakanı saat 13'te kazamız işçi temsilcileri ile bir toplantı yapmış işçilerin dert ve dileklerini dinledikten sonra işçilerin dilek ve temennileri etrafında kendilerine gerekli izahatta bulunmuştur. Bakan bundan sonra sendika temsilcilerini kabul ederek onlarla bir görüşme yapmıştır. Bakan işçi sendikası temsilcilerine dilekleri mevzuunda gerekli izahatı vermiştir. Bu izahat işçiler arasında büyük bir memnuniyet uyandırmıştır. Öğle yemeğini fabrika müdür ve mühendisleri ile birlikte Bölge Müdürlüğü Lokalinde yiyen Samet Ağaoğlu beraberindeki zevat ile birlikte akşamüzeri Ankara'ya hareket etmiştir. Bakanın şehrimizden ayrılmadan önce 10 güne kadar muhtelif konularda tetkiklerde bulunmak üzere tekrar Kırıkkale'ye döneceği yolunda yaptığı vaat bilhassa işçiler arasında büyük bir memnuniyet uyandırmıştır.⁴³²

Kırıkkale'nin kok kömürü ihtiyacı

Sendika başkanı kontenjanın arttırılması için çalışıyor

Nüfusu süratle artmakta olan Kırıkkale'nin kok kömürü kontenjanının devamlı suretle bu artışa muvazi olarak çoğaltılması Kırıkkale'de bir kömür buhranı yaratmış bulunmaktadır.

Bir an için kok kömürünün istihsal bakımından Kırıkkale ihtiyacına göre arttırılmasının güç olması düşünülse bile Kömür Tevzi Müesseselerinin talebi karşılayacak bir formül bulması faydadan hail değildir.

⁴³¹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 20, (26 Ekim 1955 Çarşamba), s.1.

⁴³² Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 21, (31 Ekim 1955 Cumartesi), s.1.

Nitekim kömür kontenjanının artırılması Kırıkkale MKE İşçileri Sendikasının 2 Eylül’de yaptığı kongrede işçiler tarafından da temenni edilmiştir. Sendika Başkan Kaya Özdemiroğlu, Çalışma Bakanı Sayın Mümtaz Tarhan’ı ziyaretinde İşçilerin bu talebinde tercüman olmuştur.

Bir hükümet üyesi olan Mümtaz Tarhan'ın sendika tarafından kendisine aksettirilmesi temennisinin Kırıkkalelilerin temennisi olduğunu nazarı itibara alarak Kırıkkale'nin kömür kontenjanının artırılmasına tavassut edeceği ümidindeyiz.⁴³³

Bazı Kırıkkaleliler istimlâk edilen arsalarını geri istiyor

31 Ağustos tarihinde kabul edilen ve 8 Eylül 1956 tarihinde de Resmi Gazetede neşredilerek yürürlüğe konulan 6830 sayılı İstimlâk Kanunu hükümlerine göre, gerek hazine ve gerekse MKE adına istimlâk edilip bugüne kadar üzerine bir tesis yapılmayan gayrimenkullerin sahiplerinden 20’ye yakın Kırıkkaleli, kaymakamlığa müracaat ederek tarla ve arsalarının kendilerine geri verilmesi talebinde bulunmuşlardır.

Bahsi geçen kanunun 23’üncü maddesi 5 sene zarfında üzerinde bir tesis kurulmayan istimlâk edilmiş arsaların sahibi veya mirasçısının 5 senenin hitamında istimlâk bedeli ödeyerek bu gibi gayrimenkullün geri alabileceklerini kaydetmektedir.

Kırıkkale Mal Müdürlüğü bu müracaatın kanuna uygun olup olmadığı cihetine tetkik etmektedir.⁴³⁴

“Yıldız Hamamı Açıldı” başlığıyla verilen haberde, Kırıkkale’nin günümüzde de hizmet veren iki hamamından birisi olan Yıldız Hamamının açılışına dair haber yer almaktadır. İnşaatının 2 yıldır sürdüğüne dikkat çekilen haberde, hamamın Ankara’da dahi ses getiren özelliklere sahip olduğundan, temizliğinden ve her türlü ihtiyaca cevap verebilecek özelliklere sahip olduğundan bahsedilmektedir. Ayrıca hamamın bulunduğu caddenin asfalt olmasından da övgüyle söz edilmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere o yıllarda Kırıkkale’de yalnızca Yıldız Hamamının da bulunduğu Hürriyet Caddesi gibi caddeler asfaltlanmış haldedir. Haberde ayrıca hamamın erkek ve kadınlara yönelik hangi gün ve saatlerde hizmet vereceğine dair

⁴³³ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 64, (6 Ekim 1956 Cumartesi), s.1.

⁴³⁴ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 64, (6 Ekim 1956 Cumartesi), s.1.

bilgi de yer almaktadır. Haberin sonunda da hamamın sahipleri olan Cemal Diker'e ve Muhittin Müderrisoğlu'na teşekkür edilmektedir.⁴³⁵

“Kırıkkale Öğretmenler Yapı Kooperatifi Faaliyete Geçti” başlıklı bir diğer haberde de 1953 senesinde kurularak Yayla Sineması civarında konut inşa edecek olan kooperatifin gerekli yasal prosedürü tamamlayarak inşaat pek yakında tarihinde başlanacağından bahsedilmektedir. Ayrıca MKE'de görev yapan memurlar tarafından kurulan bir başka kooperatifin de yasal işlemlerini tamamlayarak faaliyete geçtiği, aynı haberde ikinci paragraf olarak yer almaktadır.⁴³⁶

On bir esnaf cemiyetinin iştirakiyle kurulan Kırıkkale Esnaf ve Sanatkârlar Federasyonunu oluşturan cemiyetlerin gerekli belgeleri yetkililere ulaştırmadığından ve Kırıkkale Esnaf ve Sanatkârlar Federasyonunun kurulduğu günden itibaren henüz bir faaliyet gerçekleştirmediğinden yakınan önemli bir sosyal haber...⁴³⁷

Otobüslerinden bir tanesinin lastiği patladığı için Kırıkkale'de iki saat kadar vakit geçiren 6 otobüs dolusu 200 İranlı öğrencinin, Kırıkkale Şoförler Derneği tarafından ağırlandığından bahseden haberde, İran'dan Fransa'ya giderken Kırıkkale'den geçen İranlı öğrencilere çeşitli çay ikramında bulunulmuş, öğrenciler de yetkililere İran bisküvisi ikram etmiştir. Habere göre otobüsün, patlayan iç lastiği, Kırıkkale Şoförler Derneği Muhasibi Fikri Özcan tarafından temin edilmiş ve İranlı yolculara hediye edilmiştir. Haberden anlaşılacağı üzere, o dönemde iki ülke halkının ilişkileri oldukça sıcak...⁴³⁸

“Bu Ne Edepsizlik” başlığıyla verilen haberde tuvalet kapılarına yazı yazanlara oldukça sert bir üslupla hakaretler yağdırılmakta ve yetkililerin bu işe bir çözüm bulması istenmektedir. Pazar yeri, Cumhuriyet Alanı ve Nur Camii'nde yeni inşa edilen umumi tuvaletlere “milli ahlakı bozucu” yazılar yazanlar için, “İlk müşahede edip de kaleme sarıldığımız zaman bu ahlaksızları ahlaka davet ettik, edep tavsiye ettik, dinlemediler. Tenkitlerimizi ağırlaştırdık, bizimle alay ettiler. Nihayet dayanamayıp biraz da hakaret ettik. Köpoğlu köpeklerin yine tınmadıklarını gördük. Kuldan utanmayan, Allah'tan korkmayan ahlaksız herifler bu sefer de metotlarını değiştirerek birçok temiz ve iffetli ailelerin yavrularına isim takmaya başladılar.

⁴³⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 94, (30 Aralık 1956 Pazar), s.3.

⁴³⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 96, (28 Mayıs 1957 Salı), s.1.

⁴³⁷ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 96, (28 Mayıs 1957 Salı), s.4.

⁴³⁸ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 98, (26 Haziran 1957 Salı), s.1.

Hatta o kadar ileri gittiler ki seyahatten dönen, gözlerini etrafa çevirerek bana yaklaşan yok mu diye bağırdılar. Bu komünistlerin, bu vatan hainlerinin terbiyesini ne biz verebildik ve ne de cemiyet bir tedbir alabilirdi. Artık yazmaktan hem usanıyor ve hem de utanıyoruz. Allah rızası için bu derde bir çare bulunuz” ifadeleri kullanılmış.⁴³⁹

“Yazlık Sinemalarımızdaki Çakallar” başlığıyla verilen bir haberde, yazlık sinemalarda gazoz kapağını patlatıp çevredekilere zarar veren, sigara izmaritlerini film izleyenlerin üzerine atan ya da çevreyi rahatsız edici garip sesler çıkaran 13-15 yaşlarındaki gençlerle ilgili yetkililerin tedbir almaları isteniyor.⁴⁴⁰

“Doktor Hüsamettin Yağan Şehrimizde” başlıklı haber, zaman zaman muayene için Kırıkkale’ye gelen ve çok sevilen bir doktorun Kırıkkale’ye tayininin gerçekleşmesi için halkın yoğun isteği olduğu ifade ediliyor.⁴⁴¹

Kırk bin nüfuslu bir ilçede yönetici sıfatına sahip olanların attıkları her adım yerel gazetelerde haber olarak değerlendirilmeye namzettir. Bu duruma örnek olarak Mal Müdürü Zeki Eşkin’in tedavi amaçlı olarak kaplıcalara gitmesi, Kaymakam Hakkı Kavlakoglu’nun yıllık iznini kullanacak olması⁴⁴², Asliye Ceza Hâkimimiz Abidin Tangut’un⁴⁴³ya da Belediye Başkanımız Selim Özer’in⁴⁴⁴ izinden dönmesi haber olarak değerlendirilmiştir.

“Dört yıldır Kırıkkale Cumhuriyet Müddeiumumiliği (Savcılığı) görevini yürüten “Aytekin Tüzünataç’ın Ankara Cumhuriyet Müddeiumumi Muavinliğine tayini ve bundan münhal bulunan Kırıkkale C. Müddeiumumi muavinliğine 40 lira aslı maaşlı Adıyaman C. Müddeiumumi Muavini Sayın İsmet Tekin 17.7.957 tarihinden itibaren kazamızdaki vazifesine başlamıştır” şeklindeki bir haber de Kırıkkale’nin idari kadrosundaki bir değişiklik duyurulmuştur.⁴⁴⁵

“Şehrimizde garsonluk yaparak hayatını kazanan Bekir isminde bir vatandaşımız öğle namazını kılmak üzere gittiği Pazar Yeri Camiinde ayakkabısını

⁴³⁹ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 98, (26 Haziran 1957 Salı), s.1.

⁴⁴⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 98, (26 Haziran 1957 Salı), s.1.

⁴⁴¹ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 100, (21 Temmuz 1957 Pazar), s.1.

⁴⁴² Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 100, (21 Temmuz 1957 Pazar), s.1.

⁴⁴³ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 100, (21 Temmuz 1957 Pazar), s.1.

⁴⁴⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 103, (21 Ağustos 1957 Çarşamba), s.1.

⁴⁴⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 100, (21 Temmuz 1957 Pazar), s.1.

çaldırarak yalın ayak kalmıştır”⁴⁴⁶ gibi bir haber de yerel bir gazetede yer alabilmektedir.

Serbest Piyasa Ekonomisinin henüz uygulanmadığı 1957 yılında, oto lastiğinin bile şehirlere sırayla ve belli miktarlarda, ölçülü olarak gönderildiği ülkemizde, Kırıkkale’ye tahsis edilen lastik miktarının yeterli olmadığını ve bu konuda Şoförler Odası’nın Kaymakam’dan tutun da Ankara Vali Yardımcısına kadar yaptığı girişimleri anlatan bir haber de “Kazamıza Bol Miktarda Lastik Tahsis Edilecektir” başlığıyla verilmiştir.⁴⁴⁷

Aynı tarih ve sayıda⁴⁴⁸ verilen bir haberde, ekmeklerin bozuk çıktığı, bu konuda vatandaşın çok şikâyet ettiği, ekmeklerin daha pişkin ve etiketli çıkmasının en büyük temennileri olduğu ifade edilmiştir.

Tınaz İlkokulu (Bugünkü Milli Eğitim Müdürlüğü Binası) önünden akan derenin çevreyi rahatsız eden görüntüsü ve kokusunun oldukça esprili bir dille verildiği “Tınaz Okulu Yanındaki Kanal Meselesi” başlıklı haber de dikkate değer: “Belki on beşinci defa temas ederek ısrarla üzerinde durduğumuz Tınaz İlkokulu önündeki kanalın kapatılması üzerinde yaptığımız ikazlar ve ricalarımız maalesef nazar-ı dikkate alınmamış ve bugün de yaz mevsimi dolayısıyla enfes kokular neşreden meşhur şehir içi kanalımız, diğer ismi ile Kurbağalı deremiz yine vatandaşlara karşı meydan okumaya başlamıştır. Akşamın alacakaranlığında yüzlerce kurbağa birden koro halinde şarkı söylemeleri sanki kilisede bir papazın ‘vasvas kirtos’ demesi kadar kulaklarımızı tırmalamaktadır. Hele sivrisineklerin tepkili uçaklar gibi cirit oynaması da başlı başına bir âlemdir. Kokusunda gelince, dünyanın hiç bir yerinde bu gibi enfes kokulara tesadüf edilmemektedir. İşte böyle birçok meziyetleri olan ara sıra kamyon, manda veya çocukların da içerisine düştüğü bu kanalın kapatılmasına vesile olacak vatandaşın şimdiden cennete gideceğine inanıyoruz. Allah Rızası için...”⁴⁴⁹

“Şehrimizi Hurdacılar İstila Etti” başlıklı bir haberde vatandaşın hurdacılarından rahatsız olduğu vurgulanarak, özellikle sabahın erken saatlerinde bağırarak insanları rahatsız ettiklerinden bahsediliyor. Köy yerlerinde de hurda alan

⁴⁴⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 100, (21 Temmuz 1957 Pazar), s.1.

⁴⁴⁷ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 101, (27 Temmuz 1957 Cumartesi), s.1.

⁴⁴⁸ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 101, (27 Temmuz 1957 Cumartesi), s.1.

⁴⁴⁹ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 101, (27 Temmuz 1957 Cumartesi), s.1, 4.

bu vatandaşların, yedek parça sıkıntısı çekilen bir dönemde traktör parçalarını da hurda olarak değerlendirip almaları gazetenin en çok dikkat çektiği konu olarak karşımıza çıkıyor.⁴⁵⁰

“Bu günlerde bazı okuyucularımızdan almış olduğumuz mektuplardan ve bazı vatandaşlarımızın da şifahi iddia ve arzından anlaşıldığına göre gerek işçilerimiz ve gerekse memur veya esnaf vatandaşlarımız kömür tevzi işlerinin birleştirilmesini arzu etmektedir” cümleleriyle başlayan haberde, Kırıkkale’ye tahsis edilen 3750 ton kok kömürünün bir kısmının çalışanlara dağıtılmak üzere MKE’ye, bir kısmının da vatandaşlara dağıtılmak üzere belediyeye verildiğinden, ancak tahsisat sırasında usulsüzlük yapıldığından bahsedilmektedir. Habere göre, 1956 yılında beyanname verenlerin kok kömüründen, daha sonra beyanname verenlerin ise linyit kömüründen istifade etmesi gerekirken, geç beyanname verenlerin de kok kömüründen istifade ettirildiği gibi dedikodular yayılmaya başlamıştır. Bu durumun önüne geçebilmek için, işçi ya da diğer vatandaş ayrımı yapılmadan tek bir bölgeden kömür dağıtımının yapılması, bunun da kaymakamlık tarafından oluşturulacak bir komisyon tarafından gerçekleştirilmesi, sırası gelen vatandaşın kömür tevzisinden kömürünü alabilmesi şeklinde olması gerekir.⁴⁵¹

Karayolları Umum Müdürlüğünün dikkatini çekmek üzere hazırlanan bir haberde, Keskin Caddesinin çok bozuk olduğuna dikkat çekilerek, hem bozuk hem de toz içerisindeki bu caddenin vatandaşın çok fazla tepkisini çektiği, kazalara davetiye çıkardığı, şehirleri birbirine bağlayan bu yolun bir an önce yenilenmesi gerektiği vurgulanıyor.⁴⁵²

Buğday Bankasının açılış merasimi münasebetiyle Kırıkkale’ye gelen Ankara Milletvekili Fuat Seyhun’un, şehrimizin su sorununa çözüm getirmek üzere çalışmalar başlatıldığını beyan ettiği haber, “Kırıkkale’mizin Su Derdi Halledilmek Üzeredir... Şimdilik 6 Kuyunun Açılacağı Belirtilmektedir” başlığıyla verilmiştir. Bu habere bağlantılı olarak da Buğday Bankası’nın Kırıkkale’de de bir şube açarak hizmet vermeye başladığı bir diğer haberde ifade edilmiştir.⁴⁵³

⁴⁵⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 101, (27 Temmuz 1957 Cumartesi), s.1.

⁴⁵¹ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 101, (27 Temmuz 1957 Cumartesi), s.1.

⁴⁵² Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 102, (13 Ağustos 1957 Cumartesi), s.1.

⁴⁵³ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 102, (13 Ağustos 1957 Cumartesi), s.1, 4.

Gazetenin 102. sayısında “İnek midesi mi, hurda ambarı mı?” başlığıyla verilen habere göre, “Kırıkkale Belediye Mezbahasında kesilen ineklerden bir tanesinin karnından 26 adet çivi, 7 adet saç tokası, 4 adet cam parçası, 1 adet çocukların omzuna takılan maşallah ve mavi boncuk, muhtelif boylarda tel ve birkaç adet iğne ile bir de kadın gözlüğü çıkmıştır. Bu hadise gülünç olmakla beraber muhitte hayret uyandırmıştır.”⁴⁵⁴

Esprili haberleriyle dikkat çeken gazete, “Kırıkkale’imizdeki Ehli Eşek” başlıklı haberinde, Garnizon Ekmek Fırınının ekmeklerini taşıyan bir eşekten bahsediyor. Eşeğin akıllılığı muhabiri o kadar şaşırtmış ki, haber şöyle devam ediyor: “Bu merkep üzerinde iki adet sandık yerleştirilmiştir. Fırının önüne geldi mi, yan tarafını kendiliğinden kapıya yanaştırır. Otuz çift ekmek, sandığın bir gözüne kondu mu derhal öbür yanını döner. Oraya da otuz çift ekmek konunca muvazeneyi temin edecek diğer yanını döner. Yani o kadar anlayışlı ve medeni bir merkep ki insanoğlunun lisanından anlar, ekmek sayılarını bilir ve dağıtılacak yerlere de kendisi götürerek tevzi eder.” Eşeğin bu ehli halinden ders çıkarılması gerektiğini de vurgulamaktan geri kalmayan gazetenin haberi şöyle sona eriyor: Hiç kimse de bu hayvanın bu kadar akıllı olduğunu bilmez veya bilmezlikten gelir. Çünkü insanoğulları kıskanç ve ihtiras sahibidirler. Kendilerinden daha medeni bir hayvanın mevcudiyetine tahammül edemezler. Gerek sinemalarımızda ve gerekse herhangi bir iş takibinde hakkına razı olmayan, mızıkçılık eden insanlar şu eşek oğlu eşekten biraz ibret alsalar olmaz mı?”⁴⁵⁵

“15 seneden beri büyük bir feragat ve sadakatle kurum fabrikalarında çalışmakta iken son senelerdeki bazı işçi davaları münasebetiyle işveren vekilleri ile amansız bir mücadeleye girişen sendika ikinci başkanı ve Mühimmat Fabrikası İşçi Mümessili Nuri Sarıkaya, haklı olan davasının işveren vekilleri tarafından veya bazı kimselerin sistemli çalışmaları ile tahakkukunda semeresiz kaldığından dolayı çalışmakta olduğu fabrikasından tensikatla ayrılmak mecburiyetinde kalmıştır” şeklinde verilen haberde “Bir zamanlar da gazetemiz sahibi Mahmut Develioğlu’na yapılan muamelenin aynısına maruz kalan bu Anadolu çocuğunun iş yerinden

⁴⁵⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 102, (13 Ağustos 1957 Cumartesi), s.1.

⁴⁵⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 103, (21 Ağustos 1957 Çarşamba), s.1.

ayrılması işçi kardeşleri tarafından üzüntü ile karşılanmıştır” vurgusu da yapılmıştır.⁴⁵⁶

Uzun süren bir gazetecilik mücadelesinin semeresini görmek, gazete için büyük onur kaynağıdır. İşte böyle bir “zaferi”, “Yıllarca usanmadan ısrarlı bir neşriyattan sonra Tınaz İlkokulu önündeki kanal veya kurbağalı derenin kapatılacağını ve bu hususta gerekli planların hazırlandığını öğrenmiş bulunuyoruz” diye veren Kırıkkale Postası Gazetesi, “İzinden döner dönmez ilk iş olarak bu kanalın kapatılmasında gayret göstereceğini söyleyen Belediye Reisimiz Sayın Selim Özer’e vatandaşlar adına teşekkür ederiz” diyerek belediye başkanına da şükranlarını sunmayı ihmal etmiyor.⁴⁵⁷

Uzun süredir Kırıkkale esnafına destek olan “Halk Sandığının” banka müdürüyle yapılan görüşmeler neticesinde müstakil hale getirileceğinin müjdesinin verildiği haber, “Kırıkkale Halk Sandığı Müstakil Oluyor” başlığıyla verilmiş.⁴⁵⁸

“Kırıkkale Motorlu Trenine de hostes verilemez mi: Motorlu trenlerin ihdasından sonra Devlet Demiryolları tarafından lise ve ortaokul mezunu hosteslerin imtihanla memur olarak alınması ve bilhassa uzun seferlerde vazifelendirilmesi hakikaten vatandaşların memnuniyetlerine mucip olmaktadır. Kırıkkale gibi münevverlerin çok bulunduğu şehirlerde motorlu trenlerin işletilmesi ayrıca teşekkürle değerli de bilhassa kazamız üzerinde durmak istiyoruz.⁴⁵⁹

“Kırıkkale’imizdeki motorlu vasıtaların muayenesi yapıldı” başlığıyla verilen habere göre, “Trafik kanununa göre her dört ayda bir yapılması gereken fenni motorlu vasıta muayeneleri 14.12.957 Cumartesi gününden başlayarak 15.12.957 tarihi akşamına kadar hummalı bir çalışma neticesinde sona ermiş bulunmaktadır.” Kırıkkale Şoförler Derneğinin büyük gayretleri neticesinde, motorlu taşıtı bulunan vatandaşları Ankara’ya kadar gitme külfetinden kurtaran bu uygulama halkımız ve aracı olanlar tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.⁴⁶⁰

Her sene olduğu gibi bu yıl da kömürlerin gelmeye başladığını beyan eden haberde, gerek işçilerin gerekse vatandaşların ihtiyacı olan kok ve linyit kömürlerinin

⁴⁵⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 103, (21 Ağustos 1957 Çarşamba), s.1.

⁴⁵⁷ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 103, (21 Ağustos 1957 Çarşamba), s.1.

⁴⁵⁸ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 104, (11 Aralık 1957 Çarşamba), s.1.

⁴⁵⁹ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 105, (27 Aralık 1957 Çarşamba), s.1, 4.

⁴⁶⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 105, (27 Aralık 1957 Çarşamba), s.1

büyük bölümün kış bastırmadan geldiği, kalan kısmın da en kısa zamanda gelmesinin temenni edildiğini ifade eden bir haber.⁴⁶¹

1950'li yılların gıda sıkıntısının da yaşandığı yıllar olduğunu gösteren bu habere göre, özellikle kış mevsiminin girmesiyle kasaplarda et bulunamıyor, kesilen birkaç koyun da kısa bir süre içerisinde tükeniyor. Kırıkkale Belediyesine konuyla ilgili çağrı yapan gazete, Et ve Balık Kurumuyla bir an önce irtibata geçilerek, vatandaşa et temin edilmesi gerektiğini vurguluyor.⁴⁶²

Türk Kadınlar Birliği Kırıkkale Şubesi yeniden faaliyete geçti: Bir süredir faaliyetlerini donduran Türk Kadınlar Birliği Kırıkkale Şubesi, Kaymakamımız Hakkı Kavlakoğlu'nun da bizzat gayretleri neticesinde cemiyetsever ve münevver hanımlardan Bilkay Seyhun, Özcan Sutekin, Özgül Ramili, Türkan Sakarya ve Mücevher Ceylan'dan müteşekkil bir heyetle yeniden faaliyete geçti.⁴⁶³

İlçede kumar oynanmasına yol açması sebebiyle kahvehanelerde kâğıt (iskambil) oyunlarının yasaklandığını bildiren habere göre, yalnızca çay satarak geçimlerini sağlayamayacaklarını beyan eden kimi işletmecilerin bu yasağa itiraz ettikleri bildiriliyor.⁴⁶⁴

Fırıncıların, fırınlarını kapatmadan önce belediyeye bilgi verme mecburiyetleri olmasına rağmen, dini bayramlarda ekmek üretmediklerini bildiren habere göre vatandaş bu durumdan şikâyetçi. Kırıkkale'de bulunan 7-8 fırından yalnızca Garnizon ve Hüseyin Kâhya Fırıncılarının çalıştığını bildiren gazete, diğerlerinin suç işlediklerini beyan ediyor.⁴⁶⁵

Doğu Caddesindeki bir kıraathanenin Askerlik Şubesi haline getirilerek çalışmaya başlamasına ilişkin haberde, Askerlik Şube Başkanı Albay Mehmet Ali Aytuğrul ve Binbaşı Fahrettin Burkay'ın yeni mekâna taşınması sırasında desteklerini esirgemeyen Kırıkkale halkına teşekkürü konu edilmiş.⁴⁶⁶

Buğday Bankasının Büyük İkramesi Polatlı ve Kırıkkale'ye İsbet Etti

Kısa bir mazisi olmakla beraber Buğday Bankası banka muamelelerindeki dürüstlüğü, sürat ve intizamın yanı başında mevduata peşin prim, zengin

⁴⁶¹ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 105, (27 Aralık 1957 Çarşamba), s.1, 4.

⁴⁶² Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 105, (27 Aralık 1957 Çarşamba), s.1

⁴⁶³ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 105, (27 Aralık 1957 Çarşamba), s.4

⁴⁶⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 106, (11 Nisan 1958 Cuma), s.2.

⁴⁶⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 108, (15 Temmuz 1958 Salı), s.2.

⁴⁶⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 108, (15 Temmuz 1958 Salı), s.3.

ikramiyelerle mevduat sahipleri arasında büyük bir itibar sahibi olmuş özel bankalarımızdan biri durumuna girmiştir.

Bankanın son yaz ikramiye çekilişinde 10 bin lira Polatlı'nın değerli iş adamlarında Muhsin Özdemir'e isabet etmiştir. 5 bin liralık ikramiyeleri ise Ankara'dan CHP Genel Sekreterliği, Kırıkkale'den Mustafa Bey, Konya'dan Hastane Yardım Derneği kazanmıştır. 1000 liralık ikramiyeleri ise Ankara'dan 5012, 10043, 10743, 13497.

Beyoğlu Şubesinde 281, 2350, 10122; Konya Şubesinde 11555, 11732 no'lu hesap sahibi mudilere çıkmıştır.

Bu çekilişte ayrıca 25 tarihli 500, 275 tarihli de 100'er lira ikramiye kazanmıştır.⁴⁶⁷

Kırıkkale'de Bu Kez de Tuz Sıkıntısı mı?

Fabrikaları bakımından yabancılarla bir sürü münasebeti bulunan Kırıkkale'de yabancıların en çok aradığı Yeni Harman sigarası ile biranın bulunmaması burada hoş karşılanmamaktadır. Bu arada tuz sıkıntısı da kendini hissettirmeye başlamıştır. TEKEL Başmüdürlüğünün Kırıkkale'nin ihtiyacını karşılayamadığı belediyenin narh vermemesi yüzünden nakliyatında tuz sıkıntısını doğurduğu anlaşılmaktadır. Bu arada 30 bin nüfuslu bir kazanın TEKEL idaresinin bir memur tarafından gördürülmeye çalışılması ise gözden kaçmamaktadır. TEKEL'in Kırıkkale idaresinin başmüdürlükten talep ettiği maddelerin sevk edilememesi yüzünden memurla bayiler arasında bazı nahoş hadiseler çıkması beklenebilir. TEKEL'in muhterem başmüdürünün bu mesele ile ilgilenmesi beklenmektedir.⁴⁶⁸

“Kırıkkale'de İktisadi Durum Her Gün Biraz Daha Gelişiyor” başlıklı habere göre “40000 dâhili nüfusu, 5000 memur, işçi, müstahdem ve teknik elemanıya memleketin en büyük sanayi bölgelerinden olan Kırıkkale iktisadi bakımdan her gün biraz daha gelişmektedir.” İktisadi kudretini MKE Kurumu tesislerinden alan ve bunu Kırıkkale'de bulunan 6 milli bankanın iştiraki ile kuvvetlendiren Kırıkkale'deki iktisadi hayat, memleket ekonomisinin kat ettiği büyük merhalelere kendi çapında iştirak etmektedir. Hükümetimizin büyük muvaffakiyeti olan, son sağladığı krediler

⁴⁶⁷ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 198, (21 Temmuz 1958 Pazartesi), s.1.

⁴⁶⁸ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 202, (25 Temmuz 1958 Cuma), s.1.

bütün Türkiye’de olduğu gibi Kırıkkale’imizde de müspet tesirlerini göstermeye başlamış ve piyasada günden güne bolluk, ucuzlama elle tutulur, gözle görülür hale gelmiştir. Paramızın kıymeti ve vatandaşların iştirâ gücünün memleket ekonomisinde oynadığı büyük rol önümüzdeki günlerde daha da fazlalaşacağı ümit edilmektedir. Bugün bir kaza olmakla beraber iktisadi, içtimai, sosyal, kültürel ve endüstriyel durumu ile birçok vilayetten daha fazla hareketli bir vaziyet arz eden Kırıkkale, istikbalin Türkiye’si için en büyük ağır sanayi merkezi olmaya namzettir. İşçi davalarında büyük hassasiyet gösteren hükümetimizin Kırıkkale’ye büyük bir ehemmiyet verdiği müşahede olunmakta ve bu hareketler Kırıkkale’deki çalışan ve istikbalini MKE Kurumuna bağlayan vatandaşlar arasından büyük bir sevinç ve memnuniyet yaratmaktadır.⁴⁶⁹

“Sanayi ve Çalışma Vekâletleri tarafından incelemekte olan işçilerimizin ücretli senelik izinleri ile kıdem zamlarıyla alakalı olarak görüşmek üzere Kırıkkale İşçi Sendikası tarafından belirlenen bir heyet ilgili vekâletlerle görüşmek üzere önümüzdeki Salı günü Ankara’ya gidecektir” şeklinde verilen haberin başlığı ise “Kırıkkale İşçi Sendikasının Faaliyetleri”.⁴⁷⁰

Kaymakam yıllık izine başladı: Kaymakam Abdullatif Ömer Evrensel yıllık mezuniyetini kullanmak üzere 10 Ağustos Cuma günü öğleden sonra şehrimizden ayrılmıştır. Sayın kaymakamımıza sağlık ve sadakatlerle bir mezuniyet geçirmesini dileriz. Kaymakam vekâletini Tahrirat Kâtibi Sayın Mustafa Yüksel ifa edecektir.⁴⁷¹

Çok sevilen savcımız ayrıldı: Şehrimiz C. Savcısı İsmet Tekin Adalet Bakanlığı Adliye Müfettişliğine tayin edilmiştir. C. savcılığına Savcı yardımcısı Özdemir Ulaş vekâlet etmektedir. Sayın İsmet Tekin’e yeni vazifesinde başarılar dileriz.⁴⁷²

Yeni Sanayi Sitesi Meselesi Devam Ediyor: Dünkü sayımızda bu şehrin efkârı umumiyesini en başta kavrayan meselenin Sanayi Sitesi olduğunu tamamen tarafsız olarak ele almış ve istisnasız bütün şehirlinin böyle bir siteye arzu gösterdiğini işaret etmiştik. Bu pek açık ve tarafsız görüşümüzü bazı sayın şahsiyet ve bilhassa kereste ticareti ve ona müteferriği sanatla ilgili bulunan sayın

⁴⁶⁹ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 111, (9 Ağustos 1958 Cumartesi), s.4.

⁴⁷⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 113, (23 Ağustos 1958 Cumartesi), s.1.

⁴⁷¹ Çelikkale, Yıl:1, Sayı: 1, (13 Ağustos 1962 Pazartesi), s.1.

⁴⁷² Çelikkale, Yıl:1, Sayı: 1, (13 Ağustos 1962 Pazartesi), s.1.

hemşerilerimizin gazetemizi bizzat ziyaret ederek kendi görüşlerini telkine çalıştıkları hayretle tespit etmiş bulunmaktayız.

Dün de belirttiğimiz üzere, biz şehrin nazım planını ve bu planın tatbikinde istisnasız bütün şehirliyi ilgilendiren noktanın tahakkuku için bir savunma esasını kabul etmiş bulunuyoruz. Şuna inanıyoruz ki bu şehirde hükümet mümessili kaymakam, parti liderleri meslek mensupları veya teşekkülleri namına şehir planı feda edilemez ve bunu bizzat yeni siteye göçmesi gereken çeşitli iş ve sanat erbabı da istemez. Ne var ki şimdilik ortalıkta ve yeni siteye gidilecek, gidilmeyecek kaymakam mağlup meslek erbabı galip gibi türlü rivayet çalışmakta ve anlaşıldığına göre bu konuda halkın fikrini alan yoktu. Rivayet her ne kadar muhtelif olsa da biz maksudun birliğine, bu birliğin halkın fikri olduğuna inanmaktayız.⁴⁷³

Kırıkkale Kaymakamlığı ve Belediyesi Teftiş Ediliyor: Şehre ait yapılan bazı ihbar konularını mahallinde tahkik etmek üzere İçişleri Bakanlığının bir Mülkiye Müfettişi bir haftadan beri şehrimizde bilhassa belediyeye müteallik hususlarda tahkik ve tetkiklerde bulunmaktadır. Tahkikat gizli cereyan etmekte ve müfettiş de umumi yerlerde görünmediğinden tetkik konularının neler olduğu şimdilik sarih olarak bilinmemektedir. Mülkiye Müfettişinin tetkikler sonunda bakanlığa vereceği rapor, yapılan yüzlerce ihbarın hangisinin haklı veya haksız olduğunu meydana çıkaracaktır. Tetkik ve teftiş sonucu merakla beklenmektedir.⁴⁷⁴

Görünen Köy Kılavuz İstemez: Şehrimizin 55 köyü var. Biz mahalli basın olarak bu elli beş köyü bir bir ve ayak ayak gezeceğiz. Köylerimizin elbette ki çok ve çeşitli ihtiyaçları var. Bizce yalnız şehrimizin değil 40 bin köyümüzün tek tek ihtiyacı particiliğin ayırıcı, birbirini kırdırıcı, vurdurucu ve nihayet ziraatıyla toplum hayatını durdurucu ifriti tepeleyebilmesidir. Eyvallah kısa zamanda köyü köye, köylüyü köylüye düşüren bu particilik ifritinden kurtulacağız, bu inançla biz varacağımız her köyde bu toprağın çocukları olarak, bu toprağın gerçek dertlerini gözümüzle göreceğiz ve dile getirmeğe çalışacağız.

Sayın muhtarlarımıza şunu müjdelemek isteriz ki bu memleket kavuştuğu yerli basın gücü ile daha çok güç bulacaktır. Bu güç hiç şüphesiz, millet ve memleket

⁴⁷³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 2, (14 Ağustos 1962 Salı), s.1.

⁴⁷⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 3, (15 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1.

meselesinde ki fikir ve iyi niyet birliğinden doğacaktır. Bu bakımdan biz görünen köylerimize bu akıl ve hissin kılavuzluğu ile varacağız.⁴⁷⁵

Bu Şehrin Adalet İşleri (Şehrimizin adalet işleri üzerine bir konuşma): Şehrimizin Savcı Yardımcısı Sayın Özdemir Ulaş'ı ziyaret ederek şehrin adalet işleri hakkında izahat rica ettik. Aldığımız malûmatı aynen yayınlıyoruz: “Kırıkkale süratle gelişmekte olan bir sanayi şehri hüviyeti içinde geniş bir işçi kitlesi barındırmaktadır. Bu itibar ile diğer birçok ilçelerimizden farklı olarak ve bu hususiyetinin tabii bir tezahürü olarak da ilçe içinde çok çeşitli suçlar işlenmektedir.

Şehrin nüfusu günden güne büyük bir süratle artmakta bulunmasına rağmen sayanı şükrandır ki huzur ve asayışı ihlâl edici vaka şehrin nüfusu nazarı itibara alınırca çokluk göstermez. Bununla beraber hiç şüphesizdir ki, diğer ilçelerle mukayesesini edilemez derecede işlerimiz çoktur, ilçemiz cezaevinde halen muhtelif suçlardan 52 hükümlü ve tutuklu vardır. A tipi üzerine inşa edilmiş bulunan cezaevi binamızın dört koğuşu, iki hücre, iki münferit banyo ve sair müştemilatı mevcuttur. Binanın ranza ve kapı gibi noksanlarının ikmali için gerekli keşif yaptırılmıştır.⁴⁷⁶

Şehrimiz sivrisinek istilasına uğradı: Bir vakitler sulu ziraat in yasak edildiği bölgelerde sivrisinek denilen, kan emici mahlûk yok edilmişti. Bu arada Irmak'ta da çeltik ekimine başlandı ve Kırıkkale o gün, bugün sivrisinek istilasından kurtulamadı. Bu meşhur mahlûkattan hemen bütün milletler çoktan kurtulmuşken biz daha kendimiz, milyonlarca sıtmalının şiş karınlarını seyrede ede, elimiz iki yanımızda duruyoruz. Aklına esenin sulu ziraata kalkışması neticesinde, binlerce yıldan beri bu topraklar üzerinde yüzlerce milleti mahveden sıtma, nihayet bizi de eritecektir.⁴⁷⁷

Şehrimiz Berberler Derneği Yıllık Kongresini Yaptı: Şehrimizin 45 berberini sinesinde toplayan Kırıkkale Berberler Derneği yıllık mutat kongresini yapmıştır. Çok olgun bir hava içerisinde cereyan eden kongrede yıllık faaliyet ve hesap raporları okunmuş, dileklerin dinlenmesinden sonra yeni idare heyeti seçimi yapılmıştır. Seçimde, eski idare heyeti ittifakla tekrar iş başına getirilmiştir. Yapılan

⁴⁷⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 4, (16 Ağustos 1962 Perşembe), s.1.

⁴⁷⁶ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 7, (20 Ağustos 1962 Pazartesi), s.1, 2.

⁴⁷⁷ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 11, (24 Ağustos 1962 Cuma), s.3.

vazife taksimi sonunda: Başkanlığa Halil Genç, 2. Başkanlığa İhsan Peşkan getirildi.⁴⁷⁸

Şehir Jandarma Teşkilatı ve Çalışmaları: Şehir Jandarma Komutanlığını, gazetemiz adına ziyaret eden bir arkadaşımız şu bilgiyi almıştır: Halen Kıdemli Astsubay Süleyman Yıldırım'ın vekâleten idare ettiği Kırıkkale Jandarma Teşkilatı, birisi merkez olmak üzere 5 karakolumuz Balışeyh, Kulaksız, Irmak ve Hodar'dadır.⁴⁷⁹

Yeni Jandarma Komutanı Yakında Geliyor: Bir müddetten beri münhal bulunan şehrimiz Jandarma Komutanlığına, Diyarbakır-Çermik kazası Jandarma Komutanı Yüzbaşı Remzi Gökseven tayin olmuştur. Kendisi aybaşında gelerek vazifesine başlayacaktır.⁴⁸⁰

Atatürk Heykeli Kaidesi Bitiyor: Şehrimizin tam merkezinde, büyük fedakârlıkla istimlak edilerek modern bir park haline getirilecek olan saha içinde (Eski pazaryeri) dikilecek olan Atatürk heykelinin kaidesi inşaatı bitmek üzeredir.⁴⁸¹

Atatürk Anıtı: Şehrimizde inşa edilmekte bulunan Atatürk Anıtı için yardımsever halkımızın arasında kampanya açılması kararlaştırılmıştır. Yakında faaliyete geçilecektir.⁴⁸²

Kırıkkaleli aydınların örnek bir teşebbüsü-Halk Kütüphanesi Açılacak: Bilindiği üzere şehrimizde bir Halk Kütüphanesi yoktur. Bu büyük boşluğun bir an önce doldurulması için öteden beri aynı fikir etrafında toplanan oldukça kalabalık bir aydın grubunun teşebbüsü ile şehrimize bir kütüphane kazandırılmak istendiği haberi alınmıştır. Bu teşebbüsün en kısa zamanda başarılması ile hem öğrencilerimizin başıboş dolaşmaları önlenmiş, hem de şehirlinin okuma ihtiyacı karşılanmış olacaktır. Bu konuda bizde bütün aydınlarımızı bir halk kütüphanesi kurulması yardımına çağırıyoruz.⁴⁸³

Şehrimizdeki Kapalı Fırınlara En Kısa Zamanda Açılacak: Fırıncılar arasında ekmek bey'iyesi meselesi üzerinde anlaşmaya varıldı, seviye bulundu. Birkaç gün evvel havaların birden bire bozulması ve sert rüzgârlı yağmur dolayısıyla önleyici

⁴⁷⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 15, (29 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1.

⁴⁷⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 15, (29 Ağustos 1962 Çarşamba), s.2.

⁴⁸⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 15, (29 Ağustos 1962 Çarşamba), s.2.

⁴⁸¹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 17, (31 Ağustos 1962 Cuma), s.1.

⁴⁸² Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 19, (3 Eylül 1962 Pazartesi), s.1.

⁴⁸³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 22, (6 Eylül 1962 Perşembe), s.1.

tedbir almak üzere, trafo istasyonlarında kısa bir zaman için elektriklerin söndürülmesi neticesinde şehir öğleden sonra, geç vakte kadar ekmeksiz kalmış, buna sebep olarak da elektrikli fırınların hamur yoğuramadığı, bazı fırınlarda da mayaların ekşidiği ileri sürülmüştü. Bu münasebetle ortaya ekmek darlığı meselesi çıkmış, halk geç vakitlere kadar fırınlar önünde beklemek zorunda kalmıştı. Elektriklerin sönmesi, ekmek darlığı dolayısıyla ortaya şu günlerde bir de fırıncılar arasında bey'ye meselesi çıkmış bulunmaktadır.

Bilindiği üzere şehrimizde 11 fırın vardır. Geçenlerde bunlardan beş tanesi kapanmış, fakat mal sahibi fırıncılar gayret göstererek, kiracı fırıncıları tahliye ile ikisini faaliyete geçirmişlerdir. Fırın kapayanlar hakkında ilgili makamlara tahkikat açılmış olup, halen kapalı bulunan üç fırının da açılmasına çalışılmaktadır. Fırın kapanmasına sebep olarak, bugüne kadar, rekabet dolayısıyla bey'ye ücretlerinin bir seviye bulmaması, bazı fırıncıların ekmek başına 7 ile 8 kuruş bey'ye vermelerinin fırıncıları zarara uğrattığı ileri sürülmektedir. İki günden beri şehrimizde ekmek bey'yesi iki kuruş olarak ilk defa bir seviyeye ulaşmıştır.⁴⁸⁴

Şehrimizde Muazzam Bir Konserve Fabrikası Kurulacak: Tamamen özel sektöre ait olacak fabrika orta Anadolu'yu besleyecek. Şehrimizin, henüz isimlerinin açıklanmasını istemeyen bazı maruf tüccarlarının iştiraki ile bölgemizin her türlü sebze ve meyvesini kıymetlendirmek üzere bir konserve fabrikası kurulacaktır. Bu hususta Dünya Sanayi Bankasından da faydalanılacağı ümit edilmektedir. Fabrikanın kurulacağı yerin tespiti için yakında çalışmalara başlanacaktır.⁴⁸⁵

Bazı Muhtarlar İstifa Ediyor: Bazı köylerimizin muhtarları, köy ihtiyaçlarını karşılamak üzere giriştikleri kalkınma hareketine kendi köylerinden gördükleri mukavemetten muğber olarak istifa etmek yoluna gitmektedirler. Sayısı gün geçtikçe çoğalan bu muhtarlar hakkında Kaymakamlıkça bir dosya açılmış ve durumları incelenmeğe başlanmıştır.⁴⁸⁶

Kızıldere Köylüleri Okul İstemiyorlar mı: Bilindiği üzere şehrimizin 53 parça köyünden dokuzunda ilkokul yoktur. Bu köylerden biri de Kızıldere köyüdür. Bu köyümüz 31 hane ve 191 nüfustan ibarettir. Okuma çağına girmiş 20 den fazla çocuk

⁴⁸⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 22, (6 Eylül 1962 Perşembe), s.1, 3.

⁴⁸⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 24, (8 Eylül 1962 Cumartesi), s.1.

⁴⁸⁶ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 26, (11 Eylül 1962 Salı), s.3.

vardır. 150 senelik olduğu söylenen bu köyde ilk defa olarak bir köy kurulması için okul yeri tespiti gerekmektedir. Bu münasebetle geçen hafta sonunda Kaymakamlıkça tespit edilen heyet mahalline gidecek en münasip yeri tespit etmiştir.

Bu defa öğrendiğimize göre dört kardeşe ait olan okul yerinin verilmek istenmediği, dolayısıyla hükümete mukavemete yeltenildiği anlaşılmaktadır. Kardeşlerden büyük olan Haydar Karakaya, kendi hissesini okul için hibe etmiş fakat Sadullah, Satılmış ve Hacı Karakaya kardeşler vermemekte ısrar etmişlerdir. Kaymakamlıkça gereken işlem yapılacaktır.⁴⁸⁷

Atatürk Anıtına Yardım Listesi: Bilindiği gibi şehrimizde masrafları gerek hükümet, belediye ve gerek halk tarafından karşılanarak meydana getirilmiş bir Atatürk Anıtı yoktur. Bu defa şehrimizin çok sevdiği kaymakam Sayın Abdullatif Evrensel'in öncülüğü ve Öğretmenler Derneğinin organizasyonu ile belediyenin 2. Parkında kaidesi hazırlanan bir anıt yapılacaktır. Şehrimizin aziz işçileri ve öğrencilerinin yardımları ile masrafları karşılanacak olan anıt için halkımızın da iştirak edebilmesini sağlamak üzere Ziraat Bankasında bir hesap açılmıştır. Her gün bu hesaba yatırılan yardım miktarını gazetemizde yayınlayacağız.

Hesap No: 7925

Bugün yardım yapan-Yardım miktarı

Avcılar Derneği	300,00
Kasaplar	130,00
Dünkü Toplam	430,00 ⁴⁸⁸

Kırıkkale Tiyatrosu Kurma Düşüncesi: Önceden kabul etmek gerekir ki her hareket bir fikirde doğar. Ara sıra tekrar ederiz. Fikirsiz hareket, hareketsiz fikir olamaz. Geçen bir yazımızda Kırıkkale'de bir yerli tiyatro kurmak düşüncesini ortaya atmıştık. Bunun bir hayli taraftarı çıktı. İyi dediler, kurulmasını dileriz dediler, istekli yani sanatçı da vardır dediler. Bunun için bu şehirde çok entelektüel bir kaymakam var. Bu işe de öncü olmasını biz istiyoruz. Kabiliyetli gençlerimiz çoktur. Bunun için öğretmenler de bulabiliriz. Yer meselesine gelince, haydi haydi bulunur. O halde ne kalıyor, ne bekleniyor? Bu fikri harekete geçirmek, yani başlamak!⁴⁸⁹

⁴⁸⁷ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 26, (11 Eylül 1962 Salı), s.1, 2.

⁴⁸⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 48, (6 Ekim 1962 Cumartesi), s.1.

⁴⁸⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 48, (6 Ekim 1962 Cumartesi), s.3.

Yardıma Çağrı: Atatürk Anıtı, yeni yapılmakta olan belediye ikinci parkı içine inşa edilmektedir. Anıtın inşası için işçi kardeşlerimizin, öğrencilerimizin ve bütün Kırıkkaleli hamiyeti vatandaşlarımızın maddi fedakârlıklarını esirgemeyeceklerini ümit ediyoruz. Ziraat Bankasından açılacak hesaba yatıran yardım severlerin isimleri her gün Çelikkale Gazetesinde liste halinde yayınlanacaktır. Kırıkkale Öğretmenler Derneği Başkanlığı⁴⁹⁰

Büstünü Bekleyen Kaide: Şehrimizde, belediye iki numaralı parkında sergilenecek olan Atatürk büstünün kaidesi İstanbul'dan gelecek olan bronz büstünü beklemektedir. Kaidesi kesme mermerden tamamlanmış olunan büstün Sultanahmet E. Sanat Enstitüsünde hazırlanan dökümü tamamlanmak üzeredir. Büstün önümüzdeki günlerde şehrimize gelmesi beklenmektedir.⁴⁹¹

Şehir İtfaiyesinin Takviyesi Kaçınılmaz Bir Zarurettir: Bugünkü haliyle itfaiyemiz yetersizdir. Öteden beri işaret ettiğimiz ve bilhassa son keresteciler yangınında şahit olduğumuz üzere bu şehrin itfaiyesi personel ve teknik malzeme bakımından tamamen yetersizdir. Buna karşılık hazırlanmakta olan belediye yeni yıl bütçesinde bir tahsisat ayrıldığında işitilmemiştir. Hâlbuki bu şehirde on bine yaklaşan hane ve halen şehir içinde tehlikeli surette serpilmiş bulunan tahta işleri atölye ve kereste depoları dikkate alınacak olursa, şehir her an bir ateş felaketi ile karşı karşıyadır.⁴⁹²

Kırıkkale Ticaret ve Sanayi Odası yakında kuruluyor-Şehrimizin 3 bin tüccarı derhal Odaya kaydolacak: Bir süreden beri şehrimizde kurulmasına çalışılan Ticaret ve Sanayi Odası hazırlıkları son safhaya girmiş bulunmaktadır. Kazamızın Vilayet olmasında ileri bir adım daha sayılan bu teşebbüs ticaret âlemimizde büyük sevinç yaratmıştır. Kırıkkaleli tüccarların bundan böyle en küçük bir muamele için Ankara'ya taşınmaktan kurtulacakları ve işlerini mahalliden yapacakları itibarıyla vakit kazanılacaktır. Ayrıca şehrimizin 3 bin kadar tüccarının da Odaya kaydolacakları ve bundan ayrıca faydalanacakları şüphesizdir. Meslek

⁴⁹⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 66, (29 Ekim 1962 Pazartesi), s.2.

⁴⁹¹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 90, (22 Kasım 1962 Perşembe), s.1.

⁴⁹² Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 90, (22 Kasım 1962 Perşembe), s.1.

grupmanlarının seçimi tamamlanmış olur, Kaymakam tarafından ilk müteşebbis heyetin seçimi de önümüzdeki günlerde yapılacaktır.⁴⁹³

Bütün Ticari Mallara Etiket Konulması Mecburi: Ticaret Vekâletinin bütün illere tamimi gereğince, yeni yılbaşından itibaren bütün ticari mallara etiket konulması mecburi kılınmıştır. Şehrimizde Ticaret ve Sanayi Odası kuruncaya kadar bu vazifeye Belediye devam edecektir.⁴⁹⁴

Emniyet Amirine Hüseyin Başer Vekâlet Edecek: Yıllık mezuniyetini kullanmak üzere şehrimizden ayrılmış bulunan Emniyet Amiri Mahmut Özsavaş'ın yerine komiser muavini Hüseyin Başer'in vekâleti Kaymakamlıkça onaylanmıştır.⁴⁹⁵

Ziraat Teknisyenliği 1963 yılı Çalışma Programını Tatbika Başlıyor: Kazamız Ziraat Teknisyenliğince 1963 yılında yapılacak işler hakkındaki program kaymakamlığa sunulmuştur. Detaylar üzerinde titizlikle duran Kaymakam Latif Evrensel bu konuda gazetemize geniş bilgi vermiştir. Bu konuda özel bir yazımızı neşredeceğiz.⁴⁹⁶

Öğretmenler Derneğinde Neler Oluyor: Dernek kurucularından çoğu istifa etmiş bulunuyor. Bilindiği gibi şehrimizde yüz yirmiye yakın dernek vardır. Bunlardan bir kısmı faal durumdadır. On seneden fazla zamandır kurulup faaliyette bulunan Öğretmenler Derneği bu yıl ki kadar hararetli(!) bir devreye girmemiştir. Gerçekten hayret edilecek bir noktadır ki, dernek bu yıl, yıllık kongresinden beri bir buhrana doğru sürüklene gelmiştir. Kurucu üyelerinden bir kısmı bugün istifa etmiş durumdadırlar. Bunların elbette ki bir niçini vardır ve halk efkârına kurcalamaktadır. Derneğin faaliyeti, bütçesi ve idare heyetinin meslektaşlar arasındaki tutumu hakkında çeşitli rivayetler bir tarafa, dernekte yenilip içildiği, kumar dahi oynandığı hakkındaki rivayetler gerçekten üzücüdür.⁴⁹⁷

Kırıkkale Ticaret ve Sanayi Odası Kuruluyor

Şehrimizde kurulmasına çalışılan Ticaret ve Sanayi Odası hazırlıkları son safhaya girmiş bulunmaktadır. Kazamızın vilayet olmasında ileri bir adım daha sayılan bu teşebbüs ticaret âlemimizde büyük sevinç yaratmıştır. Kırıkkaleli

⁴⁹³ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 101, (5 Ocak 1963 Cumartesi), s.1.

⁴⁹⁴ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 101, (5 Ocak 1963 Cumartesi), s.1.

⁴⁹⁵ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 101, (5 Ocak 1963 Cumartesi), s.1.

⁴⁹⁶ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 101, (5 Ocak 1963 Cumartesi), s.1.

⁴⁹⁷ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 101, (5 Ocak 1963 Cumartesi), s.1.

tüccarların bundan böyle en küçük bir muamele için Ankara'ya taşınmaktan kurtulacakları ve işlerini mahallinden yapacakları itibarıyla vakit kazanılacaktır. Ayrıca şehrimizin üç bin kadar tüccarının da odaya kaydolacakları ve bundan ayrıca faydalanacakları şüphesizdir. Meslek grupmanlarının seçimi tamamlanmış olup kaymakam tarafından müteşebbisiyetin seçimi de önümüzdeki günlerde yapılacaktır. Şehrimizin üç bin tüccarı derhal odaya kayıt olacak.⁴⁹⁸

Kutayların Şura'yı Devlete Müracaatları Reddedildi: Bilindiği üzere Cumhuriyet Caddesinin Zafer Caddesi ile kesişme noktasına yakın ve ara yol açılması için girişilen istimlak sahasında kalan mağazalar ve bu arada Mehmet Kutay'a ait eczanenin köşesinin istimlakine mani olmak üzere Şurayı devlete vaki olan müracaatlarına karşılık Kaymakamlıkça mühlet verilmiştir. Aldığımız habere göre bu müracaat reddedilmiştir. Yıkıma yakında başlanacaktır.⁴⁹⁹

Devlet Başkanımız Kenan Evren Atatürk Anıtını Açtı (Selim Pehlivanlı)

Sayın devlet başkanımız Kenan Evren'i 60 binden fazla Kırıkkaleliler tarafından cumhuriyet alanında alkış tufanına tuttular, devlet başkanımız 'hem kalkınacağız, hem Ata'yı yaşatacağız' diyerek orgeneral Evren, 'bazı kimseler Atatürk heykel ve anıtları dikildiği zaman rahatsız oluyor, bu kadar masrafla daha başka şeyler yapılmaz mı? Diye dedikoduya başladılar. Bunlar halkın yardımı ile yapılıyor dedi. Atatürk'ü tanımayan Adana'daki hapisshaneden bana mektup yazan bir genç Atatürk'ü tanımış olsaydık bu yollara düşmezdik. Biz cezamızı çekelim ama bize onu öğretmeyenler cezasız da kalsın diyor. Bu beni çok duygulandırdı. Bu tip Atatürk heykelleri, onu gelecek nesillere tanıtacaktır.' Şeklinde konuştu.

Sayın devlet başkanımızın konuşması alkışlarla sık sık kesen Kırıkkaleliler 'Kırıkkale'nin vilayet olmasını istiyoruz' diye bağırıldılar. Evren bunun üzerine 'sırası gelince oda olacak' karşılığını verdi. Kırıkkale'de coşkun bir halk topluluğu tarafından bayraklarla karşılanan Evren, MKE ve Kırıkkaleliler tarafından yaptırılan anıtın açılışında yaptığı konuşmada şunları söyledi. Atatürk'ün doğumunun 100.yıl dönümü 5 Ocak 1981 günü millet meclisinde yaptığım bir konuşma ile açmışım yurdun her tarafından bütün vilayetlerde kazalarda, köylerde, okullarda Türk milletinin kalbinde ebediyen yaşamak ve ona layık olan evlatlar olarak onu

⁴⁹⁸ Yeni Çelikkale, Yıl: 2 Sayı: 101, (5 Ocak 1963 Cumartesi), s.1.

⁴⁹⁹ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.2.

yüceltmek için bütün vatandaşlarımın gösterdikleri candan ve içten çabaya sizlerin huzurunda bütün Türk milletine takdir ve teşekkürlerimi sunuyorum. Kırıkkale’de yapılan bu anıtın bir başka manası var. Çünkü Kırıkkale’de inşa edilen silah fabrikalarının yerini bizzat Ulu Önder Atatürk emir vermiştir. Onun emirleri ile kurulmuştu. Kırıkkale ufacık bir köyden bu gün 178.000 nüfusa ulaşmış. Bu kalabalık bu şehirleşme, fabrika sayesinde meydana gelmiştir. Bu fabrikaları teftiş etmek için uğramıştım, bu fırsattan istifade ederek anıtı açmakta benim için büyük fırsat oldu. Hayırlı, uğurlu olsun diyerek anıtı açtı.⁵⁰⁰

C- İŞ VE İŞÇİ MESELELERİNE DAİR HABERLER

1920’lerin başlarında kurulmaya başlanan Askeri Fabrikalar, İç Anadolu Bölgesinin bu kıraç ovasını bir anda cazibe merkezi haline getirmiş, başta İç Anadolu olmak üzere ülkenin dört bir yanından gençler çalışmak için bu fabrikalara akın etmişlerdir. Hatta bir dönem Kırıkkale civarındaki köylerden gençlerin jandarma zoruyla fabrikalara çalışmaya getirildikleri halk arasında anlatılır.

Askeri (MKE) Fabrikaların var ettiği Kırıkkale, 1950’lerden itibaren tam anlamıyla bir işçi şehridir. 1941’den itibaren faaliyete geçen Çırak Okulu ve 1953 yılında faaliyete geçen İş Okulu, Kırıkkale’de doğup büyüyen neslin “işçi olma” mantığıyla büyümesine yol açmıştır. Zira çok daha farklı mesleklere yönelebilecek kabiliyetteki birçok genç bu okullarda eğitim alarak işçi olmuştur. Hatta ilerleyen zamanlarda, hem çalışıp hem de “gece okullarında” okuyarak çok daha farklı mesleklere geçen ya da diplomasını aldığı halde işçiliğe devam eden bir nesil bugün Kırıkkale’de ya da farklı şehirlerde hayatlarını sürdürmektedirler.⁵⁰¹

Kırıkkale’de önemli konulardan biri de işçi meseleleridir. Gazetede Cem imzalı “At Sineği” başlıklı yazıda işçilerin lojman meselesi gündeme getirilmektedir. Demokrat Parti Kırıkkale Ocak kongrelerinden birinde bir işçi, Milletvekili Fuad Seyhun’a şunları söylemiştir: “İşçi lojmanları yıllardan beri sıra bekleyen işçilere verilmeyip, eşe dosta hatta MKE mensubu olmayanlara verilmektedir.” Bu meselenin halledilmesini isteyen işçiye milletvekili şu cevabı vermiştir: “İşçi lojmanları gayet

⁵⁰⁰ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 2179, (29 Aralık 1981 Salı), s.1.

⁵⁰¹ Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Şevket Özsoy, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kırıkkale Çırak Okulu, Kırıkkale, 2013.

adilane tevzi edilmektedir. Haddizatında mevcut lojmanlar kâfi gelmemektedir.” Ve devamla bir gün İşçi Sigortaları Kurumu Genel Müdürlüğü’nün işçilere ev yapacağını duyar duymaz, Çalışma Bakanlığı müsteşarına gidip tahsisat istediğini, fakat müsteşarın MKE işçilerininin 3575 sayılı Askeri Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı’na bağlı olduğundan istifade edemeyeceklerini söylemesi üzerine talihsizliğe uğradığını izah etmiştir.⁵⁰²

İşçi sendikasında yaşanan sorunların sendika başkanını istifa sürecine götürebileceğini vurgulayan yorum habere göre;

“Kırıkkale işçi sendikası başkanı istifaya mı davet ediliyor: Üç seneden beri faaliyette bulunan işçi sendikası bugün bir hercümerç içinde bocalamaktadır. Bize gelen haberlere göre sendika başkanı maalesef vazife görmemekte ısrar ederek işçinin hayrına hiçbir karar alınmamış veya kararlar infaz edilmemiştir. Evvelce de yazdığımız gibi sendikanın parası bankalara yatırılmayıp ellerinde bulunan sinemaya sarf edilmekte imiş.17-18 bin lira işletilmekte midir? Bilhassa hükümetimizin çıkardığı bir kanunla 8 senesini dolduran işçilerle 5000-7500 lira borç para verilerek ev yaptırmasına gayret edilecek ve bu borç para 20 senede ödeneceğine göre sendikanın yapı kooperatifi diye hazırladığı tüzük henüz ilan edilmemekte beraber yersiz ve manasızdır. Çünkü tüzüğe göre ne ev sahipleri ve de ne 8 senesini dolduranlar hakkında hiçbir malumat yoktur.

Vaziyet bu kadarda da kalmayıp her önüne gelenden makbuz yüzer lira para toplandığı da göz önüne alınırsa insanın kafasında başka manalar belirlemektedir. Usulsüz para toplanma devam ederken kaymakamlığa yapılan bir ihbar üzerine Fuat Öztan para toplamaktan men edilmiştir ve üzerinde topladığı paraları bankaya yatırmaya icbar edilmiştir. Vaziyet bu kadarla da kalmadı. İşin aleyhine döndüğünü gören Öztan, gayet garip olduğu kadar da gülünç bir tez ortaya attı. Güya kooperatife toplanan para sermaye olmadığı için sendikanın parasının kullanmayı faydalı oldu. Bu iddiaya sendika yönetim kurulu derhal itiraz etti. Fakat Öztan hiç tanımadı bile. Derhal ikinci bir toplantıda kendi tarafındakiler ile itiraz edenleri gözyaşına bakmadan sendika parası ile kooperatifin intacı cihetine lehte bir karar alarak haftanın üç günü tüzüğü tasdik ettireceğim diye Ankara’ya gidip geliyor. Kendisine

⁵⁰² Kale, Yıl: 1, Sayı: 3, (18 Ocak 1952 Cuma), s.1, 2.

vasi salahiyet gören Öztan ne de bugünkü cemiyetler usulüne riayet etmektedir. Geçenlerde de işaret ettiğimiz gibi sendikan sinema sevdasına düşerek hiçbir işçi davasıyla uğraşmamaktadır. İşçi kardeşlerimizin sabrı artık son safhaya gelmiş bulunmaktadır. Şimdiye kadar yüzlerce işçi kardeşimiz yazıhanemize gelerek sendika başkanının bu kadar tak ayıt hareketlerine bir nihayet zamanının geldiğini işçilerin toplanarak derhal Öztan'ı başkanlıktan uzaklaştırması icap ettiğini söylemektedir. Hatta aldığımız bir habere göre Öztan sendikaya hüküm edilmekte diye kongreye gelmek istiyormuş. Hayret etmekteyiz. Sendika için hiçbir hücum yapılmamıştır. Tenkitler Fuat Öztan'ın şahsında toplanmaktadır. Kongreye gidilmesi için bir sebep yoktur. Haber aldığımızı göre yönetim kurulu kongreden daha ziyade başkanın istifa etmesini lüzumlu görmektedir.⁵⁰³

İşçi Sendikasının bekleneni veremediğini iddia eden gazete, bu kez de bir yolsuzluk iddiasını gündeme getirmiş. Habere göre, sendikanın eski muhasibi İdris Tunk, savcılığa başvurarak, sendika aidatlarının bizzat sendika başkanı Fuat Öztan tarafından usulsüz kullanıldığını, işçiye ucuz film göstereceğiz diye kiralanan sinemanın da uygunsuz şekilde kullanıldığını iddia ediyor.⁵⁰⁴

İşçi Sendikası 25 Yılına Dolduran İşçilerin Jübilelerini Yaptırarak

Kırıkkale İşçi Sendikası iş sahasındaki çalışmalarını teşvik maksadı ile yeni bazı faydalı hareketlere girişmiştir. Aldığımız malumata göre sendika ilk olarak iş sahasında 25 yıl hizmet görmüş olan işçilerin tespit ve jübilelerinin yapılması işini ele almıştır. Bu şekilde 25 sene hizmet etmiş işçilerin emekleri canlandırılmış ve diğer işçilerde teşvik edilmiş olacaktır. 25 yıllık hizmetli işçilerin tespiti kişi tamamlanmak üzere olup derhal bunların jübilelerinin yapılması için faaliyete geçirecektir. Sendika ayrıca Kırıkkale İş Okulu idaresi ile iş birliği yaparak İş Okulunu 1,2 ve 3. Bitirecek öğrenci işçilere armağanlar vermeyi kararlaştırmıştır. Bu iki teşebbüs şüphesiz ki Kırıkkale işçilerinin manevi bakımdan takviye ve iş sahasında teşvikleri demek olacaktır ki bundan faydalı neticeler alınması muhakkaktır.⁵⁰⁵

Kıbrıs'a Armağan: İşçi Sendikası Kurum Bir Bayrak Direği Gönderiyor

⁵⁰³ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 50, (26 Mart 1954 Cuma), s.2.

⁵⁰⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 59, (21 Haziran 1954 Pazartesi), s.1, 2.

⁵⁰⁵ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 2, (24 Ağustos 1955 Çarşamba), s.1.

MKE İşçi Sendikasının Kıbrıs davasında daima uyanık ve anlayışlı bir yol takip etmesi işçiler arasında büyük bir iftihar vesilesi sayılmaktadır. Nitekim bu cümleden olarak sendika Makine Kimya Endüstrisi Kurumu ile müştereken Kıbrıs Türklerine gönderilmek üzere bir bayrak direği yapılmasını kararlaştırılmıştır. Bayrak direği Kırıkkale fabrikalarında Türk işçileri tarafından yapılacak ve gözleri ile kalpleri ile Türkiye’de yaşayan 24 milyon Türk’ün kaderi ile yakından ilgilendiği Kıbrıs Türkleri için bir iftihar kaynağı olacaktır.⁵⁰⁶

İşçilere Müjde: Öğle Yemeği İçin Cüzi De Olsa Bir Zam Yapıldı

Aldığımız malumata göre Kırıkkale MKE İşçi Sendikası Başkanı Kaya Özdemiroğlu’nun başkanlığında bir heyet sendika hukukçusu ile birlikte Cuma günü saat 9’da İşletmeler Bakanı tarafından kabul edilmiştir. Sendika heyeti bakan ile yaptığı görüşmede şimdilik tahakkukunu arzu ettiği ve mücadelesini yaptığı 4 maddelik davasını bakana arz etmiştir. Bakan bu görüşmede anlayışlı davranmış ve ilk olarak işçilere verilen öğle yemeği bedeline 3 kuruş zam yapılmasını kabul etmiştir. İşçi sendikası heyeti ile bakan arasında cereyan eden ve karşılıklı anlayış içinde geçen bu görüşmeden elde edilen sair neticeleri gelecek sayımızda sayın okurlarımıza bildireceğiz.⁵⁰⁷

İş ve İşçi Âleminde: Memleketimizin en kutlu malzemesini imal eden ve genel nüfusunun dörtte birini teşkil eden bu şehirde kaliteli insan ve kalifiye işçi kitlesini ve onun çok sayın efkârı umumiyesini selamlamak ilk işimizdir.

İş ve işçi konuları üzerinde biz de elbette ki gereken önemi verecek, onların dertlerine ortak olmaya çalışacağız. Şunu her şeyden önce belirtelim ki sosyal bünyeyi ikiye, üçe ayıran particilik gibi işçi arasındaki bölünmeyi de biz büyük bir üzüntü ile karşılamaktayız.

Kırıkkale iş ve işçi âleminde el ve gönül birliği yolunda yine onlardan alacağımız gerçek ışığını tutabilirsek bize ne mutlu. Türk’ün savunması için kafa ve kol emeğini esirgemeyen sayın işçilerimize sağlık, saadet ve başarı dilemekteyiz.⁵⁰⁸

İşçilerimize Nihayet Yüzde 30 Zam Tanındı: Asgari ücret zammının tatbikatındaki bütün aksaklıklar tamamen giderildi. Kırıkkale Metal-İş ve Elmadağ

⁵⁰⁶ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 5, (3 Eylül 1955 Cumartesi), s.1.

⁵⁰⁷ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 5, (3 Eylül 1955 Cumartesi), s.1.

⁵⁰⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 1, (13 Ağustos 1962 Pazartesi), s.2.

sendikalarının gayretiyle MKE'de çalışan işçilere verilen ortalama %30 nispetindeki asgari ücret zammının tatbikatındaki bütün aksaklıklar Kurum Genel Müdürü Selahattin Şan Başoğlu'nun anlayış göstermesiyle giderilmiş bulunmaktadır. İşçilerimize uygulanan zam böylelikle halen Türkiye'de sağlanan en yüksek seviyeyi bulmuştur. Bu zamlar 1.1.1962 tarihinden itibaren nazarı itibara alınarak ayrılarak taksim suretiyle tediye olunacaktır.⁵⁰⁹

Şehrimizi işimiz ve işçimiz: Şehrimiz hiç şüphesiz bütün yurttaki çeşitli işler içinde en üstünü, en marifetlisi, en kutsal olan işlerden savunma gücümüzün aracını hazırlayan bir şehir olarak çok önemlidir. Bu bakımdan şehrimiz mühendisleri, teknisyenleri, bilim adamları ve kalifiye işçileriyle başlı başına bir özellik taşımaktadır. Efkârı umumiyesinin böylesine olgun bir topluma sahip bulunması şehrimiz basını için paha biçilmez bir değer taşır. Bu değere layık olmak ise kazanılması gerekli şereflerin hem en üstünü hem de en gücüdür.

Şehirliyi büyük bir kısmı ile işçi kitlesi teşkil etmektedir. Bu kitlenin sağlığı, bakımı, huzuru, istirahati, eğlencesi ve tek toplu haldeki iş ihtilafları ve partiler karşısındaki tutum ayrılıkları vardır. Gazetemiz bu kafası ve kalbi ile en başta gelen milli işimize kendilerini adanmış bulunan değerli kitlenin doğruyu gören gözü, haklının sesini işiten kulağı ve hakikatlerinin dili olmak ödevini vazifelerinin başında sayacaktır. Gazetemiz bu sütunları daha da genişleterek, değerli işçilerimizin çeşitli konulardaki yazılarına da muhtaç bulunmaktadır.

Biz şuna inanıyoruz ki nerede ve kim olursak olalım, Türk insanının şeref ve haysiyetini, hayat ve hakkını en azından zedelemeye yeltenenlere milletçe varlığımızı baltalamaya çalışanlara bütün kafa ve kol gücümüzle karşı durmalıyız. Bunu ne kadar sürat ve cesaretle yapabilirsek şehrimiz o derece huzurlu, işimiz o derece sağlam ve içimiz o derece feraha kavuşmuş olacaktır.⁵¹⁰

Kesikköprü Özel Madencilik Şirketi İşçileri Metal-İş'e Katıldılar: Kesikköprü- Yahşihan servisinde çalışmakta olan 64 kişilik özel sektör işçisi toplu halde Metal-İş'e iştirak etmişlerdir. Halen iptidai şartlar içerisinde çalışan ve iş kanununun haklarında uygulanması gereken birçok maddeleri tatbik edilmeyen bu iş

⁵⁰⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 4, (16 Ağustos 1962 Perşembe), s.1.

⁵¹⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 6, (18 Ağustos 1962 Cumartesi), s.2.

yerinde işçilerin kanun garantisine alınmaları ve iş emniyeti ve sağlığını koruma hükümlerine uymaları için Metal-İş tarafından büyük gayret sarf edilmiştir.⁵¹¹

Kırıkkale’de İşçilerimize Eğitim Filmleri Gösterilecek: Amerikan AID Teşkilatı ile Türk-İş Eğitim Merkezinin düzenledikleri bir program gereğince, önümüzdeki hafta içerisinde şehrimiz iş yerlerinde eğitim filmleri gösterilmeye başlanacaktır. Filmlerin konularını sendikalaşma, grev ve toplu sözleşme üzerinde sendikaların rolü iş ihtilaflarını uzlaştırmada sendika temsilcilerinin çalışmaları teşkil etmektedir.⁵¹²

Barut fabrikasında imtihan kazanan işçilerin zamları verilecek: Bundan bir süre önce puan sistemi icabı olarak MKE Barut Fabrikasında terfi imtihanlarına girip kazanan işçilerin zamları fabrika müdürü tarafından Erkek Sanat Enstitüsü mezunu olmadıkları iddiasıyla verilmezken, Metal-İş icra heyetinin ilgililerle yaptıkları görüşmeler sonunda verilmesini kararlaştırılmıştır.⁵¹³

D- SENDİKAL FAALİYETLERE İLİŞKİN HABERLER

İşçinin bu kadar çok olduğu bir şehirde sendikacılık faaliyetlerinin olmaması şaşırtıcı bir sonuç olurdu. Önce MKE, ardından da TÜPRAŞ Rafinerisi Kırıkkale’de sendikacılık faaliyetlerine hız kazandırmıştır. O kadar ki, Türkiye’nin en büyük işçi sendikası olan Türk Metal Sendikasının kuruluş yeri bir nevi Kırıkkale’dir. O zamanki adıyla Kırıkkale Metal-İş Sendikası ve Kırıkkale İşçi Sendikası, 1950’lerde Kırıkkale’de sendikacılık faaliyetlerinin ne derece hızlı olduğunun göstergeleridir.

Bu bölümde örnekleri bulunan sendikal faaliyetlere dair haberler, Kırıkkale gazetelerinde en çok yer tutan haberlerin başında gelmektedir.

MKE Kırıkkale Fabrikalarının Kurucusu Hüseyin Kâhya Hiçyılmaz’ın⁵¹⁴ Büstü Dikilecek (Selim Pehlivanlı)

⁵¹¹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 8, (21 Ağustos 1962 Salı), s.3.

⁵¹² Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 10, (23 Ağustos 1962 Perşembe), s.3.

⁵¹³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 10, (23 Ağustos 1962 Perşembe), s.3.

⁵¹⁴ Kırıkkale’nin kuruluşuna önder olan kişidir. 1882 yılında Kırıkköyü’nde doğdu. Kırıkköyü’nde uzun süre muhtarlık yaptı. Kurtuluş Savaşında Atatürk’le beraber savaflara katıldı. 1921 Yılında Kırıkkale’de İmalat-ı Harbiye Fabrikasının kurulmasında katkıları olmuş, 1925 yılında Top ve Mühimmat Fabrikalarının temellerinin atılmasını sağlamış ve arazilerinin çoğunu mühimmat fabrikaları için devlete hibe etmiştir. 1936 yılında Kırıkköyü’nde vefat etmiştir.

Türk Metal Sendikası Genel Merkezi Kırıkkale MKE fabrikalarının kurulmasına maddi, manevi büyük desteği olan ve Kırıkkale'nin kurucularından Hüseyin Kâhya Hiçyılmaz'ın bir büstünü dizecektir.

Bu konuda Türk-Metal Sendikası Genel Başkanı Mustafa Özbek⁵¹⁵ yaptığı açıklamada şunları söylemiştir:

‘Kırıkkaleli ve Kırıkkale işçileri olarak MKE'nin kurulmasında ve bu fabrikalarda çalışan binlerce işçiye iş olanağı sağlanmasında büyük katkıları olan Hüseyin Kâhya Hiçyılmaz'ın büstünü Kırıkkale'nin en merkezi yeri olan belediye karşısındaki parka dikmekle kendisine olan vefa borcumuzun ancak bir kısmını ödeyebileceğiz.’

Belediye binasının karşısında parka dikilecek olan Hüseyin Kâhya Hiçyılmaz'ın büstü mermer bir kaidenin ön yüzüne Hüseyin Kâhya'yı anlatan birde yazı yazılacaktır.

Büst ise Kırıkkale pirinç fabrikası atölyelerinde işçiler tarafından pirinç döküm olarak hazırlanacaktır. Büst ile ilgili tüm masraflar Türk-Metal Sendikası Genel Merkezi tarafından karşılanacaktır.⁵¹⁶

MKE Kuvvet Merkezi işçi mümessilleri iş ihtilafından vazgeçtiler. İşçi mümessilliği iş ihtilafından niçin vazgeçtiğini bir protesto mektubu ile sendikaya bildirmiştir. Mektup, “Kırıkkale Kuvvet Merkezi İşçi Mümessilliği: Karar No: 45, Sayı: 25. Sendika Başkanlığı'na/ Kırıkkale” başlığını taşımaktadır. Mektupta imzası olanlar: Kaya Özdemiroğlu, M. Çiçekoğlu, E. Murat'tır. Mektupta Özetle: “Sendikayı daha dirayetli ellere tevdi etmek üzere ya derhal kongreyi toplamanızı veyahut da daldığınız uykudan uyanmanızı, mensup olduğumuz fabrika işçileri adına size hassaten hatırlatır, biraz da işçilerin menfaatlerini korumak üzere harekete

⁵¹⁵ 1940 yılında Kırıkkale Kenanbeyobası'nda doğmuştur. 1957 yılında MKE Bölge Müdürlüğü Cer Atölyesi'ne Lokomotif ve Dizel Tamircisi olarak çalışmaya başlayan Mustafa Özbek, vatani görevini yerine getirdikten sonra MKE Mühimmat Fabrikası'nda İmalat tornacısı olarak işbaşı yapmıştır. Çalıştığı yıllarda, sırasıyla İşyeri Sendika Temsilciliği ve Yönetim Kurulu Üyeliği yapan Mustafa Özbek, 1971 yılında o zamanki adıyla Kırıkkale Metal-İş Sendikası'nın İkinci Başkanlığı'na seçilerek, profesyonel anlamda sendikacılığa adım atmıştır. 1972 yılında Kırıkkale Metal-İş Sendikası Başkanlığı'na seçilen Özbek, Türkiye Metal İş Federasyonu'nun Türk Metal Sendikası olarak yeni ismiyle sendikal literatüre geçmesinden sonra, 8-9 Kasım 1975 tarihinde yapılan İkinci Genel Kurulu'nda Genel Başkanlığa seçildi. 2009 yılına kadar hem Türk Metal Sendikasının hem de Uluslararası Avrasya Metal İşçileri Federasyonu Başkanlığını yürüttü. Halen Metal Sosyal Kültür ve Eğitim Vakfı'nın (MET-VAK) başkanlığını yürütmektedir.

⁵¹⁶ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 2150, (16 Nisan 1982 Cumartesi), s.1.

geçmenizi rica ederiz. Saygılarımızla. Kaya Özdemiroğlu, M. Çiçekoğlu, E. Murat.⁵¹⁷

Metal-İş Merkezinin Yeni Kararları: Metal-İş Genel Merkez İdare Heyeti, bilindiği üzere gazetemizin çıkışına takaddüm eden günlerde ikinci mutat toplantısını yaparak gündemindeki konuları bir an önce tahakkuk ettirmek için kararlar almıştır. İcra Heyetinin çalışma ve hesap raporu ibra olunmuş, yeni icra heyetine de genel merkezce yeni hazırlanmış olan çalışma programı verilmiştir. Programda, şehrimizde bir sendika sarayı inşası, sendikalar arası yakınlığın temini, işçilere yapılan zam muvacehesinde genel merkez kâtip ve hizmet erbabına zam yapılması öncelikle ele alınmış ve metal sanayii işçileri arasında, Metal-İş'in gayretiyle Türkiye çapında dört binden fazla işçiyi kavrayacak umumi bir sendikanın kurulması hazırlığına da girilmiştir. Bu yeni sendikanın tüzüğü pek yakında tamamlanacaktır.⁵¹⁸

MKE İşçileri Sendikaları Şehrimizde Birlikte Toplanacak-Kırk Bin Kişilik Yeni Bir Sendika: Makina Kimya camiasındaki üç büyük sendika Metal-İş, Ankara Mihaniki Kimya, Elmadağ sendikaları bugün saat 10.00'da şehrimizde müştereken toplanacaktır.

İşçi muhitinde önemle üzerinde durulan ve merakla beklenen bu toplantıda, ilk haberini geçenlerde neşrettiğimiz 40 bin Türk Metal işçisini kavrayacak olan büyük sendikanın nizamnamesi üzerinde tartışmalar yapılacak 27 Mayıs'tan sonra mecburi nakle tabi tutulan işçilerin durumu ele alınacak, Makine ve Kimya Kurumu Genel Müdürlüğüne verilen 7 Mayıs 1962 tarihli 4 maddelik müşterek muhtıranın tatbikat safhası gözden geçirilerek Makine Kimya işçilerinin müşterek dertleri ele alınacaktır.⁵¹⁹

MKE İşçileri Sendikaları Dün Şehrimizde Toplandılar: Ankara Mekaniki Kimya İşçileri Sendikasını temsilen Sendika Başkanı Mustafa Patırna, İdare Heyeti Üyeleri Avni Murat, Remzi Özdur, Veli Karakülah, Elmadağ Sendikasını temsilen Sendika Başkanı Mehmet Saçı, İkinci Başkan Mehmet Şimşek, Metal-İş Sendikası adına Genel Başkan Kaya Özdemiroğlu, Muhasip-Veznedar Arif Üçkulaç, Merkez

⁵¹⁷ Kale, Yıl: 1, Sayı: 3, (18 Ocak 1952 Cuma), s.1, 2.

⁵¹⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 5, (17 Ağustos 1962 Cuma), s.1.

⁵¹⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 8, (21 Ağustos 1962 Salı), s.1, 4.

İdare Heyeti Azası Ali Önder 21.08.1962 Salı günü Kırıkkale Metal İş Merkezinde toplanarak aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

MKE Genel Müdürlüğüne verilen 08.05.1961 tarihli müşterek muhtıranın ikinci maddesinin yeniden ele alınarak Genel Müdüre yeni bir muhtıra tevdiine ve işten çıkartılanlara nakledilenler konusunun çıkartılanların ve nakledilenlerin arzusuna uygun olarak istenmesine. İşçi imtihan heyetlerinde bulunan işçi temsilcilerinin yeniden görev alabilmeleri için Çalışma Bakanlığı nezdinde teşebbüse geçilmesine. İşçi disiplin cezalarının affedilmesi için Sanayi Bakanlığına, Türk İş'e ve Genel Müdürlüğe müracaatta bulunulmasına. MKE. Kurumunda yürürlükte bulunan yönetmeliklerin ve toplu sözleşme konusunda gerekli hazırlıkların ve değişikliklerin yapılabilmesi için üç sendikanın görevlendireceği müşterektir komisyon kurulmasına ve bu komisyonun 28.08.1962 tarihinden itibaren faaliyete geçmesine. Eylül ayının ilk haftasında Ankara Mebuslarından Kırıkkale'ye davet edilerek MKE Camiasında çalışan işçilerin parlamento ile ilgili taleplerinin aksettirilmesine, bu konuda yapılacak masrafların üç sendika tarafından karşılanmasına. Branşımızda kurulacak büyük sendikanın ana nizamnamesinin Ankara ve Elmadağ sendikaları tarafından yeniden incelenerek müşterek bir toplantı tertiplenip 30 Eylül'den önce karara bağlanmasına. Her üç sendikanın Komünizme, İhtilalci Sosyalizme karşı olduğunun yayınlanacak bir bildiri ile duyurulmasına ve keza sendikaların siyasi çıkarları için işçi kitlesini istismar etmek isteyenlere mücadele edeceklerinin efkârı umumiye ye duyurulmasına ittifakla karar verildi.

Makine Kimya Endüstrisi Kurumu camiasından çalışan işçilere temsilen Kırıkkale Metal-İş, Ankara Mekaniki Kimya, Elmadağ Barut ve Patlayıcı Maddeler İşçileri Sendikalarının MKE Genel Müdürü Sayın Selahattin Şanbaşıoğlu'na 08.05.1962 günlü muhtıraya ek muhtıralarıdır:

Kurum Genel Müdürlüğüne tayininizden sonra başlamış bulunan iş nizamı ve müşterek çalışma esaslarının işçilik camiasında uyandırdığı müspet isyanları müşahede etmiş bulunacağına inanmaktayız.

8 Mayıs 1962 tarihinde tarafınıza tevdi edilen ve madde madde halli talep edilen dört maddelik muhtıramızın ikinci maddesinde de zikrettiğimiz veçhile Bakanlar Kurulunun 21 Mart 1962 tarihli prensip kararlarına havi müşterek protokollerinde ve Sanayii Bakanı Sayın Fethi Çelikbaş'ın 06.04.1962 gün ve Özel

Kalem üç numaralı tamimlerinde zikredilen 27 Mayıs'ı müteakip işten çıkartılan ve nakledilen işçilerin durumlarını ele almasını ve işten çıkartılanların yeniden iş sahibi kılınmalarını; kurumunun çeşitli iş yerlerine nakledilen işçilerin ise, muvafakatleri ile eski işyerlerine nakledilmelerini, işlerinde buldukları içtimai sefaletin önlenmesi bakımından lüzumlu görmekteyiz.

Halen birçok işyerlerinde boş işçilikle gösterilen işçi arkadaşlarımızın ıstıraplarının giderilmesi ile Kurumumuz camiasında gerçek hususunun teessüs edeceğine ve işçi arkadaşlarımızın çalışma şevklerinin artacağına, bu konudaki görüşün büyük işçi çoğunluğunun görüşü olduğuna bilgilerinizi arz ederiz. Gereğinin yapılacağı inancı ile müşterek bildiri:

Makine ve Kimya Endüstrisinde çalışan 11.000 işçiyi temsilen 21.08.1962 günü Kırıkkale'de müşterek bir toplantı yapan Metal İş Ankara Mihaniki Kimya ve Elmadağ Sendikaları Kurum camiasındaki işçilerinin çeşitli meseleleri üzerindeki görüşlerini tevhit etmişler ve bu cümleden olarak 27 Mayıs'tan sonra Kurumun çeşitli işyerlerine nakledilen işçilerin eski yerlerine iade edilmesi için Genel Müdürlükten talepte bulunulmasına. Bu camiadaki işçilerin kurumun konusu olan şikâyetlerini birlikte gözden geçirmek üzere Ankara mebuslarının tamamının Eylül ayının ilk haftasında Kırıkkale'ye davet edilmesine. Toplu sözleşme, grev konularında gerekli hazırlıkların yapılması için müşterek bir komite kurulmasına, karar verilmiştir.

Sendika yetkilileri Türkiye'deki doktrin mücadelelerini ve işçilik hayatı bakımından siyasi gelişmeleri gözden geçirmişler ve Komünizme, ihtilaleci sosyalizme, özel teşebbüsü inkâr etmeden aşırı Devletçiliğe kaşı olduklarını tespit etmişlerdir, Türk işçilerini, adı ne olursa olsun, siyasi yönden istismar edenlere ve edeceklere karşı müşterek mücadele kararını alan sendika yetkilileri işçilerin gerçek hak ve menfaatlerinin sendikaları etrafında ve güçlü sendikalar içerisinde toplanma suretiyle korunabileceği konusundaki görüşlerini gerek temsil ettikleri bütün işlere gerekse muhterem halk efkârına açıkça bildirdiler.⁵²⁰

⁵²⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1, 2.

İş ve İşçi Âleminde Metal-İş 12 Yaşında: Şehrimizde 12 yıl önce işçi haklarını korumak üzere kurulmuş bulunan Madeni İşçiler Sendikası on ikinci kuruluş yılını idrak etmiştir. Metal-İş'e nice yıllar dileriz.⁵²¹

Mühimmat Fabrikası Sağlık Servisi Şefi Dr. Mustafa Turgut'tan işçiler şikâyetçi: Metal-İş Genel Merkezinden aldığımız malumata göre, MKE Mühimmat Fabrikası Sağlık Şefi Mustafa Turgut'tun hasta işçilere karşı iyi muamele etmediği hakkında Metal-İş'e karşı vaki şikâyetleri gün geçtikçe artmaktadır. Adı geçen doktor hakkında Sendika Genel Müdürlüğüne müracaat edilmiştir.⁵²²

MKE Genel Müdürü Şehrimize Geliyor: Türkiye işçi ve işveren münasebetlerini örnek bir seviyeye çıkarmak için büyük bir gayret sarf eden MKE Genel Müdürü, Metal-İş Genel Başkanını davet ederek kendisi ile işçilerin taleplerini ilgili çeşitli konularda 2,5 saat fikir teatisinde bulunmuştur. Barut fabrikasındaki işçilerin puan terfileri sağlık işleri ile ilgili şikâyetler hizmet evleri, işten çıkartılanlar ve nakledilenler, ücretli ustaların terfileri, yemekhane konuşmaları, bir kısım servislerin tutumu ve Genel Müdürle Türk-İş'e bağlı üç sendika arasında aylık toplantılar düzenlenmesi konularında cereyan eden görüşmeyi müteakip Genel Müdürü önümüzdeki hafta içerisinde Kırıkkale'de Metal-İş idarecileri ile müşterek bir toplantı yapmasına karar verilmiştir.⁵²³

Türk-İş Temsilcisi Şehrimize Geliyor: Türk-İş Birinci Bölge Temsilcisi ve Yönetim Kurulu Azası İsmail Topkar 28 Ağustos 1962 günü kazamıza gelerek Metal-İş Merkezini ziyaret edecektir. İsmail Topkar, bu ziyaretinde şehrimizdeki genel hizmetlerde çalışanları ve yapı işçilerini teşkilatlandırmak üzere şehrimizde yeni bazı iş kolu sendikaları şubeleri kuracaktır. İsmail Topkar'ın bu ziyaretine özel sektör işçileri arasında büyük önem verilmektedir.⁵²⁴

Sendika Sarayı Binası: Şehrimizde inşası düşünülen Sendika Sarayına ait projeler için Serbest Yüksek Mimar ve Mühendis Uğur Türkmenoğlu ile anlaşma yapılmıştır ve ön proje hazırlanmıştır. 20 Eylül 1962 tarihine kadar proje kesin hesapları bitirilecek ve muhtemelen temel atma töreni 30 Eylül'de yapılacaktır.⁵²⁵

⁵²¹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.3.

⁵²² Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.3.

⁵²³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 13, (27 Ağustos 1962 Pazartesi), s.1, 4.

⁵²⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 13, (27 Ağustos 1962 Pazartesi), s.3.

⁵²⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 13, (27 Ağustos 1962 Pazartesi), s.3.

İşçi Sendikaları Ankara'da Grev Meselesini Görüşecek: Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt kanun tasarısının Bakanlar Kurulunca kabulünden sonra tasarının sendikalar arası incelenmesi için Metal-İş Mihaniki Kimya ve Elmadağ Sendikaları Ankara'da müşterek bir toplantı yapacaktır. Bu toplantıda bir yandan tasarı, öte yandan hür dünyada tatbikat meseleleri üzerinde durulacaktır. Bu münasebetle Metal-İş Sendikası Başkanı Kaya Özdemiroğlu ile İcra heyeti üyesi Arif Kulaç bu gün Ankara'ya gitmişlerdir.⁵²⁶

Kesikköprü Madencilik Şirketi İşçileri Hakkında Talepler: Kesikköprü Madencilik Şirketi Yahşihan servislerinde çalışan işçilerin asgari ücretlerinin yükseltilmesi, sağlıklarının korunması ve iş emniyeti nizamnamesinin tatbikatı hususunda Metal-İş Sendikası ilgili makamlar nezdinde taleplerde bulunmuştur. Neticenin işçilerimiz lehine tahakkuk edeceği ümit edilmektedir.⁵²⁷

MKE İşçi Sendikaları Federasyon Kurdular: Şehrimizdeki MKE Kurumu işçilerinin büyük ekseriyetini bağrında toplayan Metal-İş Sendikasının öncülüğü ile Ankara Mihaniki Kimya, Elmadağ Patlayıcı Maddeler İşçileri Sendikaları aralarında tam bir mutabakata vararak MKE Kurumu İşçi Sendikaları Federasyonu adı ile yeni teşekkülde birleşmişlerdir. Türk İşçi âleminde memleket hayrına yeni bir adım atılmakla durum, işçi mahfilinde sevinç uyandırmıştır. Diğer taraftan şehrimizde Metal-İş Sendikası dışında kalmış iki bin kadar işçinin mevcut olduğu anlaşılmıştır. Bunlarında yakında, sendikaya kaydolmaları beklenmektedir.⁵²⁸

Metal-İş siyasi partiler karşısındaki durumunu açıkladı: Türkiye Metal, Mühimmat, Makine ve Kimya Sanayii İşçileri Sendikası Başkanlığı 4500 üyesini ilgilendiren aşağıdaki bildiriye yayınlamıştır:

Çeşitli zamanlarda bütün mensuplarımıza duyurulduğu halde sendikamızın ve sendika yöneticilerinin siyasi parti ve siyasi inanışlara karşı tutumunun bir defa daha açıklanmasını zaruret hissedilmiştir. Şöyle ki: Metal-İş, adı ne olursa olsun bütün siyasi partiler karşısında bağımsız olup herhangi bir siyasi teşekkülün de vasıtası değildir. Metal-İş saflarında çeşitli siyasi partilere mensup ve bağımsız işçi arkadaşlarımız el ele gönül birlikteliği halinde çalışmaktadırlar. Metal-İş Sendikası,

⁵²⁶ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 20, (4 Eylül 1962 Salı), s.1.

⁵²⁷ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 20, (4 Eylül 1962 Salı), s.1.

⁵²⁸ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.2.

milliyetçilik ülküsüne bağlı bir meslek teşekkülüdür. Yurdumuzun menfaatlerine gerçekten uygun kuruluşlara ve siyasi partilere, siyasi inanışlara hürmetkârdır. İcra ve İdare Heyetlerinde vazife alan sendikamız idarecileri sendikacılık faaliyet ve çalışmaları dışında siyasi partilere üye olabilirler. Fakat partilerin İdare Heyetlerinde faal vazife alamazlar.

Metal-İş'in görüşü şudur ki; siyasi çatışmalar ve gelişmeler sendikalarımıza ve mensuplarımızın çalışmakta oldukları işyerlerine girmemelidir. İşçi arkadaşlarımız siyasi faaliyetlerini fabrikaların dışında göstermeli, işyerlerinde ise birbirlerini kardeş gibi sevmelidirler. İşçilerin gerçek menfaati, istihsalin, işyeri veriminin artmasına bağlıdır.

Eylül ayı içerisinde gireceğimiz Grev ve Toplu Sözleşme düzeninde daha çok çalışma mecburiyetinde kalacağımızı unutmamalı ve kendimizi şimdiden hazırlamalıyız. Metal-İş, temsil şerefini taşıdığı büyük işçi çoğunluğunun hak ve menfaatlerini koruma hususunda hiçbir fedakârlıktan kaçınmayacak, bu arada acı da olsa gerçekleri duyurmaya devam edecektir.

Menfaatlerimizin, birleşmede, tek sendika etrafında toplanmada olduğunu hatırlatmakta fayda umarız.⁵²⁹

Kırıkkaleli İşçi Arkadaş, Metal-İş Kongresine Hazır Ol!

Kırıkkaleli işçi kardeşlerimiz: Hepinizin bildiği gibi karar günü geldi çattı. 9 Ekim 1971'de toplanacak olan 16'ncı Metal-İş Genel Kurulu dokuz on bin civarındaki Türk işçisinin kendi kaderiyle ilgili kararı alacağı bir toplantı olacaktır. Gün geçtikçe gelişen sanayinin Türk Ekonomisine kattığı ürünlere iştirak eden bu kütlesinin senelerdir süre gelen bir özelliği var o da şu: Kırıkkale'deki işçi hiçbir zaman komünizmin aleti olmamış Komünist sendikacılar burada tutunamamışlardır. Bu şunu göstermektedir: Kırıkkale'deki işçi uyanıktır, milliyetçidir, komünizmin ne olduğunu bilmektedir, fakat buna karşılık yıllarca Metal-İş sendikasının yöneticiliğini yapanlar bu değerli işçi kütlesine lâyık bir faaliyet içinde bulunamamışlardır. Gerek işçinin sosyal hakları, geleceği bakımından, gerekse eğitimi için yaptıkları faaliyetle kısır kalmışlardır.

⁵²⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 5, (17 Ağustos 1962 Cuma), s.2.

Hâlbuki Kırıkkale'deki işçi her bakımdan hizmete en layık olan sendika yöneticilerinin en hürmet duyması gereken bir işçi topluluğudur.

Bu bakımdan biz 16'ncı genel kurul neticesinde Metal-İş yönetimine seçilecek arkadaşların bu işçi külesinin fikriyatına layık, ona hizmette kusur etmeyecek, işçi eğitimi vb. sendika faaliyetlerini eksiksiz yürütebilecek ahlaklı, mert, milliyetçi, olmalarını istiyoruz. Bunun için:

Kırıkkaleli işçi arkadaş:

“Metal-İş kongresine hazır ol!” diyoruz. Hazır ol ki sana lâayık olanlar seçilebilsin. Hareketin bütün Türk işçi âlemine örnek bir hareket olacaktır.⁵³⁰

E- MAKİNE VE KİMYA ENDÜSTRİSİ KURUMU İLE İLGİLİ HABERLER

Önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi Kırıkkale, Askeri Fabrikalar (MKE) sayesinde var olmuş bir şehirdir. Bir şehir için bu kadar çok şey ifade eden bir başka kurum ya da kuruluş daha yoktur ülkemizde. MKE'nin Kırıkkale için ne anlam ifade ettiği, MKE ile ilgili gelişmeler, MKE'nin şehre kattıkları, kurum olarak verilen destekler bu bölümde örneklenecek olan haberlerde bulmak mümkündür.

MKE Kurumu Lise İçin 100 Bin Lira Verdi

Kurumun Kırıkkale'ye karşı yaptığı hizmet ve yardımları minnet ile karşılıyoruz. Kırıkkale'nin bir irfan yuvası olarak kurulmakta olan lise binası artık tahakkuk etmiştir. Kurulmuş olan derneğin gayretinin ve Kaymakam Hakkı Kavlakoğlu'nun hususi çalışmalarının yanı sıra Kırıkkalelilerin hamiyetli bir şekilde yardımlarına Makine Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğünün büyük bir anlayışla yaptığı 100 bin liralık yardım bu işin tahakkukunu sağlamıştır. MKE Genel Müdürlüğü adına 100 bin liralık yardımın çeki Bölge Müdürü Sayın Vedat Şehirlioğlu tarafından Lise Yaptırma Derneği'ne, teslim edilmiş ve bu şehrimizde büyük bir memnuniyet uyandırmıştır. Kurulduğu günden beri Kırıkkale'nin maddi ve manevi bir şekilde kalkınmasına daima yardım edegelmiş olan ve şehrin bir sanayi şehri olmasına büyük hizmeti bulunan MKE'nin bu son yardımını Kırıkkaleliler adına minnetle karşılamak bizim için bir vazifedir. Diğer taraftan kurumun bu

⁵³⁰ Kırıkkale'de Şahlanış, Yıl: 1, Sayı: 1, (5 Ekim 1971 Salı), s.1.

yardımı ile lise binasının tamamı ekim sonunda bitirilmiş olacaktır. Bu yıl için öğrenci kayıt ve kabulüne başlanmış olup yalnız iki dokuz ve bir de onuncu sınıf tedrisata açılacaktır. Bu irfan yuvasına yardımcı dokunanları minnetle anar lisenin Kırıkkale için hayırlı bir müessese olmasını candan temenni ederiz.⁵³¹

Kırıkkale Ekspres Gazetesi, MKE'nin Kırıkkale için ne denli önemli bir kurum olduğuna vurgu yaptığı haberde; "Kırıkkale'nin İktisadi ve İçtimai nizamında MKE'nin mevcudiyetinin ehemmiyetini takdir eden gazetemiz bu milli müessesenin memleket sathındaki çalışmalarına daima yer verecektir. MKE Kurumu Kırıkkale'deki tesislerinde 5000 işçi, 1000'e yakın teknik eleman, memur ve müstahdemi bünyesinde barındırmakta ve kuruluş gayesi memleket ekonomisine hizmettir. Fakat tesislerinin büyük bir kısmı Milli Savunma ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla kurulduğundan memleket müdafaasındaki ehemmiyeti çok büyüktür.⁵³² Milli ve tarihi müessesemizin şimdiye kadar olduğu gibi şimdiden sonra da vatanımıza, milletimize hayırlı hizmetlerde bulunmasını dileriz"⁵³³ diyor.

Alman Heyetinin Kırıkkale Tetkikleri

Almanya'nın Türkiye'ye sipariş edeceği 700 milyon marklık muazzam bir siparişin yapılması ile ilgili olarak Türkiye'de bulunan 7 kişilik Alman heyetinin altı azası MKE Umun Müdür Vekili Sayın Fuat Yücesoy'la beraber Çarşamba günü Kırıkkale'ye gelmişlerdir. Alman Heyeti Üyeleri sipariş edilecek malzemeleri yapacak olan MKE Umum Müdürlüğünün Kırıkkale Fabrikalarında tetkiklerde bulunmuşlar, kendilerine gerekli izahat Fabrika İdarecileri tarafından verilmiştir.⁵³⁴

MKE Umum Müdürünün Gazetemize Beyanatı

Geçen Pazar günü ikinci' defa olarak şehrimizi ziyaret eden Makine Kimya Endüstrisi Kurumu Umum Müdürü Sayın Fuat Cebesoy, bu arada kendisi ile görüşen bir arkadaşımıza şunları söylemiştir:

"Kurumca yeni bir karar alarak çok kısa bir zamanında İş Okulunda bir Muhasebe Kursu açacağız. Bu kursa en az Orta ve Sanat Okulu mezunları alınacaktır. Kursa yalnız kuruma mensup kimseler iştirak edebileceklerdir."

⁵³¹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 7, (19 Eylül 1955 Çarşamba), s.1.

⁵³² Kırıkkale Ekspres, Yıl: 1, Sayı: 1, (19 Nisan 1956 Perşembe), s.1.

⁵³³ Kırıkkale Ekspres, Yıl: 1, Sayı: 1, (19 Nisan 1956 Perşembe), s.4.

⁵³⁴ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 65, (17 Ekim 1956 Çarşamba), s.1, 2.

İş Okulu mevzuunda fikri sorulan Sayın Fuat Yücesoy, “İş Okulu bilhassa gelecek nesillerimiz için bir istikbal ümididir” demiş ve şunları ilave etmiştir:

“İş Okulunda üstün başarı göstererek mezun olanları dışarıdaki endüstri memleketlerine stajyer olarak yolcu yapacağız.” Umum Müdürlüğe tayin olduktan sonra ilk defa Alman gazetecileri ile birlikte şehrimize gelen Fuat Yücesoy, Alman gazetecilerinin Kırıkkale için söylediklerini aynen tekrarlamıştır:

“Kırıkkale gibi kurak ve çöl bir şehrin ortasına böyle muazzam eserler İnşa etmeniz Kırıkkale’yi çöl olmaktan kurtarmıştır. Hükümetimizi kurtarmıştır. Hükümetimizin şahsen bu çalışmalarını takdir etmemek biraz da nankörlüktür. Biz Hükümetinizi şahsen bu çalışmasından dolayı takdir ediyoruz.”

İş Okulu binasının inşaatının da 1957 ortalarında biteceğini ve 1957-1958 ders yılında tedrisata açılacağını, bunun için de ilgililerle temas halinde bulunduğunu bildiren Umum Müdür, ayrıca şehrimizde okul inşaatını yaptıran müteahhit ile konuşmuş ve inşaatın ilerlemesi ve fasıla verilmemesini müteahhitten rica etmiştir.⁵³⁵

O zamanki adıyla MKE Hizmet Evleri (MKE Lojmanları) hakkındaki bu habere göre, zaten sayı olarak yetersiz olan MKE Evleri, bir de işçilere adil bir şekilde dağıtılmayınca sorunlar baş göstermeye başlamış. İddiaya göre evler sırası gelene değil torpili olana dağıtılıyor. Hem de evli olmasa bile torpili olan lojmana yerleşiyor. Torpili olmayanlar ise kirası oldukça yüksek, kalitesiz evlerde oturmaya devam ediyor. Gazetenin bu soruna önerdiği çözüm ise, tek katlı olan lojmanların üzerine ikinci kat çıkmak. Öte yandan Almanların taahhüt ettikleri evlerin inşaatı da bittiği zaman bu sorun biraz daha hafifleyecek.⁵³⁶

“Ev mi Kümes mi?” başlığıyla verilen haberde de MKE Hizmet evlerinin (Lojmanlarının) bakımsızlık yüzünden köy evlerinden beter bir hal aldığına dikkat çekilerek, Bölge Müdürlüğü, “Lokal”e verdiği önemin onda birini bari bu evlere vermesi gerektiği konusunda uyarılıyor.⁵³⁷

“MKE Kurumu İşçilerine Çocuk Zammı Tanındı” başlığıyla verilen habere göre yıllardan beri uğraşıldığı halde halledilemeyen çocuk zamlarının bugünkü iş başında bulunan sendika tarafından halledilmiştir. Çocuk başına on lira olarak

⁵³⁵ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 66, (20 Ekim 1956 Cumartesi), s.2.

⁵³⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 103, (21 Ağustos 1957 Çarşamba), s.1.

⁵³⁷ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 104, (11 Aralık 1957 Çarşamba), s.1.

belirlenen zam, 1 Ağustos 1958 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir. Öte yandan, kıdem zamları konusunda da mücadele veren sendikanın bu çalışmaları neticesinde açıklama yapan Sanayi Bakanı Sıtkı İrcalı, bu konun da en kısa zamanda çözüleceğinin müjdesini verdi. MKE Kurumu Genel Müdürü Fuat Yücesoy'un da samimi gayretleri, bu işin bir an önce çözüleceğini gösteriyor. Tasarıya göre, işçi ücretleri bareminin de 12'nci maddesinin 2'nci bendine uyularak 100 puan karşılığı olan 60 kuruşun 100 kuruşa çıkarılacak Öte yandan, Mühimmat Fabrikasındaki işçilerimizin uzun zamandan beri bir türlü halledilemeyen kömür paralarının, yani 16 bin 22 liranın MKE Kurumu genel müdürlüğünce bir kaç güne kadar ödenecek.⁵³⁸

“Kırıkkale’imizde MKE Kurumunun Hizmetleri” başlıklı habere göre, MKE'nin kurulduğu güncen beri Kırıkkale'ye hizmetleri gazete tarafından şöyle sıralanmıştır:

- Neredeyse vilayet olacak bir duruma gelmiş bulunan Kırıkkale’imizde hemen hemen hiçbir kimse yok ki ilk nasibini fabrikalardan almamış olsun. Tüccarından tutunuz da fabrikatöründen, esnafına ve memuruna varıncaya bu fabrikalardan nasibini almış, bilahare gerek tensikat gerekse istifa yoluyla başka işlerde çalışarak bu günün esnafı, fabrikatörü veyahut da tüccarı olmuştur. Şu hale göre Kırıkkale’imizin temeli ve velinimeti bulunan eski Askeri Fabrikalar veyahut da bugünün Makine Kimya Endüstrisi yalnız Kırıkkale'ye değil aynı zamanda da Türkiye'mizin gözbebeği olarak ağır sanayi müesseselerimizin başında gelmektedir.

- MKE, bilhassa Kırıkkale’imizdeki sosyal hizmetleri ile ne kadar övünse azdır. Zira şehrimizin en güzel lokantası, en güzel ve kuvvetli makinaları ile sineması, lokal ve bahçeleri ile halk hizmetine kucakını açarak bütün vatandaşların ve hiç eksik olmayan ecnebilerin bütün ihtiyaçlarını temin etmekle beraber şehrin iklim ve havasında da dahi büyük rolü olan ve her yerde nasip olmayacak kadar muazzam fidanlığı günden güne gelişmektedir. Ayrıca hastanesi ile gerek işçilerimize ve gerekse 20 yatak tahsisi ile halka yaptığı hizmetleri tarif için kelime bulamamaktayız.

- Başlı başına müessese haline getirilen Fikret Karabudak stadının bilhassa her sahaya nasip olmayan hususi ızgara özellikleri ile mevsimin her gününde oyun

⁵³⁸ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 108, (15 Temmuz 1958 Salı), s.1, 4.

yapmak imkânına malik olması münasebetiyle bugünkü spor anlayışı ve gelişmesi bakımından da hemen hemen Türkiye'nin her yerinden oyuncu celbetmesi de ayrıca büyük avantajlarımızdan birisi sayılabilir.

- İşçilerimizin mesken dertlerini karşılayabilecek gerek hizmet evleri ve gerekse bekâr pavyon ve pansiyonları ile cüz'i bir meblağ karşılığında hizmete açılması ve ayrıca yine işçilerimize ayda 5 lira gibi az bir para ile 100 yataklı işçi misafirhanesi bütün konfor ve imkânları ile sosyal devamımızdaki yerini almış bulunmaktadır.

Yukarıdaki 4 madde ile hizmetlerini kısaca izaha çalıştığımız MKE müesseseleri ve Kırıkkale Bölge Müdürlüğünün büyük bir anlayış içerisinde faaliyetleri meyanında hemen hemen her hafta temsiller verilmesi, boks ve güreşler gibi milli sporlarımızın da büyük bir itina ile devam ettirilmesi, esasen fitratında mevcut unsurlarla sporsever milletimizin ilgi ve alakasını çekmektedir. Türkiye'mizin dört bir yanından gelen sanatkârları bağrına basan MKE fabrikaları memleketimizde olduğu kadar bütün dünyada da ilgi çekmektedir.

Tüm bu cümlelerle MKE'yi öve öve bitiremeyen gazete, haberini çok ilginç bir şekilde sonlandırmaktadır: "Bütün bunlara rağmen ne yazık ki 5 seneden beri Kırıkkale'nin ve işçilerinin gazetesi olan 'Kırıkkale Postası'na hâlâ bir sevgi veya sempati gösteremediler. İşte aklımızın yetmediği taraf da burasıdır!"⁵³⁹

Batı Almanya'nın ülkemizden sipariş ettiği 700 küsur milyon liralık savaş malzemesinin ilk kısmının sevk edildiğini belirten habere göre, "MKE Kurumu Kırıkkale Mühimmat Fabrikasında Türk işçisinin alın teriyle yapılan imalatın ikinci partisi de pek yakında sevk edilecektir. Dostumuz Batı Almanya'nın Türkiye'mize sipariş ettiği 700 küsur milyon liralık harp malzemesi MKE Kurumu Kırıkkale Mühimmat Fabrikasında çok titiz ve hummalı bir çalışma sonunda asil Türk işçi ve müstahdemlerinin de alın teriyle meydana getirildiği imalatın ilk partisi birkaç gün evvel mahalline sevk edilmiş bulunmaktadır. İlgililerden öğrendiğimize göre bakiye kalan diğer partilerin de pek yakında peyder pey gönderileceğini memnuniyetle öğrenmiş bulunuyoruz.

⁵³⁹ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 108, (15 Temmuz 1958 Salı), s.1, 4.

İkmal edilen topçu mühimmatlar Batı Almanya'nın mütehassıslarının da çok dikkatli elemelerinden geçerek tecrübeleri yapılmakta ve en ufak hususlar dahi dikkate alınmaktadır.

Harp sanayiinde Türkiye'nin göbeği olan MKE Kurumunun Kırıkkale fabrikalarında çalışan mühendis ve işçilerin gerek kendi ihtiyaçlarını karşılamak ve gerekse siparişleri zamanında yerine getirmek üzere azimli adımlarla seri imalatların ikmaline çalışmaktadırlar.”

Her fırsatta MKE ve çalışanlarını göklere çıkaran gazete, bu haberini de aynı şekilde tamamlıyor: “Bütün dünyanın hayran kaldığı Türk ordusuna alın terinden su verip, imal ettiği çeliği ile cephane yapan, asil, vefakâr ve fedakâr usta ve işçilerimizin sanat kabiliyeti ve milli duygularıyla ne iftihar etsek azdır. Bir taraftan siparişlerin ikmaline gayret gösterilirken diğer taraftan da MKE Kurumu mevcut fabrikaların daha ileri teknik vasıtalarla teçhiz ve takviyesine çalışmakta olduğunu göstermekle göğsümüz kabarıyor, iftihar ediyoruz.”⁵⁴⁰

MKE Kırıkkale Bölge Müdürlüğü tarafından organize edilen “Bahar Bayramı Kır Yemeği” gazete tarafından şöyle verilmiştir: “Kırıkkale'deki fabrikalar camiasının bahar bayramının sonuncusu (kır yemeği) 17.7.1958 günü Bölge Müdürlüğü tarafından fidanlıkta yapılmıştır. Toplantıya Ankara'dan kurum idare meclisi azası İhsan Ali Alpar, Umum Müdür Fuat Yücesoy, Kırıkkale'den Kaymakam Hakkı Kavlakoğlu, Belediye Reisi Selim Özer, fabrika müdürleri, Alay Kumandanı Şube Reisi, Yahşihan Barut Deposu Müdürü, banka müdürleri ve Elmadağ Barut Fabrikası Müdürleriyle sendika mümessilleri davetli olarak iştirak etmişlerdir.

Dört yüzü aşkın bir topluluk huzurunda yenilen kır yemeğinin muntazam ve mükemmel olabilmesi için bölge müdürlüğünce kurulan komitenin titizlikle hazırladığı program davetlileri çok memnun etmişleridir.

Şirin Kırıkkale'nin müstesna bir tabiat güzelliğini sinesinde mezceden Bölge Fidanlığı hakikaten müstesna birkaç saat yaşamış, nefis yemekler ve planlı servisi tamamlayan yemyeşil manzara iştahları açmış, yorulan dimağ ve sinirleri dinlendirmeye vesile teşkil etmiştir. Yalnız mideye ve iş saatlerinde yorulan vücuda

⁵⁴⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 109, (26 Temmuz 1958 Cumartesi), s.1, 4.

değil, ruhun da sanat cephesi tarafına tatminini ön plana alan komite, takdire şayan bir program tertip etmiştir.

Kırıkkale bandosunun çaldığı marşlar, Valilik saz ekibinin seansı, Ankara Uçak Fabrikasından gelen Erzurum Ekibi takdir toplamıştır. Programa sürpriz olarak ve fedakârlıkla temin edilen Ankara radyosunun güzide sanat topluluğu Ali Erköse, Selahattin Erköse, Nuri Şenneyli'nin sazlarıyla Solist Hayrunnisa Şenneyli ve Vuslat Taner'in topluluğa çektikleri musiki ziyafeti büyük bir alaka toplamıştır.

Kıymetli huzurlarına kır yemeğinin hususiyetini bir kat daha artıran kurum Sayın Genel Müdürü Fuat Yücesoy, bir neşe ve samimiyet ırmağı gibi akan toplantıda çok veciz bir hitabede bulunmuş ve dakikalarca içten gelen duygularla alkışlanmıştır.⁵⁴¹

İhtiyaç halinde Kırıkkale Belediyesi İtfaiyesine de destek olan MKE Kırıkkale Bölge Müdürlüğüne ait itfaiye ilgili haberde, “Fabrikalarımızın yangınlardan korunması için büyük fedakârlıklarla teşkilatlandırılıp hizmete girmiş olan itfaiye teşkilatı günün her saatinde fabrikalarımızı korumak için emre amade bir vaziyette bulundurulmaktadır. İtfaiyede 12 er, 1 çavuş ve 1 amirden görev yapmaktadır.”⁵⁴²

İşçi kardeşlerimizin çocuk zamları 1 Ağustos'tan itibaren işliyor: Haber aldığımızı göre MKE Genel Müdürlüğünün 12.8.958 günü Kırıkkale'ye ve teşkilata gönderdiği bir tamimle işçi kardeşlerimizin her çocuk başına 10 lira brüt ödenmesine mütedair emir gelmiştir. Tamimde belirtildiğine göre çocuk zammını alabilmek için sıhhi mazeretler hariç 1 ay içinde 15 gün bilfiil çalışmanın şart olduğu da ayrıca ilave edilmektedir.⁵⁴³

Kırıkkale, MKE fabrikaları sayesinde gelişmiş, başka bir deyişle var olmuş bir şehirdir. Ancak bu durumun acı cilvesi de adeta üzerinde yaşanan bombaların zaman zaman çeşitli sebeplerle patlaması neticesinde yaşanan acı olaylardır. MKE fabrikalarının kurulduğu günden beri yaşanan bu acı olaylardan birisi de gazetede şu haberle verilmiştir:

“Kırıkkale'miz Kan Ağlıyor

⁵⁴¹ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 109, (26 Temmuz 1958 Cumartesi), s.1, 4.

⁵⁴² Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 110, (2 Ağustos 1958 Cumartesi), s.1, 4.

⁵⁴³ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 112, (16 Ağustos 1958 Cumartesi), s.1.

İmla Atölyesindeki müessif hadise neticesinde 5 işçi şehit düştü.

Her ne sebeptense patlayan mermi yüzünden 12 işçimizin yaralanması ve bunlardan 5'inin şehit olması büyük teessür uyandırmıştır.”

MKE Mühimmat Fabrikası İmla Atölyesi Terkip Şubesinde meydana gelen olayda 12 işçi yaralanmış, bunlardan dördünün o anda hayatlarını kaybettiği anlaşılmıştır. Ağır yaralı olan 1 işçi de kaldırıldığı hastanede birkaç saat sonra hayatını kaybetmiştir.

Gazete olay yerini şu cümlelerle tarif etmektedir: “Bir ana baba günü olan bu manzara karşısında eşlerini ve yavrularını sağ bulanların sevincine paye olmamakla beraber diğer şehitlerimizin ağızdan ağıza dolaşan isimleri duyuldukça aile efratlarının herkesi ağlatan hazin feryatları karşısında ciğerleri paralayan bu hazin manzarayı tarife maalesef kelime bulmaktan bizler de aciz kalmaktayız.”

Kırıkkale tarihinde ilk defa yaşanan olayın hemen akabinde olay yerine gelen bakanlık yetkilileri, mağdur olanlara maddî destek vereceklerini beyan etseler de “yavrularını kaybetmiş analar, babalar ve babalarını kaybetmiş yetim yavrular hiç de teselli olacak hisleri meydana vuramıyorlardı.”⁵⁴⁴

MKE Kurumu Batı Almanya'ya Kırıkkale Fabrikalarında İmal Edilen Topçu Mühimmatının Sevkine Başladı

Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumunun Batı Almanya'dan aldığı askeri malzeme siparişlerinden bir kısmının her türlü tecrübeleri tamamlanarak seri halinde yapımına başlandığı bildirilmektedir.

Yine ifade edildiğine göre Kırıkkale fabrikalarında imal edilen ve topçu mühimmatına ait bu il partinin teslimatı son hafta içinde yapılmış ve Batı Almanya'nın mütehassıs mümessilleri de hazır olduğu hal sevkine başlanmıştır. Topçu mühimmatına ait ikinci kalemin teslimatı da bu ayın sonunda yapılacaktır.⁵⁴⁵

Kırıkkale Fabrikalarının İmalat Kapasitesi Artırılıyor

Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumuna bağlı Kırıkkale fabrikalarının imalat kapasitesini geniş ölçüde artırmak maksadıyla girişilen tevsi ve yeniden inşa faaliyetine hızla devam edilmektedir.

⁵⁴⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 115, (20 Eylül 1958 Cumartesi), s.1, 4.

⁵⁴⁵ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 201, (24 Temmuz 1958 Perşembe), s.1.

Bildirildiğine göre Mühimmat, Çelik ve Pirinç Fabrikalarında yapılacak bu tevziat ve yeni üniteler inşası, takriben 50 milyon liraya mal olacaktır.

Tevziat ve inşa faaliyetleri nihayete erip tesisler hizmete açıldığında, imalat kapasitesinin pirinç ve bakır mamulleri olarak 25.000 tona, saç, blok ve benzeri hadde mamulleri olarak 35.000 tona yükseleceği öğrenilmiştir.⁵⁴⁶

Makina Kimya Endüstrisi Kurumu Teknik Filmler Gösteriyor

Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumunun mensuplarına hem boş vakit geçirmek, hem de en yeni teknik inkişaftan öğretmek maksadıyla faaliyete geçirdiği sinemada dün ilk filmler gösterilmiştir.

MKE sinemasının bu ilk seansında, davetliler ve basın mensupları da hazır bulunmuştur.

Kurum mensuplarına parasız olarak gösterilen bu filmlerin, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumuna bağlı Mamak ve Kırıkkale Fabrikalarına da gönderileceği ve bunlardan oralardaki kurum mensuplarının da istifadesinin temin edileceği öğrenilmiştir.⁵⁴⁷

Kuvvet Merkezinde Patlama Oldu

15.2.1972 Salı günü saat 10'da vuku bulan feci kazaya sebep olan Buhar istihsal eden ve eski faaliyeti kömürle olan kazan 1946 yılında Ahmet Köseoğlu firması tarafından Fuel Oil ile çalışma sistemine çevrilen buhar istihsal kazanlarından 2 no'lu kolondaki borularda meydana gelen feci kazada, Kazancı derhal ölmüş aynı kazan personelinden de Abdurrahim Yıldız, Zekeriya Çerkeş, Ömer Çetin, Osman Karahan, İrfan Özkulu'nun ağır şekilde yanmalarına sebep olmuştur.

Bu feci kasa neticesinde bizlerden gerekli yardımı esirgemeyen Metal-İş Sendikası II. Başkanı Mustafa Özbek'e, Mali Sekreter Zahir Aykul'a, Fabrika Müdürü Hüseyin Karatay'a, MKE Kurumu Kırıkkale Hastanesi görevlilerine teşekkür eder.

Hakkın rahmetine kavuşan H. İsmail Biçer'e Tanrıdan rahmet, yaralılara acil şifalarla, ailelerine geçmiş olsun deriz.⁵⁴⁸

Barut Fabrikasında Bir Patlama Oldu

⁵⁴⁶ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 389, (4 Mart 1959 Çarşamba), s.1.

⁵⁴⁷ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 389, (4 Mart 1959 Çarşamba), s.1.

⁵⁴⁸ Dur Yolcu, Yıl: 1, Sayı: 1, (5 Mart 1972 Pazar), s.3.

Patlamada 6 kişi yaralandı. Yaralılardan Adil Ulucan ile Ekrem Aykul öldü.

Kırıkkale Barut Fabrikasında bir patlama olmuş, yaralanan 6 işçiden 2'si kaldırıldıkları Ankara'da Sosyal Sigortalar Hastanesinde ölmüştür.

Dumansız barut imalâthanesinde tam mamul hale getirilen 3430 kilo barutun elektrikli araçla işçiler tarafından depoya nakli sırasında bilinmeyen bir sebepten meydana gelen patlama sırasında yaralanan Adil Ulucan, Ekrem Aykul, Hasan Can, Hasan Çiftçi, Eşref Günaydın ve Zihni Önder Kırıkkale Makina Kimya Kurumu Hastanesinde yapılan ilk müdahaleden sonra Ankara'ya nakledilmişlerdir. Ancak ağır yaralılardan Adil Ulucan ile Ekrem Aykul gösterilen bütün ihtimama rağmen ölmüşlerdir.

Öteki işçilerin vücutlarının çeşitli yerlerinde yanıklar bulunmaktadır. Onların da tedavilerine devam edilmektedir.

Patlamadan hemen sonra olaya el koyan itfaiye ekipleri çıkan yangını bastırmışlar, başka patlamaların olmasını önlemişlerdir.

Kırıkkale Savcısı Kemalettin Keleşoğlu olaya el koymuştur.⁵⁴⁹

F- ADLİ VAKA HABERLERİ

Haberciliğin olmazsa olmaz haberleridir, Adli Vaka Haberleri. Şehirde meydana gelen yangın, hırsızlık, gasp, kaza, yaralama, cinayet, adam kaçırma gibi adli olayların Kırıkkale'deki örnekleri bu başlık altındaki örneklerde bulunmaktadır.

Haşlanarak Ölen Çocuk

Kalecik kazasının Yenitip köyünde oturan 1 yaşlarındaki Abidin Çeker isminde bir çocuk ocakta kaynayan suibriğinin üzerine devrilmesiyle muhtelif yerlerinden yanarak yaralanmış ve aldığı yaraların tesiriyle de ölmüştür. Hadisede ihmali görülenler hakkında tahkikata başlanmıştır.⁵⁵⁰

Feci Bir Tren Kazası

Belediye binek arabası parçalandı 3 kişi muhakkak bir ölümden kurtuldu.

Belediyeye ait binek otomobili geçen gün bir trenle çarpışmak suretiyle ağır hasara uğramış ve otomobilde bulunan 3 kişi büyük bir tesadüfle ölümden kurtulmuştur. Yaptığımız tahkikata göre belediye amirinin idaresinde bulunan

⁵⁴⁹ Dur Yolcu, Yıl: 1, Sayı: 17, (26 Kasım 1972 Pazar), s.1.

⁵⁵⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 54, (23 Nisan 1954 Cuma), s.2.

otomobil 3 kişi ile birlikte Halifeli mevkiinde bulunan otomobil 3 kişi ile birlikte Halifeli mevkiinde bulunan belediyeye ait su deposuna gitmekte iken yarı yolda tam tren hattını geçeceği sırada aniden trenle karşılaşmış ve tren otomobili yan tarafına takarak 200 metre kadar sürüklemiştir. Makinistin durumu fark etmesiyle tren durdurulmuş ve otomobildekileri uğradıkları kaza feci bir şekil almadan önlenmeye çalışılmıştır. Yaralı olan bir kişi derhal hastaneye kaldırılmış zabıta amirinin burnu sıyrılmış diğerine de bir şey olmamıştır. Binek arabasındaki hasar ise 3 bin lira civarında tahmin edilmektedir. Kazada 3 kişinin de kurtulmaları Kırıkkale’de sevinç ile karşılanmış ve fakat belediyenin yegâne binek arabasının harap ciması üzüntüye sebep olmuştur.⁵⁵¹

“Bir Ortaokul Talebesi Bir Mühendisin Cüzdanını Aşırması” başlığıyla verilen bir hırsızlık haberine göre, trenle Ankara’dan Kırıkkale’ye yolculuk yapan bir mühendis, trende ceketini çıkarıp lavaboya gidince, yanında oturan bir ortaokul öğrencisi mühendisin cebinden cüzdanını çalmış ama çok kısa sürede ele geçirilmiş. Haberde en çok dikkat çeken husus, “Geçenlerde” ifadesiyle başlayan haberde olayın tarihinin tam olarak verilememesi, haber yazımı açısından büyük bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Öte yandan, “Motorlu trenle Ankara’dan Kırıkkale’ye gelirken ceketini çıkararak asmak suretiyle helaya giden Top Fabrikası Mühendislerinden...” şeklinde ayrıntılı bir şekilde devam eden haber metninin, adeta polis kayıtlarındaki ifade metni havasında yazıldığı da dikkat çekmektedir.⁵⁵²

Hürriyet Caddesinin bitiminde, polis noktasının yanında meydana gelen ve bir otomobille bir motosikletin karıştığı kazaya toplanan kalabalığın bir başka kazaya davetiye çıkardığı ifade edilen haberde, Samsun yönünden hızını kesmeden gelen bir otobüsün, toplanan kalabalıktan iki çocuğa çarptığı, çocuklardan birisinin olay yerinde, diğerinin de hastanede hayatını kaybettiği belirtiliyor. Gazete, sosyal sorumluluğunu yerine getirerek haber, “Şehir içi kırk bin nüfuslu kazamızın gerekli yerlerine trafik noktalarının konması için ilgili makamların dikkatini çekeriz” şeklinde tamamlanmış.⁵⁵³

⁵⁵¹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 19, (22 Ekim 1955 Cumartesi), s.1.

⁵⁵² Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 96, (28 Mayıs 1957 Salı), s.1.

⁵⁵³ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 96, (28 Mayıs 1957 Salı), s.4.

“Bir müddet evvel Komünistlik propagandası yaptığı iddiası ile haklarında yapılan tahkikat neticesinde ilk sorgularını müteakip tevkif edilen Terzi Hüseyin ve Yusuf Tekeli isimlerindeki şahıslar mahkemeleri devam etmek sureti ile şimdilik tahliye edilerek serbest bırakılmışlardır” şeklinde verilen haber, dönemin siyasi ortamı hakkında az da olsa bilgi vermektedir.⁵⁵⁴

Kırıkkale'nin Irmak Beldesinde bulunan tren istasyonunda görevli bir şahsın dengesini kaybederek hareket halindeki trenin altına düşmesi ve üzerinden dört tren katarı geçerek hayatını kaybetmesi, gazetede şöyle verilmiştir: “Bir Adam 4 Vagon Altında Kalmak Suretiyle Parçalandı... 18.7.957 tarihinde Kırıkkale'mize bağlı bulunan Irmak istasyonunda işçi olarak çalışmakta bulunan, yine şehrimize bağlı Beyobası köyünden Haydar oğlu 933 doğumlu Süleyman Bülbül adındaki aslan gibi bir şahıs, dört vagonlu küçük bir katarla cüruf dökmekten avdetlerinde, artık köyüne gitmek üzere karar verdiği bir sırada muvazenesini kaybederek tren altına düşmüş ve üzerinden 4 tane koca cüruf vagonları geçmek sureti ile parçalanmıştır. Hadise adliyeye intikal ederek gerekli tahkikata başlanmıssa da, olay muhitimizde üzüntü ile karşılanmıştır.⁵⁵⁵

“Kırıkkale'nin Küreboğazı köyünde iki aile arasında meydana gelen tartışma neticesinde Kemal Döngel isimli genç kafasından vurularak öldürülmüş, vuranlarsa kısa süre içerisinde Elmadağ'ın Taburlar köyünde yakalanarak adliyeye sevk edilmiştir.” Olay ayrıntısıyla birlikte “Kafasından Vurularak Öldürüldü” başlığıyla gazetede yer almıştır.⁵⁵⁶

Talat Yıldırım'ı Öldüren Şeyh Nuh Haymana'da Yakalandı

İki ay evvel Talat Yıldırım adında bir şahsı vurarak öldüren; Ali Yıldırım, Seyfettin Gündüz ve Muhabbet adında bir kadını da hafif surette yaralayarak firar eden Nuh Sevinç, Haymana İçmecelerinde emniyet memurları tarafından yakalanmıştır.

Nuh Sevinç işlediği cinayetten sonra kaçarken yanında bulunduğu ortağının nüfus kâğıdına kendi resmini yapıştırmış ve bu hüviyetle iki ay muhtelif şehirlerde dolaşmıştır.

⁵⁵⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 5 Sayı: 100 (21 Temmuz 1957 Pazar), s.1.

⁵⁵⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 5 Sayı: 100 (21 Temmuz 1957 Pazar), s.1.

⁵⁵⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 5 Sayı: 100 (21 Temmuz 1957 Pazar), s.1, 4.

Emniyet tarafından yapılan tahkikat sonunda Nuh'un Kırıkkale'nin Oba köyünden olduğu tespit edilmiştir. Köyünde ve muhitinde Şeyh Nuh diye tanınan Nuh Sevinç'in ayrıca 1950 senesinde Kırıkkale'de mensup olduğu Kadiri Tarikatından 25 kişi ile ayin yaparken yakalanarak 6 ay hapiste yattığı öğrenilmiştir.

Hoca olduğunu ve 15 yaşından beri bir vakit namazını kaçırmadığını söyleyen Nuh Sevinç işlediği cinayeti olduğu gibi anlatmıştır.

“Mahallemizde çeşme bir tane olduğu için bundan bütün mahalleli faydalanamaz. Yani başka bir çeşmenin belediye tarafından yaptırılması için çok uğraştık. Mahallede bir de zengin varidatlı bir şahıs vardı. Talat Yıldırım'dı bu, bahçesinde bulunan çeşmeden mahalle halkı faydalanamaz. Bazen bin bir rica ve yalvarma ile mahalleli kadınlar birkaç kap su alırlar. Alırlar ama mal sahibi her gidişinde onlara laf atarmış, bunu ben belediye reisine bizzat giderek söyledim. Nihayet başka bir çeşmenin yapılmasına karar verildi. Onun bahçesinden hayli uzak yerden şöyle üç dört metre ileriden borular geçecekti. Fakat buna da müsaade etmedi. Müdahalede bulundu. Bu yaptıklarının iyi olmadığını söylediğim zaman da benim üzerime oğulları ve akrabaları ile yürüdüler. Üzerimde çocukların tabancası vardı. O arada ben de çekerek ateşledim. Sonra da kaçtım. Asfalta çıktım. Bir otobüse atlayarak Ankara'ya geldim. Oradan Haymana İçmecelerine gittim. İşte orada yakalandım. Bayramın geçmesini bekliyorum” demiştir.⁵⁵⁷

Katil Şeyh Ankara'dan Kırıkkale'ye Getirildi

İlçemizde iki ay evvel bayramda işlenen cinayetin faili olup Haymana'da sahte hüviyet cüzdanının tetkiki ile yakalanan Beyobası köyünden Şeyh Nuh Sevinç, Haymana'dan Ankara'ya ve Cumartesi de polis nezaretinde Ankara'dan ilçemize getirilerek teslim edilmiştir.

Ancak şeyhlerin gökyüzüne çıkmak suretiyle katillikten kurtulduğuna inanan Kadiri Tarikatında bazı müritler, Nuh Sevinç'in kendisi olmadığını iddia ederek toplanıp hadise çıkarmak istemişlerse de savcımız aldığı tedbirlerle buna meydan bırakılmamıştır.

Şeyh Nuh hakkındaki ilk tahkikatın ikmalinden sonra yargılanmak üzere Keskin Ağır Ceza Mahkemesine sevkine muhakkak nazarı ile bakılmaktadır.⁵⁵⁸

⁵⁵⁷ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 178, (20 Haziran 1958 Cuma), s.1.

⁵⁵⁸ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 180, (23 Haziran 1958 Pazartesi), s.1.

Hapishaneden Kaçarken Parçalanarak Hastanede Öldü

Hapishaneden firar için hapishane duvarından atlayan bir mahkûm ağır surette yaralanmış, tedavi için götürüldüğü numune hastanesinde ölmüştür.

Ali Türkmen adındaki mahkûm bundan bir müddet evvel hırsızlık suçundan yakalanmış, mahkemesine müteakip tevkif edilerek Kırıkkale Hapishanesine gönderilmiştir. Aslen Yozgat kazasının Taylı köyünden olan Ali, evvelki gün Kırıkkale Hapishanesinin duvarından atlayarak kaçmak istemiştir. Bir hayli yüksek olan hapishane duvarından atladığı zaman yaralanan Ali Türkmen, muhtelif yerlerinden ve başından yaralanmış, koma halinde Numune Hastanesine getirilmiştir.

Yapılan bütün müdahalelere rağmen kaçak mahkûm başından aldığı yaranın tesiri ile dün hastanede ölmüş, yapılan otopsinin ardından mahkûmun kafatasının çatladığı ve beyin kanamasından öldüğü anlaşılmıştır.⁵⁵⁹

Köylülerle Orman Memuru Arasında Çıkan Hadise

Köylülerle orman bakım memuru arasında Kulaksızda bir hadise olmuştur.

Bir orman bakım memuru Kulaksızdan 4-5 kişiyi dağdan kestikleri odunla köyden dönerken görmüş ve yakalayıp haklarında takibata girişmek istemiştir. Ancak sanıklarla bakım memuru arasında münakaşa çıkmış ve bakım memuru mavzer tüfeğinin dipçığı ile sanıklardan birine vurunca mavzer ateş almış ve ayağından hafif surette yaralanmıştır. Hadise adalete intikal etmiştir.⁵⁶⁰

Kırıkkale'deki Mermi Hırsızlığı

Kırıkkale kazasındaki Mühimmat Fabrikasında bir hırsızlık hadisesi vuku bulmuş ve 9 milimetre çapındaki mermilerden 3 sandık Cemal, Veli ve Mustafa adındaki şahıslar tarafından çalınmıştır.

Hadise ile ilgili olarak Kırıkkale Emniyeti tarafından tahkikata devam edilirken ikinci bir ekipte şehrimizden Kırıkkale kazasına gönderilmiş ve sanıklar yakalanmıştır.

İçlerinden 15000 mermi bulunan sandıklar sanıkların ifadesine göre 4 Aralık 1958 tarihinde depodan çalınmış ve henüz hüviyetleri tespit edilemeyen şahıslara satılmıştır.

⁵⁵⁹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 185, (28 Haziran 1958 Cumartesi), s.1.

⁵⁶⁰ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 302, (21 Kasım 1958 Cuma), s.2.

Sanıklardan Bekçi Veli ile kalorifer ustası Mustafa ilk sorgularına müteakip tevkif olunmuşlardır.

Mermilerin ele geçirilmesi hususunda sıkı tedbirler alınmış ve hüviyetleri bilinmeyen mermi alıcılarının aranmasına başlanmıştır.⁵⁶¹

Kırıkkale’de Bir Köylü Donmak Suretiyle Öldü

İlçemize bağlı Beşbıçak ile Kulaksız köyleri arasında kısa boylu kadife pantolonlu ve yırtık siyah ceketli bir şahıs ölü olarak bulunmuştur. Zabıtaca yapılan tahkikat sonunda bu şahsın Sungurlu kazasının Çoğul köyünden olduğu ve akli muvazenesinin bozuk olduğu ve donarak öldüğü tespit edilmiştir.⁵⁶²

Üzümden Zehirlendiler: Kaletepe Mahallesinde oturan Fahriye Yıldırım’ın 12 yaşındaki kızı Tevriiz ve 4 yaşındaki oğlu Osman, yedikleri üzümünden zehirlenerek Kurum Hastanesine kaldırılmışlardır.⁵⁶³

Pavyonlardan Bütün Halk Şikâyetçi: Meral Pavyonunda kavga çıktı. Dün akşam Meral Pavyonunda fazla içki yüzünden Ercüment Özdursun, Yılmaz Özdursun ve arkadaşları pavyon sahibi Capo Tunç ile kavga edip, rezalet çıkarmışlarsa da emniyet ekipleri tarafından yakalanarak adalete teslim edilmişlerdir.⁵⁶⁴

Hurda Çaldılar: 14-15 yaşlarında Arif Özel, Hayrettin Tunk, Mukaddes Soyipek, Musa Erdemli, Barut Fabrikası civarından hurda kurşun ve boru çalarken yakalanmıştır.⁵⁶⁵

Hemşerilerimize Geçmiş Olsun!-Kerestesiler Sitesi Tamamen Yanmaktan Güç Kurtarıldı-Yangında Kasıt Olduğu Sanılıyor: Marangozlar sitesinin bugünkü yerinde kalması veya yeni sanayi sitesine nakli meselesi şu veya bu şekilde hal beklerken bir ateş felaketi dün gece yarısından sonra bütün şehre korkulu saatler yaşatmıştır.

Hüseyin Kâhya Mahallesinin Köprüler Caddesi yakınındaki Ahmet ve Oğlu Âlim Erduran’a ait arazi üzerinde kurulmuş bulunan 3 ev ve iki büyük kereste ardiye

⁵⁶¹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 347, (14 Ocak 1959 Çarşamba), s.2.

⁵⁶² Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 401, (18 Mart 1959 Çarşamba), s.1.

⁵⁶³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 3, (15 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1.

⁵⁶⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 3, (15 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1.

⁵⁶⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 3, (15 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1.

ve atölyesi bugün saat 00.45'te başlayan yangın felaketi sonunda tamamen kül olmuştur.

Yangın başlıyor: 35 kadar kereste depo ve atölyesinin bulunduğu bütün hemşerilerimizce bilinen semt halkı çoktan uyumuş ve esasen vadi boyunca iki yanlı sıralanmış olan depo yazıhanelerinde kimse yatmadığından buranın beklenilmesi tek bekçiye bırakılmıştır.

İlk görgü şahidi: Saat 00.45'te gazetemizin basılmak üzere makineye verildiği sırada bu semtin ön kısmındaki Cumhuriyet Caddesi üzerindeki idarehanemizin arka pencereleri kızıl bir ateş tufanı ile parlamış ve gazetemizin bütün ekibi pencerelere koşarak, yükselen alev sütunları ile ürpermiştir. Nöbetçi bulunan gazetemiz sahiplerinden Bülent Ulusoğlu saniye geçirmeden hemen karşıda bulunan Merkez Karakoluna koşmuş ve nöbetçi komiser muavini Kadir Erdem'i haberdar etmiştir.

Yangın var: Bu haber üzerine şehir belki de ilk defa olarak bu kadar çok ve kuvvetli polis düdüğü ile ayağa kalkmıştır. "Yangın var!" nidaları caddeleri doldururken, yüzlerce hemşerimiz siteye doğru akına başlamıştır. Polis ve bekçi düdüklerini alarm işareti takip etmiş itfaiyenin canavar düdükleri ile de yangın haberi bütün şehri sarmıştır. Saat 00.50'de şehrimizin üç parçadan ibaret itfaiye otosu mahalline gelmiş ve mevcut su ile ne yazık ki birkaç metrede birkaç su kaçıran hurda boruları ile ateşi kontrol altına almaya başlamıştır.

Ateş iki yerden birden parlıyor: Sitenin arka planına düşen orta kısımda iki yerden birden alev sütunlarının yükselişi karşısında vasıta ve ekibi zayıf bulunan itfaiye grubu ilk şaşkın dakikaları geçirirken Turgut Reis Caddesi üzerindeki üç evin sakinleri emniyet ekipleri tarafından uyandırılarak kurtarılmaya başlanmıştır. Bu arada Emniyet Amiri Mahmut Özsvaş tarafından MKE itfaiyesi haberdar edilerek bir yandan da telsiz ile Ankara'dan yardım istenmiştir. Yine bu arada şehrimizin daima en yüksek yardımcısı olan Alay Kumandanlığından da süratle yardım istenmiştir.

Elektrikler sönüyor: Ateşin birden bire parlaması mevsimin en hararetli güneşi ile kızışan ve kav haline gelen istif istif keresteyi görülmedik kısa bir zaman içinde gökleri delen ve bütün şehri aydınlatan bir ateş sütunu haline getirmiştir.

Savcı geliyor: Şehir telefonları o kadar işba hale gelmişti ki savcuyu haberdar etmenin imkânı kalmamış, savcı evine dönerken ışığı görüp gelmiş, bu sırada kazmalı ve kürekli bir bölük asker de dört bir yandan yardıma yetişmişti.

Tahkikat başlıyor: Saat 03.00'te Savcımız Özdemir Ulaş, beraberinde Kaymakam Vekili Mustafa Yüksel, Emniyet Amiri Mahmut Özsvaş, emniyet komiserleri ve tahkikatla ilgililer yangın felaketzedeleri Âlim Erduran ve Ali Kelek'in ifadelerine müracaatla olayın tespitine başlamışlardır.

İlk Görgü Şahidi: Evinde yeni günün rızkı için börek hazırlayan seyyar börekçi Hüseyin Bav iç vakayı ateşi iki yerden birden yükselirken gördüğünü, bekçilere bağırdığını, komşuları çağırdığını, itfaiyenin gelinceye kadar alevlerin göğü sardığını, işte bir kasıt olabileceği kanaatinde bulunduğunu ifade etmiştir.

Zarar ziyan miktarı: Gerek Âlim Erduran gerek Ali Kelek'in tahminen yarım milyon liralık servetlerinin kaybolduğu ve üç evdeki ev eşyasının kısmen yandığı ve sadece Âlim Erduran'ın marangoz atölyesinin 120 bin liraya sigortalı bulunduğu anlaşılmıştır. Ancak 2 saat sonra Ankara'dan yetişen çok seri üç parça ve 10 kişilik itfaiye grubunun yardımıyla ateş saat 4.40 da söndürülmüştür. Tahkikat önemle derinleştirilmektedir.⁵⁶⁶

Kız Kaçırıldı: Şehrimiz Kaletepe Mahallesinde oturan, İşçi Hüseyin Yılmaz'ın başkası ile nişanlı 14 yaşındaki kızı Perihan Yılmaz, aynı mahallede oturan Obalı Mustafa tarafından kaçırılmıştır. Sanıklar aranmaktadır.⁵⁶⁷

Dr. Haluk Battal Trafik Kazası Yaptı: Toprak Mahsulleri Ofisi Gezici Doktoru Haluk Battal dün şehrimiz giriş caddesinde ansızın önüne çıkan 6 yaşındaki Ahmet Değer adlı çocuğa çarpmış ve başından yaralanmasına sebep olmuştur. Derhal hastaneye kaldırılan çocuğun durumu düzelmektedir.⁵⁶⁸

Bakır Kangal Çalanlar: Şehrimizde MKE Kurumuna ait çok kıymetli ve özel surette yaptırılan bakır kangallar kendi vasıtalarıyla İstasyon Caddesinden nakledilirken, hareket halindeki kamyonu arkadan atlamak suretiyle güpegündüz bir hırsızlığa teşebbüs edilmiştir.

⁵⁶⁶ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 6, (18 Ağustos 1962 Cumartesi), s.1, 4.

⁵⁶⁷ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 7, (20 Ağustos 1962 Pazartesi), s.1, 2.

⁵⁶⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 7, (20 Ağustos 1962 Pazartesi), s.2.

Ümit Gedik, Nusrettin ve Hüseyin Kamış adlarındaki üç kişi kamyonla atlayarak kangalları aşağı atmaya başlamışlar bu sırada arkadan gelen kurum arabasının şoförü tarafından görülmüş ve hırsızlar suçüstü yakalanmışlardır. Suçlular tevkif edilmişlerdir.⁵⁶⁹

Keresteciler Yangınının Bilirkişi Raporu: İdari ve adli makamlar tarafından yürütülen çifte tahkikat sonunda suikastçının ve ateşe verme şeklinin ortaya çıkacağı şüphesizdir. Yangında bilfiil hizmette bulunan Kırıkkale Belediyesi, MKE Kurumu ve Ankara Belediyesi itfaiye âmirlerinin müştereken hazırlayacakları bilirkişi raporunun hazırlanarak savcılığa verilmesiyle durum bir hayli aydınlanmış olacaktır.⁵⁷⁰

Keresteciler Yangınının Tahkikatı: 18 Ağustos 1992 tarihinde şehrimizde vuku bulan müessif yangın mahalline 21.08.1962 tarihinde İstanbul'dan biri sigorta ve diğeri de Milli Reasüransa ait iki eksper gelerek yangını mahallinde tespit etmişlerdir. Buna göre hasarın sigortalı bedelden pek çok yukarı olduğunu müşahade etmekle ayrıca üzgün olarak ayrılmışlardır. Eksperler, mahallinde bilfiil ölçerek ve görerek hakiki hasarı layığı ile tespit etmişlerdir. Bilirkişi raporunun henüz Cumhuriyet Müddeiumumiliğine tevdi edilmediğinden nihai takibat kararı verilememiş fakat bir iki güne kadar verilmiş olacaktır.⁵⁷¹

Trafik kazası: Ankara 17363 plaka numaralı şoför idaresindeki pikapla Sivas'a gitmekte iken Kırıkkale 8. Kilometrede devrilmiştir. Pikapta bulunan 6 yolcu muhtelif yerlerinden yaralanarak tedavi altına alınmışlar, tahkikata başlanmıştır.⁵⁷²

Barut Çaldı: Pazarcık köyünden Satılmış Erol adında bir işçi, çalışmakta bulunduğu Pirinç Fabrikasından 250 kg barut çalmış, yapılan ihbar üzerine derhal yakalanmıştır.⁵⁷³

Şehrin Ortasında Kız Kaçırıldı: Dün saat 17.00 sıralarında, şehrimizin oldukça hareketli bir semti olan İş Okulu yanından, annesi ve kız kardeşi ile birlikte ev aramaktan dönen S. Ş. Adında 23 yaşında bir kız, beş zorba tarafından, otomobille

⁵⁶⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 7, (20 Ağustos 1962 Pazartesi), s.2.

⁵⁷⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 8, (21 Ağustos 1962 Salı), s.1.

⁵⁷¹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.1.

⁵⁷² Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 10, (23 Ağustos 1962 Perşembe), s.1.

⁵⁷³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 10, (23 Ağustos 1962 Perşembe), s.1.

sürüklenerek kaçırılmıştır. Bu korkunç vahşet haberi şehri birden sarmış. Emniyet ve Jandarma ekibi takibata geçmiştir.⁵⁷⁴

Yangın Tahkikatı: Geçen hafta içinde bugünkü Keresteciler Sitesinde çıkan yangının tahkikatı henüz bitirilememiştir. Evvelce de bildirdiğimiz üzere, Cumhuriyet Savcılığınca re'sen ve gizli olarak yürütülen tahkikatta, yangının kasıt eseri çıktığı ve failinin araştırılmasına devam olduğu tahmin edilmektedir.⁵⁷⁵

Çağlayan Pavyonda Akşamki Hadise: Saat 01.30'da Ankara'dan taksi ile şehrimize gelen İbrahim Kan ve arkadaşları Çağlayan Pavyonuna gelerek içmişler, bilahare konsomasyona çağırdıkları Hikmet isimdeki kadın İbrahim tarafından dışarı çıkarılmaya zorlanmış ve bu sırada araya giren garson İbrahim yaralanmış emniyet hadiseye el koymuştur.⁵⁷⁶

(Savcımızla Bir Konuşma) Keresteciler Yangını Tahkikatı Devam Ediyor: Şehrimiz Keresteciler Sitesinin 18 Ağustosta geçirdiği felaket dolayısıyla devam eden tahkikat etrafında yeni bilgi almak üzere ziyaretinde bulunduğumuz, Savcı Yardımcımız, bu hususta şunları söylemiştir: "Yangın tahkikatı devam etmektedir. İtfaiye ve Sigorta eksper raporları da tamamlanmıştır, ayrıca bir bilirkişi tahkikatı da yapılmıştır. Yangında kasıt olduğu hakkındaki delillerimizi toplamaya devam etmekteyiz. Bilindiği üzere tahkikat gizli devam etmektedir. Netice alınır alınmaz, basına bir açıklamada bulunacağız."⁵⁷⁷

Sarhoş öğrenci gençler iki bekçiyi dövdüler: Dün akşam, şehrimiz pavyonlarından birinde içkiyi fazlaca kaçırın beş kişilik bir öğrenci grubu, Belediye Parkı önüne geldiklerinde, kendilerine doğruca evlerine gitmelerini söyleyen iki bekçiye saldırmışlar ve üniformalarını yırtmışlardır. Duruma müdahale eden Emniyet mensupları tarafından Merkez Karakoluna getirilen gençlerden Cahit Aktaş, Muzaffer Akpınar ve A. Rıza Yürekli'nin suçları sabit görülerek adalete teslim edilmişlerdir.⁵⁷⁸

Sarhoş Gençler: Cumhuriyet Caddesinde bulunan Çağlayan Pavyonda saat iki sularında fazla miktarda alkol alan Gazi Pehlivanlı, Mekki Baloğlu, Satılmış Varol

⁵⁷⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 11, (24 Ağustos 1962 Cuma), s.1.

⁵⁷⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 14, (28 Ağustos 1962 Salı), s.1.

⁵⁷⁶ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 16, (30 Ağustos 1962 Perşembe), s.1.

⁵⁷⁷ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 17, (31 Ağustos 1962 Cuma), s.1.

⁵⁷⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 17, (31 Ağustos 1962 Cuma), s.1.

ve Lütfü Varol pavyondan çıkararak yol kenarında bulunan Memduh Varlıoğlu'nun dükkânı önünde kavgaya tutuşmuşlar, o arada dükkânın vitrin camını kırmışlardır. Gelen polisler ve bekçiler tarafından yakalanmışlar, haklarında muamele yapılarak adalete teslim edilmişlerdir.

Abdurrahman İyibilen sarhoş olarak bir evin penceresinden içerisini gözetlemekte iken köpeğin havlamasından şüphelenen ev sahibi uyanarak köpeğin havladığı tarafa gitmiş, ne görsün Abdurrahman İyibilen ismindeki şahıs pencereden içeriği gözetliyor. Hemen koşarak adamı yakalamış ve yetişen polis ve bekçiler yakalayarak hakkında muamele yapılarak adalete teslim edilmiştir.⁵⁷⁹

Trafik Kazaları Ölüm Saçıyor: Dün saat 20.00 sıralarında, Sulakyurtlu olup, Kırıkkale'de müteahhit Ali Saraçlar ve Rifat Özer'e ait 26914 Ankara plaka numaralı kamyon şoförü Nuri Ođ'u Osman Arslan, Balışeyh istikametinde giderken Doğu Yol kavşağı önünde gitmekte olan, İskilipli Hamdioğlu, Şükrü Bafralı'nın idaresindeki sepetli motosiklete çarpması neticesinde motosiklette bulunan yolculardan, Kırıkkaleli Ahmet kızı Şefike İyibilen'in ağır surette yaralanmasına ve yine Kırıkkaleli Hazım Onan'ın ölümüne sebep olmuştur.

Yapılan tahkikat sonunda, kamyon şoförünün ısrarla yol istediği, motosiklet şoförünün yol vermediği, bunu gören kamyon şoförünün sağdan gitmek istediği, fakat bu sırada motosikletin sağa kaçtığı, bu suretle kazanın vuku bulduğu anlaşılmıştır. Yapılan ehliyet araması sonunda motosiklet şoförünün ehliyetsiz olduğu görülmüştür. Yaralı kadın hastaneye kaldırılmış şoförler hakkında soruşturma başlatılmıştır.⁵⁸⁰

Esrarlı Bir Cinayet Meydana Çıkarıldı: Şehrimizin Hacı Balı Şarklısı köyü civarında çoban köpekleri tarafından bir cinayet meydana çıkarılmıştır. Üç gün önce, köy civarında sürü otlatan bir çoban, köpeklerinin yamaçta eşindiğini görmüş ve üzerlerine giderek, kısmen toprak üzerine çıkmış bir erkek cesedi ile karşılaşmıştır.

Dün, bir vasıta ile şehrimizin Savcılığına getirilen ceset hakkında yapılan ilk tahkikat sonunda çok az bilgi edinilmiştir. 20-25 günlük ölünün üzerinde okunamayacak derece bazı vesikalar ve bu arada bir de Nüfus Cüzdanı bulunmuş ise de henüz okunamamıştır. Ancak askerlik vesikasına benzer bir kâğıttan cesedin 1938

⁵⁷⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 21, (5 Eylül 1962 Çarşamba), s.1.

⁵⁸⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 22, (6 Eylül 1962 Perşembe), s.1, 3.

doğumlu ve Mardin'in Savur kazasından olduğu anlaşılmıştır. Esrarını muhafaza eden olay hakkında tahkikat derinleştirilmiştir.⁵⁸¹

İki Sabıkalı İki Cinayet İşledi: Bir kadın koyun kırpma makasıyla, bir değnekçi ustura ile vuruldu.

Hafta sonu şehrimizde iki cinayet işlenmiştir. Zafer Caddesinde minibüs değnekçisi Lütfi Bozbıyık, aralarında öteden beri husumet bulunan ve haraç yemekle maruf sabıkalılardan Hayri tarafından ustura ile önce bağırsakları deşilmek, sonra muhtelif yerlerinden yaralamak suretiyle vurulmuştur. Cinayet şehrin en kalabalık yerinde işlenmiş, yaralı fazla kan kaybından derhal komaya girmiştir. İfadesi alınamayacak derecede MKE Hastanesine kaldırılan yaralıya derhal ameliyat yapılarak kurtarılmıştır.

Günün ikinci cinayeti, öğleden sonra Kaletepe Mahallesinde ikamet eden ve yine sabıkalılardan olan Kamil Albayrak tarafından, karısının kaçmasına kızarak kaynanasını koyun kırpma makasının tek ağzı ile vurmak suretiyle işlenmiştir. Sol meme ve arka taraftan derin yara alan Necmiye Dönüş de şehrimizin yegâne hastanesine kaldırılmış ve derhal ameliyat edilerek kurtarılmıştır. Her iki suçlu da firar etmişlerdir.⁵⁸²

Delice'de Bir Kız Öldü: Delice kazasında işten dönen bir traktörün römorkunda bulunan üç kızdan biri ölmüştür. Kasabaya gitmekte olan Hüsnü Özmen idaresindeki römorkun devrilmesiyle ağır surette yaralanan 18 yaşındaki Kezban Özmen hastanede ölmüş, şoför yakalanmıştır.⁵⁸³

Keskin'de Bir Er Boğuldu: Keskin kazasının Köprü köyünde oturan ve İğdebeli Jandarma Karakolunda görev yapan Necati Baran adındaki Jandarma er, yıkanmak üzere girdiği dereye boğulmuştur. Yapılan bütün aramalara rağmen Necati'nin cesedi bulunamamıştır. Savcılıkça yapılan tahkikata devam olunmaktadır.⁵⁸⁴

Koyun kırpma makasıyla kaynanasını yaralayan Kamil Albayrak yakalandı: Bundan bir süre önce kaynanasını yaralayıp kaçan Kamil Albayrak hastanenin bahçesinde dolaşırken Merkez Karakol Polislerinden Nuri Talas tarafından

⁵⁸¹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 24, (8 Eylül 1962 Cumartesi), s.1.

⁵⁸² Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 25, (10 Eylül 1962 Pazartesi), s.1, 3.

⁵⁸³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 25, (10 Eylül 1962 Pazartesi), s.1, 3.

⁵⁸⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 25, (10 Eylül 1962 Pazartesi), s.4.

yakalanarak karakola getirilmiş, ilk ifadesini müteakip öldürme kastı ile suçlanıp derhal tevkif edilmiştir.⁵⁸⁵

Hacı Balı Şarklısında bulunan cesedin esrarı çözülemedi: Hacı Balı Şarklısında bulunan cesedin sahibi bulunmuş iken Kalecik'ten gelen bir şahıs dilekçe verip oraya ait olmadığını beyan ederek bize ait şahsı bulduk demişlerdir. Bu duruma göre bulunan cesedin sahibi çıkmadığı gibi üzerindeki esrar perdesi çözülmemiştir. Savcılık tetkikine devam etmektedir.⁵⁸⁶

Kurtuluş Mahallesiindeki yangında kabahat kahvecide bulundu: Geçen gün Kurtuluş Mahallesiinde Şakir Mertoğlu'ya ait kahvenin ocağının bacasından çıkıp yanındaki evin kısmen yanmasına sebep olan yangında bilirkişi kahveciyi suçlu gördüğünden hakkında tahkikata başlanmıştır.⁵⁸⁷

Ziraat Bankası, Özel İdare, Öğretmenler Derneği Binasının Çatısı Yandı: Şehrimizin Cumhuriyet Caddesinin Belediye Parkına bağlandığı üç yol karşılığındaki Evirgen Apartmanının çatısı tamamen yanmıştır. Binanın alt katında Ziraat Bankası, ortada Özel İdare, üst katta da Öğretmenler Derneği bulunuyordu.

10 Ağustos 1963 Cumartesi günü saat 18.00 sıralarında çatının ortasından alev sütunları fırlamaya başlamış, halkın feryatları üzerine haber bir anda şehre yayılmıştır. Vaziyete derhal müdahale eden Kaymakam vekili Mustafa Yüksel, Komiser Muavini Hüseyin ve diğer ilgililer bu sırada yetişen belediye itfaiyesinin çalışmalarıyla ateş kontrol altına alınmıştır. Yine yangın yerine süratle yetişen Bölge İtfaiyesi ve yetişen ekibi ateşi saat 20.00'de söndürmeyi başarmıştır.

Mustafa Evirgen'e ait beton binanın çatı katı özel idarenin eski evrakı ile dolu idi. Bu evrak tamamen yanmıştır. Tahkikat gizli olarak yürütülmektedir.

Bu yangın da göstermiştir ki Belediye İtfaiyesi kifayetsizdir. Süratle kalkınan bu şehirde modern bir itfaiye teşkilatı elzemdir. Ulu Tanrıya hamdolsun ki rüzgâr yoktu. Kereste ardiyeleri böyle bir daha kurtuldu. Bina sahibi ve kiracılara geçmiş olsun derken alevi yok etmek için çalışan ilgili ve halktan kişileri över ve itfaiyenin ıslahı için ilgililere hidayet ihsan buyurmasını Ulu Tanrıdan niyaz ederiz.⁵⁸⁸

⁵⁸⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 27, (12 Eylül 1962 Çarşamba), s.1.

⁵⁸⁶ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 27, (12 Eylül 1962 Çarşamba), s.2.

⁵⁸⁷ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 27, (12 Eylül 1962 Çarşamba), s.2.

⁵⁸⁸ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.1, 4.

Karakolda Dayak Mı: Keskinli Şoför Mustafa İçli 29 Temmuz 1963 Salı günü Keskin-Kırıkkale seferini yapmak üzere (iken) şehrimiz Cumhuriyet Meydanından alınarak merkez karakoluna götürülmüştür. Karakolda bir hayli copla dövüldükten sonra pos bıyıkları dibinden kesilen ve sol böğrüne tornavida dürtülen İçli, 24 saat nezarete alıkonulduktan sonra salıverilmiştir.

Mustafa İçli, 2 senedir Kırıkkale-Keskin seferini karoseri şekli trafik amirliğinin tavsiyesine göre tadil edilmiş 19142 plakalı pikabı ile iş yapmakta olup, bu defa böyle pikapların seferden meninden dolayı takip edildiğini, bunun ise plaka sökölme dövmek ve nezarete alınmak suçları ile ilgili olmadığını, mahkemede şimdilik basına açıklanmasında mahsurlu gördüğü hususları açıklayacağını bayan etmiştir.

Şoför vakayı müteakip Ankara'ya gitmiş, ilgili makamlara başvurmuş, rapor almış, basına açıklama yapmış ve Kırıkkale Savcılığına dava istidası vermiştir.

Trafik Polisinin adam dövmesi olaylarına şehrimizde de rastlanması ciddi üzücüdür. İlgililerin dikkatini çekeriz. Ne aksi tesadüftür ki yine bir minibüsçü şoför yine bir trafik polisi tarafından dövülmüştür.⁵⁸⁹

Arkadaşını Bıçakladı: Kırıkkale Ortaokulu 2-H sınıfı öğrencilerinden Hacı Binici bir hiç yüzünden çıkan kavgada sıra arkadaşı Şaban Özer'i bıçakla yaralamıştır. Yaralı hastaneye kaldırılarak tedavi altına alınmıştır.⁵⁹⁰

G- SPOR HABERLERİ

Kırıkkale, sporun farklı alanlarında önemli sporcular yetiştirmiş, bu sporcuların milli takım seviyesinde başarılarıyla da gurur duyan bir şehirdir. 1977 yılında Türkiye Birinci Ligine çıkma başarısı gösteren ilk ilçe futbol takımı olan Kırıkkalespor, bu başarısını çok fazla sürdüremese de Türk Spor Tarihine geçmiştir. Öte yandan Kırıkkaleli sporcuların boks ve güreş alanındaki başarıları da ülke sınırlarını aşmıştır.

Bu bölümde, Kırıkkale'de spor alanında yapılan çalışmalar, başarı ve başarısızlıklar üzerine yapılan haberlerden örnekler bulunmaktadır.

⁵⁸⁹ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.2.

⁵⁹⁰ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 181, (6 Mayıs 1970 Çarşamba), s.1

Yedek subay okulunun ligden çekilmesi üzerine bu hafta ikincilik Kırıkkalegücü ikincilik mücadelesi verecek. İkinci devrenin son maçını yapacak olan Kırıkkalegücü, karşılaşacağı Cebeci ile birinci devrede 1-1 berbere kalmıştı. Bu son karşılaşmayı kazandığı takdirde kümenin ikincisi olacaktır.⁵⁹¹

Kırıkkalegücü 23 ve 25.4.1954 tarihlerinde Karabük Demir Çelik Spor Kulübü ile futbol ve güreş olmak üzere iki maç teklifi almışsa da lig maçlarının devamı dolayısıyla bu döneme icabet edilmemiştir. Münşeat bir hafta futbol ve güreşçilerden mürekkep 25 kişilik katile halinde Karabük'e gelinecektir.⁵⁹²

24 Nisan 1954 Cuma günü Topçu Alayı ile fabrikalar arasında bir voleybol müsabakası tertiplenmiştir. Öğleden sonra da futbol ve güreş müsabakaları yapılacaktır⁵⁹³

“Kırıkkalegücü Boks Kupası Maçları” başlığıyla verilen haberde, 16 Aralık 1956 tarihinde Fabrikalar Sinemasında gerçekleştirilen iller arası boks müsabakalarından bahseden muhabir, habere bir de yorum katarak, organizasyonu tenkit etmektedir. Sporcuların bir gün önceden Kırıkkale'ye gelmesinin ve katilede gereksiz yere çok fazla idareci bulunduğunu, bunun da büyük maddi külfete sebep olduğunu vurgulayan muhabir, tepkisini “...boksörlerimizi tebrik ederken, esasında 16 kişilik boksör kafilesine 9 kişilik bir idareci kafilesinin katılması hayrettime mucip oldu. Sanki sayfiye yerine gidiliyormuş gibi Pazar gecesi yapılacak maçlara girebilmek için bir gün evvelinden, yani Cumartesi günü gelmenin de fuzuli olduğu kanaatindeyim...” cümleleriyle ifade etmektedir. Ayrıca o dönemde ilçe olan Kırıkkale'nin sportif faaliyetlerine daha fazla hassasiyetin gösterilmesini temenni eden muhabir, yeni seçilen idare kurulunu da tebrik ediyor haberinde.⁵⁹⁴

Kırıkkale Dörtlü Boks Turnuvası

Kırıkkale Boksörleri Bu Karşılaşmalarda Birer Kıymet Olduklarını İspat Etiler

Merhum Albay Karabudak'ın hatırasını taziz maksadı ile Bölge Müdürü Vedat Şehirlioğlu'nun himmetiyle tesis edilen açık hava boks ringi, Cumartesi

⁵⁹¹ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 54, (23 Nisan 1954 Cuma), s.2.

⁵⁹² Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 54, (23 Nisan 1954 Cuma), s.2.

⁵⁹³ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 54, (23 Nisan 1954 Cuma), s.2.

⁵⁹⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 4, Sayı: 94, (30 Aralık 1956 Pazar), s.4.

akşamı yapılan samimi bir törenle hizmete açılmış ve bu münasebetle dördü bir boks turnuvası tertip edilmiştir.

Tören saat 20.30'da İstiklal Marşının çalınmasını müteakip merhum Karabudak'ın hatırasını taziz için bir dakikalık saygı duruşu ile başlanmış ve yılın 15. Sezonun ikinci boks karşılaşması, Jandarma Gücü, Kırıkkale Gücü, Yenimahalle, Altındağ Kulübü boksörleri arasında karışık bir şekilde yapılmıştır. Önce tecrübesizler karşılaşmışlardır. 51 kiloda Refik Mercan, Oktay Necmi Işık kazanmıştır. Kırıkkale kazanmıştır. 54 kiloda Celal Özgür, Cahit Üner kazanmıştır. 57 kiloda Oktay Işıkhan ve Şener Sülün karşılaşmış ve Şener Sülün kazanmıştır. 60 kiloda Zafer ve Erol karşılaşmış Erol kazanmıştır. 67 kiloda Muzaffer'le karşılaşan Yusuf kazanmıştır. 75 kiloda Altındağ galip gelmiştir.

Bunu takiben tecrübeli boksörler Karabudak kupası için karşılaşmışlardır. Neticede 63,5 kiloda Kırıkkale Gücü, 76 kiloda Jandarma Gücü, 51 kiloda Kırıkkale Gücü, 54 kiloda jandarma gücü, 56 kiloda Altındağ, 57 kiloda Altındağ ve Jandarma, 60 kiloda Altındağ, 64 kiloda Yenimahalle, 67 kiloda Altındağlı boksörler değişik kulüplere mensup rakiplerini yenmişlerdir.

Gecenin son maçı Oktay Önal ile Cengiz Alsaç arasında yapılmış ve 71 kiloda Cengiz gecenin en hareketli ve dövüşken boksörü seçilerek kupa kendisine verilmiştir.

Kırıkkale boksörleri bu karşılaşmalarda da büyük bir kıymet olduklarını kabul ettirmişlerdir. Törede de değerli Kırıkkale Kaymakamı Hakkı Kavakoğlu, Bölge Müdürü Vedat Şehirlioğlu, fabrikalar müdürleri, sporcular ve seçkin bir davetli kitlesi hazır bulunmuştur.⁵⁹⁵

Kırıkkale Fikret Karabudak Boks Kupası: Ankara Boks Ajanlığı tarafından tertip edilen Karabudak Boks Maçları 12.7.1958 gecesini Fabrikalar Açık Hava Sinemasında yeni açılan ringde yapılmıştır. Müsabakalara Boks Ajansı Selman Darkat riyasetinde Jandarmagücü, Altındağ, Yenimahalle ve Kırıkkalegücü boks ekipleri katılmışlardır. 4 bine yakın bir seyirci huzurunda yapılan seremoniden sonra adına kupa konulan rahmetli Karabudak hakkında bir konuşma yapılarak kısa biyografisi belirtilmiş ve hizmetlerinden bahsedilmiştir.

⁵⁹⁵ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 196, (14 Temmuz 1958 Pazartesi), s.1.

Misafir boks takımları huzurunda Kırıkkale Buğday Bankası Müdürü Ali Kayacan tarafından Kırıkkalegücü boks takımına Türk kuvvet ve kudretini sembolize eden Türkgücü isimli bronz minyatür ve davetlilere mendil içerisinde, ağzınız ebediyen tatlı olsun ibareli şekerler dağıtılmış ve kıymetli anons (başhakem) Servet Baba kendine has esprileriyle bankaya ve davetlilere teşekkür etmiştir.

Neticede Kırıkkale'ye spor alanında da hizmetlerde bulunan bölge müdürü ve kulüp reisi Vedat Şehirlioğlu tarafından yaptırılan ring, tarihi bir spor günü yaşamıştır.

Karabudak boks kupasını Kırıkkalegücü 71 kilo boksörü Cengiz Alsaç kendisinden 4 kilo fazla ağırlıkta olan Jandarmagücülü Oktay'ı döverek ve gecenin en dövüşken boksörü ilan edilerek kazanmıştır.

Müsabakalar çok çetin ve güzel geçmiş, Kırıkkaleliler hakikaten müstesna bir spor günü yaşamışlardır. Kırıkkale gücünün başkan idareci, antrenör ve boks takımı elamanlarını tebrik ederiz.⁵⁹⁶

Şehrimiz Kapalı Bir Spor Salonuna Muhtaçtır: Bu şehrin kuruluşunda ve her türlü oluşunda hiç şüphesiz en büyük yeri olan Makine Kimya Endüstrisi Kurumu Bölge Müdürlüğünün spor alanında da varlığı inkâr edilemez. Sporun türlü branşında olduğu gibi kapalı spor salonu ve aletli spor çığırının açılışında da yine aynı kurumun büyük ve öncü rolü oynayacağına inanıyoruz.⁵⁹⁷

Kırıkkale Sporü ve MKE'nin Rolü: Yeni ve çok can tarihi içinde Kırıkkale'de spor hareketleri, bütün kazalarımız ve kırk ilimizden daha parlak anılara ve sporculara sahiptir. Ne var ki, şehrimizde de spor sadece futbol sanılmış ve gençlik meşin top peşinde koşmuştur. Gönül isterdi ki bu şehirde de güreş minderleri, atletizm pistleri ve hiç olmazsa 25 bin kişilik bir stadyum olsun. İlerde bir olimpiyata talip olursak, başkentün yükünü azaltacak spor tesislerine sahip ilk şehir şüphesiz bu şehir olacaktır. Şehrimizi bu bakımdan da hazırlamak zorundayız.

Çok kıymetli MKE'nin sahip bulunduğu spor tesisleri ile bu şehir çok şereflenmiştir. Bu tesislere yaraşır sporculara da şehrimizi şereflendirmek gayreti şimdi gençliğe düşmektedir. Gazetemiz bu şehrin değerli sporcuları için kendisine düşecek her vazifeyi severek yapacaktır. Kendi imkânları içinde yararlı olmaya

⁵⁹⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 108, (15 Temmuz 1958 Salı), s.4.

⁵⁹⁷ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 3, (15 Ağustos 1962 Çarşamba), s.4.

çalışacaktır. Gazetemiz bu şehrin sporcularını, spor öğretmenlerini, spor sevenlerini candan selamlar ve bu mevsimde de başarılar diler.⁵⁹⁸

Kırıkkalegücü ile Muhafız Gücü-Karşılaşma 2-2 berabere bitti: Şehrimiz Kırıkkalegücü'nün davetlisi olarak şehrimizde bir kaç maç yapmak üzere gelmiş bulunun Ankara Muhafızgücü takımı ile Kırıkkalegücü, takımları dün saat 16.00'da Fikret Karabudak Stadyumunda aşağıdaki tertiplerle karşılaşmışlardır.

Ankara'nın amatör lig lideri Muhafızgücü ile şehrimiz lig lideri Kırıkkalegücü hemen denk kuvvetlerle yürüttükleri maçın son dakikalarında Kırıkkalegücü'nün küçük bir hatası yüzünden 2-2 berabere bitirmiştir.

Kırıkkalegücü: Kayra, Selahattin, Selçuk, Erol, Kenan, Cengiz, Mehmet, Âdem, Sami, Ali, Sadık

Ankara Muhafız Gücü: Atalay, Yaşar, Ürer, Ziya, Semih, Necdet, Cengiz, Nail, Cengiz, Teoman, Özden.

Hakem: Hasan Altıntaş (Kırıkkale)⁵⁹⁹

Kırıkkale Güreş Kolu Hakkında Antrenör Nurettin Durel'in Açıklaması:

MKE Kurumunca desteklenen Kırıkkale Güreş Kolu hakkında Güreş Antrenörü Nurettin Durel'den aldığımız bir mektubu yayınlıyoruz: "Bir süre önce, Sayın Devlet Reisimizin yaptığı bir tamim ile Türk güreşinin kalkındırılacağı bildirilmiştir. Bundan biz güreşçiler pek çok sevinmiştik. Bu büyük ilgiye Kırıkkale gençliği adına şükranlarımızı arz ederiz.

En büyük bir sanayi bölgesi olan Kırıkkale her imkâna sahip bulunmaktadır. Kırıkkale Gençliğini daima kuvvetli kanatları altına alan MKE Kurumu, küçük bir himmetle bize mütevazı bir salon tahsis edebilir. Halen bize geçici olarak verilen sinema salonu bu defa mevsim dolayısıyla boşaltılacaktır.

Güreş kolumuzun 65 genç elemanı vardır. Bunların çoğu memleket çapında ümit verici gençlerdir. Toplu ve tek çalışmalar için salona ve bir mindere şiddetle ihtiyacımız vardır. Bu ecdat sporunun yaşaması ve şanslar kazanması için sayın genel müdürümüzün biz Kırıkkaleli güreşçilere gereken yardımı göstereceğini bütün kalbimize ümit etmekteyiz.⁶⁰⁰

⁵⁹⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 6, (18 Ağustos 1962 Cumartesi), s.4.

⁵⁹⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 7, (20 Ağustos 1962 Pazartesi), s.4.

⁶⁰⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 21, (5 Eylül 1962 Çarşamba), s.4.

Kırıkkalegücü, Ring-İhtisas Karşısında Döküldü

Ankara'nın Ring-İhtisas Takımı ile Kırıkkalegücü arasında 20.5.1967 günü Fabrikalar Sinemasında 500'den fazla bir seyirci önünde yapılan Boks maçında, takımımız acı bir hezimete uğradı. Boksü bütün tekniği ile bilen ve görerek dövüşen Ring-İhtisas karşısına boksörlerimiz teknikten yoksun, kuru bir cesaretle çıktılar, mücadele ettiler. Yalnız şu bir gerçektir ki gücün idare heyeti toplantısında ve sokakta başkalarını çeşitli suçlarla itham eden onları kötölemekten geri kalmayan Boks antrenörü bu maçta aldığı neticeyle, kuru lafla hiç bir işin yürümeyeceğini anlamış, umarız ki söylediği şeylerden hicap duymuştur.

5-2 mağlup olduğumuz müsabakada boksörlerimiz aşağıdaki neticeleri aldılar

51 kilo Kırıkkalegücü: Salih Yıldırım-51 kilo Ring-İhtisas: Ali İhsan Kurt'a ittifakla galip.

Salih Yıldırım senelerin boksörü olmasına rağmen ilk maçını yapan acemi, Ali İhsan Kurt karşısında pek başarılı değildi.

54 Kilo Kırıkkalegücü: Süleyman Yağbasan'a 54 kilo Ring-İhtisas: Hasan Koç galip. Süleyman Yağbasan Boksun "B" harfini bilmiyor, sol direkt bile vuramıyordu. Sadece cesareti ve elinin çabuk olması sebebiyle 3 raunt sallapati yumruklarla rakibini oyaladı ve ittifakla mağlup oldu.

54 kilo Kırıkkalegücü Mehmet Elidemir (galip) 54 kilo Ring-İhtisas Kenan Arıkan'a. Bu boksörümüz arkadaşlarının hiç birinde görülmeyen ferdi bir buluş ve görüşle rakibini bocalatmayı bilmiş hocası dahi gösteremediği şeyler yapmasından dolayı hayranlık Tebessümlerini gizleyememiştir. Zira hocası Mehmet'in yaptığı fentleri kendi öğretmiş olsaydı diğer boksörlerin de aynı şeyleri yapmaları gerekirdi.

57 kilo Kırıkkalegücü Yasin Karakuş'a 57 kilo Ring-İhtisas Eraslan Doruk (Nakavtla) Yasin Karakuş birinci raunt bir kaç atak yapmışsa da, karışık çalışan Eraslan'ın peş peşe vurduğu 2 kroşeden kurtulamamış önce "nakdavn" olmuş, ondan sonra yediği sol direkt sağ kroşeyle de nakavt olmuştur.

60 kilo Ateş Kanberk'e Kırıkkalegücü 60 kilo Ali Pur Ring-İhtisas galip Ateş Kanberk çok kilo düştüğü için rakibi Ali Pur karşısında dayanamamış ve birinci rauntta abandone olmuştur. Yalnız şu bir gerçek ki maça bir gün kala hiç bir sporcuya hocası hamamda 4,5 kilo düşürtüp te sonra da o sporcudan başarı

bekleyemez. 63,5 kilo Gündüz Özkan Kırıkkalegücü 63,5 kilo Hasan Keskin Ring-İhtisas abandone ile...

Gündüz Özkan rakibine nazaran ürkek ve korkaktı. Atak yapmayı bilmiyor, körü körüne hücumlar yapıyordu

Netice olarak kurnaz dövüşen rakibine abandone oldu.

67 kiloda Kırıkkalegücü'nden Abdullah Ertunç ile 71 kiloda Vural Yaman'ın rakipleri tartı ve maç saatinden evvel gelmediklerinden her iki boksörümüz de hükmen galip gelmişlerdir.

75 kiloda Kırıkkalegücü'nden Hasan'la Ring-İhtisastan Erol Işıtman'ın maçında Hasan arkasını dönmek suretiyle faul yaptığından orta hakem diskalifiye etmiş ve Erol Işıtman galip gelmiştir.

Ring-İhtisasın ikinci 75 kilosu Selçuk'la 81 kilodaki boksörlerine karşı Kırıkkalegücü boksör çıkaramadığından her iki boksör de hükmen galip gelmişlerdir. Eğer iki hükmen galibiyetimizi Ring-İhtisasın iki hükmen galibiyetinin sileceğini hesaplırsak 5-2 mağlup olmuş oluyoruz. Bütünü ile hesaplırsak 11 maçtan 4'ünü almış 7'sini kaybetmiş oluyoruz. Bu netice bizim ve Kırıkkale boksü için hakikaten üzücü ve o nispette de utandırıcıdır. Bundan sonraki müsabakalarda bütün boksörlere başarılar dileriz.⁶⁰¹

Hürkale Gazetesi, yayımlandığı dönemlerde spor haberlerine özel bir önem vermiş, bilhassa Kırıkkalespor konusunda her türlü haberi kamuoyuyla paylaşmıştır. Kendine has üslubu ve muhalif çizgisi spor haberlerinde de görülebilen Hürkale'de yer alan bazı haberlere göz atılacak olursa;

Kırıkkalespor'un Sahası Açılıyor: Geçen sezon Tarsus şampiyonluk maçında doğan olaylar nedeni ile bir yıl süreli kapatılmış olan Kırıkkalespor sahasının açılması yolunda bir hayli teşebbüsler yapılmıştı. Sayın Gençlik ve Spor Bakanı İsmet Sezgin Bey sahamızın açılması yolunda ilk mücadeleyi Ankara Milletvekili Cengizhan Yorulmaz'a müjdelemiştir. Bu yönde alınan bir telgrafın CHP İlçe Başkanlığınca belediye hoparlöründen halka duyurulması için bedeli ödenmek üzere götürülmüşken, son genel seçimler önü MP'den transfer olan Belediye Reisi Selim Özer ilanı kabul etmemiştir ve reklamlarla parti methiyesi yapamazsın demiştir.

⁶⁰¹ Boz Toprak, Yıl: 1, Sayı: 4, (29 Mayıs 1967 Pazartesi), s.4.

Sahamızın açılması artık gerçekleşmiş denilebilir ve fakat hangi gün açılacağı yolunda henüz bilgisiziz.⁶⁰²

Sahamız yine de açılmıyor: Pazar günü Kırıkkale-Ceyhan karşılaşmasının sahamızda yapılacağını diğer bir sütunumuzda müjdeliyorduk. Fakat bilinmeyen bir sebeple sahamız yine de açılmamış durumdaymış. Pazar günü Ceyhan karşılaşması yine Ankara'da olacakmış. Beden Terbiyesi Genel Müdürü Ulvi Genal ile Sami Yavrucak'ın açılma müjdesi yine de gölgede kaldı. Bu konudaki nedenleri gelecek sayıda döke saça izah edeceğiz. Şimdilik mufassal malumat edinemedik.⁶⁰³

Kırıkkalespor Maçları Kendi Sahasında Oynanacak: 25 Haziran 1969 kanlı Çarşamba olayları yüzünden bir yıllığına kapatılan Kırıkkalespor sahası Sayın Gençlik ve Spor Bakanı İsmet Sezgin beyin ilgileri ile 22.3.1970 Pazar günü Ceyhan karşılaşmasına açılmış olacaktır.

Kırıkkalespor severleri bu açılışa pek sevinmişlerdir ve çok kalabalık bir seyirci tarafından bu ilk maçımız izlenecektir.

1969-1970 sezonu yaptığımız bütün karşılaşmaları başka şehirlerin sahalarında yaptığımız için seyirci ve saha avantajından faydalanmamıştık. Böylelikle de puan cetvelinin orta sıralarında ancak yer alabildik. Eğer karşılaşmalara sahamız açık bulunsaydı yine bu yıl da şampiyonlukta çok büyük iddia sahibi olacaktık.

Kırıkkalespor Kulübü Başkanı Sayın Cemal Diker bu sezondaki geride kalışımızın gelecek yıla örnek olmasını ve mutlaka şampiyonluğa gidilmesini istiyor. Bunun için de iyi transferler yapılacağını ve güzel oyun çıkartılacağını beyan ediyor. "Sadece seyircilerden beklenen tek şey Kırıkkale'ye yakışır tezahürat yapılması ve taşkınlık yapılmamasıdır" diyor.

Vatandaşlarımızın daha ağır davranmaları ve Kırıkkale halkının ne derece misafirperver olduğunu ispatlaması gerekir. Sahamızın kapalı oluşu ile her maç için dışarıya gittik ve on binlerce lira masraflarımız oldu. Üstelik de saha ve seyirci avantajından da yoksun kaldık. Ankara sahalarında yapılan her karşılaşmada toplum polisi başımızda copla dikildi ve huzurumuzu kaçırdı. Başka takımların oyunlarında

⁶⁰² Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 174, (14 Mart 1970 Cumartesi), s.4.

⁶⁰³ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 174, (14 Mart 1970 Cumartesi), s.4.

görülmeven toplum polisi, Kırıkkale halkından hınç almaya çalıştılar. İşte bu nedenlerle de hep kaybettik, hep zararımız ortaya geldi.

Kırıkkale halkı bundan böyle bol tezahürat yapmalı fakat taşkınlık yapmamalıdır. Hakemlere küfür edilmemelidir, emniyet ve asayiş düzenleyicilere saygılı davranmalıdırlar. Galiz küfür ve huzur bozucu davranışlar artık görülmemelidir.

Spor Toto gelirlerimize temlik konuldu: Kırıkkalespor eski başkanlarından Yılmaz Akcan Kırıkkalespor'da olan alacağından dolayı Spor Toto gelirlerimize temlik koymuştur. Bu ispatlayan belge aynen şöyledir:

Kırıkkalespor Kulübü Başkanlığına

Kırıkkale

Sayı: 06-421/409

Tarih: 16.1.1970

Spor Toto Teşkilat Md

7.1.1970 tarih ve 87 sayıya cevaben kulübümüz isim hakları Yılmaz Akcan adına 100.00 lira temlikli bulunup bakiye 16.787 lira kalmıştır.

23.hafta kulübümüz adına 9.058 lira ve 24.hafta ise 5.015 lira tahakkuk etmiştir. Bilgilerinizi rica ederiz.

Spor Toto Teşkilat Müdürlüğü

Özdemir Aksu – Ahmet Kiper

Bu durumda Kırıkkalespor, Spor Toto alacakları eski başkan tarafından temlikle el konulmuş duruma getirilmiştir.⁶⁰⁴

Türk Ticaret Bankası Malatya ve Kırıkkale takımlarına centilmenlik kupası verdi: 4 Nisan 1970 Pazar günü on aydan beri kapalı olup da ilk maçı yapılan Kırıkkalespor sahasının açılışında rakip takım Malatyaspor ile Kırıkkalespor takımlarına ilçemiz Ticaret Bankası birer centilmenlik kupası vermiştir. Daha kuruluş halinde olan ve sportif alanda da en yakın sıcak ilgiyi esirgemeyen Kırıkkale Türk Ticaret Bankasının davranışı sporseverler arasında da memnuniyet yaratmıştır.

⁶⁰⁴ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 174, (14 Mart 1970 Cumartesi), s.4.

Kırıkkalespor sahasında yapılan bütün maçlarda ilk defa bir banka yakınlık gösteriyor ve hele böyle önemi çok olan bir günde karşılaşılan takımlara centilmenlik kupası veriliyordu. Henüz açılışı yapılmayan ve 10 Nisan 1970 tarihinde hizmete girecek olan Kırıkkale Türk Ticaret Bankasının bu yakın ilgisi çevrede geniş yankı yapmıştır.

Kırıkkalespor severleri ve yöneticileri bu sıcak alakadan memnun kalmışlardır. Türk Ticaret Bankasının çalışmalarında Kırıkkalespor severleri olarak başarı temennisindeyiz.⁶⁰⁵

Kırıkkalespor-Petrol Ofisi Maçı: Geçtiğimiz Pazar günü yapılan Kırıkkalespor-Petrol Ofisi maçı Ekrem'in 55'inci dakikada kaydettiği golle 1-0 galibiyetimizle sonuçlanmıştır. Bu galibiyetten dolayı Kırıkkale Ticaret Bankası her oyuncuya yüz lira galibiyet primi dağıtmıştır. Şehrimizde yeni hizmete giren Ticaret Bankasının bu davranışı sporsever mahfillerde takdirle karşılanmıştır. Diğer bankaların da Ticaret Bankasını örnek alması şayan-ı tavsiyedir.⁶⁰⁶

Tokatspor Kırıkkale'de: 26 Nisan 1970 Pazar günü Kırıkkale'de yapılacak Kırıkkalespor-Tokatspor karşılaşması için Tokatspor Kırıkkale'ye bugün vasıl olmuştur. Kırıkkalespor yetkilileri bir geceyi ilçemizde geçirecek Tokatspor için Yıldırım Palas Otelinden yatak ayırtmıştır. Kırıkkalespor'u kardeş takım ilan eden Tokatspor'a maç süresince ve maçtan sonra halkımızın kardeşane davranacağı mutlakdır. Kırıkkale, Tokat karşılaşmasında galip gelirken halkının alkış tufanına tuttuğu bir takım olmuştur. Şimdi de Tokatlıları hem yenip hem de alkışlamamız gerekmektedir. Göstereceğimiz sıcak ilgiden kardeş takımı memnun bırakmalıyız. Maç sonu şehrimizden ayrılırken de kardeş takımı sevgi ile uğurlamalıyız. Her zaman olduğu gibi bu defa da halkımızın daha sakin bir maç seyredeceğini bekliyoruz. Kırıkkale halkının toplum polisi ile değil dört bekçi ile daha sakin maç seyrettiğini ispatlamış bulunuyoruz. Bundan sonraki her karşılaşmamızda bu halin devam edeceğinden esasen eminiz.⁶⁰⁷

⁶⁰⁵ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 178, (8 Nisan 1970 Çarşamba), s.4

⁶⁰⁶ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 180, (25 Nisan 1970 Cumartesi), s.4

⁶⁰⁷ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 180, (25 Nisan 1970 Cumartesi), s.4

Kırıkkale Stadyumu İhale Edilecekmiş: Aldığımız bir habere göre ilçenin Başpınar mevkiinde yapılacak olan şehir stadyumu inşaatı bu yıl ve pek yakında ihale edilecekmiş.

Bunun için Beden Terbiyesinde yoğun bir çalışma başlamıştır.

Yeni stadyumun yapılması ile Kırıkkale pek çok şey kazanmış olacak ve kentimiz gençliği kahvelerden kurtulmak ve sportif alanda çalışmak imkânına kavuşacaktır.⁶⁰⁸

Kardeş takımların karşılaşmasında Kırıkkalespor Tokatspor'a üç gol attı dokuz gol de kaçırdı: 26 Nisan 1970 Pazar günü yapılan Kırıkkalespor-Tokatspor karşılaşmasında Kırıkkale rakibinden bir gol yerken üç gol de gönderdi ve dokuz gol de kaçırdı. Kırıkkalespor gollerini 10. saniyede Burhan, 34'te Telli ve 40'ta Burhan kaydetmiştir. Tokatspor'un tek golünü ise 13'te Ümit kaydetmiştir.

Yapılan bu önemli maçta Kırıkkalespor dokuz gol kaçırmıştır. Her nedense büyük bir şanssızlık içerisinde olan Kırıkkalespor bomboş kalan kalelere dahi gol atamıyordu. Kırıkkalespor çok büyük bir şanssızlık içerisinde çırpınıyordu ve maç bitene kadar Tokatspor kalesine hücum halinde idi.

Yalnız, Tokatspor'un 12 numaralı oyuncusu Erkan gâh kendi kalesi önünde görülüyordu. Canavar gibi her tarafta bulunan bu oyuncu seyircilerin takdirini şiddetle topluyordu. Ümit'in attığı tek gol Kırıkkale'nin katil ve hırçın denilen seyircilerine çılgınca alkışlanıyor ve çok yaşa kardeş Tokat temposu tutuluyordu. Şeref tribününde bulunan eski Kırıkkale Jandarma Komutanımız ve halen Tokat Jandarma Alay Komutan Vekili Yarbay İsmet Erciyes, kardeş takım vasfının doğuşunda ve rakip takımın gol atışında etkili bir zat idi. Ara sıra Kırıkkale Kaymakamı Sayın Tacettin Özüncer ile karşılıklı sohbet yapmaktan da geri kalmıyordu. Yanında Tokatspor takımlarının birbirlerini kardeş takım olarak ilan ettiği bu maç çok ciddi ve iyi bir oyun seyrini sporseverlere zevkle seyrettirdi.

Maçtan bir gün önce Kırıkkalespor yöneticileri Yeni Yıldız Lokantasında kardeş takıma bir yemek ziyafeti vermiş ve Kırıkkalesporlu Burhan, ilgisi ile şehir dâhili bir gezi tertip ettirmiş ve yöneticiler de baş başa içten bir spor arkadaşlığı sohbetine koyulmuşlardır.

⁶⁰⁸ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 181, (6 Mayıs 1970 Çarşamba), s.1

Yeni Yıldız Lokantasından ayrılış sırasında lokanta sahibi ve sporseverliği ile tanınmış Sayın Hasan Ögütçü maç yapılacağı Pazar günü öğle yemeği için kardeş takımı yemeğe davet etmiş ve yemek yenilmiştir. Hasan Ögütçü'nün bu centilmen davranışı sporsever mahfillerde memnuniyet yaratmıştır.

Gayet samimi ve çok ciddi yapılan maç seyircileri memnun etmiştir. Toplum polisinin olmadığı ve hiçbir taşkınlığın vuku bulmadığı bu maçta gerek emniyet ve gerekse Jandarma Komutanlığı tedbirler almıştır. En basit bir hadisenin vuku bulmaması toplum polisi olmayalı kaçınıcı haftadır devam ediyor ve çevreyi memnun bırakıyordu.⁶⁰⁹

Kırıkkalespor'dan beklenen: 1969-1970 sezonunu kapatmak üzereyiz ve birkaç karşılaşmamız kalmıştır. Takımımızın şampiyonlukta bu sezon bir iddiası yoktur ve henüz puan cetvelinde altıncı sıradayız. Geçtiğimiz sezon maçlarının tümüne yakınına tamamen dış sahalarda yaptığımızdan seyirci ve saha avantajından yoksun kaldık. Bu nedenle de şu anki durumumuzdan müşteki değiliz. Fakat Kırıkkalespor üçüncü lige şampiyonluk ahtı ile girmiş, sporseverlerini umutlandırmış bir takım olduğundan önümüzdeki sezona güçlü bir hazırlık yapmalıdır. Cezası bitmekte olan oyuncularımızın kalitelileri tekrar angaje edilmeli dış transfer için gereken hazırlık süratle yapılmalıdır. Önümüzdeki sezonun başından itibaren ilk yapılacak maçtan başlamak üzere hep de puan derleme azminde olmalıyız. Oyuncuların aylıkları süresinde ödenmeli kesinti yapılmamalıdır. Gerek kendi sahamızda ve gerekse dış sahalarda yapılacak karşılaşmalardan günlerce önce sıkı kampa alınma hususu ihmale alınmamalıdır. Dış maçlara gidilirken spordan anlayan ve oyuncuları ihmal etmeyen güçlü kişiler nezaret etme görevini almalıdırlar. Takımımız öteden beri olduğu gibi asla ve asla şike denilen nesneye itibar etmemelidir. Oyuncuların serbest günleri dahi kontrol altında olmalıdır.

Bütün bunlarla birlikte halkımız da manevi destekten kaçınmayacağı gibi maddi yardımdan da kaçmamalıdır. Her fert karınca kaderince kulübüne para yardımında olmalıdır ve hatta yardım etmeyi her ay için prensip edinmelidir. Kulübümüzün başarıya ulaşmasını sorumluluk yüklediğimiz birkaç zenginimizle iş

⁶⁰⁹ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 181, (6 Mayıs 1970 Çarşamba), s.4.

adamımızın omuzuna bırakmamalıyız. İçten gelen bir heyecanla takımının başarısını alkışlayanlar takımına para yardımında bulunmayı itiyat edinmelidirler.

Bilhassa şehrimizde yapılan bütün karşılaşmalarda seyircilerimiz karşı takım oyunlarına seyircilerine saygılı olmalıdırlar. Tezahürat yapılmalı ve fakat taşkınlık olmamalıdır. Her maçta kaderimizi bağlı olduğumuz hakemlere galiz küfürler yuhalar çekmemeliyiz. Yapılmış bir haksızlık görülüyorsa galiz küfürsüz de ifade edilebilir. Oyuncular kadar seyircilerin de zafere ulaşmada payı vardır. Şehrimizde yapılacak maçlara giden seyircilerimiz çoğunlukla alkol alarak gitmekten ırak kalmalıdırlar. Şehrimizde yapılacak misafirlere saygılı oluşumunu şayi edebilirsek karşılanacak takım taraftarlarının getireceği iç dövizi az görmemeliyiz.

İdareci, oyuncu ve seyircilerimizin yukarıda izahına çalıştığımız hususlara riayet etmesi mutlaka faydamıza olacaktır.

Kırıkkalespor bu sezon şampiyonluk için oynayacak: Kuruluşundan bugüne kadar şampiyonluk iddiasında ben de varım diyen Kırıkkalespor üç yıldan beri puan sırasının en başlarında yer almıştır. Üç yıldan beri büyük şanssızlıklarla şampiyonluğu kaçırmıştır. Geçen yılki olaylar nedeni ile sahamızın bir yıl oyuna kapatılmış olduğundan bütün maçları dış sahalarda seyirci avantajı ve saha avantajından yoksun olmamıza rağmen dördüncülükle kapatmış bulunuyoruz. Fakat bu sezon yapılacak bütün karşılaşmaları birinci maçtan itibaren ciddiye alarak şampiyonluğu elde edeceğiz. Şu an için transferi tamamlayan takımımız dış transfer olarak da üç oyuncu temin etmiştir. Zaten bizim eski oyuncularımızın tümü de iyi ve kaliteli oyunculardır. Eski oyuncularımızla elde ettiğimiz neticeler göz önündedir. Kırıkkalespor yönetim kurulu ise bu kenti ve takımını yürekten sevenlerden teşekkül etmiştir. Yönetim kurulu bugünkü görüntüsü ile halkın itimadını toplamış ve gerçek anlamı ile de güvenç duyulacak şahsiyetler topluluğudur.

Dört gruba ayrılan üçüncü ligde bize rakip olabilecek tek takımın Gaziantepspor olduğunu gazetelerden öğrenmekteyiz. Birinci ligden oyuncu transfer ettiği yine basından öğrendiğimiz bu takım bakalım yeni katıldığı üçüncü ligde ne derece başarılı olabilecektir? Bunu önümüzdeki sezon karşılaşmalarına görebileceğiz. Fakat Kırıkkalespor gibi canavar bir takımın karşısında şampiyonluk başarısını elde edeceğini sanmıyoruz. Zira şampiyonluk özlemi bizim yıllardır hasretini çektiğimiz bir arzudur. Oynadığımız üç yılın neticelerine bir göz atılması

dahi kıl payı nasıl şampiyonluklar kaçırdığımızı ispatlar. Kırıkkalespor gerçek manası ile çok güçlü bir takımdır ve bu yılı layık olduğu yere varacaktır.⁶¹⁰

Kırıkkalespor sezonu başarı ile açtı, şampiyonluğu lafla değil oynanacak ciddi oyunla alacağız: İç ve dış transfere yüz bin liranın üstünde para harcayan Kırıkkalespor 2 Ağustos Pazar günü yeni sezonu açmıştır. Futbol ekibimize 3 amatör, 4 profesyonel oyuncu daha katılmış bulunuyor. Açılış töreninde çok kalabalık sporsever hem şehirlerimiz katılmışlardır. Kulüp başkanı Sayın Cemal Diker işleri dolayısı ile şehir dışında bulunduğundan törene katılamamıştır. Açılış konuşmasını idare heyetinden Salih Üçer yapmıştır. “Kırıkkalespor şampiyonluğu diğer takımlar gibi laf ile değil de ciddi oyunla sağlanacaktır. Kaçırdığımız fırsatlar bizim için az zararlı sayılmaz. Sahamızın kapalı olduğu ve seyirci avantajından yoksun olduğumuz geçen sezon bile dördüncü oluşumuz azımsanacak bir gayret sarfi değildir” demiştir.

Takımımıza yeni katılan elemanlar şunlardır: Bakırköy’den Alaattin, İstanbul Küçükpazar’dan Hızır, Orduspor’dan Nevzat, Ceyhan’dan Koço, Antalya’dan Yüksel, Şekerspor’dan ve eski Kırıkkalesporlu Güler kadroya dâhil edilmişlerdir.

9 Ağustos 1970 Pazar günü Karabudak stadında bir jübile karşılaşması yapılmıştır. Bu jübile maçı antrenör Şehmuz Eraslan tarafından yönetilmiştir. On yıl süre ile Ankaragücü formasını giyip bir yıl önce de Kırıkkalespor’a katılan Şehmuz Eraslan güçlü bir elemandır. Yapılacak Şehmuz Eraslan jübilesine pek çok eski oyuncu da katılacaktır. Fenerbahçe’den Can ve Şeref, Galatasaray’dan Metin Oktay, Ankara Demirspor’dan Fikri davetliler arasındadırlar.

Şimdiden Kırıkkalespor’da yapılacak maçların özlemi hissedilmektedir, şampiyonluk umudu sezilmektedir.⁶¹¹

Kırıkkale-Kastamonu Maçı üzüntülü idi: 6 Eylül’de Kastamonu’da deplasman maçı yapıldı. Tahminen bine sayısı varan Kırıkkale sporseverleri Kastamonu’ya kadar gitmişlerdi. İl olduğu için büyük yatırımla yapılmış muazzam stat, seyirciler tarafından iyiden iyiye doldurulmuştu. Fakat Kastamonu seyircisi çok hırçın ve küfürlü hareket ediyor, oyuncu ve seyircilerimize alenen taş atıyorlardı. Maçın hakemi Kastamonu’nun kazanması için en küçük fırsatları bile

⁶¹⁰ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 190, (22 Temmuz 1970 Çarşamba), s.4.

⁶¹¹ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 192, (12 Ağustos 1970 Çarşamba), s.4.

değerlendiriyordu. Geçmişteki Çorum'da karşılaştığımız durumun aynısı Kastamonu'da da karşımıza gelmişti. Polis tedbirini yine almış olduğu için ve hatta yollara barikatlar kurarak bizim hadisesiz gidişimize ilgi gösterdiği için önemli hadise olmadı. Fakat müteferrik hadiseler çok çok oldu.

Kırıkkalespor seyircileri “Yaptıklarınızı unutmayın, siz de geleceksiniz” diye bağırarak rakip sahadan ayrıldık. Kastamonu kazara kalemizi boylayan ve ağır yuvarlanışlarla kaleye zor giren bir gol ile 1-0 galip durumda oldular.⁶¹²

Kırıkkalespor Mardin'den bir altın puanla döndü: Kırıkkalespor deplasman karşılaşmalarından Mardin'den bir altın puanla döndü. 4 Ekim Pazar günü Mardin'de yapılan maçta 0-0 berabere kalınması ile takımımız bir altın puan hak etmiştir. Puan cetvelinin ikinci sırasında iken Elazığ'ın sekiz puan alışı ile ikincilik sırasını elimizden almıştır. Yeşil grupta birinci sırayı 11 puanla Konya İdman Yurdu, ikinci sırayı 8 puanla Elazığspor ve üçüncü sırayı da 7 puanla takımımız işgal etmektedirler. İleride daha yapılacak çok maçımız olduğu gibi takımımız bir oyun da noksan oynamış bulunuyor. Noksan oyun oynamamış olsaydı puan cetveli halile allak bullak olacaktı. Şampiyonlukta ben de varım diyen ve esasen 3. Lige bu aht ile başlayan Kırıkkalespor inşallah bu yıl amacına ulaşacaktır.⁶¹³

H- SAĞLIK HABERLERİ

Bugün Türkiye'nin sayılı hastanelerine sahip olan ve sağlık konusunda İç Anadolu'da önemli merkezlerden birisi olan Kırıkkale'de sağlık alanında yapılan çalışmalar, meydana gelen ciddi sağlık olayları ve sağlık konusundaki diğer haberlerden örnekler bu bölümde yer almaktadır.

O günlerde ortaya çıkan “Asya Gribi”nin Kırıkkale'de görülmesi üzerine bir haber yapan gazete, 20 hasta için bu teşhisin konulduğunu, hastalığın tedavisinin penisilinle mümkün olduğunu, ancak ilçede yeterli penisilin bulunmadığını, bunun yanında doktorların birçoğunun da izinde olmalarının büyük sorun teşkil ettiğini vurguluyor.⁶¹⁴

⁶¹² Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 193, (19 Eylül 1970 Cumartesi), s.4.

⁶¹³ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 197, (10 Ekim 1970 Cumartesi), s.1.

⁶¹⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 103, (21 Ağustos 1957 Çarşamba), s.1.

Bu gazetenin Kırıkkale'ye yönelik problem tanımları arasında ilk sıralarda gelen “doktorların topluca izin alması”, “Şehrimizde Resmi Doktor Kalmadı” başlıklı haberde de iyiden iyiye kendisini gösteriyor. “Artık kaza olmaktan çıkmış, vilayet diyebileceğimiz bir çapa yükselmiş bulunan Kırıkkale’imizde resmi doktorların kâffesine birden izin verilmesi birçok vatandaşları müşkül duruma bırakmıştır” cümlesinde ifadesini bulan bu durumun sebebi olarak da hükümet doktorunun kurs görmek üzere şehrimizi terk etmesi, belediye doktorunun izinli ve istirahatli bulunması, ayrıca yine belediye sıhhat memurunun da izine gitmesi gösterilmektedir. Öte yandan, sıtma savaşı doktorunun izinli olduğu ve alay doktoruna da izin verilmiş olması sebebiyle Kırıkkale’de hiç bir resmi doktorun kalmadığı meydana çıkmıştır.⁶¹⁵

Bir sanayi şehri haline gelmeye başlayan Kırıkkale'ye her gün yüzlerce farklı kişinin birkaç saatliğine de olsa girip çıktığını ifade eden gazete, bu kişilerin yemek yedikleri lokantaların hijyen sorunu olduğundan bahsediyor. Gazetenin haberine göre, yeterince denetlenmeyen lokantalar, Kırıkkale'nin imajı için hiç de uygun değil!⁶¹⁶

“Lokantalarımız Çok Bakımsızdır” başlıklı haberde Kırıkkale’de yeterince lokanta bulunmadığından yakınan gazete, olanların da bakımsız olduğunu ifade ediyor.⁶¹⁷

“Mavi Meleklerin Kırıkkale’deki Faaliyetleri” başlıklı habere göre “Kızılay Kan Merkezinin bütün yurt içerisindeki çalışmalarına paralel olarak Ankara’nın merkezi seyyar ekibi bugün Kırıkkale’ye gelmiştir.” Ekibin askeri ve sivil teşekküllerle kan bağışi kampanyası başlattığını beyan eden habere göre, “Mavi Melekler” ekibi bugüne kadar MKE tesislerinin Ankara, Elmadağ ve Kırıkkale’de çalışan elamanlarından 290 şişe kan temin etmişlerdir.⁶¹⁸

“Kaza İçerisindeki Hayvanlar Şehir Dışarısına Çıkarılacak” Başlıklı haber göre Kaza Hıfzıssıhha Meclisinin aldığı bir kararla şehir içinde bulunan ve ahırlarda

⁶¹⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 103, (21 Ağustos 1957 Çarşamba), s.1.

⁶¹⁶ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 103, (21 Ağustos 1957 Çarşamba), s.1.

⁶¹⁷ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 106, (11 Nisan 1958 Cuma), s.1.

⁶¹⁸ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 108, (15 Temmuz 1958 Salı), s.3.

beslenmekte olan bilimum hayvanların, halk sağlığı ile alakalı olarak Şehir dışına çıkarılmasına karar verilmiştir.⁶¹⁹

Belediye Sıhhat Memuru Yadigâr Emerce 8000 Tifo AÇısı Yaptı: Yıllardan beri tek başına belediyemizin sıhhi işlerini ifa eden Yadigâr Emerce son bir ay içerisinde 8000 vatandaşa tifo aÇısı yapmak suretiyle bir rekor kıarak mesai saatleri dışında dahi çalışarak istirahatini feda etmiş bulunmaktadır. Bu enerjik memurumuzun yılmadan çalışması karşısında belediyemizin de anlayış gōsterdiđine inanıyoruz. Sıhhat Memuru Yadigâr Emerce’yi bu hizmetlerinden dolayı tebrik ederiz.⁶²⁰

Devlet Hastanesi İkinci Kısım İnşaatı: Devlet Hastanesinin ikinci kısım inşaat ihalesi tamamlanmış olup yakında inŐaata başlanacaktır.⁶²¹

Bōlgede gōrōlen Őap hastalığı hayvanlarımızı tehdit ediyor: Veteriner TeŐkilatı seferber oldu. İlaç sıkıntısı çekiliyor. Bōlgemiz de dâhil Kırıkkale, Keskin ve Delice’de bazı hayvanlarda gōrōlen Őap hastalığı son zamanlarda birdenbire artmıŐtır. Sūratile yayılabilen bu hastalığa karŐı veteriner teŐkilatı seferber edilmiŐ, önleyici tedbirler almıŐ, fakat gerekli ilaç bulunmadığından bōlgenin hayvanları sirayeti çok seri olan bu hastalığın tehdidi altına girmiŐtir.⁶²²

Kōylerimizde sıtmalıların aranmasına devam ediliyor: Bōlge de dâhil 118 kōyden 15 kōyümüz eradikasyon tatbikatına tabi tutuldu. Şehrimizde 1957 yılına kadar mevcut olan Sıtmayla Mōcadele Teşkilatı alıŐmaları sonunda Halifeli’den Kızılırmak’a dōkōldōđü yere kadar açılan kanal sonunda bu sabaha rastlayan bazı bataklık manzarası gōsteren yerlerle, su birikintileri tamamen kurutulmuŐ ve akıtılmıŐtır. Bu teşkilat daha ziyade sivrisinek imhası ve sıtmalıların korunmasıyla meşgul olmuştur. Teşkilat aynı yılın sonunda Eradikasyon adı altında, yine sivrisinek imhası, bataklık kurutulması yanında sıtmalı hasta arama, kan tahlili ve hastayı tecrit gibi çalışmalara da girmiştir.

Merkezi Şehrimizde bulunan Eradikasyon Şubesi sahasına Keskin ve Delice Kazalarına da dâhil bulunmaktadır. Bu teşkilatın Şehir dâhilindeki mōcadele işleri belediyeye ait bulunduğundan ancak, Şehre civar semtlerde evre aramaları

⁶¹⁹ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 112, (16 Ağustos 1958 Cumartesi), s. 4.

⁶²⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 6, Sayı: 115. (20 Eylöl 1958 Cumartesi), s.1.

⁶²¹ elikkale, Yıl: 1, Sayı: 16, (30 Ağustos 1962 Perşembe), s.1.

⁶²² elikkale, Yıl: 1, Sayı: 20, (4 Eylöl 1962 Salı), s.1.

yapmaktadır. 1957 yılından günümüze kadar bütün nüfusu kan tahliline tabi tutulan 15 köyümüzde 15 sıtmalıya rastlanmış, bunlar bakım ve ilaç müdahalesiyle tecrit edilmişlerdir. Bu köylerimiz pek az görülen sivrisinekler de sıtma taşıyıcı hale getirilmişlerdir. Yine bu yıllar içinde köylerimizde 3 tona yakın DDT kullanılmak suretiyle 25 köy haşerata karşı korunmuştur.⁶²³

Köylerimizde şap ve şarbon hastalığı var: Kaymakamlığa gelen haberlere göre hafta başından beri şehrimizin ondan fazla köyünde koyun ve sığırlar da şap ve şarbon salgını tespit edilmiştir. Bu hastalığa yakalanan hayvanlar birkaç saat içinde ölmektedirler. Şehrimiz veteriner ekibi seferber olmuş ve merkezden ilaç ve mücadele ekibi istemiştir. Şimdiye kadar yüzden fazla hayvanın telef olduğu öğrenilmiştir.⁶²⁴

Köylerimizde Hayvan Hastalığı Vardır: Kızıldere’de hafta içinde beş hayvan meçhul bir hastalıktan peşi sıra ölmüştür. Evvelki bir haberimizde şehrimizin bazı köylerinde hayvan hastalıkları baş gösterdiğini gereken tedbirlerin alındığını yazmıştık. Öteden beri yapılan mücadele ve münasebetle daha da artırılmış ve Ankara’dan ilaç istenmişti. Bu defa haber aldığımızı göre Kızıldere köyünde, hafta içinde peşi sıra beş sığır meçhul bir hastalıktan ölmüştür. Bu hastalığın, şarbon veya şap hastalığı olduğu belirtilmektedir. Bölge veterinerleri devamlı surette köylerimizi taramaktadırlar.⁶²⁵

Memleket Hastanesine Sağlık Bakanlığınca Yeni Bir Yardım Daha Yapıldı: Geçen yıldan beri inşaatı devam eden memleket hastanesinin çatısına kiremit döşeme işi de sona ermek üzeredir. Sağlık Bakanlığınca fenni malzeme temini için yeni bir yardım daha yapılmıştır.⁶²⁶

Kırıkkale içme suyunda koli mikrobu var: Halkın içme sularını kaynatması gerekiyor. Yüzde seksen nüfusumuz midyesinden rahatsızlık çekmektedir.

Kırıkkale şehir içme sularında öteden beri koli basili mikrobunun bulunduğu bilinen bir gerçektir. Bu nedenle de belediye geçen yıl bütçesinden klorlama cihazı için seksen bin lira civarında bir tahsisat ayırmıştır. Ayrılan tahsisatta ihtiyaç olunan cihaz için yatırılmıştır. Fakat koli basili mikrobunu heder etmeye yarayırlı bu cihazın

⁶²³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 20, (4 Eylül 1962 Salı), s.2.

⁶²⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 25, (10 Eylül 1962 Pazartesi), s.4.

⁶²⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 27, (12 Eylül 1962 Çarşamba), s.1.

⁶²⁶ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.1

faaliyette olup olmadığı bilinmemektedir. Halifeli boğazından şehre gelen içme su boru hattına bazı kanal sularının sızdığı ya da karıştığı tahmin edilmektedir de. Su hattının pek çok üst kapakları kırık veya yerinde olmadığından çobanların kirlettikleri de bilinmektedir. Bu su hattını bekliyor diye Kırıkkale Kaymakamlığının Belediye Reisliğinin talebine uygun olarak iki kişiye taşıma ruhsatlı ve belediye hesabından tabanca bile verdiği bilinmektedir. Bunlardan birisinin ismi Halifeli köyünden Gazi Ağırman diğeri ise ESO Müdürlüğünü işgal eden Burhan Çelik'tir. Suyumuz birçok mikrobun karışımı ile bozulup insan sağlığına zararlı olduğu halde ne bekleyen var ne de tabancasını çekip birilerine sıkan var. Hükümet Tabipliği bozulmuş sular nedeni ile akşama kadar dolup boşalırken suyun mecrasından bu yana akım durumunu tetkike lüzum bile görmemektedir. Makam kapısında bir polisin ve mesken kapısında da bir bekçinin şahsi asayişini sağladığı Kırıkkale Kaymakamlığı halkın emniyeti ile ilgilenmemektedir. Hıfzıssıhha kanununu yürütmek görevi de belediyeye aitken (bozulmuş sulardan dolayı) kendisine bir ceza zaptı tanzim ettirdiği görülmemektedir. Halkımızın yüzde sekseni bozuk sulardan mütevellit karın ağrısına tutulmuştur. Bu gerçek hiçbir vakit tekzip etmek ya da inkâr etmekle gizlenemeyecektir. Sağlık Bakanlığının Kırıkkale içme suyu ile ilgilenmesi ve esaslı bir tahlil sonucu vatandaşa duyurması gerekmektedir. Yoksa içmeye devam ettiğimiz şehir suyu Hindistan'da olduğu gibi (Kolera) hastalığına yakalatıp büyük bir sanayi şehrini boşaltacaktır. Kolera hastalığının olduğu yerlerde ölümlerin yikanması bile caiz değildir. Ancak kireçlenecek çukurlara doldurulması ve mikropların saçılmaması icap eder, bugün varlığı ile övünülen yüz bin nüfuslu bir sanayi kentinin toptan imhasına müsamaha asla doğru değildir. Eğer biz de bu yurdun çocukları isek, yurt korunmasında can vermiş şehitlerin ahfadı isek en önemli sorunumuz olan içme suyumuz klorlanmalıdır, bir başka temiz su bulunmalıdır veya akım yeri değiştirilmelidir. Gazetemiz geçen yıl da yaz sıcaklarının artması ile baş gösteren salgın hastalığa değinmişti. Hatta kaymakamlık makamının vekili ile hükümet tabipliği bir tekzip yazmışlardı da yayınlamıştık. Bu durumu Kırıkkale'nin halen kaymakamı olan Tacettin Özüncer pekiyi bilmektedir. Hatırlatılmasında ayrıca fayda umduğumuzdan bu hususu belirtmiş bulunuyoruz.

Halen şehir suyu mecradan ne miktarda geliyor depoya ne miktarda giriyor ve şehirde ne miktarda dağılıyor. Gelen suyun çok olduğu ve dağılan suyun ise az

olduğu meydanda iken bu konuya bir eğilimi ve araştırın yapılmıyor. Şehirdeki bütün su sayaçları bozuktur. Belediyenin su mevzuatı ise bozuk sayaçlardan yedi ton su parasının alınmasını icap ettiriyor. Bu durum karşısında üç beş çocuklu bir aile ocağı yedi ton su parası verirken günde yüzlerce ton su sarfiyatı yapan ekmek fabrikaları da yedi ton su parası veriyor ve dengesiz bir dağılım yapıyor. Şehir içme suyunun bir planı projesi yoktur. Su mevzuundan anlayan bilinçli elemanı yoktur. Su işlerine nezaret edecek ve su konusunda en ufak bir bilgisi olamayan bir müdürü veya reisi de yoktur. Beş milyon liralık borcu kapamak için devlet kapısında dilencilik yapan Kırıkkale belediyesi dengesiz su dağılımına dikkat etse dilenmeye de hacet yoktur. Meclis ise şehrin ihtiyaçlarını gereği titizlikle ele alamamış ve haziran dönemini de kapamıştır.

Kırıkkale halkının içme sularını kaynattıktan sonra içmeleri zaruri hal almıştır. Gelişigüzel şehir suyundan içilmemesi insan sağlığı için elzem olmuştur. Halkımızın suları kaynatmadan içmemesini duyurmayı Hürkale bir amme görevi olarak kabul etmiştir. İlgilileri de bu cümleden olarak uyarıda bulunuyoruz.⁶²⁷

I- DİNİ HAYAT KONULARINA İLİŞKİN HABERLER

Kırıkkale, öteden beri milliyetçi-muhafazakâr kimliğiyle bilinen bir şehirdir. Özellikle dini konulardaki hassasiyeti herkes tarafından bilinen Kırıkkale halkının bu özelliğini çok iyi bilen yerel gazetelerde mutlaka dini bilgilerin ve haberlerin bulunduğu özel sayfalar ya da köşeler bulunmaktadır. Bu sayfalardaki ya da köşelerdeki haberler ve yazılardan örnekler de bu bölümde yer almaktadır.

“Kırıkkale’imiz Müftüsüz mü Kalacak” başlığıyla verilen haberde, 2 yılda 2 müftünün çeşitli sebeplerle Kırıkkale’de tayin istediklerinden ve Kırıkkale’nin 2 aydan beri müftüsüz olduğuna dikkat çekilerek Diyanet’in bir an önce bu soruna çözüm bulması istenmektedir.⁶²⁸

Gazetenin millî ve manevî değerlere önem veren çizgisi, aslında Kırıkkale’de görev yapan imamların Kırıkkale Müftülüğüne şikâyeti niteliğindeki bir haberde kendisini göstermektedir. “Kırıkkale Müftüsünün Dikkatine” başlıklı haberde, imamların mikrofon kullanmaktan imtina etmelerine serzenişte bulunan gazete, bu

⁶²⁷ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 186, (13 Haziran 1970 Cumartesi), s.1.

⁶²⁸ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 96, (28 Mayıs 1957 Salı), s.1.

durumdan halkın rahatsız olduğunu müftülüğe duyurmak üzere yaptığı habere, “Şükürler olsun Allah’a ki Kırıkkale’imizde de bir kaç tane cami göklere yükselen iki minaresi ve Kaletepe’sindeki dalgalanan şanlı bayrağımızla gönüllerimize ferah ve inşirah vermektedir. Bundan böyle de yine bir kaç cami ve ihtiyacı kâfi okullar yapılacağına inanıyor ve istikbalimiz için artık endişe duyarak nedir bu halimiz? Okul yok, cami yok... Yazık bu milletin haline... diye sızlanmayacağız. Günden güne gerek kültürel ve gerekse içtimai kalkınmalarımızla Türk ve İslam olarak yine krallara taç giydirecek ve bütün dünyaya hükmedecek bir hale geleceğiz. Zira her millet layık olduğu bir mevkie yükselir dedikleri gibi bu asil Türk Milleti de mutlaka fitraten layık olduğu mevkie gelecektir. İşte bu kalkınmaları topyekûn olarak benimseyerek el ele vererek yaptığımız gün bizden sonraki gelecek nesiller de, büyük mütefekkir Ziya Gökalp’in (Vazifemi yaparım, Allah’ıma taparım veya Düşman illeri bozulup harap olacak, Türkiye büyüüp Turan olacak) diye işaret ettiği gibi hareketlerini ayarlamış olacaklardır. İşte o zaman bir büyük veya neslin atası olarak gözlerimiz arkada kalmayacaktır...” gibi bir yorumla başlamaktadır.⁶²⁹

Pazar Yeri Camiinin, pencerelerinin yaz aylarında açık olmasının pazar yerine yakın olan bu camide sinek sorununun yaşanmasına yol açtığı vurgulandığı haberde, cami yaptırma derneğinin ve belediyenin Pazar Yeri Camiinin pencerelerine sineklik tel taktırmaları temenni ediliyor.⁶³⁰

Din

Din, kültür olarak maddi manevi herhangi bir tehlike karşısınca mel (sığınılacak yer)... İslam dininin esası marifeti ilahidir. (Allah’ı bilmek) bu da ilimde olur. Tahsilsiz insan da rabbimi bilir. (terbiyecisini)... Ancak bilgili insan halikını (yaratıcısını) daha çok bildiği için onu daha çok sever, daha çok korkar. Emrini nehyini (yap dediğini, yapma dediğini) daha çok yerine getirir...

İslam dininde ilim (bilgi) ikidir; Hadis ‘el ilmi ııman, evvelül ebdan sümbeı edyan’... Yani İslam dininde bilgi ikidir. Birincisi beden bilgisi, ikincisi ise din bilgisidir. Dikkat edilecek olursa, hadiste beden bilgisi önce zikredilmiştir. Bunun sebebi insanlar önce bedenlerinin bilgisini bilsinler ki güzel ibadet, temiz kalp, hüsniyet memlekete millete hizmet sağlam bedenle olur. İkinci ilim ise öldükten

⁶²⁹ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 100, (21 Temmuz 1957 Pazar), s.4.

⁶³⁰ Kırıkkale Postası, Yıl: 5, Sayı: 103, (21 Ağustos 1957 Çarşamba), s.1.

sonra bir daha ölmek üzere yaşama bilgisidir. Bu da yine sağlam bedenle olur. Demek oluyor ki beden bilgisi kül olarak zamanların ihtiyaçlarının hepsi... Maddeten (görünen) şeyler... Daha doğrusu dünyadaki, bedeninin refahı için ihtiyaçlar temini bilgisidir. Öldükten sonra, yine bedeninin refahı ile arzulara nahiliyette din bilgisini öğrenip yapmakla olur. Manen, (görünmeyen) bu hayat görünen hayatımızın kârı ile elde edilir. Bu da emri ilahiden sonra güzel ahlâkla olur. Bizim dinimizin esası (İslam dinin) marifeti ilahi olduğuna göre ilah bilinmeden ibadet edilmez. Her akliselim idrakine göre mabudunu bilir (ibadet edeceği Allah ı) . Bu mevzu çok ince bir konu olduğu için Ziya Paşa'nın şu bendi ile yazıma son veriyorum; Hoşça kalınız

İdraki meali bu küçük akla gerekmez;

Zira ki o sıkleti bu terazi çekmez.⁶³¹

Ahlaki Tekâmül

Ahlakın bir tanımı da: bir kimsede içinde bulunduğu çevrede güdülen töreye uymak yetisidir.

İnsanlık üç ahlaki tekâmül devri geçirmektedir.

1.Egoizm (bencilik) devri. Bu devrede fert yalnız şahsi menfaatini gözetir. Ahlaki kaideleri kendi menfaati için düşünür. Başkasının elem ve ıstırabı onu hiç etkilemez. Karnını doyurmak için başkasının ölümü onun için zevk kaynağıdır. Bu ahlaki devreyi düşünen Spinoza “insan insana kurttur demişti”.

2.Altruizm (özgeci) devre: Bu devrede ise ahlaki kaideler ferdin kendi ailesi kendi kabilesi nihayet kendi milleti için caridir. İnsanlık bu gün bütün şiddeti ile bu devreyi yaşamaktadır.

3.Umumi ahlak devri: Umumi ahlakta ise ahlaki kaideler bütün insanlığı kapsar, insanların bir biri ile kardeş olarak yaşaması birbirini sevmesi umumi ahlakın faziletlerindedir.

Asrımızda umumi ahlakın kurulması için çalışmalar var. Birleşmiş milletler teşkilatı devletlerarası iktisadi ve askeri anlaşmalar, hem bu gayenin mahsulüdür. Ama hiçbir zaman özgeci ahlak sınırlarını aşamamıştır. Devletlerarası karşılıklı anlaşmalarda her millet şiddetle kendi çıkarlarını kolluyor. Kendi menfaati için anlaşmalara katılıyor. Dünya olayları her gün bu fikri doğrulamaktadır. Birleşmiş

⁶³¹ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 281, (18 Ocak 1964 Cumartesi), s.1.

milletlerdeki durumda aynıdır. Üye devlet hak ve insanlık uğruna değil kendi çıkarları için oylarını veriyorlar.

Bu gün bir Kıbrıs işi ile karşı karşıyayız. Bu mesele üç yılın beş yılın eseri değildir. Boşuna suçlu aranıyor. İş başında hangi partinin hükümeti bulunursa bulunsun kısa zamanda durumu lehimize çevirip bu günkünden farklı bir karar istihsaline muvaffak olamazdı. Milletler arası meseleler uzun vadeli bir çalışma ve yatırımla ancak halledilir.

Biz kurtuluş savaşından sonra bütün insanlığın üçüncü ahlak devrine girdiğini paktlar ve anlaşmaların bozulmayacağını bütün dünyanın yan yana kardeşçe yaşayacağını sanarak “yurtta sulh, cihanda sulh” parolamızı dünyaya ilan ederek sınırlarımız içine kapandık. Ama kısa zamanda gördük ki dünya milletleri bizim gibi düşünmüyor. Her millet kendi çıkarlarını düşünüyor, yaptığı anlaşma, verdiği yardımda kendi menfaatlerini ön planda tutuyor.⁶³²

J- SANAT HABERLERİ

Sanat, çok genç bir şehir olmasına rağmen Kırıkkale için önemli bir kavramdır. Kırıkkaleli şairlerin şiirleri güftelere beste olurken, Kırıkkale'nin yetiştirdiği sanatçılar dünya çapında nam salmışlardır. Kırıkkale yerel gazetelerinde sanatla ilgili haberlerden bazı örnekler bu bölümde yer almaktadır.

Mehmet Cengiz Altıntaş: “Ana Bu Can Vatanım”, Kaya Özdemiroğlu: “Eğer Öyleysen” isimli şiirler.⁶³³

Mehmet Akif Kırıkkale’de Muhteşem Bir Törenle Anıldı

Mehmet Akif’i anmak için şehrimizde muhteşem bir merasim yapılmıştır.

Sinema salonu tıklım tıklım doldurulmuştu. Tören saat 17.30’da arkadaşımız Kaya Özdemiroğlu’nun bir konuşması ile başlamış oldu. Özdemiroğlu Mehmet Akif’in vatanseverliği ve memleket ölçüsündeki hizmetleri etrafında geniş izahatta bulundu ve sık sık alkışlandı. Bunu takiben Batur adında bir genç de Mehmet Akif’in büyüklüğünden ve şiirlerinden bahsetti.

Gültekin Çamırlıoğlu adındaki bir hatip de Bülbül şiirini okudu.

⁶³² Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 1277, (8 Mayıs 1971 Cumartesi), s.1.

⁶³³ Kale, Yıl: 1, Sayı: 2, (11 Ocak 1952 Cuma), s.2.

Toplantıda hazır bulunan Antakya vekili Avukat Sayın Sadık Erdem ise alkış tufanı arasında veciz bir konuşma yaparak Mehmet Akif, Mehmet Emin ve Namık Kemal'in şiirlerinden örnek vererek her üç kıymetin şiirleri arasında mukayese yaptı, okuduğu Çanakkale şiiri toplantıya katılanların coşkunu tezahüratı ile karşılandı. Milletvekilinin bu konuşması alkışlar arasında son buldu.

Avukat ve Şair Kemalettin Oğuzalp Akif'in hayatından bahsettikten sonra Akif'in yazdığı bir şiiri okudu ve sürekli bir şekilde alkışlandı.

Bunu takiben Sadettin Ayvalı adındaki bir öğrenci, yüksek mühendis Şevket Kayserilioğlu Ümit şiirini, İsmet Seferoğlu Safahat'tan parçalar okuyarak alkışlandı ve takdir topladı.

Toplantıda hep birlikte söylenen İstiklal Marşı ile birlikte sona erdi.⁶³⁴

Sanat ve Edebiyat:

İş Bankasının bir süre önce açtığı şiir yarışmasında şehrimizin genç şairlerinden Kürşat Altıntaş aşağıdaki şiiriyle başarı göstermiştir. Yukarıda adı geçen bankanın "Resimli ve Biyografili Genç Kuşak Şiir Antolojisi" adlı kitapta şiirlerinden bir kısmı yer alacaktır.

Rüya ve Gerçek

Yine rüyalarım girdin bu gece

Bir tüle bürünmüştün

Dudak rengi, ateş rengi, aşk rengi

Kolların bana açık

Geldin çok uzaklardan

Pazılarımda kuvvet

Gözlerimde pırıltı

Kalbimde ilham oldun

Tatlı bir rayiha vardı buselerinde

Duydum aşkın sıcaklığını içimde

Yine rüyalarım girdin bu gece

Bir tüle bürünmüştün

Şarap rengi alev rengi aşk rengi

⁶³⁴ Bizim Kırkkale, Yıl: 4, Sayı: 348, (15 Ocak 1959 Perşembe), s.1.

Cennetten bir gün çaldım gönlümce...⁶³⁵

KIRIKKALE

Bahar geldi çiçeklerin açarken
Kedere gömüldün sen Kırıkkale
Çiçeklerde kelebekler uçarken
Gamlara büründün sen Kırıkkale

Anadolu senle öğünecekken
Sinende yüz bin nüfusu beslen
Kalbi yanık içi buruk bir hislen
Dertlere gark oldun sen Kırıkkale

Nice gariplerin ocağı hanın
Tozlara gömülür cadde meydanın
Senelerdir yok haline bakanın
Derdine ortağın yok Kırıkkale

Her nedense kara kaderin senin
Hep acı ile geçti güzel günlerin
Açmaz oldu mor menekşe güllerin
Derdinin teşhisi yok Kırıkkale

Boruların çifte çifte ötüyor
Fabrikada dumanların tütüyor
Yüz bin nüfus sinende yatıyor
Derdinin ilacı yok Kırıkkale

Her şeyin var senin gülsene biraz
Kışın geçti gitti işte geldi yaz

⁶³⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 5, (17 Ağustos 1962 Cuma), s.2.

Derdim yoktur diye etme itiraz
Dışın güler için gam Kırıkkale

Reis Develioğlu sana bakmadı
Çeşmelerin çağlayarak akmadı
Yollarını yaptırarak çıkmadı
Çıkmazlarda kaldın sen Kırıkkale

Ondan sonra başına geldi Selim
Derdin fazlalaştı perişan halin
Küstü felek sana esmiyor yelin
Çıkmazlara girdin sen Kırıkkale

Selim Özer gitti çaresiz kaldın
Âşık gibi şimdi verem mi oldun?
Ne oldu da böyle sararıp soldun
Sana uzanacak el Kırıkkale

Şimdi adaylar hep sıvadı kolu
Asfalt yapacaklar inan ki yolu
Çamura razıyız yağmasın dolu
Başına gelecek var Kırıkkale

Kimisi müteahhit kimisi tüccar
Kimisi konuşmaz dilinden naçar
Kimisi peşinden durmadan kaçır
Ne ellere kaldın sen Kırıkkale

Kimisi partili kimi bağımsız
Korkma kalman kale inan sahipsiz
Hayırlısı kimse onu isteriz
Sonun hayırlı olsun şen Kırıkkale

İsmail de der ki ey Kırıkkale
Görüyorsun düştük çok acı hale
Seçimlerin olsun bir defa hale
Sonunda gülersin sen Kırıkkale
İsmail Koçdoğan⁶³⁶

K- ÖNEMLİ GÜNLERE DAİR HABERLER

Kırıkkale, cumhuriyet şehri olması hasebiyle cumhuriyetin getirdiği tüm temel değerlere de sonuna kadar sahiptir. Devletine bağlı, milletini ve vatanını seven Kırıkkale halkı, tüm millî bayramlarda, tüm özel günlerde olabildiğince katılımcıdır.

Kırıkkale’de özel günlerde, milli bayramlarda yapılan faaliyetlerden örnekler bu başlık altındaki haberlerde görülebilir.

30 Ağustos Bayramı Kazamızda Heyecanla Kutlandı

Dün 30 Ağustos Bayramı her yerde olduğu gibi kazamızda da vakar içinde heyecanla kutlanmıştır. Sabah saat 9.30’da Garnizonda Kaymakam Hakkı Kavlakoğlu ve Garnizon Komutanının tebrikleri kabul etmesi ile bayrama başlanmış burada stadyuma gidilmiştir. Stadyumdaki tören vakur geçmiş ve günün önemini belirten bir konuşma yapılmıştır. Gece kazamızda fener alayları tertip edilmiştir. Bu arada gece Makine Kimya Endüstrisi Kurumu Lokalinde Mühimmat Fabrikası Verem Savaş Derneği tarafından verilen bir balo neşe içinde geç vakte kadar devam etmiştir.⁶³⁷

Törenin Programı: 30 Ağustos Zafer Bayramının 40. yılı münasebetiyle bugün şehrimizde büyük tören yapılacaktır. Saat 9.30’da Garnizonda resmî kabul 9.45’te lise önünden ATATÜRK anıtına hareketle çelenk konulacak. Saat 10.00’da stadyumda günün önemini belirten konuşmalar yapıldıktan sonra askeri geçit resmi yapılacaktır.⁶³⁸

Şehrimizdeki Törenler: Bütün yurdumuzda olduğu gibi, şehrimizde de 30 Ağustos zaferinin 40. Yıl dönümü töreni dün sabah saat 9.15’te Garnizonda yapılan

⁶³⁶ Dur Yolcu, Yıl: 1, Sayı: 2, (23 Mart 1972 Perşembe), s.2.

⁶³⁷ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 4, (31 Ağustos 1955 Cumartesi), s.1.

⁶³⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 16, (30 Ağustos 1962 Perşembe), s.1.

resmikabul ile başlamış, ATATÜRK anıtına çelenk konulması ve saygı duruşundan sonra resmigeçit için stadyuma gidilmiştir.⁶³⁹

(Kaymakamımız Soruyor) Atatürk'ün Anıtına MKE Bölge Müdürleri Bizzat Neden Çelenk Koyma Tenezzülünde Niçin Bulunmadılar: Kaymakam Sayın Latif Evrensel dün saat 16.00'da yaptığı basın toplantısında aşağıdaki açıklamalarda bulunmuştur: “Cumhuriyetimizin 39. Yıl dönümü bayramı bugün saat 13.00'te başlamıştır. Bilindiği gibi Cumhuriyet'in banisi Büyük Atatürk'ün hatırasına memleketimizin her tarafında olduğu gibi anıtlarına çelenk konulur.

Dün dikkat ettim, şehrimizdeki resmi ya da hususi teşekkürlerin bazıları, halen şehrimizin biricik Atatürk Anıtı olan MKE Kurumu Bölge Parkındaki heykeli etrafına bu teşekkürlerin müdür veya mümessilleri tarafından çelenk konuldu. Fakat MKE Kurumunun bütün çelenkleri odacılar veya bekçiler tarafından getirilip konulmak istenmiştir. Bu durum karşısında bas bas bağırdım ve böyle temsilcisiz gelmiş bütün çelenkleri parkın dışına kaldırttım. Bu ne demektir? Fabrika müdürleri tenezzül etmemişler de çelenkleri odacı ve bekçilerle göndermişlerdir. Bu durumu Atatürk'e hakaret addediyorum. Bu münevverler niçin bu kadar lakaytlar? Orada hazır bulunan gençleri çağırdım, Ey Atatürk'ün Cumhuriyeti emanet ettiği gençlik gördünüz, buraya Atatürk için çelenk koymak üzere odacı ve bekçileri gönderen münevverleri görün diye haykırdım.

Aynen yazmanızı rica ederim. Bütün Türk efkâr-ı umumiyesi duysun. Bunlar münevver olarak 4 milyon münevverlerden olarak Atatürk'ün ideolojisine böyle lakayt mı kalacaklardır?” diyerek basın toplantısına son vermiştir.⁶⁴⁰

Yüksek Öğrenim Derneğinin Bildirisi: Sayın Kırıkkaleliler, 28 Ekim 1962 Pazar günü saat 12.30'da MKE Bölge Parkındaki Atatürk'ü anma çelenk koyma törenine bazı müesseselerin gereken saygı ve önemi göstermedikleri esefle müşahede edilmiştir.

Atamın kurduğu ve biz gençlere emanet ettiği Cumhuriyetimizin 30. yılını kutlarken saygısızlık olarak atfedilecek bu olay tarafımızdan üzüntü ile karşılanmıştır.

⁶³⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 17, (31 Ağustos 1962 Cuma), s.1.

⁶⁴⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 66, (29 Ekim 1962 Pazartesi), s.1, 3.

Kırıkkale Yüksek Öğretim Gençliği olarak bu hareketi gazetemiz vasıtasıyla şiddetle protesto ettiğimizi siz sayın hemşerilerimize arz ederiz.⁶⁴¹

Şanlı Orduya Aziz Gençliğe Selam (Selim Pehlivanlı)

Mazisi yiğitlik, mertlik, şan ve şerefle dolu; Vatan, Bayarak, İstiklâl gibi kutsal mefhumların gerçek ve tek müdafî yağız Türk Ordusu sana gönlümüzün taa derinlerinden kalbimizin en gizli köşelerinden kopup gelen sevgili hürmet duygularıyla on binlerce selam...

Sen disiplin, itaat, ahlak ve faziletin sembolü, namus iffetin hakiki koruyucusu, yolunu ve yönünü şaşırın şaşkınlığın beyninde bombalaşan hürriyet güneşisin.

Seni tarih ve dünya milletleri asaletinle, yiğitliğine, adaletinle gayet iyi tanır. Sürgünle tarihin bağrına hiçbir millete nasip olmayan hamasî destanlar yazdın, tarihin seyrini kılıcınla değiştirdin. Çaldıran, Mercidabık, Ridaniye meydanları; Mohaç, Kaniye, Niğbolu, Plevne alanlarının her zerresinde koç yiğitlerin zafer nameleri yağız atların nal izleri sinmiş ve çizilmiştir.

Dumlupınar da, Sakarya da, Çanakkale de yarattığın hamasî destanlar dilden dile nesiller boyu söylene gelmektedir. Bu milletin nelere muktedir, istiklâl ve namus uğruna nelere kadir, haksızlık ve adaletsizliklere karşı ne kadar nefret ve gayz beslediğini ve neler yapabileceğine dünya bir kere daha şahit olmuştur. Milli varlığımızın nüvesi istiklalimizin ümit güneşi ve ebedî Şef Atamızın Cumhuriyeti emanet ettiği asil gençlik senin huzurunda bir kere daha vaziyet alıyor; göğsümüzü gererek seni minnet ve muhabbetle selamlayarak tertemiz nasiyenden şefkatle öpüyoruz. Gözlerimizden yanaklarımıza doğru yuvarlanan billûr sevinç damlalarında senin yurt severliğini ve nurlu istiklalini görmekteyiz.

Atatürk ün büyük nutku sana yolunu ve hareketlerini gösteren nurdan birer ışık süzmesi, kulağında yakuttan birer küpedir. Dudaklarında ilâhileşen Vatan sevgisi ve millet aşkı ezelden ebede doğru bir çağlayan gibi ak.⁶⁴²

Çanakkale Zaferi'nin 50.Yıl Dönümü (Selim Pehlivanlı)

⁶⁴¹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 66, (29 Ekim 1962 Pazartesi), s.1, 2.

⁶⁴² Kırıkkale, Yıl: 10, Sayı: 229, (9 Şubat 1963 Cumartesi), s.1.

Asil Türk milletimizin tarih boyunca zaferlerinin, dünya tarihini süslediğini hangi millet inkâr edebilir? İşte bunlardan birisi de Çanakkale Zaferidir. Bu zaferin özellikleri herkesin bildiği gibi saymakla tükenmez...

Güya Haçlı donanması ellerini kollarını sallaya sallaya İstanbul'a gireceklerini yüzde yüz, sandıkları kehanet, Türkün imanı karşısında tuzla buz oldu. Dünya bir daha öğrendi ki imanın kaldırmadığı kılıç kesmiyordu!

Zaten Haçlıların tek emeli İslamiyet'i ve onun ebediyen koruyucusu Türk milletini yeryüzünden silmekti. Buna muvaffak olmak için de bütün kudretleriyle ve kudurmuşçasına saldırıyorlardı. Onlar Hurrrrra diye bağıyorlar, bizler Allah Allah sesleriyle iman gücüne sarıldık. 50 yıl önce ki 18 Mart 1915 gün akşamı batan güneş, bütün dünyaya Türk milletinin Çanakkale'de yarattığı mucizeyi ilan ediyordu.

Bu zafer günü yıldönümü münasebetiyle vatan ve iman uğrunda canlarını vermiş olan başta büyük kumandan ve eşsiz kahraman Atatürk olmak üzere şehidimizin ruhları şad olsun.

ÇANAKKALE ŞEHİTLERİ

Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker,
Gökten ecdat inerek öpse o pak alını değer,
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor Tevhidi,
Bedrin aslanları ancak bu kadar şanlı idi.
Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın,
(Gömelim gel seni tarihe) desem sığmazsın,
Hercümerç ettiğin edvara da yetmez o kitap
Seni ancak ebediyetler eder istiap. (Mehmet Akif)⁶⁴³

23 Nisan (Selim Pehlivanlı)

Atatürk 14 Ağustos 1920'de, Büyük Millet Meclisi kürsüsünde şöyle haykırıyordu.

Efendiler, Bizim gidişatımız bizim görüşlerimiz efkâr-ı umumiyenin de malumudur ki Bolşevik prensipleri değildir ve olmayacaktır.

Bu hususu milletime kabul ettirmek içinde hiç düşünmedim Türk Devleti, Türk devleti olarak yaşayacak, yaşayacak ve yaşayacaktır.

⁶⁴³ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 352, (20 Mart 1965 Cumartesi), s.1.

Hayatı boyunca milli iradeyi ve milli hâkimiyeti kurmaya çalışan devrimleri ile Türk ulusunu bugünkü modern memleketler seviyesine ulaştırmak için gayret eden bu büyük insan, ileri görüşlü tam manasıyla batı kültürünü mezcetmiş bir varlıktı. O bundan 45 yıl önce 23 Nisan 1920 de Türk ulusunu Milli egemenliğine kavuşturdu, Hürriyeti Türk Milletine hediye etti.

Sene 23 Nisan 1920 günlerden Cuma Ankara sayılı ve unutulmaz günlerinden birini yaşamaktadır. Dile kolay bu koskoca 600 yıllık Osmanlı İmparatorluğu tarihe karışmış, yerine Türk Devleti isminde bir güneş doğmakta.

Yeni meclis binası önü ana baba günü sanki halk şenlik yaparak, kurbanlar kesmekte ve egemenliğinin bayramını kutlamaktadır. İşte 45 yıl sonra bugün ise o kutsal, o mutlu günü Ulusal Egemenlik Bayramını tekrar kutluyoruz. Ey koca Türk yerinde rahat uyu, rahat uyu çünkü kalbimiz bize bahsettiğin hürriyet ateşi ile doludur, devrimlerimiz ve hürriyetimizi ilelebet koruyacağız.⁶⁴⁴

Kırıkkale’de 23 Nisan Bayramı Törenlerle Kutlandı: Sabahın erken saatlerinden itibaren renk renk giysili çocuklar sokaklarda dolaşıyorlardı. Her okulun önünde törene katılacak çocuklar sıralanıyorlardı. Tören Fikret Karabudak stadyumunda yapılmıştır. Stadyumu dolduran yirmi bine yakın vatandaş omuz omuza töreni takip etmek zorunda kalıyordu.

Şeref tribününde yine eski aksaklık aynen görülüyordu. Yine protokol sırası takip edilmiyordu. İlçenin Cumhuriyet Savcılığı, Hâkimler Kurulu, banka temsilcileri, diğer birçok daire amirleri yine eskisi gibi şeref tribününe davet edilmemişlerdi.

Lise, İlkokul, Ticaret Lisesi, MKE, Çırac Okulu, Ortaokul, Tınaz, Mehmet Işıtan, Hürriyet, Kale, Çalılıöz, Rasattepe, Mustafa Necati, Mehmet Varlıoğlu, İsmet Aydın, Kurtuluş İlkokullarının hepsi törende resmigeçide katılmışlardır. Karabudak Stadının kabil olmadığı gibi ayakta bile durmak zordu. Her aile ocağı törene katılacak okul talebesi yavrularının geçişini izliyorlardı.

Kırıkkale’nin daracık ve gidiş geliş olmayan yollarında vasıtalar yine sonsuz süratle seyrediyor. Her an bir küçük çocuğun tekerler altında kalması çok muhtemel bulunuyordu. Belediye arozözleri yolları sulamamıştı ve caddeler toz toprak

⁶⁴⁴ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 358, (24 Nisan 1965 Cumartesi), s.1.

içerisinde idi. Herkes böyle mutlu bir bayram günü giysilerinin en iyisini giymişti ve fakat toz toprak içerisinde üst baş kalmıyordu.

Kırıkkale halkı süratle artan nüfusuna oranla şehir imarcılığında yoksun bulunuşunun bu kutsal bayram günü bile ıstırabını duyuyordu. Daracık yolların her köşe başında bir taksi durağı bulunuşu ile rahatsız oluyordu. Bir kaç adet yaya trafik polisinin kifayet etmediği bilinen bir gerçektir. Bu nedenle de Kırıkkale caddelerinde dolaşmak çok tehlikeli idi. En mutlu egemenlik bayramımızı öteki yıllardaki gibi yine de layığı ile tadamadık.⁶⁴⁵

Kırıkkale’de 27 Mayıs törenlerle kutlandı: Garnizon Komutanlığının tertip ettiği 27 Mayıs, ilçemiz İstasyon Caddesinde törenlerle kutlanmıştır. Genç bir teğmenin açış konuşması ve günün mana ve ehemmiyetinden bahseden konuşmasını takiben ilçede mevcut lise, ortaokul, iş okulu, imam hatip okullarından birer öğrenci şiir okumuşlardır. Bilhassa Ticaret Lisesinden bir öğrencinin (Malatya’dan bir annenin Mehmet’e) şiiri çok ilginçti. Bütün okullar ve askeri birliklerin katıldığı 27 Mayıs bayramına halkımız da çoğunlukla iştirak etmişlerdi. Binlerce şahıs yol boyu düzelmiş ve geçit törenini izlemişlerdir.

İstasyonun yanında ve iki park arasında bulunan tak-ı zaferin altına tespit edilen şeref tribününde Garnizon Komutanı, Kaymakam, Belediye Reisi, Ceza Hâkimi ve Cumhuriyet Savcısı ön sıralarda görölüyorlardı. Geri sıralarda ise çoğunluk hanımlardan müteşekkil idi. Siyasi parti temsilcileri, daire amirleri, okul müdürleri gibi protokol zevatı görölümüyordu. Öteden beri olduğu gibi yine de protokol aksaklığı meydana idi. Her zaman Belediye Reisi, Garnizon Komutanı ve Kaymakamın birlikte törene iştirak eden teşekkül temsilcileri ile törene katılan halkı birlikte dolaşarak (bayramımız kutlu olsun) derlerdi. Bu defa bu dolaşımında Belediye Reisi alınmadan çıkıldı. Belediye Reisi bu hale mutlaka üzölmüş olmalıdır. Kırıkkale şeref tribünlerine kimlerin davet edileceği hususu artık tespit edilmelidir.

Saat on iki sıralarında yapılan tören son bulmuştur.

Yahşihan Kasabasında 27 Mayıs törenlerle kutlandı: İlçemizin en büyük kasabalarından olan Yahşihan’da da 27 Mayıs törenlerle kutlanmıştır. Bu günde yapılan Ortaokul Müdürünün yaptığı konuşma aleyhte bir tepki ile karşılanmıştır.

⁶⁴⁵ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 180, (25 Mayıs 1970 Cumartesi), s.1.

Oysa müdür beyin yaptığı konuşmada hiç de aleyhtarlık toplayacak bir deyim olmasa gerektir. Bu nedenle bu konuşmayı aynen yayınlamaktayız. 27 Mayıs gibi bir ak devrim günü yapılan toplantıyı istemeyen ve konuşmalarında aleyhinde olanlar bu neşir ile belki de gazetemiz aleyhtarlığını da duyabileceklerdir. Biz lehtar veya aleyhtar sayısını araştırmak istemeyiz ve sadece genellikle okurlarımıza duyuruda bulunmayı görev addederiz.

Aşağıda Yahşihan'da Ortaokul müdürünün yaptığı konuşmayı sayın okurlarımıza sunuyoruz:

“Muhterem Arkadaşlarım, Sevgili Gençler ve Çocuklar,

Bugün namus denizinin çalkalanıp namussuzları yuttuğu gündür. Bugün zalimin zulmüne paydos denildiği gündür. Bugün tabii hile ile kısıtlanamayacağının bir kere daha haykırıldığı gündür.

Bugün sahte Atatürkçülerle ülkücü Atatürkçülerin nutuk meydanlarında seçildiği gündür. Bugün haksızlığa uzanan hırsız ellerin kırıldığı gündür. Bugün vahşet zorbalık ve kısıtlama kararlığının aydınlandığı gündür. Bugün şahsiyet ve icraatını kaybeden iktidarsız bir iktidar ejderinin başının ezildiği gündür. Bugün pespaye korsanlarının gemiyi batırıp adalet denizinde teker teker boğuldukları gündür. Evet, kısacası bugün vatan ufuklarını simsiyah kaplayan bulutların bir anda nurlandığı gündür. İşte bunun için de burada toplandık onu kutluyoruz.

14 Mayıs 1950 yılında yaldızlı vaatlerle idareyi ele alan Demokrat Parti iktidarı, iktidar meyinin etkisiyle layığı olmadığı yerde kısa zamanda sarhoşlaşmış, demokratik sosyal devlet düzeni ile antidemokratik burjuvazist düzeni birbirine karıştırmış ve ikinciye birinciye tercih etmeye başlamıştır.

Şöyle ki, özerk olan devlet radyosunu partinin şahsi organı haline getirerek vatan cephesine kayıt olan Ali Dudu, Ganime Dudu, Osman Dudu, Ayşe Dudu, Fatma Dudu teraneleriyle asil milletin temiz duyguları ile oynamaya, halkın hak haykıran sesini duyuran namuslu gazetecilerin baskı yoluyla ağzını kapamaya çalışmış, Aziz Atatürk'ün kutsi varlığını emanet ettiği gençliği kurşunlatmış ve buna benzer daha nice kanunsuz ve mantıksız işlerini yürütebilmek için -görülen lüzum üzerine- manasızlığı ile masum halkı ikiye bölerek kardeşi kardeşe vurdurtmuştur. Bununla da yetinmeyerek Atatürkleri, Gürsellersi, Çakmakları Karabekirleri, Kalmazları yetiştirip şanla şerefle tarihe mal eden tarihi Harbiye'ye iğrenç ellerini

uzatma cüretini de göstermişlerdir. Profesörüne kara cübbeli, öğrencisine başı dönmüş serseri ve memuruna kravatlı dilenci deme gafletini gösteren bu gafil sürüsünü dizginlemenin artık zamanı gelmişti. Görevini layığı ile başaran asil ve kahraman Türk askeri, değerli komutan Cemal Gürsel Paşanın komutasında bu serseri gidişe günün batması ile doğması kadar sürmeyen kısa bir zamanda dur demiş, iktidarsızlara tarihe mal olan derslerini vererek kirli çamaşırlarını ortaya sermiştir. Bunun neticesinde tam anlamıyla demokratik sosyal düzenini kabul eden onuncu yaş gününü kutladığımız Anayasamız doğmuştur. Bu genç fidanın onuncu yılını kutlarken Büyük Atatürk'e, Sayın Gürsel Paşa'ya ve aziz devrim şehitlerine, imanlı Türk aydınına, gücünü Atatürk'ten alan Türk genci olarak emanetlerini hiçbir gaye ve menfaat gözetmeksizin onlara yaraşır şekilde muhafaza ve müdafaa edeceğimizi, gerektiğinde bu uğurda canımızı seve seve vereceğimizi bir kere daha tekrar eder, aziz ruhları önünde bu mutlu günde içten saygı ile eğilirim.⁶⁴⁶

Cumhuriyet Bayramı (Selim Pehlivanlı)

23 Nisan 1920'nin tarihimizde ve talihimizde ki değeri büyüktür. İhtiyar Tarih o gün bağına "egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" veciz sözünü ebediyen silinmek üzere nakşetti 23 Nisan 1920 üç idare şeklinden yani monarşi, oligarşi demokrasinin en iyisi bulunanın memleketimizde temel atımı günüdür. 1299 tarihinde Söğüt kasabasında kurulan Osmanlı Devleti ve onun idarecilerinden olan padişahlar tarihte emsaline az rastlanacak hamasi destanlar armağan etmişlerdir. (Lüter) "bırakınız Türkler Almanya'yı fethetsinler hakkın, adaletin ne olduğunu onlar size göstereceklerdir" demiştir ki bu ve buna benzer yabancıların sözlerinde şeklen monarşi olan devlet idaresinde dünyada eşine rastlanmayacak demokrasinin en güzel örneğini memleketimizde ve istila ettiğimiz yerlerde fiilen gösterdiğinin bariz bir örneğidir. Yavuz Sultan Selim 1517 tarihinde Ridaniye Meydan Muharebesi ile Mısır'ı fethettiğinde Mütevekkelallah'tan halifeliği de aldı. Fakat son zamanlarda deli çocuk... Padişahların başa geçmeleri dönme ve farmasonların idari teşkilatında ve ordu saflarında azda olsa yer almaları devleti zayıflatmaya ve onu için için kemirmeye başladılar.

⁶⁴⁶ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 184, (30 Mayıs 1970 Cumartesi), s.1.

İç ve dış düşmanlar Türk'ü tarih sahnesinden silmek için ellerinden geleni yaptılar. Amma milletimizin dehasını bağrında toplayan büyük Türkçü Atatürk: (ya istiklal ya ölüm) (Asla şüphem yoktur ki Türklüğün unutulmaya yüz tutan manevi cevheri atının medeniyet ufkunda bir güneş gibi doğacaktır) sözleri ile kelle koltukta ortaya atıldı ve vatan yarattı. Tarih ve kara günleri dile değilim.

Evet, Cumhuriyet halkın kendi kendini idare etmesi, milli iradeyi kendisinin kullanması olan Cumhuriyetin 23 Nisan 1920 de temelleri atılmıştır.

Bu gürbüz çocuğun 23 Nisan 1920 adı üç sene sonra kondu ve Cumhuriyet ismini aldı. “İki karpuz bir koltuğa sığmaz” sözü gibi bir memlekette iki ayrı rejim iki sistem olmayacağından 24 Temmuz 1923'te hilafeti kaldırdık. Üç ay sonra da Cumhuriyeti kurduk.

23 Nisan 1920'nin değeri tarihimizde de pek büyüktür. O gün bahtımızın nurlandığı, gözlerimizin kıvılcımlaştığı, solan yüzlerimize renk geldiği ve memleketimizin medeniyet eserleri ile süslenmeye başlandığı gün oldu. ATATÜRK “Ey yükselen yeni nesil istikbal sizsiniz, Cumhuriyeti biz tesis ettik onu ila ve idame ettirecek sizsiniz” sözü ile bu günü yarının ümitleri gençliğe emanet etmiştir.

Fatihin Yavuzun torunları ezelden ebede geçip, hayır akıp gittiler. Büyük bayram asil milletimize uğurlu ve kutlu olsun.⁶⁴⁷

23 Nisan'ın Türkiye'de Anlamı (Selim Pehlivanlı)

23 Nisan 1922 günü Türk milletinin (Ulusal egemenlik ve çocuk bayramı)dır. Kısaca Türk milletinin yok olurken var olduğu gündür. Çünkü İstanbul düşmanlar tarafından işgal edilmiş, Osmanlı Türklerinin son padişahı olan Vahdettin kaçmış kalanlarda bir günde olsa felekten gün çalmak gibi, keyif keyiftir diyerek herkes kendi çıkarına bakıyorlardı.

İşte bu durum karşısında Atatürk'te İstanbul'dan uzaklaştırılmış bu nedenlerle dünyaya medeniyet ve hürriyeti öğreten asil Türk milletinin yok veya var olmaları yaşanıyor. Atatürk ve arkadaşları bu feci durumu biliyorlardı. Samsun'a ayak basan Atatürk sonra Erzurum, daha sonrada Sivas'a oradan da Ankara'ya gelerek Atatürk ve Anadolu'dan gelen Milletvekilleri önce HACI BAYRAM VELİ CAMİİNİ ziyaret ettikten sonra toplanarak Sinop'tan gelen milletvekili en yaşlı o

⁶⁴⁷ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 1417, (29 Ekim 1971 Cuma), s.1.

büyük adam Abdurrahman Şeref bey ilk kez Büyük Millet Meclisinde gayet güzel bir konuşma yaparak Türk milletinin esareti hiçbir zaman kabul edemeyeceğini veciz lisanla milletvekillerine ifade buyurdular. İşte bu konuşma Türkiye'nin var olduğunu hiçbir devletin esareti altına giremeyeceğini belirtiyordu.

Bu konuşmadan sonra da meclis başkanlığına ittifakla Atatürk seçilmişti. Artık Türk milleti vardı, kendi kendisini idare etmesini biliyordu da. Düşmanlardan vatan kurtulmuş ufuktan hürriyet güneşi doğmuştu. İşte o tarihten itibaren bu yana 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak asil milletimizin milli bayramlarından birisi oldu 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı asil milletimize kutlu ve mutlu olsun.⁶⁴⁸

Öğretmenler Günü Tüm Türkiye ve Kırıkkale'mizde de Coşku ile Kutlandı (Selim Pehlivanlı)

Bilindiği üzere 1928 yılında yeni harflerle öğretim kampanyasının açılışı sırasında Atatürk'e 'millet mektepleri başmuallimi' unvanının verilmesinin 53. yıl dönümü, Atatürk'ün doğumunun 100. yıl dönümü dolayısıyla öğretmenler günü bir hafta sürecek.

Tüm Türkiye'mizde 24 Kasım günü öğretmenler günü olarak kabul edildiğinden, güzel Kırıkkale'mizde de coşku ile muhteşem bir kutlama günü yapılmıştır. Lise spor salonunda 2000 kadar Kırıkkaleli aydın kişiler tarafından bu kutlama gününü kutlamak için geldiler.

İlk konuşmayı ilçemiz kaymakamı ve (belediye başkanı) Sayın T. Fikret Saygılı yaptı. Özetle konuşmasında 'bir ulusu yükseltecek yalnız ve ancak öğretmenlerdir. Atatürk gençliği öğretmenlere emanet etmiştir, öğretmenler geleceğin gençlerini güzel ahlaklı yetiştirici birer devlet adamlarıdır.

Bu nedenlerle öğretmenler bir milletin karanlığını aydınlatan birer meşaledir.' Diyerek alkışlar arasında konuşmasına son verdi...

Bu konuşmadan sonra ilköğretim müdürü Sayın Zülfikar Tuncer günün anlamını belirten konuşma yaptıktan sonra öğrenciler tarafından şiirler okundu ve folklor gösterileri yapıldı.

⁶⁴⁸ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 1563, (26 Nisan 1972 Çarşamba), s.1.

Bunlardan sonra üç saat süren tören ilköğretim müdürünün kapanış konuşmasıyla son buldu.⁶⁴⁹

Kadınlar Günü Nedeniyle Nene Hatun Aziziye Tabyasına İlk Giren Hüseyin Kızı Nene Hatun (Selim Pehlivanlı)

Uluslararası kadınlar günü, her sene 8 Martta kutlanması dünya milletlerince kabul edilmiştir.

Bu nedenle Türk kadınlarının bu hususta ayrıca bir yeri vardır. Ulu önder Atatürk bu hususta şöyle söylemiştir: ‘Ey kahraman Türk kadını sen yerde sürünmeye değil, omuzlar üzerinde göklere yükselmeye layıksın.’

Nene Hatun şöyle konuşmuştur: Sabah şafak sökmüştü, muharebe gürültüleri bizi uyandırmıştı. Kocam baltasını kaptığı gibi dışarı fırladı. Biraz sonra dönerek:

— Nene, Rus tabyalara girmiş, sen çocuğa bak arkamdan gelme. Biz Rus’u durdururuz. Eğer düşman şehre girerse siz kendinizi boğun. Dedi, gitti.

Nene Hatun, biraz durdu, sonra şöyle devam etti:

—Biz on beş gün önce Rusların istilasına dayanamayarak küçük bir çocuğumuzla birlikte Pasinlerin Çepenli Köyünden Erzurum’a muhacir olmuştuk. Her kesin Moskof’u kovmaya gittiği bu gün ben nasıl evde kalabilirdim?

Ufak yavrumu Allah’a emanet ederek evdeki satırı aldım ve sel gibi akan kalabalığa karışarak tabyalara doğru koşmaya başladım. Mecidiye tabyalarını aşip alçağa indiğimiz zaman düşmanın kulakları sağır eden tüfek sesleri altında yaralanan, ölene bakmadan ileri atıldık. Bazen satırla bazen taşla vuruyor önümüze çıkan her Rus’u devirerek tabyalara doğru ilerliyorduk.

Asker kardeşlerimiz bir taraftan biz bir taraftan tabyalara girdik. Bu tabyanın bir taraftan da yaralı olarak kardeşim Hasan’ı gördüm. Ağlayarak üzerine atıldım.

Nene Hatun tazelenen teessürü ile içini çekmişti. Birkaç saniye durdu: işte bu kadar diyerek hatıralarını tamamladı.⁶⁵⁰

⁶⁴⁹ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 2172, (25 Kasım 1981 Çarşamba), s.1.

⁶⁵⁰ Kırıkkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 2123, (11 Mart 1982 Perşembe), s.1.

L- DOĞAL AFETLERE İLİŞKİN HABERLER

İnsanoğlunun engel olamadığı, tedbir almak için yapılan onca çalışmaya rağmen bir türlü engellenemeyen doğal afetler, medya organlarının gündemini günlerce meşgul edebilecek miktarda malzemeye sahiptir.

Bu bölümde Kırıkkale’de zaman zaman meydana gelen bu tür afetlerden birkaç örneğin haber sunulmaktadır.

Kırıkkale’nin Sarıkaya Köyü Büyük Bir Sel Felaketine Uğradı:

Sağanak halinde yağan şiddetli yağmurların meydana getirdiği seller yüzünden 13 kişi öldü.

Kısa bir zaman önce kazamızın Sarıkaya köyü büyük bir sel felaketine maruz kalmıştır. Sağanak halinde başlayan yağmurların meydana getirdiği seller yüzünden 11 vatandaşın ölmüş ve iki vatandaşımız da kaybolmuştur Hadise şöyledir: Gecenin saat 20 sularında sağanak halinde başlayan yağmur birdenbire şiddetini artırmış ve vadi içerisindeki yaylada çadırda bulunan Sarıkaya köyü sakinlerini aniden sular bastırmıştır. Bu beklenmedik sel çocukları ve kadınları paniğe uğratmış ve azgın seller 11 köylü vatandaşımızı cereyanına alarak boğmuştur. Bu arada iki kişi de kaybolmuştur.

Mal kaybının ehemmiyetli olduğu, bu arada bir kısım hayvanların da seller tarafından götürüldüğü anlaşılmıştır.

Sel felaketi gecenin saat 24’üne doğru Kaymakamlığa bildirilmiş ve bunun üzerine Kaymakamımız Hakkı Kavlakoğlu beraberinde Belediye Reisi, Alay Komutanı, Kırıkkale’ye 30 kilometre mesafedeki Sarıkaya köyüne hareket etmişlerdir. Bu arada Kaymakam da bilahare sel mıntıkasına gitmiştir. İlk tedbir olarak iki doktor, dört sağlık memuru ile iki ambulans ve tedavi malzemeleri resmi heyetle birlikte Sarıkaya köyüne sevk edilmiştir. Ayrıca Uçaksavar Alayının askeri vasıtalarla vaka mahalline hareket etmesi köylülerin yardımına koşması büyük bir memnuniyet uyandırmıştır.

Sarıkaya köylülerinin bu beklenmedik sel felaketine maruz kalması büyük bir teessür uyandırmıştır. Kaymakamımız Hakkı Kavlakoğlu’nun tavassutu ile Kızılay ve diğer yardım müesseselerinin Sarıkaya köylülerinin yardımına koşacaklarına muhakkak nazarı ile bakılmaktadır.

Uçaksavar Alayı Komutanının köylülerimizin acılarını dindirmek için sel mahalline hareket etmesini ve ayrıca asker vasıtaları yardıma tahsis etmesini büyük bir insani ve vatani vazife olarak mütalaa etmekteyiz.

Sarıkaya Köylülerinin acılarına Gazetemiz, aynı duygularla katılmaktadır.⁶⁵¹

Yağmur Kırıkkale’de Büyük Ölçüde Tahribata Sebep Oldu:

Dün ve evvelki gün yağın yağmurlardan meydana gelen seller, ilimiz Kırıkkale ve Elmadağ ilçelerinde büyük hayvan telefataına sebep olmuştur.

Kırıkkale’nin Mahmutlu ve Çullu köylerinde, bağ ve bahçelerle ekinlerin büyük kısmı sellerden hasara uğramıştır. Bundan başka, 60 koyun ve 25 sığır boğulmuş, alınan tedbirler sayesinde insanca zayıat olmamıştır. Öte yandan seller Elmadağ’ın Kılıçlar köyünü de basarak burada 58 büyük, 38 de küçük hayvan telefataına sebebiyet vermiştir. Sellerden 6 ev ve 500 dönüm ekili saha da hasara uğramıştır.

Ankara’dan sel felaketine uğrayan mahallelere yardım heyetleri gönderilmiştir.⁶⁵²

M- ÖNEMLİ RÖPORTAJLAR

Gazetelerin en önemli bölümlerinden birisi de röportajlardır. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde “Konusu bir soruşturma, araştırma olan gazete veya dergi yazısı”⁶⁵³ olarak tarif edilen röportajlar gazetelerde bazen bir gün bazen de birkaç ayrı günde yayımlanabilmektedir. 1951-1983 yılları arasında yayınlanan Kırıkkale gazetelerinde çok fazla röportaj bulunmamakla beraber rastlanılan önemli birkaç örnek de bu bölümde görülebilir.

“Şehrimizde temiz, titiz ve ciddi bir müessese Akbank (Kaya Özendirolü)”: Bundan 14 ay kadar evvel yeni yolda bankacılığımızın inkişafında hayırlı roller oynayan Akbank’ın Kırıkkale Şubesinin açılışı töreni yapılmış, biz de bu mesut hadiseyi sütunlarımıza seve seve geçirmiştik. O günden bu güne hayli zaman geçti. İhtiyar dünya bir yıl daha ihtiyarladı. Akbank, enerjik müdürü Ömer Erkal sayesinde şehrimizde temiz, titiz ve ciddi bir müessesesi haline geldi kıymetli müdürü Ömer

⁶⁵¹ Bizim Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 57, (7 Temmuz 1956 Cumartesi), s.1.

⁶⁵² Bizim Kırıkkale, Yıl: 6, Sayı: 1089, (15 Temmuz 1960 Cuma), s.1.

⁶⁵³ TDK Türkçe Sözlük, c. II, s.1229.

Bey'le yaptığımız konuşmanın Akbank'ı tenvir edilmek istenen okuyucularımızı aydınlatacağımızı düşünüyorum.

Kaya Özendiroğlu: Akbank nasıl bir bankadır? İştigal mevzuu nedir? Ne şekilde çalışır?

Ömer Erkal: Akbank, Türkiye'deki mevcut hususi bankalardan biridir. Devletin kanunlarına ve nizamlarına göre hareket eden bir anonim ortaklığıdır. Ve her şeyden ziyade bir ticaret bankası sayılır. İştigal mevzuu tüccar ve esnafa ticari kredi açmak, tevdiat toplamak, teminat ve kredi mektuplarını vermek, dış muameleler yapmak, velhasıl bugün cari bulunan banka, muamelenin hepsini sinesinde toplamaktır. Türkiye'de halen 19 Şube ve ajansları vardır. Dünyanın her tarafında muhabirleri çalışır. 54 yılında hizmete gireceklerle şube ve ajans yekûnu 40'ı bulacaktır. Bir kaç sene sonra da yurdun her tarafında şube-ajanslar ile halkın hizmete kollarını açmış yegâne banka olacaktır. Akbank şube ve ajanslarına göre ikramiye miktarı diğerlerinden fevkinde olan bir bankadır. Mesela bu yıl 600 bin lira değerindeki ikramiye arasındaki 10 bin altın, 4 ev vs vardır. Evlerin intikal vergisi banka tarafından ödenir.

K.Ö: Meslek hayatına nerede ve nasıl başladınız? Bir bankacı olarak Kırıkkale'den ve Kırıkkalelilerden memnun musunuz?

Ö.E: Bankacılığa Niksar Ziraat Bankasında veznedar olarak başladım. Merzifon'dan sonra Keskin'e tayinimde Müdür Muavinliğine getirildim. 47'de Müdür olarak Sorgun ve Kalecik'te bulunduktan sonra 52 yılı Temmuz'unda Akbank Kırıkkale Şubesini tesis için istifa ettim. Halen Akbank Kırıkkale Şubesinde Müdür olarak bulunuyorum. Ümidimizin fevkinde bir rağbet gördük. Kırıkkale halkına müteşekkir ve minnettarız. Ben şahsen memnuniyetimi şöyle ifade edebilirim. Terfian maaşıma zam suretiyle tayin edildiğim Polatlı'ya Kırıkkale'yi tercih ettim.

K.Ö: Milletvekilliğine aday olacağınızı haber aldık. Bu hususta bir niyet veya kararımız var mı?

Ö.E: Hiçbir niyet veya kararım yok. Kendi çapımda memlekete faydalı olacağım kanaatindeyim. Yapılan teklifleri teşekkürle cevaplandırmış bulunuyorum.

Ben de Ömer Bey'e teşekkür ederek ayrıldım. Akbank ailesine en samimi temennilerimizle, çalışmalarında başarılar dilerim.⁶⁵⁴

Kırıkkale Postası'nda yayınlanan bir diğer röportaj da "Sendikanın sabık veznedarı İpekçioğlu anlatıyor: Kırıkkale işçi sendikasının şu dağdağalı zamanında bir naşir-i efkâr olarak sendikadaki huzursuzluk yarasını neşterlemek, umumi efkâra arz etmek üzere şehrimizin belli başlı sendikacıları ile görüştük. Bu nüshamızda sabık sendika veznedarı M. İpekçioğlu ile yaptığımız bir mülakat aynen takdim ediyoruz:

Kırıkkale Postası: Sendikaların huzursuzluk hakkında görüşleriniz?

M. İpekçioğlu: Takip ettiğim gazete neşriyatına, muhabirin dediğine göre bugünkü durum sendikayı inkişafa uygun değildir. Saniyen sendika istişare toplantılarından da kulaklarıma bazı nahoş hadiseler geliyor. Bir işçi olarak üzülüyorum.

K.P: Sendika üye miktarının azalmasına ne diyorsunuz? Bu nedendir?

M.İ: Yönetim kurulundaki geçimsizlikle idarecilerin sendika üyelerinin itimadını kaybetmesidir.

K.P: Bu istişare toplantıda sendika sinemasının 4000 lira kâr getirmesi söylenmiş. Bunu nasıl buluyorsunuz?

M.İ: Hilaf-ı kanun hareket edilmektedir. Şahsi görüşüme göre en tehlikeli yeri buradadır.

K.P: Sendikamız halen hiçbir federasyona bağlı değildir. Sizce bu durum neden doğmuştur?

M.İ: Hiçbir federasyona, doğal olarak konfederasyona bağlı değiliz. Mademki böyleydi zamanında, 1400 lira masraf edilerek tekrar ayrılmamızın keyfi muameleye tabi olduğunun zannındayım.

K.P: Siz sendikamızın veznedarı iken Kore şehitlerine mevlit okutturmak üzere fabrikalardan para toplanmış, bu paraların hesabı hakkında malumatınız var mı?

M.İ: Ben mevlit hakkında sendika daha faaliyete geçmeden evvel bir defa daha olduğu gibi Tapa işletmesinden mühendis M. Ali Aksal'ın hayırseverleri ve

⁶⁵⁴ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 48, (8 Mart 1954 Perşembe), s.2.

yardımlarıyla 122 lira kûsur kuruş toplattım. Bundan sonra sendika da faaliyete geçerek diğer kısım ve fabrikalardan para toplattı. Aralarında bir de komite seçerek (Allah kabul etsin) mevlidini okuttular. Fakat bu komite kimlerden ibaretti, bilmiyorum. Bana sen de veznedarsın dediler. 193 Lira Mühimmat Fabrikası Mermi İşletmesinden, 19.75 kuruş İmla İşletmesinden aldım. Bu parayla şekerçilerin borcunu ödedim. 50 Lira da Şevket Türe'ye Ankara masrafı olarak verdim. Halen yanımda 40 kûsur lira var. Sendika Başkanı bir tezkireyle benden sordu. Ben de mukabil bir tezkireyle cevap verdim. İlâveten Barut, Top, Çelik fabrikalarından alınan paraların kimlerde olduğunu sordumsa da şimdiye kadar cevap verilmedi!

K.P: Sendika masraflarının 50 bin lira olduğu söyleniyor. Görüşünüz?

M.İ: Yapılan masraflar çok. Zaten 5 ayda 10 bin lira masraf yapıldığı ve bunu da kongrede açıkladığımdan bir netice çıkmadığı için istifa ettim.

K.P: Çalışma meclisinin kararları hakkında bilginiz var mı?

M.İ: Radyodan dinledik. Kararları hakkında bildiklerimize göre Çalışma meclisinden esaslı kararlar alınmıştır. İnşallah tahakkuk eder.

K.P: Sizce sendikadaki huzursuzluğu neticelendirebilecek bir tedbir düşünülüyor mu? Nedir?

M.İ: Sendika yeni bir seçime gider ve –hiçbir tesire kapılmadan ifadelendireyim ki- bugünkü başkanla yönetim kurulu üyelikten çekilirlerse işçilerin menfaatine olur kanaatindeyim. Bu takdirde üye adedi süratle artar ve şu veya bu sebeple ayrılan arkadaşlar da geri girerler. Yeni bir çalışma ahengi yaratılmış olur.⁶⁵⁵

N- İLAN VE REKLAMLAR

Gazetelerin geçim kaynakları ilan ve reklamlardır. Basın İlan Kurumu ya da (küçük şehirlerde) Valilik Basın Müdürlükleri aracılığıyla gazetelerde yayımlanan, devlete ait kurum ve kuruluşların, sair kamu kurumlarının ve sermayesinin yarıdan fazlası devletin olan kamu iktisadî kuruluşlarının reklam faaliyetleri dışında verdikleri yazılı veya sözlü ilânlar ve duyurular Resmi İlan kapsamına girerken bu tanım dışında kalan tüm reklam ve ilanlar da Özel Reklamlar ve İlanlar olarak bilinmektedir.

⁶⁵⁵ Kırıkkale Postası, Yıl: 2, Sayı: 48, (8 Mart 1954 Perşembe), s.2.

Özellikle yerel gazetelerin özel ilan ve reklamlardan elde edeceği kazanç çok da yeterli gelmezken, ayakta kalabilmelerinin yolu resmi ilanların yeterli olmasından geçer. Bu durumda nüfusa ve şehrin kamu kuruluşlarının sayısına oranla yerel gazete sayısının dengeli olması birinci şarttır.

Bu bölümde, Kırıkkale yerel gazetelerinde yayımlanan özel ve resmi ilanlardan örnekler bulunmaktadır.

1951-1983 yılları arasında Kırıkkale’de yayımlanan yerel gazetelerin incelendiği bu çalışmada, önemli verilerden bir tanesi de, basın yayın kuruluşlarının en önemli gelir kaynağı olan “İlan ve Reklamlar” üzerinedir.

Bugün dahi yerel gazetelerin en büyük sıkıntısı olan İlan ve Reklamlar, o dönemde de zaman zaman gazetelerin kapanmasına yol açacak kadar azalmıştır. Belli firmaların birden fazla gazeteye reklam verebildiği, fakat bu sayının (firma adedi olarak) çok fazla olmadığı da tespit edilen gerçeklerdendir.

Öte yandan resmi ilanlarla ilgili olarak aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Bugün olduğu gibi o dönemlerde de gazetelerin ayakta kalabilmesinin yegâne kaynağı yine resmi ilanlardır ve gazetelerin yayın düzenliliğine ve sürekliliğine göre resmi ilan pastasından paylarını aldıkları görülmektedir.

Kale, Milli Kütüphanede çok az sayısı mevcut olan bir gazetedir. Milli Kütüphanede Toplam 5 sayısının mevcut olduğu Kale’de Beyoğlu Pazarı yer alan reklamlardan örnekler aşağıda bulunmaktadır.

Beyoğlu Pazarı: Mevsimin en son model yünlü, ipekli kumaş çeşitleriyle müşterilerinin emrine amadedir. Mutlaka görünüz. Bilal Baran ve Oğlu Cevdet.⁶⁵⁶

Osmanbey Caddesi Radyocu Mehmet Gül Schaub, Telefonken, Aga vesair marka radyoların 1952 modelleri gelmiştir. Satışta azami suhulet gösterilir. Müşterilerimize yeni bir hizmet daha arz ediyoruz. Çok ucuz maliyet fiyatına elektrik tesisatı ve malzemesi.⁶⁵⁷

Kırıkkale Postası, resmi ilanların bol miktarda yer aldığı, hatta zaman zaman birkaç sayfayı kapladığı bir gazete olarak göze çarpıyor. Öte yandan, bugün merkezileştirilerek şubelerin reklam ve ilan verme yetkilerinin olmadığı bankaların Kırıkkale Postası’na sürekli reklam vermiş oldukları da Milli Kütüphanede

⁶⁵⁶ Kale, Yıl: 1, Sayı: 3, (18 Ocak 1952 Cuma), s.2.

⁶⁵⁷ Kale, Yıl: 1, Sayı: 3, (18 Ocak 1952 Cuma), s.2.

ulaşılabilen nüshalarda görülebilmektedir. Bu reklamlardan da anlaşılacağı üzere, 1954-1959 yılları arasında Kırıkkale’de bir hayli banka şubesi mevcut. O dönemlerde mevduat bankacılığı da yapan Sümerbank, yerel yönetimler haricinde de hizmet veren İller Bankası, bugün varlığını sürdürmeyen Buğday Bankası, İstanbul Bankası, Türk Ticaret Bankası, Emlak Bankası, Demirbank ve Etibank’ın yanı sıra Ziraat Bankası, Garanti Bankası, Akbank, İş Bankası, Halkbank (O zamanki adıyla Halk Bankası), Yapı Kredi Bankası (O zamanki adıyla Yapı ve Kredi Bankası) gazeteye reklam veren bankalardan. Öte yandan, Zirai Donatım Kurumu ve MKE’nin üretmiş olduğu kimi tarım aletleri de Kırıkkale Postası’nda reklam olarak yer almaktadır.

Tüzük ve Teşekkür İlanlarının yanı sıra Zayırlar de gazetede bol miktarda rastlanan ilan türlerinden. Satılık Emlak ve Kayıp İlanlarının yanında “İstanbul Emlak”, Ankara-Gölbaşı’nda kurulan bir sayfiye alanının reklamı da gazetede mevcut.

Otomobilin sayılı olduğu yıllar olsa da Petrol Ofisi’nin reklamı Kırıkkale Postası’nda yer alan reklamlar arasında. Bunun yanında “Ege Umumi Nakliyat Ambarı”, “Trabzon Mobilya Atölyesi”, “Cahit Baydar Sigorta Acentesi” ve “Türk Hava Yolları” reklamları da şehirdeki ticari hareketliliğin canlandığının göstergesi olarak karşımıza çıkıyor. Kızılay, Yeşilay gibi sosyal kurumların yanı sıra “Hız Yapmanın” zararını gösteren bir reklam da gazetenin muhtelif sayfalarında yer alıyor.

“Yaşar Köstek”e ait “Zevk Lokantası” ve “Ziya Elidemir”e ait “Boğaziçi Köftecisi”, küçük de olsa her sayfada mutlaka yer alan reklamlardan.

Ankara’da yayın hayatına başlayan “Türk Çocukları” isimli derginin yanı sıra, İpek Sineması ve Fabrikalar Sineması gazete sayfalarında yer alan kültür reklamları olarak okuyucuya sunuluyor.

“Binbirçeşit Ticaret”, “Ünver Terzisi”, “Millet Terzisi”, “Yeni Kundura Evi”, gazetede yer alan özel reklamlardan.

Sağlık sektörünün -ne yazık ki- çok yavaş gelişme gösterdiği o yıllarda “Kinadin” isimli ağrı kesici (Gripin muadili) hapin reklamı ve Kırıkkale’de hizmet veren Röntgen Mütahassısı Dr. Kemal Altuğ, Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı Op. Dr. Fazıl Galatalı ve Diş Tabibi Ahmet Muhtar’ın reklamları da gazetenin sayfalarında en çok dikkat çeken reklamlar arasında.

Hürkale, çoğu zaman muhalif kimliği ön planda bir gazete olarak karşımıza çıkmaktadır. İmtiyaz Sahibi ve Başyazarı Adem Erduran'ın da zaman zaman yazılarında eleştirdiği yeterli resmi ilan alamama sorunu, gazetenin nüshaları incelendiğinde gözle görülebilen bir gerçektir. Öte yandan aynı gazetede özel ilanlar da yok denecek kadar azdır. Gazetede tespit edilen kongre ilanlarından birkaç örnek aşağıda bulunmaktadır.

Kongre İlanı

Kırıkkale Lokantacılar Derneğinin yıllık mutut kongresi 27 Haziran 1970 Pazar günü dördüncü sokaktaki Erduranlar İşhanı son katında ve saat 10.00'da yapılacaktır. Ekseriyet sağlanamadığı takdirde 5 Temmuz 1970 Pazar günü aynı saat ve yerde yapılacaktır. Sayın üyelere duyurulur. Kırıkkale Lokantacılar Derneği İdare Heyeti

Gündem:

- 1-Açılış
- 2-Yoklama
- 3-İhtiram Duruşu
- 4-Divan Seçimi
- 5-Faaliyet Raporunun Okunması
- 6-Mali Raporunun Okunması
- 7-Genel Konuşmalar
- 8-Eski İdare Heyetinin İbrası
- 9-Yeni İdare Heyetinin Seçimi
- 10-Dilek Ve Temenniler
- 11-Kapanış⁶⁵⁸

İlan

Metal İş Gençlik Spor Kulübü Başkanlığından

Kulübümüz yıllık normal genel kurul toplantısını 21.6.1970 Pazar günü saat 14.00'te Metal İş Sendikası Eğitim Salonunda yapılacaktır.

Ekseriyet temin edilmediği takdirde 28.6.1970 Pazar günü aynı yer ve saatte ekseriyete bakılmaksızın icra edileceğinden ilgililerin teşriflerini rica ederiz.

⁶⁵⁸ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 187, (20 Haziran 1970 Cumartesi), s.3.

Yönetim Kurulu

1-Açılış ve Yoklama

2-Divanın Teşekkülü

3-Saygı Duruşu

4-Raporların Okunması

5-Raporların Müzakeresi

6-Dilek Ve Temenniler

7-İbra

8-Yeni Yöneticilerin Seçimi

9-Kapanış⁶⁵⁹

Kongre İlanı

Kırıkkale İlçesi Güzeltepe Mahallesi İhsaniye Camii Derneğinin yıllık mutat kongresi 23 Ağustos 1970 Pazar günü saat 10.00'da camiinin üst katında akd olunacaktır. Nisap temin edilmediği takdirde 30 Ağustos 1970 tarihinde aynı gün saat ve yerde yapılacaktır. Sayın üyelerin teşrifleri için ilanen duyurulur. Güzeltepe Mahallesi İhsaniye Camii Yönetim Kurulu

Gündem:

1-Açılış ve yoklama

2-Saygı duruşu

3-Divan seçimi

4-Faaliyet raporunun okunması

5-Mali raporun okunması

6-Mali tetkik komisyonu seçimi

7-Genel konuşmalar

8-Eski İdare Heyeti İbrası

9-Komisyon raporu okunması

10-Yeni yönetim kurulu seçimi

11-Dilek ve temenniler

12-Kapanış⁶⁶⁰

⁶⁵⁹ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 187, (20 Haziran 1970 Cumartesi), s.3.

⁶⁶⁰ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 193, (12 Ağustos 1970 Çarşamba), s.3.

Çelikkale, resmi ve özel ilanların yanı sıra küçük ilanlar denilen zayı tarzı ilanların çokluğuyla dikkat çekmektedir. Sinemaların haftalık gösterim rehberleri ve lüzumlu telefonların da bulunduğu şehir rehberi de yine aynı gazetede yer alan farklı reklamlar olarak göze çarpmaktadır. Gazetede yer alan ilan ve reklam türlerinden örnekler aşağıda görülebilmektedir.

Güven Halı ve Mobilya Pazarı-Seyit ve Oğlu Metin Ardıç

Bilumum ev büro mobilyası ucuz, temiz ve taksitli

Kurtuluş Çarşısı No: 43 Telefon: 495 Kırıkkale⁶⁶¹

Ali Sezer-Gazeteler Bayii

Aydın Kitap ve Kırtasiye Evi

Cumhuriyet Cad. No: 64 Tel. 320 Kırıkkale⁶⁶²

Foto Aile-Cengizhan Altuntaş

Atölye fotoğraf ve amatör işleri

Tel: 45 Kırıkkale⁶⁶³

ZAYİ: MKE Tapa Fabrikasından aldığım kimlik cüzdanımı kaybettiğimden hükmü yoktur. Gökmen Pekiner⁶⁶⁴

ZAYİ: Kimliğimi kaybettim. Yenisini alacağımdan eskisi hükümsüzdür. İhsan Toptaş.⁶⁶⁵

Emniyet Mağazası-Mustafa Arı, Selahattin Polat ve Yaşar Karakaya

Yeni mevsimde her renk diana el örgü yünlerinin çilesini 750 kuruştan ancak mağazamızdan temin edebilirsiniz.⁶⁶⁶

Kırıkkale Berberler Derneği Başkanlığından:

Derneğimizin yıllık mutat kongresi 26-8-1962 Pazar günü dernek toplantı salonunda saat 14.00 de ekseriyet temin edilemediği takdirde 2 Eylül Pazar günü aynı saatte yapılacaktır.

Sayın müşterilerimizin teşekkürleri rica olunur.

İdare Heyeti Başkanı: Halil Genç

Gündem:

⁶⁶¹ Çelikkale, Yıl:1, Sayı: 1, (13 Ağustos 1962 Pazartesi), s.2.

⁶⁶² Çelikkale, Yıl:1, Sayı: 1, (13 Ağustos 1962 Pazartesi), s.2.

⁶⁶³ Çelikkale, Yıl:1, Sayı: 1, (13 Ağustos 1962 Pazartesi), s.2.

⁶⁶⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 2, (14 Ağustos 1962 Salı), s.3.

⁶⁶⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 2, (14 Ağustos 1962 Salı), s.3.

⁶⁶⁶ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 5, (17 Ağustos 1962 Cuma), s.3.

Yıllık faaliyet raporunun okunması ve eski idare heyetinin ibrası

Yeni idare heyeti seçimi

Dilek ve temenniler.⁶⁶⁷

İLÂN-Kırıkkale Lisesinde Kapalı Zarf Usulü ile İhata Duvarı Yaptırılacaktır.

Kırıkkale Lisesinde 2490 sayılı Kanun hükümlerine göre arka bahçesinde, ihata duvarı yaptırılacaktır. Muhammen bedeli taş duvarın metreküpü 90.00 liradan cem'ad 9994,13 kuruştur.

Yapılacak taş duvarın (200 dozlu) olması şarttır.

İhale 27.08.1962 Pazartesi günü saat 14.00'te Lise müdürlüğünde yapılacaktır.

Taliplerin muvakkat teminat olarak % 7,5 nispetinde 750 lirayı Maliye veznesine yatırarak vezne alındısını ibraz etmeleri şarttır.

İlan dâhil bütün masraflar ihaleyi alana aittir.

Eksiltme normal haddini bulmadığı takdirde ihale komisyonu ihaleyi yapıp yapmamada serbesttir.⁶⁶⁸

Müzik Sevenlere Müjde

Nota ile Ut, Keman, Cümbüş, Kanun ve Solfej dersleri en kısa zamanda öğretilir.

Adres: Zafer Cad. Kapalı Çarşı Kat: 2 KIRIKKALE⁶⁶⁹

Gaziantep Mağazası

NURİ ALTINTIĞ

Her Türlü Kumaş, Deri ve sair Plastik Kadın, Erkek Kemerleri Yapılır.

Zafer Caddesi No: 16 Tel: 170- KIRIKKALE⁶⁷⁰

Kemal Tekin

COMMER

Marka minibüsleri gelmiştir.

Arzu edenlerin:

Pazaryeri No: 8 Kırıkkale adresine müracaatları

TEKİN TİCARETHANESİ

COMMER ACENTESİ⁶⁷¹

⁶⁶⁷ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 5, (17 Ağustos 1962 Cuma), s.4.

⁶⁶⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.2.

⁶⁶⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.3.

⁶⁷⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.3.

Doğan Elektrik Evi

Elektrik tesisatı yapılır.

Zafer Cad. Halil Doğruer Apt. K: 2 No: 1

KIRIKKALE⁶⁷²

Mustafa Tırpan-Halaoğlu Akın Elektrik

Bilumum elektrik tesisatı ve bobinaj işleri yapılır.

Cumhuriyet Cad. No: 70 Telefon: 185 Kırıkkale⁶⁷³

Ressam Recep Emen

Zengin Atölye ve Amatör İşlerinde Tenzilat

6x9: 30 Kuruş

9x14: 50 Kuruş

(6x9 ve kartpostal resim çektirenlere çeşitli hediyeler verilir.)

Pazaryeri Kırıkkale⁶⁷⁴

Karmen Bayan Berberi

Yine ve Daima sayın bayan müşterilerinin zevkine uygun ve itina ile çeşitli saç modelleri üzerinde yeniliklerine devam etmektedir.

Ahmet Suyuak

Tel: 93 KIRIKKALE⁶⁷⁵

Bülent Ulusoğlu Matbaası

Tüm teşkilatı ile hizmete girdi

Gazete–dergi–kitap ve her ebatta evrak-ı matbua cilt işleri ve klişe işleri kabul edilir.

Çok hassas ve renkli her türlü takvim yapılır.

Cumhuriyet Caddesi No: 59 KIRIKKALE⁶⁷⁶

Maliyet Fiyatına

Kaşmir, Naylon, Sıra Saten, Tafta, Orijinal Desenli Basma ve Çeşitli En Titiz Müşterilerimizin Zevkine Uygun Çeşitlerimizi Bir Defa Görmemiz Kendi Menfaatiniz İcabıdır.

⁶⁷¹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.3.

⁶⁷² Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.3.

⁶⁷³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.3.

⁶⁷⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.4.

⁶⁷⁵ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.4.

⁶⁷⁶ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 9, (22 Ağustos 1962 Çarşamba), s.4.

Osman Erdoğan ve Oğulları Pazaryeri No: 16 Tel: 172 KIRIKKALE⁶⁷⁷

Ev Aranıyor: Möbleli veya möblesiz 4-5 odalı apartman katı veya müstakil ev
aranmaktadır. (Gazetemize müracaat)⁶⁷⁸

İstanbul Mağazası

Sayın Müşterilerimize Mevsimlik Örgü Yünleri

En Zengin Çeşitleriyle

Diana

Eskimo

Güven

Prences

Zenith dikiş makinaları en ucuz fiyatla mağazamızda

Bilumum çeşitlerimizde % 10 tenzilatlı satışlar 15 gün müddetle devam
edecektir.

Pazaryeri No. 39 (Rekor Mağazası Üstü)

Yahya Altundağ⁶⁷⁹

Haftanın Filmleri

a- Çiçek Sineması:

- Aşk Rüyası: Muzaffer Tema, Muhterem Nur, Muazzez Arçay

- Cesur Gangster: Gelen Fort, Eyfels Keil

b- MKE Sineması:

- Kanlı Düğün: John Payne, Liza Lehtsaat

c- Saray Sineması:

- Oy Farfara Farfara: Orhan Günşiray, Neriman Köksal

d- Yayla Sineması:

- Ateş Rıza: Kenan Paros, Mualla Kaynak

e- Yeni Melek:

- Leyla: Orhan Günşiray, Leyla Sayar

- Macar Yolcusu: Gle Stan, Gilbert Solant⁶⁸⁰

Unutmayınız ki Giyinişte Şıklık Gömlekte olur

⁶⁷⁷ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 11, (24 Ağustos 1962 Cuma), s.4.

⁶⁷⁸ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 12, (25 Ağustos 1962 Cumartesi), s.4.

⁶⁷⁹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 16, (30 Ağustos 1962 Perşembe), s.2.

⁶⁸⁰ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 16, (30 Ağustos 1962 Perşembe), s.4.

Bu da ancak Rekor Mağazasından alacağınız
Dinçer Garantili gömlekleri ile mümkündür
Çeşitlerimiz ve fiyatlarımızı mutlaka görünüz
Dikkat: Satışlarımız İstanbul imalat fiyatıdır.

Dinçer Garantili Gömleklerin Mümessili

Rekor Manifatura Mağazası

En Zengin Çeşitleri

Pazaryeri No: 37 KIRIKKALE⁶⁸¹

Nur-İş Elektrik ve Oksijen Kaynak Atölyesi-Mustafa Güngör

Müşterilerimizin zevkine uygun şekilde, somya ve karyola, döşeme yaylı
yastık başlıklı ve kanepeler tipi somyalar tek ve çift kişilik olmak üzere atölyemizde
imal edilmektedir.

Her türlü sipariş kabul edilir. Bir defa görmeniz menfaatiniz icabıdır.

NOT: Alıcıların bilhassa nazarı dikkate arz olunur.

ADRES: Mimar Sinan Cad. Saray Sineması Yanı KIRIKKALE⁶⁸²

Foto OFA-Okullar Fotoğraf Ajansı

Arzuya göre atölye ve amatör işleri (Milli kıyafetler bulunur)

Belediye Parkı karşısında Özer Apt. Kat:1 Kırıkkale⁶⁸³

ŞEHİR REHBERİ

Lüzumlu Telefonlar

Yangın: 262-296

Emniyet: 48

Elektrik: 264-495

Telefon: 7

Belediye Zabıtası: 261

Gar: 46

Eczaneler

Nöbetçi: Kırıkkale

⁶⁸¹ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 20, (4 Eylül 1962 Salı), s.3.

⁶⁸² Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 21, (5 Eylül 1962 Çarşamba), s.2.

⁶⁸³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 48, (6 Ekim 1962 Cumartesi), s.4.

Hükümet tabibi: 326

Belediye tabibi: 26

MKE Hastanesi: 348

Trenler

Kırıkkale-Ankara: Posta 8.25, Ekspres 14.50, Pazartesi, Salı, Perşembe, Cumartesi 19.55 Çarşamba, Cuma, Pazar 17.00

Toros Ekspresi: 12.28

Banliyö: 7.15

Ankara-Kırıkkale: Posta 18.08, Ekspres 13.39, Salı, Perşembe, Cumartesi: 19.28

Toros Ekspresi: 3.41

Banliyö: 22.06⁶⁸⁴

İLÂN: Kırıkkale Asliye Hukuk Hâkimliğinden

Dosya No : 1961/f39

Davacı : Mehmet Sarıtaş Kırıkkale'nin Karaahmetli Köyünden

Davalılar : 1- Ahmet Sarıtaş Kırıkkale'nin Karaahmetli Köyünden 2- Abdurrahman Sarıtaş Kırıkkale'nin Karaahmetli Köyünden 3- Hüseyin Sarıtaş 4- Hazineyi maliye 5- Köy Tüzelkişiliği

Dava : Tapu iptali ve tescil

Davacı tarafından Karaahmetli köyün köy içi mevkiinde kadastronun 3089 numarasında kayıtlı ev ile Çevlik mevkiinde 148 parselde bağ ile İlice mevkiinde 1733 parselde kayıtlı bahçenin müşterek murislerinden kaldığını fakat kendisinin varislerden satın alarak bu yerlerin tamamının kendisine ait olduğu halde kadastroca diğer davalılar adına tespitinin yapılmış bulunduğundan bahisle bu tespitin iptali ile namına tescilini talep etmiş bulunmakla beraber bu gayrimenkuller üzerinde hak iddia edenler varsa ellerindeki vesikaları ile en son ilan tarihinden itibaren 3 ay zarfında Kırıkkale Asliye Hukuk Mahkemesinin yukarıda esas dava numarası yazılı dava dosyalarına müracaatları ilan olunur.⁶⁸⁵

⁶⁸⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 48, (6 Ekim 1962 Cumartesi), s.4.

⁶⁸⁵ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 101, (5 Ocak 1963 Cumartesi), s.2.

Gaziantep Kundura Evi

Yeni mevsimlik, Son Model Kadın Erkek çeşitleri ile istimlake tabi tutulan eski mağazasından taşındığı aynı sıradaki Karakaya Pasajı 8 No'da satışlarına devam etmektedir.⁶⁸⁶

Bilgi Yurdu

Türkiye'de ilk defa tatbik edeceği metot ile her nasılsa okuyup yazamamış her yaşta kimseyi 30 günde okuryazar yetiştirir.

Öğrenci adayı kaydına başlanmıştır.

Kayıt için: Çelikkale Gazetesine başvurunuz. Kırıkkale⁶⁸⁷

İstanbul Ciltevi

Birinci sınıf ustalık, en temiz malzeme

Karakaya Pasajı-Kırıkkale⁶⁸⁸

Gözlük ve Saat

Görmek ve zaman birer nimettir. İyi bir gözlük ve saat bu nimetleri birer hazine haline getirir. Fenni gözlükçü ve saatçi Rıza Başaran

Karakaya Pasajı – Kırıkkale⁶⁸⁹

Örnek Mağazası-Rüştü Kılıç

Her mevsimde daima son model kadın erkek giyim eşyası

Naylon – perlon – orlon – konfeksiyon

Parfüm ve bijuteri çeşitleri

Spor malzemesi, çanta – bavul

Doğruer İşhanı – Kırıkkale⁶⁹⁰

Kırıkkale Tiyatrosu Kuruldu

Modern şehircilikte hızla ilerlemekte olan Kırıkkale'de bir de mahalli tiyatro kurulmakla kültür alanında bir adım daha atılmıştır. Durum Sayın Kırıkkalelilere iftiharla duyurulur.⁶⁹¹

Kılınçaslan Ticarethanesi-Fikri Aslan

⁶⁸⁶ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.2.

⁶⁸⁷ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.3.

⁶⁸⁸ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.4.

⁶⁸⁹ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.4.

⁶⁹⁰ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.4.

⁶⁹¹ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.4.

Vazolar, biblolar, bardaklar, şurup takımları, şampanya bardakları, orijinal çeşitli seramik ve kristal

Doğruer İşhanı – Kırıkkale⁶⁹²

İlk Defa Toptan ve perakende her türlü matbaa ve ambalaj kâğıtları

Son çıkan yerli ve çevirme romanlar, piyesler, şiir kitapları, matbaa levazımatı (boya, tutkal, cilt malzemesi)

Yeni Kâğıt ve Kitabevi

Doğruer İşhanı – Kırıkkale⁶⁹³

⁶⁹² Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.4.

⁶⁹³ Çelikkale, Yıl: 2, Sayı: 103, (17 Ağustos 1963 Cumartesi), s.4.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GAZETELERİN KÖŞE YAZILARINDA KIRIKKALE

Köşe Yazıları, bir gazetenin fikri yapısı hakkında genel bir kanıya sahip olabilmenin en basit yollarındandır. Özellikle gazetenin başyazarı bir nevi gazetenin fikri yapısının anahtarıdır. Bu bağlamda Kırıkkale yerel gazetelerinde de Selim Pehlivanlı, Kırıkkale Gazetesi; Âdem Erduran, Hürkale Gazetesi; Erdoğan Aslıyüce de Dur Yolcu Gazetesi'nde önemli isimlerdir. Bu bölümde, anılan isimler ve farklı isimlerin yazılarından örnekler bulunabileceği gibi, gazete yazarlarının belli olaylara bakış açıları mukayeseli olarak değerlendirilmiştir.

Kırıkkale'de 1951-1983 yılları arasında yayımlanan gazeteler incelendiğinde Kırıkkale, Hürkale ve Dur Yolcu Gazetelerinde köşe yazarlarının sürekli yazdığı, Çelikkale'deki birkaç köşe yazısı haricinde diğer gazetelerdeyse köşe yazılarının ve sürekli yazan köşe yazarlarının bulunmadığı göze çarpmaktadır.

Bu bölümde, Kırıkkale Yerel Gazetelerinde en çok ele alınan konulara göre tasnif edilen yazılarda gazeteler arasındaki fikir farklılıkları, konuları ele alış şeklindeki farklılıklar gibi özellikler net bir şekilde görülmektedir.

A- BELEDİYEYİ KONU ALAN YAZILAR

Yerel Gazeteler için en önemli gündem her zaman belediyeler olmuştur. Özellikle küçük şehirlerde belediye ve belediye başkanının en önemli kontrol mekanizması daima yerel gazeteler olmuştur. Kırıkkale'de de belediye ve çalışmalarını konu alan haberler yerel gazetelerde birçok kez yer almıştır. Ancak belediyelerin siyasi vasıf taşımaları, zaman zaman çalışmaların önüne geçmiş, taraftarlık ya da muhaliflik, çalışmalardan da öne geçmiştir.

Kırıkkale Gazetesinin İmtiyaz Sahibi ve Başyazarı Selim Pehlivanlı, aleni bir Millet Partisi taraftarı (ve hatta bir süre partinin ilçe başkanlığı görevini yürütmüştür) olarak hem partisinin Belediye Başkanı hem de köylüsü olması hasebiyle Selim Özer'i daima el üstünde tutmuştur. Aşağıda örnek olarak verilen yazısında da görüleceği gibi, Selim Özer'in belediye başkanı seçilmesinin ardından geçen sekiz

ayda gerçekleştirmiş olduğu çalışmalar Selim Pehlivanlı tarafından övgüyle kaleme alınmıştır.

Öte yandan, Millet Partisi'yle zaman zaman birbirilerine muhalif siyaset yürüten Adalet Partisinin Belediye Başkan Adayı Ağabey Pehlivanlı'nın, görevinden istifa eden Selim Özer'den boşalan belediye başkanlığını kazanması, Kırıkkale Gazetesi ve dolayısıyla Selim Pehlivanlı'yı oldukça memnun etmiştir. "Kazamız halkı tarafından çok sevilen genç ve enerjik Belediye Reisi Ağabey Pehlivanlı" başlığıyla kaleme aldığı (aşağıda örneklenecek olan) yazısında Ağabey Pehlivanlı'nın iş başına gelmesiyle birlikte gerçekleştirmiş olduğu çalışmalardan övgüyle bahsetmektedir.

Bizim Kırıkkale gazetesinden Abdullah Şahinok da Selim Özer döneminin özellikle temizlik çalışmalarından o kadar memnun olmuş ki, bu memnuniyetini (aşağıda örneğini görebileceğiniz gibi) gazetesinde üç bölüm halinde yayımlanan yazı dizisiyle okurlarıyla da paylaşmıştır.

Dönemin sol eğilimli gazetesi olan Hürkale, gerek Millet Partisi, gerekse Adalet Partisini yerelde ve genelde eleştiren haberler ve yazılar yayımlamıştır. Özellikle Millet Partisinden Belediye Başkanı seçilen Selim Özer ve Adalet Partisinden Belediye Başkanı seçilen Ağabey Pehlivanlı için Hürkale'de çıkan yazıların tamamı sert muhalefet içeren yazılardır. Belediye'nin halini gözler önüne sermek amacıyla "Nereye Gidiyoruz Efendiler?" başlıklı yazıyı kaleme alan Avukat Cengizhan Yorulmaz, Adalet Partisinin, belediyenin tüm düzenini alt üst ettiğinden bahsetmiştir. Ayrıca gazetenin İmtiyaz Sahibi ve Başyazarı Adem Erduran tarafından da 1969 yılında Kırıkkale Belediye Meclisinde ortaya çıkan kargaşa ve Selim Özer'in yeniden görev başına gelmesiyle durulan siyasetten bahsetmektedir.

Kırıkkale Belediyesinin Temizlik İşinde Başarısı-1 (Abdullah Şahinok)

Kırıkkale son yıllarda büyük bir inkişaf kaydetmektedir. Bu gelişmeyi gezen her kimse görür sevincinden mutlaka göğsü kabarır. Fakat gelişmeler bazı sahalarda paralel, bazı sahalarda kırık çizgiler halinde devam ediyor.

Bugün Türkiye'mizin ağır sanayi bölgesini teşkil eden Kırıkkale'de Endüstri, tarım, eğitim ve daha birçok kurum ve teşekküller vardır. Kırıkkale her bakımdan ilerlerken maalesef Belediye bilhassa temizlik sahasında oldukça pasif kalmaktadır. Darılmasın belediyeciler, gözlerimizin gördüğü bu meseleler üzerinde durmak vatandaş olarak vazifemizdir. Şu anda yalnız bazı noktalara temas etmekle yetineceğim.

İşte bunlardan biri, Toprakmahalleyi çarşıya bağlayan şehrin işlek yerinde bulunan büyük köprünün altı, oradan geçen her vatandaşın dikkatini çekmekte ve hayretler içinde bırakmaktadır. Çünkü orası 100 numaradan farksızdır. Köprünün altından etrafa pis kokular yayılmaktadır. Her an uçkuru elinde köprünün altından çıkanlara tesadüf edilmektedir. İnsaf doğrusu, bu halimizi el görse, yabancılar görse ayıp olur diye düşünürdüm. Ama görmemenin imkânı mı var? Kırıkkale'de bulunan Almanlar köprünün üstünden geçerken kayışını bağlayarak köprü altından çıkan birisini gördüler. Kendi kendilerine konuşmaya başladılar. Kim bilir ne demişlerdir bize. Mutlaka bu hal hoşlarına gitmemiştir. Fakat biz fırsat buldukça temizlik imandandır der dururuz. Söz çok güzel ama ifade ettiği manayı anlamak çok zor olsa gerek. Hani nerde temizlik? Buna üzülmemek elde mi? Bu halin önüne geçilemez mi hiç? Merak ettim, zabıta memurlarına sordum. Verilen cevap şu oldu: "Köprünün kapılarına demir parmaklık yaptık. Sel geldiğinde çer çöp doluyor, biriken sular etraftaki tarlaları basıyor. Bunun için parmaklıkları kaldırmak zorunda kaldık." İyi madem sel mani oluyor buna. Hiç değilse o civara bir 100 numara yaptırmakta mı zor acaba? Bu hele en basit şekliyle belediyeye hiç te bir yük tahmil etmez. İşin hangisi en kolaysa onu yapmak belediye için başarı değil başarısızlığın ta kendisini teşkil eder.⁶⁹⁴

Kırıkkale Belediyesinin Temizlik İşinde Başarısı-2 (Abdullah Şahinok)

Bundan iki ay önce iki zabıta memurları sokakları dolaşarak su birikintisi olan yerleri tespitle bunu men ediyorlardı. Doğrusu bu vaziyet beni çok memnun etmişti. Fakat ben şehrin umumi vaziyetinden haberdar olduğum için hemen kendi kendimi topladım ve bu vazifeyi yapan memurlara sorumu sordum.

⁶⁹⁴ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 295, (13 Kasım 1958 Perşembe), s.1.

Su birikintilerinin sıhhi bakımdan tehlikeli olduğunu biliyorsunuz da, sokak arasındaki yer yer pis kokular neşreden ve sayısız mikropları bünyesinde saklayan çöp birikintilerini temizlemeye acaba niçin gayret etmezsiniz?

Aldığım cevap şu oldu: “Efendim belediyemizin temizlik için bir arabası var. Yeni arabalara da kıyamıyoruz. Onun için temizlik işleri aksıyor, para da yok ki alalım.”

Cevap bir vatandaş olarak beni tatmin etmekten uzaktı. Belediye araba almış, kıyamadığı için hizmete koymaktan kaçınılıyordu. Bu nasıl olurdu? Bu arabalar belde sakinlerinin parası ile alınmamış mıydı? Hizmete konmayacak araba niçin alınırdı? Elbette çalışacak eskiyecek, yenisi alınacak. Fakat belediye vatandaş karşısında vazifesini yapmanın huzurunu duyacaktı. Sonra aklımda kaldığına göre bu şehirde 100’den fazla temizlik işçisi vardı. Her belediyemizde fakir bir belediye değildi, hiç değilse değil kaza 100’de 50’nin üstündeki vilayet belediyeleri bütçelerinden yüksek bir bütçesi de vardı. Niçin esaslı davalara eğilmiyordu da sırf ceza yazmak gibi bir gelir sağlamak amacıyla su birikintileri üzerinde duruyordu. Bunun üzerinde de durmalıydı ama belediyenin temizlik vazifesi tek değil kül halinde mütalaa edilmesi icap eden bir mesele değil miydi yoksa?

Bir vatandaş olarak belediyenin verimli bir şekilde çalışmasını istemek ve beklemek, onun noksanlarını kendisine duyurmak bu şehrin sakini bir kimse olarak bu nokta üzerinde durmayı kendime bir vazife sayıyorum.⁶⁹⁵

Kırıkkale Belediyesinin Temizlik İşinde Başarısı-3 (Abdullah Şahinok)

Bir müddet önce Kırıkkale MKE fabrikalarını gezmeye gelen İran Parlamento Heyetinin geleceği haberi daha önceden duyulduğu için sabahın daha erken saatlerinden itibaren belediye zabıta memurları harıl harıl çalışmaya koyulmuşlardı. Otobüs durağındaki arabalar nizamla konuyor, misafirlerin geçeceği yollar temizlettiriliyordu. Kırıkkaleliler bu yerinde çalışmaya bir mim koydular ve acı acı güldüler.

⁶⁹⁵ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 296, (14 Kasım 1958 Cuma), s.1.

Gene DP İlçe kongresinin yapıldığı sabahı bir hatırlayalım. Ana caddeler temizlettirilmiş, üstelik bir iyice sulattırılmıştı da. Ne vardı ki o gün hükümetimizin kıymetli vekillerinden ikisinin geleceği haberi alınmıştı. Biz yapılan bu temizliği her iki haliyle de fazla bulmuyoruz. Belediye bunu iyi yapmıştır. Hadi İran Parlamento Heyeti misafirdir diyelim. Ya vekillerimiz? Onlara olduğumuz gibi görünmemiz icap etmez mi? Acaba bu kıymetli devlet adamları bu talebi ret mi ederler, hayır etmezler ama biz vekillerimize belediyemiz çalışıyor intibasını vermek zorundayız.

Bu iki harekette gösteriştten başka bir şey değildir. Gösteriş ise kendi kendimizi aldatmak demektir. 30 bini aşkın koskoca bir şehir halkı ise bunları görüp bir hüüm dedikten sonra belediye çok şey kaybetmiş olur. Çünkü belediye bu belde, bu şehir halkının sakinlerinin reyleriyle iş başına gelecek zevat tarafından idare edilir. Bu belde sakinlerine onun için saygı göstermek her halde daha iyi olur.

Çalışan bir belediye yukarıda izah ettiğim iki günde olduğu gibi senenin 365 gününde kendini vazifeli sayan belediyedir. Bu takdirde başarıya ulaşmış sayılır. Bu takdirde sandık başına giden vatandaş reyini bir başkasına verirken kendi kendinden çekinir, korkar, vicdanına hesap vermek mecburiyetinde kalır.

Sanılmasın bu sözlerimizle biz belediyeyi itham ediyoruz. Göremediklerini, gözünden kaçanları idarecilere göstermek istiyoruz. Böyle yapılırsa daha iyi olur diyoruz. Yoksa belediyenin kıymetli idarecileriyle husumete varan her hangi bir münasebetimiz olmamıştır. Olmasına da lüzum yok ki. Biz sadece yazılarımızla belediye hakkında bir vatandaş olarak görüşümüzü belirtmek istedik. Bunun da bir vatandaş olarak hakkımız olduğu her halde teslim edilir.⁶⁹⁶

Nereye gidiyoruz efendiler? (Av. Cengizhan Yorulmaz)

Bir buçuk aydır Kırıkkale Belediye Meclisi 1965 yılı bütçesine ve bu arada tali derecede kalan bazı işleri görüşüyor. Belediye ve ESO'nun mali gücü kabartılmış bazı gelirlerle 6 milyon lira civarındadır. Bütçe komisyonlarında mesele enine boyuna görüşülmüş ve ince tetkiklerden sora hazırlanan tasarı umumi heyete sunulmuştur.

⁶⁹⁶ Bizim Kırıkkale, Yıl: 4, Sayı: 297, (15 Kasım 1958 Cumartesi), s.1.

Yaklaşık olarak 60 bine varan nüfusu ile aziz hemşerilerimiz en hayati meselelerde Kırıkkale için olumlu bir amme hizmeti beklerken, üzüntü ile belirtelim ki AP grubunu teşkil eden sayın 15 arkadaş ve birde ben 16 diyen, reisi ile birlikte yalnız bir noktaya dikkatlerini teksif etmişlerdir. O da sadece maaşlar konusudur.

Fil vaki onların her vesile ile belirttikleri gibi, can boğazdan gelir amma millette can kalmazsa bunun vebali kimde olur?

Sanki Kırıkkale'nin su ihtiyacı yol davası, imar işi ve buna benzer bütün dertleri bal edilmiştir de, yalnız belediye başkanının ödeneği ve ESO idaresi teknikerinin yevmiyesi kalmıştır.

Bir gün bakarsınız AP grubu, elektrik işletmesi teknikerine yevmiye 100 liralık kadroyu münasip görür ve oraya 36 bin liralık bir tahsisat koyar. Yine bir gün görürsünüz ki belediye başkanına senelik yine 36 bin lira tahsisat karşısındaki gruplar tarafından benimsenmedi diye meclis toplantılarına iştirak etmezler. Ve o gün sabaha kadar parti merkezlerinde oturup müzakereleri gizliden haberlerle izlerler.

Dünyanın hiç bir yerinde görülmemiş bu gafı işlerken de milleti uyuttuklarını sanırlar. Evet, dünyanın hiç bir yerinde iktidar partilerinin mensubu oldukları meclisi terk ettikleri veya iştiraktan tevakki eyledikleri görülmemiştir. Zira yürütme organının yegâne desteği olması iktiza eden topluluk onlardır. Ama bunu hangi zihniyetin sahiplerine öğreteceksiniz.

Bizim üzerinde durduğumuz esas meseleye gelince:

Diyoruz ki, bırakın şu maaşı, bırakın şu yevmiyeler lafını, millete hizmet edin, ona yardımcı olun ve onun dertlerine çare bulun. Maaşlar konusunda da herkese ancak hakkı olanı verin. Milletın hakkını har vurup harman savuranlara müsaade etmeyin zira bunu yapmağa kimsenin hakkı yoktur ve gücü yetmeyecektir.

Lakin mahut grubun eşsiz sözcüsü anlaşılması güç bir mantık çelişmesiyle ortaya çıkar ve meclisin kabul ettiği 2 bin lira başkan ödeneği konusunu tekrar konuşma mevzuu yapar ve kanunsuz talepte AP grubunun rey çokluğu ile tasvip görür.

Netice olarak da başkan ödeneği AP grubunun reyleriyle 3 bin liraya çıkar ve kanunlar hiçe sayılır.

Yakın tarihimizde buna benzer pek çok misaller gördük. Rey çokluğunun demokratik nizamda kanunları da çiğneme manasına anlayanların sonunun hüsrana olduğu gerçeği tarihimize tescil edilmiştir.

Biz de şimdilik size doğru yolu görünüz ve rey çokluğu ile kanunları çiğneyerek her dilediğinizi yapamayacağınızı biliniz diyoruz. Emin olunuz ki bu asil millet kendisine vazife düştüğü anda size layık olduğunuz cevabı mutlak ve mutlak verecektir.⁶⁹⁷

Görülmemiş Faaliyet (Kırıkkale Belediyesi'nde) (Selim Pehlivanlı)

Kırıkkale Belediyesini Adalet Partisi'nden, Millet Partisi devir alalıdan bu yana, sekiz ay kadar kısa bir zamanda, gören gözler inkârı imkânsız işler yapıldığını elbette görecekler. Bu cümleden olarak, 450 bin liraya bir Belediye binası, 56 bin liraya Çalılıöz ihata duvarı, 20 bin lira muhalif yollarda bordür işi, 13 bin liraya fosseptik çukuru 50 bin liraya su deposu yapılmaktadır.

Ayrıca 20 bin liraya bir greyder, 320 bin liraya bir adet katepiller almıyor ki unuttuklarımız hariç 930 bin, bir milyon lira sarf edilerek Kırıkkale sakinlerinin hizmetini yapan Belediye, aklîselim olanlar için şayanı takdir bir çalışmadır. Bu çalışma başta Reis Bey olmak üzere bütün Belediye mensuplarının içten gelen sevgilerinden doğmaktadır.

Yukarda sıraladığımız işlerden başka, bundan böyle Belediyenin açtığı yollar ve istimlâkler, başka başka sayılarımızda fırsat buldukça Belediyenin çalışmalarından bahsedilecektir. Elektrik Su İşleri Müdürlüğü'nün gayretleriyle Devlet Hastanesi de suya kavuşmuştur.

Bu münasebetle yine başta reis bey Selim Özer olmak üzere ESO Müdürü Burhan Çelik'e ve bütün Belediye mensuplarına hastanenin suya kavuştuğu için

⁶⁹⁷ Hürkale, Yıl: 1, Sayı: 2, (13 Mart 1965 Cumartesi), s.2. (Bu sayıda belirtilen Yıl: 1 Sayı: 2 ibaresinin sehven bu şekilde basıldığını düşünmekteyim. Zira 3 Nisan 1965 sayılı nüshada Yıl: 4 Sayı: 57 ibaresi görülmektedir ve Milli Kütüphanede arada başka nüsha da bulunmamaktadır. Bu durumda 13 Mart 1965 Cumartesi tarihli nüshanın Yıl: 4 Sayı: 56 olması daha mantıklı görünmektedir.)

Devlet Hastanesi idareci ve personeli ile bütün Kırıkkaleli sakinleri teşekkür etmektedir.⁶⁹⁸

Bir Görev Alınırken (Adem Erduran)

Kırıkkale belediye meclisi haziran çalışmalarında reis vekilliği ve encümen üyeliklerini CHP ile AP'lilere devretmiştir. Belki de Türkiye'de ilk defa Kırıkkale'de bu iki zıt parti belediye çalışmalarında bir araya geliyorlardır.

MP'lilerce yönetilen bir yıllık çalışmalar halk tarafından tasvip bulmamıştı. Gerek meclis üyeleri ve gerekse siyasi teşkilatlar CHP'li ve AP'lileri göreve tahrik etmeye başlamışlardı.

MP'lilerin geride kalan bir yıllık çalışmalarına şöyle bir göz atarsak aşağıdaki aksak durumları görürüz:

a) Görevlilere selam vermeyen memurlar hakkında baskı yapılması için ileri sürülen teklifler. Kazara selam veremeyen memurların yer ve branş değişikliği gibi yapılan teklifler.

b) Ben encümen üyesiyim diye yersiz davranışlarla(beldenin en ulvi görevini küçültmek) çok olmuştur.

c) Bir encümen üyesinin yaptırdığı inşaat için bulunduğu caddenin aylarca trafiğe kapalı tutulması olmuştur. Hatta başka vatandaşların tretuvar altı bodrum açma isteği yüklü para isteği ile karşılanırken bu şahsın açtığı bodrum için talep edilen para yakınının bile tahsil edilmediği sanılmaktadır.

d) Belediyeye alınan temizlik işçilerinin geçmiş reis vekili tarafından tayini tepkiyle karşılanmıştır. Hele alınan işçilerin Kırıkkale ve çevresinden olmadığı rivayeti üzücü olmuştur.

e) Bütün belediye amirlerinin ve memurlarının işe geldiğini ispatlaması için başkâtiplikteki deftere gelerek imza koyması düzensizliği ortaya getirilmiştir. Bir servisin amirinin başkâtip daktilosu karşısında ednam gösterip imza atmak

⁶⁹⁸ Kırıkkale, Yıl: 14, Sayı: 447, (6 Temmuz 1966 Cumartesi), s.1.

zorunluluğu kınanacak nevidendir. Buna rağmen de yine çok servisin kadrolarında bulunanların çoğunun çeşitli bahanelerle dışarılarda görülüşü gülünçtü.

Bu neviden geçen dönemin görevlileri vazifelerini ve mesuliyetlerini hakkıyla yerine getirememişlerdir. Yeni görev alanların çok hassas bir çalışmaya girmeleri gerekmektedir. Yüklendikleri görevin vebali pek çoktur bu vebalden kurtulmak çok ciddi çalışmaya bağlıdır.⁶⁹⁹

Selim Özer'in Dönüşü (Adem Erduran)

Kırıkkale'nin MP'den son mahalli seçimlerde belediye reisliğine getirdiği Selim Özer iktidar partisine dönmüştür. Bu dönüşü biz önceden haber almış ve Salı gününü Çarşambaya bağlayan akşam AP' li meclis üyelerinin huzurunda talebini imza edeceğini öğrenmiştik. Nitekim aynı akşam memurlar dağıldıktan sonra bu toplantı yapıldı ve dönüş işi hitam buldu. 28ağustos 1969 günü de yine bazı AP' li meclis üyeleri ile Süleyman Demirel'e gittiklerini ve reisin sadakat yemini edeceğini öğrendik.

Selim Özer'in bu dönüşüyle beldeye faydalı mı yoksa zararlı mı olacaktır? Bize kalırsa hiç de faydalı olmayacak bilakis zararlı olacaktır, çünkü:

Kırıkkale belediye meclisinde 32 üye vardır. Bu üyelere 13'ü AP, 12'si MP, 7'si CHP'lidir. AP'li meclis üyelerinden İsmail Yağan ve Haşim Gökbulut hariç 11'i bizim kulüp taraftarıdır. Dolayısıyla bizim kulüp (Celal Bayar'ın bizim evine) bağlıdır. Selim Özer'in geçtiği yeni parti meclisinde taraftarı olarak sadece 2 üye bulunacak geri kalanlarıysa halen AP başkanı Fikri Pehlivanlı'nın Selim Özer'i geçen seçimde desteklediği ve ikisi paralel çalıştıklarından Özer'i desteklemeyeceklerdir. MP'nin 12. Üyesinden işittiğimize göre 3 meclis üyesini de Selim Özer beraberinde AP' ye götürmüş. Geriye kalan 10 üye şiddetli Selim Özer aleyhtarlığı yapacak ve CHP cihetinin fikrine katılacaktır. CHP ise zaten iktidara namzet ve halen ana muhalefet partisi oluşu ile yeni AP'li Selim Özer'in tam karşısında olacaktır. Bu durumda AP'den iki ve MP'den beraberinde götürdüğü üç üye ki cem'an 5 üye tarafından tutulacaktır. Bir mecliste 5 muvafık 27 muhalif demek

⁶⁹⁹ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 138, (14 Haziran 1969 Cumartesi), s.1.

korkunç kasırgaların doğacağı anlamındadır. Böyle bir meclisle çalışmaya katılacak olan Selim Özer daha çok sıkışacak ve en kısa zamanda bu görevi yapamıyorum diye dilekçesini masaya bırakıp bir gecede toz olacaktır.

Yeni değiştirdiği iktidar partisinden de İller Bankasına borçlanmak suretiyle 2 milyon lira alacakmış. Bu parayla da Ali Tiryaki'den dolayı Cemal Diker'e olan 2 milyon liralık borç kapanacak geri kalan borçlar sırtacak ve reisi sıkıştıracaktır. İktidardan bunun dışında daha geniş yardım almasını imkânsız bulmaktayız. Böylelikle de Selim Özer yeni geçtiği parti saflarında hiç ama hiç faydalı olamayacaktır.

Sonra da yaklaşan genel seçimlerde neyin ne olacağı, kimin muhalefet kimin iktidar kimin koalisyonla gireceği de bilinmemektedir. Bozuk düzenli AP, iktidarını değiştirmeye çalışan ana muhalefet partisi CHP'nin iktidara gelmesi muhtemel olduğu gibi koalisyonlu bir iktidarın da doğabileceği sanılmaktadır. Yani AP'nin tek başına iktidar etmesi imkânsızlaşmaktadır. Tek başına iktidar edemeyen şimdiki iktidar partisi bu gücünü kaybedince de Selim Özer gibi sonradan gelen belediye reislerine yağma hasanın böreği gibi para dağıtamayacaktır. O zaman da yine Selim Özer ekim seçimleri itibariyle faydasız olacaktır.

Bize kalırsa 70 yaşından sonra bu şahsın böyle önemli bir görevi tedviri imkânsızlaşmıştır. En iyisi istifa edip bir de hacca gidip kalan ömrünü ibadetiyle tamamlamaya çalışsa daha iyi eder. Yoksa bu yaştan sonra gemici feneri gibi dönerek hiç de faydalı olamayacaktır. Saygılarımla.⁷⁰⁰

Kazamız Halkı Tarafından Çok Sevilen Genç ve Enerjik Belediye Reisi Başkan Ağabey Pehlivanlı (Selim Pehlivanlı)

Eski belediye reisi Selim Özer'in istifasıyla boşalan belediye başkanı seçimini 6.3.1972 Pazar günü yapılan seçimde Adalet Parti adayı Ağabey Pehlivanlı 7553oyla yani muhaliflerden 3553 oy farkla kazanmıştır. Kırıkkale'nin yeni belediye başkanı Ağabey Pehlivanlı kısa zamanda Kırıkkale belediyesinde Kırıkkale halkının arzuladığı faaliyeti göstermeye başlamış Kırıkkale'nin sokaklarından pislikten

⁷⁰⁰ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 148, (1 Eylül 1969 Pazartesi), s.1.

geçilmezken bu gün senelerin pislikleri temizlenmiş hummalı bir çalışma belediye mensuplarında da göze çarpmaktadır. Ayrıca yerinde de belediyenin otoritesi kurulmaya başlanmıştır. Bilindiği üzere nüfuzlu herhangi bir ister devlet teşekkülleri ister şahıs müesseselerinde otorite sağlanmazsa amaca ulaşmak şöyle dursun, halk nazarında da ayrıca karamsarlığı alenen kazanmış olur.

Kırıkkale belediyesi daha önceleri bir keşmekeş idi. Kimin ne yaptığı belirsiz bazı çöreklenmiş yan gel dizim yapıp aybaşını beklediklerini her zaman istihbar edilmekteydi. Türkiye'mizin göz bebeği kazalarından birincisi olan Kırıkkale belediyesi kendine layık yeni reisi işe değil de, adama iş bulmak isteyen aynı zamanda mevcut kadroyu çalıştırma kabiliyetine haiz, kültür ve güce sahip bir belediye başkanı bulamamıştı. Peşin hüküm hatalıdır, amma bir atasözüne dayanarak (görünen dağın kılavuzu olmaz) denildiği gibi temennimiz tahminimizde yanılmamış olmayalım. Malum keyfiyet yanılmayan bir tek Allah'tır. Hatır için iş yapmak, gönül için evet demek akraba için göz yummak, ahbab için pas vermek, hatır için iş görmek veya gördürmek, millet ve vatana hıyanet olduğu gibi, kendi istikbalini de insanlığını da harcamış olur. Bu nedenlerle yeni belediye başkanına görevinde muvaffakiyetler dilerken, güzel kazamızı turistik bir şehir yapmasını da canı gönülden arzularız.⁷⁰¹

B- MÜLKİ İDARE İLE İLGİLİ YAZILAR

İlçe olmasıyla birlikte hızlı bir büyüme sürecine giren Kırıkkale'de Kaymakamlar yeri gelmiş bir belediye başkanı gibi çalışmıştır. Halkla iç içe olan kaymakamlar toplumda her zaman sevilip sayılırken yerle gazeteler de kaymakamların halkla ve şehirle olan ilişkilerini sık sık haber konusu yapmışlardır.

İlçede kaymakamlık yapan çeşitli şahsiyetlerin çalışmalarıyla ve karakterleriyle ilgili bakış açılarını köşelerine taşıyan kimi yerel gazeteler mülki idareyi ilgilendiren olumlu ya da olumsuz durumlara da yine köşelerinde yer vermişlerdir.

⁷⁰¹ Kırıkkale, Yıl: 20, Sayı: 1564, (26 Nisan 1972 Çarşamba), s.1.

Belediye Başkanı gibi doğrudan siyasi bir tarafı olmayan kaymakamlarla ya da birim amirleriyle ilgili çok sert fikir ayrılıkları görülmeyen gazetelerden Kırıkkale gazetesinde daha çok durum bildirimi ya da kişilik tahlili şeklinde yazılar kaleme alan Selim Pehlivanlı'nın iki yazısının örnek olarak verildiği bu bölümde Hürkale gazetesini başyazarı Adem Erduran, örnek olarak ele alınan yazılarında da görülebileceği üzere daha çok şehrin hızlı büyümesiyle meydana gelen sorunlar üzerinde durmaktadır. Öte yandan ilçeye gelen ödenekleri her fırsatta sorgulayan Erduran, bu paraların çarçur edildiği iddiasıyla özellikle İl Genel Meclisini eleştirmektedir. Şehrin toplumsal durumuyla ilgili durum bildirimi yapan Fuat Süreyya Oral'ın, gazetesini Çelikkale'de Kırıkkale'nin toplumsal görünümüne yönelik kaleme aldığı yazılarından birkaç örnek de bu bölümde yer almaktadır. Ancak örneklerde de görülebileceği gibi, Fuat Süreyya Oral, bir yazısında şehirde yer alan pavyonların çalışma şekliyle ve diğer bir yazısında da silah ruhsatlarının yeniden verilecek olmasından duyduğu rahatsızlığını da toplum düzeninin bozulma endişesini ifade ederek ele almıştır.

Bu Şehirde Pavyonlar ve Bir Kent (F. Süreyya Oral)

Nerede bir kişi ve toplum var ise, orada kişi ve toplum hakları vardır. Bu şehrin sosyal bünyesini, çokluğunu işçi teşkil eden toplum yaratmıştır. İşçi de her kişi gibi, dinlenme ve eğlenme ihtiyacındadır. Eğlenme ve eğlendirme de bir hak. Bu haklar da sınırlıdır. Bu şehir de bir, iki derken üçüncü bir eğlence yeri olarak pavyonlar açılmıştır. Ticaret serbestisine dayanılarak ve hatta biraz da inatlaşarak alına bu hakkın, kanunlarca tayin ve tespit edilen sınırları dışına çıkıldı mı, idari makamlar tarafından müdahale edilir. Tedbirler alınır. Şehrimizdeki pavyonların bir eğlence yeri vasıflarını ve nezahetini, kişi ve amme haklarını bütün şümulü ile muhafaza ve müdafaa şuurunu taşıyıp taşımadığını idari makamlar yanında basın da gözler, izler. İdari makamlarca alınan bütün tedbirlere rağmen bu pavyonların kişi ve amme aleyhine varlığı karşısında basın harekete geçer ve en büyük kuvvetli olan anket usulüne başvurur. Bir anket yapılsa acaba nasıl olur.⁷⁰²

⁷⁰² Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 51, (11 Ekim 1962 Perşembe), s.1.

Ateşli Silahlar Geri Verilirken (F. Süreyya Oral)

Hükümet aldığı son bir karar ile evvelce toplattırılmış bulunan bütün ateşli silahların geri verecektir. Niçin toplattırıldı, niçin geri veriliyor bahsi bir yana, biz bundan sonrası için bazı esaslar üzerinde durmamız gerektiğine işaret edeceğiz. Silah niçin taşınır, nerede ve niçin kullanılır. Kimlere silah verilir?

Silah ruhsatları yenileniyor

Hükümetçe iadesine karar verilen toplattırılmış silahların sahiplerine iadesi için eski ruhsatlar yerine yenilerinin verilmesine devam edilmektedir. Şehrimizde bir hayli ateşli silahlar sahibi bulunduğundan ruhsat işleri için uyruk tutulmaktadır.

Şehrimiz İdari Teftiş Görüyor

Mutat idari teftişte bulunmak üzere İçişleri Bakanlığı müfettişlerinden eski Van Valisi Sayın İbrahim Öztürk bir süre önce geldiği şehrimizde kaymakam kamu ve belediye işleri üzerinde teftişlerinde bulunmaktadır.

Allah Göstermesin

Hiçbir kaza geliyorum demez. Şehrimiz son zamanlarda ateş felaketi içinde kalmıştır. Allah veriyor, Allah alıyor. Fakat kul için de tedbir almak gerek. Mehmet Akcan'ın un fabrikası da kül oldu. Sebep?! Bul elbet ortaya çıkacaktır. Ne çare ki koskoca bir milli servet yok olup gitti. Akcan, kısa bir zaman içinde bir de ateş felaketi geçirmiş bulunuyor. Allah tekrarını göstermesin. Sayın hemşerimize geçmiş olsun.⁷⁰³

Bununla da İktifa Edemeyiz (F. Süreyya Oral)

Partiler iç ve dış tehlikeye karşı birlik olduklarını açıkladılar. Bu birliğin ne kadar süreceğini şimdiden kestirilemez. İlk belirtilerin memlekete huzur getireceği anlaşılıyor. Böyle nazik zamanlarda birleşip, sonra işi gevşetmenin yeni ayrılıklara yol açtığını sık sık gördük. Çözülmez bir birlik için daha çok şeyler yapmak gerekiyor. Sürekli birliklerin sadece asayiş bakımından değil, en kısa zamanda kavuşulması beklenen ekonomik huzuru da getireceği şüphesizdir. Bizce asıl iş

⁷⁰³ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 52, (12 Ekim 1962 Cuma), s.1, 4.

bundan sonra başlıyor demektir. Mademki, çok partili hayattan ayrılmayacağız onun sürekli anlayış içinde istediği birliği de meydana getirmemiz şarttır. Günlük birleşenlerle bunun için iktifa edemeyiz.⁷⁰⁴

Örnek Yönetici (Giden Kaymakamlardan M. Abdullatif Ömer Evrensel)
(Selim Pehlivanlı)

Toplumlar kendilerini meydana getiren bireylerin gayreti, başlarındaki yöneticilerin verimli çabaları ile ilerilikler kaydeder.

Eser; yönetici ile toplumun müşterek çabalarıdır. Yöneticiyi sevindirir, bireyleri refaha kavuşturur.

Yöneticilerin, toplumun ilerlemesinde ne büyük bir kıymet olduğunu meydana getirecekleri eserleriyle oranlıdır.

Kırıkkale ilçesi, bir sanayi şehridir. 60 bini aşkın nüfusa sahiptir. Geniş bir sahaya yayılmış, her gün gelişmek isteyen bu şehir, ne yazık ki; bir bocalama ve kararsızlık içerisinde yuvarlanıp gitmekte iken: beklenmedik bir tesadüf onu arzulanan yöneticiye kavuşturmuştu.

Bu yöneticinin her şeyden önce yaratıcı bir ruha, ulvi bir meslek aşkına sahip olduğu çalışma ve olgun hareketlerinde daha ilk günden kendini göstermişti.

Kısa bir zamanda, görevinde örnek çalışmalarıyla toplumun sevgisini kazandı. Yerinde çalışmalarıyla da az zamanda etrafta değişiklikler ve ilerilikler kaydetti.

Bu millet lafa değil örnek yöneticilere muhtaçtır

Bu yazım bir övgü değil, hakikatin ta kendisidir

Sözlerimi Ziya Paşa'nın:

Ayinesi iştir kişinin lâfa bakılmaz

Şahsın görünür rütbeî aklı eserinde

⁷⁰⁴ Çelikkale, Yıl: 1, Sayı: 53, (13 Ekim 1962 Cumartesi), s.1.

Mısralarıyla bitiriyorum.⁷⁰⁵

Asayiş Berkemal (Adem Erduran)

Kırıkkale'nin asayiş düzeni tamamen bozuktur, esasen asayiş Kırıkkale'de hemen hemen hiç yoktur. Hürkale gazetesi olarak her sayıda bu hususa değinmekteyiz. Fakat ilgi gösteren tek yetkili çıkmamaktadır.

Belki de Kırıkkale ilçe olduğu için Sulakyurt, Delice, Kalecik, Elmadağ ilçeleri ile kıyaslanmaktadır. Böyle bir kıyaslama şayet yapılıyorsa bu asla doğru değildir. Kırıkkale merkezde yetmiş iki bin nüfuslu sanayi şehridir, otuz mahallesi mevcuttur. Oysa Kırıkkale'nin polis kadrosu sadece yirmi küsur adettir. Yani mahallelere polisler dağıtılsa birer tane polis düşmemektedir. Geçtiğimiz Cumartesi günü Kırıkkale kaymakamlığından ruhsat alınarak yapılan düğün ve nişan adedi 42 idi. Düğün ve nişanlarına polis mevcudunu taksim etseler kâfi gelmeyecektir. Bunu bilen tabancalı, bıçaklı Kırıkkale halkıda düğünlerde çılgınca kurşun kusturmaktadırlar. Bilhassa Cumartesi günleri sabahlara kadar her mahalle seferberlik ilan edilmiş gibi takırtılarla inlemektedir. Üstelik bir sanayi şehri olduğu için pek çok silah ve mermi kaçakçısı Kırıkkale'de karargâh kurmuşlardır. Türkiye'mizde bir kişi bir tabancayı ruhsatsız taşımazken bu kaçakçılar kamyonlarla silah ve mermi taşımaktadırlar. Geceleri Kırıkkale sokaklarında dolaşmakta çok tehlikelidir. Çünkü kafayı çekenlerin sokaklarda ben delikanlıyım var mı yan bakan naraları inlemektedir. Hangi kendini bilen şahsiyet bu kabadayılara yan bakıyorum diyebilir ki?

Geçen kış dâhiliye vekili Faruk Sükan Bey bir gece Kırıkkale'yi teftiş etmiş ve bu teftişte basına intikal etmiş idi. Kırıkkaleli olarak bizlerde emniyet teşkilatımızın yeteri kadar takviye edilecek diye sevinmiştik. Hâlbuki takviye etmek şöyle dursun bilakis birçok polis ve komiser çeşitli sebeplerle başka kentlere alınmış ve boşalan kadrolar dahi doldurulamamıştır. İki komiserin birisi emniyet amirliğine vekâlet etmekte diğeri de merkez karakolu işlerini tedvir etmektedir. Tek komiser karakola gece ve gündüz nezaret etmek durumundadır, ama imkânı yok bu kabil olamaz.

⁷⁰⁵ Kırıkkale, Yıl: 12, Sayı: 310, (4 Temmuz 1964 Cumartesi), s.1.

Kırıkkale’de trafik diye bir teşkilat ise hiç yok denmektedir. Vasıtası dahi olamayan tek polis binlerce vasıtalı bu şehrin trafik düzenini nasıl sağlayabilir, bunu havsalanın almasına imkân göremiyoruz. Impala taksilerin peşinde yaya bir tek polis ne garip değil mi? Bu yirminci asrın akışı ile tetabuk ettirilebilir mi?

Sanki Kırıkkale’de bulunan binlerce vasıta devlete trafik resmi adı ile vergi vermemekte midir? O halde vergisi binlerce vasıttan alınan bir şehrin trafik düzeni böyle mi olmalıdır. İşin garibi Kırıkkale’nin tek trafik polisi sadece Kırıkkale’ye değil Kalecik, Sulakyurt ve Delice ilçelerindeki trafik kazalarına da gitmek mecburiyetindedir. Bu dört ilçedeki zuhur eden trafik kazalarından dolayı mahkemelerde pek çok davalar Osman Çalığışu bir de mahkemelere gitmek ve ifade vermek mecburiyetindedir.

Şehir dâhilinde seyreden bütün vasıtalar korkunç bir hızla gitmektedirler. Yaya vatandaşlar yaşadığı şehrin caddelerinde kolunu sallaya sallaya rahat dolaşamaz ve baş döndürücü seyreden vasıtaların çarpmasından korka korka dolaşır. Sonra da (asayiş berkemal) denilir. Saygılarımla.⁷⁰⁶

Yağma Yok (Adem Erduran)

Ferden yapılması kabil olmayan hizmetlerin kamulaştırılmasındaki kuruluşlar arasında bir de özel idare teşkilatları vardır. Bu idarenin diğer adına da hususi idare namı verilmektedir.

Bu teşkilat bina ve arazi vergilerini tahakkuk ve tahsil ettiği gibi taş, kum, kireç ocakları gibi işletmelerden de kanuni bir resim alır. Biriken paralarıysa yıllık bütçe ile kamu hizmetlerine dağıtılır. Her 4 yılda bir seçtiğimiz il genel meclisi üyeleri hazırlanan bütçeyi kolalı gömlekle kollarını havaya kaldırarak oylamak suretiyle fiili duruma geçirirler. Dolayısıyla verilen bu oylar bizim bu oylar bizim il genel meclisi üyelerine verdiğimiz tümümüzün oyu demektir.

Vali ve kaymakamların evinden tutunuzda evlerindeki çatal, kaşık, perde ve koltuk gibi eşyaları da bizlerin ödediği özel idarenin saydığımız vergi ve resimlerinden karşılanır. Yani özel idareler veli ve kaymakamların harcama yeridir.

⁷⁰⁶ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 108, (14 Ekim 1967 Cumartesi), s.1.

Köyler yolsuz, ışksız, susuz ve okulsuzmuş, umursanmaz bile. Seçim önlerinde köy muhtarlarından tutunuz da cami yardımlarına kadar oy alınabilecek mahallere bu bütçeden dağıtım yapılır.

İşte saydığımız bu bütçenin gerçek hedefleri hizmet bulamazken il merkezlerinde iş hanları da yaptırılır. Geçtiğimiz hafta şehir çarşısı temel atma töreni bu bütçenin 35 milyon lira sarf edeceği Ankara'nın Ulus Meydanında şehir çarşısı yaptırımı için Süleyman Paşa'nın nutuk atacağı, seçim önü yaptırım yapacağı çağrı için il genel meclisi üyeleri aranıyor. Çubuk barajında özel idare kesesinden düzenlenen şatafatlı sofraya da davet sayıyordu bu çağrı.

Kenan Oba köyünün çeşmelerinde (bu su içilmez, koli basili var) yazılıdır. Ankara'da Gökdelen'den Ulus çarşısına kadar sahip ya da ortak olan kamu görevlisi özel idare halktan aldığı parayı halka dağıtmıyor, hizmet yapmıyor ve saraylar yapıyor. Şatafatlı ziyafet sofraları düzenliyor ve nutuk patlatıp seçim blöfü savuruyorlar. Bu törende Süleyman Paşa (1970 yılında ışksız köy bırakmayacağız) vaadinde bulunmuşlar. (Geçtiğimiz 1965 yılı genel seçimlerinde de) çileye paydos dövzinin dibinde patates fabrikasına kadar vaat etmişlerdi. 4 yıldır anamızdan emdiğimiz süt burnumuzdan geldi. Yine akla gelmedik şeyleri vaat ederek kır beygirin gölgesinde milletin parasını milletten esirgemek için vazife istiyorlar.

Hem de (borç yiğidin kamçısıdır) sözüyle çoğunluk halkın borçlu olduğunu bile bile vazifeli istiyorlar. Kendisi ve kardeşlerinin çobanlıktan milyonerliğe nasıl vardığının hesabını veremediği gibi yoksul halkımızı alay edercesine iktidara gelmek istiyorlar.

Yağma yok Süleyman paşa yağma yok.

Biz ne sizin gibi iktidarı ve ne de milletin parasını çarçur ettiren böyle il genel meclisi üyelerini istemiyoruz, oylarımızı palavralara kanarak kullanmayacağız artık. Bizden derlenen bina ve arazi vergisini köyümüz susuz ve yolsuz dururken Çubuk barajında lokma yutan ve yutturanlara harcayanları seçmeyeceğiz. Saygılarımla.⁷⁰⁷

⁷⁰⁷ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 144, (26 Temmuz 1969 Cumartesi), s.1.

Sosyal Sorunlarımız (Adem Erduran)

Kırk yıllık bir mazisi bulunan Kırıkkale bugün merkezde nüfusu 102.000 olarak tahmin edilen bir sanayi beldesidir. On dört bin resmi sektör ve altı binde özel sektöre ait işçi ve iç bin civarında da memur ve mühendisi sinesinde barındıran bu kentin sosyal sorunları sayılamayacak kadar çok yokluklara dayalıdır.

Yedi yüz elli okur için inşa edilmiş bir lisesi vardır ve bugün için üç bin talebe sokuşturulmuştur. Süratle bir lise binası inşasının yapılması gerekmektedir. İki ya da üç vardiya tedris yapılan bu okulda çocuklar yeteri kadar bilinçli olmamaktadır. Öğretim üyelerinin her okurla yeteri kadar ilgilenememesi lise bitiminde yüksekokul sınavlarında başarısız kalmalarını doğurmaktadır. Bir ticaret lisesi bu sezon tedrisata girmiştir. Şehrin en ucunda yeni yapılan bir ilkokulda yarım günlük bir tedrisle ticaret lisesinin var olduğu iddia edilemez. Kırıkkale de eğitim severlerin hummalı bir çalışma ile en kısa bir zamanda ticaret lisesini de yaptırmaya çalışmaları icap ediyor. Geçenlerde birkaç öğretmenin (Ticaret lisesi yapırma tüzüğünü) gazetemiz bedava ilan etmişti. Bir kaç öğretmenin çalışması ile Kırıkkale ticaret lisesine kavuşamaz ve halkın ciddi çalışması ile yardımlaşması gerekir. Kırıkkale’de otuz iki cami yaptırıp milyonları tahsil edenlerin bu önemi çok iki lise yapımında çalışması lazımdır.

Kırıkkale devlet hastanesi yeteri kadar tabibe kavuşamamıştır. Yıllardır bir röntgen cihazından yoksundur. Bir kaç ay evvel getirilmiş röntgen cihazı tahsilat yokluğu nedeni ile ambalajından çıkarılamamıştır. Jet sağlık bakanı diye tanınan şahsın Kırıkkale Devlet Hastanesini tetkik etmesi lazımdır. Hala ambalajında duran röntgen cihazını gözleri ile görmesi gereklidir, doktor kadrolarının eklenmesi elzemdir ve Kırıkkale Devlet Hastanesinin inşaatlarının yapılması şarttır.

Sigortalı yirmi bin işçiyi sinesine toplamış Kırıkkale’de Sosyal Sigortalar Kurumunun bir şubesinin mutlaka açılması lazımdır, iyi ve tam teşkilatlı bir hastanesinin olması icap eder. İşçilerimizden ve işverenlerimizden aslan payını alan ve fakat karşılık hizmeti esirgeyen bu kurum haksızlık etmektedir. İştittiğimize göre bu kurum Kırıkkale de küçük bir dispenser açmak için bina arıyormuş. Kırıkkale küçük bir dispansere değil de büyüdükçe bir Sosyal Sigortalar hastanesine layıktır.

Rum şubesinin olmayışı nedeni ile işçilerimiz Ankara ile Kırıkkale arasında vasıta parası ödemekten ve zaman kaybetmekten işgünü heder etmekten bıkmıştır. İşçinin primini alıp karşılığını veremeyen Sosyal Sigortalar Kurumu Kırıkkale sorunlarına ciddiyetle ve süratle eğilmek zorundadır.

Kırıkkale’de bir doğum evinin olmayışı çok elimdir. Devlet hastanesinin tek katında ve erkeklerle karşılıklı odalarda doğum yapan gelinlerimizin ve hanımlarımızın elim durumunu bilmiyorum hangi Müslüman tasvip edebiliyor. Nur caminin vaizleri sağ sol akımlara karışacağına siyasete dini sokacağına gerçek Müslümanlığın icabında olan bu konuya değinsinler daha iyi vaiz vermiş olurlar. İsmi olup cismi olmayan Kırıkkale belediyesinden hiç bahsetmeyeceğiz

Daha saymadığımız pek çok sosyal sorunlarımız halkımız ve idarecilerimizin el ele çalışmasını gerektiren çok önemli konularımız vardır. Bunların da teker teker ele alınmasını sırası geldikçe ileri süreceğiz. Fakat yukarda saydığımız konuların her biri bir diğerinden daha önemlidir. Her konunun yapıcı ve içtenlikle ele alınmasını temenni ediyoruz. Saygılarımla.⁷⁰⁸

Sayın Kaymakamımızın Muhtarlarla Tınaz Okulu Salonundaki Toplantısı
(Selim Pehlivanlı)

Mahalli seçimlerden sonra 9.12.1973 günü muhtarlığı kazanan 54 köy ve kazamız mahalle muhtarlarıyla sayın kaymakamımızın konuşması, kazamız ve köylerimiz muhtarları tarafından kalpten gelen alkışlarla başladı.

Sayın kaymakamımızın muhtarları tenvir yönünden yanına aldıkları sayın hükümet tabibi, veteriner hekimi, ziraat teknisyeni, ilköğretim müdürü ve nüfus memuru hazır bulunuyorlardı.

Yukarıda saydığımız ve başta sayın kaymakamımız Sadi Karagöz olmak üzere bu günkü topluma ne gibi bir katkıda bulunulacağı hakkında ayrı ayrı konuşular. Bu hususta daha geniş haber, gazetemizin aldığı resimlerle gelecek sayılarında Kırıkkale gazetesi sütunlarında sayın okurlarımıza duyurulacaktır.⁷⁰⁹

⁷⁰⁸ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 180, (25 Nisan 1970 Cumartesi), s.1.

⁷⁰⁹ Kırıkkale, Yıl: 21, Sayı: 2060, (20 Aralık 1973 Perşembe), s.1.

C- VİLAYET OLMA MESELESİ İLE İLGİLİ YAZILAR

Kırıkkale'nin kuruluş amacı itibariyle bir sanayi şehri olması ve buna bağlı olarak çok hızlı bir büyüme ivmesi yakalaması doğal olarak şehrin nüfusunun da çok hızlı artmasına yol açmıştır. Hızlı nüfus artışının ortaya çıkardığı sosyal sorunlar bir yana, bu denli hızlı büyümenin bir de karşılığı olması gerektiğine inanan Kırıkkale Yerel Gazetelerinin köşe yazarları, Kırıkkale'nin bir an önce vilayet yapılması için kamuoyu oluşturmak amacıyla yazılar kaleme almışlardır.

1978 tarihli bir yazısında "Kırıkkale Ne Zaman Vilayet Olacak" başlıklı yazısında seçim zamanlarında oy toplarken Kırıkkale'nin vilayet olması için çabalayacakları sözlerini veren ama milletvekili seçildikten sonra bu sözlerinin çok da arkasında durmayan siyasileri eleştiren Selim Pehlivanlı ile birçok konuda muhalif olan Adem Erduran'ın Vilayet Olma Konusunda hemfikir oldukları aşağıdaki örnek yazılarda da görülmektedir.

Kırıkkale Vilayet Olmalıdır (Adem Erduran)

Kırıkkale ilçesi 54 köy bir bucak merkezindedir. Çevresinde Delice, Keskin, Sulakyurt, Kalecik, Elmadağ, Kaman ilçeleri bulunmaktadır. 8 adet Makina ve Kimya Endüstrisine ait resmi fabrika, 2 adet özel özel teşebbüse ait Kiremit ve Tuğla fabrikası ile Akcan ve Ali Ekincilere ait iki adet de Un ve İrmik fabrikaları ve biri tekelin olmak üzere 4 adet şarap fabrikası vardır. Birçok tamirhane ve atölye ile elli civarında kereste tüccarı binlerce ticari faaliyette ticarethanelerle Türkiye'nin göz alıcı büyük şehirleri arasındadır, köyleri ile 100.000 nüfusa sahiptir.7 adet resmi ve özel banka şubesi vardır. Bir sınai belde olmasına rağmen çevresinde Ankara şarap fabrikalarını doyuracak nitelikte bağcılık yapılır. Meyvecilik, sebzeçilik ve hayvancılık gittikçe fenni bir şekilde tekâmül etmektedir.

Devlet daireleri kadro ve kırtasiye kifayetsizliği sebebi ile iş tıkanıklığı halindedir. Çünkü ilçe muamelesi gören Kırıkkale gerek nüfusu gerekse iş hareketliliği yönünden diğer ilçelerle aynı muameleye tabi tutulmakta ve bir ilçenin ağır ceza mahkemesi yoktur. Halk bu mahkemede işi olunca Keskin'e hem de Kırıkkale'nin elli misli azlığındaki bitişik ilçeye taşınmaktadır. Ağır suçluları orada yatmaktadır.

Demiryolu ve karayolu kavşağı bu ilçe halen yukarda sayılan ilçelerin vilayeti imiş gibi gerek iş, gerek ticaret gerekse mesire yeri olarak akıma uğramaktadır. Günden güne nüfusu süratle artmakta şehir her yıl bir evveline nazaran genişlemektedir. Şehir içi yol, su, kanalizasyon ihtiyacı bütün çalışmalara rağmen kapatılmamaktadır. Çünkü şehir yerinde durmuyor, nüfus yerinde durmuyor ve her gün biraz daha ileri kayıyor.

Bu dev şehir bina, buhran, müdafaa, arazi vergileri ile ocak işletme rüsumundan Ankara il genel meclisi bütçesine milyonları ödüyor. Fakat ödenen bu vergi ve resimlerin sarfında giden paranın karşılığı hizmeti bulamıyor. Ankara Vilayetini iş hanı inşaatlarına yatırım yapıyor. Hoş yurdun her tarafı da bizim. Ama neden Kırıkkale'nin bakımsız bırakılıp da ödediği vergilerin bir başka şehre sarfına göz yummuş olalım.

Çevre ilçelerden Kaman ve Sungurlu dahi Kırıkkale'nin vilayet olmasını kendi kasabalarının da buraya bağlanmasını arzulaması karşısında Kırıkkale'de hiç bir siyasi parti teşekkülü veya cemiyeti Kırıkkale Vilayet haline gelsin demez, anlamıyoruz. Kırıkkale'yi mecliste savunacak bir tek milletvekilimiz de yok.

Niğde, Aksaray'ın il haline gelmesi için tasarı meclis komisyonunda kabul edilmiş. Acaba il olmak hakkı Türkiye'mizde Kırıkkale'den daha önce Aksaray'a mı yoksa Kırıkkale'ye mi aittir, anlamıyoruz.

İşte bir seçim arifesindeyiz, milletvekili namzetlerinin yapacağız, edeceğiz vaatlerinin bol olduğu günlere geldik. Bizde rey isteyen her namzede hakkımızın mecliste ilk ele alınacak dava olduğuna inandırmalı ve yapacağız vaadini alıp, sonra da vaadinizde neden durmuyorsunuz demeliyiz. Her parti teşkilatının üst kademesine bu isteği iletmeliyiz. Hatta partilerden ce cemiyetlerde karma heyetler tertibi ile kırk dakikalık mesafedeki Ankara'ya isteğimizi götürüp haklı olan hakkımızı istemeliyiz. Hak alınır verilmez. Biz hak istemedik ki bugüne kadar kimse bize alın şu vilayetlerinizi desin. Ağlamayan çocuğa meme verilmezmiş.

Artık bizde ağlayalım hem de avazımızın çıktığı, gözyaşımızın bittiği, mememizin verildiği yere kadar ağlayalım.⁷¹⁰

Kazaen Kaza Kırıkkale (Adem Erduran)

Türkiye’de yaşayan her vatandaşın beyninde Kırıkkale’nin büyük bir sanayi kenti olduğu mevcuttur. Kuruma ait sekiz fabrika da 231 mühendis, 167 tekniker, 1796 memur ve 13200 işçi çalışmaktadır. Diğer yönden özel sektöre ait işyerlerinde ise yaklaşık olarak beş bin civarında işçi çalışmaktadır. Kırıkkale genellikle bir işçi beldesidir. Merkez nüfusu, nüfus kayıtlarına göre halen yüz iki bin civarındadır ve Ekim ayında yapılacak nüfus sayımında gerçek miktar tespit edilecektir.

Bu derece gelişmiş ve ihtiyaçları günden güne kabarmakta olan kentimizin aza oluşu hizmetlerin aksamasını sağlamaktadır. Bütün devlet daireleri gerek kadro ve gerekse gereç yönünden halka hizmet yetiştiremez durumdadır. Kırıkkale’nin il olması bir fanteziden çok ihtiyaç meselesidir. Yoksa gelecek bir valinin özlemini asla duymuyoruz.

Kırıkkale belediye hudutları içerisinde tahsil edilen özel idarenin milyonlarca lirasına karşılık yine layık hizmet bulunmamaktadır. Kırıkkale’den derlenen paralar az gelirli başka ilçelerin kuran kurslarına cami derneklerine mahalli derneklerine ve Ankara ilinin İşhanları yapımına il genel meclisince valiliğin denetiminde serpiştirilmektedir. Vergiyi asıl verenler hizmet göremezken vermeyenler yararlanmaktadırlar.1970 yılı bütçe görüşmesindeki yersiz dağılımı gazetemiz liste halinde yayınlamıştı. Bugün Kırıkkale’nin hangi yönden bakılsa ihtiyaçlar ve yoklar bölgesi halinde olduğunu görmek kabildir. Belediye devletten kredi temin edemez, gelir kaynakları mecburi ihtiyaçlarla personelini karşılayamaz haldedir. Şehrin doğru dürüst bir kanalizasyonu yoktur, elektrik şebekesi kifayetsizdir, şehir suyu nüfusu süratle artan gelecek için yeterli değildir. Vasıtası olmayan üç trafik kurallarını denetlemek zorunda bırakılmıştır. Emniyet kadrosu yeteri kadar değildir ve bir haftada seksen düğün ve nişan yapılan on altı mahalleli kente kâfi değildir. Okulları tahsil çağındaki okurlara kifayet edememektedir. Şehir

⁷¹⁰ Hürkale, Yıl: 4, Sayı: 64, (12 Haziran 1965 Cumartesi), s.2.

sportif modern bir stattan yoksundur. Hülasadan yoksun olduğumuz ihtiyaçlar sayılamayacak kadar çoktur.

23.000 nüfuslu Yozgat, 43.000 nüfuslu Çorum, 10.000 nüfuslu Çankırı il olduklarından her türlü imkâna kavuşmuşlardır. Yalnız Yozgat ilinde bindirilmiş 25 trafik polisinin oluşu bile kıskacığımızı doğurmaktadır. Hiç bir sportif faaliyeti bulunmamasına rağmen Yozgat ve Çankırı illerinde milyonluk masraflarla modern statlar yapılışı bizi hasetleştirmektedir.

Sayın Reiscumhur Cevdet Sunay'a Amasya Dönüşü (Kırıkkale il olmalıdır) konulu bir bülten takdim edilmişti. Henüz akıbetinden de bihaberiz. Sayın Başvekil Süleyman Demirel'e Kırıkkale Top Otomotiv fabrikasının açılışına geldiğinde yine bir bülten verdik. Demirel Cumhuriyet alanında yaptığı konuşmada bu konuya değinerek (ben buraya bir şey almaya da vermeye de gelmedim) diyebilmişti.

Kırıkkale sorunları ile devletin üst kademesi ilgilenmiyor, siyasi partiler ilgilenmiyor, parlamentodaki milletvekilleri ilgilenmiyor. Bizim süratle çözüm bekleyen meselelerimiz herhalde bu gidişle ebediyete intikal edeceğe benziyor. Bari mehdi Resul gelse de meselelerimiz müdahale etse haklarımızı isteyebilsek.⁷¹¹

Kırıkkale Ne Zaman Vilayet Olacak? (Selim Pehlivanlı)

Senelerden beri bazı siyasilerimiz, yani parlamenterler adaylarının dillerinin altında gizli bir silahları olur. Bu silah Kırıkkale'nin vilayet olması hakkındadır...

Efendim bu kişiler seçim arifesinde çıkıp ta bir nutuk çekecekleri zaman pür hiddet 'sayın hemşerilerim, bizim parti iktidara gelirse ki, bu seçimde mutlaka iktidar olacağız işte o zaman Kırıkkale'miz kesin olarak yüksek huzurlarınızda söz veriyorum vilayet olacaktır.' Diye sanki kendisinin parlamenter mazbatasını cebine koymuş ve mensup olduğu partide iktidara gelmiş Kırıkkale'de vilayet olacakmış gibi oy avcılığı yaparlar.

Seçimler yapılır belki kendisi de parlamenter olur ve partisinde iktidara gelir; fakat bu yalan sözlerin hiç birisi yerine gelmez. Tüm Kırıkkale halkı en meşru hakkı olduğuna inandığı Kırıkkale'nin vilayet olması için seçtikleri hele bazı diyeli o nutuk

⁷¹¹ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 182, (16 Mayıs 1970 Cumartesi), s.1.

atan parlamenterlere şimdi kim bilir Kırıkkale halkı ne diyorlar biliyor musunuz? O yalan bu yalan. Fili yuttu bir yılan buda mı yalan? Diyerekten teselli olsalar gerektir.

Yaklaşık 250.000 nüfuslu bir ilçe ki, bu ilçe Türkiye'mizin elli vilayetinden kamu hizmetinde daha elverişli ve sanayi yönünden de kat kat üstün olduğu bir gerçektir. Acaba ilgililer Türkiye Büyük Millet Meclisinde neden Kırıkkale'nin vilayetliğini dile getirmiyorlar.⁷¹²

D- GENEL ÜLKE SİYASETİYLE İLGİLİ YAZILAR

Yerel gazeteler her ne kadar daha dar bir coğrafya içerisinde cereyan eden olaylarla ilgili bilgi vermeyi hedeflese de genel ülke olayları ve siyasetinden uzak kalması da beklenemez.

Bu çerçevede Kırıkkale yerel gazetelerinde haber olarak genel ülke siyasetiyle ilgili konular çok fazla yer almıştır. Ancak köşe yazılarında daha çok Kırıkkale ile ilgili konulara yer vermeyi tercih eden Kırıkkale Yerel Gazetelerinin yazarları, bu bölümde yer alan örneklerdeki gibi genel ülke siyasetiyle ilgili yazılara da zaman zaman yer vermişlerdir.

Siyasi çizgisini belli etmekten ve bu yönde yazı ve yorumlarını kamuoyuyla paylaşmaktan hiçbir zaman çekinmeyen Selim Pehlivanlı, gazetesi Kırıkkale'de Millet Partisi'nin siyasetini ön plana çıkaran yazılar yazarken, ona yakın çizgide yayın yapan Bizim Kırıkkale gazetesi sahipleri de "Bizim Kırıkkale" imzasıyla 9 Mart 1959 tarihinde yayımladıkları "Yılmayacağız, Evet Yılmıyoruz" başlıklı yazıda Demokrat Partili olduklarını ifşa etmektedirler. Kırıkkale gazetesiyle aşağı yukarı aynı dönemlerde yayın yapan ve sol çizgide olduğunu sürekli beyan eden Adem Erduran ise gazetesi Hürkale'de dönemin sağ siyasetçilerini eleştiren yazılar kaleme almıştır. O dönemin en önemli "suçlaması" "komünizmin" Türk milletine asla sirayet edemeyeceğini "Türk Milleti Komünist Olamaz" başlıklı yazısıyla vurgulayan Avukat Cengizhan Yorulmaz da bir nevi kendilerine yöneltilen "suçlamalara" cevap vermektedir. 70'li yılların Kırıkkale'sinde önemli bir yere sahip olan Dur Yolcu ve

⁷¹² Kırıkkale, Yıl: 26, Sayı: 1417, (2 Aralık 1978 Cumartesi), s.1.

Kırıkkale’de Şahlanış gazetelerinin imtiyaz sahibi Erdoğan Aslıyüce ve başyazarı Vahit Sazak ise milliyetçi çizgide yayın yapacaklarını ilk sayılardan itibaren belirtmiş ve her iki gazete de tüm sayılarında bu çizgisini sürdürmüştür.

Yılmayacağız, Evet Yılmıyoruz

Bizim Kırıkkale gazetesinin şahsiyet yaptığı ileri sürülüyor. Ama nedense bu şahsiyetler Bizim Kırıkkale’nin uğradığı açık ve müseccel mağduriyeti herhalde biliyorlardır. Gazetenin şahsiyet yaptığını bilenlerin bunu da bilmesi kadar tabii bir şey yoktur. Bu gazete dört seneden beri çıkmaktadır. Gazetelerin varlıklarını hele taşradan, muhafaza edebilmeleri yalnız ilana bağlıdır. Bunu da bilmeyen kimse yoktur sanırız. Oysa bir kaymakamımız vardır. Muhterem Hakkı Kavlakoğlu der ki, gazete burada çıkıyor ama Mesul Müdürü burada yoktur, yazıhanesi polis tahkikatına göre kapalı ve içerisi pistir, ev sahibi ile aralarında mukavele de yoktur. Bu sebeple bu gazetenin ilan alması doğru değildir. Bu sebeple bu gazetenin ilan alması doğru değildir. Basın mevzuatında böyle bir şey yoktur ama Hakkı Kavlakoğlu kendi ince zekâsına göre bir mevzuat ihdasında bir mahzur görmez. Ankara’dan ilan gönderilir, denir ki burada günlük gazete yoktur, ilan vermek için gazetenin mesul müdürünü arayacak kadar da mevzuatın dışında hükümler çıkarır. Bir belediye reisi vardır, cümlelerin malumu Selim Özer beyefendi 1955 yılından beri bu gazeteye tek satır ilan vermez, 2490 sayılı kanuna göre hiçbir iş yaptırmaz gibi hareket eder sanır ki bu makam kendisine dedesinden miras kalmıştır ve oradan hiç inmeyecektir. Bu gazete üç buçuk sene beklemiş de ondan sonra 7 aydır bunları yazıyor ve karşılaştığı müşkülleri izah etmeye çalışıyorsa şahsiyet yapmış mı oluyor. Neden niçin?

Her yokuşun bir inişi, her gecenin bir sabahı vardır bu gerçektir. Bir gün bütün bunların kanun muvacehesinde muhasebesini yapabileceğimiz hususunda inanç sahibiyizdir. Bakarsın bir gün Hakkı Kavlakoğlu gider güle güle deriz ama bize yapılan veya güya yapılmak istenen hareketi asla unutmayacağız. Bunun peşinen bilinmesi lazımdır.

Bu gazetenin kırk defa söyledik günahı şudur: çıkarınların sabırlı, belediye seçimlerin de genel seçimlerde DP’yi tutmasıdır. Bu günahı da biz daima memnuniyetle kabul ettiğimiz için şikâyetçi değiliz.

Şimdi bu gazetenin şahsiyet yaptığı hususunda sözü bulunanlar acaba bu realite karşısında ne buyuruyorlar genel de bizi haksız bir hükümle mahkûm ederler mi dersiniz?⁷¹³

Türk Milleti Komünist Olamaz (Av. Cengizhan Yorulmaz)

İktidar partilerinden bir kısmı son zamanlarda çok tehlikeli bir oyuna girmiş görünüyorlar. Salahiyetli ağızları, gezilerde muhalefetin sola kayganlığı ulu orta terennüm ederken matbuatında bu tezviratın yalancı şahidi rolünü tamamlamaktadır.

Her şeyden önce şunu bilmeleri gerekir ki, milletin parası ile alınıp yalnız resmi vazifelerinde kullanılmaları için, yine bu fakir millet tarafından kendilerine emanet edilen kırmızı plakalı makam arabaları ile peş peşe takılıp düğün alayları kuranlar, Türk milletine küfredemezler, partilerinin propagandasını yapamazlar ve milletin meçhulü olan şahsiyetlerinin reklamına gidemezler.

Bütün bunlara rağmen her türlü hak ve hukuku inkâr ederek muhalefeti halk nazarında küçük düşürme çabasının şampiyonluğunu yapacağız diyorlar ise evvela şu (ortanın solunda) tabirinden ne anladıklarını tarif etmelidirler. Şayet bundan anladıkları mana, anayasa teminatında olan sosyal adalet ise hiç en dişe etmesinler bu millet gerçek sosyal adaleti bulacaktır. Fakir köylüsünü bir toprağa kavuşturacak ve dar gelirlili memurunu dünya nimetlerinden faydalandırarak bir idareyi bulacaktır.

Ama kastettikleri mana komünizm ise (ki bunu katiyen temenni etmiyoruz) o zaman kendileri kıpkızıl müfteri olacaklardır. Zira CHP kurulduğu günden bu yana komünizmle açıktan mücadele etmiş ve bunun en şerefli örneklerini tarihe tescil ettirmiş ve Türk milleti komünist olamaz gerçeğini bu asil millete mal etmiş, örnek bir parti olarak dimdik ayakta durmaktadır.

Şu seçim sathı mailinde vatandaş arasına nifak sokmayınız. Şayet bununda yolunu bilmiyorsanız civarınızdaki CHP'lilerden örnek alınız. Komünizmin öğrenilmesine değil, Türk milletine hizmet ediniz.

Siyasi ahlak ve faziletten nasibini alamayanların hizmet yarışındaki akıbetleri daima hüsrana olmuştur. Bu gerçek hiçbir zaman unutulmamalıdır.⁷¹⁴

⁷¹³ Bizim Kırkkale, Yıl: 4, Sayı: 393, (9 Mart 1959 Pazartesi), s.1.

Mamur ve Müreffeh (Adem Erduran)

Bugün iktidarda bulunanlar hem sakıt Demokrat partinin devamıyız demekte bir beis görmemekte ve hem de 27 Mayıs 1960 öncesinin temposu ile temel atma ve kurdele kesme törenleri düzenlemektedirler. Hemen her yapılan bu törenlerde nutuklarına(mamur ve müreffeh Türkiye'mizde) tabiri ile girmektedirler.

Keşfi yapılmamış şartnamesi düzenlenmemiş ihale ilanı yapılmamış ve tahsisatı konulmamış öyle hayali eserlere temel atıyorlar ki buna kargalar bile güler. Yıllar öncesi ikmal edilip hizmete sokulmuş resmi ve özel sektöre ait tesislerin kurdelelerini kesiyorlar ki hangi mantığa dayandığını havsala almıyor.

Devlet yardımından tek kuruluş dahi yararlanmadan Kırıkkale belediyesinin hizmet binası su depoları ara yolları ve köprüleri yaptığı bir gerçektir. Eğer bu eserlerin temel atma ya da kurdele kesme törenleri düzenlense ve sayın iktidarcılar da davet edilse idi aylarca bu teraneyi dinlemiş olurduk. Fakat hiç biriside çıkıp yardım etmediğimiz yapımında bir nebze emeği sinmemiş iktidarımız bu törenlere ne yüzle katılacağız bile demezdi.

Türkiye'miz henüz mamur değildir ve sayılamaz da diyoruz. Çünkü şark illerimiz 20. Asrın bu akışına rağmen hala mağara devri yaşamaktadır. Hükümet merkezi Ankara'yı dahi mamur telakki etmek doğru olamaz. Zira bir tarafta Yenişehir, Bahçelievler, Yenimahalle modern addolunursa da diğer tarafta Altındağ, Kayaş, Mamak, Topraklık, Sincanköy gibi semtleri de gayet iptidai durumdadır. İstanbul İzmir Adana Bursa gibi illerimiz ise hakeza hiçte mamur sayılamaz. Sınai alanda bir ilerleme varit ise de bu belli noktalara teksif edilmiş ve yetersizdir. Gerek Demokrat parti gerekse Adalet partisi 1950 yılından bu yana şarkta tek çivi çakmamış durumdadır. Evet, bir iki hizmet göze çarpabilir şeker pancarı yetiştirmeyen Erzurum'a şeker fabrikası yaptılar Kars'a da patates fabrikası vaat ettiler. Nedir bunun dışındaki hizmetleri acaba.

Türkiye'miz yine hakeza müreffeh hiç sayılmaz diyoruz. Çünkü:

⁷¹⁴ Hürkale, Yıl: 4, Sayı: 65, (26 Haziran 1965 Cumartesi), s.1.

Tefeciler elindeki fındık, tütün müstahsili üzüm mahsulü alıcı bulamayan ve ürünü elinde kalan bağcı müstahsil aylığı üç beş yüz liraya çalışıp gecekonduda yaşayan ve kış geldiği halde kışlık yakıtını alamayan az gelirli büyük şehirlerde otelleri doldurmuş müşteri bekleyen ve fakirlikten rezillığe düşen ev kaçkınları aylardır iş ve işçi bulma kurumunda Avrupa ve Avusturalya için sıra bekleyen işsizler dizisi okula giden çocuğuna kitap ve kırtasiyesini alamayan aile reisi müreffeh değildir.

Gerçek anlamı ile mamur ve müreffeh olmayan bir ülkede iktidarcılar iktisadi bir anlayış ve davranışta olmalıdırlar. Partizanca atamalar taraftar kayırmalar tantanalı törenler mesnetsiz harcamalar olmamalıdır istiyoruz.

Fakat törenler ve nutuklar yine devam ediyor. Mamur ve müreffeh Türkiye’imizde bu güzel hizmeti inkâr etmek nankörlüktür...

Mamur ve müreffeh...

Fesuphanallah...

Saygılarımla.⁷¹⁵

Adalet Partisinin Refahı (Adem Erduran)

Personel kanunu çıktı, çıkacak derken nihayet Başbakan bu tasarının geri alınacağını açıkladı. Her gün biraz daha artan ve dar gelirlerin geçim zorluğunu getiren hayat şartları karşısında devlet personeli ne yapabilir. Normalin bile altında bir geçim düzeninden yoksun kalanlar, ihtiyaçların karşılanabilmesi için başka kaynaklar aramak zorunda kalacaklar veya rüşvet almaya başlayacaklardır. Zaten personel yasası ile getirilmesi düşünülen faydalar son zamanlarda gerisin geri götürülmüştü bile.

Gün geçmiyor ki geçim bunalımından ortaya gelmiş direnmeler olmasın. Başçavuş eşlerinin yürüyüşü teknik personelin boykotu öğretmenlerin boykotu polislerin direnci hâkim ve savcılar ile yükseköğretim üyeleri meselesi ortadadır.

⁷¹⁵ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 111, (4 Kasım 1967 Cumartesi), s.1, 4.

Sağ ve sol ayrımı ile nurcu ve Süleymancı akımı tehlikesini her gün biraz daha geliştirmektedir. Gün geçmiyor ki bu akımlar nedeni ile çarpışmalar olmasın. Üniversitelerdeki tabancalı başkaldırıları ve Karaman, Ereğli olayları hiç de azımsanamaz. Siyaset, ticaret ve ibadet kavram karışıklıkları her gün biraz daha yozlaşmaktadır.

Memleketin her yanında işsizlik alabildiğine gelişmiştir. İş ve işçi Bulma Kurumu önündeki işsizler dizisi her gün biraz daha çoğalmaktadır. Yurt içinden iş sağlamanın azlığı iledir ki yurt dışına işçi ihracı doğmuştur. Devlet dairelerinde çalışan personelinden özel sektör erbabına ve toprakta uğrananına kadar herkes yarından emin değildir. Piyasa istikrarlı bir duruma bağlanamadığından fiyatlar bir çığ gibi ilerlemektedir. Devletin yılda bir iki kere önemli bazı maddelere zam yapması diğer maddelere de sirayet etmekte ve korkunç bir pahalılık gelişmektedir. Yurt dışı İthalatlar bir türlü artırılamamış içe ithalatlar çoğaltılmıştır. İşçisi memuru kapıcısı aylığından normal vergisini devletine kesintisi ile öderken piyasada alışının iki katına mal satıp milyonları kazananlar devletine normal vergisini bile ödememektedirler. Bir metre kare arsayı beş bin liradan alabilmek için satış memurluğu karşısında diziye girip yüzbinleri yatırım yarışında olanların az vergisi ile çok serveti araştırılmaktadır.

Adalet Partisinin iktidarı (Nurlu ufuklara doğru kalkınarak refah getireceğiz) vaadinde bulunmuşlardı. Bu nasıl nurlu ufuk ve refah getirmekse anlaşılmaz oldu. Bari nasıl nurlu ufuk ve refah getirmekse anlaşılmaz oldu. Bari bir milli koalisyon kursalar da memleketin içinde bulunduğu müşküllerin süratle çözümüne çalışılsa. Yoksa Adalet Partisi iktidarının becerikli bir çalışma vereceği hiç de umulmuyor. Saygılarımla.⁷¹⁶

Türk Milleti Böyle Hükümet İstiyor (Selim Pehlivanlı)

Seneler değil asırlardır özlediği ve canı gönülden istediği bir iktidarı asil milletimiz yeni bulmuş veya kendi getirmiş değil. Allah tarafından bu millet korunmuştur. Atatürk ün zamanı müstesna, Türk milleti içinden istediği ve fakat bir

⁷¹⁶ Hürkale, Yıl: Belirtilmemiş, Sayı: 185, (6 Haziran 1970 Cumartesi), s.1.

türlü kendi iradesiyle muvaffak olamadığı şimdi başında görmekle yeni aydınlık günleri görmeye başlamıştır.

Senelerdir yalan fabrikalarının mekanizmaları çalışmış, Türk milleti saf temiz ahlaklı ve insan duygularıyla bu yalancı siyasi bezirgânlarının birçoklarına inanarak aldatılmış ve aldatılmakta da devam edilmekte idi...

Beş yüz sene önce hocalığını yaptığımız milletler, şimdi bizi öğrenciliğe kabul etmez hale gelmiş seçimden seçime bol keseden vaat ve Türkiye muasır milletlerden kat kat üstün olduklarına inandırılır, seçimden sonrada bir daha gelecek seçime kadar yalancı pehlivanlar sırta kadem basar çünkü dört seneleri garantilenmiştir artık keyifler yerinde.

Vurguncular, dolandırıcılar, hırsızlar eşkıyalar ve nihayet komünistler Türkiye de kol gezmeye başlar. Türk milleti bu aziz vatani ve fakir milleti bu günkü muasır milletler seviyesine yükseltmek için asırlar boyu kan dökmüş, aç kalmış, susuz kalmış ve nihayet bir cumhuriyet kurmuştur.

Atatürk'ün kurduğu cumhuriyet rejimini yıkmaya kalkışanlarda acaba insanlık denen nesne var mıdır? Terlemeden mal hastalanmadan can mı vermek istiyorlar. İşte Türk milletinin içten arzuladığı bir hükümet... Kolaysa o caniler vurguncular, ne idüğü belirsiz (halk kurtuluş öğütçüleri) yakayı kurtarsınlar.⁷¹⁷

Milliyetçi Türkiye (Erdoğan Aslıyüce)

İçinde yaşadığımız çağ bir bunalımlar, bir patlamalar çağıdır. Bu bunalım ve patlamaların sebebi, uygulanmakta, olan Liberal-Kapitalist ve Marksist-Sosyalist sistemlerin yetersiz oluşudur. Çağımızın insanları, kaderlerini ilgilendiren sosyal, ekonomik ve siyasî kararların alınmasına doğrudan doğruya katılmak istemektedir. Oysa Liberal-Kapitalist ve Marksist-Sosyalist sistemler bu imkânı sağlamaktan uzaktır. Fertlerin eşitliği ve özgürlüğü ilkesine dayanan Liberal-Kapitalist sistem, uygulamada yalnız varlık sahibi küçük bir azınlığın yararına işlemektedir. Millî toplumu meydana getiren diğer sosyal kategori ve fertler ekonomik ve sosyal alanda bu özgürlük ve eşitlikten yararlanamamaktadır. Bu durum, toplumu sınıflara

⁷¹⁷ Kırıkkale, Yıl: 19, Sayı: 1297, (1 Mayıs 1971 Cumartesi), s.1.

bölmekte, millî birliği tehlikeye sokmaktadır. Liberal-Kapitalist Sistemde, devlet güçlerine hâkim, varlıklı sınıf, ülkenin her türlü yönetimini elinde tuttuğundan, alınacak kararlarda sadece kendi çıkarını düşünmektedir.

Kendisini yakından ilgilendiren kararlara katılamayan fert, başkaları tarafından yönetiliyor, sömürülüyor demektir. Kendi kendine yönetimi gerçekleştirmek ve sömürüye son vermek iddiasıyla ortaya çıkan Marksist-Sosyalist sistem de, uygulamada yetersiz kalmıştır. Bu sistem, geçerli olduğu ülkelerde fertlerin alınacak kararlara katılmasını sağlayamamış sömürüyü ortadan kaldıramamıştır. Sömürülen sınıf diye nitelediği işçi sınıfının yönetim tarzı olduğunu ileri süren Marksist-Sosyalist sistem, işçiyi yönetime katmamıştır. Marksist-Sosyalist devlet bugün bir işçi devleti olmaktan uzaktır. Bu sistem, işçiye yukarıdan emirler veren bir parti ve devlet fikrine dayanmaktadır. Uygulamada Komünist Partisi, işçi sınıfının yöneticileri de partinin yerini almış, böylece bürokratik, katı bir işçi sınıfı, ekonomik siya-dikta devleti doğmuştur; siyasî ve sosyal alanda alınan kararlara katılamamaktadır.

Liberal-Kapitalist ve Marksist-Sosyalist sistemler eskimiş, çağdışı, yetersiz sistemlerdir. Bunun içindir ki, çağımız bir bunalımlar ve patlamalar çağıdır. Ülkelerini bu bunalım ve patlamalardan kurtarmak isteyen düşünür ve devlet adamları, millî bir sistem aramaktadır. Bu ideoloji milliyetçilik, bu sistem ise, Milliyetçi-Toplumculuktur.

Türk insanına özgürlük ve mutluluk getiremeyecek sistemler, Türk milletinin yönetim tarzı olamaz. Türk milletinin tarihî misyonunda, soy ve kaderinde yönetmek, hükmetmek vardır. Bu yönetim bu hâkimiyet Türk milletinin bütün fertlerine aittir. Yukarıdaki sistemler bu imkânı sağlayamamaktadır. Ne sermayedar, ne de sözde bir işçi sınıfı diktasına dayanan sınıf devletleri, Türk insanını devleti olamaz. Türk devleti, Türk milletinin bütün fertlerine dayanan Millî Bir Devlettir. Bu devlette her fert, kendi kaderini ilgilendiren siyasî ekonomik ve sosyal kararların alınmasına doğrudan doğruya katılacaktır. Bunun için, Türk milleti sosyal ekonomik yönden altı sosyal dilim içinde teşkilatlandırılacaktır. Bu dilimler, işçi, köylü, esnaf, memur, serbest meslek mensupları ve işverenler dilimidir. Her dilim devletin sosyal

ekonomik ve siyasî yapısında yer alacak, sosyal, kategoriler arasında sağlam bir barış ve denge kurulacaktır. Böylece üretim ve sanayiye yönelmiş yarının güçlü, büyük ve müreffeh Türkiye'si doğacak her türlü iç ve dış sömürü sona erip, bağımsız ve Milliyetçi Türkiye İdeali gerçekleşecektir.⁷¹⁸

Çıkarken (Vahit Sazak)

Türk Milletini uyandırmak, ona verilecek yaşama gücü ve hızında katkıda bulunmak, Türklüğün yaşaması ve yükselmesi için, başkaları tarafından sömürülmemek, başkalarının uydusu veya pazarı olmamak için, insan haysiyet ve şerefine saygıyı esas alan, haksızlığa boyun eğmeyi reddeden hatta başkaldıran, şerefli bir Bayrağın taşıyıcısı olmayı kutsal bir vazife bilen.

Türk Milletini çağlar üzerinden sıçrama yaptırarak ilimde, teknikte ve medeniyette yüksek manevi değerlere sahip etmede ve bunun savaşını vermede ant içmiş bulunan, Türk gençleri olarak ayda bir gazete çıkarmaya karar vermiş bulunmaktayız.

Yola çıkan her yolcunun bir niyeti, bir gayesi vardır, diyeceksiniz. Siz yolcuya dur diyorsunuz, çünkü gazetenizin ismi bunu ifade eder. Önce durması gereken yolcularla yol alması gereken yolcuyu ayırt etmek gerekir.

Durması gereken yolcular: Banka soymaya giden yolcuya, adam kaçırmak, fidye almak üzere yol alanlara, Mukaddesata ve maneviyata kıymak için yol alan yolcuya, Üniversitelere sapık ideolojileri anlatmaya gidenlere, Camiye bomba koyan ellere, el altından bunlara yardım ve yordakçılık yapanlara, Avrupa'nın ilim ve tekniği yerine moda ve kepezeliğini günü gününe alanlara, memleketi bir sülük gibi sömürenlere, sırtımızdan kazandıkları paraları el atından memleketine salanlara, bizim ekmeğimizi yiyip bize sövenlere, Din afyondur deyip bizi uyutmak isteyenlere dur yolcu diyoruz. Ayrıca bunların insanlığa yakışmayan bu hal ve hareketlerini ballandıra ballandıra anlatan basın ve araçlarına, nemelazımcılara, istismarcılara, eyyamcılara gafil ve tahrikçilere dur artık Dur diyoruz.

⁷¹⁸ Kırıkkale'de Şahlanış, Yıl: 1, Sayı: 1, (5 Ekim 1971 Salı), s.1, 4.

Yol alması gereken yolcular: Beş bin yıllık tarihinden ilham alarak yola çıkan, Çanakkale'de, Gazze'de, Galiçya'da, Kafkaslar'da, Sakarya ve Dumlupınarlarda yeniden destanlar canlandırmak, insanlık haysiyet ve şerefini kurtaranları unutmayan onlara lââyık bir nesil bir Millet olmayı kendilerine ideal edinen yolcuya...

Din, ahlâk ve aile gibi cemiyeti ayakta tutan temel müesseselerde, Vatan, millet, soy ve töre gibi; milli varlıkları, aşk, sevgi, vefa, fedakârlık, kahramanlık gibi manevi inançları, insanî değerleri kabul eden, bütün milli ve manevi değerleri muhafaza etmek, yaşatmak ve yüceltmek Ülküsünün kavgasını vermek üzere yola çıkan yolculara;

Türk kültürünün kaynaklarını tarihin derinliklerinde ve bugünkü Türk cemaatinden almak için, Eğitimde, Ekonomide ve İktisatta kopyacılığı bırakarak yüzde yüz yerli yüzde yüz milli olan, “Her Şey Türk İçin, Türk’e Göre, Türk Tarafından” düsturunu kabul eden, “Türk’e Türk'ten Gayrı Dost Olmaz” atasözünü yerine getirmek üzere yol alan yolculara...

Türk Milletini meydana getiren vatandaşları bütünü ile kaderde, kıvançta, tasada, gerçekten ortak duygulara sahip, kendi öz kültür vakıf, Milli Şuur ve Ülküler etrafında toplamak, daima yücelmeyi gaye edin, Türk Milliyetçiliğinden ilham ve hız alan yolculara haydi yürü, Yürü Yolcu diyoruz.

Kemal Çetiner, Erdoğan Aslıyüce, Ali Ergin, Asım Uçakkuş, Bekir Bozkurt, Ekrem Samur, Ahmet Doğan, Muammer Bedir...

Fedakâr arkadaşlarıma bu mücadelede başarı dilerken çalışmalarının Büyük Türk Milletine hayırlı ve uğurlu olmasını Yüce Allah'tan niyaz eder saygılar sunarım.⁷¹⁹

Bugünkü Siyasi Atmosfer (Selim Pehlivanlı)

Şu günlerde bazı parti liderleri yalnız ve ancak gelecekleri için memleketin istikbalini ya da dış devletlerde ki asil milletimizin itibarını unutarak ne olduk gibi

⁷¹⁹ Dur Yolcu, Yıl: 1, Sayı: 1, (5 Mart 1972 Pazar), s.1, 4.

bir hal içinde kıvransalar, denilebilir. “İnsanların gözünü bir avuç toprak örter” derler.

Bazı insanlar için söylenen bu atasözü ne kadar kıymet biçilmez bir sözdür. Türkiye'nin coğrafi durumu belli. Hal böyleyken parti liderlerinin birbirleriyle anlaşamayışlarının sebeplerini yazmak bile fazla olur... Çünkü Türk milleti her şeyi en az onlar kadar biliyor. Ve ona göre puan veriyor. Bu verilen puan belki bir veya birkaç defa ilgili parti liderleri tarafından zamanın pahalılık ve daha başka faktörleri etken olabilir.

Büyük milletin seçmenleri her gün biraz daha kültür her gün biraz daha siyasi durumu kavrama gibi Türkiye'mizin hayatiyeti ile ilgili zaman icaplarını öğreniyor, görüyor, biliyor ve ona göre de gelecekte hangi parti ve hangi liderlere ne kadar puan vereceklerini şimdiden kararlaştırmaya, aynı zamanda kesinlikle bir noktada toplanmaya birbirlerini davet ediyorlar, kanısındayız...⁷²⁰

E- DARBELER VE YEREL BASIN

Ülke siyasetini derinden etkileyen 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül darbeleri hiç şüphesiz yerel basın üzerinde de etkisini göstermiştir. Özellikle 27 Mayıs Askeri Darbesi öncesi fanatik bir şekilde Demokrat Parti taraftarı yayınlar yapan gazetelerin 27 Mayıs Askeri Darbesi sonrasındaki tavırlarında meydana gelen değişiklikler gözden kaçmamaktadır.

Kırıkkale gazetesinde Selim Pehlivanlı'nın 1963 ve 1971 tarihlerinde kaleme aldığı ve orduya övgüler dizen yazıları, Pehlivanlı'nın milliyetçi duruşuyla değerlendirilebileceği gibi darbelerin etkisiyle de olabileceği düşünülebilir. Öte yandan Hürkale gazetesinin avukat yazarları Cengizhan Yorulmaz ve Orhan Dinçel de 27 Mayıs'ın hemen ertesinde kaleme aldıkları yazılarıyla bu etkiyi okurlarına hissettirmektedirler.

⁷²⁰ Kırıkkale, Yıl: 21, Sayı: 2061, (24 Aralık 1973 Pazartesi), s.1.

Şanlı Orduya Selam (Av. Cengizhan Yorulmaz)

Selam sana şanlı ordu. Canım sana, kanım sana...

27 Mayıs 1960 şafakla beraber Türk ufuklarında iki güneş doğuyor... Allah'ım bu günde bizlere gösterecek mi idin? Şükürler olsun sana... Çok işkence çektik. Zalimlerin kahrına uğradık. Hürriyetlerimiz alındı. İhtiraslar şahlandı. Cana kıyam olundu. Yumruğa silah sıkıldı. Alçalanlar kendinden geçti... Fakat gafiller asil Türk milletini unuttular. İşte şahlanan kuvvet, büyük Türk ordusu 27 Mayıs sabahı şafakla beraber bir istibdat devrinde, bir ihtiras politikasına son verirken, yeni bir Cumhuriyetin müjdecisi oluyordu... Sabık kelimesine razı olmayanlar Sakit unvanı ile şanlı ordumuzun kontrolüne giriyordu... Milleti yok etmek isteyenler günahları ile baş başa kalıyor, hesap verme gününü bekliyordu... Sen sağ ol Cemal Paşa, sen var ol şanlı Ordu... Selam kurtarıcılara, selam Şehitlere, selam Türk gençliğine, Büyük Türk Ordusuna Selam...⁷²¹

Ahlak Sahibi Olalım (Av. Cengizhan Yorulmaz)

27 Mayıs inkılabından bu yana bir buçuk ay gibi bir zaman geçti. Tamamen iyi niyetlere bürümüş bir taraf muvakkat idare, Türk Milletinin refah ve saadeti için çalışmaktadır.

Maddi sahada yapılan hayırlı işler saymakla bitmez. Biz bugün daha ziyade içtimai alandaki kalkınma hamlelerine temas etmeyi faydeli gördük.

Gazetelerden ve radyodan her gün devlet büyüklerinin yeni bir konuşmasını ve tavsiyesini işitmekteyiz. O muhterem insanlar bu milletten ne istiyor: sağda solda kaynak kıpırdanışları hissediliyormuş. A, gafiller bunun manası nedir bilir misiniz?

Ya o düşük adamların hırsızlık ve soygunculuk suçlarının ortağımız ve yahut da çok budalamız.

Bu itibarla bu yanlış sakim yoldan hemen dönmenin çaresini bulun. Belki size olmaz ama çoluk çocuğumuza yazık olur. Çünkü onlara miras olarak han, hamam ve hiç birisi şerefsizlik mirasından daha ileri geçemez.

⁷²¹ Hürkale, Yıl: 1, Sayı: 10, (18 Haziran 1960 Cumartesi), s.2.

İçtimai ahlak mevzuunda üzerinde durulması gereken bir nokta da, asıl ve esastan ari, iftiralarla namuslu vatandaşlara çamur atılmak istenmesidir. Milli hükümet bunu da istemiyor. Bu çirkin ve iğrenç yoldan da derhal dönülmelidir. Şüphesiz kanunlarımız bu gibi insanlara müfteri damgası vurur ve cezalandırır. Fakat daha mühimi nedir biliyor musunuz?

Geçmişte düşük iktidarın zorbalarna karşı en ön saflarda kalemi ile kafası ile maddeten ve manen cansiperane mücadele eden bir vatanperver düşünün. Bu gün hiç bir siyasi emeli olmadığını ve geçmişteki mücadelesini yalnız ve yalnız millet için yaptığını ispat eden bir insan kabul edin.

İşte bu iki meziyeti şahsında cem eden ideal insan siyasi endişeleri sebebiyle leke sürmek isteyen bedbahtlar tasavvur edin. Ve buyurun böyle meczuplara birlikte isim bulalım. Yoktur sayın vatandaşlarımız böyle şereflerle oynayanların şerefli cemiyetler içinde yeri yoktur. Yarın bile yok edileceklerdir.

İşte inkılap hükümeti de tebliğlerinde bunu belirtiyor. Ve şerefli Türk camiası içinde ancak şerefli Türk vatandaşlarının yaşayabileceğini ilan ediyor. Ne mutlu şerefli Türk vatandaşımı diyebilene.⁷²²

Şanlı Orduya Aziz Gençliğe Selam (Selim Pehlivanlı)

Mazisi yiğitlik, mertlik, şan ve şerefle dolu; Vatan, Bayarak, İstiklâl gibi kutsal mefhumların gerçek ve tek müdafii yağız Türk Ordusu sana gönlümüzün taa derinlerinden kalbimizin en gizli köşelerinden kopup gelen sevgili hürmet duygularıyla on binlerce selam...

Sen disiplin, itaat, ahlak ve faziletin sembolü, namus iffetin hakiki koruyucusu, yolunu ve yönünü şaşırın şaşkınların beyninde bombalaşan hürriyet güneşisin.

Seni tarih ve dünya milletleri asaletinle, yiğitliğine, adaletinle gayet iyi tanır. Sürgünle tarihin bağrına hiçbir millete nasip olmayan hamasî destanlar yazdın, tarihin seyrini kılıcınla değiştirdin. Çaldıran, Mercidabık, Rıdaniye meydanları;

⁷²² Hürkale, Yıl: 1, Sayı: 12, (30 Temmuz 1960 Cumartesi), s.2.

Mohaç, Kaniye, Niğbolu, Pilevne alanlarının her zerresinde koç yiğitlerin zafer nameleri yağız atların nal izleri sinmiş ve çizilmiştir.

Dumlupınar'da, Sakarya'da, Çanakkale'de yarattığın hamasî destanlar dilden dile nesiller boyu söylene gelmektedir. Bu milletin nelere muktedir, istiklâl ve namus uğruna nelere kadir, haksızlık ve adaletsizliklere karşı ne kadar nefret ve gayz beslediğini ve neler yapabileceğine dünya bir kere daha şahit olmuştur. Milli varlığımızın nüvesi istiklalimizin ümit güneşi ve ebedî Şef Atamızın Cumhuriyeti emanet ettiği asil gençlik senin huzurunda bir kere daha vaziyet alıyor; göğsümüzü gererek seni minnet ve muhabbetle selamlayarak tertemiz nasiyenden şefkatle öpüyoruz. Gözlerimizden yanaklarımıza doğru yuvarlanan billûr sevinç damlalarında senin yurt severliğini ve nurlu istiklalini görmekteyiz.

Atatürk ün büyük nutku sana yolunu ve hareketlerini gösteren nurdan birer ışık süzmesi, kulağında yakuttan birer küpedir. Dudaklarında ilâhileşen Vatan sevgisi ve millet aşkı ezelden ebede doğru bir çağlayan gibi ak.⁷²³

Ordu ve Yeni Hükümete Şükranımız (Selim Pehlivanlı)

Gazetemiz neşir hayatına başlayalıdan buyana (Emniyete Ne Zaman Yardımcı Olacağız) başlığı altında sütunlarımızda sık sık yazılarımız çıkmıştır. Gerekirse bundan böylede çıkacaktır. İşte bu nedenlerle ve çok söylenen bir atasözüne dayanarak “insanların insani öğütlerle uslanmayanlarına tekdirle, tekdirle de akıllanmayanlara kötekle, kötekle de huzur bozanlara kürekle” yani idamla denilmiştir. Kanunlarımızın bazı boşluklarından faydalanarak toplumun huzurunu hatta hükümeti bile yıkmak isteyen “Neidüğü Belirsizlere” gereken dersi değil gereken cezayı vermek salahiyetlilerin en kutsal ödevi olduğunda kimin şüphesi olabilir?

Namuslu insanların hatta büyük Türk milletinin hiç emeği geçmeden sırtından “tufeyli” geçinmek isteyenlere merhamet etmek bu millete ve insanlığa hıyanet etmek demek değil de ya nedir?

⁷²³ Kırıkkale, Yıl: 1, Sayı: 5, (9 Şubat 1963 Cumartesi), s.1.

Evet... İnsanlar iğfal edilebilir, bizzat kendi yanlış bir yola sapabilir fakat yanlış yolda olduklarını kendileri bilmezse, bilenlerin sözlerini tutmak en akıllılık ve en doğru yol değimlidir? Devlet son olayları yapanlara bütün kolaylığı gösterdiği halde neden kendiliklerinden yaptıklarına pişman olup ta kanuna itaat etmezler. Huzursuz dünyada hiçbir millet olur mu? Emniyetsiz huzursuz millet yok demek olduğunu yoksa bilmiyorlar mı? Bu günkü hükümete kendi çevremizden edindiğimiz ve bizzat Kırıkkale Gazetesi Yazarları olarak şükranlarımızı arz etmeyi en kutsal vazife biliyoruz. Saygılarımızla.⁷²⁴

F- EĞİTİM İLE İLGİLİ YAZILAR

Kırıkkale’de, birden aratan nüfusun ortaya çıkardığı en önemli sosyal sorun eğitim olmuştur. Özellikle okullaşma ihtiyacı artan şehirde, bu ihtiyacı sık sık dile getiren yerel gazetelerden Kırıkkale gazetesinin başyazarı Selim Pehlivanlı’nın, canla başla çalışan Kırıkkale Ortaokulu ve Lisesi Müdürü Ziya Öztuğut’la ilgili olarak kaleme aldığı iki yazıda da Kırıkkale’de eğitimi geliştirmek isteyenlere verilmesi gereken destek vurgulanmış, Dur Yolcu gazetesinin avukat yazarı Mahmut Uyar tarafından kaleme alınan yazıda da eğitimin gençliğin gelişiminde ne denli önemli olduğu konusu ele alınmıştır.

Kırıkkale Ortaokulu (Selim Pehlivanlı)

Yukarda görüldüğü üzere 9.1.1971 Cumartesi günü kazamız ortaokullarından Kırıkkale ortaokulu aile toplantısı yapıldı. Başta okul müdürü Sayın Ziya Öztuğut Bey olmak üzere bütün öğretim üyeleri velileri güler yüzle karşılayıp, çocuklarının notlarını söylediler. Şuanda Kırıkkale ortaokulu, 39 asil 40 ilkokul hocası 3000 öğrenci ve 41 şubesi ile eğitim yapmaktadır. 4 sene önce 640 mevcudu varken bu gün 3000 öğrenci 79öğretim üyesi ve 41 şubesiyle Türkiye’imizde örnek bir okul haline getirilmiştir. Demek oluyor ki çalışan behemehâl muvaffak oluyor. 1966 yılında okul 7 asil, 12 tanede ilkokul hoca ile eğitim yaparken, yukarda bahsedildiği

⁷²⁴ Kırıkkale, Yıl: 19, Sayı: 1288, (21 Mayıs 1971 Cuma), s.1.

üzere bugün Türkiye’imizde eşine az rastlanan örnek okullardan bir tanesi haline gelmiştir. Örnek okul hüviyeti, muhakkak ki çalışanın idareciliğın mahsulüdür.

Bu özelliğe kavuşmasının sebebi Kırıkkale ortaokul müdürü Sayın Ziya Öztuğut ve mesai arkadaşlarının çalışkanlık, dürüstlük ve idarecilikteki maharetinden ileri geldiği kanısındayım. Kendilerine bu büyük hizmetlerinden dolayı Kırıkkaleli veliler olarak şükranlarımızı sunarız.⁷²⁵

Senelerin Aradığı Lise Müdürü (Selim Pehlivanlı)

Yukarıda resmi görülen güzel kazamızın lise müdürü Sayın Ziya Öztuğut Bey’dir. Kırıkkale’de senelerden beri öğretmenlik, ortaokul müdürlüğü yapan Sayın Ziya bey, Kırıkkale sakinlerinin dolayısıyla veliler ve öğrencilerin kalplerinden gelen sevgi ve saygısını kazanmıştır.

Bu gün Kırıkkale’de bir Kurtuluş ortaokulu vardır; Sayın Ziya beyi sözünü ettiğimiz Kırıkkale ortaokulunun nasıl yapıldığını ancak gören bilenler takdir ederler ki, hiç yok denecek kadar imkânsızlıklar içinde (Modern) bir okul olarak Türk milletine bırakmış ve kazamızın senelerdir özlediği Kırıkkale Lisesi’ne müdür olarak atanmıştır.

Muhibi tamamen tanıyan yukarıda da belirttiğimiz üzere herkesin sevgisini saygısını kazanan sayın lise müdürümüzde, tam manasıyla bir olgunluğa sahip güzel seciyesiyle (Örnek) olan ve mütevazılığı ile yükselen bir lise müdürüdür.

Memleketimizin böyle gerçek milliyetçi imanlı vatanperver ve vazifesine bihakkın düşkün şahsiyetlere muhtaç olduğu bu günlerde sayın lise müdürümüz yukarıda vasıfların cümlesini nefsinde toplamış bulunduğundan kendisiyle iftihar etmekte elbette haklıyız.

Üç bini aşan bir talebe ordusunun mümtaz müdürü ve müstesna (Mürşidi) Ziya beyin bütün arkadaşlarıyla ışık tuttuğu öğrencilerin her bakımdan daha iyi yetişeceklerine ümidimiz tam ve mutlaktır.

⁷²⁵ Kırıkkale, Yıl: 19, Sayı: Belirtilmemiş, (22 Ocak 1971 Cuma), s.1.

Kırıkkale Gazetesi bütün vatanperver Kırıkkalelilerin hislerine tercüman olarak sayın lise müdürümüzü hayat boyu daha yüksek derecelere ermesi hususunu yürekten diler.⁷²⁶

Gençlik ve Eğitim (Mahmut Uyar)

Bir milletin, uzun zaman yaşaması, varlığını devam ettirmesi, gençliğine sahip çıkması ile mümkündür. Ne var ki, bu önemli mesele ihmal edilmektedir. Türk Milleti olarak, bunun acısını çektik ve çekmeye devam etmekteyiz.

Yakın bir geçmişte, sokakları tehdit eden, ortalığa dehşet salan bu delikanlılarımız, kızlarımız, nöbeti devraldıklarında, şüphesiz, bugünkü karışık manzara daha da karışacak ve çaresi imkânsız bir hastalık haline gelecektir. Vakit erken iken, bunun önüne geçmek ve Milletimizin vasfına bir delikanlı modeli çizmek, bu çizgide dinamik nesiller yetiştirmek kaçınılmaz zaruret arz etmiştir. Öyle ise bu modelin nasıl olması gerektiğini kısaca tarif etmek gereklidir.

Türk delikanlı modelini ilimle donatılmış, ilhamını Türk'ün ruh kökünden almış, İslâm ahlakıyla süslenmiş, Milletini, yakın bir gelecekte ileri merhalelere sıçratmayı kendisine prensip edinmiş, örfüne, geleneğine bağlı bir tip olarak belirtebiliriz.

“Bu özellikleri taşıyan gençliği nerede yetiştiririz?” problemi karşımıza çıkıyor. Hemen herkes bunun okullarda sağlanabileceğini söyleyeceklerdir.

Yüzde seksen doğrudur. Gel gör ki, okullarınız, arzulanan nesilleri yetiştirmekte bir noktada acizdirler. Zira okullarımızda, eğitici, öğretici hüviyetinde olanlar, arzulanan vatana, millete bağlılık duygusunu, yüreklerinde taşıyorlar. Bu ispatsız bir suçlama değildir. Bilâkis, 12 Mart Muhtırasından bu yana, Sıkı Yönetim Mahkemelerindeki dosyalar Mahkemelerindeki dosyalar bunu en güzel şekilde ispatlar.

Bu yüzden Türk Milleti, aydın unvanını taşıyan öğretmenlerine küskündür. “Gücünü halkın iradesinden alan bir rejimde, umumi irade ile çatışan bu azınlık, kabadayılıklarını halâ sürdürmektedir. “Umumi iradenin mahsulü” Türk Devletinin

⁷²⁶ Kırıkkale, Yıl: 19, Sayı: 1450, (8 Aralık 1971 Çarşamba), s.1.

iktisadi, sosyal kültürel problemlerine objektif (tarafsız) açıdan bakan gençliğin yetiştirilmesin isteği rafa kaldırılmıştır. Buna karşılık maddeci felsefenin diyalektik metodu ballandıra ballandıra anlatılmaktadır. Elbette bunun neticesi Millet-Aydın arasındaki uçurum gittikçe derinleştirecektir.

Böylece geçmişteki idarecilerimizin, Devlet Adamlarımızın nemelazımcılığı millete pek pahalıya mal olmuştur. Kendisine teşekkür borçlu olduğumuz Şanlı Ordumuz, geçmişin politikasına bir çizgi çekip, Milli hasletlerle dolu, Millet'in iradesi paralelinde meselelere bakışı çok sevindirici olmuştur. Temennimiz, çizilen modele uygun, köklü düşünce sisteminde memleketine hayırlı evlât yetiştirmeyi kendisine temel kural kabul etmiş eğitim sisteminin inşasıdır.⁷²⁷

⁷²⁷ Dur Yolcu, Yıl: 1, Sayı: 16, (31 Ekim 1972 Perşembe), s.1.

SONUÇ

Türk Yerel Basın Tarihine dair temel kavramların yanı sıra 1951-1983 yılları arası Kırıkkale Basın Tarihinin incelendiği bu çalışmanın hazırlanması aşamasında en şaşırtıcı ve en dikkat çekici nokta, onca maddi ve teknolojik imkânsızlığa rağmen, gazetelerin sahip olduğu kalitedir. Ofset baskı sitemlerinin henüz hayali bile kurulamazken “tipo” baskı yöntemiyle, Ankara’da ya da İstanbul’da kalıpları hazırlanan fotoğrafları baskıya yetiştirme çabası içerisindeki gazetecilerin işlerinin çok da kolay olmadığı söylenebilir.

Kurşun harflerin tek tek kalıba yerleştirilmesiyle oluşan metinlerdeki kelime, imla, noktalama hataları bugüne nazaran çok daha azdır. Zira günümüzde bilgisayar teknolojisi sayesinde, yapılan hatalar baskı öncesi görülüp düzeltilebilecekken ve bilgisayara ekranında gördüğün her şey birebir gazete sayfalarına aktarılabilirken ne yazık ki 50 yıl öncesinin bir gazetesinden çok daha fazla dilbilgisi hatası görmek üzücü bir vakıdır.

Renkli gazete çıkarabilmek için gerekli teknolojik donanıma ya da maddi imkâna sahip olmayan dönemin yerel gazetelerinde maddi sorunların ayyuka çıktığı dönemleri de baskı kalitesinden anlamak mümkündür. Zaman zaman matbaasında kullanabileceği mürekkebi dahi temin edemeyecek kadar maddi sıkıntı içerisine giren bu gazetelerin tüm bu imkânsızlıklar içerisinde çıkardıkları gazetelerin özelliklerinin ne kadar büyük önem arz ettiği de gözden kaçmamalıdır.

Genel olarak devletine bağlı, dönemin hükümetlerinin “suyuna giden” tarzda dil ve üslup kullanan Kırıkkale yerel gazetelerinden özellikle 1959 yılında Âdem Erduran tarafından çıkarılmaya başlanan Hürkale gazetesinin muhalif bir tavır izlediği söylenebilir. Öte yandan, çoğunlukla Demokrat Parti ve Adalet Partisinin hüküm sürdüğü 1950-1970 yılları arasında yayın yapan gazeteler arasında “sol” bir tavır izleyen Hürkale, tüm muhalifliğine ve sol çizgide yayın yapmasına rağmen, Kırıkkale’nin genel sosyolojik gerçeklerini de göz ardı etmeyerek milliyetçi ve muhafazakâr fikirlere de saygılı bir yayın politikası izlemiştir.

Ancak başta Kırıkkale gazetesi olmak üzere dönemin yerel ve genel iktidarları çizgisinde yayın yapan gazetelere de sataşmayı, başyazar seviyesinde

“atışmalar” yapmayı da elden bırakmayan Hürkale gazetesinden Âdem Erduran ile Kırıkkale gazetesinden Selim Pehlivanlı’nın “atışma” köşe yazıları dikkatle okunmaya değer yazılardır. Kendileri aynı zamanda gazetelerinin sahipleri de olan bu iki başyazar, aynı köyden olmalarına rağmen fikri olarak birbirilerine zıt oldukları için sürekli birbirini eleştiren yazılar yayımlamaktan da çekinmemişlerdir.

Ayrıca 1960 İhtilali öncesi yoğun bir Demokrat Partililik gözlenen gazetelerin, 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi sonrasındaki dil ve üslup tavırlarındaki değişiklik bariz bir şekilde görülmektedir. Aynı durumun 12 Mart 1971 Askerî Muhtırası ve 12 Eylül 1980 Askerî Darbesi sonrasında da benzer şekillerde seyrettiği haber içeriklerinden anlaşılmaktadır.

Bu gözlemler neticesinde Kırıkkale Yerel Basını örnekleminde, maddi olarak “Resmi İlanlara” bel bağlayan yerel gazetelerin, iktidarların genel politikaları dışında, tarafsız ya da muhalif yayın yapmaları pek de mümkün görünmemektedir. Bu durumun Basın Hürriyetine olan etkisi de yine yayınlardan anlaşılabilir. Zira sermayesi güçlü olmayan yayın organlarının -en azından- suya sabuna dokunmayan tarzda haberler yapmaları -özellikle- iktidarların en büyük dileği olmuştur.

Buna rağmen, zaman zaman yerel ya da genel iktidarları eleştiren yerel gazeteler, katı iktidar yanlısı gazetelerin hışmına uğramıştır. Bu bağlamda dönemin yerel gazeteleri günümüz yerel gazeteleriyle karşılaştırıldığında, -her şeye rağmen- daha dik duruşlu, daha ilkeli ve daha cesur tavırlar sergilediklerini iddia etmek çok da abartılı bir düşünce olmaz.

Gerek fikrî çizgisinden çok fazla taviz vermemesi, gerekse imkânları doğrultusunda kalitesini düşürmemesi ve uzun soluklu olması bakımından Kırıkkale Gazetesi dikkate değer bir yere sahiptir. 1951-1983 yılları arasında 32 yıl boyunca yayınlanmaya devam eden Kırıkkale Gazetesi’nin Kırıkkale basın Tarihindeki yeri de çok farklıdır.

Yine istikrarlı yayınlarıyla Hürkale, Bizim Kırıkkale, Kırıkkale Postası ve Çelikkale gazeteleri ayrıca incelenmeye değer gazetelerdir.

Bunların yanında yalnızca birkaç sayısı bulunabilen Boz Toprak, Kırıkkale’de Şahlanış, Kale, Dur Yolcu gibi gazetelerin ulaşılabilen nüshaları incelendiğinde “keşke devam edebilselermiş” dedirtecek kalitede gazeteler olduğu da aşikârdır. Özellikle 1967 yılında yayımlanan Boz Toprak gazetesinin logo tasarımının o dönemin şartlarının çok üstünde olduğu da dikkat edilmesi gereken ayrıntılar arasındadır.

Yerel Gazetelerin asli görevi yereli yerelle ve genelle buluşturmadır. Bu açıdan bakıldığında Kırıkkale’de yayın yapmış gazetelerin bu görevlerini layıkıyla yerine getirdikleri, haber kıtlığı çektikleri zamanlarda ulusal, hatta uluslararası haberler yayınlamaktan ya da manşetler atmaktan çekinmedikleri, yerele dair her habere de dört elle sarılmış oldukları gazetelerin incelenen her bir sayısında açık ve net olarak görülebilmektedir.

Sonuç olarak, büyüme hızı ile doğru orantılı bir şekilde sosyalleşmeyi sağlayamayan Kırıkkale’de 1951-1983 yılları arasında yayımlanan tüm gazetelerin sosyalleşmeye olan katkılarının yanı sıra toplumun huzuru, refahı ve düzeni konularında da hassasiyet duymaları, toplumsal düzeni bozabilecek konularla ilgili haberler yaparak gerekli mercilerin dikkatlerini çekmeleri, gelişime destek verirken sorunlar üzerine de eğilmeleri bakımından kamuoyu oluşturma görevlerini layıkıyla yerine getirdikleri söylenebilir.

Yanlış olduğunu düşündükleri herhangi bir konuda itiraz etmeleri bakımından cesaretleri takdir edilmesi gereken dönemin gazetelerinden Kırıkkale Postası’ndaki bir haber, gazetelerin kamuoyu oluşturmadaki güçlerini kanıtlayacak bir örnektir. 1953 yılında yayın hayatına başlayan Kırıkkale Postası, genel olarak sağ çizgide yayın yapan, hatta Demokrat Parti’nin ateşli savunuculuğunu yapan bir gazetedir. Tüm bu fikri eğilimine rağmen, Demokrat Parti Ankara Milletvekili (Kırıkkale Bölgesi Milletvekili) Fuat Seyhun’u söylediği bir sözden dolayı uyarmaktan da imtina etmemiştir. Habere göre, “Benim ayağı çarıklılara ihtiyacım yok” şeklinde bir söz sarf eden Seyhun’a karşılık gazete: “Seni o makama ayağı çarıklılar getirdi. Eğer senin ayağı çarıklılara ihtiyacın yoksa onların da sana ihtiyacı yok. Ne ekersen onu

biçersin” cümleleriyle konuyu 27 Nisan 1954 tarihli Kırıkkale Postası’nda manşete taşımayı da bilmiştir.

Tüm imkânsızlıklara rağmen çok özel bir sevgiyle gazetecilik mesleğini yapan ve gazetelerini çıkaran tüm “üstad gazetecilerin” bugünkü gazeteciler tarafından incelenmeleri ve örnek almaları da önemli bir gerekliliktir.

KAYNAKÇA

SÜRELİ YAYINLAR (GAZETELER)

Bizim Kırıkkale

Boz Toprak

Çelikkale

Dur Yolcu

Hürkale

İl Gazetesi

Kale

Kırıkkale

Kırıkkale Ekspres

Kırıkkale Postası

Kırıkkale'de Şahlanış

Pusulula

Yeni Çelikkale

KİTAPLAR

ALTIN, Yakup, Kırıkkale İl Yıllığı-2009, Pusula Gazetesi Yayınları, Kırıkkale, 2009.

ALTUN, Abdülrezak, Türkiye'de Gazetecilik ve Gazeteciler, Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, Ankara, 1995.

ATATÜRK, Mustafa Kemal, Nutuk I, Yay. Haz. Zeynep Korkmaz, Ankara, 1984.

- BAYSAL, Jale, Kitap ve Kütüphane Tarihine Giriş, Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi, İstanbul, 1992.
- BEKTAŞ, Arsev, Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1996.
- BÜLBÜL, A. Rıdvan, Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar, Nobel Yay. Dağıtım, Ankara, 2001.
- COŞAR, Ömer Sami, Milli Mücadele Basını, As Matbaası, İstanbul, 1964.
- ERSOY, Osman, Türkiye'ye Matbaanın Girişi ve İlk Basılan Eserler, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Ankara, 1959.
- GİRGİN, Atilla, Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2001.
- GİRGİN, Atilla, Türkiye'de Yerel Basın, Der Yayınları, İstanbul, 2009.
- İÇEL, Kayıhan, Kitle Haberleşme Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul, 1990.
- İNAN, Ayşe Afet, M. Kemal Atatürk'ün Karlsbad Hatıraları, TTK, Ankara, 1983.
- İNUGÜR, M. Nuri, Basın ve Yayın Tarihi, Der Yayınları, İstanbul, 1993.
- KAPANİ, Münci, Kamu Hürriyetleri, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları (Yenilenmiş 5. Baskı), Ankara, 1976.
- KIŞLALI, Ahmet Taner, Siyaset Bilimi (İkinci Baskı), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1997.
- KOLOĞLU, Orhan, İlk Gazete, İlk Polemik, Vaka-yi Mısriye'nin Öyküsü ve Takvim-i Vakayi'de Tartışma, Çağdaş Gazeteciler Yayınları, Ankara, 1989.
- KOLOĞLU, Orhan, Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994.
- KOLOĞLU, Orhan, Osmanlı'da Kamuoyu, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2010.
- MEGGS, Philip B., A History of Graphic Design, John Wiley & Sons, Inc., 1998.

NÜZHET, Selim, Türk Gazeteciliği 1831-1931, Devlet Matbaası, İstanbul, 1931.

OKUTAN, Cevat, Cumhuriyetçi Paradigma Paradigmatik Cumhuriyet, Paradigma Yayıncılık, İstanbul, 2006.

ÖZBAY, Cahit, Dünyada ve Osmanlı'da Basının Tarihsel Gelişimi, Doğu Kitabevi, İstanbul, 2014.

ÖZÇELİK, İsmail, Millî Mücadele'de Güney Cephesi (Urfa 30 Ekim 1918-11 Temmuz 1920), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.

ÖZÇELİK, İsmail, Millî Mücadelede Anadolu Basımında Güney Cephesi (Adana, Antep, Maraş, Urfa 1919-1921), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2005.

ÖZÇELİK, İsmail, Devlet-i Aliyye'nin Toplumsal Düzeni ve Kurumları, Gazi Kitabevi, Ankara, 2013.

ÖZSOY, Şevket, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kırıkkale Çırak Okulu, Kırıkkale, 2013.

ÖZTUNA, Güner, Yazılı Sözlü Görüntülü Basın Yayın İletişim Birimleri, Bilimsel Araştırma Ders Notları, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, Yayın No: 3, İstanbul, 1992.

PEHLİVANLI, Hamit, Kırıkkale'de Basının Öncüsü Selim Pehlivanlı ve Makaleleri, Kırıkkale Üniversitesi KATAM Yayınları, Kırıkkale, 2010.

SANDER, Oral, Siyasi Tarih, İlkçağlardan 1918'e, İmge Kitabevi, Ankara, 2002.

TEZ, Zeki, Kâğıdın ve Matbaanın Kültürel Tarihi, Doruk Yayıncılık, İstanbul, 2008.

ŞAPOLYO, Enver Behnan, Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönüyle Basın, Güven Matbaası, Ankara, 1970.

TBMM Albümü 1920-2010, c. II-1950-1980.

TBMM Albümü 1920-2010, c. III-1983-2010.

TOCQUEVILLE, Alexis de, Amerika'da Demokrasi, (Çev: İhsan Sezal, Fatoş Dilber), Yetkin Yayınları, Ankara, 1994.

TODERINI, Giambatista, İbrahim Müteferrika Matbaası ve Türk Matbaacılığı, (Çev: Rikkat Kunt, Ed: Şevket Rado), Yayın-Matbaacılık Ticaret Limited Şirketi, İstanbul, 1990.

TOPDEMİR, Hüseyin Gazi; Polat, İbrahim Ethem, "Türk Matbaacılığının Gelişiminde Bir Sayfa: Cevâib Matbaası", Nüsha, Yıl: 4, Sayı: 14, Ankara, 2004.

TOPUZ, Hıfzı, 100 Soruda Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973.

TOPUZ, Hıfzı, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003.

UYGUN, Oktay, Demokrasinin Tarihsel Felsefesi ve Ahlaki Boyutları, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2003.

VURAL, Ali Murat, Yerel Basın ve Kamuoyu, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1999.

YAZICI, Nesimi, Takvim-i Vakayi "Belgeler", Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1983.

YÜKSEL, Erkan, Medya Güvenlik Kurulu, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2004.

MAKALELER

AKBULUT, Uğur, "Osmanlı Basın Tarihine Bir Katkı: Gazetelerin Yayınlanma Amaçları Üzerine (1831-1876)", **Turkish Studies**, Volume: 8/5, Spring 2013.

ANIK, Cengiz, "Kamuoyunu Oluşturan Araçlar", **Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi İletişim 1-2**, Ankara, 1988.

ATABEK, Necdet, "Kamuoyu, Medya ve Demokrasi", **Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Kurgu 19, Eskişehir, 2002.

BUDAK, Ali, “Fransız Devriminin Osmanlı’ya Armağanı: Gazete, Türk Basınının Doğuşu”, **Turkish Studies**, Volume: 7/3, Summer 2012.

DİLEK, Yasin, “Köy Basını”, **Marmara Üniversitesi İletişim Dergisi**, Ekim 1993.

DİNÇKOL, Bihterin, “Yönetilenlerin ‘Öz’ Yönetimi-Kamuoyu”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 10, İstanbul, 2006.

GARCIA, César, “Walter Lipmann and George Santayana; A Shared Vision of Society and Public Opinion”, **The Journal of American Culture**, Malden, June 2006, Vol. 29, Iss. 2. (Çev: Habilhan Pehlivanlı)

GEVGİLİ, Ali, “Türkiye Basını”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, c. I. Türkiye ve Almanya’da Yerel Gazetecilik, Konrad Adenauer Vakfı Yayınları, Antalya, 1999.

GEZGİN, Suat, “Medyanın Toplumsal İşlevi ve Kamuoyu Oluşumu”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, İstanbul, 2002, Sayı: XII.

KOLOĞLU, Orhan, “Türkçe Dışı Basın”, **Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, 1. Cilt, İletişim Yayınları, İstanbul, 1985.

MARDİN, Şerif, “Tanzimat ve Aydınlar”, **Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi**, c. I, İletişim Yayınları, İstanbul, 1985.

MERAY, Seha, “Halk Efkârı ve Yoklaması”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, C. IX, Ankara, 1954.

ÖZTÜRK, Ahmet, “Türkiye’nin Demokratikleşme Sürecinde Yaşadığı Basın Özgürlüğü”, **Marmara Üniversitesi İletişim Dergisi**, Ekim 1993.

PEHLİVANLI, Hamit, “Kırıkkale’nin İlk Gazetecisi Selim Pehlivanlı ve Kırıkkale Gazetesi”, **İl Gazetesi**, Yıl: 15, Sayı: 3728, (22 Haziran 1998 Pazartesi).

PEHLİVANLI, Hamit, “Kırıkkale Belediye Başkanı Selim Özer-1896/1312-20 Kasım 1975”, **Pusula Gazetesi**, Yıl: 9, Sayı: 2778-2781, (14-17 Nisan 2014).

PEHLİVANLI, Selim, “Ne mutlu Bir Gün. Gazetemizin 13. Yılı Münasebetiyle”, **Kırıkkale**, (12 Aralık 1964), Yıl:13, Sayı: 334.

TOKGÖZ, Oya, “Türkiye’de Yerel Gazetecilik Olgusu: Rolü ve Önemi”, Ankara Üniversitesi SBF Basın Yayın Yüksek Okulu, Yıllık, 1979-1980.

TOKGÖZ, Oya, “Türkiye’de Yerel Basının Konumu: Rolü ve Önemi”, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu, Yıllık, 1988.

ULUS, Selma, “Yerel Basınımız”, **Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 3, Temmuz 1993.

VARLIK, Bülent, “Yerel Basının Öncüsü: Vilayet Gazeteleri”, **Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi**, c. I, İletişim Yayınları, İstanbul, 1985.

SÖZLÜKLER

MUTLU, Erol, İletişim Sözlüğü, Ark Yayınevi, Ankara, 1994.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, c.1-2, Ankara, 1988.

E-KAYNAKLAR

http://en.wikipedia.org/wiki/Public_opinion (Erişim: 05.04.2014-Çev: Habilhan Pehlivanlı)

<http://www.wikiturk.net/Madde/33643/avrupa-146-da-basinin-ortaya-cikisi> (Erişim: 03.04.2014)